This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

NAAUKEURIGE VERSAMELING

DER

GEDENK-WAARDIGSTE

REYSEN

Na

OOST EN WEST-INDIËN,

Mitsgaders andere Geweſten gedaan;

ZEDERT HET JAAR 1606 TOT 1608.

De namen der Reyſigers ſtaan agter de volgende Tijtel uytgedrukt.

NAAUKEURIGE VERSAMELING
DER GEDENK-WAARDIGSTE
ZEE EN LAND-REYSEN,
NA
OOST EN WEST-INDIËN,

Mitsgaders andere Geweſten, ter eerſter Ontdekking en ſoo vervolgens van verſcheyde Volkeren, meerendeels door Vorſten, of Maatſchappyen derwaarts geſonden, gedaan;

ZEDERT HET JAAR 1606 TOT 1608.

Waar van eenige noyt gedrukt, andere nu eerſt uyt haar Oorſpronkelijke Taalen overgeſet, en ſommige merkelijk verbeterd zijn; *Zijnde een waaragtige en bondige Beſchrijving van veele vreemde Koningrijken, Landſchappen en Steeden, der ſelver Benamingen, Gelegentheden, Sterktens, Stroomen, Zee-Havens, Goud- en Silver-Mijnen, Peerl-Viſſeryen, en menigvuldige Wonderen;* Benevens de Oorlogs-daden en Gedenk-waardige Bedrijven der Ontdekkers, in het op-doen deſer Landen voorgevallen; voorts hunne gevaarlijke en ſeldſame Ontmoetingen, merk-waardige Geſchiedeniſſen, grouwſame Verwoeſtingen, voorname Volk-Plantingen en Veſtiging der Koopmanſchappen aldaar.

Alles doorgaans met nodige Land-Kaarten, menigte Konſt-Printen; en bequame Regiſters verrijkt.

In het ligt gegeven
TE LEYDEN,
Door PIETER VANDER AA,
Boekverkoper in de St. Pieters Koor-ſteeg, in PLATO. 1707.
Alwaar deſelve te bekomen zijn.

Met Oftrÿen van de Heeren Staten van Holland, 's Lands van Utregt, en Staten Generaal.

203. g. 35

BIBLIOTHECA · BODLEIANA

De VOYAGIEN in dit Deel begrepen, zijn de volgende.

anno

606 De gedenkwaardige Reyzen van den beroemden Kapiteyn *Joban Smith* na *Virginien*; gedaan in den jare 1606. en vervolgens; waar in een nauwkeurige beſchrijving dier Plaatſen, deſſelfs Inwoonders, hunne Godsdienſt, Zeden, Gewoontens, manieren van Regeering, Planten, Vrugten, enz. omſtandig vertoond werd, mitsgaders des Schrijvers wonderlijke gevallen met de *Wilden*, en verdere ſeldſame ontmoetingen.

607 Derde Reys, gedaan voor de *Engelſſe* Maatſchappy na *Oeſt-Indien*, met drie Scheepen, de *Draak*, *Hector* en *Conſent*, van Anno 1607. tot 1610. onder den Generaal *Willem Keeling*.

607 Gedenkwaardige Reys van den *Engelſſen* Kapiteyn *Robert Coverte*, eerſt ter Zee; dog by *Cambaya* een ellendige Schip-breuk geleeden hebbende, te Lande door *Indoſtan*, of *Opper-Indien*, *Perſien*, *Arabien*, *Aſiatiſch Turkyen*, &c. met ſeer beſwaarlijke omſwervingen. Van 't jaar 1607, tot in 't jaar 1611.

607 en 1608 Voyagie van Kapiteyn *William Hawkins*, door *Oeſt-Indien*, gedaan Anno 1608 en vervolgens. Behelſende een naaukeurig verhaal van ſijn ontmoeting by den Grooten *Mogol*; mitsgaders deſſelfs Hof-houding, Godsdienſt, krijgsmagt, Schatten, &c. door hem ſelfs aan de Maatſchappy in *Engeland* geſchreven. Nevens verſcheyde Aanmerkingen van eenige kuſten, en een Voyagie in *Oeſt-Indien*; en byſonder door 't Land van den Grooten *Mogol*; Gedaan en beſchreven door ſijn koopman en Reysgenoot, *William Finch*, beginnende anno 1607.

DE GEDENKWAARDIGE REIZEN

vanden beroemden Capiteyn

JOHAN SMITH

NA

VIRGINIEN;

Gedaan in den Jare 1606. en vervolgens.

Waar in een nauwkeurige beſchrijving dier Plaatſen, deſſelfs Inwoonders, hunne Godsdienſt, Zeden, Gewoontens, manieren van Regeering, Planten, Vrugten, enz. omſtandig vertoond werd,

Mitsgaders des Schrijvers wonderlijke gevallen met de Wilden, en verdere zeldzame ontmoetingen.

Nu aldereerſt uit het Engels vertaald,

Met nodige Konſt-printen en Regiſter voorsien.

TE LEYDEN,
By PIETER VANDER AA, 1707.

Met Privilegie.

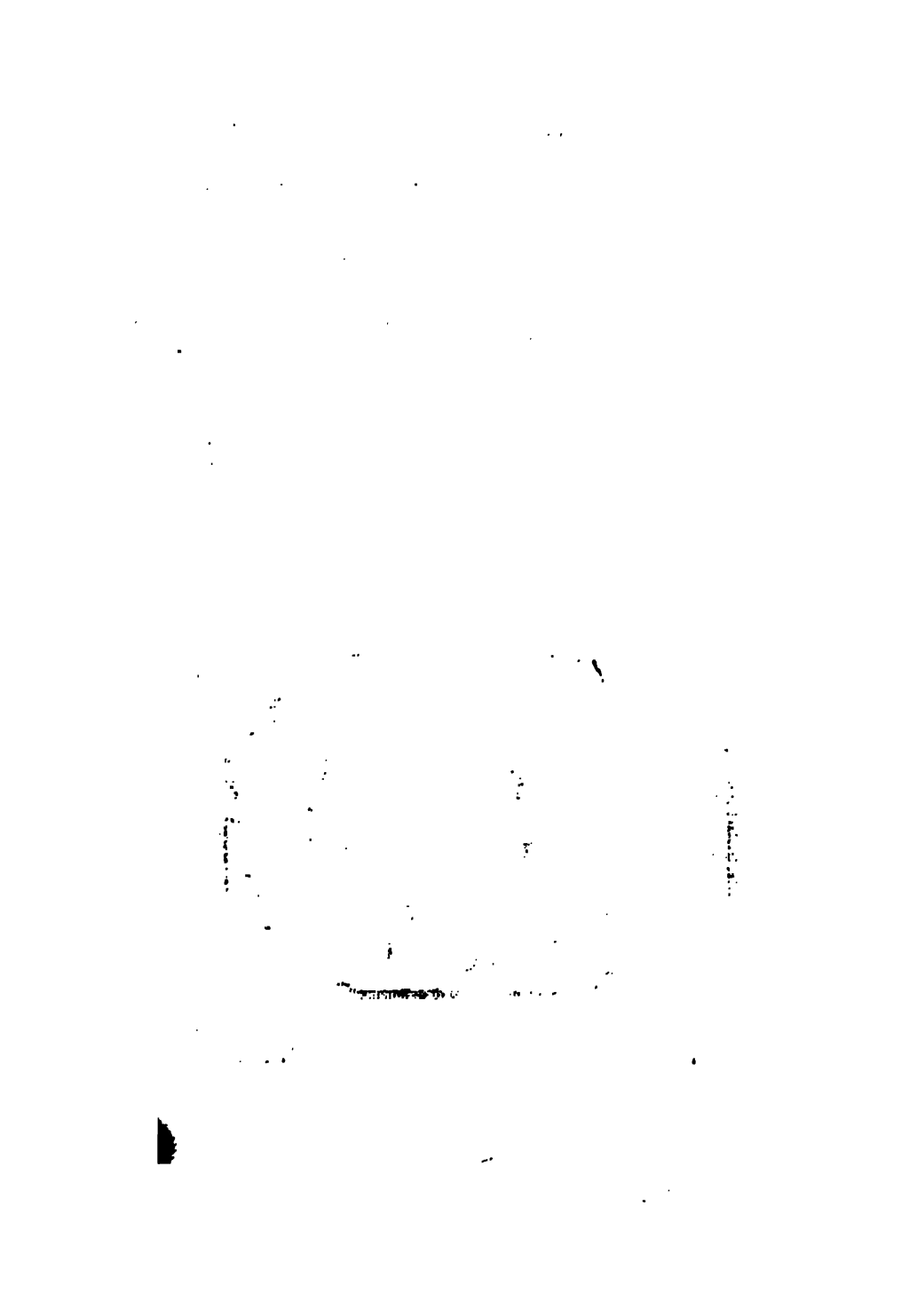

INLEIDING,

Behelzende een

BEKNOPT VERHAAL

VAN DE

Togten derwaarts te voren gedaan.

DE gedenkſchriften van Wallis verhalen / dat in den jare 1170. eenen Madok, zone van Owen Quineth, Prince van Wallis, ziende zijn twee broeders om het bezit hunner landgoederen twiſten / eenige ſchepen uitruſte / wel voorzien van manſchap en oorlogstuig / zijn land verliet om avonturen ter zee op te zoeken. In zee geſtoken zijnde / liet hy Yrland ten Noorden leggen / en zeilde zoo lang Weſtwaards aan / tot hy aan een onbekend / en te gelijk onbewoond land aankwam. Wanneer hy wederom te huiswaards keerde / verhaalde hy / wat vermaakelijke en niet min luchtbare landen hy gezien hadde / doch zonder inwooners! daar hy zijne broeders en landgenoten noch om eenen woeſten grond bond twiſten / en de een den anderen om den hals brengen; waar op hy we-

derom eenige ſchepen toetakelde / en met hem voerde zodanige mannen en vrouwen / die begeerig waren / om in ruſt te leven / en hunne dagen over te brengen / die met hem in dit nieuw gevonden land in den jare 1170. aankwamen. Hy liet veele van de zijne daar / en ging wederom rugwaarts / om meerder volk over te halen. Maar waar deze plaats eigentlijk was / word in de Hiſtorie niet aangehaalt.

1492. De Spanjaards zeggen dat eenen Hanno Prins van Carthago de eerſte was / en na hem Chriſtoffel Columbus, een Genouees, die door hun gezonden wierd / om dit onbekende werelds-gedeelte te ontdekken.

1497. Maar wy vinden door verſcheidene aangeteekent / dat Columbus in den jare 1488. Koning Hendrik de zevende zijn dienſt heeft aangeboden / doch by toeval door de Spanjaards werkſtellig maakte; onderwijlen verleende Koning Hendrik aan John Cabot en zijne drie zonen / Sebaſtiaan, Lowijs, en Sautius een Commiſſie. John, en Sebaſtiaan wel uitgeruſt / geraakten t'zeil / en doorſwurven een groot gedeelte van deze onbekende werelt / in den jare 1499. En alhoewel Columbus, eenige Eylanden ontdekte / zo was het nochtans in den jare 1498. aleer hy dit gedeelte des werelds zag / het welke 's jaars daar aan was / na dat Cabot die ontdekt hadde. Niet tegenſtaande Americus Veſpurius een lange tijd daar na aldaar aankwam / zo is echter deze gehele Landſtreek / tot op dezen dag noch na zijnen name America genoemt / alſchoon Sebaſtiaan Cabot, veel meer daar van ontdekt heeft dan zy alle / want hy zeilde omtrent 40. Graden bezuyden / en 67. benooyden de Linie: waar voor Koning Hendrik de achtſte hem Ridder ſloeg / en een der Pairs van Engeland maakte: en wanneer hy nu wel bedaagt was / begiftigde hem Koning Eduard de VI. met een jaarlijkze rente van 166. p. 13. ſ. 4. gr. Sterlings. Door zijn beſtel wierd Sir Hugh

Wil-

Willousby uitgezonden om der Ruſſen landſtreek te ontdekken / dog hy wierd het volgende jaar met al de zijne in zijn Schip dood gevrozen gevonden.

Mr. Martin Frobisher wierd door Koninginne Elizabeth in den jare 1576. uitgezonden / om de paſſagie ten Noordweſten / en Meta-incognita te ontdekken; waar voor hy Ridder wierd gemaakt / en wel vergolden. 1576.

Sir Humphrey Gilbert, een aanzienlijk Ridder / ondernam een volkplanting in een dier deelen op te rechten / en verkreeg ten dien einde op zijn verzoek een Octroy, dog onder zodanige voorwaarde / waar door de ondernemers al eer die ondernomen wierd / in verwerringe raakten / zoo dat die onderneminge geſtaakt wierd / eer die was begonnen. 1583.

Dog in den jare 1584. vergunde en gaf de zeer vermaarde Koninginne Elizabeth aan Sir Walter Raleigh Octroy tot het ontdekken van die onbekende landen en volkplantinge / dewelke als nog in een dadelijke bezittinge der Chriſtenen zijn / uit krachte van welk Octroy hy tot zijne medeuitvoerders nam / den dapperen Richard Greenville, Mr. William Sanderſon, die grote beminnaars waren van zulke edelmoedige ondernemingen / nevens verſcheide andere Edellieden en Koophandelaars / dewelke in allerhaaſt twee kleine Barken onder het gebied van de Capiteins Philip Amidas en Barlow uitruſten / en met alle noodwendigheden wel voorzien wierden. Het was den 27. van April des zelven jaars dat zy van de Rivière de Theems zeilden / en paſſeerde den tienden May de Canarize Eylanden / en den tienden Juny de West-Indies, welke onnodige en geduurige Zuyder Cours ('t geen men als doen niet beter wiſt) hun in dat jaarſaiſoen veele ziekten veroorzaakte. Dog eindelijk kwamen zy den 2. July op de kuſt van Florida in ondiep en bankagtig water / alwaar zy een zeer zoete lugt gewaar wierden / dog zagen doen nog geen land / 't welk zy echter haaſt 1584.

gewaar wierden. Het eerste land dat zig opdeed daar ankerden zy / en begaven hun / dog met veel moeite derwaarts / en na God gedankt te hebben / bezigteden zy het alles daar om heen / en namen dat voor hare Hoogloffelijke Majesteit in bezittinge. Het nieuws van deze ontdekking was zoo aangenaam in Engeland, dat het hare Majesteit behaagde die landstreek eerst Wingandacoa nu Virginia te noemen / welke naam het tot nog toe heeft behouden; en in de volgende beschrijvinge voortaan zal genoemt worden / waar in men zien zal op wat wijze het wierd bevolkt / weder verlaten / op nieuws ingenomen / en uitgebreid is geworden.

1585. Den 9. April zeilde Richard Greenville uit ordre van de Heer Walter Raleig, van Pleymouth met 7. schepen derwaarts / maar ontmoettede op de kust / wegens verscheiden banken en ondieptens / vele zwarigheden / tot zo verre dat 'er somtijds van hunne schepen in gevaar raakten van te blijven / dog na veel zwervens voet aan land gezet hebbende / maakten zy Roanoack, tot hunne woon- en voorname handelplaats / van waar Capt. Johan Arundel, nevens den Generaal wederom naar Engeland overstaken / latende eenige schepen / nevens 't geen nootwendig was daar blijven / en arriveerden des zelven jaars op den 18. Septemb. weder tot Pleymouth, dog die gene die daar gebleven waren / hadden weinig voorspoet; niettegenstaande zy 's jaars daar aan door François Draak, die met 23. zeilen op de kust kwam / met nog een schip van 70. ton / honderd man / vier maanden victalie / twee kleine Pinassen / vier roeiboten / nevens twee ervarene Schippers en eenige Matrozen voorzien wierden.

Dog door een opkomende storm van vier dagen wierd dien onderstant / nevens die geheele vloot zodanig gehavent / dat 'er geen andere gedachten waren / of die gehele Vloot zoude vergaan hebben: verscheide schepen bleven 'er / ook dat van 70. ton

met

met volk en al / waarop alle die daar gebleven waren / raad hielden / wat best in zo een geval van zaken te doen stond; alles kwam door een algemeene toestemming daar op uit (vermits men wanhoopte aan de wederoverkomst van den Heer Richard Greenville, en uit overweginge van de voorgaande elende en ongemakken die 'er geleden waren) dat zy alle met hem wederom overstaken naar Engeland. François Draak had volk zijn deel van de stozm geleden / en in meerder perykel geweest / dan in alle zijne edelmoedige daden / die hy tegen de vyanden gevoert hadde / zoo dat ook zyluiden in den jare 1586: den 27. July tot Portsmuyden weder aankwamen.

Het was in den jare 1586. dat de Heer Walter Raleig, en zijne medegesellschap / op nieuw een schip van honderd tonnen uitrustede / dat van alle noodwendigheden overvloedig voorzien was / 't geen ontrent Pinxter in zee raakte. 't Zelve arriveerde tot Hatorask, en bestede een geruimen tijd met die landstreek landwaards in te voorsnuffelen / doch dewijl zy niet konden opdoen tot het bereik van hun oogmerk / zeilden zy met al hun voorraad wederom naar Engeland. Het was ontrent 14. of 15. dagen daar na / dat de Heer Richard Greenville, met dzie andere schepen vergezelschapt / daar aan kwam / die volgens zijne verwagtinge dat voorn. schip daar niet vond / veel minder eenig nieuws van 't volk / 't geen zig aldaar hadde nedergeslagen / en (gelijk gezeit is) in den jare 1585. aldaar was gebleven / de zelve landstreek op en neder zeilden om hun op te zoeken / doch mits hy van hun niets konde vernemen / en hunne woonplaatze vond verlaten / en echter genegen zijnde om de bezittinge van dat land niet te verliezen, vond (na rijpe overweginge) raadzaam / op dat Eyland van Roanoak, 50. man daar te laten / en voorzag de zelve met allerlei voorraad voor de tijd van twee jaren / waar op hy wederom naar Engeland overstak. 1586.

1587. In den jare 1587. wierden'er wederom drie ſchepen / gecommandeert door Mr. White, naar de Virginies gezonden om de daar gebleevene 50. mannen te ondersteunen / dewelke by zich tot Piloot hadden eenen Simon Ferdinand, die door eene loutere misstelling de Caap Vreze door Virginia nam / waar door het niet veel scheelde / of zy zouden daar gebleven zijn / indien het niet door de wakkerheid van Capt. Stafford ware verhoed geweest / die dan den 22. van July met 40. van zijn beste manschap tot Hatorask poet aan land zettede / met voornemen om die 50. mannen die tot Roanoack door de Hr. Richard Greenville des vorigen jaars daar gelaten waren / op te zoeken; doch zy vonden aldaar niets dan de beenderen van een mensch; en daar de plantagie geweest was / de huizen wel in haar geheel / doch overgroeit met onkruid / en het Fort zeer beschadigt / het welke hun alle geweldig ontstelde.

Op het gedenkschrift blijkt het / als of het dien Piloot Simon Ferdinand gemunt hadde / om die tocht vruchteloos te maken / niet tegenstaande zy echter alle tot Hatorask wel aankwamen; onderwijlen hoorden zy dat tot Croatan de Wilden van die 50. daar gebleevene mannen eenige omgebragt hadden / en van de reſt die met eenig vaartuig daar van daan raakte / wistmen niet waar dat die gebleven waren / vermits men nooit van hun gehoort hadde.

Ondertusschen gebeurde het dat terwijl hunne schepen tot het vertreizen vaardig gemaakt wierden / dat'er zoo een stoorm opreesde / dat den Admiraal genootzaakt wierd zijn kabels te kappen / en wel zes dagen verliepen'er / aleer hy zijn voorgaande ree weder konde bekomen / 't geen de meeste van zijn manschap die aan land waren zeer verlegen maakte / om zyne behoudenis.

Terwijl deze dingen voorvielen groeide het misverstand / onder den Gouverneur en zijne on-

der

der-Officiers niet wijnig aan / wegens den voorslag om iemand naar Engeland als eene afgezondene over te zenden; eindelijk was het besluit dat men den Gouverneur zelve derwaarts zoude zenden / wijl zy dochten dat niemand na waarheid hunne noodwendigheden en gebreh better zoude konnen voorstellen dan hy zelve / waar van hy zoo veel als mogelijk was / zig dagt te verschonen. Nochtans vielen zy hem zeer lastig / en hielden niet op / tot dat hy zulks aannam / mits zy alle zouden onderteekenen dat hy daar toe was gedwongen / en dat de noodwendigheid hun daar toe genoodzaakt hadde / waarop den Gouverneur wederom onder veele rampen en tegenspoed nog dat zelve jaar tot Portsmuyden aankwam.

In den jare 1589. staken wederom van Pleymouth drie schepen in zee / dog hadden niet veel beter voorspoed dan de voorgaande / die eindelijk na veel omzwervens daar op de kust aankwamen / en met 2. boten / en 19. perzonen tot Hatorask voet aan land zette / met voornemen om die daar gebleevene planters op te zoeken; het was des avonds laat aleer zy daar landen: zy zagen door 't Bos wel een groot vuur / waarom zy op een trompet gelupt maakten / dog kregen geen antwoord. Des anderen daags 's morgens gingen zy Boswaart in / kruisten 't Eyland op en neer / en vonden eindelijk drie Romeinze letters als C. R. O. 't geen zy aanstonts wisten dat de plaats betekende daar zy zouden te vinden wezen / volgens het zein dat'er tussen hun en Capt. White beraamd was / te weten / dat zy de naam van die plaats daar zy te vinden zouden zijn / op een boom / post / of iets anders zouden snijden: en indien zy in eenig ongemak mochten geraakt wezen / het zelve door het teken van een kruys daar by te zetten / zouden te kennen geven / dewijl zy op zijn vertrek voornemens waren nog 50. mijlen hoger op te gaan. Dog zy vonden geen teken van eenig ongemak: zoo dat zy voortrokken 1589.

SCHEEPS-TOGT VAN JOHAN SMITH NA VIRGINIA.

In het Jaar 1606. en vervolgens.

I. HOOFD-STUK.

Van de Voort-gangen en Toevallen der *Engelſſe* Volk-plánting in *Virginia*.

1606

Aanſpraak des Schrijvers aan den Leſer.

MEn ſoude konnen ſeggen; dat een Landſchap / ſo ſchoon als Virginia is / en een volk ſo handelbaar / dat die al lang voor-heen geruſtelijk / ten genoegen der Opſoeckeren / en tot hunner eeuwiger gedagteniſſe beſeecten ſoude zijn geweeſt. Maar de wijl de gehcele wereld daar in een gebzek ſiet / ſo ſal deſe volgende verhandeling / omtrent de toevallen der ſaken / aan alle onverſchillende Leſers voldoeninge geeven; waar in ſy ongetwijffelt gemakkelijk ſullen konnen begrijpen / 't geen ter ſake dient / en van waar het quam / dat 'er omtrent geen beter geluk nog agtervolginge en geſchiede in die onderneemingen.

Hapiteyn Bartholomeus Goſnol, een der eerſte voor-

voorſtelders van deſe Volk-planting / had jaren lang by ſijne Vrienden daar toe aanſoek gedaan / en aangehouden; maar vond wepnig gehoor; eyndelijk de ſaak overweegende met Lieden van aan-ſien / mijn Perſoon / Mr. E. Wingfield, Mr. Robert Hunt, en verſchepde andere / ſo dat wp wel een jaar lang onſe ontwerpen hadden opgeſtelt / dog konden tot geen uytſlag geraken / tot dat door onſe groote neerſtigheyd en koſten / eenige van den grooten en klepnen Adel / en kooplieden / een begrip daar van begonden te verkrijgen / ſo dat ſijne Majeſtept / door ſijne opene Brieven / en Octroy, een Commiſſie verleende tot een Raads-vergaderinge / om de ſaken hier te beſtieren / en een uytvoerende Regeeringe aldaar. Ter uytvoeringe hier van verliep nog wel een jaar / tot dat eyndelijk 3 Scheepen toegetakelt wierden; een van 100 / een van 40 en een Pinas van 20 tonnen. De beſtieringe van Schip en Volk wierd Kapitepn Chriſtoffel Newport aanbevoolen / een Zee-man / die in de Weſterlijke gedeeltens van America wel bedzeeven was: dog d'oydre van Regeering aldaar wierd in een Boos geſlooten / die niet ſoude geopent worden / nog de Regeering kenbaar gemaakt / voor en al-eer dat wp in Virginia ſouden aangelant zijn. 1606

Goſnol ſoekt Virginia eerſt te bevolken. Pleegt daar af met eenige raad over.

Daar de Koning Octroy toe verleent.

Een Vloot van 3 Schepen gereet gemaakt onder Kapiteyn Newport.

Op den 29 December 1606. zeplden wp van Blakwal; dog door tegen-wind / bleeven wp wel by de 6 weelen in 't geſigt van Engeland; in welke tijd Mr. Hunt, onſen Predikant / ſo ziek en ſwak was / dat men aan ſijne herſtellinge wanhoopte. En alhoewel wp niet meer / dan omtrent 8 / of 9 mijlen van ſijne woon-plaats af was / (mits wp ter dier tijd in Duyns lagen) ſo konde wp egter / niet tegenſtaande het aanhoudende ſtorm-agtig weder / nog de ſchandelijke onbeſchaamtheyd van eenige wepnige onder ons / en dat wel van de grootſte rang / niet veel beter dan Atheiſten, die hem ſullis ingaven / ooyt bewoogen worden / om ſelf een ſchijn daar toe te geeven / van

Vertrek van de Vloot.

Ziekte van Mr. Hunt.

1606 van begeerig te zijn / om de saak te laten steeken / mits hy den dienst Gods in so een reys niet wilde laten / veel min / dat hy soude genegenthepd toonen / om met eenige muytende aan te spannen / wiens lasterlijk voornemen was / (indien sy het hadden konnen te boven koomen) van de geheele begonne saak weder om-ver te stooten / mits so veel twist en ongenoegen ter dier tijd op-rees / indien hy niet met het water der lijdsaamheyd / en sijne God-vrugtige vermaningen / maar voornamelijk met sijn oprecht Godsalig voorbeeld / dien blam van nijd en twist gebluft hadde.

Voornemen van eenige Muytemakers.

Koomen aan de Canarise Eylanden.

Wy quamen dan eyndelijk aan de Canarise Eylanden / daar wy water haalden / handelende met de Wilde van Dominica; en verleeten 3 weeken / tot verfrissing van ons selven / omtrent dese West-Indise Eylanden; in Guardaloupe vonden wy een Bad-water so heet / waar in wy ons Varkens-vlees kookten / so wel als over 't vuur. En op een kleyn Eylandje / genaamt Monica, namen wy van de Hagedoorn in de tijd van 3 / of 4 uuren met onse handen omtrent 2 Orhoofden vol gevogelte. In Mevis, Mona, en de Virginise Eylanden / verleeten wy eenige tijd / alwaar wy met een traag beest / by-na als een Crocodil / en met Schild-padden / Pellikanen / Papegayen en Vis / dagelijks gastereerden.

Guardaloupe.

Monica.

Mevis. Mona.

't Volk heel troosteloos.

Van daar gaande in 't opsoeken van Virginia, was het volk seer troosteloos / dewijl de Zee-lieden wel 3 dagen buyten hunne gissinge raakten / en wy geen Land vonden / so dat Ratcliffe, Kapiteyn van de Pinas / dreygde het Roer in de hand te willen nemen / om weder rug-waarts na Engeland te keeren / dan met het opsoeken van Virginia voort te varen. Maar God / den bestierder van alle goede saken / dwong den selven door eenen geweldigen storm / die den geheelen nagt duurde / op sijne genade te drijven / so dat wy door sijne voorsienigheyd daar door buyten alle verwagtinge geraakten tot de Haven van onse begeer-

Storm brengt haar in goe Ree.

geerte; want niemant van ons hadde die Kuſt 1607
oopt voor-heen geſien.

Het eerſte Land / daar wy ons op begaven / en Henriks Kaap.
en in-namen / noemden wy Henriks Kaap; alwaar 30 Mannen van ons / ſig ſelven aan ſtrand vermakende / door 5 Wilde beſprongen wierden / die van de ſelve 2 Engelſſe gevaarlyk quetſten. 2 Engelſſe van de Wilde gequetſt.

Ter deſer tijd wierd de verſegelde Doos / daar de orders in waren / geopent / om de ſelve te leſen / in 't welke wy bevonden / dat Bartholomeus Goſnol, mijn Perſoon / Edward Wingfield, Chriſtoffel Newport, John Ratcliffe, John Martin, en George Kendall, tot Raads-lieden aangeſtelt wierden / die uyt hen eenen Preſident ſouden verkieſen, en dat voor een jaar, die nevens den Raad de Regeering ſoude uytmaken. Saken van belang ſouden door geſwoorene onderſogt worden; dog door de meeſte ſtemmen van den Raad beſlooten hebbende, den Preſident 2 ſtemmen. Doos met beſlooten orders geopent.

Tot den 13 Mey 1607. ſogten wy na een bequame plaats / om ons ter neder te ſtellen. Als wanneer de Raaden hunnen Eed aflepden / en Mr. Wingfield tot Preſident verkooren / die een reden voerde / waarom dat ik / nevens de andere / tot geen Raad konden aangenoomen werden, Mr. Wingfield tot Preſidents aangeſtelt.

Thans viel yeder aan den arbeyd / den Raad ontwiery het Foyt / de reſt hieuwen Boomen ter neder / om plaats te maken tot het oprigten hunner tenten / ſommige bereyden Klap-boord / tot Scheeps-behoeftens / wederom andere maakten hunne Hooven. Ook eenige bzeydden Netten / en voorts ſloeg men hand aan werk / voor 't geen men noodig agte. De Wilde quamen ons dikmaal ſeer vriendelijk beſoeken. Des Preſidents verwaantheyd / en jalouſye maakten hem agteloos / ſo dat'er geen Krijgs-oeffeninge gedaan wierd / nog Sterktens opgewoyppen / dan alleen door de hupten-gewoone moeyte en neerſtigheyd Den arbeyd wakker voort-geſet. Agteloosheyd van den Preſidente.

1607 van Kapiteyn Kendall, wierden de Takken der Boomen halve-maans-gewijse t' ſamen gevlogten.

Newport en Smith op een Togt geſonden.

Newport, en ſik / nevens nog 20 mannen wierden op-waarts aan geſonden / om het hoofd der Rivier te ontdekken; wy paſſeerden verſcheyde klepne buurten: na omtrent 6 dagen quamen wy by een blek / genaamt Powhatan, van omtrent 12 hupſen / ſeer ſchoon geleegen op een berg / waar door ſig 3 Eylandjes vertoonden / waar op / en omtrent / veele van hunne Koorn-akkers waren / de plaats in ſig ſelve is ſeer vermakelijk / en van natuur ſeer ſterk; na de naam dier plaats word hunnen Vorſt Powhatan genaamt / en deg ſelfs volk Powhatans; tot dus verre is de Rivier vaarbaar; maar hooger op / omtrent 1 mijl / is de ſelve / ter ſake van de Klippen en Eylanden / niet vaarbaar / ſelfs niet met een klepne Boot; dit werd by hen genoemt de Falles, het volk handelde ons over-al ſeer vriendelijk; dog in onſe te rug-komſt / omtrent 20 Engelſſe mijlen van Jacobs-ſtad, kreegen wy regtvaardige oorſaak van agter-denken; want had God de ſaak der Ontdekkers niet beter begunſtigt / dan die van het Fort / het hadde met onſen geheelen toeleg der Volk-planting gedaan geweeſt: want by het Fort / daar wy deg anderen-daags arriveerden / vonden wy door de Wilde 17 man gequetſt / en een jongen gedood / en had by geval de ſchoot van een Retting-koegel / die van 't Schip quam / een der gevlogte Takken der Boomen / die digt by hen was / niet aan ſtukken geſchooten / 't geen hen alle deed vlugten / al 't volk was geſlagen geweeſt / dewijl de meeſte van ons ſonder agterdogt aan het werk waren / en hunne wapenen in houte kaſſen hadden opgeſlooten.

't Vlek Powhatan.

Daar de Vorſt en het Volk hunne naam van dragen.

Gevaar der Engelſſe wegens de Wilde.

Voorſorg hier tegen gedaan.

Nu was het / dat den Preſident gedwongen wierd / het Fort te paliſſadeeren / ſijne oorde te veranderen / ſijn manſchap te wapenen / en hen daar in te oeffenen / want veelvuldig waren de aanval-

len /

len / en hinderlagen der Wilde, en ons volk 1607
door hen onordentelijk hier en daar loopende / wierd dikmaal gequetst / daar de Wilde in tegen-deel door de geswindheyd hunner voeten / het t' elkens ontvlugteden. Wat moepte en arbeyd wy hadden met so weynig magt / ons werk-volk dagelijks te beschutten / des nagts te waken / onse Vyanden te wederstaan / onse voornemens uyt te voeren / de Scheepen te herladen / Boomen ter neder te vellen / en de gront tot het planten van Koorn te bereyden / en wat dies meer is / laat ik aan het oordeel van den Leser.

Engelsche moeten veel ongemak uytstaan.

Na dat wy op die wijse 6 weeken hadden versleeten / stond Kapiteyn Newport, die alleen maar tot een Transport-schip gehuurt was / met de Scheepen wederom te vertrekken.

Newport gereet om te vertrekken.

Onderwijlen was ik den geheelen tijd / sedert ons vertrek van de Canarien, als een gevangen gehouden / en dat door een Godteloos voorgeven van eenige der voornaamste / die mijne agtinge / die ik hadde / benijdden / en voorgaven; dat ik voor hadde de Regeering te ondermijnen, en aan my te trekken, den geheelen Raad te vermoorden, en my selven als Koning op te werpen, dat ik mijne mede-makkers op alle 3 de Scheepen hadde; ja dat verscheyde der t' samen-gesworne het ontdekt hadden, die sulks wilden gestant doen; om alle het welke ik als een gevangene wierd gehouden.

Smith als een gevangene gehouden.

Sijn beschuldiging.

Dertien weeken verliepen 'er / dat ik dus verdagt bleef; in welke tijd de Scheepen verbaardigt wierden / tot de te rug-reys / onderwijlen gaven mijne beschuldigers voor; dat sy, uyt kragt van hunne *Commissie* my aan den Raad van *Engeland* wilden overleveren, om aldaar mijne straffe te ontfangen, 't geen, sy seyden / liever te willen doen, dan mijn voornemen 't geen ik gehad hadde, openbaar te maken, waar door ik by 't gemeen so hatelijk soude worden, dat mijn leven in gevaar soude loopen, of wel, dat ik mijne geheele agtinge

Voornemen der Beschuldigers van Smith.

1607 ſoude verlieſen. Maar ik / die deſe hunne vrientſchap veragtede / en openbaar alle hunne wreedheyd upt-tartede / vooꝛ-quam ſeer wyſſelijk hunne heers-ſugt / en ſtaat-kunde / alhoewel ik hunne nijd niet konde te boven koomen / verantwooꝛde mp ſelven egter ſo wel / dat peder een mijne onmooſelheyd genoegſaam konde bemerken / en de quaad-aardigheyd van mijne tegen-partijders gewaar wierd; ſo dat ſelfs deſe opgemaakte beſchuldigers / beſchuldigden mijne beſchuldigers / van opgemaakt en omgekogt te weeſen; veelerley onwaarheeden wierden tegens mp vp-gebꝛagt / maar dewijl de ſelve ſo kragtelijk wederlegt wierden / ſo bewerkte dit een algemene haat in de herten van al het volk / tegens ſulke onregtveerdige Regenten / ſo dat de Preſident gedwongen was / mp 200 Pond toe te wijſen / dewijl al het geene / dat ik hadde / tot voldoeninge was aangeſlagen / het welke ik aanſtonts ten gebꝛuyk van 't algemeen / en ter opregtinge van deſe volk-planting o-ber-gaf.

Sijn onvermagtheyd hier tegen in ſig te verantwoorden.

Word vry-geken.

Veelerley waren de onheylen / die dagelijks vooꝛ de ontweetenheyd (en nogtans eer-ſugtige zielen) vooꝛt-quamen; dog de goede onderrigtinge en vermaninge van onſen Leeraar Mr. Hunt, vereenigde hen te ſamen / en vꝛagt te weege / dat ik in den Raad wierd aangenoomen; des volgenden daags ontfingen wp alle het Sacrament; en des anderen daags / begeerden de Wilde vꝛywillig de Vrede / en Kapitepn Newport keerde na Engeland, met tijdinge van ons / en ons wedervaren / latende des jaars 1607. den 15. Juny, bp ons 100 Mannen.

Smith in den Raad aangenoomen.

Newport keert na Engeland.

1607

II. HOOFD-STUK.

Wat de *Engelsse* ontmoete, tot 'er tijd, dat sy onderstand kreegen.

Zijnde dus aan 't geval overgelaten/ sog ebeurde het/ dat binnen de 10 dagen naauwelijks yemand van ons gaan/ of staan konde/ sulk een buyten-gewoone ziekte en swakheyd overviel ons; waar over niemand sig behoefde te verwonderen/ indien sy de oorsaak en redenen daar van maar aanmerken/ die dese was; want terwijl de Scheepen hier lagen/ so was ons onderhoud vry wat beter/ door het dagelijks bekoomen van 't bischuyt 't geen de Zee-lieden ons of gaven/ verkogten/ of verreuylden/ voor geld/ Sassefras, bont/ en een seeker soort van wortel: maar die vertrekkende/ so bleef 'er nog wijn/ nog bier/ nog verblyf-plaats/ nog yets tot onser verfrissinge over/ dan slegts de gemeene ketel. En/ indien wy so vry waren geweest van alle andere sonden/ als wel van overdaad en dronkenschap/ wy souden voor Heyligen hebben konnen gecanoniseert geworden.

Sware Ziekte.

Des selfs oorsaak.

Want onsen President wilde ons nooyt yets geeven van al 't geene hy voor sig selfs/ tot sijn eygen gebruyk/ had na sig genoomen/ als Gort/ Seek/ Oly/ sterken-drank/ Vlees/ Eyeren/ en wat niet al/ daar wy ons moesten behelpen met de ketel/ en wat de Kok schafte. En waarlijk/ dat geene/ het welke hy toestont/ dat aan ons uytgedeelt soude worden/ was voor yeder man des daags een half pint water/ daar gerst en terwe in gekookt was/ en dewijl die wel 26 weeken (geroostert zijnde) binnen Scheeps-boord gelegen hadde/ so waren 'er wel so veel wormen/ als graan-korlen in/ waar door men met waarheyd wel soude moogen seggen/ dat 'er so veel zemelen als koorn was; onse drank was water/ onse huys-vesting kasteelen in de lugt. Sodanige woo-

Quaad-aardigheyd van de President.

Slegte uytdeeling van drank.

1607 ningen / en voedſel / daar-by dat geduurig tuſſchen en dragen der Palliſſaden / de welke wy planteden / en die ons kneuſden en verrekten / en onſen geduurigen arbeyd in de uytſtekenthepd dier hitte had ons ſodanig afgemat / dat / al hadden wy in onſe eygen Vaderland geweeſt / of in eenig ander deel des Werelds / het genoegſaam ſoude zyn / om ons ellendig te maken.

Sware ongemakken.

Slegt voedſel.

Van Mey tot aan September, leefden de geene / die de dood ontvlugteden / op Steur en Zee-krabben; in die tijd ſtierven van ons 15 mannen / de overige ſiende / dat den Preſident van voornemen was / om deſe ellende / men onſe Pinas door de blugt te ontſnappen (die in al die tijd nog gebreck nog ziekte gevoelt hadde) outroerde onſe by-na doode geeſten ſodanig; dat wy hem affetteden / en ſtelden Ratcliffe in ſijn plaats / zynde Goſnol dood / Kendall mede ontvoogt. Hy / die nu herſteld was / had door myne ſorge Martin en Ratcliffe bewaart / en de meeſte van onſe Soldaten wierden door de kenniſſe en naarſtighepd van onſen Opper-Chirurgijn Mr. Thomas Notton, wederom tot voorgaande geſonthepd gebragt.

Den Preſidente af en een ander in ſijn plaats geſtelt.

Wilde brengen onverwagt levensmiddelen.

Maar wanneer nu alle onſe voorraad op was / de Steur weg / en wy van alle hulp verlaten / verwagteden alle uur de woede der Wilde, ſo niet God / die den voorſtander is van alle goede ondernemingen / in dat droevig uytterſte de herten der Wilde ſo hadde verandert / dat ſy ons een overvloed van hunne brugten en voorraad bragten / ſo dat niemant pets ontbrak.

Beſchuldigingen van eenige tegens den Raad.

Sommige waren 'er / die ſeyden; dat het van den Raad ſeer qualijk gedaan was / om volk / dat ſo ſlegt voorſien was / uyt te ſenden: deſe onwederſprekelijke reden ſal hen klaarlijk vertoonen / hoe qualijk ſy onderregt waren / om ſulks te ſeggen. Voor eerſt de oorſaak van ons derwaarts gaan / was ons eygen voornemen / en alles / wat bedagt konde werden / 't geen ons noodſakelijk was / hadden wy; maar wat wy ſouden vinden / of

of wat ons soude ontbreeken / of waar wy souden zijn / was voor ons onbewust / en wy / die gedagten maakten onse overtogt in 2 Maanden te doen / en daar toe gevictalieert waren / en het voordeel van de Lente dagten te hebben / waren wel 5 Maanden op Zee / waar door beyde onse voorraad op raakte en de gelegenthepd des tijds verloozen was / om in 't regte jaar-getijde te zaapen ende te planten / en dat alles door het onverstandig vermoeden / van onse onweetende overgerders / die gants niet verstonden van 't groene sp ondernamen. 1607

Die wederlegt worden.

Sodanige saken zijn / sedert het beginsel des Werelds / sulke geballen onderhevig geweest / en yeder saak van gewigt is altijd vol swarighepd bevonden / dog egter niet swaarder / dan een Gemeenebest op te regten / so verre af van volk en middelen / en daar de gemoederen der menschen so verkeert zijn / om wel te doen aan hen selven / en te gelijk andere / die het goede be-oogen / niet konnen verdzagen ; maar om voozt te gaan.

Alle saken van belang zijn gevaar onderworpen.

Den nieuwen Pzesident / en Martin, die wepnig bernint waren / wegens hunne lafhartigheyd in gevaar / en het wepnig vernust en wakkerhepd in bzeedens-tijd / beveelden al het bestier der saake op andere plaatsen aan my / de welke door mijn eygen voorbeeld / goede woozden / en schoone belofften sommige stelde aan 't maapen / andere om riet en stroo te binden / sommige tot opslaan van hupsen / en wederom andere om de selve te dekken / terwijl ik onderwijl het moepelijkste werk voor mijn deel op my nam / so dat ik in korte tijd / de meeste van hen een wooning verschgde / sonder dat ik self een voor my bouwde.

Smith het bestier van veele saken aanbevolen.

Stelt elk aan sijn werk.

Dit gedaan zijnde / en siende / dat den overvloed der Wilde begon af te nemen / so voer ik nevens sommige myner werklieden met de sloep upt landwaarts in / om te sien / of 'er eenige Koopmanschap te doen was. Het gebzek van de kenmisse dier taal / de onkunde om de boot sonder zepltuyg

Vaart Landewaarts in.

1607 tuyg te beſtieren / 't gebreck van een genoegſame magt / (dewijl my de menigte der Wilde niet onbewuſt was) kleeding voor mijn volk / en veel meer andere nood-wendigheeden waren on-eyndige verhinderingen / nogtans ontbrak my geen moed.

Komt te Kecoughtan.

Met ons 6 / of 7 de Rivier opwaarts varende quamen wy tot Kecoughtan, daar ſy my in 't eerſt beſpotteden / als een uytgehongerd Menſch / en boden my in verachtinge een hand vol hoorn / en een ſtuk van hun brood aan / voor onſe degens en muſquetten / en diergelijke dingen / voor ons tuyg en andere Koopmanſchap. Maar ſiende / dat 'er door beleeftheyd met hen niet was te handelen / nog te verkrijgen / ſo nam ik de ſtouthey d (alhoewel tegens mijn laſt) om ſodanig een beſluyt te nemen / daar my de noot toe dwong: wy loſten dan onſe roers / en bragten de boot aan land / waar op ſy alle in de wilderniſſe vlugteden. Dus marcheerende na hunne hupſen / ſagen wy veele hoorn-hoopen. Veel had ik te doen / om mijne hongerige Soldaten tegen te houden / dat ſy het niet terſtont weg-namen / verwagtende (gelijk het ook-geſchiede) dat de Wilde op ons ſouden aanvallen / gelijk ook niet lang daar na ſy onder een ſchrikkelijk gelupt deeden. Met hun 16 / of 17 ſommige ſwart eenige rood / andere wit / en wederom andere op verſcheyde wijſen gekouleurd / quamen ſy in een vierkante ordre / al ſingende en danſſende uyt de wilderniſſe / met hunnen Okee (het welke een afgod van hen is / gemaakt van bellen / en verciert met moſch / over-al beſchildert / en met ketens en koper behangen) die ſy voor hen dragen: en op deſe wyſe zijnde wel gewapent met knodſen / aardig ſlag van ſchilden / boog en pijlen ſchooten ſy op ons / die hen met onſe muſquetten met hagel geladen / wederom ſo vriendelijk ontfingen / dat hun God ter aarden viel / en verſcheyde van de hare ſpartelende op de grond: de overige vlooden aanſtonts na de wilderniſſe / en ſonden eerlang een van hunne

Daar hem de Wilde beſpotten.

Geeft vuur op de Wilde.

De Wilde vallen op hem aan.

Afgod Okee.

Valt op de aarde en in handen der Engelſe.

Qui-

Quiyoughkaſoucks, die ons de Vreede aanbood / en dat wy hunnen Okee wilden weder-geven. 1607

Aanbieding van Smith.

Daar op ſeyde ik hen / indien 'er 6 van de hunne ongewapent wilden over-koomen, om mijn boot te helpen laden, ſo wilde ik niet alleen hen lieder vriend zijn, maar ook hunnen *Okee* weder ter hand ſtellen, en daar beneven ook bedden, koper, en andere dingen geeven; welke accoord weder-zijds na ons genoegen volbragt wierd / waar op ſy ons hatte-vlees / kalkoenen / vogels / brood / en 't geen ſy meer hadden / bragten / danſſende en ſingende tot teeken van vriendſchap / tot dat ſy ſcheyden. In ons weder-keeren ontdekten wy de Stad en 't Landſchap van Warraskoyack.

Ververſſing aan de Engelſe gebragt.

Ik ondertuſſen bemerkende (niet tegenſtaande ons onlangs geledene ellende) dat nergens op agt wierd geſlagen; maar / gelijk men ſegt / het ging van de hand in de tand; 't geſelſchap herſtelt zynde / maakte ik / dat de Pinas voorſien wierd / met ſodanige dingen / die 't volgende jaar ons provi-ſie ſouden konnen verſchaffen; ondertuſſen deede ik 3 / of 4 reyſen / en ontdekte het land en volk van Chickahamania; doch al 't geene ik ſorgvuldig vergaderde / wierd van den anderen hoop ſorgeloos doorgebragt. Wingfield en Kendall, die in ongunſt waren / ſiende / dat in mijn afweeſen alles in 't wilde liep / mits het volk de onbequaamheyd van hunnen Preſident mishaagde / en hlepne genegenthepd toonde voor Martin, die weynig ſorge droeg voor de zieke / verſterkten ſig ſelven met het boots-volk / en andere t' ſaam verbondene / om hun voorgaande geſag en gunſt weder te krijgen / of ten minſten ſulke middelen aan te wenden / dat men met de Pinas (die zeyl-reede lag / om te koopmanſchappen / ſo als men met my had afgeſproken) van kours ſoude veranderen / en het weder na Engeland wenden.

Pinas door Smith met het noodige voorſien.

VVingfield en Kendall maken een t' ſamen-ſweering.

Ik dus onverwagt gekoomen zijnde / kreeg kennis van deſe t' ſamen-ſpanning / ik had veel te doen / om ſulks voor te koomen / tot ſo verre / dat ik

Die door Smith vernietigt word.

1607 ſik mp verſag/ en met gzoot en klepn ſchiet-geweer hen dwong/ of te blijven, of in de Rivier te ſinken, welke ſtribbeling het leven koſte van den Kapitepn Kendall. Deſe en diergelijke ontmoetingen zijn ſo onſmakelyk/ dat ſommige ſeyden; dat het beter was, die in 't vergeet-boek te ſtellen, nogtans ſo ſullen alle verſtandige oozdeelen/ dat het beter is/ deſe hunne ſnoodheyd werelt-kundig te maken; dog die ſaken dzagen de beſpottinge en ſchaamte van hunne ſnoode wan-ozdze en uptvlugten met ſig.

Gedagten van eenige hier over.

De Preſident van voornemen de de Kuſt te verlaten.

Niet tegenſtaande die alles/ ſo was den Pzeſident/ nevens den Kapitepn Archer niet lang hier na wedrom van voornemen/ om deſe kuſt te verlaten/ welk ontwerp van gelijken dooz mp geteugelt en verpdelt wierd. De Spanjaarden waren veel gzeetiger/ om Goud/ dan om vooztraad/ te vergaderen/ en mijne Soldaten begeeriger/ om 't Land te verlaten/ dan te behouden; dog vindende op de Rivier van Chickahamania een overvloed van koozn/ alwaar honderden van Wilde in verſcheyde plaatſen met hare manden ſtonden/ die onſe overkomſt verwagteden; terwijl de Winter-tijd vaſt naderde/ die de Rivieren met ſwanen/ ganſen/ eynd-vogels en kranen als bedekte/ ſo hielden wp dagelijks Feeſt/ met goed bzood/ Virginiſe erweten/ pompoenen/ viſch/ vogels/ en verſcheyde ſoozten van wilde beeſten/ die ſo vet waren/ dat wp de ſelve naauwlijks konden eeten/ ſo dat daar dooz geen van die onruſtige geeſten wederom begeerten hadden/ om na Engeland over te ſteeken.

Overvloed van Koorn en Gevogelte gevonden.

Oproer van eenige wargeeſten.

Maar onſe Bly-ſpeelen duurden niet lang/ ſonder Treur-ſpeelen; want eenige ſnoode menſchen begonden tegen mp te twiſten/ om dat ik tot nog toe het hoofd van de Rivier Chickahamania niet ontdekt had/ en verweeten den Raad; dat ſy te traag waren, in ſo een noodigen aanſlag. De naaſte Voyagie dan/ geraakte ik met veel arbeyd/ van Boomen ter neder te peſſen/

tot

1607

tot so verre / dat ik my een doortogt maakte; maar wanneer ik met de Boot niet verder konde geraken / so liet ik die in een breede Baay / daar sy buyten perijkel en schoot-vry waren / beveelende; dat niemant voor mijn weder-komst aan Land soude treeden: ik begaf my self met 2 Engelsse, en 2 Slaven in een Canoe hooger op; maar niet lang was ik afweesig / of mijn volk ging tegen mijn bevel aan Land / de welke door gebrek van Bevel-hebber / aan de Wilde, beyde gelegentheyd en oorsaak gaven / om eenen George Cassen te overvallen / dien sy dood-sloegen / en weynig scheelde het / dat sy de Boot en de rest van 't volk niet afgesneeden hadden.

Smith begeeft sig met 2 Engelsse en 2 Slaven in een Canoe.

George Cassen dood-geslagen.

Ik geensints droomende van dat toeval / zijnde in mijn marsch na het hoofd der Rivier / wel 6 mijlen weegs door die Wildernis / vond myne 2 mannen verslagen (so men vermoede) die by de Canoe sliepen / terwijl ik selfs op de Vogel-vangst voor hen de kost sogt / so sag ik my selven door wel 200 Wilde beset / waar van ik 'er 2 ter neder-velde / gedurig mijn selven beschermende nevens de bystand van een Wilde, die ik tot mijn geleyde had mede-genoomen / dien ik met mijn Kousse-banden aan mijn arm bond / en gebruykte hem / als een Schild / nogtans wierd ik een weynig in mijn Dye gequetst / en veele pijlen staken in mijne kleederen / dog die my geen hinder hadden toegebragt; eyndelijk kreegen sy my gevangen. Wanneer dese tijding in Jacobs-stad quam / so waren sy alle seer bedroeft over dat verlies / veele verwagteden wel / 't geen daar op is gevolgt.

Die door Smith gevonden word.

Raakt met 200 VVilde in schermutseling.

VVaar van hy gevangen word.

Ses / of 7 weken hielden dese Barbaren my gevangen / veele vreemde vertooningen / en besweeringen deeden sy met en over my; nogtans gedroeg ik my selven sodanig onder hen / dat ik hen niet alleen verleyde / om op 't Fort aan te vallen / maar bragt ook selve mijn eygen vryheyd te weeg / en verkreeg daar nevens voor my en de mijne

Hoe hy van dit volk gehandelt word, en hoe hy sig gedraagt.

1607 mijne ſodanig een agting / dat deſe Wilde mij meer agteden / dan hun eygen Quiyoukoſucks. De wijſe / hoedanig ſy my handelden / en my weder mijn vryheyd ſchonken / is / als volgt.

Maniet van ſijn gevangen nemen.

De Wilde, na dat ſy George Caſſen, met wien ik gegaan was / overvallen en gedood hadden / ſetteden deſe gelegenthepd voort / en vervolgden my met 300 mannen / gewapent met Pyl en Boog / gelepd zijnde door de Koning van Pamaunkee, die in verdeelde partyen / de bogten der

2 Engelſſe gedood.

Rivier naſpeurde / en Robinſon en Emry by een vuur vonden ſitten / die ſy vol Pyſſen ſchooten en alſoo doodeden; en my daar op vindende / ſo als geſegt is / den Wilde, mijnen Lepds-man / tot een Schyld gebruykende / verſloeg ik 3 van hen / en quetſte verſcheyde / waar door de reſt my niet dorſt naderen. Waar op ik na de Boot dagte

Smijt ſijne wapens van ſig.

weder te keeren / ſo vervolgden ſy my op 't ſpoor / en quamen my voor / en dreeven my met noch een Wilde, die by my was / in 't midden van een moerasſige poel / egter dorſten ſy my niet naderen / tot dat ik by-na dood van koude / mijne Wapens van my ſmeet. Waar op ſy voorts op my aan-vielen / en dreeven my voor hen heen / na het vuur / daar ſy mijne andere 2 Makkers verſlagen hadden. Seer naarſtig waren ſy doende / om mijne verkleumde leden te verwarmen.

Werd voor der Wilden Overſte gebragt.

Voorts bragten ſy my voor hun Overſte Opechankanoug, Koning van Pamaunkee, den welken ik een dubbeld rond Yvoiren Compas gaf. Seer verwondert waren ſy over de beweeging van

Die met de ſijne ſeer verwondert is over een Compas.

des ſelfs Naald / en het ſelve naauw-keurig beſchouwende / dorſten ſy het egter niet aanraken / ter ſake van het glas / dat het bedekte. Maar hen uytleggende door dien ronden Globe / de Kring der Aarde / de Lugt / 't Gewelf / Son / Maan en Sterren / en hoe de Son rond-om de wereld gedurigh lijk liep / waar die ſcheen / de duyſterniſſe des nagts verdreef; de grootheyd van Zee en Land / de verſcheydenheyd der Volkeren / en geſteltenisſe

en

in hoe wy als tegen-voeters (Antipodes) van hen-lieden waren / en diergelijke saken meer: so stonden sy alle door verwondering als opgetoogen. 1607

Dog niet tegen-staande dat alles / bonden sy my omtrent een uur daar na aan eenen boom / en so veele als 'er konden / stonden rondom my / hen veerdig makende / om my te doorschieten; dog de Koning het Compas in sijne hand ophessende / so leyden sy alle hun boog en pijlen ter neder / en geleyden my in Zege-praal naar Orapaks, alwaar ik op hunne wijse vriendelijk onthaalt en gehandelt wierd.

Smith aan een boom gebonden, om doorschooten te worden.

De manier / hoe sy my in triumph omvoerden / was aldus; sy stelden hen selven in ryen en gelederen / en hunnen Koning in 't midden / voor den welken sy al hun wapen-tuyg droegen. Ik wierd door 3 groote Wilde agter my geleyd / die my by yeder arm vast hielden / en ter weder-zijde van my gingen 'er 6 in een gelit / met hunne gespanne boogen: gekoomen zijnde aan de Stad (de welke alleen uyt 30 / of 40 draagbare huysjes van Matten bestont / die sy / als wy onse tenten doen vervoeren) so waren daar alle de vrouwen en kinderen / om my te besien / de Soldaten stonden alle in gelederen en hadden hun weder-zijds so goed als sy konden / in de buytenste ryen gestelt / en aan yeder Flank / Officiers als Sergeanten / om hen in ordre te houden. Een geruyme tijd / duurde dese hunne Wapen-oeffening / waar na sy hen rings-gewijse stelden / al danssende onder het maken van verscheyde vreemde postuuren / singende en uytschreeuwende seer vervaarlijke helsche noten en galmen / zijnde daar nevens seer vreemd geschildert en geverwt / te gelijk ook yeder sijn pijlkoker / hebbende op hun rug een knods / en onder hun arm 't vel van eenen Vos / of Otter / of yets diergelijks voor een arm-wapen; hunne hoofden en schouderen waren rood geverft / met Oly en Pocones te samen gemengt / welke scharlake

Op wat wijse in Zege-praal wierd omgevoert.

Schikking hunner Soldaten.

Opschik en wapenen der VVilde.

1607 kouleur / een ſeer aardige vertooning maakte / terwijl peder ſijn boog in de hand / en 't vel van een vogel met des ſelfs vleugelen / die gedzoogt waren / om hunne hoofden gebonden hadde / nevens een ſtuk koper / een witte ſchulp / een lange beder / met een kleine ratel / die aan de ſtaart van een ſlange-huyd was gebonden / en dergelijke op-tooyſels meer.

Middelerwijl ſtond ik en de Koning in het midden / gelegd zijnde / ſo als geſegt is / en na ſy dzie-maal op ſodanigen wijſe gedanſt hadden / ſo ſchepden ſy. Zy bzagten my na een hunner huyſen / alwaar ik van 30 / of 40 van de hunne / die my gelepden / bewaart wierd / en niet lang daar na bzagten ſy my ſo veel bzoods en wild-bzaads / dat genoeg was / om wel 20 Menſchen te ſpijſen / alhoewel mijn eet-luſt ter dier tijd niet heel zzoot was; al 't geen ik over-gelaten hadde / beeden ſy in manden / knoopende die t' ſamen en ſtelden die op mijn hoofd.

Smith na een hunner Huyſen gebzagt.

Hoe de VVilde omtrent het eeten met hem handelen.

Omtrent ter midder-nagt / ſtelden ſy dat eeten my weder vooz / dog niemant van hen wilde een beet met my eeten; den naaſten mozgen / bzagten ſy my nog ſo veel / en als doen aten ſy al het oude / dat overgebleeven was / en bewaarden het verſſe / gelijk ſy 't andere gedaan hadden / het welke my deede denken / dat ſy my wilden vet maken / om my te ſlagten en te eeten. Mogtang ſo quam in al deſe hoopeloose ſtaat / een Maocaſſater, die my mijn rok bzagt / om my vooz de koude te beſchermen / in vergelding van eenige koralen en andere ſnuyſteringen / die ik hem had gegeeven / op mijn eerſte aankomſt in Virginia.

Tfouwbertigheyd van een VVilde.

Twee dagen daar na ſoude my pemand by-na ter neder-gevelt hebben (indien dat mijne bewaarders ſulks niet belet hadden) om de dood van ſijn Zoon / tot den welken ſy my gelepdden / om den ſelve / die reeds ziel-togende lag / te herſtellen. Ik ſeyde hen / dat ik tot *Jacobs-ſtad* een watertje hadde, waar mede ik ſulks doen konde, in-

Smith in gevaar van omgebzagt te werden.

dien

dien ſy my maar vryheyd wilden geeven, om het te gaan halen, doch waar toe ſy niet verſtonden; maar maakten alle toebereydſelen / die ſy konden / om op die Stad aan te vallen; waar toe ſy my om raad en bystand baden / my belovende; dat ik in vergelding mijn leven, vryheyd, land en vrouwen ſoude hebben. 1607

De Wilde maken toeſtel, om Jacobs-ſtad te vermeeſteren.

In een gedeelte van een Tafel-boekje maakte ik aan die van 't Fort hun voornemen bekent / en wat'er beſlooten was; en hoe ſy mijn onderrichtinge ſouden opvolgen / om de aanvallers af te ſchrikken / en dat ſy my ſouden ſien te beſchikken ſodanige dingen / daar ik om ſchreef / daar nevens een optekening van alles. Aan de andere zijde vertoonde ik aan de Wilde de groote ſwarigheyd / die hen ſoude ontmoeten / ſo van de mijnen / groot en klein ſchiet-geweer / en dergelijk krijgs-gereedſchap / 't geen hen niet weynig af-ſchrikte; egter op mijn verſoek gingen ſy na Jacobs-ſtad, in een bittere houde / van voyſt en ſneeuw / en binnen 3 dagen keerden ſy met een antwoord wederom te rug.

't welk Smith aan die van 't Fort bekent maakt.

Soekt ook de Wilde de onderneming af te raden.

Wanneer ſy nu quamen tot voor Jacobs-ſtad, en ſiende / dat die van de Stad op hen aanvielen / gelijk ik hen geſegt hadde / ſo vlooden ſy; doch ter midder-nagt quamen ſy wederom ter ſelver plaatſe / alwaar ik geſegt hadde / dat ſy een antwoord ſouden verkrygen / en ſodanige dingen / als ik hen belooft hadde / 't welk ſy ook alſo bevonden waar mede ſy ook / als yets groots verrigt hebbende / weder-keerden / tot groote verwondering van hen alle / die het hoorden / ſeggende; dat ik konde waar-ſeggen; of dat het papier konde ſpreeken. Sy vragten my tot de Youthanunds, Mattapaments, Payankatanks Nantaughtacunds en de Onawmanients langs de Rivier van Rapahanock en Patowomek, over alle die Rivieren / en ſo wederom rug-waarts / by verſcheyde by-ſondere volkeren / na des Konings wooning tot Pamaunkee, alwaar ſy my onderhielden / met

De Wilde worden van de Stad afgedreeven.

Smith voor een waar-ſegger gehouden.

Langs wat volkeren hy geleyd word.

1607 kouleur / een seer aardige vertooning maakte / terwijl yeder sijn boog in de hand / en 't vel van een vogel met des selfs vleugelen / die gedroogt waren / om hunne hoofden gebonden hadde / nevens een stuk koper / een witte schulp / een lange veder / met een kleyne ratel / die aan de staart van een slange-huyd was gebonden / en diergelijke op-tooysels meer.

Middelerwijl stond ik en de Koning in het midden / geleyd zijnde / so als gesegt is / en na sy drie-maal op sodanigen wijse gedanst hadden / so scheyden sy. Sy bragten my na een hunner huysen / alwaar ik van 30 / of 40 van de hunne / die my geleyden / bewaart wierd / en niet lang daar na bragten sy my so veel brood en wild-braad / dat genoeg was / om wel 20 Menschen te spijsen / alhoewel mijn eet-lust ter dier tijd niet heel groot was ; al 't geen ik over-gelaten hadde / deeden sy in manden / knoopende die t' samen en stelden die op mijn hoofd.

Smith na een hunner Huysen gebragt.

Omtrent ter midder-nagt / stelden sy dat eeten my weder voor / dog niemant van hen wilde een beet met my eeten ; den naasten morgen / bragten sy my nog so veel / en als doen aten sy al het oude / dat overgebleeven was / en bewaarden het versse / gelijk sy 't andere gedaan hadden / het welke my deede denken / dat sy my wilden vet maken / om my te slagten en te eeten. Nogtans so quam in al dese hoopeloose staat / een Maocassater, die my mijn rok bragt / om my voor de koude te beschermen / in vergelding van eenige koralen en andere snuysteringen / die ik hem had gegeeven / op mijn eerste aankomst in Virginia.

Hoe de VVilde omtrent het eeten met hem handelen.

Trouwhertigheyd van een VVilde.

Twee dagen daar na soude my yemand by-na ter neder-gevelt hebben (indien dat mijne bewaarders sulks niet belet hadden) om de dood van sijn Soon / tot den welken sy my geleydden / om den selve / die reeds ziel-togende lag / te herstellen. Ik seyde hen / dat ik tot *Jacobs-stad* een watertje hadde, waar mede ik sulks doen konde, indien

Smith in gevaar van omgebragt te werden.

1607

rlen graans meer ter neder; waar na sy alle
ederom begonden te singen / en wat te prevelen /
aar op yeder van gelijke weder so veel korlen
r neder leyde / als voor-heen / tot dat sy het vuur
wee-maal omringt hadden; dat gedaan zijnde /
unen sy een bondel van kleyne stokjes / die sy
n dien eynde bereyd hadden / plegende so gedui-
g hare devotie / en op het eynde van yeder gesang
reden / leyden sy een van die stokjes tussen de
orn-ayren / tot der midder-nagt; nog sy / nog
/ aten of dronken yets / dog doen waren sy
r vrolijk met die voorraad / die sy hadden.

Drie dagen lang duurde dese plegtigheyd / de
rsaak daar van / seyden sy tegens my / was /
n te weeten, of ik wel tegen hen genegen was,
niet. Den kring van meel / seyden sy / be-
kende hun Landschap / de kringen van koorn /
palen der Zee / en de stokjes / mijn Land-
ap. Sy verbeelden hen selven / dat de Wereld /
lijk een tafel-bord vlak en rond was / en dat
in 't midden stonden.

Oorsaak en Reden, waarom dit geschiede.

Na alle dese besweeringen bragten sy my een
k met boskruyd / 't welk sy seer sorgvuldig be-
aarden tegens de aankoomende Lente / om
selve als-dan / gelijk sy hun graan deeden / te
ayen / om dat sy kennisse wilden hebben van
eygenschap van dat zaad. Opitchapam, des
onings broeder / besogt my in mijn huys / alwaar
met verscheyde schootels van brood / vogels /
wild-gedierte / waar mede hy omringt was /
y verwelkomde; dog niemand wilde met my
mond vol eeten / maar vergaderden al het
erschot in manden.

Gedagten der Wilde van het Boskruyd.

Smith van Opitchapam besogt.

Op mijn weder-komst tot Opechancanoughs,
amen alle des Konings Vrouwen / en sijne Kin-
ren rondom my te samen / om yeder met sijn
l / so als sy gewoon waren / vrolijk te zijn /
t de over-geschootene brokken. Eyndelijk so
igten sy my tot Weromocomoco, alwaar den
whatan hunnen Keyser was / en nevens hem

Des Konings Vrouwen en Kinderen besien Smith.

1607 seer vreemde en schrikkelijke beswerringen.

werd in een groot Huys gebragt.

Niet lang hier na maakten sy seer vroeg in den morgen-stond / in een lank-werpig huys een seer groot vuur / en spreyden ter weder-zijden een groote mat; op welker eene sy my bevoolen te gaan sitten / en alle mijne bewaarders gingen ten huyse uyt / waar op aanstonts een groote barsse vent quam in-stuyven / geheel en al over beschildert / met houts-kool / gemengt met Oly / omhangen met veel Slangen en Wesels vellen / die met mosch opgevult waren / welkers staarten waren te samen gebonden / en tot een kroon met een afhangende quast op sijn hoofd gestelt / rondom dien quast was een krom-hoorn / versien van verscheyde vederen / de vellen hongen rondom sijn hoofd / rug / en schouderen / die hem by-na sijn aangesigt bedekten / makende met een ratel / die hy in sijn hand hadde / en sijn stem / een vervaarlijk helsch gelupt; en met vreemde gebaarden en beweegingen / begon hy sijne Goden aan te roepen en omringde het vuur / met een cirkel van meel; 't welk gedaan zijnde / quamen 3 diergelijke Duyvels inspringen / even sodanig behangen zijnde / die half rood en swart geschildert waren; dog hunne oogen waren alle wit geverft / met roode streeken langs hare wangen; welke helsche geesten een wijl rondom my dansten / waar op'er nog 3 in quamen / also afschuuwelijk als de rest / met roode oogen / en witte streeken over hunne swarte aangesigten / eyndelijk saten sy alle regt over my ter neder / waar van 3 aan de eene en 3 aan de andere zijde van hunnen Priester saten: daar op begonden sy alle met hunne ratels een gesang op te heffen / 't welk gedaan zijnde / leyde den Opper-priester 5 koorn-ayren ter neder / waar over hy sijne handen en armen / met sulk een geweld beweegde / dat het sweet hem aan alle kanten afliep / en sijne aderen opswollen; waar na hy een korte reden voerde; tot slot / gaven sy alle een kleyne sugt / en leyden nog 3 kor-

Verschijning van een wonderbaarlijke Vent by hem.

Nog 3 diergelijke.

Danssen rond-om Smith.

werden van nog 3 andere gevolgt.

Opper-priester stelt sijn beroovering in 't werk.

korlen graans meer ter neder; waar na sy alle 1607
wederom begonden te singen / en wat te prevelen /
waar op yeder van gelijke weder so veel korlen
er neder leyde / als voor-heen / tot dat sy het vuur
twee-maal omringt hadden; dat gedaan zijnde /
namen sy een bondel van kleyne stokjes / die sy
en dien eynde bereyd hadden / plegende so geduu-
ig hare devotie / en op het eynde van yeder gesang
n reden / leyden sy een van die stokjes tussen de
oorn-ayren / tot der midder-nagt; nog sy / nog
/ aten of dronken yets / dog doen waren sy
er vrolijk met die voorraad / die sy hadden.

Drie dagen lang duurde dese plegtigheyd / de
ysaak daar van / seyden sy tegens my / was /
n te weeten, of ik wel tegen hen genegen was,
niet. Den kring van meel / seyden sy / be-
kende hun Landschap / de kringen van koorn /
palen der Zee / en de stokjes / mijn Land-
hap. Sy verbeelden hen selven / dat de Wereld /
lijk een tafel-bord vlak en rond was / en dat
in 't midden stonden.

Oorsaak en Reden, waarom dit geschiede.

Na alle dese besweeringen bragten sy my een
k met boskruyd / 't welk sy seer sorgvuldig be-
aarden tegens de aankoomende Lente / om
selve als-dan / gelijk sy hun graan deeden / te
apen / om dat sy kennisse wilden hebben van
eygenschap van dat zaad. Opitchapam, des
onings broeder / besogt my in mijn huys / alwaar
met verscheyde schootels van brood / vogels /
wild-gedierte / waar mede hy omringt was /
y verwelkomde; dog niemand wilde met my
n mond vol eeten / maar vergaderden al het
erschot in manden.

Gedagten der Wilde van het Boskruyd.

Smith van Opitchapam besogt.

Op mijn weder-komst tot Opechancanoughs,
amen alle des Konings Vrouwen / en sijne Kin-
eren rondom my te samen / om yeder met sijn
el / so als sy gewoon waren / vrolijk te zijn /
et de over-geschootene brokken. Eyndelijk so
agten sy my tot Weromocomoco, alwaar den
whatan hunnen Keyser was / en nevens hem

Des Konings Vrouwen en Kinderen besien Smith.

1607 wel 200 van dese barsse Hoovelingen / die sig alle over my verwonderden / even als of ik een Monster was / tot'er tijd / dat den Powhatan en sijn geheelen stoet / sig in hunne grootste praal hadden ter neder gestelt. Hy sat voor een vuur op een setel gelijk een Bed-steede / omhangen met een groote Tabbaard / gemaakt van Rarowcuns bellen / met neder-hangende staarten. Ter wederzijden van hem sat een jong hoertje / van omtrent 16 of 18 jaren / en langs yeder zijde van het huys een rij Mannen / en agter de selve so veel Vrouwen / die alle hunne hoofden en schouders rood geschildert waren / waar van veele hunne hoofden met witte vogel-veederen bedekt waren / voorts de rest met het een / of 't ander ding / en een groote keten van witte koralen rondom haar nek.

In wat gestalte hy den Powhatan vind.

Hoe den Koning gedient word.

So haast ik voor den Koning verscheen / so maakte het volk een groot gelupt. De Koninginne van Appamatuck was geschikt / om my water te brengen en mijne handen te wasschen / en een ander bragt my een bos veederen / in plaatse van een hand-doek om die te droogen. En my na hunne beste Barbaarse wijse onthaalt hebbende / so hielden sy t'samen een lang gespreek / waar van het slot was / dat sy 2 groote steenen voor den Powhatan bragten / waar na 'er so veele / als 'er konden / hunne handen aan my sloegen / en sleepten my derwaarts / leyden mijn hoofd op een dier steenen / waar op / terwijl sy gereet waren / om met hunne Knodsen / my het hoofd te vermorselen / Pocahontas, des Konings liefste Dogter siende / dat al haar bidden en smeeken niet konde helpen / nam mijn hoofd in haar armen / en leyde haar hoofd op het mijne / om my also van de dood te bevrijden; waar op den Kepser / of opperste over hen alle beval; dat ik soude in 't leven blijven, om voor hem Bylen te maken / en voor haar Bellen / Koralen / en kopere snupsterpen / want sy van gedagten waren / dat ik

Is in gevaar des doods.

word door Pocahontas verlost.

tot

tot alles bequaam was. Wat belangt de Ko- 1607
ning / die maakte sijn eygen Kokken / Schoenen / Koning der
Boogen / Pijlen / Potten; hy plantede / en ging Wilde
op de jagt / of deede pets anders / so wel als de maakt sijn
geringste / die onder hen was. eygen
kleederen.

Twee dagen hier na vermoende den Powhatan sig selve / op de alder-verschrikkelijkste wijse / die hy konde / en gebood; dat ik in een groot Huys, staande in een afgelegen Bos, soude gebragt worden, en daar alleen gelaten, om op een Mat neder te sitten by een groot vuur. Niet lang daar na so wierd van agter een Mat / die het huys verdeelde / het alder-jammerlijkste gelupt gemaakt / dat ooyt gehoort was / waar op den Powhatan selve meer een Duyvel gelijkende / dan een Mensch / voor den dag quam / met omtrent 200 Man so verschrikkelijk swart als hy selve / en sepde / tot my komende; dat wy nu goede Vrienden waren, en dat ik aanstonts na *Jacobs-stad* soude gaan, en hem van daar senden 2 groote stukken Kanon, en een Slijp-steen, waar voor hy my het geheele Landschap van *Capahowsek* wilde geeven, en my voor altijd als sijn eygen Soon *Nantaquand* wilde schatten. Waar op den Powhatan my met 12 Lepds-lieden na Jacobs-stad afsond. Dien nagt hielden wy halte in de Bosschagie / verwagtende geduurig (gelijk ik den geheele tijd van mijn gevangenis gedaan hadde) dat sy my nog d' eene / of d' andere dood souden aandoen / niet tegenstaande / dat sy my nog so wel onthaalden. Maar den almagtigen God had (door sijn Goddelijke voorsienigheyd) de herten van dese wrede Barbaren sodanig vermurwt / dat sy met mede-lijden geraakt wierden.

Vermomming van Powhatan.

Doet een Aanspraak aan Smith.

Smith na Jacobs-stad gesonden.

Des anderen-daags 's morgens seer vroeg / quamen wy by het Fort / alwaar ik de Wilde, mijne Lepds-lieden / met sodanigen vriendschap handelde / als ik immers konde; ik vertoonde aan Rawhunt, den Powhatans getrouwste Dienaar / een halve Kartouw / en een Moolen-steen /

Komt aan het Fort.

1607 om het het ſelve na den Powhatan te brengen; dog ſy bevonden het op wat ſwaar-wigtig; maar wanneer ſy 't ſelve / (geladen zijnde met ſteenen) tegens de takken van een boom / die van Ys-kegels wel voorſien was / ſagen afſchieten / ſo dat Ys / Takken en al ter neder-ſtorteden / waren de arme Wilde ſo bevreest / dat ſy doed van ſchrik weg-vloden. Dog eyndelijk quamen wy t' ſamen in een onderhandeling / en gaven henlieden veele ſnuyſterpen / en wy ſonden den Powhatan, ſijne Vrouwen en Kinderen ſodanige preſenten / die hen alle een volkoomen genoegen gaven.

Verwondering der Wilde over het Geſchut.

Smith vind Jacobs-ſtad in verwerring.

Ik vond op mijn weder-komſt in Jacobs-ſtad alles in verwerringe en oproer / de ſterkſte partij maakte ander-maal een toeſtel / om met de Pinas weg te vlugten; dog ik / met gevaar van mijn leven / dwong hen door groot en klepn ſchiet-geweer ander-maal te blijven / of te ſinken. Sommige / die niet beter waren / dan de reſt / hadden een verbinteniſſe gemaakt met den Preſident / om des anderen daags my door een opgeworpen Volksregt ter dood te vonniſſen, ter ſake van het omkoomen van *Robinſon* en *Emry*; voorgeevende; dat het mijn ſchuld was, dat ſy aan haar eynd gekoomen waren, maar ik ſtelde aanſtonds ſulke oorze met ſodanige regts-geleerde / dat ſy wel haaſt het ſpoor bijſter waren / ſendende eenige van hen als gevangene na Engeland.

Is in gevaar des doods by de Engelſſe.

Levensmiddelen door Pocahontas gebragt.

Onderwijlen bragt Pocahontas, door haar toedoen / ſo veel te weeg / dat ſy binnen 4 / of 5 dagen ons ſo veel voor-raad beſchikten / dat veele van ons daar door hun leven bewaarden / die anders / ſonder dat / door honger ſouden hebben moeten ſterven.

Verhaal van Smith verblijt de Engelſſe.

Mijn verhaal van den overvloed / die ik geſien had / en wel bysonder tot Weramocomoco, ſo ook wegens den ſtaat / goedheyd / en mildadigheyd van den Powhatan (het welk tot dier tijd by haar nog niet was bekent geweeſt / en wel by-ſon-

ſonder van de liefde van Pocahontas, des Konings Dogter / deed hunne doode greſten ſodanig herleven / dat alle menſchelijke vreeſe geheel en al ſcheen te verdwijnen. So dat men ſien kan / wat al ſwarigheeden / een goede onderneminge wel kan draap-boomen / en den goeden uytſlag van deſe ſaak / die ſo dikmaal tot op het uytterſte raakte / geheel en al te vernietigen / ja daar en boven kan men ook ſien / door wat vreemde middelen God de Heer ons ſteeds verloſte. 1607

Verſchooning van Smith wegens de on-eenigheeden.

Wat belangt de misſlagen / die door de onbequaamheyd van hen / die tot het bevel wierden toegelaten / konden door de verkieſers niet wel voor-gekoomen worden / mits 'er geen andere keur was / en ſy alle vreemt van elkanders opvoedinge / hoedanigheyd / en geſtelttniſſe. En indien pemand het melden van deſe ſwakheeden / als tot een ſchande voor onſe Natie / ſoude ſoecken aan te wijſven / laat de ſodanige / de Hiſtory van de ontdekking der Spanjaarden van hunne Plantagien eens door-bladeren / alwaar gy ſien ſult hoe veele muyteneringen / on-ordres en on-eenigheeden de ſelve verſelt hebben / en hunne aanſlagen gedwarsboomt / 't welk / als bekent is / by ſondere menſchen hunne miſdaden waren / 't geen dan wegneemt die algemeene veragtinge / en ſmaat / die de quaad-aardigheyd / vermoeden / gierigheyd / en onweetenheyd ſouden moogen voortbrengen / tot ſchande en verwijt van die geene / wiens daden en manhafte ondernemingen / een waardigen roem en eerbied verdienden.

Des ſelfs bedenkingen over het verlaten van dit Land.

Of het nu voor my beter hadde geweeſt / die verſchepdene ontwerpen / om het Land te verlaten / mede toegeſtemt te hebben / met 10 / of 12 van de onſe / die nog van die party de beſte waren / en Mr. Hunt, onſen Predikant / Mr. Anthony Goſnol, een ſeer eerlijk / prijs-waardig / en verſtandig Heer / Mr. Thomas Motton, en nog omtrent 27 andere over te geeven aan de woede der Wilde, honger en dorſt / en allerley ſoort van

1607 onhepl / en ongemakken (want wy in al niet meer / dan met ons 40 waren / om deſe ruyme Land-ſtreek in beſittinge te nemen) of met de ſelve te ſterven / door gebrek van huys-veſting / of Land-waard in te trekken / en voor ons alle goede voor-raad op te ſoeken / en de Wilde ſien tot ons genoegen te krijgen / en de ontworpene ſaak te hand-haven / en voor ons aller leven en welweeſen te ſorgen / dat laat ik aan 't oordeel van alle eerlijke menſchen.

III. HOOFD-STUK.

De aankomſt van het eerſte onderſtand met des ſelfs gevolg, en de weder-komſt der Scheepen.

2 Scheepen uyt Engeland na Virginia geſonden.

Mits nu ter deſer tijd onſe ſorge ſo veel niet was / om 't Land te verlaten; ſo was den Thesaurier en Raad in Engeland ſeer naarſtig en ſorgvuldig / om ons te onderſteunen. Twee wel voorſiene Scheepen wierden ons toegeſonden / met omtrent 100 Man / die met alles / 't geen men konde bedenken / wel voorſien waren / ſo wel voor haar / als ons; het eene wierd gecommandeert door Kapitepn Newport; het andere door Kapitepn Francoys Nelſon, een eerlijk / en wel-ervaren Zeeman. Maar ſodanig was de trage bezeptheyd van dat Schip / dat / alhoewel hy in 't geſigt van Henriks Kaap was / dat hy genootſaakt was / de wijl door ſtorm en tegen-wind / ſo ver Eerwaard in gedreven wierd / dat hy het naaſte land van de Weſt-Indiën moeſt aandoen / om ſijne maſten te herſtellen / en ſig te verſien van hout en water. Maar Newport geraakte binnen / en arriveerde tot in Jacobs-ſtad, niet lang na dat ik wederom in bypheyd raakte / by wien de Wilde, gelijk geſegt is / peder dag met ſo veel voorraad qua-

Nelſons Schip raakt in gevaar.

Levens-middelen door de Wilde aangebragt.

guamen / dat genoegſaam was tot ons dagelijks onderhoud / waar van ſy my myn deel / als tot een preſent van hun koning en Pocahontas bragten: voor de reſt ſettede ik ſelf de prijs daar op / waar voor ſy het ſouden verkoopen / tot ſo verre had ik die arme zielen ingenoomen / terwijl ik onder hen haar gevangen was. 1607

Prijs daar op geſtelt.

Newport nu / dien ik myn vader noemde / arriveerde dan / by na ter ſelver tyd / als ik hen voorſegt hadde / de Wilde agteden my als hun Orakel, en ik bragt hen alle tot ſo eene onderworpinge / dat ik hen na myn luſt konde gebieden / die God / die alles geſchapen had / bekenden ſy / was myn God / en noemden hem in hunne taal / de God van Kapiteyn Smith.

Smith als een Orakel by de wilde geagt.

Maar den Preſident en den Raad benijden de agting / dien ik onder de Wilde had ſo ſeer / (alhoewel dat ſy alle gelijk met my deelden van 't geene ſy bragten) dat ſy 't verſtand der Wilde ſo veel te weeg bragten / (mits ſy door hunne verkeerde goedhepd wel vier-maal meer voor de waaren gaven / dan ik daar op geſtelt hadde) dat henlieder grootheyd en geſag / haar-lieder goedhepd en mildadigheyd verre overtrof.

Nijd van der Preſident en Raad hier over.

De aankomſt nu van dit ons eerſte onderſtand overſtelpte ons ſodanig van vreugde / dat wy niet genoeg konden verſinnen / om de boots-lui te behagen. Wy gaven hen vryheyd / om te handelen / reuplen ende te koopmanſchappen na hun believen. Maar tot ons Leed-weeſen / dewijl in 't korte het gevolg daar van was / dat wy voor een pond koper niet konden krijgen / 't geen ons voor-heen voor een once verkogt was; ſo dat en heers-ſugt en toelatinge / den draad onſer handelingen geheel affneed; en beveſtigde der Wilden gedagten / van de grootheyd van Kapiteyn Newport (die ik den Powhatan had ingeboeſemt) byſonder door de groote geſchenken / die Newport hem ſo dikmaals toeſond / ſo dat deſe woeſtelingen ook een begeerte hadden / om hem te ſien / al-

Vryheyd van Handel aan de Boots-luy veroorſaakt duurte.

1607 al-eer hy met de Pinas soude vertrekken.

Newport begeeft sig na Powhatan.

Een groot werk wierd'er gemaakt / om hen derwaarts te doen vertrekken. Wanneer hy da gong / wierd hy vergeselschapt met my en Mr Scrivener, een seer wijs en verstandig Heer / eerst nieuwlings aangekoomen / en in den raad toege laten / 30 / of 40 Man dienden ons voor een lyf guarde. Op sijn aankomst tot Werowocomoco so bragt den waan / die Newport van desen ruu wen Vorst hadde / veelerhande twijffel-moedig heyd in ons en een vermoeden van verraad / die hy omtrent ons soude pleegen / 't welk ik noode loos agte / om te doen blijken / want met 20 man wel uytgerust / so ondernam ik hen te ontmoe ten / daar quam af / wat het wilde / aan strand koomende / quamen wy by veele inhammen / o sleuven / over de welke wy moesten passeeren, waar over seer slegte bruggen geslagen waren, die alleen van eenig stroo / dat t'samen gestuuwd was / en 3 / of 4 lange stokken daar onder / die met eenige basten van boomen waren t' samen gebonden / gemaakt waren / waar door wy ver moeden kreegen / dat dese bruggen / niet anders, dan val-strikken voor ons waren; 't welke oor saak gaf / dat ik verscheyde Wilde daar eerst over liet gaan / houdende eenige der voornaam ste als gijselaars / tot dat de helft van mijn man schap daar over was / maar alles wel bevinden de / so wierden wy door 2 / of 300 Wilde seer vrien delijk ontfangen / die ons voorts Steede-waarts geleyden / alwaar den Powhatan alle sijne krag ten hadde ingespannen / om ons / nevens 't ver toonen van sijn grootheyd / te onderhouden: met een groot vreugden-geluyd / of eerder geschreeuw / en blijken van een groote vergenoeging wierden wy ontfangen / en een grooten overvloed van eet waaren / so veel als hy konde bekoomen / hadde hy daar laten brengen / om ons wel te ontha len. Hy sat op een bed van matten / sijn lederen kussen was geborduurt / na hunne woeste ma niet,

Smith begeeft sig met 20 man na Powhatan.

Ontmoet slegte bruggen.

word van de wilde wel ontfangen.

Als mede van Powhatan.

In wat gestalte den Powhatan vind.

nier / met Paarlen en witte Rozalen / ſijn ge- 1607
waat was een ſchoone Tabbaard van vellen / ſo
groot / als een Yerſe mantel / aan ſijn hoofd- en
voet-eynde / ſat een fraay jong vrouw-menſch / en
ter weder-zijden van ſijn hups ſaten 20 van ſijne
Concubynen / welkers hooft en ſchouderen rood
geverft waren / waar van yeder een groote keten
van witte Rozalen om haren hals hadde. Voor
de ſelve ſat een ſijner voornaamſte bediende / op
gelijke wijſe in een groen bewaſſen gallery 's ge-
wijſe Pneel / en meer dan 40 ſchootels / met ſchoon
brood / ſtonden in 2 rpen aan yeder zijde van de
deur geſchaart. Vier of 500 man maakten een lijf- Des Gelfs
guarde / die agter hem ſtond / door den welken Lijf-guarde.
wp paſſeerden; en op ſtraffe des doods wierd'er
afgekondigt; dat niemant ſig ſoude verſtouten, ons
eenige onheuſheyd, of ongelijk aan te doen. Vre-
lerlep ſoete diſcourſen / tot hernieuwinge van de Vreugde-
oude kennis / voerde deſen grooten Koning met Bedrijven
mp / om de tyd te verdrijven / tot 'er tijd / dat der wilde.
de Ebbe onſe bargie op droog liet ſitten. Als-dan
hernieuwden ſy hunne Gaſterpen met het maken
van vreemde grimatſen / danſſen en ſingen / en
diergelijke vreugde-bedrijven meer: wp hadden
onſe verblijf-plaats dien nagt naaſt aan den Pow-
hatan.

Des daags daar aan quam Newport aan land / Komſt van
en ontfing deſgelijks ſo veel vergenoeginge / als Newport
dat volk hem konde geeven; een jonge / genaamt by den
Thomas Salvage, zijnde een Wilde, wierd den Powhatan.
Powhatan geſchonken / den welke Newport ſijn
Soon noemde / voor den welken Powhatan hem
weder ſchonk Namontack, ſijnen getrouwen die-
naar / van een dooztrapte / en ſchrandere bevat-
tinge. Die / of 4 dagen vragten wp nog door Groote
in gaſtereeren / danſſen / en handelen / waar in vreugde
den Powhatan ſig ſelven ſo groots drieg / nog- aldaar be-
tans ſeer beſchenden (wel verſtaande in ſijne woe- dreeven.
ſte manier) ſo dat wp ons alle verwonderden /
over ſijn natuurlijke gaven / niet tegenſtaande

ſijne

1607 sijne opvoedinge. Hy / die den handel van onderdanen veragtede / sprak Newport in voegen aan; Kapiteyn *Newport* het is niet c een-komstig met mijne grootheyd, op sulk wijse, om beuselingen met u te handelen; ik sc te u ook een grooten *Werowance* te zijn; en d om legt alle uwe Koopmanschap hier neder; my gelijkt, sal ik na my nemen, en in vergel u, 't geen my dunkt, de waarde te zijn, w rom geeven. Ik, die de vertolker was / en N port agtede als mijn vader / en kennende den van den Powhatan het aller-beste / seyde aan Engelsse myne meening; dat hy alleen daar n op uyt was, om ons te bedriegen, nogtans i het Kapiteyn Newport goed / desen woestelin overwinnen door ydele eere van groot-moedigh en hem te betooveren / met sijne goedheyd / geevende / wat hy begeerde, dog het viel so dat den Powhatan sijn koorn op sulk een stelde / dat het na onse gedagten / in Spanjen beter koop was / want hy hadden geen 4 Sc pels voor dat geene / daar wy wel 20 Oxhoo voor dagten te krijgen. Dit baarde eenige wijdering tussen ons tween / mits Newport de onversadelijke begeerte van desen woe Mensch te versadigen / en ik / dat men hem de soeken te wil te koomen; maar ik smoorde n ongenoegen / om eenig quaad vermoeden / dien Mensch mogte opvatten / te vermijden / dien eynde bragt ik in de Oogen des Powhat hervoort eenige weynige blaauwe Koralen / w op hy seer geset scheen te zijn: langen tijd beg de hy die seer onbeschaamdelijk / dog ik in te deel scheen daar seer veel mede op te hebben / zijnde t' samen gestelt en gemaakt van een destige stoffe / so wegens de kouleur / als des hemels-blaauwe glans / en niet gedragen dien worden / dan by de grootste Koning des Were Dit maakte hem by-na half dol / om de Eygen van sodanige rare en vreemde Juweelen te

Aanspraak van den Powhatan aan Newport.

Die toezestaan wierd.

Verwekt eenige verwijdering tussen Newport en Smith.

Begeerte van Powhatan.

Daar Smith sig wel van bedient.

1607

/ al-eer wy scheyden / wy hem daar toe brag-
dat hy ons voor een pond / of 2 van die
uwe Koralen 2/ of 300 Scheepels Koorn gaf/
aar en boven als goede vrienden scheyden.
elve ontmoeting hadden wy by Opechanka-
, Koning van Pamaunkee, dien wy ook also
blaauwe Koralen opschikten / ten selve prijse/
welk middel / hunner hoog-agting / niemand
orst dragen / dan hunne grootste Koningen /
en en Kinderen.

Jacobs-stad verbrand.

y keerden dus wederom alle naar Jacobs-
alwaar dit nieuwe onderhoud / by de rest
onse voorraad / gebragt zijnde / die plaats
ik weet niet wat toeval in de brand geraakte/
voort de Stad / welkers huysen alleen met
en riet gedekt zijnde / het vuur so geweldig
t-dreef/ dat selfs de Pallissaden (alhoewel die
omtrent 18/ of 20 ellen daar van daan ston-
nevens meest al ons wapen-tuyg / beddinge/
braad / kleederen / en veel opgeleyde voor-
/ verbrande. Den goeden Mr. Hunt, on-
redikant/ verloor hier alle sijne boeken / ne-
al 't geene / dat hy had / behoudende niets /
het geene hy aan hadde / nogtans was de sel-
geduldig / dat niemant hem / over dit sijn
es hoorde klagen. Dit geschiede in de Win-
in die uytsteekende Vorst van den Jare
7.

Daar Mr. Hunt groote schade by lijd.

lhoewel wy nog Victualie genoeg hadden / te
en / alleen havere-gort / meel en koorn / so
ond het Scheeps-volk een groot gedeelte van
e / en wel by-na al de rest / 't geen voor ons
land was gesonden / mits dat sy wel 14 wee-
hier bleeven leggen / daar sy in 14 dagen we-
hadden konnen vertrekken. Op hun vertrek
sy ons niet anders / als dat hunne beschey-
eyd ons tot overschot liet blijven / om slegts
gering maal / of 2 te doen / het geen wy
terpen noemden / en alleen maar diende / om
monden wat te verfrissen; van elks lieten

Veel mond-kost onnoodig verteert.

sy

1607 ſy ons yets; dog die geene / die of geld / of goet geloof / betaling / of goude ringen / Bont-werk / of dier gelijke Koopmanſchap hadden / waren wel-kom by deſe wedet weg gaande gaſten / tot ſo verre was onſe ijdſaamheyd gekoomen / dat wy ſodanige ſnoode Bevel-hebbers moeſten gehoorſamen / ja koopen ons eygen nood-dzuft voor wel 15 maal de waarde / lijdende / dat ſy gaſtereerden / en wy de koſten dzoegen / en egter niet klagtig dorſten zijn.

Dat de Engelſſe in groote benaauwtheyd bragt.

Wonden in een ſlegte ſtaat gelaten.

Nu de tijd daar was / dat ſy met hun Lading ſouden vertrekken / ſo lieten ſy ons ontbloot van alles / ſelf van dat / 't geen ons ſo noodig tot ons gebzuyk was / gaande Mr. Wingfield en Kapitepn Archer met hen / die na een ander ampt haakten.

IV. HOOFD-STUK.

De Aankomſt van het Schip de *Phenix*: Des ſelfs Wederom-reys, en eenige andere gevallen.

HEt geſag nu wierd gevoert by Kapitepn Martin, en den gedurig ziek zijnde Preſident / die van den verkoop der opgeleyde Koopmanſchap ſijn ſtaat onderhield / even als of 't ſijn vaſt-geſtelde inkomſt was. Met het aanmaderen der Lente / en des Schips vertrek / ſo verdeelde Mr. Scrivener en ik / onder hen de herbouwing van Jacobs-ſtad, met het herſtellen der Palliſſaden; het neder-vellen der Boomen; het weder opmaken van de Kerk / en 't Pakhuys: onderwijlen bereyde men het Land / en zaayde Koorn. Wanneer peder dus beſig was met ſijn byſonder werk / ſo arriveerde Meeſter Nelſon met het verlooren Schip de Phenix (verlooren ſeg ik) mits wy het alle vooz verlooren gerekent hadden. Al ſijn volk dan behouden aan land gekoomen zijnde / ſo hadde

Jacobs-ſtad word wederom herbouwt.

Aankomſt van 't Schip de Phenix.

de hy in dit ongelukkig geval sig so wel weeten te 1607
beheipen / dat hy in de Indiaanse Eplanden / waerwaards hy door den Stoym na toe gedreeven was / sijn volk so onderhouden hadde / dat sijne Victualie / by dat geene / dat wy (so als gesegt is) te voorn hadden gekreegen / genoegsame voorraad hadden / om een half jaar te bestaan. Hy had niets / of deelde het vry-willig mede / welke eerlijken handel (wijl hy een Tee-man was) ons alle tot verwondering strekte / wy konden van hem niet meer wenschen / als hy voor ons deede. Dat veele Levens-middelen mede-bragt.

Om nu dit Schip met eenige goede tijding te laten vertrekken / so gaf den Presidént ordre aan my (wijl hy 't voor sig selven niet raadsaam dagt / en ook beneeden sijne waardighepd scheen / het Fort te verlaten) om te ontdekken en na te speuren de Koopmanschappen van het Landschap der *Monacans*, dat beneden de *Falles* was gelegen. 60 knappe maats wierden my toegestaan / de welke ik in 6 dagen so wel met het geweer en in de krijgs-kunde oefende / dat sy geen vreese hadden / met wien sy ook souden te strijden hebben : maar het weder / volgens het Jaar-getijde / was ons als nog niet gunstig / gelijk ook Kapitein Martin, die tegens alles / 't geene men voorstelde / sig aankantede / en alleen sijn Schip sogt te bevragten naar sijn eygen-sinnige inbeeldinge / daar in tegen-deel ik het met Cederen-hout dagt te laden ('t welk een gereede Koopmanschap was) dan met een groote menigte stof en aarde / of met de hoop en 't verhaal van eene onseekere ontdekking / 't welk hy in 't werk wilde stellen / wanneer sy minder onkosten hadden te maken / en meerder ledig tijd overig. Smith met 60 man, om te ontdekken, uytgesonden. Quaad-willigheyd van Martin. Daar Smith sig tegen aan-kant.

Terwijl nu desen tocht vast gestelt wierd / so gebeurde het / dat den Powhatan (om sijne genegenthepd / die hy tot Newport hadde / uyt te drukken) hem op sijn vertrek vereerde met 20 Kalkoenen / met versoek / dat hy hem 20 Degens wederom wilde senden, 't welke aanstonds ge- Vereeringen tussen Newport en den Powhatan.

1607 daan wierd; naar sijn afscheyd nu / sond hy aan my het selve present / maar vindende sijn genegentheyd sodanig niet gestelt / om hem op te volgen / en sodanige wapenen te senden / als hy begeerde / sond hy sijn volk met verscheyde listige aanslagen / om de selve te verkrijgen. Eyndelijk leyden sy eenige hinder-lagen / selve tot na by onse Havens / om die met geweld te krijgen / soekende ons op allerley wijse in ons werk te verhinderen: en mits wy hen so veel toegelaten en ingewilligt hadden / wierden sy so stout / dat het buyten den regel was; onsen last / die wy van Engeland hadden / was seer scherp / van hen niet te beledigen, en onse gesag-voerders (die binnens huys bleeven) wilden eerder alles wagen / dan vreede-breekers zijn; dese vreede-lievende gemoederen hadden den boven rang; dog 't viel seer wel uyt / dat sy met my te doen hadden; want ik / sonder verder overleg / sodanig op hen aanviel / dat ik verscheyde het Eyland op en neer jaagde / andere door het dreygen van te wippen / slaan / en gevangenis / seer afschrikte / waar over sy in weer-wraak 2 van onse Soldaten / die buyten ordre waren gaan moese-koppen / gevangen namen / en hebbende hunne kragten by-een versamelt / dreygden sy ons voor onse havens / en sogten my te dwingen / dat ik 7 *Wilde*, die wy om hare schelmery gevangen hadden, soude ontslaan, of dat wy anders alle doode Menschen souden zijn.

Dat Smith weygerde na te volgen.

Voornemen en stoutheyd der Wilde.

Scherpe last der Engelsse.

Smith valt op de wilde aan.

2 Engelsse van de wilde gevangen.

Dreygementen der wilde.

Maar om hare snorkery eens te deproeven / viel ik op hen aan / en in minder dan een uur / dempte ik hunne moed-willigheyd sodanig / dat sy my onse 2 mannen / die sy gevangen hadden / weder bragten / versoekende vreede / sonder eenige vorderen aansoek van de hunne / die wy gevangen hadden. De selve ondervraagde ik / en deede hen alle gelooven / door verscheyde schooten / die wy gedaan hadden / dat wy eene van hunne makkers dood geschooten hadden / om dat hy niet wilde bekennen hun-lieder voornemen / en 't samen-spanninge

Daar Smith een proef van neemt.

Smith ondervraagt de gevangene wilde.

ninge van de ſchelmerp / die ſp van ſints waren upt te voeren. En hier quamen ſp alle in overeen / dat ſy door den *Powhatan* bevel hadden, om te ſien onſe wapens magtig te worden, en ons daar mede om hals te brengen; teffens / op wat wijſe / hoe / en wanneer / het welk ons alle bleek waarſchijnelijk te zijn; nogtans ſond hp ons eenige van ſijn volk / nevens ſijn lieffte dogter Pocahontas met laſt / om hem te verſchoonen, van de moed-willigheeden, die'er gedaan waren, door eenige van ſijn onbedagte Kapiteyns, ſijne onderdanen; en verſogt voorder voor deeſ tijd / dat wy hen ſouden ontſlaan, met verſeekering van ſijn altijd duurende genegentheyd. 1607

Hunne bekentenis.

Verſchooning en verſoek van den Powhatan.

Na dat ik dan de gevangens een dag / of 2 wel getracteert hadde / en een ſcharpe beſtraffinge gegeven / ſo als my dagt goed te zijn / leverde ik de ſelve aan Pocahontas over / bemmſende alleen om harent wil hun leven behouden te hebben / en ſchonk hen aldus hunne vrpheyd.

Smith levert de Gevangene aan Pocahontas over.

Onſe lijdſame Raads-vergaderinge / die ſelfs geen beweeginge wilde maken / om met de Wilde te oorlogen / ſoude gaarne met my een krakeel aangevangen hebben / wegens mijne wreedheyd / alhoewel'er nogtans niemant by pemants weeten gebleeven was; egter bragt het hen in ſulk een vreeſe en gehoorſaamheyd / dat mijn naam ſelfs by hen genoegſaam was / om hen te doen vreeſen en af te ſchrikken; daar wy voor-heen / in een dag / of 2 / ſomtijds vreede en oorlog met hen hadden / en ſelden was'er een week / dat ſy ons niet de eene / of d'andere ſchelmerp aandeeden.

Smiths naam houd de wilde in toom.

Het wierd dan vaſt geſtelt / dat wy het Schip met Cederen-hout ſouden bevragten / en door de waarſchijnelijkheyd van den Schipper / en my / wierd ſulks wel haaſt uptgevoert. Mr. Scrivener was ondertuſſen niet leeg nog ledig / om alles tot herſtelling van het Fort waar te nemen. Kapiteyn Martin, die ſiecklijk ſiek / en nergens toe bequaam was

Een Schip met Cederen-hout bevragt.

Waar meede Martin na Engeland gaat.

1608 was / wierd seer gewillig toegelaten / dat hy weder met het Schip naar Engeland soude oversteeken.

V. HOOFD-STUK.

De Gevallen, die de *Engelsse* overquamen in 't ontdekken van de Baay *Chisapeack*.

Verquisting des Presidents geregels.

DE verquisting / die den President in sijnen staat pleegde / raakte so diep in onse weynige voorraad / dat ik en Scrivener, hem en sijne pluymstrijkers en panlikkers bonden / aan de regelen van even-gelykheyd.

Eygensinnigheyd des Presidents.

Wanneer ik nu op mijn vertrek stont / so overheerste des Presidents gesag / de bescheydenheyd van Mr. Scrivener sodanig / dat onse voorraad / onse tijd / onse kragten en arbeyd / vrugteloos geconsumeert wierden / tot voldoening van sijne ydele eygen-sinnigheyd.

Smith gaat met 14 man een Togt doen.

Den 2 Juny 1608. verliet ik het Fort / om de vordere ontdekkinge van het Land op te soeken. Dog maar met een geselschap van een Geneesheer / 6 Edele en 7 Soldaten: wy begaven ons in een open Bark van omtrent 3 tonnen / latende de Phenix aan Henricks Kaap. Wy door-kruysten de Baay tot aan het Ooster-strand / en quamen aan eenige Eylanden / die ons volk Smiths Eylanden noemden / na de naam van my / hunnen Kapiteyn. Het eerste volk / dat wy sagen / was op Kaap Charles, 't waren 2 barsse en stoute Wilde, met lange stokken / gelijk javelijnen / die aan 't hoofden-eynde met been versien waren / sy vraagden ons stoutelijk / wie wy waren, en wat wy doen wilden? dog aan de verdere omstandigheeden scheenen sy seer vriendelijk / en weesen ons na Accomack, de woon-plaats van hunnen Werowance, alwaar wy vriendelijk van hem onfangen

Smiths Eylanden.

Gesprek met eenige Wilde.

Hun Werowance en sijn Land beschreeven.

gen wierden. 't Was de gemeenſaamſte / welgemaakſte Wilde / die wy oopt ontmoet hadden. Syn Landſchap is een vermakelyke / vrugtbare kley-grond / en eenige klepne kreeken / en ſleuven; goede Havens zyn'er / voor klepne Barken / maar voor geen Scheepen. Hy verhaalde ons een vreemt geval / 't geen onlangs daar gebeurt was / van 2 overledene Kinderen; eenige buyten-gewoone dryften / of dromende verſchynſelen / in beeldingen / of genegentheden / bewoegden de Ouders / om deſe doode lyken / eens wederom te beſchouwen / wiens verſtyfde ligghamen / ſo een aangenaam geſigt gaven aan de aanſchouwers / als of ſy hunne levendige geeſten wederom hadden verkreegen; dit als een mirakel zynde / trokken 'er verſchepde derwaarts / om dat te beſigtigen / alle welke beſigtigers / zynde een groot deel van ſyn volk / ſtorven niet lang daar na / en wepnige waren 'er van die / welke de dood ontſnapten. 1608

Vreemt voorval van 2 geſtorvene Kinderen der Wilde.

Hy ſpreeken de Taal des Powhatans, in de welke ſy ſodanig een beſchryvinge van de Baay / Eylandjes en Rivieren maakten / dat het ons dikmaal groot vermaak toe-bragt / paſſeerende langs de kuſt / onderſogten wy peder Inham en Baay / om te habenen / en te woonen. Siende verſchepde Eylandjes in 't midden der Baay / door-boorden wy de ſelve; dog eer wy die konden kryggen / ſo overviel ons ſodanig een werbel-wind / regen / donder en blixem / dat wy met groot gevaar dien onbermhertigen woede van dat by-na Oceaan-waater ontſnapten. Het voornaamſte hoogland is egter ſeer laag / wy noemden het ſelve Keales-Berg, en die onbewoonde Eylandjes / Ruſſels Eylanden. Spraak deſer Volkeren. Storm. Keales-Berg Ruſſels Eylanden.

Des anderen daags ſogten wy naar verſch water / dog vonden niets / het gebrek daar van noodſaakte ons / het naaſte Oſterſe Kanaal op te volgen / het welke ons bragt aan de Rivier Wighcocomoco. Het volk ſcheen in 't eerſt met Rivier wighcocomoco.

1608 een groote furie op ons te willen aanvallen; doch ten laatſten wierden ſy door hun geſang en danſſen / en 't bedrijf van veel vreugde ſeer handelbaar / wy doorſogten hunne wooningen na verſch water / maar konden niet meer vinden / dan 3 krupken / en dat ſo modderig / dat wy noopt / dan doenmaals / het gebrek van goed water kenden; wy graafden / en doorſogten veelerley plaatſen; maar al-eer 2 dagen voor-by waren / ſouden wy nog wel gould voor pets van dat modderig water hebben willen geeven.

Te vergeefs na verſch water gegt.

Deſe Eylanden / die 'er veel in getal waren / gepaſſeert zijnde / doch onbequaam ter wooninge / quamen wy op het voornaamſte hoog-land / daar wy een groote Vijver met verſch water vonden / maar ſo uytſteekende heet / dat wy oordeelden het een Pad te weeſen / 't geen wy Ployers-Punt noemden ter eere van dat ſeer eerwaardig hupg van Mouſay in Brittanje, 't geen eens in een uyterſte verlegenthepd onſen Kapitepn verloſte. Van Wighcocomoco, ter deſer plaatg is de geheele Kuſt laag / en gebrooken Eylandjes / omtrent een Engelſſe mijl / of 2 in de breedte / en 10 / of 12 in de lengte ſeer goed om in de Somer hoop te maapen / en in de Winter vis en vogelen te vangen / maar het beneeden Land / gelijk ook meeſt dien geheele ſtreek / is al over-waſſen met boomen.

Vijver met heet water, Ployers-Punt genaamt.

Dus verfriſt zijnde / ſo overviel ons weder in 't door-krupſſen van die Eylanden / ſodanigen wind en regen / vermengt met donder en weer-ligt / dat onſe maſt en zeplen over boord woepen / en de water-golven ſtooven ſo geweldig in ons klepn haartupg / dat wy groote moepten hadden / om met hooſen ons voor 't ſinken te bewaren. Twee dagen wierden wy gedwongen in deſe onbewoonde Eylanden te blijven / de welke wy / wegens de bupten-gewoone werbel-winden / donder / regen / ſtormen / en bupl weder Limbo noemden.

Swaar weder.

't Vaartuyg in nood.

Limbo.

Wy

Wy herſtelden ons zepl-tuyg met onſe hemb- 1608
den / gingen t'zepl / en quamen Oost-waarts aan in een bequame Rivier / genaamt Cuskarawaok, het volk liep als verbaast by troupen van de eene plaats naar de andere / en ſommige klommen in de toppen der boomen / van waar ſy niet ſpaarſaam waren / om een vlugt pijlen naar ons toe te ſchieten / en de grootſte dryſt van quaadheyd tegens ons upt te drukken. Langen tyd ſchooten ſy op ons / daar wy voor een Anker lagen / doch bupten ſchuts / terwyl wy alle teekenen van vriendſchap beweeſen / die wy konden.

Rivier Cuskarawaok.

Alwaar van de wilde beſchooten worden.

Des daags daar aan quamen ſy ongewapent / hebbende peder eene mande / en danſſende in 't ronde / ſoekende ons ſo aan land te krijgen; maar ſiende / dat in hen niets en was / dan boosheyd / ſo ſchooten wy upt onſe Muſquetten met een vlugt hagel op hen / waar op ſy alle ter neder tuymelden / kruypende ſommige deſe / geene een andere weg / tot in een groot boſch van riet / 't geen daar naaſt aangelegen was / alwaar hun ander geſelſchap in een Hinder-laag lag.

De wilde ſoeken de Engelſſe te bedriegen.

Daar vuur op gegeeven wierd.

Op den avond wenden wy / en naderden het Land / ſchietende 5 / of 6 ſchooten omtrent het rietboſch; daar wy waren ſagen wy een menigte van manden / en veel bloed / maar niet eene Wilde, aan de over-zijde van de Rivier ſagen wy eenigen rook opgaan / wy roepden derwaarts / daar wy 2 / of 3 kleyne hupsjes vonden / waar dat in peder vuur aan lag / aldaar lieten wy eenige ſnuyſterieng / als ſo wat ſtukjes koper / kozalen / bellen / en ſpiegeltjes / waar op wy het weder naar de Baay wenden / maar wanneer het donker was keerden wy wederom.

Snuyſteringen in de Huyſen der wilde gelegt.

Seer vroeg in den morgen-ſtond quamen 'er 4 Wilde by ons in een Canoe, die wy met ſodanig een minneliykheyd bejegenden (die ook niet wiſten / wie wy waren / of wat wy gedaan hadden / mits ſy in de Baay hadden weeſen biſſen) dat ſy ons baden / wat te wagten, en dat ſy ſeer haaſt ſou-

4 wilde koomen met een Canoe by de Engelſſe.

1608 den wederom koomen, 't welke ſy deeden / en met die wel 20 meer; met de welke wy na een korte over-en weer-ſpraak / wel 2/ of 3000 Menſchen/ ſo Vrouwen als Kinderen/ ſagen aankoomen / die alle by troſſen om ons heen ſwierden / biedende ons alle 't een / of 't ander aan / 't geen wy met een wepnigje Korzalen weder vergolden / in 't kort wy wierden ſulke vrienden / dat yeder twiſtede / wie ons het eerſte ſoude water halen / en by ons als Gijſelaar bljjven. Sy lepden ons over-al / en gaven ons de beſte vergenoeginge / die ſy konden.

Die wel door 3000 gevolgt wierden.

waar mede goede vrienden worden.

wat volkeren deſe plaats bewoonen.

Hier woonen de volkeren van Sarapinagh, Nauſe, Arſeek en Nantaquak, de beſte handelaars van alle de Wilde. Sy zijn veel beter / dan de volk-rijke Natie / genaamt Maſſawomekes: in 't opſoeken van die keerden wy weder te rug na Limbo; deſe Rivier is alleen aan den inkomſt ſeer naauw / en het volk klepnder van ſtatuur / als die van Wighcocomoco, maar het Land is laag/ nogtans lepd het ſeer bequaam / om dat het maar een reelis land is / dat tuſſen de Baay en den Oceaan gelegen is. Wy bevonden deſen Oosterhoek ondiep / en veel gebzooken land / en ten meeren-deele bzak water; wy paſſeerden langs de ſtreek Limbo naar den Weſter-hoek; ſo bzeed is de Baay hier / dat wy naauwlijks aan de ander zijde die groote en hooge ſteyltens / die daar lagen / konden beſchouwen / aldaar ankerden wy dien nagt / en noemden de ſelve Riccards Steyltens.

Gelegenheyd des Lands.

Riccards Steyltens.

Dertig Engelſſe mijlen zeylden wy Noordwaarts; verlatende den Ooſter-hoek / dat in 't geheel lage Eylanden waren / alle oberwaſſen met boomen / gelijk ook de geheele kuſt was / ſo verre wy ſien konden: den Weſter-hoek / langs de welke wy zeylden / bevonden wy water-rijk / doch ſeer bergagtig en woeſt / de vallepen ſeer bzugtbaar / maar by uptſtek vol kreupel-boſch / en boomen / en wel voorſien van Wolven / Beyren/

Gaan weder onder zeyl.

Sien veelderley wilde Beeſten.

Har-

Harten en andere wilde gedierten. Wy paſſeerden verſcheyde ondiepe krecken / dog de eerſte bevonden wy een baarbaare Rivier te zijn / en noemden de ſelve Bolus-Rivier, dewijl de klep op veele plaatſen / onder de klippen / die dooz 't hooge water was opgewozpen / tot witte en roode knobbelen gzoeyde / even als de Gom upt de boomen / en op ſommige plaatſen ſo te ſamen gevorgt / als of het van een natuur was / uptgeſondert de kouleur / de reſt van de aarde ter weder-zijden die Rivier was hart keſelagtig zand / 't geen ons deed denken / dat het Bolus Armena, of Terra Sigillata mogt weeſen. 1608

Bolus Rivier.

Verſcheydenheyd van grond aldaar.

Wanneer wy aller-eerſt t' zeyl gingen / dagten ſommige van onſe boozaamſte / dat ik te haaſtig ſoude wederom keeren / dog hebbende nog maar omtrent 12 / of 14 dagen in deſe klepne Bark gelegen / lelden ſy my aan de oozen; dat ſy vermoeyt waren van 't roeyen, dat het brood nat was, en by na aan 't rotten (al ſchoon hunne magen nog ſo goed waren / dat ſy daar een afkeer van hadden) egter waren ſy nog ſo onbeſchaamt / dat ſy my / om wederom te keeren / geduurig laſtig vielen; 't geen my oozſaake gaf / hen alduſ aan te ſpzeeken.

Murmureering des Volks.

Goede vrienden! indien gy u te binnen brengt de gedenk-waardige Hiſtory van de Heer *Ralph Layne*, hoe dat ſijn geſelſchap hem aandrong, om voort te varen in 't ontdekken van *Moratico*, by-brengende; *dat ſy nog een hond hadden, wanneer ſy die met* Saſſefras *bladeren ſouden kooken, dat die genoegſaam was, om hen in de wederom-reys te voeden*; wat een ſchande ſou het voor u alle zijn (Gy, die ſo agterdenkendende van mijne week-hartigheyd geweeſt zijt) my te dwingen, om weder te keeren, met nog ſo veel voorraad, als wy hebben, en nog naauwlijks in ſtaat, om yets te ſeggen, waar wy geweeſt zijn, en by-na nog niets gehoort van dat geene, waarom wy uytgeſonden zijn, om te ontdekken. Gy kunt niet anders

Daar Smith een Aanſpraak op doet.

1608 ſeggen, of ik ben nevens u deelagtig geweeſt aan 't ſlimſte, dat ons is overgekoomen; en van al 't geene, dat ons nog ſal koomen te ontmoeten, ſo van ſlaap-plaats, voedſel, of wat dies meer is, ik ben vergenoegt, dat het allerſlimſte van u alle my toegelegt worde. En wat belangt uwe vreeſe, *van in deſe onbekende water-ſtreek te verdwalen, of door een ſtorm, of wervel-wind verſwolgen te worden*, verban dees kinderagtige vrees; 't geen over is, gelijkt niet, dat ons weder ſal ontmoeten, en 'er is ſo veel gevaar in 't weder keeren, dan om verder te gaan. Vernieuw derhalven uwe vervallene gemoederen, want rug-waarts te keeren, ſal ik als nog niet doen, tot dat ik (ſo God wil) de *Maſſawomeks* geſien hebbe, *Patawomek* gevonden, of het hoofd van dit water, 't welk gy-lieden u inbeeld eyndeloos te weeſen.

Smich gedwongen weder te keeren.

Maar na 2/ of 3 dagen/ dat wy na wind en weder lagen te wagten/ wiens byſondere tegenheyd ſodanig een kleyn-moedigheyd maakte/ dat 'er 3/ of 4 van de onſe ziek raakten/ wiens jammerhartig klagen ons dwong/ om wederom te keeren/ daar wy de Baay omtrent 9 Engelſſe mylen breed lieten/ op 9 en 10 vadem water.

Komt in de Rivier Patowomek.

Den 16 Juny, quamen wy in de Rivier Patowomek; wanneer onſe breeſe over was/ en onſe zieken herſtelt/ ſo quamen wy alle daar in overeen/ eenige moeyten te doen, om de naam van die 7 *Engelſſe* mylſ breede Rivier te weeten. Na omtrent de 30 Engelſſe mylen zeylens/ konden wy geen Inwoonaers beſpeuren: Wy wierden als doen begeleydet door 2 Wilde na een kleyne Baay/ die een ſteuf hadde/ na Onawmanient, alwaar de geheele Boſſchagie vol Wilde was/ die daar in Hinder-laag lagen/ wel ten getale van 3/ of 4000/ ſo bleemt beſchildert/ en op ſulk een barſſe wijſe vermomt/ ſchreeuwende/ huylende/ roepende en misbaar makende/ even als of ſy ſo veel helſche geeſten waren/ die geen verſchrikkelijker gelunt konden maken. Wy maakten

Voornemen der Engelſſe.

Treffen een Hinder laag van 4000 Wilde aan.

ten verſchepdene Bzavades / dog om hun ge- 1608
baar en furie te ſtillen / berepde ik my ſo wel / als
ſy / om op hen aan te vallen. Maar 't gehupl Schrik der wilde voor de Koegels.
onſer hoegels van 't water (mits wy vzugteloos
ſchooten / op dat ſy ſulks hooren / en ſien ſou-
den) weikers weer-klank niet weynig in de boſ-
ſchen rammelde / verbaaſde hen ſodanig / dat
ſy hunne boogen en pylen neder-waarts hielden /
en wy met hen eenige Gyſelaars verwiſſelden.
James Watkins wierd 6 mylen boſch-waart in ge- watkins na hunnen Koning gebragt.
bzagt / naar de Woon-plaats van hunnen Ko-
ning. Wy wierden vziendelijk gehandelt van de-
ſe Wilde, upt de welke wy verſtonden; dat hen
dooz het beleyd van den Powhatan, belaſt was /
om ons te verraden, by-bzengende het ongenoe-
gen / dat wy hem tot Jacobs-ſtad gegeeven had-
den / om dat wy de ſynen daar derden blyven te-
gens ſynen wil.

Diergelyke ontmoetingen vonden wy ook tot Ontmoetingen aan de Engelſſe door de wilde gedaan.
Patowomek, Cecocawonee, en verſchepde ande-
re plaatſen: maar tot Moyaones, Nacotchtant,
en Toags, deede het volk hun beſt / om ons ver-
genoeginge te geeven. Wy voeren ſo hoog met
de Boot / als wy konden / en ontmoetden ver-
ſchepde Wilde in hunne Canoes, wel geladen met
Bepren / Harten-vleeſ / en van andere Beeſten /
waar van ſy ons mede-deelden; hier vonden wy
verſchepde ſteen-klippen / die op ſommige plaat- Steen-klippen en Steen-groeven.
ſen boven de gzond wieſſen / omtrent ſo hoog / als
lage ſtam-boomtjens / en meer andere digte ſteen-
gzoeven van verſchepdene verwe: en op verſchep-
de plaatſen ſagen wy / wanneer het water van de
hoogte der Bergen gevallen was / dat het ſelve
daar een uptrekſel gelaten hadde / als kleyne
dunne lobertjes / waar dooz dat ſommige bloote
plaatſen als vergult ſcheenen. Wanneer wy de
gzond in de hoogſte ratſen / of ſteen-klippen om-
gzoeven / ſagen wy / dat het kley-zand was / ge-
mengt met geele dunne ſtukjes metaal / even als
of het vyſel van ſpelden was.

In

1608 na hen genoomen hadden / even-matig onder hen alle upt te deelen / en meer eerlijker bediende aan te ſtellen / om Mr. Scrivener te aſſiſteren / (die als-doen aan een heete koorts ſeer ziek lag) en in opſigt van de ſwakhepd des volks / en de hitte van 't jaar-getijde / waren ſy alle onbequaam / tot eenig werk / ik liet hen alle ruſten / ter herſtellinge hunner geſondhepd / terwijl ik my ſelven gereet maakte tot verder ontdekkinge.

Scrivener Preſident gemaakt.

't Volk tot ruſt gelaten.

VI. HOOFD-STUK.

't Geen in de tweede Voyagie, in 't ontdekken der Baay aan de *Engelſſe* gebeurde.

Smith onderneemt verder ontdekking te doen.

WAnneer nu het Gouvernement aan Mr. Scrivener was opgedragen / ſo ſette ik het den 24 July met 12 man wederom voort / om de voorgenoomene ontdekkinge te eyndigen.

word wel van den Koning van Kecoughtan onthaalt.

De Wind ons tegen zijnde deed ons 2 / of 3 dagen blijven tot Kecoughtan. De Koning dier plaats onthaalde ons / met veel vrolijkhepd / ſijn volk verbeelde hen vaſtelijk / dat wy ten dien eynde wederom uytgingen / om ons over de Maſſawomeks te wreeken.

Schrik der Wilde voor de vuurwerken.

In den avond-ſtond / ſtaken wy eenige vuurwerken aan / de welke in de lugt vliegende / de arme Wilde ſodanig verſchrikten / dat ſy vermoeden / dat 'er voor ons niets onmoogelijk was / om 'er een aanſlag op te maken / en boden derhalven ons hunne bystand aan.

Anker by Stingray-Eyland.

Den eerſten nagt ankerden wy by Stingray-Eyland: des volgenden daags doorkrupten wy de Rivier van Patowomek, en haaſteden ons / om by Bolus Rivier te koomen. Wy waren niet veel verder genadert / of wy ontdekten de Baay / die wy dagten dat ſig in 2 hoofden ſoude verdeelen; doch daar koomende / bevonden wy; dat de ſelve

ſig

ſig wel in 4 hoofden verdeelde / al het welke wp na-ſpeurden / tot ſo verre / als wp konden zeplen. Twee van de ſelve vonden wp bewoont; de Baay door-krumſſende / ſagen wp 7 / of 8 Canoes vol Maſſawomeks, die ſig toebereydden / om op ons aan te vallen / wp leyden onſe riemen binnen boord / en maakten ons zepl-reede / om hen te bevegten; alhoewel wp niet meer dan met ons 5 waren / die weer konden bieden / dewijl na 2 dagen / dat wp Kecoughtan verlaten hadden / de reſt van ons volk tot 'er dood toe ziek was gewozden / mits ſp die Land-lugt niet konden verdzagen. Wp leyden de ſelve onder onſe dek-kleeden / en ſteken hunne hoeden op ſtokken / langs de zijde van onſe Bark / en tuſſen de 2 hoeden een man met 2 ſtukjes / om ons veele in getal te doen ſchijnen / 't geen ons gelukte / mits de Indianen dagten / deſe hoeden Menſchen te weeſen / waar door ſp met alle moogelijke ſpoed weder na ſtrand toe vlooden / daar ſp ſtaan bleeven / ſtar-oogende naar 't zeylen van onſe Bark / tot dat wp / regt over hen / ons anker lieten vallen.

1608

Vernemen 2 Canoes met Wilde.

waar tegen ſig gereet maakten, om te vegten.

Lift der Engelſe.

Die van een goede uytwerking ſi.

Lang waren wp doende / al-eer wp hen tot ons konden doen koomen / eyndelijk ſonden ſp 2 van de hunne ongewapent in een Canoe, die van hen alle gevolgt wierd / om hen / des noods zijnde / te hulp te koomen. Deſe 2 begifligden wp yeder met een bel / die daar op alle hunne mede-makkers aan boord bzagten / en ons / harte- en bepze-vleys / viſſen / boogen / pijlen / knodſen / ſchilden en bepzen-hunden vereerden. Wp konden hen in 't geheel niet verſtaan / dan alleen door teekens / waar door ſp ons bedupden / dat ſp in oozlog geweeſt waren met de Tockwoghes, 't geen ſp beveſtigden met hunne verſſche wonden / die ſp ons vertoonden; waar op de nagt ons ſcheyde; wp verbeelden ons / dat ſp des anderen daags weder by ons wilden koomen / dog wp ſagen hen naderhand noopt weer.

2 Geſanten door de Wilde geſonden.

Ververſſingen door de Wilde gebragt.

Die de Engelſe nooys wederom ſagen.

Wp wendden ons naar de Rivier van Tock-

1608 wogh, daar wy de Wilde alle in een Vloot van Schuytjes gewapend vonden / die ons na hunne Barbaarſe manier alle omringden; waar van 'er een / ſo het ons toeſcheen / de taal der Powhatans konde ſpreeken / die hen alle bewoog / om met ons tot een vriendelijk geſprek te koomen: doch wanneer ſy ons alle verſien ſagen / met der Maſſawomeks Wapenen / ſo begonſden wy / gelijk wy by die van Kecoughtan gedaan hadden / dat wy die alle van hen met geweld hadden genoomen: ſy gelepden ons naar hun gepalliſſadeerde Stad / bemanteld met ſchorſſen van boomen / met ſtellagies als bergen / die hen als tot borſt-weeringen verſtrekten / de Mannen / Vrouwen en Kinderen met danſſen / en ſingen / met hunne vrugten / bont en alles / wat ſy hadden / verwelkomden ons ſeer vriendelijk / ſpreydende matten voor ons / om op te ſitten / deden ſy alles / wat ſy konden / na hunne beſte bequaamheeden / om hunne liefde voor ons upt te drukken.

Komt aan de Rivier Tockwogh.

Alwaar met de Wilde in geſprek raken.

Beſchrijving van der ſelver Stad.

Veelerlep Bijlen / Meſſen / ſtukken Yſer en Koper / ſagen wy by hen / de welke ſy ſeyden van de Saqueſahanocks te hebben / een magtig volk / en doodelijke vyanden met de Maſſawomeks. De Saqueſahanocks woonen op den voornaamſten upt-kijk / van die 4 Cabben / of Hoofden / die de Baap hadde / 2 dag-reyſens hooger / dan onſe Bark / ter oorſake van ſteen-klippen / konde koomen; des niet tegenſtaande quamen wy met onſen Tolk over-een / hem bewoogen hebbende; dat hy een anderen Tolk nevens hem ſoude mede nemen, om die van *Saqueſahanock* te overreden, om tot ons te koomen, dewijl hunne taal by ons onbekent was.

Saqueſahanocks doodelijke Vyanden van de Maſſawomeks.

Daar de Engelſe mede ſoeken te ſpreeken.

Na dat wy 3 / of 4 dagen na hun wederkomſt gewagt hadden / quamen 'er 60 van deſe menſchen / die wel Reuſen geleeken / neder-waarts de Rivier afſakken / beladen met Hartes-vleeſ / Tabaks-pijpen / die wel 3 voet lang waren / Manden / Schilden / Boogen en Pijlen. Dijf van

waar van 60 by de Engelſe koomen.

van hunne voornaamste Werowances quamen stoutelijk binnen boord / om met ons de Baap van Tockwhogh te doorkruyssen / verlatende hunne manschap en Canoës, dog mits de sware wind / dorsten wy de selve niet opzeylen. 1608

Onse dagelijkse gewoonte was een gebed te doen / en een Psalm te singen / over welke plegtigheyd de arme Wilde seer verwondert waren; een lange wijl waren sy beesig / en in beraad / om te bedenken / wat sy doen souden; tot dat sy eyndelijk op een seer beweeglijke wijse / hunne handen op-beurden na de Son / met een seer erbarmelijk gesang / waar na sy my omhelsden / en op hun wijse begonden aan te bidden / waar over ik hen scherpelijk bestrafte / nogtans voeren sy voort / tot dat hun gesang geeyndigt was; 't welk gedaan zijnde / begonden sy met vreemde gebaarden / en een helsche stem / een Reden-kaveling van hunne liefde tot my te voeren; en eyndelijk overdekten sy my met een groote geschilderde Beyrenhuyd / terwijl 'er een gereed stond / die my een groote Keten van witte koralen / weegende ten minsten 6 / of 7 pond / om mijn hals hing / en een ander hadde wel 18 Mantels van verscheyde soorten van vellen te samen genaayt / nevens veelerhande beuselingen / die sy voor mijne voeten nederleyden / streelende my met hunne eerbiedende handen omtrent mijn hals / tot een inhuldiging van hunne Gouverneur en Beschermer te zijn / beloovende my hulpe en bystand; en dat al hun voorraad, ja al 't geene sy hadden, het mijne souste weesen, indien ik maar by hen wilde blijven, om hen te beschermen, en te wreeken van de *Massawomeks*.

De VVilde verwondert over de God-vrugt der Engelsse.

Die Smith aanbidden en met geschenken vereeren.

Doen groote beloften aan hem.

Maar wy lieten hen tot Tockwhogh, seer bedroeft over ons vertrek: met belofte / van hen het naaste Jaar wederom te koomen besoeken. Veelerley beschrijvinge en verhaal deeden sy ons van Acquanachuck, Massawomeck, en andere volkeren / beduydende ons; dat sy by een groot water

De VVilde seer bedroeft over 't vertrek der Engelsse.

1608 woonden, beneden de Bergen, 't welke wy verſtonden te zijn een groot Meyr / of wel de Rivier van Canada, en dat ſy van de Franſſe hunne Bijlen en andere Waaren hadden gehandelt.

Deſe hebben geen kennis van Powhatan. Deſe hadden geen andere kenniſſe van de Landpalen des Powhatans, dan alleen ſijn naam / en ſy ook alſo wepnig van hen; maar de Atquanachucks waren aan de groote Zee geleegen.

Perigrines Berg. Den hoogſten Berg / die wy Noord-waard van ons ſagen / noemden wy Perigrines Berg, en een klip-agtige Rivier / langs welke de Maſſawomeks woonden Willougby 's Rivier, ter eere van die Stad / in welke ik was geboozen / en van dat eerwaardig hups / den Heer Willougby mijnen ſo ſeer geagten / en goeden vziend.

VVillougby 's Rivier.

Smiths-Rivier. Piſſings-punt en verſcheyde andere. De Saſqueſahanocks Rivier noemden de onſe Smiths Rivier. Den naaſten uptſtek / of punt / Piſings-Punt, den naaſten daar aan is Bourne-Punt. Powells-Eylanden, en Smals-Punt leggen by de Rivier Bolus, en de kleyne Baay aan het hoofd van die Rivier / Profits-meyr, Watkins, Reads en Comfords-punten, leggen ter wederzijde van Limbo, Ward, Cantrell, en Sicklemore tuſſen Patowomek en Pamaunkee, alle genoemt na de namen der Ontdekkers.

Kruyſſen en merken in de Boomen geſneeden. In alle deſe plaatſen / en die wy nog vozder die Rivieren opquamen / ſneeden wy in de Boomen ſoo veele kruyſſen / als wy wilden / en op veele plaatſen maakten wy hoolen in de Boomen / waar in wy merken ſchreeven / en in ſommige plaatſen kruyſſen van koper / om eenige / die daar na ons mogten koomen / te bewyſen / dat aldaar Engelſſe geweeſt waren.

Hebbende dus onderſogt alle de Inhammen en de Rivieren / bevonden wy die van geen bpſondere opmerkinge te weeſen; wy wenden ons derhalven om de Rivier Pawtuxunt te ontdekken; welkers volkeren wy ſeer handelbaar bevonden / en veel beſchepdener / dan eenige andere / wy beloofden hen / even als die van Patowomek, hen te wzeeken over de Maſſawomeks.

Pawtuxunt. Rivier.

In

In de ontdekking van die Rivier / de welke by eenige Rapahanock genaamt word / wierden wy by 't volk van Moraughtacund vriendelijk ontfangen; hier ontmoeteden wy onsen ouden vriend Mosco, eenen braven Wilde van Wighcocomoco, op de Rivier van Patowomek, wy verheelden ons / dat hy een Fransmans Soon was / ter sake / dat hy een dikke swarte baard hadde / en de Wilde syn selden gebaart / waar over hy seer moedig was / siende so veele / die hem daar in gelijk waren / en die hy sijne Lands-lieden noemde. Hy haalde ons Hout en Water / en gelepde ons over-al / daar wy wilden weesen / ja wat meer is / hy beweegde verschepde van de sijne / om onse Boot tegen wind en gety, van plaats tot plaats te helpen voort-trekken, tot dat wy quamen tot Patowomek, alwaar hy bleef rusten; wanneer wy van het hoofd der Rivier wederom gekeert waren / gelepde hy ons wederom na de Wijn / die wy vermoeden Antimonie te zijn / en ter dier plaatse weygerde hy niet / ons al het goed te doen / dat hy konde / hy sogt ons verder te overreden / om niet na die van Rapahanock te gaan / want (sepde hy) sy souden ons dood slaan, om dat wy Vrienden met die van *Moraughtacund* waren, de welke nog onlangs 3 van des Konings Vrouwen hadden gestoolen; dit deede ons denken / dat hy en de sijne maar alleen met ons wilden handelen: egter door-krupten wy de Rivier / en wenden ons na die van Rapahanock.

1608

Mosco een wilde komt by de Engelse.

Die de Engelse veel vriendschap bewijst.

Begeeven sig na de wilde van Rapahanock.

Wy vonden omtrent 12 / of 16 man van de hunne aan strand staan / die ons na een kleyne kreek weesen / daar het seer bequaam was te landen; alwaar sy in 3 / of 4 Canoës van hunne waaren hadden / die wy daar sagen; maar volgens onse gewoonte / so eyschten wy een man van hen / tot teeken van vriendschap / waar op / na dat sy een langen tijd raad gepleegt hadden 4 / of 5 van de hunne tot aan de middel toe in 't water by ons quamen / om van ons een man te ha-

Alwaar 12 man aan Strand vinden.

Koomen aan boord van de Engelse.

1608 len / en een van hen daar te laten / vertoonende met eene / dat wy niet hoefden te vreesen / dewijl sy nog Knodsen / Boogen / nog Pijlen by hen hadden.

Anas Todkill werd belast op sijn hoede te zijn.

Nogtans Anas Todkill, die aan land gegaan was / belasten wy / dat hy soude toesien, of 'er niet eenige in een hinderlaag lagen, en wat sy hadden; wy versogten hen; dat sy over de vlakte eenig hout souden halen: waar toe sy onwillig waren / ten sy dat wy in die kreek wilden koomen / alwaar de Boot 't Land konde naderen. Todkill, die allengskens / omtrent 2 steenworp ver / over die vlakte gegaan was / sag / dat 'er wel 2 / of 300 mannen (so 't hem toescheen) agter de Boomen lagen / so dat / wanneer hy wederom na de Boot wilde keeren / so

De wilde vallen op hem aan.

vielen de Wilde op hem aan / die hem met kragt wilden weg-voeren / waar door hy ons toeriep / dat wy verraden waren, en met dat hy dat woord gesprooken hadde / sprong onsen Offagier over boord; maar Watkins, die hem bewaarde / doode hem in 't water. Wanstonts schooten wy op hen / waar door sy alle vlooden / Todkill ontvlugte het; doch sy schooten so sterk na hem / dat hy op de grond viel / al-eer hy de Boot konde krijgen.

Komt weder aan de Boot.

Schilden tot een Borst-weer gebruykt.

Hier quamen ons de Schilden der Massawomeks seer wel te pas; want op Moscos Raad / stelden wy die op het voorste gedeelte van onse Boot / gelyk een Borst-weering / van waar wy de Wilde seer veylig / sonder eenige hinder / van de vlakte deeden wyken / alhoewel sy wel meer / dan 1000 pijlen na ons geschooten hadden / waar na sy alle Bosch-waart in vlugteden. Wy wapenden ons selven met dese ligte Schilden / die gemaakt zijn van dunne smalle stokjes / die doorvlogten zyn met strengen van hun-lieder Hennep / en Tee-gras / maar so digt en hegt / dat geen pijl daar kan door-dringen.

Der selver maaksel.

Todkill quam by ons / geheel bebloed / door

ec-

eenige / die hem vaſt hielden / en wp gequetſt hadden / doch het beliefde God / dat hp ſelve niet getroffen was / en hen vervolgende in het Boſch / vonden wp 'er eenige dood / en op verſchepde plaatſen veel bloed. Het ſcheen ons / of alle hunne pijlen verſchooten waren / mits wp niet meer van hen hoozden. Wp namen hunne Canoes, de pijlen / die wp vonden / waren meeſt ſtukken / die nog goed waren / bewaarden wp booz Moſco, aan wien wp ook gaven alle de Canoes, wegens ſijne vziendſchap / die ons onthaalde op de beſte overwinnende wijſe / en oozlogs-manier / wegens de overwinninge / die wp behaalt hadden over de Moraughtacunds. 1608

Verſcheyde VVilde gedood en gequetſt.

De reſt van den dag beſteeden wp met het herſtellen van onſe Boot ; in plaats van Hoep-pennen / maakten wp ſtokken / als Bed-ſtokken / aan de welke wp ſo veele van die Maſſawomeks Schilden hingen / die ons omringden als waſſe kleederen.

De Boot weder herſtelt.

Des anderen-daags 's mozgens wenden wp het de Rivier op-waarts aan / en onſen vziend Moſco volgde ons langs het ſtrand / waar in wp hem eyndelijk verſogten bp ons te koomen / wp paſſeerden langs Piſacak, Matchopeak, en Mecuppom, 3 Steeden / gelegen op hooge witte Kliphlippen / ter andere zijde was het al laag / en moeraſſig / en de Rivier daar ſeer naauw. 30 / of 40 van die Rapahanocks hadden ſig ſelven ſodanig weeten toe te ſtellen / dat wp hen aanſagen booz kleyne Hage-doozn ſtrupken / aan de Zee-gewaſſen / wp ſagen / dat ſp geduurig hunde pijlen ſtreeken aan dat ſlag van Schilden / doppende die t' elkens in de Rivier / 't welke Moſco ſiende / viel in de Boot vlak ter neder op ſijn aangeſigt / roepende de Rapahanocks, 't welk wp aanſtonts ſagen / dat dit die Riet-boſſen waren / de welke op ons eerſte vuur-geeven in dat Zeegewas ter neder-vielen / wanneer wp wat nader bp hen quamen / vertoonden ſp hen ſelven dan-

De Engelſche varen de Rivier opwaarts.

Aardige vond van de Rapahanocks.

Door Moſco ontdekt.

1608 ſende en ſingende / en waren ſeer vrolijk.

Drie Koningen onthalen de Engelſſe ſeer wel.

De Koningen van Piſſaſack, Nandtaughtacund, en Cuttatawomen handelden ons ſeer vriendelijk / en al hun volk verſuymde niet / alles aan Moſco te geeven / om het tot ons te brengen. Tuſſchen Secobek en Maſſawtek, zijn 2 kleyne Eylandjes / 't welk de Rivier daar breeder / dan na gewoonte / maakte; daar beliefde het God / ons een van ons geſelſchap te berooven / genaamt Mr. Fetherſtone, die al die tyd / met ons in dat Geweſt geweeſt was / en ſig ſelven / als een eerlijk / moedig en naarſtig man gedragen had / wy begroeven hem in een kleyne Baay / onder een algemeene los-branding van ons ſchiet-geweer / en noemden de ſelve na ſijn naam Fetherſtones-Baay. De overige der onſe / niet tegenſtaande hunne ſlegte koſt / en ongemakkelijke Herberg / gedrongen in een ſo kleyne Boot / en onder ſo beete gevaren weynig ruſtende / maar over en weder ſollende / hadden egter hun voorgaande geſonthepd wederom gekreegen.

Dood van Fetherſtone.

Baay na hem geroemt.

Kruyſſen en merken op de Boomen geſneeden.

Des anderen-daags zeylden wy ſo hoog op / als onſen Boot vlotten konde / daar ſtelden wy eenige kruyſſen op / en ſneeden onſe namen in de boomen. Onſe Schild-wagt ſag een pijl digt by hem ter neder-vallen / alhoewel wy ons meer / dan een uur op en neer hadden beeſig gehouden / ſo in 't om-graven der aarde / het beſien der ſteenen / krupden / en wellen / ſo konden wy egter niet bemerken / waar ſig een Wilde daar ſoude hebben konnen verſchuylen.

De Wilde ſchieten op de Engelſſe.

Op dien alarm hadden wy onſe wapenen weder gekreegen / en ſagen omtrent 100 onnooſele Indianen, ſpringende van d' eene boom na de ander / ſchietende onderwijlen met hunne pijlen ſo vaardig / als ſy konden; die Boomen dienden ons ſo wel voor Borſt-weeringen / als hen-lieden. Alhier deed ons Moſco meer dienſt / als wy verwagtende waren / want hebbende ſijn koker met pijlen verſchooten / ſnelde hy na de Boot / om

meer-

1608

te halen. De pijlen van Mosco deeden
n eersten op hunne saken letten / mits sy
/ siende sijn geraas en gehuppel / dat 'er
Wilde waren nevens ons / dan hy. Na
omtrent een half uur geduurt had / so
en sy so schielijk / als sy gekoomen en aan-
n waren. Mosco volgde hen so ver / als
konde in 't oog houden / tot dat sy alle
gesigt waren.

Daar Mosco groote diensten tegen deed.

ons weder-keeren sagen wy een Wilde so
als dood / ter aarde leggen / die gequetst
sijn kuye / maar hem opbeurende / bevon-
/ dat hy nog in 't leven was / 't welk
siende / so was nooyt geen Hond verwoe-
en een Beyr / dan Mosco, die hem sijn
de vermorselt hebben / indien wy 't niet
ert hadden. Wy bragten hem in onse
/ alwaar dien selve Wond-heeler / die my
s Stingray 's steek geneesen had / en in ons
hap was / dien Wilde van sijn wond soda-
rstelde / dat hy binnen een uur met ons
/ en wat begonde te eeten.

Een gequetste wilde gevangen genoomen.

Die weder genesen wierd.

rwijlen hielpen wy Mosco de verschoote-
en oprapen / die so veele waren / als hy in
men konde houden / waar mede hy niet
zege-praalde. Wy versogten Mosco, dat
n soude vragen, *wien hy was, en wat voor*
happen dat 'er lagen beneden de Bergen; die
Wilde antwoorde seer demoedig; dat hy
e de sijne van *Hasinninga* waren, daar nog
ingen woonden, gelijk de sijne, als de Ko-
an *Stegora*, de Koning van *Tauxuntania*, en
ning van *Shakahonea*, en dat sy-lieden ge-
n waren tot *Mohaskahod*, 't welke maar al-
n Stad was, om te gaan jagen; en dat de
-palen tussen het Koningrijk van de *Manna-*
en de *Nandtaughtacunds*, daar na by was,
wy geweest waren.

Vraag door Mosco aan hem gedaan.

Daar hy op antwoord.

vraagden hem / waarom sy quamen, om
verraden, daar wy tot hen in Vreede qua-

Nader ondervraging.

1608 men, en hunne genegentheyd ſogten? Hy ant-
woorde; dat wy een Volk van onder de Wereld
Daar hy weder op antwoord. waren, en dat wy daarom daar waren gekoomen,
om hunnen Wereld te nemen. Wy vraagden hem/
van hoe veel Werelden dat ſy kundſchap hadden?
Hy antwoorde; dat hy van geen wereld meer wiſt,
dan die, welke onder die lugt was, die hem be-
dekte, 't welke de *Powhatans* en de *Monacans* wa-
ren, en de *Maſſawomeks*, die hooger op in de Ber-
gen woonden. Wy voegen hem verder; wat
beneden de Bergen was? Hy ſeyde / de Son;
maar van yets anders wiſt hy niet, dewijl de Boſ-
ſchen niet afgebrant waren.

Verhaal wegens eenige Volkeren door hem aan de Engelſſe gedaan. Wy voegen hem verſcheyde ſaken; belangen-
de de *Maſſawomeks* en de *Monacans* hun eygen
Landſchap, en waar dat de Koningen van *Stego-
ra*, *Tauxuntania* en de reſt waren? de *Monacans*,
ſeyde hy / waren hunne Nabuuren en Vrienden,
en woonden als ſy, in berg-agtige Landſchap-
pen, langs kleyne Rivieren, levende by wortelen
en vrugten, dog voornamentlijk by 't jagen. En
de *Maſſawomeks* woonden by een groot water, en
hadden ſo veel Schuytjes, en ſo veel Volk, dat
ſy de geheele Wereld den Oorlog aandeeden, en
dat hunne Koningen over-al een byſondere weg in-
ſloegen met hun Volk, om te jagen; maar die
by hem waren, quamen daar om te viſſen, het
geen ſy gedaan hadden, tot dat ſy ons ſagen,
nogtans wilden ſy alle nog dien nagt weer tot
Mahaskahod zijn.

Waar voor hy eenige vereeringen krijgt. Sijn ver-trek. Door ſijn verhaal gaven wy hem verſcheyde
beuſelingen / en ſogten hem te beweegen / om met
ons te gaan / dog hy verſogt ons ernſtelyk; dat
wy de komſt dier Koningen ſouden inwagten, en
om dat wy hem ſo wel gehandelt hadden, dat hy
hen tot onſe Vrienden ſoude maken, mits hy de
Broeder was van *Haſinninga*. Maar Moſco tied
dus; dat wy maar voort ſouden vertrekken, mits
ſy alle ondeugende menſchen waren, dog wy wil-
den niet voor-al-eer het nagt was. Wy maak-
ten

ten ons gereet / om alle / die maar quamen / wel te ontfangen / onderwijlen was Mosco beesig / om sijne pijlen klaar te maken. 1608

De Avond-stond gekoomen zijnde / gingen wy alle t' scheep / want de Rivier was daar so naauw / dat / indien het ligt geweest was / en 't Land daar so hoog zijnde / vreesden wy / dat sy ons veel hinder souden gedaan hebben. In al die tijd versamelde de Koning Hasinninga het overige van sijn volk / en hield een lange tijd Raad / wat hy doen soude. Maar verstaande van sijne Spions / dat wy vertrokken waren / so duurde het niet lang / of wy hoorden hunne pijlen / ter weder-zijde van de Boot in 't water / wy seyden aan onse Wilde; dat sy tot hen souden roepen, maar door hun geschal en geraas / dat sy maakten / konden sy ons niet hooren; maar so nu en dan een stukje afschietende / doelende so na als wy konden / hoorden wy t'eenens een groot gelupt; meer dan 12 Engelsse pijlen volgden sy ons op die wijse.

De Engelsse gaan weder t'scheep.

Pijlen op de Engelsse geloft.

Wanneer den dag aanquam / bevonden wy ons in een breede Baay / vry van 't gevaar hunner pijlen / alwaar wy ankerden / en bleven met lust aan den ontbijt. Wy spraken tot onse vervolgers niets / die wy met het aanzeeken van den dag sagen: wy / die nu verfrist waren / ontbonden onse Schilden / die ons tot een overdeksel gedient hadden / en wy vertoonden ons voor hen alle / yeder met een Schild aan onsen arm / en een Degen in onse hand; onsen gevangen / genaamt Amorolek, had een lang gesprek met sijne Landslieden / en seyde hen; hoe goed dat wy waren, en hoe wel wy hem gehandelt hadden, en dat wy een *Patowomek* by ons hadden, die ons beminde, als sijn selve, en die hem soude gedood hebben, indien wy hem niet bewaart hadden, en dat hy sijn vryheyd soude verkrijgen, indien sy maar Vrienden van ons wilden zijn, en ons niet de minste hinder deeden.

De Engelsse bevinden hen in een breede Baay.

Amorolek houd een gesprek met sijne Vrienden wegens de Engelsse.

Waar op sy alle hunne Boogen en Pijl-hoo-

lierg

1608 trent 6/ of 700 bp-een/ danſſende en ſingende/ dog geen boog/ of pijl wierd bp hen vernoomen.

Moſco veranderde ſijn naam in Uttaſantaſcugh 't welk ſo veel alſ Vreemdeling is/ want ſo noemden ſp ons. Bp beloofden booz altijd onſe vzienden te willen weeſen/ en ten dien epnde beloofden ſp booz ons Koozn te zaapen; en wp hen van Bijlen/ Kozalen/ en Koper te boozſien; waar op wp ſchepdden/ met een algemeene los-bzanding van ons geweer/ en ſp met ſodanig een geſchzeeuw en geroep/ alſ ſp upt al hun kragt konden boozt-bzengen.

Moſco veranderd ſijn naam.

De Engelſſe en wilde ſcheyden.

Dien nagt ankerden wp in de Rivier van Payankatank, en ontdekten die ſo hoog opwaarts aan/ alſ de ſelve baarbaar was/ dog het volk was meeſt alle upt jagen/ alleen ſagen wp cenige oude Mannen/ Bzouwen en Kinderen/ die hun Koozn ſupverden/ waar van ſp ons een gedeelte beloofden/ indien wp het maat van 't Land wilden halen/ ſo alſ alle die volkeren gedaan hadden/ die daar oopt booz-heen geweeſt waren.

Riviet Payankatank ontdekt.

Ankeren in Goſnols-Baay.

In een ſchoone kalmte/ roeiden wp naar Comforts-punt, en ankerden in Goſnols-Baay, dog ſeer ſchielijk overviel ons des nagts ſodanigen ſtozm-wind/ met donder en regen/ dat wp dagten Jacobs-ſtad noopt weer te ſullen ſien. Nogtans booz wind af loopende/ ſagen wp ſomtijds Land/ alleen booz het weerligt/ en 't buur/ dat van den hemel quam/ booz welk ligt alleen wp ons booz ſtrand en klippen konden wagten/ om niet aan ſtukken te ſtooten/ tot dat het God behaagde/ ons in die akelige dupſternis/ booz dat ligt te gelepden/ om Comforts-punt te vinden: alwaar wp ons ſelven verfriſten/ en om dat wp alleen maar gehoozt hadden van de Chiſapeacks en Nandſamunds, ſo dagt het ons niet ondienſtig/ ſo wel onſe nabuuren/ die digt bp ons waren gelegen/ te kennen/ als ſo veele volkeren/ bupten 'ſ Lands.

Swaar Onweder.

Koomen by Comforts-punt.

Wp lepden het dan op het Zupder-land aan/

en

en zeylden een naauwe Rivier op / in 't Land- 1608
ſchap van Chiſapeack, daar wy een goed Kanaal
vonden / dog omtrent den ingang veele klippen. Koomen in 't Landſchap Chiſapeack.
Na dat wy omtrent 6 / of 7 Engelſſe mijlen ge-
zeylt hadden / ſagen wy 2 / of 3 vlaktens / die
beplant waren met hupſingen / welkers zijden Schoone vlakte.
met ſo groote pijn-en denne-boomen overgroept
waren / als wy oopt in dat Landſchap geſien
hadden. Maar ſiende / nog hoorende geen volk /
en de Rivier daar ſeer naauw zijnde / ſo wenden
wy ons naar de groote Rivier / om te ſien / of
wy daar yemand konden vinden. Wy voeren langs
het Land naar Nandſamund, 't welke meeſt alle
Oeſter-banken zijn. Aan de mond van die Ri-
vier ſagen wy 6 / of 7 Wilde, makende eenige Ontmoetinge der Wilde.
bundelen / de welke aanſtonts wegvlooden; wy
begaven ons aanſtonts aan Land / en daar ſy
gewerkt hadden / ſtroopden wy verſchepde beuſe-
lingen / waar op wy vertrokken.

Wy waren nog ſo heel ver niet gegaan / of ſy
quamen wederom / beginnende te ſingen / en te
danſſen / en riepen ons rug-waarts; en op die Die de Engelſſe tot ſig riepen.
wijſe begon onſe eerſte kennis. Eyndelyk ſo ver-
ſogt een der hunne ons / om in ſijn hups te koo-
men / leggende wat meerder opwaarts aan de
Rivier / hy quam gewillig in onſe Boot / de ove-
rige volgden agter ons langs het Land / toonen-
de alle teekenen van vriendſchap / die ſy konden.
Seven / of 8 mijlen zeylden wy die naauwe Ri-
vier op / eyndelijk ſagen wy aan het Weſter-land Schoone Koorn-velden.
verſchepde groote Koorn-velden / in 't midden der
ſelve een kleyn Eylandje / daar een overvloed van
Koorn was; hy ſeyde ons / dat al het volk op
de jagt was, en dat ſijn huys op dat Eylandje
ſtond, waar na toe hy ons noodigde / en met veel
vriendſchap verwelkomde. Aan hem / ſijn Wijf
en kinderen / gaven wy eenige dingen / waar me- worden verſogt
de ſy ſeer vernoegt ſcheenen te weeſen. om der Wilden Huyſen te ſien.

De andere ondertuſſen gekoomen zijnde / ver-
ſogten ons / wat hooger op te koomen / om ook
hun-

1608 hunne hupſen te ſien : alhier verliet ons den eerſten / de andere roepden met ons in een hunnet Canoes, tot dat wp ſo ver vooꝛ-bp het Epland waren / daar de Rivier ſeer naauw wierd. Hier verſogten wp ; dat ſommige van hen aan ons boord ſouden koomen, waar op ſp na een wepnig bedenken ſepden ; dat ſy maar hunne Boogen en Pijlen ſouden halen, en dan alle met ons gaan, maar aan land zijnde / en dus gewapend / wilden ſp ons vooꝛ-upt doen gaan / maar wp konden hen niet beweegen in hun Canoe, of in onſe Boot te koomet. Dit maakte ons omſigtig / om wel op onſe hoede te weeſen. Wp waren niet heel verre gekoomen / of wp ſagen 7 / of 8 van hunne Canoes, die alle gewapent waren / ons volgen / wagtende naar den uptſlag. Aanſtonts vloogen'er weeder-zijds van de Rivier wel 2 / of 300 Pijlen op ons aan / ſo vaardig als ſp konden ſchieten / waar op wp aanſtonts weder-keerden / om ons een open baan te maken.

Raken met de ſelve in geſchil.

Pijlen op de Engelſſe geſchooten.

Die Dapper beantwoord wierden.

Terwijl ſp upt hunne Canoes ſo geweldig ſchooten / als ſp konden / dreden wp onder hen verſchepde ſchooten / waar op de meeſten over boozd ſpzongen en ſwommen aan Land ; dog 2 / of 3 ontvlugteden het dooꝛ hun ſterk roepen / tot dat ſp bp hume vlaktens gekoomen waren : ſp ondervonden / dat onſe Muſquetten verder konden ſchieten / dan hunne Boogen / want wp hadden nog naauwlyks 20 ſchooten gedaan / of ſp waren alle agter de naaſte boomen gewecken.

Canoes der Wilde door de Engelſſe verovert.

Wanneer wp dus upt hunnen val / die ſp vooꝛ ons geſtelt hadden / geraakt waren / ſo namen wp hunne Canoes, en bꝛagten die alle in 't midden van 't water. Meer dan 100 Pijlen ſtaken 'er in onſe Schilden / en omtrent de Boot / nogtans was'er niemant van de onſe gequetſt / alleen Anthony Bagnall was in ſijn hoed en een ander in ſijn mouw geſchooten. Maar dewijl wp ſagen / dat ſp ſo ſeer aangzoepden / en vermoedende / gelijk het ook in der waarhepd was / dat

bꝛpde

bepde de Nandſamunds en de Chiſapeacks t'ſamen gevoegt waren/ ſo quamen wy een wyle tyds by hunne Canoes ankeren, om te overwegen/ of wy het alles in dat Eyland wilden af-branden, of hen tot bedaren brengen, tot dat wy ons met alles, wat ſy hadden, voorſien hadden, 't welke genoegſaam was, om onſe geheele *Colonie* te voeden. 1608

Overleg der Engelſſe.

Wy beſlooten dan ter midder-nagt/ het Eyland te verbranden. Onderwylen begonden wy hunne Canoes in ſtukken te hakken/ waar op ſy aanſtonts hunne Boogen ter neder lepden/ en deeden teekenen/ om Vreede te maken: die wy ſepden/ te willen aannemen, mits ſy hun Konings Boogen en Pylen nevens een Keten en Paarlen wilden brengen; en ons, wanneer wy wederom quamen, 400 manden met koorn geeven, anders ſouden wy alle hunne *Canoes* verbreeken, en verbranden hun Koorn en Huyſen, en al wat ſy hadden: om dit te volbrengen ſepden ſy; dat hun een *Canoe* ontbrak, waar op wy hen belaſten; dat yemant van hen naar ons ſoude ſwemmen, om'er een te halen, en, ſo ſy ſulks niet deeden, ſouden wy alle hunne *Canoes* in ſtukken hakken. Sy riepen ons toe; dat wy ſulks niet doen ſouden, ſy wilden alles doen, wat wy begeerden, 't welk ſy aanſtonts volbragten/ ſmyſtende hunne Boogen en Pylen ter neder/ koomende met alleman met hunne manden/ en bragten ons alles/ wat wy begeerden/ waar van wy ſo veel mede namen/ als wy konden dragen/ en ſo ſchepden wy goede vrienden.

Hun beſluyt.

Verſoek der Wilde.

Eyſch der Engelſſe.

Onderlinge woordenwiſſeling.

Wy keerden wederom na Jacobs-ſtad, daar wy den 27 September des Jaars 1608 behouden aanquamen. Alwaar wy Mr. Scrivener, en verſchepde andere/ wederom in volliomene geſonthepd herſtelt vonden/ ſommige dood/ en verſchepde nog ziek; en den geweeſen preſident/ wegen oproer/ gevangen. Dog door de goede trouwe en neerſtigheyd van Mr. Scrivener was den

De Engelſſe keeren weder na Jacobs-ſtad.

Hoe ſy het aldaar vinden.

1608 Oegst wel ingebzagt / maar de boozraad booz den regen meest verdozven. Dus was den geheelen Zomer / (wanneer ons niet wepnig ontbzak) booz-by gegaan / en niet veel uptgeregt / (sodanig was de regeering van Kapiteyn Ratcliffe) dan alleen dese ontdekking / waar in niet wel upt te bzukken zijn alle de gevaren / toevallen en gevegten / die ik met dit wepnig volk hadde geleden / en dat in so een kleyne Boot / (na gissing in so veel wijde wateren en woeste plaatsen) een ommetrek van wel 3000 Engelsse mijlen / 't welk ik alles late aan 't oozdeel van den Leser / dien ik niet verdzietig will maken / met alle omstandigheeden te verhalen.

Ontdekking van 3000 Mijlen door Smith gedaan.

VII. HOOFD-STUK.

De Regeering aan Kapiteyn *Smith* opgedragen, de aankomst van het tweede onderstand, en wat'er vervolgens voorviel.

Smith tot President aangesteld.

Den 10. October wierd my / booz verkiesinge van den Raad / en verssoek van 't geheele gesellschap / mijne opene Bzieven en Acte tot het Presidentschap gegeeven / het welke ik op geenerlep wijse wilde aannemen / dog egter my genoegsaam tegens mijn sin opgedzongen. Ter deser tijd stond het gebouw / of Ratcliffes Paleys / als pets / dat noodeloos was; de kerk was herstelt; het pakhuys verbetert; en eenige plaatsen ter bewaring van den boozraad / was men verwagtende; en 't Fozt tot een 5 vier-hoekige gedaante gebzagt; de ozder van de wagt hernieuwt; de Rotterschappen Soldaten / peder op sijn beurt / oeffende men in de Wapenen; en de geheele Compagnye peder Saturdag by het pleyn van 't Wester bol-werk / het geene men ten dien eynde daar toe berept hadde; 't welke de onse Smithfeld noemden / alwaar

Soldaten in de wapenhandel geoeffent.

Smith-feld.

som-

ſomtijds meer dan 100 Wilde ſtonden / die 't ſelve met verwondering beſchouwden / hoe een gelit te gelijk op een boom konde aanleggen / en 1608
't opgeſtelde Wit treffen; de Booten wierden weder toegemaakt ten Koop-handel / de welke uptgeſonden zijnde / onder 't bevel van den Luptenant Percy, die op hunne togt ons tweede onderſtand ontmoeteden / die ſy met hen te rug namen / om het Land der Monacans te ontdekken. Percy op een Togt geſonden.

Op wat wijſe Kapitepn Newport ſo een heymelijke Laſt-brief had gekreegen / van niet weder te keeren, ſonder een klomp Goud van die Land-ſtreek, en eenige verſeekering van de *Zuyd-Zee*, of yemant van 't verlooren geſelſchap, door *Walther Raleigh* uytgeſonden, was ons onbekent; nog ook waarom hy een Bargie met 5 ſtukjes mede-bzagt / om ons tot de Zuyd-Zee te voeren / 't geen onmoogelijk was / ten zy wy het over 't gebergte / 't geen wy niet wiſten / tot hoe verre het ſig uptſtrekte / konden voeren. Heymelijke Laſt brief van Newport.

Wat belangt de Krooning van den Powhatan, en ſijne Geſchenken ſo van bekkens / lampetten / bedden en bed-ſteeden / kleederen / en ſulke koſtelijke vooz hem nieuwigheeden / die hadden veel beter geſpaart gedient / dan ſo qualyk beſteet; want wy hadden vooz-heen ſijne gunſt veel beter / alleen dooz een glad ſtuk koper-werk verkreegen / dan nu / dooz ſo een ſoozt van ſtatelijke beſending / 't geen hem ook ſodanig verhoobeerdigde / dat hy ons minder dan niet agtede. Wat belangt het huuren van Polen en Duytſers tot het bereyden van pik en teer / glaſen / moolens en wat dies meer is / ſoude ſeer goed zijn geweeſt / wanneer het Land met volk en vele noodſakelijkheeden vervult was / maar ons ten dien eynde 17 Man toe te ſenden ſonder vooztaad / en dat om te werken / was niet wel aangeraden / nog ſo wel overwoogen / als het behoozde te zijn. Nogtans ſoude dit ons geen hinder toegebzagt hebben / al hadden ſy ſchoon met hun 200 geweeſt / alhoewel Geſchenken der Engelſche door Powhatan vergt.

1608 wy nu 130 ſterk waren / die genoeg te doen hadden niet ons ſelven. Want wy hadden de Wilde tot die inſchiklikelijkheyd gebragt / dat / terwijl den Oegſt nu was ingeſamelt / wy geen vreeſ hadden / om ons van voorraad voor 500 Man te verſorgen.

wilde door de Engelſſe tam gemaakt.

Maar nu was'er niets anders / om ons ellendig te maken / dan die tyd / om ons van voorraad te verſorgen / terwijl het te krijgen was / te verwaarloosen / het welk nu gedaan wierd / door de beſtiering / die ons van Engeland aanquam / om deſe vreemde ontdekking te volvoeren; en een ſeer vreemde Kroning deede ons die tyd verlieſen / onſe voorraad / die wy hadden / verteeren / onſe manſchap vermoeyen / ja te doen ſterven / hebbende ons volk geen ander middel / om hun voorraad / krijgs-gereedſchap en andere nood-wendigheeden te dragen / dan op hun rug. Hoe / of door wien ſy ſodanig onderregt zijn geweeſt / is ons onbekent; alleen hielden wy Kapiteyn Newport den Raads-man daar van te zijn / die deſe opſtellingen heeft uytgewerkt / mits hy veele hun hoop door groote beloften ſo verbulde / waar door beyde de Compagnyen en den Raad deſe voornemens ten meeſten-deele toeſtemden: God weet het! weynig wiſten ſy / wat ſy deeden / nog verſtonden hun eygen ſtaat en middelen / om ſijne beſlupten vaſt te ſtellen / niet tegenſtaande alle onheylen / die ik hen voorſtelde.

Sloffigheyd der Engelſſe maakt hen ellendig.

waar voor Newport de ſchuld wierd gegeeven.

Wy dit Schip / dat tot ons onderſtand quam / was den Raad toegevoegt / eenen Kapiteyn Richard Waldo, en eenen Kapiteyn Wynne, 2 oude Soldaten en brave Edellupden / die / mits ſy nieuwlings aangekoomen waren / van deſe landsſaate geheel geen kennis hadden. Ratcliffe wierd wederom toegelaten / om een ſtem in den Raad te hebben; en Mr. Scrivener was ſeer begeerig / om vreemde landen te beſien: ſo dat / alhoewel ik Preſident was / ſo had nogtans het meerder-gedeelte

waldo en wynne in den Raad gekoorem, en Ratcliffe weder aangenoomen.

deelte van den Raad het geſag / en regeerde na hun 1608
welgevallen. En om mijne tegen-ſtellingen weg te nemen / hoe dat Pik en Teer / Wagen-ſchot / Klap-hout / Glas en Pot-aſ / konde bereyd worden / om het Schip te herladen / ſo moeſt'er voorraad verſogt werden / alhoewel niets in 't land was / en 't geen wy gehad hadden / ten meerendeele verteert / al-eer het Schip konde vertrekken. Om deſe ontwerpen uyt te voeren / ſo antwoorde Kapiteyn Newport ; dat hy ondernam de Pinas van 20 laſten in 't weder-keeren van ſijn ontdekking met Koorn te bevragten, en 't ſelve wederom van *Werowocomoco* en van *Powhatan* te herladen; belovende alſo een groote Voorraad met ſig te brengen / daar by voegende ; dat mijne voorſtellingen alleen maar waren , om deſe Togt te verhinderen , tot geen ander eynde , dan om het ſelve uyt te voeren, en dat de wreedheyd , die ik aan de *Wilde* gepleegt hadde, de oorſaak wel konde zijn, om deſe voorſlagen te verhinderen.

Smith werd overſtemt.

Aanbieding van Newport.

Sijn Beſchuldigingen tegen Smith.

Om dit dan uyt te voeren / wierd al het noodiger werk nagelaten / en 120 Mannen wierden voorgeſtelt / die tot een by-gelepde van Newport ſouden dienen / in deſe ontdekkinge. Maar ik / om my van alle deſe mis-duydingen te ſuyveren / dat de Wilde ſo wanhoopende niet waren / als door Kapiteyn Newport wierd voorgegeeven / en hoe gewillig ik was (zedert hun geſag / mits ſy 't ſo wilden hebben) hen by te ſtaan met alles / dat ik konde by-brengen / en dat die krooning veel tijd ſoude verſlinden / nam aan / ſelve de boodſchap aan den Powhatan te verrigten / en hem te verſoeken ; van in Perſoon tot *Jacobs-ſtad* te koomen, om aldaar ſijne Preſenten te ontfangen. En daar Newport met niet minder dan 120 man dorſt gaan / wilde ik alleenlijk met my nemen Kapiteyn Waldo , Mr. Andries Buckler , Edward Brinton , en Samuel Collier. Met welke 4 ik ver land ging na Werowocomoco omtrent 12 Engelſe mijlen ver ; alwaar ik de Rivier Pamaunkee paſ-

Daar Smith ſig van ſuyvert , en een edelmoedige aanbieding doet.

Gaat met 4 man na den Powhatan.

1608 wy nu 130 ſterk waren / die genoeg te doen hadden met ons ſelven. Want wy hadden de Wilde tot die mſchilikelijkheyd gebragt / dat / terwijl den Oegſt nu was ingeſamelt / wy geen vreeſ hadden / om ons van voorraad voor 500 Man te verſorgen.

wilde door de Engelſſe tam gemaakt.

Sloffigheyd der Engelſſe maakt hen ellendig.

Maar nu was'er niets anders / om ons ellendig te maken / dan die tyd / om ons van voorraad te verſorgen / terwijl het te krijgen was / te verwaarloſen / het welk nu gedaan wierd / door de beſtiering / die ons van Engeland aanquam / om deſe vreemde ontdekking te volvoeren; en een ſeer vreemde Kroning deede ons die tyd verlieſen / onſe voorraad / die wy hadden / verteeren / onſe manſchap vermoeyen / ja te doen ſterven / hebbende ons volk geen ander middel / om hun voorraad / krijgs-gereedſchap en andere nood-wendigheeden te dragen / dan op hun rug. Hoe / of door wien ſy ſodanig onderregt zijn geweeſt / is ons onbekent; alleen hielden wy Kapitepn Newport den Raads-man daar van te zijn / die deſe opſtellingen heeft uptgewerkt / mits hy veele hun hoop door groote beloften ſo vervulde / waar door beyde de Compagnyen en den Raad deſe voornemens ten meeſten-deele toeſtemden: God weet het! weynig wiſten ſy / wat ſy deeden / nog verſtonden hun eygen ſtaat en middelen / om ſijne beſlupten vaſt te ſtellen / niet tegenſtaande alle onheylen / die ik hen voorſtelde.

waar voor Newport de ſchuld wierd gegeeven.

Wy dit Schip / dat tot ons onderſtand quam / was den Raad toegevoegt / eenen Kapitepn Richard Waldo, en eenen Kapitepn Wynne, 2 oude Soldaten en brave Edellupden / die / mits ſy nieuwlings aangekoomen waren / van deſe landsſaken geheel geen kennis hadden. Ratcliffe wierd wederom toegelaten / om een ſtem in den Raad te hebben; en Mr. Scrivener was ſeer begeerig / om vreemde landen te beſien: ſo dat / alhoewel ik Preſident was / ſo had nogtans het meerder-gedeelte

waldo en wynne in den Raad gekooren, en Ratcliffe weder aangenoomen.

wederom hare plegtigheeden beginnende / met ſingen en danſſen; wanneer deſe Maſquerade ſo omtrent een uur geduurt hadde / ſo vertrokken ſy op gelijke wijſe. 1608

Smith werd in hare Huyſen verſoght.

Wanneer nu het Vrouw-volk haar ſelven herſtelt hadde / ſo quamen ſy my ſeer ernſtig verſoeken / om in hare Huyſen te koomen, alwaar ik ſo haaſt niet ingegaan was / of alle deſe Nimphjes plaagden my meer, dan oopt / ſo met my als te kroonen / te omhelſen / en om den hals te hangen / ſeer belaglijk roepende / bemint gy my niet! bemint gy my niet! wanneer nu deſe begroeting geeyndigt was / ſo wierd het Gaſt-maal berept / beſtaande uyt alle de lekkernyen / die de Wilde konden voortbrengen / terwijl ſommige oppaſten / ſo ſongen en danſten andere rondom my; welke bevreugde geeyndigt zijnde / ſo gelepden ſy my met eenige brandende ſtoffe / in plaatſe van toortſen / na mijn verblijf-plaats.

Manier van hun Gaſtmaal.

Verſoek van Smith aan den Powhatan.

Des anderen-daags quam den Powhatan, aan wien ik mijn boodſchap deede / van de Preſenten / die aan hem geſonden waren / en leverde hem Namontack wederom / die na Engeland geſonden was geweeſt / en verſogt hem te koomen by mijn Vader *Newport*, om de Preſenten aan te nemen, en de wrake over de *Monacans* uyt te voeren. Waar op deſen doorſlepen Gaſt aldus antwoorde.

Antwoord door den Powhatan.

Indien uw Koning my Preſenten heeft geſonden, ik ben ook een Koning, en dit is mijn land; 8 dagen ſal ik wagten, om de ſelve te ontfangen. Uw Vader moet by my koomen, en ik niet tot hem, nog tot uw Fort, nooyt ſal ik aan ſo een lok-aas bijten: wat belangt de *Monacans*, ik kan my over mijn eygen ongelijk wel wreeken: en wat aangaat *Atquanachuk*, alwaar gy ſegt; dat uw Broeder verſlagen is, dat is een verkeerde weg van deſe Land-ſtreek; maar wegens eenig zout water beneden de Bergen, ſo is dat verhaal, dat gy daar van mijn Volk over gehad hebt, valſch.

1608 met teekenen.

Waar op hy begon op de gzond te teekenen / agtervolgens ſijn verhaal / alle ſijne Koningrijken. Veele redeneeringen hadden wy over en weer / doch beloofde den een den anderen met hooffe beleefthheden te vergenoegen ; en ſoo keerde ik met dat antwoord wederom te rug.

Ontmoeting van Smith en den Powhatan tot VVeromocomoco. Geſchenken voor den Powhatan.

Waar op de Pzeſenten hem te water / zijnde by-na 100 Engelſſe mijlen / geſonden wierden / en de Kapiteyns gingen met 50 goede Schutters te lande. Wy ontmoeteden malkanderen alle tot Werowocomoco ; de volgende dag wierd tot de Krooning vaſt geſtelt / als wanneer hem de Pzeſenten gebzagt wierden / beſtaande in een Hand-beſken / Lampet / een Bed met ſijn toebehooren / en een Scharlaken Mantel / de welke wy hem met veel moeyten omhingen ; mits hy dooz Namontack verſeekert wierd ; dat die hem geen hinder ſoude toebrengen ; maar geen wepnig werk was 't eer van hem te doen knielen / en alſo de Kroon te ontfangen / dewijl hy niet wiſt de Majeſteyt / noch de meening van het kroonen / veel minder van het buygen der knyen / 't geen men hem dooz veele beweeg-redenen / voozbeelden / en onderrigtingen ſogt wijs te maken / 't geen hem geheel en al vermoeyde ; eyndelijk / met hard op ſijne ſchouderen te leunen / boog hy ſig een wepnig / terwijl 'er 3 / die de Kroon in hunne handen hadden / hem die op 't hooft ſtelden / onderwijl wierd 'er dooz het Zeyn van een Piſtool-ſchoot / van al de Boots / die reeds baardig waren / ſodanigen Chargie gedaan / dat de Koning met een gzoote vreeſe ſchielijk opſpzong / en ſig niet weder herſtelde / tot hy ſag / dat alles wel was afgeloopen.

Op wat wijſe hy gekroont wierd.

Vereeringen door hem aan Newport gedaan.

Om onſe vziendſchap te erkennen / ſo gaf hy ſijne oude Schoenen / en Mantel aan Kapiteyn Newport : maar bemerkende / dat deſe ſijn voozneemen was / de Monacans te ontdekken / ſo maakte hy ſijn werk / om dat voozneemen te verhinderen / weygerende ten dien eynde / om ons Volk

een

een Weg-wijſer mede te geven / meer / dan Namontack; en na eenige kleyne eer-bewijſingen ter weder-zijde / in vergelding van ſijne Preſenten / ſo vereerde hy Kapiteyn Newport een hoop Koornaren / bedragende omtrent 7 / of 8 Schepels / en omtrent nog ſo veel kogten wy in de Stad / waar mede wy wederom na het Fort toe keerden. 1608

De Engelſſe keeren weder na het Fort.

Dit Schip nu / dat ſig ſelve van 70 Perſonen / en een Juffrouw nevens hare Dienſt-maagd (zijnde de eerſte dier Sexe / die in deſe Volk-planting hier gekoomen waren) ontlaſt hadde; ſo verkoos ſig Kapiteyn Newport 120 Mannen / die nevens hem ſouden gecommandeert werden / door Kapiteyn Waldo, Luytenant Percy, Kapiteyn Wynne, Mr. Weſt, en Mr. Scrivener, tot de verdere ontdekkinge van Monacan, latende my met omtrent 80 / of 90 Mannen / (ſo goed als die waren) op het Fort / om het Schip te herladen. Wanneer ſy gekoomen waren by de Falles, ſo marcheerden ſy in derde-halven dag te lands omtrent 40 Engelſſe mylen / en ſlogen den ſelfden weg in / die wy voor-hecn geweeſt waren. De Steeden der Monacans, die ſy ontdekten / wierden genoemt Maſſinacak en Mowhemenchouck, het volk handelde hen nog qualijk / nog wel / nogtans namen ſy tot hare ſeckerheyd een van hunne Koningjes mede / en verpligten hem / om de onſe den weg te wijſen.

Newport onderneemt met 120 man Monacan verder te ontdekken.

Een Koningje tot weg-wijſer gebruykt.

In hun weder-keeren doorſogten ſy veele plaatſen / dien ſy vermoeden Mynen te weeſen / waar omtrent ſy eenige tijd beſteeden tot het ſelve te louteren / hebbende ten dien eynde by hen eenen William Callicut, een Gould-ſuyveraar / die daar verſtand van hadde. Van de Korſt dier aarde / die ſy gedolven hadden / wilde hy hen doen gelooven / dat hy eenig Silver hadde uytgetrokken / en waarlijk wy behoorden voor dien arbeyd al beter ſtof (ſo 't ons toeſcheen) gevonden te hebben. Met deſe ſlegte proef moeſten de

Proef van eenige Mijn-ſtoffe genoomen.

1608 onſe ſig vergenoegt houden/en deſe ſchoone/vrugtbare/ en wel doorwaterde Land-ſtreeken verlaten; en wederom tot aan de Falles gekoomen zijnde/ ſo verbeelden hen de Wilde, dat 'er verſchepde Scheepen in de Baay gekoomen waren / en wel ten dien eynde/ om hen alle omtrent Jacobs-ſtad om te brengen.

Koomen by de Falles.

Om met ons te handelen / daar hadden ſy als nog geen ſin toe / en om hun koorn op te ſoeken / daar hadden wy geen ſin toe / mits ſy het voor ons in de Boſſchagie verborgen hadden: en dus bedroogen zijnde arriveerden ſy wederom tot Jacobs ſtad half ziek / alle klagende en afgeſlooft door arbeyd / moeyte / honger / en ongenoegte / ter ſake / dat ſy maar ſlegts een kittelende verwagtinge / en vrugteloose ſeekerheeden ontdekt hadden / even als ik voorſegt hadde.

En tot Jacobs-ſtad.

Yeder een aan 't werk geſtelt.

So haaſt waren ſy niet aan land / of ik verſpreyde al ons volk / ſo meenig / als 'er bequaam waren / de eene tot het maken van Glas / den anderen om Teeren Pik / en ſommige om Pot-aſ te bereyden/latende die/welke aan't Fort waren onder de opſigt van den Raad / 30 Man van ons gelepde ik omtrent 5 Engelſſe mijlen de Rivier af van Jacobs-ſtad, om Boomen om ver te hakken in de Boſſchagies / om aldaar Klap-hout te leeren maken. Onder de reſt / die ik daar toe hadde verkooren / was eenen Gabriel Beadle, en Johan Ruſſel, de eenige Hovelingen / die onder dit laatſte onderſtand waren / en beyde brave Edellieden. Seer vreemt quamen hen deſe vermakelijkheeden voor / na de geſteltenis van hunnen ſtaat / mits ſy nevens my aten en dronken / werkten en hun ruſt hadden / en ſy met my moeſten doen / alles / wat ik deede: alle deſe dingen wierden ſo vermakelyk verrigt / ſo dat ſy daar in binnen een week Meeſters wierden; doch de Bylen bladerden ſo dikmaal hunne teere Vingers / dat somtijds / eer ſy de derde ſlag deeden / die met een Echo van een Eed verſelt ging / om ſulk een ſonde te

Naarſtigheyd van Beadle en Ruſſel.

te verhoeden / ſo wierd ik te rade ; dat yeders ligtveerdig ſweeren, 't geen hy deede, ſoude aangetekent werden, en dat ſo eene des avonds voor yeder eed, die hy gedaan hadde, een Kan met water van boven in ſijn Hemt ſoude gegooten werden, waar mede peder miſdadige ſodanig gewaſſchen wierd / dat men in korten tijd naauwlijks / in een geheele week / een ligtveerdigen Eed ſoude geſwoort hebben. 1608

Straffe op het vloeken geſtelt.

Dog niemant behoeve hier te denken / dat ik en deſe Edellieden / onſe tijd doorbragten / als of wy gemeene hout-hakkers / tot het nedervellen van boomen waren / en om ſulken diergelyk een werk te doen / of dat ſy daar toe als huurlingen wierden aangenoomen / om ſodanig een ſlaaf-agtig werk te verrigten ; geenſints want het geene ſy deeden / ſo haaſt ſy daar maar eenigſints toe gewent waren / ſcheen het hen toe / ja ſommige ſepden het ; dat het voor hen niet anders, dan een vermakelijke tijd-korting was ; immers met 30 / of 40 ſulke overtuilige boomen konde men in een dag meer doen / dan met 100 van de reſt / die door dwang daar toe aangedreeven en gedwongen wierden / ja 20 goede werklieden waren beter / dan alle die nieuwlijks aangekoomene.

Voorbeeld, dat gewilligen arbeyd niet zuur valt.

Mr. Scrivener, Kapiteyn Waldo, en Kapiteyn Wynne, die by het Fort waren / behartigden peder ſeer ſorgvuldig hunnen pligt. Ik weder gekoomen zynde van de Boſſchagie / en ſiende / dat de tijd weg was / en geen voor-raad vergadert / en dat het Schip vrugteloos / en tot groote koſten niets konde uitvoeren / ging aanſtonts over in de Bark / die ter ontdekkinge toegeruſt was / geevende order aan den Raad ; dat Luytenant *Percy* met de naaſte Bark, die aan het Fort quam, my ſoude volgen ; 2 Barken hadde ik voor my ſelven nebens 48 Man / waar mede ik tot Chickahamania aan-lande / maar dat verbaſterd gevoed was van ons gedrek ſo wel bewuſt / dat ſy wegerden met ons te handelen / met ſo veel ongehoor-

Naarſtigheyd van Scrivener, Waldo en Wynne.

Smith begeeft ſig in een Bark om te ontdekken.

1608 bondenthepd en ſmaat / als ſy konden uptdzuk-
ken. Ik / die ſeer wel bemerkte / dat ſulks des
Powhatans ſtaat-kunde was / om ons van honger
te doen vergaan / ſeyde hen ; dat wy niet ſo ſeer
om hun Koorn quamen, als wel om wraak te
nemen over 't gevangen nemen der onſe, en 't ver-
Smith be- moorden van eenige onſer Manſchap, waar op
geeft ſig ik mijn volk deede landen / en gereet zijnde / om
aan Land. hen met een los-bzandig te begzoeten / ſo blooden
ſy alle aanſtonts / waar op ſy kozts daar na
hunne Geſanten ſonden / met koozn / Viſch / Ge-
Geſanten vogelte / en alles wat ſy hadden / om vzeede te
door de maken ; ſy beklaagden hen, dat ſy dat jaar een
Wilde met ſlegt Koorn-gewas gehad hadden, en derhalven
Levens- ſelfs in groot gebrek waren ; nogtans bevzagte-
middelen den ſy onſe Booten met omtrent 100 Bobepels ;
gefonden. en van gelijken die van Luytenant Percy, die
niet lang daar na mede aanquam / en hun beſt
gedaan hebbende / ſo veel ſy konden / om ons ver-
genoeginge te geeven / ſchepden wy goede vzien-
den / en keerden ſo wederom naar Jacobs-ſtad.

Qaaad- Nogtans maakte dit ons doen / het geſelſchap
aardigheyd ſeer onvergenoegt / dat egter niet meer vzeeſde / dan
eeniger van honger te ſterven / evenwel benijden ſommi-
Engelſſe. ge ons deſen goeden uptſlag / die eerder gewaagt
ſouden hebben te ſterven / dan te ſien / dat hunne
moepte ſo veel niet hadde konnen te weeg bzen-
waar van gen. Ja wat meer was / wierden'er eenige booz-
eenige werpen by Newport en Ratcliffe ontwozpen /
Smith buy- om my buyten het Fozt te houden / en dat alhoe-
ten het wel ik Pzeſident was / ik myn plaats en 't Fozt
Fort willen ſoude verlaten ; maar niet alleen waren hunne
houden. hoozns ſo veel te kozt / om dit upt te voeren /
maar ſy ſelve ontblugteden naauwlijks hun ey-
gen onhepl.

Eygen-baat, In al die tijd had onſe oude Herberg ſo veel te
meer als doen van alle / die maar geld / of waar hadden /
't welſtand als ſy konde begeeren. Ter dier tyd wierden ſy
van Virginia alle ſo volmaakt in den handel / ik meene van de
beberigt. Soldaten / Boots-lup / en Wilde, onder den an-
deren /

deten / dat sy tienmaal meer sorg droegen / om hunne verbloekte en heymelijke Koopmanschap te bevestigen / dan voor dese volk-planting dingen / die noodig waren / te versorgen. 1608

Ook was het een slegte staat-kunde van New-port, en de Boots-luyden / in Engeland te verhalen; dat wy so een overvloed hadden, waar door ons 't volk toegestuurt wierd met so weynig voorraad / terwijle sy so veel geheyme aanslagen in 't Fort hadden / waar door dat in 6 / of 7 weeken / van 2 / of 300 bijlen / beytels / houweelen / sikkels / naauwlijks 20 konden gevonden worden: en wat belangt pieken / koegels / hagel en krupt / of yets / dat sy van hunne makkers konden steelen / 't geen alles onsigtbaar geschiede; sy wisten so wel / als wy / hoe dat dit geheym moeste blijven / van de Wilde alles toe te voeren met sodanigen handel / van voor bont / manden / Mussaneeks, jong gevogelte / of diergelijke waaren / die aan de Wilde te verwisselen door de boots-luy voor onse boter / kaas / osse en verkens-vlees / Aqua vitæ; bier / bischuyt / meel en oly: en dan te seggen / dat hen sulks alles door hunne vrienden is toegesonden. En alhoewel ons 't Landschap Virginia geen overvloed van bont verschaft / so is 'er nogtans niet een Scheeps-officier / die in eene Voyagie door dese onbehoorlijke middelen / na hun eygen bekentenis / daar van so veel heeft verkreegen; dat hy / in Engeland koomende / sulks voor 30 Engelsse ponden verkogt heeft.

Verkeert verhaal in Engeland wegens Virginia.

Lorren-draayery van sommige.

Dese zijn die schoon-schijnende heyligen / die ons in Virginia besoeken; die / niet tegenstaande sy kost / loon / en drank genieten / ons so handelen; dog nu beginnen sy sulks moede te worden / dewijl hunnen handel nu by ons ontdekt en voorgekoomen is; niemant heeft ooyt in Virginia geweest / en alles naauw-keurig gade geslagen / die niet en weet / sulks waarheyd te zijn / en nogtans de schade / smaat / ellende en schande / wierd al de arme bediende / Edele en sorgeloose Gouver-

Daar Smith over te onvreede is.

1608 verneurs toegeſchreeven / die dus alle bedroogen wierden / en de regte avonturiers miſlepd / en 't wel-weeſen van de ſaak gedwars-boomt / door hunne valſche verſchooningen / verhalingen / en belepd. Laat nu upt allen deſen peder-een oordeelen / hoe deſe ſaak konde toenemen / zijnde dus mishandelt door ſulke diefagtige ondernemingen.

Slegte Handel van Newport. En indien Kapiteyn Newport, niet geſept hadde / ik heb geſondigt (Peccavi) ik ſoude het Schip hebben doen ontladen en hem genootſaakt / om een Jaar lang in Virginia te blijven / om alſo te leeren ſpreeken upt eygen onderbindinge.

Scrivener na Werowocomoco geſonden. Mr. Scrivener wierd met de Bark en de Pinas naar Werowocomoco geſonden / alwaar hy de Wilde meer gereet vond om te begten / dan te handelen / maar ſijne naarſtigheyd was ſodanig / dat hy alle hunne voorſlagen verydelde / en door bemiddeling van Namontack verkreegen wy 3 / of 4 Orhoofden met Koorn / en omtrent ſo veel Pocones, 't welke een roode worztel is / die doen ter tijd voor een uptſteekende lekkernp wierd gehouden.

Newport na Engeland geſonden. Kapiteyn Newport wierd wederom afgevaardigt / met de proeven van pik / teer / glas / wierook / pot-as / met ſo veel klap-hout en wagenſchot / als 'er gereet gemaakt konde worden / en Mr. Scrivener omtrent Comforts-punt ontmoet hebbende / vertrokken ſy wederom na Engeland. En wy / die hier bleven / waren omtrent 200 man; ik ſchreef derhalven / aan de Theſaurier en Raad van Virginia in Engeland, deſe volgende Brief.

Seer Eerwaarde &c.

Brief van Smith na Engeland geſonden. UL: Brief hebbe ik wel ontfangen, en daar in geſien, dat UL: ons ſchrijft; *dat onſe gemoederen ſo ſeer tot* Factie, *of t' ſamenrottinge geneygt zijn, en te gelijk vervult met een ydele waan, om het Landſchap te verdeelen ſonder onſe verlof, of toeſtemminge, en dat wy UL: voeden met de ydele hoop, daar ſeer weynig*

weynig vrugten van koomen, even als of wy de ver- 1608
borgentheyd deſer Landen en ſaken voor ons ſelven wilden behouden: en dat wy uytdrukkelijk moeſten de onderrigtingen, ons door Kapiteyn Newport *toegeſonden, opvolgen; en dat de onkoſten van deſe Voyagie ten naaſten by de* 2000 *ponden komt te bedragen, en ingevalle wy deſe uytſchot niet koomen goed te maken; dat wy daar als gebannene ſouden moeten blijven.* Gun my verlof; dat ik alle deſe byſonderheeden beantwoorde, en verſchoon my, ſo ſulks wat ruuw geſchiet.

Wat belangt onſe t'ſamen-rotting, is ſodanigs dat, indien gy wilt, dat ik dit Land verlate, en wegvliede, en kan ik niet voorkoomen, immers door mijn blyven doe ik'er veel blijven, die anders, 't zy hier, of daar, ſouden weg vlugten. Dien onnooſelen Brief, die aan de Heer *Salisbury* geſonden is, door den geweeſen Preſident en ſijne t' ſaam-verbondene, *van het Land te verdeelen*, en wat dies meer is, wat ſulks te ſeggen is, daar van hebbe ik geen weetenſchap, altijd nooyt hebt gy van mijn hand eenig ſchrift daar van geſien, veel min is ſulks ooyt in mijne herſſenen opgekoomen. *Dat wy UL: maar alleen met hoop voeden &c.* Alhoewel dat ik geen Scholier ben, evenwel ben ik die van een School-jongen te boven gekoomen, ik begeer maar te weeten, wat of gy-lieden, of deſe, die hier zijn, van onſe ſaak weeten; maar dat heb ik geleert, onder de geduurige perijkelen van mijn leven, dat ik, mijn 's weetens, nooyt yets voor UL. verborgen hebbe gehouden, maar ik vreeſe? dat ſommige UL. ſoeken te doen gelooven, ſaken, daar niet minder dan waarheyd in is.

Dog egter dit is waar; om wel uytdrukkelijk die ordre, die UL. ons door Kapiteyn *Newport* toegeſonden hebt, geheel en al op te volgen, (alhoewel die nu volbragt zijn) daar was ik regt tegen; maar agtervolgens onſe Laſt-brief, ſo was ik te vreede, wanneer ik door het meerder gedeelte

1608 deelte van den Raad overſtemt wierd, alhoewel ik vreeſe tot ons uyterſte verderf; 't welke nu in 't algemeen wel geſien word, nu het te laat is. Alleenlijk hebbe ik volgens UL: ordre Kapiteyn *Wynne*, en *Waldo* in den Raad genoomen, die hunnen eed hebben afgelegt, en den *Powhatan* doen kroonen.

Wat aangaat de koſten van deſe Voyagie, die UL. ſchat op 2, of 3000 ponden, daar van kan ik ſeggen, dat wy de waarde van geen 100 ponden hebben ontfangen. En wegens dien grooten Boot, die door de Soldaten over de *Falles* ſoude gedragen worden, daar toe had'er *Newport* wel 120 uytgekooſen; indien hy de ſelve tot aſch verbrant had, ſo ſoude moogelijk een ſtuk, of 2, die wel in een ſak hebben konnen dragen, maar den ſelve, ſo als die was, daar aan ſouden wel 500 mannen, om die naar een vaarbare plaats boven de *Falles* te dragen, werks genoeg hebben. En voor die geene, die ter dier tijd de *Zuyd-Zee* ſouden vinden, en te gelijk een Mijn van Goud, door de afgeſondene van *Mr. Walther Raleigh*, ſo was dat na onſe raad-geevinge, ſo als ook geſegt hebbe, even als de reſt. Maar geduurende die groote ontdekking van 30 *Engelſſe* mijlen ('t geen ſo wel door een man konde gedaan worden en wel vry meer, en dat op een gepaſte tijd, voor de waarde van een pond koper) ſo hadden ſy de Pinas en alle de Boots met hen, behalven een, die ik ten dienſte van het Fort by my behield. In hunne afweeſigheyd vervolgde ik het nieuw begonnen werk van pik, teer, glas, pot-as en wagen-ſchot, waar van wy UL een kleyn gedeelte hebben toegeſonden. Maar indien gy-lieden wel gelieft te overweegen, wat een oneyndigen menigte daar van in *Ruſland* en *Sweeden* is, alwaar die Boſſchagies door de natuur als nergens anders toe geſchikt zijn, en alhoewel hier de hulp beyde van Menſchen en beeſten, ter deſer plaatſe gebruykt wierd, en de ſelve al meer dan 100 Jaren aan doende wa-

ren

ren geweeſt, ſo ſouden nogtans duyſenden van deſe 1609
arme Menſchen, naauwlijks levens-middelen kon-
nen verkrijgen, als van de hand in de tand. En al-
hoewel U-lieder Factoren aldaar in een week ſo veel
konnen op-koopen, waar mede ſy een geheel Schip
konnen bevragten; of ſo veel als het UL. behaagt;
ſo hebt gy alhier van ons ſulks niet te verwagten,
die niet anders; dan een kleyn geſelſchap van af-
gemarte en ellendige ſchepſels zijn, die naauw-
lijks ſo veel konnen by-een ſchrapen, waar mede
wy het leven moogen onderhouden, om in ſtaat
te zijn, van ons ſelven tegen de onſtandvaſtige *Wil-*
de te beſchermen: vinden wy ſo hier en daar al
een boom, die daar toe bequaam is, ſo ontbreeke
ons nogtans alles, van dat geene, dat die in *Ruſland*
hebben. Door wiens berigt dat UL. die Pre-
ſenten aan den *Powhatan* op ſijn Krooninge hebt
toegeſonden, daar van hebbe ik geen kennis; maar
gun my verlof, om UL. dit te ſeggen; dat ik vree-
ſe, dit tot onſer aller verderf ſal ſtrekken, voor
al-eer wy yets weer van UL. ſullen hooren. Op
des Schips aankomſt, was den Oegſt der *Wilde*
eerſt ingeſamelt, waar wy na toegingen, om 't ſel-
ve te koopen; mits het onſe niet half genoeg was
voor ſo veel volks. Wat belangt de 2 Scheeps-
ladingen met Koorn; waar mede ons *Newport* van
den *Powhatan* beloofde te verſorgen, dat quam op,
14 Scheepels uyt; en van de *Monacans* bragt hy,
ons niet anders, dan een deel ziek en by-na dood
verhongert volk. Van U-lieder Schip kreegen wy,
geen Victualie nog eenige Voorraad, dat 20 pond
waardig was, daar wy meer, dan met ons 200
ſo gretig na gewagt, ja gevaſt hadden, om van
te leven; zijnde ſommige van ons volk ziek, we-
derom andere wat beter. Wat belangt het boots-
volk, dat moet ik bekennen, die maakten dagelijks
goed cier, terwijl onſe koſt alle dagen was een
weynig meel en water, waar van wy ſelf nog niet
genoegſaam voorſien waren. En alhoewel 'er
Viſſen in de Zee zijn, en Gevogelte in de Lugt is;

1668 en Beeſten in de Boſſen loopen, ſo zijn hunne palen ſo wijd uytgeſtrekt, de ſelve ſo wild, en wy ſo ſwak en onkundig, dat wy die niet veel hinder doen. Van alle deſe uytvindingen vermoeden wy; dat Kapiteyn *Newport* den autheur is. Om UL. nu te doen blijken; dat ik ter deſer plaatſe ſo veel ontdekt hebbe, als hy; en dat met minder onkoſten, dan hy t'elkens heeft t' ſoek gebragt, ſo ſende ik u deſe by-gaande kaart ſo van de Baay, als de hier zijnde Rivieren, met een daar by gevoegt verhaal, van 't Land en de Volkeren, die de ſelve bewoonen, ſo als gy hier in 't breede ſult ſien; als ook 2 vaten met een ſeeker ſoort van geſteente en nog ſo yets, 't geen ik voor 't minſte denke dat goed Yſer is, alle ſo verdeelt, ſo gy by de aanteekeninge; daar van gedaan, kond ſien, op wat voor plaatſen ik de ſelve gevonden hebbe. De Soldaten ſeggen, als ook veele van uwe Officieren, dat ſy hunne huys-houding moeten onderhouden, door dat geene, dat gy hen geſonden hebt: daar *Newport* 100 pond 's jaars heeft, om u van hier tijding te brengen, daar nogtans yeder Schipper, die gy geſonden hebt, dien weg, ſo wel, als hy, weet te vinden, ſo dat die 100 Ponden genoegſaam konden beſpaart werden, het welk nogtans meer is, dan wy alle hebben, die hem aan dat jaar-geld moeten helpen. Kapiteyn *Ratcliffe* werd nu *Sicklemore* genoemt, zijnde een valſch bedrieger, ik hebbe hem t'huys geſonden, op dat ons geſelſchap hem den hals niet breeke. Hoedanig een hy is, kan yeder een u ſeggen: indien hy en *Archer* wederom hier koomen, ſo ſullen die bequaam zijn, ons een geduurigen oproer te verwekken. Indien gy ons hier yemand ſenden wilt, ſo bidde ik UL. eerder, ons te ſenden 30 Timmer-lieden, Lands-lieden, Hoveniers, Viſſers, Smits, Metſelaars, om boomen en wortelen te rojen, met hun gereedſchap; dan 1000 van ſulk Volk als wy hebben; want voor de ſulke hebben wy huyſing en voedſel, want de andere

ſou-

ſouden onſe noodſakelijkheeden maar helpen verteeren, al-eer ſy in ſtaat ſouden zijn, om eenig goed alhier te verrigten. Indien gy nu maar dit verhaal gelieft te overweegen, en daar nevens het onnoodig jaar-geld van Kapiteyn *Newport*. het leuteren en talmen; met het Schip hier te doen blijven (niet tegenſtaande ſijn roemen en ſnorken, van ons voor 12 Maanden van Victualie te voorſien, daar wy nogtans door ſijne ontdekking 89 lamme en zieken hebben gekreegen, en voor yeder man omtrent de mate van een pint Koorn des daags, en boven al dat nog gedwongen wierden, op ſijn te Rug reys hem nog 3 Oxhoofden met Victualie te vullen. Gelieft maar na *Duytſland*, of *Polen* te ſenden; om Glas-werkers, en dat ſoort van Volk voor-heen gemelt, tot dat wy in ſtaat zijn, van ons ſelven te onderhouden, en wanneer ſy weder-koomen, de geſondene weder af te loſſen. Het ware beter, om in *Denemarken* voor die groove waaren 500 ponden voor een laſt te geeven, dan om de ſelve hier te ſenden, en dat wy van noodiger dingen voorſien waren. Wy zijn tot nog toe niet in ſtaat, om met onſe afgematte, ſwakke onweetende menſchen, U L. te konnen vergenoegen, met groot voordeel; naauwlijks konnen wy ons ſelven van het eene tot het andere onderſtand vergenoegen; derhalven bidde ik U L. ſeer onderdaniglijk; dat gy in het toekoomende, ons laat weeten, wat wy tot onſer onderſtand hebben te verwagten, om niet bloot te ſtaan voor de beleeftheyd van het Scheeps-volk, dat die ons ſouden laten, en geeven, wat hen belieft, gy kont ons betigten, waar mede gy wilt, maar wy U L. niet met eenig ding. De redenen, die ons tot nog toe in *Virginia* hebben doen blijven, is, om een goeden grondſlag te leggen, en dat ons beter, als tot nog toe geſchiet is, vergenoeginge mag gegeeven werden, maar als nog hebt gy-lieden niet uyt te ſien na voordeelige te Rug-reyſen, en ſo blijve ik ſeer onderdaniglijk den uwen, &c. 1608

1608

Deſe ſiegte beſluyten bragten ons vol dreeſe en hongers-nood / ſo dat ik voornam / na die van Nandſamund te gaan / waar toe ik mede nam Kapiteyn Wynne, en Mr. Scrivener, die van Kapiteyn Newport weder tot ons was te rug gekoomen. Dit Volk onthield ons niet alleen de 400 Manden met Kooyn / die ſy ons belooft hadden / maar wilden ſelf met ons niet handelen (verſchoonende hen daar mede; dat alles verteert was, wat ſy hadden, maar ook dat hem belaſt was, door den *Powhatan; te houden 't geen ſy hadden, ja ons ſelfs niet in de Rivier te laten koomen.*) So dat wy gedwongen wierden met geweld hen te dwingen.

Smith beſeeft ſig na Nandſamund.

Hoe hy aldaar onthaalt wierd.

Op de eerſte groeteniſſe van onſe Muſquetten bloden ſy alle / en ſchooten niet eenen pyl wederom; het eerſte huys / daar wy aanquamen / ſtaken wy aan brand / 't welk ſy ſiende / verſogten; dat wy hen niet meer ſouden bederven, ſo ſouden ſy ons de helft geeven, van 't geen ſy hadden, op wat wyſſe ſy het verſamelt hadden / was ons onbewuſt / maar al-eer den avond quam / hadden ſy onſe 3 Booten geladen / en ſo keerden wy weder na onſe verblyf-plaats / omtrent 4 mylen de Rivier af / 't welk in een open Boſſchagie was / daar wy ons onder een af hangenden berg begaven / daar de grond geheel en al niet ſneeuw bedekt was / en hard bevrooren / welke ſneeuw wy weg-ſchopten / en op die plaats een groot vuur maakten / de grond wel gedroogt zynde / deeden wy het vuur weg / en overdekten die plaats met Matten / daar wy doen ſeer warm lagen. Om ons voor de wind te bewaren / maakten wy eene beſchutting van andere Matten / en na dat de wind was / ſtelden wy ons beſchutſel / en wanneer de grond wederom koud wierd / ſo namen wy wederom een andere plaats / daar wy alvorens vuur gelegt hadden.

Smith ſteekt een Huys in brand.

Actoord gemaakt.

Hoe ſig de Engelſſe des nagts behielpen.

Aldus bragten wy in deſe ellendige ſtaat meenig koude winterſe nagt door / nogtans waren alle deſe / die gemeenelyk ſodanige Togten met

ons

ons beeden / altijd geſond / vrolijk en wel gedaan. 1608
Dit volk dan verſchoonden wy voor dit jaar / onder belofte ; dat ſy 't volgende Jaar ook voor ons ſouden zaayen, en ſo keerden wy wederom na Jacobs-ſtad. Beloften der Wilde.

Ter deſer tijd trouwde Johan Laydon met Anna Burras, 't welk het eerſte trouw-geval was in Virginia. Eerſte trouw-geval in Virginia.

Ik bleef niet lang ſtil / maar ging wederom nevens Kapiteyn Waldo, met 2 Barken ter verder ontdekkinge. Dan Chawopoweanock, en de plaatſe daar omtrent / was al het volk gevloden / als zijnde vol agter-denken wegens onſe voornemen ; tot dat wy de Rivier en het Volk van Appamatuck ontdekten / daar wy niet veel voorraad vonden / en 't geen 'er was / deelden wy onder malkanderen ; waar voor wy hen / om redens wille / Koper en ſodanige dingen / die hen vergenoegden / gaven. Mr. Scrivener en Luytenant Percy gingen ook het land door-kruyſſen / dog konden niets opdoen. Smith beſeeft ſig op een Togt, en ontdekt Appamatuck.

Ik ſiende ſo veel tijd te loor gaan / en dat 'er Levens-middelen ontbraken / was van voornemen nevens Kapiteyn Waldo (dien ik wiſt / dat trouw was in tijd van nood) om den Powhatan met al ſijn voorraad op te ligten / maar de onwilligheyd van Kapiteyn Wynne, en Mr. Scrivener, ter ſake van een geheyme onderhandeling / die in Engeland geſmeet was / om my te bederven / deeden al wat ſy konden / om dat ontwerp te verhinderen ; maar ik / die niet geneegen was / my te laten upt-hongeren / wierd onderwijlen door den Powhatan onbooden / om eens by hem te komen : als ook / of ik hem eenig Volk wilde ſenden, om voor hem een huys te bouwen, en dat ik hem een Slijp- of Draay-ſteen wilde geeven, nevens 15 Degens, en eenige ſtukjes Kanon, een Hen en Haan, Koper en Koralen, ſo wilde hy my een Schip met Koorn laten laden. Maar ik / die ſijne liſtigheyd niet onbekent was / en noch Is van voornemen, den Powhatan op te ligten. Verſoek van den Powhatan aan Smith.

1608 tangs niet geneegen / eenige gelegenheyd te verwaarloosen / sond hem aanstonds 3 Duytsers en 2 Engelsse, met toesegging van groote loon / dog die tot dat voorneemen weynig bequaamheyd hadden / weetende / dat het niet noodig was / om daar een Kasteel te bouwen / nam pets anders voor met Kapiteyn Waldo, die my soude bystaan / indien de nood sulks verepste ; terwijl Scrivener so lang mijn plaats soude vervullen / en vervaardigde de Pinas nevens 2 Barken / en 46 Mannen / die sig selven alle vrywillig tot die Reys hadden aangebooden. Ter sake van den quaden uytslag van Mr. Scriveners Reys / die sy als wanhoopende hadden te regt gestelt / zijnde hen alle bekent / dat ik niet ledig soude weder-keeren / indien 'er maar pets te bekoomen was / egter waren 'er eenige / die tot dien optogt geschikt waren / die verschoont sogten te weesen / en ook agterbleven.

Waar over Smith Gesanten aan hem send.

Maakt sijne Vaartuygen gereet.

VIII. HOOFD-STUK.

Smiths Reys na *Pamaunkee.*

Waar mede op Reys gaat.

DEn 29 December ging ik op Reys / en sette het na Weromocomoco, zijnde in den Bark / die ter ontdekkinge geschikt was / ik selve / nevens nog 12 Mannen ; en in den Pinas Luytenant Percy, Broeder van den Graaf van Northumberland, en Mr. Francoys West ; Broeder van den Lord la Warre, en William Phittiplace als Kapiteyn nevens nog 12 Mannen. 9 Engelsse en 4 Duytsers en Richard Salvage wierden over Land na den Powhatan gesonden / om voor hem een Hups te bouwen / tegens dat wy daar souden gearriveert zijn.

Wy dus voor 3 / of 4 dagen van Levens-middelen voorsien zijnde / quamen den eersten avond / daar

daar wy ons ter neder-ſloegen/ tot Warraskoyack, alwaar ik my van genoegſame voorraad voorſag. De Koning van die plaats deed ſijn beſt / om my te verhinderen / den Powhatan te beſoeken / maar ſiende / dat hy my van mijn voornemen niet konde verhinderen / ſprak tot my aldus; Heer *Smith*! gy ſult ſien, dat den *Powhatan* u ſeer vriendelijk ſal bejegenen, dog vertrouwt hem niet, en zijt voorſigtig, dat hy van uwe wapenen geen Meeſter word, want ik weet, dat hy voor heeft, om u alle om den hals te brengen. Ik bedankte hem voor ſijne goede raad; en om ſijne genegenthend tot my nog beter te bevroeven / verſogt ik van hem eenige Leyds-lieden, die my tot Chawwonock ſouden gelepden / mits ik aan dien Koning een preſent wilde doen / om hem tot een vriend te weeſen. 1608

Komt tot Warraskoyack.

Alwaar de Koning dese plaats een Aanſpraak aan Smith doet.

Om dit voornemen uyt te voeren wierd Mr. Sicklemore, een dapper / eerlijk en moedig Soldaat gefonden / en met hem 2 Leyds-lieden / en onderrigt / op wat wijſe hy na het verlooren geſelſchap van Sir Walther Raleigh ſoude ſoeken. Dus van daar ſcheydende verſeekerde ik dien Koning / een duurſame vriendſchap / en liet aldaar Samuel Collier en mynen Pagie / om die taal te leeren.

Beloften van Smith daar op gedaan.

Den naaſt-volgenden nagt verbleeven wy tot Kecoughtan, alwaar wy 6/ of 7 dagen/ wegens de uytſtekende Wind / Regen / Vorſt en Sneeuw moeſten vertoeven / en hielden aldaar onder die Wilde onſen Kerſ-tijd / daar wy meer als oopt vrolijk waren / en ons verſadigden met een overvloed van ſeer goede Oeſters / Viſch / Vleeſ / Wild-gevogelte / en goed Brood; noopt hadden wy beter buuren in Engeland gehad / dan wy hier in 3 Buur-hupſen van Kecoughtan kreegen; maar / wanneer wy van daar ſcheyden / vonden wy geen hupſen / dog wy namen het ſo naauw niet / om hoe het weer ook mogt zijn / ons 3 / of 4 nagten onder de Boomen / op die wijſe / als voor-heen

Smith gedwongen te Kecoughtan te blijven.

1609 geſegt is/ by een buur ter neder te leggen. Hier ter plaatſe ſchoot ik/ Antony Bagnall, en den Sergeant Piſing 148 Vogelen in 3 ſchooten.

Een menigte vogelen geſchooten.

Tot Kiskiack nootſaakten ons de Voꝛſt en Tegen-wind een dag 3/ of 4 te blyven/ en de onbeſchepdenheyd van deſe hovaardige Wilde te verdꝛagen/ wiens hupſen wy tot onſe Herberg namen/ dog egter bewaarden wy onſe Bark ſeer wel/ terwijl wy hen noodſaakten/ om ons te geeven/ wat ons ontbraak/ alhoewel wy in 't geheel maar met ons 13 waren/ nogtans ontbraak ons geen plaats/ om ons booꝛ 't weder te verſchuylen.

Onbeleefdheyd van de Wilde van Kiſkiack.

Den 12 January 1609. arriveerden wy tot Werowocomoco, alwaar de Rivier omtrent een halve Engelſſe mijl van ſtrand af bevꝛooren lag; maar om geen tyd te verſuymen/ ſo was ik met mijn Bark booꝛ het bꝛeeken van 't Ys ſo verre gevoꝛdert/ als de Ebbe op deſe ſlibberige en modderige ondieptens my konde bꝛengen; dog/ al-eer ik daar by-na tot 'er dood bevꝛooren ſoude blijven leggen/ ſo ging ik mijn volk met mijn eygen voorbeeld booꝛ/ en ſtapte ter middel door deſe bevꝛooren modderige Ys-ſchollen. Wanneer de Boot wederom vlottede/ ſond ik een ſtuk 2/ of 3 van mijn Volk wederom na booꝛt van de Pinas/ alwaar ſy/ booꝛ gebꝛek van water/ het Ys ſmolten/ om van 't ſelve verſch water te maken/ mits het water van die Rivier zout was.

Komſt te Werowocomoco.

Groot ongemak van het Ys.

In de marſch dan wilde Mr. Ruſſel in geenerlep wijſe agter blyven/ niet tegenſtaande hy niet wel was/ en by uytſteek ſwaar-lyvig/ die ook ſig ſelven nevens de reſt ſeer vermoeyt hadde/ met wien wy veel te doen hadden/ al-eer wy hem aan land kreegen/ om ſijn dood bevꝛooren geeſten weder te doen her-leven. Wy ſloegen ons ſelven in de eerſte hupſen/ die wy vonden/ ter neder/ en ſonden na den Powhatan om voorraad/ die ons overvloed van Vlees/ Kalkoenen en Wildbꝛaad toeſond/ die ons daar mede den volgenden dag op ſijne gewoone wijſe onthaalde/ vꝛagende

Wel-meenigheyd van Ruſſel.

Levens-middelen van de Powhatan geſonden.

ons

ons onderwijl ; wanneer wy weder wilden ver- 1609
trekken ? ſig veynſende / als of hy om ons niet
geſonden / en ook dat hy geen Kooyn hadde / en Des ſelfs veynſteryen.
ſijn volk ſeer weinig ; nogtans wilde hy ons booz
40 Degens / even-veel Mannen vol beſchikken.
Ik vertoonde hem het Volk / 't geen daar te- Die Smith ontdekt.
genwoordig was / dat my de boodſchap gedaan
hadde nevens de redenen : en vraagde hem Pow-
hatan verder / hoe hy ſo vergeetagtig was ge-
worden. Waar op die Koning op een laghende
wijſe ſepde ; dat het hem nu te binnen quam ; vra-
gende wijders na onſe Koopmanſchap / maar
niets geleek hem / dewijl 'er geen Muſquetten nog
Degens by waren ; ſchattende een Mand met
Kooyn waardiger / dan een Mande Koper / ſeg-
gende ; hy konde ſijn Koorn wel waardeeren, maar
ons Koper niet.

Als ik derhalven het oogmerk van deſen liſti- Redenvoe-
gen Wilde ſag / begon ik hem op deſe wijſe toe ring door
te ſpreeken. *Powhatan* ! alhoewel ik veelerley Smith aan
wegen weet, om ons Voorraad te verkrijgen, den Pow-
nogtans geloovende uwe beloften, om ons van hatan
nood-druft te verſorgen, ſo heb ik niets agter-ge- gedaan.
laten, om u te vergenoegen, en tot getuyge van
onſe genegentheyd, heb ik u mijn Volk geſonden
tot uw gebouw, verwaarlooſende het onſe. Wat
uw Volk hadde, hebt gy opgekogt, ja ſelf hen ver-
booden, *met ons te handelen*, en denkende, ter-
wijl de tijd voor-by is, dat wy door gebrek ſul-
len moeten vergaan, dewijl wy niets hebben, om
uwe buyten-ſpoorige eyſſchen te voldoen. Wat
belangt het Schiet-geweer en Degens, daar van
heb ik u lang voor-heen geſegt ; *dat wy niet konnen
miſſen* ; en gy moet weeten, dat die wy hebben,
ons voor gebrek daar van kan bewaren : U te ver-
ongelijken, of het uwe te ontrooven, is onſe mee-
ning niet, nog die vriendſchap te breeken, die
wy elkanderen onderling belooft hebben, ten zy
gy my dwingt door quade handelingen.

Den Koning / die na deſe redenen ſeer aandag-

1609 telijk gelupſiert hadde / beloofde; dat beyde hy en ſijn volk, ſouden te ſamen brengen alles, wat ſy konden, 't welk hy binnen 2 dagen doen ſoude. Nogtans Heer *Smith*, (ſeyde de Koning /) doen my ſommige gelooven; dat ik U-lieden ſo vriendelijk niet mag ontfangen, als ik wel wilde; want ſeer veele berigten my; *dat uwe komſt niet ſo ſeer is, om te handelen, als wel om mijn volk te overvallen, en mijn land in beſitting te nemen*; die derhalven by u U-lieden niet derven koomen, mits ſy u met uw volk dus gewapent vinden. Op dat wy ons dan van deſe vreeſe ontſlaan moogen, ſo laat uw geweer aan boord, dewijl ſulks hier noodeloos is, mits wy alle vrienden zijn, en te gelijk voor altijd *Powhatans*.

Beloften door den Powhatan aan hem gedaan, door een Reden-voering.

Met ſulke en diergelijke redenen verſleeten wy den dag / nemende dien nagt ons verblijf in des Konings hupſingen. Des daags daar aan liet hy weder aan ſijn gebouw arbeyden. Die 2 Nederlanders onderwijſen / die daar overbloed hadden / en ons gebrek wiſten / en bemerkende; dat hy toeberepdſelen maakte / om ons te overvallen / wepnig denkende / dat wy ſo wel hem / als den honger konden ontgaan / die / om ſijn gunſt te verkrijgen / openbaarden hem van onſe ſtaat en onſe voornemens ſo veel / als ſy wiſten / en hoe dat hy ons ſoude voorkoomen. Een van die / zijnde van een groote geeſt / oordeel / en ſtoute voornemens / en in onſen dienſt / en die ſeeker was voor den loon van ſijnen arbeyd / en die nevens ſijne lands-lieden van ons ſeer wel gehandelt wierd / gebruykte ik / als niet weetende / wien ik beter ſoude vertrouwen / en bequamer tot die ſaak / als een Spion / om des Powhatans voornemens te ontdekken / ſijn eer en trouw in 't minſte niet wantrouwende / welkers ſnoodheyd wy noopt ontdekten / dan een half jaar daar na.

Den Powhatan neemt voor, de Engelſe te overvallen.

Spion door Smith gebruykt.

Koorn voor Koper geruyld.

Ter wijl wy dus verwagtende waren / om landwaard in te gaan / ſo kregen wy met hijven en karrewarren van den Koning 20 mudden koorn voor

voor een kopere ketel / die ik bemerkte / dat hem seer wel aanstont / waardeerende de selve tot een vry grooter prijs / dog die hy ter sake van sijne schaarsheyd aannam / beloovende; dat hy ons het volgende jaar beter soude versorgen, 't zy door hem, of door die van het land der *Monacans*. Waar mede wy ter weder-zyde wel vergenoegt scheenen; waar op den Powhatan begon een reden-wisseling te maken / wegens het onderscheyd van Vreede en Oorlog / op volgende wyse. 1609

Redenvoering van den Powhatan over het onderscheyd tussen Vreede en Oorlog.

Gy moet weeten Heer *Smith*! seyde hy / dat ik driemaal al mijn volk overleeft hebbe, en niemant van dit geheele geslagt is nog in levende lijve, dan ik. Ik weet het onderscheyd van Oorlog en Vreede beter, dan yemand in mijn land. Maar nu ben ik oud en moet in 't kort sterven, mijne broeders, namentlijk *Opitchapam*, *Opechancanough*, en *Kekataugh*, mijne 2 susters, en hare 2 dogters, zijn elkanders opvolgers. Ik wenste; dat hunne ondervindingen niet minder waren, dan de mijne, en uwe liefde tot haar, niet minder dan de mijne tot u. Maar het gerugt, dat my van die van *Nandsamund* ter ooren komt, is; *dat gy komt om mijn land te verderven*; 't geen sulk een vreese in mijn volk heeft verwekt, dat niemant tot UL: derft koomen. Wat sal u dat baten door geweld te nemen, 't geen gy wel haast door liefde kond verkrijgen, en die geene te verderven, die u van voedsel konnen versorgen. Wat kond gy door den Oorlog dog winnen? want wy konnen onsen voorraad verbergen, en in de Bosschagie vlugten, waar door gy-lieden met het verongelijken van uwe vrienden van honger sult moeten vergaan. En waarom zijt gy dus agterdenkende van onse vriendschap, daar gy ons ongewapent siet, daar wy beyde 't doen en gewillig zijn UL: te voeden, 't welk gy niet anders, dan door onsen arbeyd kond verkrijgen? dunkt het u, dat ik so onnosel ben, en niet soude weeten, dat het beter is, goede kost te eeten, wel te woonen, en met mijn

vrou-

1609 vrouwen en kinderen geruſt te gaan ſlapen, met UL: blijde en vrolijk te weeſen, koper, bijlen, of wat my meer ontbreekt, uwen vriend zijnde, te hebben; dan genoodſaakt te zijn van alles te vlugten, in de Boſſen in koude ter neder te leggen, ons met Eykelen, Wortelen en diergelijken tuyg te voeden, en door U-lieden ſodanig agtervolgt te worden, dat ik noch ruſten, eeten, noch ſlapen kan; wijl mijn vermoeyt volk de wagt moet houden, en ſo'er maar een tak komt te breeken, dat yeder een uytſchreeuwt, *daar komt* Smith! en dan te moeten vlugten, niet weetende werwaarts: en alſo onder een ellendige vreeſe, mijn ellendig leven te eyndigen, en mijne vermakelijkheeden aan ſulke jeugdige Menſchen, als gy en de uwe zijn, over te laten, 't welke egter door uwe onbedagtſaamheyd, ook wel haaſt een ellendig eynde kan nemen, door gebrek van dat geene, dat gy niet weet, waar gy-lieden het ſoud konnen vinden. Zijt derhalven dan verſeekert van onſe genegentheyd t'uwaarts, en dat wy U-lieden yeder jaar door onſen vriendelijken handel, met Koorn ſullen verſorgen: daarom dan wilt ons op een vreedſame wijſe koomen beſoeken, en niet met uw Geſchut en Wapenen beſpringen, als uwe vyanden.

Die Smith door een kragtige Tegen-reden Wederlegt.

Op welke liſtige Redenering/ ik aldus antwoorde; dewijl ik ſie, dat gy onſe woorden niet regt kund, of wilt begrijpen, ſo ſullen wy tragten u onſe gedagten, door onſe daden, bekent te maken, de beloften, die ik u gedaan hebbe van mijne genegentheyd, die hebben mijn volk, ſo wel, als ik, altijd onderhouden; en wat belangt de uwe, die ondervinden wy, dat yeder dag door uwe onderdanen werd geſchonden; daar wy nogtans, indien wy uwe liefde en vriendſchap maar opregt moogen vinden, het onſe gewoonte is, ſo verre van ondankbaar te weeſen, dat wy, om uwent wil alleen, onſe dorſtende begeerte na wraak hebben ingetoomt; daar ſy anders de wreetheyd, die wy

over

over onſe Vyanden plegen, ſo wel konnen ſien, als de ware liefde en beleefdheyd, die wy onſe vrienden bewijſen. En ik denke; dat uw verſtand bequaam genoeg is, om te konnen begrijpen, ſo wel dat geene, dat wy ondernoomen hebben, als de voordeelen, die wy door onſe Wapenen boven de uwe hebben verkreegen. Indien wy U-lieder ondergang voorgenoomen hadden, al over-lang ſouden wy die hebben konnen uytvoeren. Uw volk, wanneer die in *Jacobs-ſtad* koomen, niet tegenſtaande ſy met hunne boogen en pijlen gewapent waren, zijn wel onthaalt. Wy denken; dat het met U-lieden is, als met ons, de Wapenen als tot cieraad te dragen. Wat belangt de vreeſe onſer Vyanden, daar in beſtaat in Oorlogs-tijden ons grootſte vermaak in. Uw rijkdom hebben wy niet van nooden. En dat gy door uwe vlugt in de Boſſen uw voorraad voor ons wilt verbergen, zijt verſeekert; dat wy ſo onbedagt van honger niet ſullen ſterven, als gy u wel inbeeld; uwe vriendelijke voorſorge is derhalven onnoodig, want wy weeten een weg, die buyten uw kennis is, ſulks uyt te vinden. 1609.

Waar op een onderhandeling volgt, die met een tweede Redeneering van den Powhatan vergeſelt gaat.

Beeſterlep ſodanige redeneeringen hadden wy met elkanderen/ tot dat men eyndelijk begon in onderhandeling te koomen. Maar die Koning ſiende/ dat men ſijn Wil, niet als een Wet wilde aanmemen/ te weeten/ om ons te verſpreyden, en onſe Wapenen af te leggen, ſo uptede hy al ſugtende andermaal dus ſijne meening.

Heer *Smith*! ſeyde hy/ nooyt handel ik een *Werowance* ſo vriendelijk, als u, nogtans ontfang ik van niemant minder vriendſchap, dan van u, Kapiteyn *Newport* gaf my degens, koper, kleederen, een bedde, linnen, of wat ik begeerde, en altijd aannemende 't geen ik hem aanbood, ja hy ſond ſijn Kanon te rug, als ik het maar begeerde; niemant weygerde ſig voor my ter neder te leggen, en te doen, wat ik maar eyſchte, dan alleen gy, van wien ik niets kan verkrijgen,

dan

1609 dan 't geen gy selve niet agt, en egter wilt gy alles hebben, 't geen gy eyscht. Gy noemde Kapiteyn *Newport* Vader, en so noemt gy my ook, alhoewel ik sie, dat gy niets wilt doen ten opsigt van ons beyden, dan wat u lust is, en so moeten wy beyde u soeken te vergenoegen; maar indien uw meening so opregt is, als gy segt, so send ons hier uwe wapenen, op dat wy sulks moogen gelooven; gy siet, wat liefde dat ik u toe-drage, 't geen my so openhertig my selfs doet vergeeten.

Smith voorsiet sig tegen de listigheeden van den Powhatan.

Als ik sag / dat die Wilde maar tijd besteede / om ons op sijn gemak om den hals te brengen / maakte ik / dat de Wilde maar aan 't werk gingen / om het Ys te breeken / op dat de Boot maar quam / om hem / en het Koorn af te halen / ook gaf ik order; dat er meer volk aan land soude koomen, om den Koning te overvallen, met den welke ik maar tijd sogt te winnen / door over en weer praten / tot dat mijn volk alle geland waren / en om hem buyten agter-denken te houden / onderhield ik hem met dese woorden.

Verantwoording van Smith aan den Powhatan gedaan.

Powhatan! gy moet weeten; dat gelijk als ik maar eenen God hebbe; so eere ik ook maar eenen Koning, en ik woone hier niet als uw onderdaan, maar als uw vriend, en om u te believen met alles, wat ik kan. Door die giften, welke gy aan my gedaan hebt, hebt gy meer winst gedaan, dan door den handel; indien gy my wild koomen besoeken, gelijk als ik u doe, so soud gy te weeten koomen, dat het onse gewoonte niet is, onse beleeftheeden, als een verkoopelijke waare yemant aan te bieden. Brengt vry al 't volk van uw land tot u geleyde met u, 't en sal my niet mishagen, veel min daar over agter-denkende zijn. Egter om u te vergenoegen, so sal ik morgen alle mijne Wapenen aan u overgeeven, en my op uwe belofte verlaten. Ik noeme u met waarheyd *Vader*, en gy sult sien; dat ik u, als een vader sal beminnen; maar de weynige liefde, die gy aan sodanig een

kind

kind toedraagt, is de oorſaak, dat mijn volk ge- 1609
dwongen word, na my om te ſien.

Onderwijlen dat den Powhatan kennis kreeg/ dat ſijn volk doende was/ met het Ys te breeken/ bloed by met ſijn Wijf/ Kinderen/ en geheelen ſleep/ ter ſluyk weg. En om alle agterdogt weg te nemen/ ſo liet hy 2/ of 3 van ſijne Vrouwen by my te praten/ terwijl hy ſig ſtil-ſwijgens t' ſoek maakte/ en liet ſo ſtil/ als 't doenlijk was/ door de ſijne het huys beſetten/ 't welke ik ſo haaſt niet bemerkte/ of ik maakte met mijn Piſtool/ Schild en degen/ ſodanig een ravagie onder deſe naakte Duyvels; dat op den eerſten ſchoot/ dat ſy by en omtrent my den eenen over den anderen tuymelden/ waar op de reſt de eene ginds/ en d'anderen derwaarts vlooden; ſo dat ik en Johan Ruſſel, met wien ik alleen vergeſelſchapt was/ ſonder eenigen hinder onſe leger-plaats verkreegen.

Den Powhatan pakt ſig weg van Smith.

Smith maakt ruym baan onder de Wilde.

Wanneer ſy ſagen/ dat ik het ſo wel ontſnapt was/ en by mijn 18 man/ (want ik geen meer volk by aan land hadde) gekoomen was/ ſo gebruykten ſy al hun verſtand/ en ſogten ſulks te verſchoonen/ en de geheele ſaak te ontveynſen.

Verſchooninge der Wilde.

Powhatan, om ſijn vlugt te verſchoonen/ en de ſchielijke komſt van ſo een menigte der ſijne/ ſond my door een ouden Reden-voerder/ die ten dien eynde daar toe beſprooken was/ een groote Bracelet/ en een Paarl-ſnoer; middelerwijl bemerkte hy/ dat de Boot met volk van onſe Pinas/ tot ons herwaarts aan-quam/ ſo ſende die;

Preſenten aan Smith gefonden.

Heer *Smith!* onſe *Werowances* zijn alle gevlooden, om dat ſy uw ſchiet-geweer vreeſen, en dewijl ſy wiſten, dat'er, wanneer het Ys gebrooken was, meer volk koomen ſoude, ſo ſend dan deſe, die hier zijn, om het Koorn te bewaren, dat het niet geſtoolen werde, 't geen anders buyten uw weeten wel ſoude konnen gebeuren: en alhoewel 'er door u haaſtigheyd veele der onſe gequetſt zijn;

Verantwoordinge van den Powhatan door een Redenvoerder aan Smith gedaan.

nog-

1609 nogtans is *Powhatan* uw vriend, en ſal ſulks blijven. En terwijl het Ys nu gebroken is, ſo wil hy, dat gy uw Koorn ſult weg-ſenden; en ſo gy van ſijn volk wilt hebben, die u helpen, ſo ſend uw Schiet-geweer weg, 't geen mijn volk ſodanig afſchrikt, dat ſy, gelijk hy u beloofd hadde, tot u niet koomen derven.

Liſtige Aanbieding van de Wilde.

Onderwijlen dat ſy voor ons volk manden gebragt hadden / om'er ons Koorn mede na de Booten te dragen / ſo booden ſy ons ſeer vriendelijk hunnen dienſt / om / terwijl wy beeſig waren / onſe Wapenen te bewaren / op dat niemant die ſoude ſteelen. Een groote menigte van hun beſte manſchap / die'er ſo barſ / als halve Duyvels uytſagen / waren egter ſo gedwee / datſy / wanneer wy maar mijnen maakten / om onſe lonten op de haan te ſetten / en aan te leggen / dat wy hen met weynig woorden bevoolen / hunne boogen en pijlen in onſe bewaring te laten / en ons Koorn op hunne rugge te laden / en ſonder veel dwang naar onſe booten dragten / om ons ſo af te vaardigen.

Sedrik der Wilde voor 't geweer der Engelſſe.

De Bark raakt aan de grond.

Maar onſe Bark / door de Ebbe op de grond geraakt zijnde / deede ons blijven / om de volgende vloed en 't hoog water af te wagten / ſo dat wy wederom na onſe oude Leger-plaats keerden. Powhatan en ſijne 2 Duytſers waren onderwijlen woedende van begeerte / om mijn hoofd te hebben / want / indien ſyny maar konden omdringen / dagt hen / was alles het hare / verwaarloſende derhalven niet de minſte gelegentheyd / om ſulks uyt te voeren. De Virginianen verſleeten derhalven de tijd met de grootſte vreugde / die ſy konden bedenken / tot aan den avond / wanneer ſy alle weder-keerden na den Powhatan, welke die geheele tijd alle ſijne magt gereet gemaakt hadde / om my op het Avond-maal in het Huys te overvallen. Niet tegenſtaande dit alles bewaarde my de al-ſiende God / en dat door vreemde middelen.

Powhatan begeerig, om Smith te dooden.

Virginianen bedrijven veel vreugde.

Poca-

Pocahontas, sijne aller-dierbaarste Juweel/ en Dogter/ quam in de nare nagt door de akelige Bosschagie tot ons/ en seyde tot my; dat my so datelijk goede spijse soude toegesonden werden: Dog dat den *Powhatan* met al de toebereydselen, die hy gemaakt hadde, en al de magt, die hy konde by-een brengen, soude na het maal koomen, om ons om te brengen, indien die geene, die ons die spijse bragten, het niet konden doen, met onse eygene wapenen, wanneer wy aan 't eeten waren. En daarom, indien wy ons leven lief hadden, so wenschte sy, ja bad ons; dat wy so aanstonts van hier souden vlugten.

1609

Pocahontas waarschouwt Smith voor den Powhatan.

Tot erkentenis van hare onderrigting wilden wy haar alles geeven/ daar sy maar vermaak in had/ en 't geen haar aan-stont: maar/ seyde sy/ met tranen/ die langs hare wangen rolden/ niet te durven; en dat sy hoopte, dat haar niemand sien soude; want, indien *Powhatan* sulks te weeten quam, dat sy een dood mensch was, waar op sy aanstonts weg liep/ van waar sy gekoomen was. In minder dan een uur quamen 'er 8 stoute Karels/ met groote schootels Wild-braad en andere spijse/ seer onbeschaamdelijk/ willende; dat wy onse Lonten (wiens rook hun ziek maakte) souden uytdoen, en so souden neder-sitten, om te eeten. Maar ik deede hen eerst van yeder schootel proeven/ en eeten; het welk gedaan zijnde/ sond ik eenige wederom rugwaarts na den Powhatan, om hem te seggen/ dat hy en de sijne maar haast souden maken, om te koomen, dat wy tegen sijne komst bereyt waren, en hen souden afwagten. Wat ons belangde, dat hunne snoode schelmery ons bewust was, en wat sy met my en de mijne voor hadden onder 't eeten van dat Avond-maal. Maar dat ik hem, en alle sijne snoode schelmery soude voorkoomen, so dat sy doen mogten, wat sy wilden.

't Welk Smith haar soekt te vergelden.

8 Stoute wilde koomen in 't huys by Smith.

Waar van eenige met een hoodschap van Smith na den Powhatan werden gesonden.

Niet lang hier na quamen 'er andere afgesondene/ om te sien/ wat nieuws 'er was; daar na

Komst van andere wilde.

1609 nog andere. Dus bzagten wp die nagt over / ſo wel op onſe hoede zijnde / als ſp / tot dat het hoog water was / egter beweeſen wp de Wilde ſo veel vziendſchap / als ſp ons; ja dat wp begeerig waren / om den Powhatan in alles te vergenoegen / ſo als hp verſogt hadde; ja wat meer was / wp lieten bp hem Edward Brijnton, om gevogelte te ſchieten / en de Duytſers, om ſijn huys te volbouwen; hoopende / dat op onſe vreys na Pamaunkee, de vorſt ſoude gedaan zijn / en dat wp hier na een beter gelegenthepd ſouden vinden / indien de nood ſulks vereyſte / weynig vzoomende van des Duytſers verraderp.

Edward Brijnton aldaar gelaten.

IX. HOOFD-STUK.

Hoe de *Engelſſe* den overval tot *Pamaunkee* ontquamen.

Bedriegelijke Boodſchap van den Powhatan aan Jacob-ſtad.

Wp hadden ſo haaſt geen zeyl gemaakt / of den Powhatan keerde wederom / en ſond Adam en Francoys, die twee ſtoute Duytſers, na Jacobs-ſtad, en vepnſde vooz Kapitepn Wynne; dat alles wel was, en dat *Smith* nog meer wapenen van nooden hadde, tot ſijn gebruyk, en verſogten; dat hen dit mogte gegeeven werden; gelijk geſchiede / en dat hun komſt mede was, om wat buyten-gewoone Rariteytjes, en Kleederen vercierſel; bp welke ſchoon-ſchijnende redenen / ſp nog 6 / of 7 van de hunne mede-bzagten / die ſulks beveſtigden / waar dooz die afgerigte dieven aanſtonts vooꝛſien wierden / met een gzoot deel Degens / Piſtolen / Muſquetten / Vagel / Krupt en wat dies meer is.

Eenige Wilde hadden ſp bp der hand / die het aanſtonts weg dzoegen / die des volgenden daags onverwagt weg trokken / latende hunne Makkers / om te volgen / en onderwijlen ſo veel mede

de te nemen / als ſy konden ; voor welke dienſt ſy 1609
by den Powhatan ſouden blijven / als ſijne beſte
vrienden / om / ſo ſy dagten / bevrijt te weeſen /
van de ellende / die de Volk-planting ſoude moo-
gen / en komen overkoomen. Den Powhatan
had hunnen anderen Maaker Samuel tot Pands-
man by hem gehouden / dog ſag / dat die door hunne
naarſtigheyd hem omtrent 300 Bijlen / 50 De-
gens / 8 Muſquetten / en ſo veel Pieken beſorgt
hadden. Brijnton en Richard Salvage ſiende /
dat de Duytſers ſo naarſtig geweeſt waren / om
de Wilde van wapenen te voorſien / waren ſo
ſtout / om een aanſlag op Jacobs-ſtad te onder-
nemen / dog die miſlukte / en ſy gevangen / ver-
wagtende eer-lang te regt geſtelt / en ter dood ge-
bragt te werden.

Vergelding den Boodſchappers daar voor beloofd.

Aanſlag op Jacobs-ſtad te vergeefs ondernoo-

Binnen een dag 2 / of 3 arriveerden wy tot
Pamaunkee, de Koning onthaalde ons veele da-
gen met gaſterpen / en vrolijkheyd. De dag vaſt-
geſtelt zijnde / om onſen handel te beginnen / ſo
gingen ik / Luptenant Percy, Mr. Weſt,
Mr. Ruſſel, Mr. Behethland, Mr. Craſhaw,
Mr. Powell, Mr. Ford, en meer andere ten ge-
tale van 15 / na des Opechancanoughs Huys /
omtrent een vieren-deel uurs van de Rivier / daar
wy niet vonden / dan een lam kaarel / en een jon-
gen / en 't geheele Huys van alles verlaten. Niet
lang wagteden wy hier / of hunnen Koning quam /
en na hem verſchenen van ſijn Volk / geladen
met Boogen en Pijlen / maar ſulke ſlegte waa-
ren / en die nog tot ſo een hooge prijs geſchat wier-
den / behaagden ons niet / ſo dat ik den Koning op
deſe wijſe begon aan te ſpreeken.

Smith wel van den Koning van Pamaunkee onthaalt.

Slegte waaren van de wilde gebragt.

Opechancanough ! de groote liefde, die gy met
uwe tong uytet, ſchijnt ons door udoen enkel be-
drog te zijn ; 't voorlede jaar bevragtedet gy ons
Schip met vriendſchap, maar nu noodigt gy my,
om van honger te vergaan ; gy weet mijn gebrek,
en u overvloed, van 't welke ik door deſe, of gee-
ne middelen deel moet hebben. Gedenkt, dat

VVaar over Smith den Koning aanſpreekt.

1609 het een Koning paſt, *ſijn woord te houden.* Hier is mijn Koopmanſchap, waar van gy u keur kont nemen, voor de reſt wil ik handelen met uw Volk.

Daar de Koning ſig ſeer in vergenoegt toont.

De Koning ſcheen ſeer vriendelijk deſen voorſlag te willen aannemen / en om ſijn voornemen een beter glimp te geeven / verkogt ons al 't geen hy hadde / tot ons genoegen / beloovende ons; dat 'er des anderen-daags meer Volk zijn ſoude, en van alles voorſien. De Bark en de Pinas wierden aan de ſorg van Mr. Phetiplace overgelaten.

Smith gaat thèt 15 mannen na des Konings huys.

Ik marcheerde met myn 15 Mannen na des Konings Huys / daar wy 4 / of 5 man vonden / die daar ſo even gekoomen waren / yeder met een groote Mande. Niet lang hier na quam de Koning ſelfs / die ons met een gemaakte blymoedigheyd ſeyde; wat moeyte hy gehad hadde / om ſijn woord te houden. Maar Mr. Ruſſel bragt ons tijding / dat wy alle verraden waren, want dat 'er ten minſten wel 700 *Wilde*, die alle wel gewapent waren, en het geheele Huys, en de daarom leggende Velden beſet hadden, geſien wierden.

Waar in by van 700 wilde beſet word.

De Koning giſſende / wat Ruſſel ſeyde / gelijk ook wy aan ſijn buyten-gewoone vreeſe / die ons ſijn voornemen ontdekte / wel konden bemerken / 't geen ook ſommige van ons geſelſchap / ſiende de groote meenigte / ſeer verſlagen maakte / ſo moedigde ik de onſe aan in deſer voegen.

Waar over Smith ſijn volk tot dapperheyd aan-moedigt.

Waarde *Lands-lieden*! indien de booſheyd van mijne ſchijn-vrienden niet grooter was, dan het gevaar van deſe Vyanden, ik ſoude daar minder om geeven, al waren ſy veel meerder, indien gy maar derft doen, ſo als ik. Maar dit pijnigt my, dat ſchoon ik hen al ontvlugte; dat onſe quaadaardige Raad, met hunne geopende Mond-gunſtelingen, my na de meening der *Engelſſe* voor een Vreede-breeker ſullen uytmaken, en ſoeken my de nek te breeken. Ik wenſte, dat ſy hier waren, 't geen die voor *Heylige* ſtelt, en my tot een *Onderdrukker*. Maar dit is het ſlimſt van alle, waar

in

in ik bid, dat gy my met uwe Raad wilt te hulp koomen. Sullen wy met deſe beginnen en nemen hunnen Koning gevangen, die wy niet wel konnen bewaren, en beſchermen ons ſelven. Indien wy yeder onſen man op onſe tanden nemen, en ſo vervolgens met alle die in den huyſe zijn; ſo ſal de reſt ſeekerlijk wel vlugten, maar wat ſullen wy daar by winnen, niet anders dan hunne verſlagene lighamen, en dan voorts ſterven, wegens gebrek van victualie. Wat belangt hunne furie, dat is het minſte gevaar, want u is wel bekent, dat al ſchoon ik alleen, door 2, of 300 van de hunne wierd aangevallen, ik wiſt my met Gods hulpe een weg te banen, en mijn lijf te bewaren. Wy nu zijn met ons 16, en ſy ſlegts ten hoogſte maar 700, en ik verſeekere u, dat God ons met kragt ſal by-ſtaan, dat ſo gy maar ſtaan derft, en uwe muſquetten loſſen, de rook ſelve ſal genoegſaam zijn, om hen de vrees aan te jagen. Het zy nogtans, hoe 't wil, laat ons vegten, als mannen, en ons niet laten dood-ſlaan, als beeſten; want door dat middel, gelijk u bekent is, heeft God my dikmaal verloſt, en op hem ſal ik als nog vertrouwen. Maar eerſt ſal ik hen een voorſlag doen; *dat wy ergens om moeten vegten*: en maken met hen dies wegens een beding: ſo u deſe beweeging gelijkt, ſo belooft my alle; *dat gy moedig ſult zijn.* 1609

Dog de tijd liet niet toe / voordere beweeg-redenen te gebruiken / dog alle riepen ſy; dat ik ſoude de uytvoeren, wat ik beſlooten hadde, of ſterven met my. Waar op ik in forſſe taal den Koning dus toeſprak. Dat hem van ſijn volk belooft werd.

Ik ſie / *Opechancanough*! uw t'ſamen-ſpanning, om my te vermoorden, maar ik vrees'er niet voor: tot nog toe heeft u nog mijn volk (dog door mijn beleyt) eenig geweld gedaan. Neemt derhalven uwe Wapenen, gy ſiet de mijne, en mijn lighaam ſal ſo naakt zijn, als het uwe. Dit Eyland, hier op deſe uwe Rivier gelegen, is daar toe een be- Onverſtagde Aanſpraak van Smith aan den Koning

1609 quame plaats, ſo gy maar anders daar toe luſt hebt, *en wie van ons overwinnaar blijft, ſal Heer en Meeſter over des anders volk weeſen.* So gy geen volk genoeg hebt, ik geef u tijd, ga, en haalt'er meer, en dat ſo veel, als gy wilt, dog laat yeder een mande met koorn mede brengen, waar tegen ik de waarde in koper ſal ter neder leggen; gy ſiet, ik heb niet meer, dan 15 mannen by my, en 't ſpel ſal zijn, *die overwinnaar is, zal 't alles hebben.*

Liſtig verſoek des Konings aan Smith.

De Koning / die met 40 / of 50 van ſijn voornaamſte Volk omringt was / tragte op een bijſondelyke wijſe mijn agter-dogt van ondankbaarheyd weg te nemen / door een groot preſent / dat door de deur lag / en verſogt my; dat ik ſulks wilde aannemen. Het oogmerk was / om my buyten de deur te lokken / daar het lokt-aas was / omringt ten minſten van 200 Mannen en wel 30 / die onder een groote boom / als in een hinder-laag / lagen / yeder met ſijn Pijl en Boog gereet / om te ſchieten. Ik gaf order / dat yemand van mijn Volk ſoude gaan ſien, of 'er bedrog was, en ontfangen het preſent; dog die weygerde ſulks / met tegen-ſtaande al de reſt ſig aanboden / dat te doen / 't geen ik niet wilde toeſtaan / ſeer noodelijk zijnde over dien laf hertigen / waar op ik Luytenant Percy, Mr. Weſt, met de overige beval / binnens Huys over-al wel toe te ſien; Mr. Powell, en Mr. Behethland, gebood ik; de deur in mijne verwoetheyd / datte ik de Koning by ſijne lange hayr-lok / in 't midden van mijn Volk / en ſette hem mijn gelade Piſtool op de borſt; en lepde den beevenden Koning / by-na dood van vreeſe / onder ſijn Volk; die aanſtonds ſijn Arm-wapen / Boog en Pijlen aan my overleverde / terwijl ſijn volk weynig dagten / dat yemant op die wijſe hunnen Koning ſoude derven handelen / die / om ſig ſelven te bewaren / aanſtonts ſijne Preſenten over-gaf / en deede een groote menigte van ſijn volk ongewapent voor hem koo-

Smith neemt den Koning gevangen.

men;

nen; terwijl ik de Rouing (gelijk geſegt is) by 1609
hun haar-lok vaſt hield / ſo ſpraak ik hem en ſijn volk aldus aan:

Doet een Aanſpraak aan de Inwoonders van Pamaunkee.

Ik ſie; dat gy Inwoonders van *Pamaunkee*, een groote begeerte hebt, om my te vermoorden, en de lange verdraagſaamheyd waar mède ik uwe ongeregtigheeden geleden hebbe, heeft u ſo ſtout gemaakt, om u ſulks te verbeelden. De reden, waarom ik uwe moed-willigheeden verdragen hebbe, is de belofte, die ik gedaan hebbe, voor dien God, die ik diene, dat ik uw vriend ſoude zijn, tot dat gy my regtveerdige redenen gegeeven hebt, om u vyand te weeſen. Indien ik deſe beloften houde, ſal mijn God my bewaren, en gy kont my geen hinder toebrengen, had ik mijne beloften gebrooken, die ſouden my vernietigt hebben. Maar indien gy maar eene pijl geſchooten had, waar door maar eene drop bloets van my, of de mijne ſoude geſtort zijn geweeſt, of dat gy maar 't minſte van deſe koralen, of koper ſoud geſtoolen hebben, ik ſoude u met mijn voet weg geſchopt hebben, gy ſult ſien, dat ik my ſelf niet wreeken wil, (gelijk ik ſoude konnen doen) ſo lang ik hoore, waar'er maar een van u volk te vinden is, die de naam van een *Pamaunkee* te zijn, niet wil ontkennen. Ik ben nu te *Raſſaweak* niet, daar ik by-na in 't Meyr verdronken hadde, alwaar gy my gevangen naamt; nogtans om dat gy doen-maals uwe beloften hield, en my wel handelde, en mijn leven bewaarde, heb ik ſo veel genegentheyd voor u gehad, dat niet tegenſtaande al de ontkenninge van uwe verraderyen, ik by-na overreden worde, my ſelf te verloochenen. Dog ſo ik het *Wit* ben, daar gy na doelt, hier ſtaan ik, laat yemant op my ſchieten, die het hart heeft. Gy beloofde my, mijn Schip te bevragten, eer ik van hier vertrok, en ſo ſult gy ook doen, of anders denke ik het te laden met uwe doode lighamen: nogtans ſo gy als vrienden koomen wilt, om te handelen, nog ander-maal, beloove ik, u geen moeyte aan

1609 te doen, of ten ware gy my daar toe eerſt reden gaaft; en uw Koning ſal vry zijn, en mijn vriend weeſen, want ik ben niet gekoomen, om hem, of een van de uwe te beſchadigen.

waar over de wilde ſeer verſlagen zijn.

Hier op ſmeeten ſy alle hunne Boogen en Pylen weg / en man / vrouwen en kinderen vragten hunne waaren te voorſchijn; 2 / of 3 uuren lang / overdrongen ſy my ſodanig en vermoeyden my / dat ik genoodſaakt was / my ſelven ter zijden te begeeven / om wat te ruſten / latende Mr. Beherland, en Mr. Powell om hunne preſenten te ontfangen / maar ſommige Wilde bemerkende / dat ik vaſt in ſlaap was / en mijne Lyf-guarde / eenigſints ſo hier en daar ſorgeloos verſpreyt / ſo quamen 'er 30 / of 40 Man / van hunne Heurlingen / yeder met een Knods / en een Engels Swaard in hunne handen / en begonden op het Huys aan te vallen / die door omtrent 2 / of 300 andere ondersteunt wierden. 't Gerugt en de haaſt / die ſy maakten / om in te dringen / maakten ſo veel beweeging / dat ik van mijne ſlaap ontwaakte / en half verbaaſt zijnde / vloog ſchielijk op / grijpende mijn Swaard en Schild; terwijl Mr. Craſhaw en andere van gelijken daar onder ſchooten / waar door ſy haaſtiger de deur uytdrongen / dan ſy daar ingekoomen waren. Het Huys dus ontledigt zijnde / terwijl wy de Koning / en ſommige van die hem omringden / vaſt hielden / begon hy met een lange reden deſen tydzang te verſchoonen. De reſt van den dag wierd door-gebragt met weder-zijdſe vriendelijkheyd; ons volk op nieuw gaven hunne preſenten / waar voor wy het beſte / dat ſy by haar hadden / weder ontfingen / en wat wy haar meer gaven / ſcheenen ſy wonderlijk vergenoegt te zijn.

De wilde vallen op 't huys van Smith aan.

Die ſo wel begroet wierden, dat de vlugt moeſten nemen.

weder-zijdſe geſchenken.

Ondertuſſen gebeurde dit na ons vertrek aan ons Fort. Mr. Scrivener, hebbende brieven van Engeland ontfangen / wilde nu hem ſelven (gelijk men ſegt) of Stront, of Koning maken, die begon allengſkens ſyn genegentheyd tot my te ver-

Voorvallen aan het Fort gebeurt.

verminderen / daar ik hem altijd ſo hoog geſchat hadde / als my ſelven ; hy dan was van meening / den overval van den Powhatan voor te komen. Eenige dagen na myn vertrek / ſo wilde hy een Reys doen na het Varken-Eyland, en nam met hem Kapiteyn Waldo, (alhoewel ik hem laſt gelaten hadde / op myn Weder-komſt dat te doen / en hem als-dan te onderſteunen) nevens Mr. Antony Goſnol en nog 8 andere. Maar ſo geweldig was de Wind / en buyten-gewoone Vloſt / dat de Boot ſonk / maar waar / en hoe / heeft niemant oopt konnen te weeten koomen. 1609

Voornemen van Scrivener.

Scrivener vergaat met 8 andere in een boot.

De Sloep was overladen / en ſodanig geſtelt / dat die / ſchoon ledig geweeſt zynde / ſy daar in niet ſouden hebben konnen behouden blyven : egter konde hy daar van niet afgetrokken werden / alhoewel Waldo en wel 100 andere / niet twijffelden aan het geen hen ſoude overkoomen. De Wilde waren de eerſte / die hunne doode lighamen vonden / 't welk hen niet weynig aanmoedigde / om hunne voorgenoome ontwerpen uyt te voeren. Om my dit droevig nieuws bekent te maken / was'er niemant / die dat doen wilde / miſs alle die in het Fort waren / dat weygerden / alleen Mr. Richard Wijffin nam op ſig daar na toe te gaan / om my dat te verwittigen.

waar over de wilde stout wierden.

Op deſe Reys ontmoeteden hem over-al / daar hy door-trok / veele gevaren / en ſwarigheeden. Eens op een nagt / dat hy by den Powhatan hunne veſtede / bemerkte hy / dat aldaar groote toebereydſelen ten Oorlog gemaakt wierden ; en my daar niet bindende / ſo verbeelde hy ſig vaſt in / dat my eenig ongeluk was overgekoomen. Pocahontas, die hem voor een tijd verborgen had / ſond niet hem eenige / die hem langs de Landweg ſouden helpen ſoeken / door welk middel / na veel moeyte en ongemak / wy hem eyndelijk in 't midden van alle deſe geſeyde oproeren / na 3 dagen reyſens / vonden. Als dat ongelukkig nieuws gehoort hebbende / beſweer hem ; dat hy ſulks

Ongemakken, die Wyffin op ſijn Reys overquamen.

Komt by Smith.

1609 voor mijn by-hebbend Volk verbergen ſoude, en ik dooz my met het beſte gelaat / dat ik konde / mijne dzoefheyd ontdeynſende / quam / wanneer de nagt gekoomen was / met alle myne Soldaten veplig aan dooz ; latende Opechancanough, volgens mijn belofte / in dzyheyd om deſ te beter den Powhatan in mijn te Rug-reys te beſoeken.

Dreygementen van Powhatan aan ſijn volk.

Den Powhatan had / op een ongemeene wijſe / ſijn volk met de dood gedzeygt / indien ſy door de een, of d'ander middel *Smith* niet om den hals bragten. Deſ anderen-daags had hy al 't omleggende Land op-ontbooden / om (dog ongewapent) te koomen handelen: ſy ſeyden / ongenegen te zijn, om verradery te pleegen, en dat ſy voorheen daar toe gedwongen waren, dat ſy het vegten ſo ſeer hateden, als de dood, mits ſy altijd bedugt waren voor een quaden uytſlag.

Dat ſig daar tegen kant.

De wilde ſoeken te handelen.

De Son had nog niet lang op geweeſt / of de Velden waren vol met Volk / alle vooꝛſien met Manden / om ons daar dooꝛ van booꝛd aan land te lokken. Niets kon'er van hen verkreegen wozden / ſonder mijne tegenwooꝛdigheyd / ook wilden ſy niet / dat meneen Kanon / of Muſquet ſoude booꝛ hun geſigt bzengen. Ik ſiende / dat ſy hen daar op begonden te ſcheyden en ſo een ſchoone kans niet willende laten booꝛ-by gaan / beſoꝛgde de Pinas en Bark ſo wel / dat die als in een hinder-laag lagen / waar op ik met Luytenant Percy, Mr. Weſt, en Mr. Ruſſel, wel gewapent aan land ſtapte / andere had ik (dog ook ongewapent) beſteit / om 't geen'er gebzagt wierd te ontfangen.

Smith verſorgt ſijne Vaartuygen.

De Wilde ſchooten met hoopen na my toe. Den Geber verſtrekte ons / als een afſnijding / tot een Wyk / waar dooꝛ wy hen ſeer ſchoon na onſen wenſch kreegen. Ik had geen genegentheyd / om hunnen Koning te beſoeken: en die / weetende / dat de meeſte van hen ongewapent waren / quam met 2 / of 300 man / in de gedaante van 2 halve Manen my beſoeken / nevens omtrent 20 Man-

De Koning komt Smith beſoeken.

Mannen en ſo veel Vrouwen / alle geladen met geſchilderde Manden. Dog / wanneer ſy ons ſeer na-by gekoomen waren / ſo vlugteden alle de Vrouwen en Kinderen. Want als ſy op deſe wijſe de Helden beſet en omringt hadden / ſo dagten ſy hunne ſaak ſeeker te hebben; dog eyter waren ſy ſodanig met vreeſe bevangen / dat ſy naauwlijks bequaam waren / om hunne Boogen te ſpannen: ik / die met mijne 3 Mannen reeds waardig ſtont / depnſde al aanleggende / tot dat ſy in 't bereyk van mijne hinder-laag geraakten / die op 't gegeeven teeken yen ſelven ontdekten / waar op ik week na de Bark; 't geen de Wilde ſo dra niet bemerkten / of ſy namen de vlugt / en lieten hunne hielen ſien / als rekenende / dat voor hen 't beſte voordeel te weeſen. 1609

De wilde nemen de vlugt.

Dien ſelfden nagt ſond ik Mr. Craſhaw, en Mr. Ford na Jacobs-ſtad, na Kapiteyn Wynne, die onderwegen tuſſen Werowocomoco en het Fort / 4 / of 5 van de t' ſaam-verbondene Duytſers ontmoeteden / gaande na den Powhatan, die om alle vermoeden / als of ſy na de Wilde overliepen / voor d' andere te verbergen / met hen weder-keerden na het Fort / en aldaar bleeben.

2 Engelſche doer Smith na Jacobs-ſtad geſonden.

De Wilde hoorende / dat onſe Bark des nagts de Rivier af was gevaren / waren niet weynig bevreeſt / denkende / dat wy om meer manſchap geſonden hadden / dewijl wy hunne uytterſte ondergang / met het vernielen van hunne Hupſen / Schuyten / Kopet / e. ſ. v. gedreygt hadden / waar op de Koning des anderen-dags aan my een Paarle-ſnoer ſond / om de ſaak een keer te doen nemen / verſoekende; dat wy met ons Volk wilden blijven; met beloften / alhoewel ſy ſelfs gebrek hadden, om ons Schip te volladen, en om alle agter-denken weg te nemen, ſouden ſy het ſelve aan boord brengen, ſo dat ſy ons binnen een dag 5 / of 6 / van alle deelen wel 10 / of 12 mijlen in 't rond / niet tegen-ſtaande de ongemeene Vorſt en Sneeuw / op hunne naakte ruggen voorraad bragten.

Vrees der wilde voor de Engelſche.

Verſoek des Konings aan Smith.

Niet

1609

Smith met eenige van de sijne vergiftigt.

Niet tegen-staande dese vriendschap en handel/ so hadden sy eenig vergift weeten te bereyden/ waar mede sy my/ Mr. West, en eenige andere hadden weeten te vergiftigen/ 't geen ons wel ziek maakte; dog egter nog geen hinder toe-bragt. Wocuttanow, een stout jong Karel/ weetende/ dat hy verdagt wierd gehouden/ van so een vergiftig present gebragt te hebben/ maakte met 40/ of 50 van sijne voornaamste Makkers (mits hy my maar met weynig Volk tot Potauncak sag) een stoute Bravade/ om dat hy verwagtende was/ dat wy op hem sulks souden wreeken. 't Welk ik bemerkende/ haalde hem uyt het midden van de sijne/ en roste hem niet alleen wakker wat af/ maar slingerde en schopte hem/ als een Hond/ denkende het niet waard te zijn/ hem meerder straffe toe te brengen. Waar op sy alle in de Bosschagie weg vlugteden/ denkende het een groote saak te zijn/ dat sy dien dans ook ontsnapt waren/ blijvende de rest der hunne beesig/ met het laden van onse Bark/ om des te eerder van ons verlost te weesen/ brengende onderwijlen veele uytvlugten by/ om den genoemden Wocuttanow te verschoonen/ zijnde een Soon van een hunner voornaamste Koningen/ behalven den Powhatan, seggende vorder; indien sy die geene konden uytvinden, die het vergift gebragt hadde, dat sy die aan ons souden overleveren, en wy die konden straffen na ons goed-dunken.

Onvertsaagtheyd van Wocuttanow.

Die daar over van Smith mishandelt word.

Verschooningen door de Wilde hier over gedaan.

Redeneeringen des Schrijvers over dese Volk-planting.

Yemant soude mogen denken; dat is vreemt/ so veel geweld te maken/ om een weynig Koorn/ so kan ik seggen/ dat indien het Goud geweest was/ dat wy het veel gemakkelyker souden gekreegen hebben/ en indien ons 't voorige ontbrooken hadde/ de geheele Volk-planting soude hebben moeten vergaan. In tegen-deel soude men van ons denken moogen/ wel seer lank-moedig te zijn geweest/ om alle dese verongelijkinge te verdragen/ nogtans met hen-lieden maar vreese aan te jagen/ verkreegen wy alles/ wat sy hadden; daar wy/ indien wy

ons

ons hadden willen wreken / door hun verlies / ons selven groot nadeel souden toegebragt hebben. 1609

Wy deeden ook de Landen van Youghtamund en Mattapanient op / alwaar het volk van het weynige / dat sy hadden / met sulke klagten / en tranen / die van de oogen der vrouwen en kinderen afvloeyden / mede-deelden / dat pemant te wreed soude zijn / om een Christen te weesen / die niet met mede-doogen soude zijn aangedaan geweest. Maar had dese ongelukkige ontdekking van Monacan gedaan geweest / in de Maanden van October, November en December, wy souden een Schip van 40 Ton gemakkelijk hebben konnen bevragten / en wel twee-maal so veel van de Provieten Rapahanock, Patawomek en Pawtuxunt. Youghtamund en Mattapanient ontdekt, alwaar de Bewoonders alles brengen.

De voornaamste oorsaak / dat wy ons sodanig na hen voegden / was / dat wy als vrienden souden schepden / gelyk wy deeden / en dat wy niet de minste oorsaak van quaad vermoeden aan den Powhatan wilden geeven / om hem te doen vlugten / na wien wy nu souden gaan / om hem / en al sijn voorraad mede te nemen. Om sulks uyt te voeren / so sond ik / so haast wy aan de Stad quamen / Mr. Wijffin en Mr. Coe aan Land / om alles te ontdekken / en een weg te banen tot het voorgenoomen ontwerp. Staat-kunde van Smith.

Maar sy onderbonden / dat die snoode Duytsers den Powhatan geraden hadden / sijn nieuw Huys tot *Werowocomoco* te verlaten, en al sijn Koorn en ander voorraad met hem weg te voeren: ook vonden sy het volk aldaar so qualijk genegen / dat sy wel blijde waren / om hun leven te behouden / van daar te vlugten: so dat ik siende / dat mijn oogmerk verydelt / en 'er niets te krijgen was / en veel tijd van nooden / om ons over onse verongelykkinge te wreeken / sond Mr. Michael Phetiplace over land na Jacobs-stad, waar na toe wy ook zeylden / met alle spoed / die wy konden / hebbende in dese steps voor Raad door de Duytsers aan den Powhatan gegeeven. Een Gesant door Smith na Jacobstad gesonden.

1609 25 pont Koper / en 50 pont Yſer en ſo veel Koralen / genoeg verkreegen / om 46 Man 6 weeken te onderhouden / en voor peder man / een maand voorraad van levens-middelen / boven dien tot een vergeldinge / terwijl geen byſondere handel wierd toegeſtaan / anders dan ten behoeve voor 't gemeen / ook hadden wy omtrent 200 pont Harte Hier-vet verkreegen / en leverden aan Kapiteyn Merchant 479 Schepels Koorn.

Goede voorraad door de Engelſe opgedaan.

Dat wy ons dusdanig na den tijd ſchikten en ons na ſo een ſtout volk voegden / die ons met hunne dageliikſe verraderyen plaagden / ſal moogelijk pemant / als een al te ſagte handeling voorkoomen: wederom andere niet wel gevallen / dat wy de grond niet met hun bloed ſpoelden; ook dat wy geen vertooninge maken van vreemde uytvindingen; ſo in den handel / door mooyden / rantſoeneren / vernielingen / even als de Spanjaards, de naakte lighamen van ſulke onmooſele zielen deeden: ook ſal andere dit verhaal niet ſmakelijk zijn / mits het niet opgeſmukt is met een verhaal van Goud- en Zilver-mijnen / en diergelijke koſtelijkheeden / als de Spanjaards en Portugyſen in Ooſt- en Weſt-Indien vonden.

Verſcheyde Bedenkingen des Schrijvers aan den Leſer gegeeven.

Om 't gebrek hier van hebben wy (die de eerſte Ondernemers geweeſt zijn) ook niet weynig ſmaat en veragting moeten lijden / daar nogtans by dat deftig Win-geweſt / die edel-moedige Avonturiers / met lof en eer behoorden gekroont te werden. Ik moet bekennen / dat de Wereld aan hunne gedenk-waardige verdienſten niet genoeg kan toebrengen / en ons ſuyveren van de onweetenheyd der blinde Werelds-beſchuldiging / deſe volgende woorden ſullen een redelijk verſtand genoegſaam vergenoegen.

Smaat en veragting de eerſte ontdekkers van Virginia overgekoomen.

Het was des Spanjaards geluk / dat ſy landen in ſo een gedeelte der Wereld / daar een onevendig getal volks was / die de grond ſo wel bearbeyt hadden / met dat geluk / waar door die hen tot aller tijd voorraad verſchafte. En de tijd had

waarom de Spanjaards gelukkig in hun ontdekken waren.

had die tot die volmaakthepd gebzagt / dat 1609
ſp hen Goud en Zilver uptleverden / en het meeſte van dien ſodanige gerieffelijkheeden / alſ die Landerpen upt-leverden / ſo dat / al dat geene / het welk de Spanjaards verkreegen / was voornamentlijk den roof en bupt deſer Landerpen / en geenſints den arbepd van hunne eygene handen. Maar hadden deſe bzugtbare Landerpen ſo woeſt / ſo barbariſch / ſo qualijk bevolkt / ſo weynig beplant / bearbept en bebouwt geweeſt / alſ Virginia, het is waarſchijnelijk / dat hunnen eygen arbepd hen alſo weynig profijt ſoude toegebzagt hebben alſ de onſe. Maar indien Virginia bevolkt / beplant / bebouwt en met ſo een ſchat van dierbare geſteentens verciert geweeſt was / en met ſulke koſtelijke waaren / alſ 'er in de Indiën waren / en hadden wp dan niet meer gedaan en verkreegen / daar wp hen tot een voorbeeld gehad hadden / de Wereld ſoude alſ-dan onſ / en onſe verdienſten geaſtert moogen hebben / en ons ſchande en eerloos hepd tot vergelding gegeeven hebben.

In wat voegen ongelukkig ſouden zijn geweeſt.

waar in het ongeluk der Engelſſe in Virginia beſtont.

Maar ons aangaande / 't geval wilde / dat wp in een land aanquamen / even alſ het van God geſchapen was / daar wp alleen vonden een ledig / onberepd / en verſpzepd volk / ontweetende van Goud / of Zilver / of van pets dat van waarde was / en ſozgeloos van pets / dan 't geen hen maar van de hand tot de mond diende / uptgeſondert beuſelingen / die van geen waardy waren / daar mets was / dat ons aanmoedigde / dan 't geen wp by geval vonden / dat de natuur aldaar voozt-bzagt / 't welk / al-eer wp het / tot een vergelding van onſen arbepd en moepte / verkreegen / ten genoegen van ons / koſtelijk viel; wp moeſten de Landen ontdekken / 't volk onder gehoozſaamhepd bzengen / en handelbaar maken / ja hen leeren / 't geen tot eenige handeling verepſt wierd / op dat alſo de bzugten van onſen arbepd / ons eenige vergeldingen mogten toebzengen / om alſo een Volk-planting (Colonie) booz ons eygen

Hoe Virginia in de eerſte ontdekking gevonden wierd.

Wat moeyelijkheeden de Engelſſe hier uytſtonden.

1609 gen ſelfs te planten / waar toe wy eerſt voorraad moeſten maken / om daar van te konnen beſtaan / al-eer wy de waaren dier Land-ſtreek tot volmaaktheyd konden brengen / 't welk ongewijffelt van ſo veel nut voor Engeland ſal weeſen / als West-Indiën voor Spanjen, indien het anders maar wel aangelegt word / niet tegen-ſtaande alle de meeningen / die daar van te huys opgegeeven worden / die het tegen-deel beſlupten / even als wel-eer ſommige gedaan hebben tegen de Spanjaards en Portugyſen. Een beſlupte dan tegens al het gerugt van veele hunner mepninge / kan ik alleen dit ſeggen tegen deſe / die in de 3 eerſte jaren deſe Volk-planting begonnen hebben / niet tegen-ſtaande alle hunne factien / muyterninge / en ellende / hoe edel-moedig ſy dat alles zijn te boven gekoomen / ſegt my eens / of de Spanjaarden wel oyt door ſulke geringe middelen / als door een Bark van 22 ton / die ſomtijds met 7 / 8 / 9 / of ten meeſten met 12 / of 16 Mannen bemant was / oyt ſodanige ſchoone en waarbare Rivieren ontdekt hebben / die hen ſo veel verſchepde Koningen onderworpen maakten / Volk / en Volkeren tot gehoorſaamheyd bragten / en onder Contributie met ſo weynig bloed-ſtortinge ſtelden.

Verdediging des Schrijvers hier omtrent.

waarom deſe volkeren niet zijn ondergebragt.

En indien het gelukt hadde / dat wy in het opſpeuren van deſe Landſchappen rijkdommen ontmoet hadden / wy hadden hen ook ſeekerlijk tot gehoorſaamheyd / en tot het op-brengen van ſchatten gebragt / dog indien wy ſulks niet uytgevonden hebben / wy ſullen die niet benijden / die het in latere dagen doen konnen. Nogtans konnen wy niet anders doen / dan ons beklagen / dat het geval gewilt heeft / daar te eyndigen / daar wy eerſt geleert hebben te beginnen / en egter de regte weg gevonden hebben / hoe men daar in ſal voortgaan.

X. HOOFD-

1609

X. HOOFD-STUK.

Op wat wijse de *Wilde* de *Engelsse* onderdanig wierden.

WAnneer de Scheepen vertrokken waren / so was al de voorraad (behalven die ik verkreegen hadde) door de regen / die'er in de Somer gevallen was / verrot / en van de rotten en wormen sodanig bedorven / dat de varkens het naauwlijks wilden eeten / nogtans was het der Soldaten spijs / tot op onse weder-komst / so dat wy bevonden; dat'er niets gedaan was / dan de victualie verteert / gelijk ook het meeste gedeelte van onse koopmanschap / en een goed gedeelte van onse krijgs-tuyg overgevoert naar de Wilde. Dog na het oversien van onse voorraad / so vonden wy nog een genoegsaam onderhoud / tot het naaste Herfst-saysoen / so dat de vreese / van te vergaan, wierd verdreeven; wy verdeelden dan ons geselschap in tienen / vijftienen / of na dat de saak het vereyste; 6 uuren des daags waren wy deesig met werken / de rest in uytspanningen en vrolijke oeffeningen / maar de ongebondentheyd van 't grootste gedeelte maakte / dat ik dit volgende voorsloeg.

Voorraad bedorven.

't Volk in Rotschappen verdeelt.

Mijne *Lands-lieden!* de lange ervarentheyd van onse onlangs geledene ellende, hoope ik, dat genoegsaam is, om u alle te overreden, tot een dadelijke verbeteringe van een yeder, en denkt niet; dat nog mijne moeyte, nog de beurse van onse avonturiers, ooyt bequaam sullen zijn, om uwe ledigheyd en traagheyd te voldoen. Ik segge dit niet tot U lieden alle, want ik weet; dat verscheyde van u beter eere en vergeldinge verdienen, ja veel beter, dan het hier is te verkrijgen: maar het grootste gedeelte van U lieden moet of naarstiger zijn, of sterven, alhoewel gy tot nog

Smith vermaant sijn volk tot haar Pligt te behertigen.

1609. toe onder 't geſag van den Raad verdragen zijt, aan wien ik U lieden dikmaal hebbe aanbevoolen. Gy ſiet ſelve; dat de armoede geheel in my ſijn ſit-plaats heeft genoomen: ſo dat gy dit nu voor een Wet moet gehoorſamen; *dat hy, die niet werkt, niet ſal eeten* (uytgeſondert door ziekte, of onbequaamheyd) want den arbeyd van 30, of 40 eerlijke en naarſtige onder ons, ſal niet genoeg zijn, om 150 ledige lanterfanten te onderhouden. En al ſchoon gy u mogt verbeelden, dat ons geſag alhier niet anders is, dan een ydele ſchaduw, en dat ik niemants lijf ſoude derven aanraken, of dat ik het met het mijne ſoude moeten verantwoorden; ſo ſullen nogtans de opene Laſtbrieven U lieden 's weekelijks voorgeleeſen worden, welkers inhoud u het tegen-deel ſal bekent maken. Ik wenſch derhalven; dat gy lieden ſonder eenige twiſt, de neer-geſtelde ordres ſult ſoeken na te koomen, want daar zijn nu geen meer Raads-lieden, om u te beſchermen, nog mijne betragtingen te dwars-boomen. En daarom hy, die misdoet, die heeft niet anders, dan ſijne behoorlijke ſtraffe te verwagten.

Dat van een goede uytwerkinge.

Hier op maakte ik eenige artijſkelen / als een openbaar bevel / van peder mans werk en een vergeldinge na ſijne verdienſten / om de goede aan te moedigen / en de reſt door ſchaamte aan te ſetten / tot verbeteringe; door dit middel wierden veele veel naarſtiger / egter waren 'er noch veele / diſe door ſtraffe tot hunnen pligt moeſten werden aangedreeven / want een peder wierd ſijn taak geſet / en geen verſchooninge was 'er voor pemant / die my ſogt te bedriegen; nogtans wiſten de Duytſers de Wilde ſo heymelijk krupt en loot / degens / en andere beuſelingen te beſchikken / dat / alhoewel wy het verlies bemerkten / wy het niet konden uytvinden / dan wanneer het te laat was.

Bedriegery der Duytſers.

Al deeſe tijd bleeven de Duytſers bij den Powhatan, de welke hen zienderlijk onthaalde / mits ſy de Wilde in den handeling van onſe Wapenen on-

der-

derweesen / en dewijl hunne makkers niet volgden / gelijk sy verwagteden / so sonden sy Francoys, eene van hun geselschap / zijnde een stout jong kerel / die sig vermoont hadde / als een Wilde, naar het Glas-huys / een plaats in de Bosschen / omtrent een groot vieren-deel uurs van Jacobs-stad; daar hun by-eenkomst was / daar sy alle hunne onverwagte schelmeryen uytvoerden / om na de reden daar van te vernemen. 1609

Een vermomde Duytser soekt Smith te overvallen.

Veertig man hadden sy in een hinderlage gelegt / om my te overvallen / dat ik so haast van desen Duytsman niet gehoort hadde / of ik sond eenige uyt / om hem te vangen / maar hy hadde hem t' soek gemaakt / dog om sijn weder-keren naar den Powhatan te beletten / waardigde ik aansonts 20 mannen uyt / om hem te vangen / en ik alleen keerde van 't Glas-huys rug-waarts. Op den weg ontmoete ik den Koning van Paspaheg / een seer stoute en sterke Wilde, welkers redenen te swak waren / om my in sijn hinderlaag te lepden / en siende my maar alleen met een Sabel gewapent / had de stouthepd om op my te schieten / dog ik voor quam de schoot / en raakte met hem aan 't worstelen / dog de Wilde my ook voorkoomende / al-eer ik mijn Sabel trok / bragt het so ver; dat hy met my in de Rivier geraakte / daar hy van voornemen was / om my te verdrinken. Lange worstelden wy beyden in 't water / tot dat ik sodanigen dat kreeg aan sijnen strot / dat ik hem by-na soude verwurgt hebben / dog hebbende eyndelijk mijn Sabel getrokken so soude ik hem den kop geklooft hebben / maar siende / hoe jammerlijk hy om sijn leven bad / bragt hem gevangen in Jacobs-stad, daar ik hem in de ketens sloeg.

Hinderlaag tot dien eynde gelegt.

Koning van Paspaheg schiet op Smith.

Die Smith na veel worstelens gevangen neemt.

Te Jacobs-stad in de ketens geslagen.

Den Duytsman wierd eerlang ook binnen de Stad gebragt / welkers schelmery ons al een lange tijd was verdagt geweest; nogtans wist hy sodanige gemaakte verschooninge by te bringen / (die Kapiteyn Wynne, door gebrek van sijn taal / niet al te wel konde verstaan) als met hunnen

Een Duytsman gevangen.

1609 handel by den Powhatan; dat hy, om ſijn leven te bewaren, gedwongen was, hem van onſe Wapenen te voorſien, waar over hy by uytſtek klaagde/ ja! dat hy die met geweld hen hadde afgedwongen, en dat hy nu met perijkel van ſijn leven het ontvlugt was, en dat hy het niet eens in ſijn gedagten hadde gehad, om tot hem weder te keeren; maar dat hy alleen in het Boſch gegaan was, om wal-neuten te ſoeken. Nogtans niet tegenſtaande alle deſe ſchoone praatjes en de open-hertige blijdenis van Paſpahegh van ſijne ſchelmerp/ ſogt hy het te ontvlugten.

Sijn verantwoording.

Smith ſoekt meer Duytſers in handen te krijgen.

Ik ſtelde voor/ om te andere Duytſers ook in handen te krygen; dat men deſes *Duytſmans* leven bewaren ſoude. Onderwijlen beede dien armen Wilde ook daar toe ſijn beſt/ met dagelijks van de ſijne boden naar den Powhatan te ſenden; maar ſy keerden alle vergeefs wederom/ ſeggende; dat die niet wilden wederkeeren, alſchoon den *Powhatan* hen niet gebood te blijven, en om hen 15 mijlen weegs op de ruggen van ſijn volk te dragen/ waren ſy niet magtig. Dagelijks quamen deſes Konings wyven/ kinderen en veel ander volk hem beſoeken/ en bragten hem veel Preſenten/ welke hy alle ſeer mildelijk weg ſchonk aan de onſe/ om daar door ſijn verſoening te maken. Hy vertrouwde hem ſeer op de belofte/ die ik hem gedaan hadde. Dog hy bemerkende; dat ſijne bewaarders agteloos over hem waren/ wiſt het (al hoewel hy geboeyt was/) te ontſnappen. Kapiteyn Wynne, die hem vervolgde/ vond verſcheyde troupen van Wilde, die hem de weg verhinderden/ en met een vlugt van pijlen naar hem ſchooten.

Koning van Paſpahegh ontkomt het met de vlugt.

Als my dit/ in't weder-keeren naar het Fort/ ter ooren quam/ nam ik 2 Wilde gevangen/ met namen Kemps en Tuſſore, de aller-ſtoutſte ſchelmen van die geheele Land-ſtreek; met deſe ſond ik Kapiteyn Wynne, en nog 50 uytgeleſene mannen/ en Luytenant Percy, om den ontvlugten Koning

Wilde door Smith gevangen genoomen.

ning weder te epſſchen / en dit ongelijk te wreeken / 1609
gelijk ſulks ſouje geſchied zijn / indien ſy hunne
onderrigtinge maar hadden opgevolgt / maar ſy
wierden miſleyd door deſe 2 ſchelmen / die de on-
ſe beloften deeden / om een ſtuk koper, dien Ko-
ning met ſijn geheel geſlagt, te bedriegen, en in
handen der onſe te leveren, waar op ſy dien nagt
weg gingen; maar ſo haaſt was de Son des an-
deren daags morgens niet opgegaan / of ſy ver-
toonden hen ſelven, hen uyt-dagende / dat ſy maar
by hen ſouden koomen, om hen te bevegten, een
goede wijl ſchermutſeloen ſy tegen den anderen /
ſchoon egter van de onſe niemant gequetſt wierd /
waar op ſy vlugteden / waar na de onſe 2 Canoes
van hen namen / en verbranden des Koonings huys /
en keerden ſo weder naar Jacobs-ſtad.

wat beloften deſe aan Smith gedaan hadden.

's Koonings Huys door de Engelſſe verbrant.

Ik vreeſende / dat deſe bravades de Wilde mog-
ten aanmoedigen / begon by my ſelven / 't geen ik
voorgenoomen hadde / upt te voeren / waar door
'er 6 / of 7 van de hunne gedoot wierden / en ſo
veele gevangen. Ik verbrande eenige van hunne
huyſen / nam hunne Booten / en Vis-want / en
voerde de ſelve naar Jacobs-ſtad tot mijn eygen
gebruyk / zijnde van voornemen niet ſtil te zijn /
tot dat ik my ſelven gewrooken hadde / over alle
die geene / die my verongelijkt hadden.

Plondering en verbranding door Smith gedaan.

In mijn optogt paſſeerde ik langs Paſpahegh
naar Chickahamania, de Wilde deeden hun beſt /
om my in hun hinder-laag te lokken / maar vien-
de; dat ik daar op geen agt wilde ſlaan / maar
hun land-ſtreek paſſeeren / ſo vertoonden ſy hen
ſelven voor my in de beſte Oorlogs-wijſe / als ſy
konden. Ik / om hunne moed te beproeven / maak-
te de mijnen / als of ik vlugte; doch ſo haaſt qua-
men ſy my niet van na-by te keomen / na dat ik
maar eene ſchoot gedaan hadde / of ſy ſmeeten
hunne Wapenen ter neder / en verſogten Vreede.
Hunne Heden-voerder was een luſtig jong Karel /
genaamt Okaning, wiens aanmerkelijke reden
ſijne opmerkinge verdient / en luyde aldus:

wat hem op den weg ontmoete met de Wilde.

Vreede door de wilde verſogt.

1609

Heer *Smith*! mijn meeſter is hier tegenwoordig onder ons, en dagte; dat het Kapiteyn *Wynne* was, en niet gy, over hem was hy van voornemen ſig te wreeken, dewijl hy dien nooyt beledigt hadde. Indien hy u miſdaan heeft met ſijn gevangenis te ontvlugten, ſo weet; dat de Viſſen ſwemmen, de Vogelen vliegen, en even die ſelve beeſten ſoeken hunne ſtrikken te ontworſtelen, en te leven. Wilt dan hem niet beſchuldigen, die een Menſch is. Hy bid u; dat gy u ſelven te binnen brengt, wanneer gy een gevangene waart, wat moeyte hy deede, om uw lijf te bewaren. Indien hy u naderhand verongelijkt heeft, ſo weet; dat hy daar toe is gedwongen geweeſt: maar 't zy, hoe 't wil, wy zijn genoegſaam gewrooken, door onſe 2 groote verlieſen. Wy bemerken ſeer wel, en weeten; dat gy van voornemen zijt, ons te bederven, alle, die hier koomen, verſoeken uwe vriendſchap, om hunne huyſen te mogen bewoonen, en hunne landen te bouwen, van wiens vrugten gy deel-genoot ſult zijn; ſo niet, ſal niemant als gy, daar 't ſlimſte by varen; want wy konnen over-al (hoewel met wat meer arbeyd) ons ter neder-ſlaan, en land bebouwen, en wy weeten; dat gy niet leven kunt, ſonder den inkomſt van onſen Oegſt, en den onderſtand, die wy u brengen. Indien gy ons Vreede belooft, wy ſullen u gelooven; maar indien gy voort wilt gaan met u te wreeken, ſo willen wy het land verlaten, en u ten beſten geeven.

Okaning een Redenaar doet een Aanſpraak aan Smith.

Op deſe woorden beloofde ik hen de Vreede / ten ware dat ſy my op nieuw verongelijkten / op voorwaarde; dat ſy my voorraad ſouden toebrengen. Dus ſchepten wy alle ſeer goede vrienden / 't geen wy ook bleven / tot dat ik dat Land verliet.

Smith ſtaat hen Vreede toe.

Wanneer ik wederom tot Jacobs-ſtad aanquam / ſo wierden my klagten gedaan: dat de *Chickahamanians*, die tot dees tijd toe met ons gehandelt hadden, en onſe vrienden ſcheenen, onder dien dek-

Klagten over de wilde aan Smith gedaan.

dek-mantel ons beſtoolen hadden. Onder ande- 1609
re dingen / die ſy ons ontzeemt hadden / was'er een / die een Piſtool nam / en daar mede was weg geloopen; waar op wy 2 jonge Wilde (gezoenders zijnde) vatteden / en gevangen hielden / die wy wiſten / dat ſijne mede-makkers waren. Om dit Piſtool wederom te krijgen / ſo wierd de eene gevangen gehouden / en de andere wierd wederom geſonden / om het Piſtool binnen de tijd van 12 uuren wederom te beſchikken, of by foute van dien, dat men ſijn Broeder ſoude ophangen.

Piſtool door een wilde geſtoolen.

Dreygemen━ten daar tegen gedaan.

Ik; die my over dien armen naakte Wilde erbarmde / die in een donker hol ſat / ſond hem ſpijſe / en een deel houts-kool / om vuur te maken: voor midder-nagt keerde den anderen met het Piſtool al wederom / maar dien armen gevangen was in ſijn gevangenis / door den ſmook / dien hy gemaakt hadde / ſodanig gebrant / dat hy als dood daar neder-lag. Den anderen beweende ſijn dood ſo jammer-hertig / en borſt uyt in ſulke bittere klagten / dat ik / om hem geruſt te ſtellen / ſeyde / indien ſy na deſen nooyt meer ſouden ſteelen, dat ik hem wilde levendig maken; hebbende egter wepnig gedagten / dat hy weder bekoomen ſoude. Nogtans deeden wy ons beſt / ſo met Aqua Vitæ, als Edili / waar door het God beliefde / hem wederom te doen bekoomen / maar ſo duyſelig en vreeſagtig / dat men ſoude geſegt hebben; dat hy buyten ſijn ſinnen was / het welke den anderen alſo veel pijnigde / en ſmertede / als hem voor-heen ſijn dood deede. Van wellke ziekte / (onder belofte van een goed gedrag) ik hem beloofde te herſtellen: en deede hem voor een vuur te ſlapen leggen / die / na dat hy dien morgen ſeer wel geſlapen hadde / ſijn volkomen verſtand wederom verkreeg / en daar hy gebrant was / geneeſen / en na dat hen yeder een ſtuk koper gegeeven was / vertrokken ſy ſo wel vergenoegt / dat ſy dit onder de Wilde voor een miraakel verſpreyt hadden / ja wel ſo / dat Smith een doode konde levendig maken.

Een gevangene wilde geſmoort.

Die Smith wederom doet bekoomen.

Dat by de Wilde voor een mirakel wierd gehouden.

1609

Een ander van des Powhatans verſtandigſte Wilde, die een groote ſak met boskrupt hadde verkreegen / en het agterſte gedeelte van een harnas / was tot Werowocomoco in een geſelſchap van de ſijne / en om ſijn bupten-gewoone verſtand te toonen / droogde hy het ſelve in dat Wapenſtuk / even ſo / als hy de Soldaten in Jacobs-ſtad ook wel had ſien doen. Maar hy droogde het ſo lang / (terwijl ſy daar over lagen te loeren / om de uytwerking van ſijn vernuft te beter te beſchouwen /) dat het vuur vattede en hem / nevens 2 / of 3 andere om den hals bragt / en de reſt ſodanig brande; dat ſy daar namaals noopt geen vermaak meer in namen / nog daar mede wilden te doen hebben.

Boskruyt brengt 2, of 3 Wilde om den hals.

Dese en diergelijke vreemde gevallen / verbaasde en ſchrikte / beyde den Powhatan, en ſijn volk ſodanig af / dat ſy van alle deelen des Lands met Preſenten quamen / en verſogten de Vreede / wederbrengende verſcheydene geſtoolen dingen / die wy noopt ſouden geeyst / nog nimmer op gedagt hebben / en na desen ſouden / ſo wel den Powhatan, als ſijn volk die geene / die geſtoolen hadden / na ons in Jacobs-ſtad te rug / om hunne ſtraffe te ontfangen; en alſo wierd het geheele Land ſo volkoomen vry voor ons / als voor hen ſelven.

Vreede van alle Oorden by Smith door de Wilde verſogt.

Nu ſal ik / ſo veel als ik ſelfs heb ondervonden / een beſchrijving van het Landſchap Virginia doen.

XI. HOOFD-STUK.

Beſchrijving van het Landſchap *Virginia*.

Gelegenheyd van Virginia.

VIrginia is een Landſchap / gelegen in America tuſſen de 34 / en 45 graden Noorder-breedte / 't welk paalt Oost-waard aan den grooten Oceaan; ten Zuyden legt Florida; ten Noorden Nieuw-Vrankrijk; dog ten Weſten zijn de bepalingen onbekent. Van deſe geheele Land-ſtreek is mijn voornemen niet te ſpreken / maar alleen van dat gedeelte / 't welk door de Engelſſe bevolkt is in den jare 1606 / leggende onder de 37 / 38 /

38/ en 39 graden. De gematigtheyd van dit Land komt seer wel met de Engelsse gesteltenusse/ wanneer sy 't Land maar eens gewent zyn/ over-een/ 't welk hier door blijkt; dat alhoewel by veele gelegentheeden ons volk ziek raakte/ het selve egter door seer geringe middelen herstelt wierd/ en gesond bleef/ alhoewel'er veele gelegentheeden zyn/ die haar niet alleen ziek souden maken/ maar selfs doen sterven. 1609

Des selfs gematigheyd.

De Somer is daar so heet/ als in Spanjen; de Winter so koud/ als in Vrankrijk, of Engeland; de Somer-hitte is in Juny, July, en Augustus; doch de koele winden verminderen seer de hevigheyd dier hitte. 't Voornaamste van de Winter is van half December, tot half Maart. De koude is by uytsteek scherp/ doch hier gelt het spreek-woord/ strenge Heeren regeeren niet lang.

Saysoenen des jaars.

In den Jare 1607 was'er een buyten-gemeene Worst door geheel Europa, de welke ook van gelijken in Virginia seer streng gevoelt wierd: maar het volgende jaar had men tegen 8/ of 10 dagen quaad weder/ wel 14 dagen Somer-weder.

Strenge Vorst in het jaar 1607.

De winden zyn hier seer veranderlijk; maar diergelijke donder en weerligt/ tot suyvering van de lugt/ heb ik selden gehoort/ of gesien in Europa. Uyt den Zuyd-Westen/ koomen de grootste buyen met donder en hitte. De Noord-Westen wind is gemeenelijk koel/ en brengt schoon weder met sig. Uyt den Noorden heeft men de grootste koude/ en van den Oost en Zuyd-Oosten/ als van de Barmudas, bogt en regen.

Winden.

Donder en blixem.

Aart der winden aldaar.

Somtijds heeft men daar groote droogten en op andere tijden veel regen/ alhoewel'er voor 't een en 't ander geen groote noodsaakelijkheyd is/ ter sake dat wy daar al die raritepten/ en vrugten van Europa niet sien/ alhoewel de selve daar in groote overvloed/ door 's Menschen neerstigheyd/ souden konnen gequeekt worden/ gelijk bleek by die geene/ die wy daar planteden.

Ongestadigheyd van het weder.

Goede Haven.

Daar is maar een Haven/ om'er ter Zee aan te

1609 koomen / en die is aan de mond van een seer goede Baay / de welke 18 / of 20 mijlen breed is. De Henriks Kaap. Kaap ten Zuyden word Henriks-Kaap genoemt / ter gedagtenis van onsen Vorst. Het Land is Aart des Lands. Bergagtig Land / als duynen / en langs de stranden groept een overvloed van pijn-en denne-boomen.

Charles Kaap. De Noord-kaap word genoemt Charles Kaap ter gedagtenis van den Hartog van York. De Smiths-Eylanden. Eylanden / die daar voor leggen / Smiths-Eylanden, na des selfs ontdekker. Binnen in de selve legt een Landschap / dat de voorrang wel mag hebben / over de aller-vermakelijkste bekende plaatsen / so om sijn uytgestrektheyd / als bevaarbare Rivieren : noyt konden Hemel en Aarde beter over-een koomen / om een plaats geschikter ter woninge voor Menschen te bereyden / indien het maar wel bebouwt / en met arbeydsaam volk voorsien was. Hier zijn bergen / heuvelen / vlaktens / vallеyen / rivieren / beeken / die alle seer vermakelijk in een schoone Baay loopen / die aan de mond omringt zijn / met vrugtbaar en aangenaam land. In de Baay en de Rivieren zijn verscheyde Eylanden so groote / als kleyne / eenige bosagtig / en andere vlak / de meeste van dien laag en onbewoont. Gelegenheyd van de Baay. Dese Baay ligt Noord en Zuyd / in de welke het water vloeyt omtrent de 200 Engelsse mijlen / (dese gebruyken wy alhier doorgaans) en heeft een kanaal van over de 140 mijlen / des selfs diepte is tussen de 6 / en 15 vademen / zijnde in sijn breedte ten meesten-deele ruym 10 / of 14 mijlen. Van 't hooft deser Baay tot den Noord-westen / is het Land bergagtig / en by-na lijn-regt ten Zuyd-Westen ; so dat / hoe Zuydelijker men is / en te verder van dese Baay / men de Bergen vind. Waar uyt veele Rivieren vloeyen. Van waar verscheyde Beeken afkoomen / die sig daar na tot in 5 verscheyde bevaarbare Rivieren scheyden. Dese loopen van den Noord-Westen tot het Zuyd-Oosten / so dat peder Rivier binnen de 15 / of 20 mijlen / de een

Beschrijving van 't Landschap Virginia.

van

van den anderen in de Weſt-zijde van deſe Rivier vallen. 1609

De Bergen zijn van verſchepde natuur / want ten hoofde van deſe Baay / zijn de ſteen-klippen van een ſtoffe / als de moolen-ſteenen. Sommige van marmor &c. Ook vonden wy veele ſtukken gelijk Kryſtal / die door het water van deſe Bergen waren ter neder geſmeeten. Want in de Winter zijn die overdekt met een menigte ſneeuw / en wanneer dat ſmelt / valt het water met ſulk een geweld neder-waarts / dat het in verſchepde naauwe vallepen / een groote vloed veroorſaakt / 't welke men anders naauwelijks in die Rivieren zijnde kan bemerken. Het water ſpoelt van de rotzen ſo een glinſterende ſtoffe / dat de grond in ſommige plaatſen als vergult ſchijnt / alwaar hepde rotzen en de grond ſo blinkende zijn te beſchouwen / dat een beter oordeel / dan 't mijne / overreedet is gewoorden te ſeggen / dat het onwaarſchijnelijk was. De opper-vlakte des Aardrijks vertoont in veele plaatſen / dat de grond van natuuren weeldrig is / en wel voort-brengt. De kouleur van de aarde / die wy op verſchepde plaatſen vonden / gelijkt na Bolus Armena, Terra Sigillata, Vermillioen / Vollers aarde / Marmor / en diergelijke andere koulcuren. Maar in 't algemeen is het ten meeſten-deele een ſwarte zandige aarde / en op veele plaatſen een vette ſlijmerige klep / en wederom op andere plaatſen een ſeer dorre zand-grond. Oog de beſte grond word bekent door de brugten / die ſe voort-brengt / als door de groothepd der boomen / en den overvloed van 't onkruyd e. ſ. v.

Beſchrijving der Bergen.

Glinſteren-de ſtoffe uyt de Rotſen vloeyende.

De Grond aldaar.

Het Land is niet bergagtig / en egter niet laag / maar met ſodanige vermakelijke vlakke heuvelen / en brugtbare vallepen voorſien / die ſeer aardig over 's hands leggen / en ſeer bequamelijk door friſſe beeken en ſpring-bronnen bewatert werden / dat niet minder gerijffelijk dan vermakelijk is. By de Rivieren zijn verſchepde vlakke Beemden / begrij-

Heuvelen en Valleyen.

Beeken en Spring-bronnen.

1609 bezijpende ſommige 10/ ſommige 50/ ſommige 100 mozgen/ ſommige meer en minder. Andere Blaktens zijn'er weynig/ dan alleen daar de Wilde hunne wooningen hebben; dog alle overgroept met boomen en onkruyd/ zijnde een opregte wildernis/ ſo als de natuur het ſelve heeft voortgebragt/ en het God in den beginne gemaakt heeft.

5 Vaarbare Rivieren. Aan de Weſt-zijde van de Baay/ ſepden wy/ waren 5 ſchoone en vermakelijke bevaarbare Rivieren. De eerſte van die/ en de naaſte aan de mond van de Baay heeft ſijn loop van den Weſt-Noord-Weſten/ en word genoemt Powhatan, na de naam van een voornaam Landſchap/ dat daar legt. De mond van die Rivier is omtrent 3 mijlen in de breedte/ nogtans dringen de on-dieptens het kanaal ſo digt aan 't Land/ dat een kleyn ſtuk geſchut het water-pas ſal overſchieten. 150 Mijlen is de ſelve vaarbaar: de on-diepten/ en bogten/ zijn onnoodig hier upt te drukken. De ſelve valt van de Klippen ſeer ver om de Weſt/ in een Landſchap/ bewoont van een Volk/ genaamt Monacans. Maar over-al/ daar 't ſelve in onſe ontdekking voorkomt/ word het genoemt Powhatan. En verder op/ ſo als het ſelve naarſtig is waargenoomen/ zijn Water-vallen/ Klippen/ On-dieptens e. ſ. v./ 't geen de ſelve hooger op onvaarbaar maakt. Van daar in ſijn loop neder-waarts is de Rivier verrijkt/ met veele goede Beken/ die door een on-eyndig getal van Vlieten/ en vermakelijke Bronnen onderhouden werden/ de welke ſig in de ſelve gedienſtelijk verſpeeyden/ eyen als de Aderen in een 's menſchen lighaam. Ten Zuyden valt voor eerſt in/ de vermakelijke Rivier van Appamatuck. Naaſt daar aan ten Ooſten zijn 2 kleyne Rivieren van Quiyoughcohanocke: Een weynig verder is een Baay/ daar 3/ of 4 kleyne Beekjes/ en In-hammen vallen/ 't geen de Inwoonders van Warraskoyack als omringt/ en dan de Rivier

Des ſelfs loop.

Verſpreyding van des ſelfs Takken.

Appamatuck, Quiyoughcohanock,

hier van Nandſamund, en eyndelijk de Beek van Chiſapeack. Van de Noord-zijde is de Rivier van Chickahamania, de agterſte Rivier van Koning Jacobs-ſtad; noch is 'er een andere by het Cederen-Eyland, alwaar wy 10 weken leefden alleen van Oeſters; ook is 'er een bequame Haven voor Bis-ſchupten tot Kecoughtan; ſo dat alles ſig ſelven in Baapen en Inhammen draapt / waar door het die plaats ſeer vermakelijk maakt / om te woonen / zijnde hunne Koorn-velden daar in omringt / leggende als halve Eylanden. 1609

Nandſamund, Chiſapeack, Chickahamania,

De meeſte van deſe Rivieren zijn bewoont door verſcheyde Volkeren / of eerder Hups-geſinnen / die hunne naam voeren na deſe Rivieren. Sy hebben ook pemant / die over hen regeert / als haren Koning / de welke sy Werowances noemen. In een half Eyland aan de Noord-zijde van deſe Rivier / hebben de Engelſſe een Volk-planting / in een plaats / by hen genoemt Jacobs-ſtad, zijnde genoemt naar den naam van Koning Jacobus.

Koningen VVerowances genoemt. Jacobs-ſtad,

De eerſte en die de naaſte zijn aan de mond der Rivier / zijn de Kecoughtans, de welke / behalven hare vrouwen en kinderen / niet boven de 20 Krijgs-lieden hebben. De Paſpaheghes (in wiens Land de geſegde Jacobs-ſtad is / omtrent 14 mijlen van de Baay) niet boven de 40. Van de Rivier / genaamt Chickahamania, omtrent 250. De Weanocks 100. De Arrowhatocks 30. De plaats / die genaamt is Powhatan, omtrent 40. Aan de Zuyd-zijde van de Rivier hebben de Appamatucks 60 Krijgs-lieden. De Quiyougcohanocks 25. Nandſamunds 200. De Chiſapeacks 100. Van deſe plaats draagt de Baay sijn naam; in alle deſe plaatſen is een bysonder hoofd / den welken sy noemen Werowance, behalven de Chickahamanians, die geregeert worden van hunne Prieſters en Mede-hulpers / of hunne oudſte / genaamt Caw-cawwaſſoughes. In de Somer verſchaft geen plaats meerder overvloed van Steur / en in

Kecoughtans, Paſpaheges. VVeanocks, Arrowhatocks, Appamatucks, Quiyougcohanocks, Nandſamunds, Chiſapeacks

Steur in overvloed.

de

1609 nen loop neder-waard / een vermakelijke Valley / op ſommige plaatſen overſchaduwt met hooge klip-agtige Bergen / waar van daan on-noemelijke ſoete en vermakelijke Water-vlieten afvloepen.

Rivier Pawtuxunt. De vijfde Rivier Pawtuxunt is kleynder als de andere / maar des ſelfs kolk is op ſommige plaatſen wel 16 vademen diep. Hier meer / als op andere plaatſen / is een ontallijke menigte van verſcheyde ſoorten van Vis. Aan deſe Rivier woonen de volkeren Aquintanackſuak, Pawtuxunt, en Mattapanient genaamt. Hunne voornaamſte kragt / voor ſo veel wy konden bemerken / beſtont in 200 Mannen / die by den anderen woonen / ſo verſpreyt niet / als de voor-genoemde / en zijn ook boven alle / die wy daar vonden / veel beleefder / om pemand wel te onthalen.

Volkeren van Aquintanac. ſmack Pawtuxunt en Mattapaniens.

30 Uuren gaans ten Noorden is een Rivier / die tot nog toe onbewoont is / doch egter vaarbaar / die wegens des ſelfs roode Leem (de Bolus gelijk) wy de Bolus-Rivier noemden.

Bolus-Rivier.

Aan het eynde van de Baay / daar de ſelve 6 / of 7 mijlen in de breedte is / verdeelt ſig de ſelve in 4 Takken; de beſte komt van het Noord-weſten uyt de Bergen / en hoewel men met Canoës een dag reyſens / of 2 de Rivier kan opvaren / ſo konden wy egter met onſe Boot / wegens de klippen / geen uur gaans opkoomen.

Is vol Klippen.

Aan deſe Rivier woonen de Saſqueſahanocks, na-by de ſelve; ten Noord-Weſten is een inham van een half uur lang / aan 't hooft der ſelve liet ons de Ebbe op het droog ſitten / alwaar wy veel afgehapte boomen ſagen. Het naaſte getyde bleeven wy langs de ſtrand na Wilde ſoeken / want in 30 uuren zeplens / hadden wy geen der ſelve geſien; en alſo dat Land onbrugtbaar is / boven een ander Rivertje op / van omtrent 2 [illegible] gaans: in 't weder-keeren ontmoeteden wy 7 Canoes der Maſſawomeks, wy onderregteden mal-

Saſqueſahanocks.

malkanderen dooz teekenen / mits wy den ande- 1609
ren niet een woozd verſtonden.

Volkereh van Tockwogh ontdekt.

Des daags daar aan Oost-waard op / ontdekten wy een Riviertje / en een weynig volk van Tockwogh.

Plaats daar Smith een dreg verloor

Wy hadden het ongeluk / van onſe dzeg te verlieſen in de Klippen van Saſqueſahanocks, daar wy ober de 200 mijlen van huys waren / en dat maar met een Boot van omtrent 2 laſten en 12 man / om deſe ontdekking te doen / in de welke wy op die gzoote wateren / en in die onbekende landen / ober de 12 weeken lagen / hebbende tot ons onderhoud niet als een weynig meel en water / en naauwlijks half genoeg dooz de helft van die tijd / dog wy bequamen eenige ſpijſe van de Wilde, en eenige Wozteien en Viſch / die wy ſomtijds dooz Gods beſtiering vonden / en bingen; ook waren'er maar 2 Boots-geſellen / die nevens my de zeylen wiſten te regeeren / de andere / onbevaren gaſten zynde / hadden weynig kenniſſe van ſulk een moeyelijken arbeyd / dog de noob leerde hen in kozten tijd dat geene / dat haar naderhand onverſchzokken maakte.

Dat hem grootelijks verleegen maakte.

't Geene nu / dat ik dooz deſe geringe middelen bertigt hebbe / laat ik aan 't oozdeel van den Leſer / en van die Kaart / die ik dog in 't kleyn daar van gemaakt hebbe / en dat van ſo eene gzoote uytgeſtrektheyd van dat Land.

Geſchenken der Saſqueſahanocks.

Maar om boozt te gaan / ſo van deſe Saſqueſahanocks bzagten ons vellen / boogen / pijlen / ſchilden / kozalen / ſwaarden / en tabaks-pijpen tot een geſchenk. Selden ſiet men ſodanige gzoote en wel-gemaakte Menſchen / die by ons / ſo wel als by hunne nabuuren / Heuſen geleeken. Sy ſcheenen egter eerlyk en eenvoudig; met veel moeyte beletten wy hen; dat ſy ons niet aanbaden als Goden. Dit is ſo het vzeemſte van alle deſe Landen / ſo wel wegens hunne kleedinge / als hunne ſpzaak / welk laatſte ober-een komt met hun geſkalte / klinkende gelijk een ſtem in een klups.

1609 de winter Gevogelte / byſonder by vliesend weder. Ik vong eens 52 van de ſelve op een tijd / en op een ander 68. Van het laatſte van Mey, tot het eynde van Juny, wozden 'er weynig gevangen / maar wel jonge van 2 voet / en tuyn 1 elle lang. Van die tijd tot het midden van September van 3 / of 4 ellen lang / en weynig andere. En in 4 / of 5 uuren vangt men gemeenlijk met een Net 7 / of 8 / dikmaals meer / maar ſelden minder. In de Rivieren is 't geheele jaar dooz een overvloed van klepne Vis / ſo dat / indien pemand de moeyte will nemen / van met Hoeken te viſſen / kan 'er een overvloed van bekoomen.

Gevogelte.

Veel Vis aldaar.

14 Mijlen neder-waarts van de Rivier Powhatan, is de Rivier Pamaunkee, de welke vaarbaar is 60 / of 70 mijlen / dog met klepn Vaartuyg 30 / of 40 mijlen verder. In de gewoone vloed van het zout water / verdeelt het sig van ſelfs in 2 fraaye Armen. Aan de Zuyd-zijde woont het Volk van Youghtanund, die omtrent 60 Krijgs-lieden hebben. Die aan de Noozder-arm Mattapanient woonen / hebben 'er 30. Daar de Rivier sig verdeelt / wozd het Land genaamt Pamaunkee, en onderhoud omtrent 300 bzave Soldaten. Omtrent 28 mijlen lager om de Nooyd-zijde van deſe Rivier / is Werowocomoco, daar haren gzooten Koning woonde / wanneer ik hem gevangen nam / dog daar zijn niet boven de 40 bequame Krijgs-lieden. 10 / of 12 mijlen lager aan de Zuyd-zijde van deſe Rivier / is Chiſkiack, die niet meer / dan 40 / of 50 van deſe menſchen heeft. Deſe als ook Appamatuck, Irrohatock en Powhatan, zijn de vooznaamſte Bond-genooten van hunnen gzooten Koning. De reſt zijn overheerde Landſchappen.

Rivier Pamaunkee.

Inwoonders van Youghtanund.

VVerowocomoco.

Chiſkiack.

Al-eer wy koomen tot de derde Rivier / die van de Bergen valt / ſo is 't er nog een andere Rivier (omtrent 30 mijlen baarbaar) koomende van het binnen-land / genaamt Payankatank, de In-

Rivier Payankatank.

woon-

woonders hebben omtrent 50/ of 60 Mannen in dienſt. 1609

De derde baarbare Rivier is genaamt Toppahanock, deſe is baarbaar omtrent 130 mijlen. Booz-aan het ſelve woont het Volk / genaamt Mannahoacks, omtrent de Bergen / maar die zijn boven de plaats / die wy beſchzeeben hebben. Op deſe Rivier aan de Noozd-zijde is het volk Cuttatawomen, met 30 ſtrijdbare Mannen; hooger zijn de Moraughtacunds, met 80 der ſelve. Beneden hen Rapahanock met 100. Verder na boven is nog een ander volk / genaamt Cuttatawomen met 20. Ten Zuyden is de vermaelijke Zetel van Nantaughtacund, hebbende 150 Mannen. Deſe Rivier / gelijk ook de 2 voorige / is verbult met Vis en Gevogelte. Toppahanock, Mannahoacks, Cuttatawomen, Moraughtacunds, Rapahanock, Nantaughtacund,

De vierde Rivier / genaamt Patawomek, is 6/ of 7 mijlen in de bzeedte / en baarbaar ruym 140 mijlen / en voozſien / als de andere / met veel ſchoone Rivieren en Spzing-bzonnen / de welke dallen van de aangzenſende Bergen. Deeſe van deſe Bergen zijn beplant / en leveren niet wepnig overvloed van verſcheyde Vzugten / gelijk de Rivier een overvloed van Vis. De ſelve is wederzijds bewoont. Booz-aan ten Zuyden is Wighcocomoco, en heeft 130 krijgs-lieden; beneden 't ſelve Sekacowone, die 'er 30 heeft. De Onawmanient 100. En de Patawomekes meer dan 200. Hier verdeelt ſig de Rivier in 3 / of 4 bequame Armen. De grootſte van die kleyne is genaamt Quiyough, ſtrekkende Noozd-weſt / maar de Rivier ſelve ſtrekt ſig Noozd-ooſt / en is een geduurige baarbare ſtroom. Aan de Weſt-zijde van deſ ſelfs Arm is Tauxenent, en heeft 40 krijgsleden. Ten Noozden van deſe Rivier is Secowocomoco, die 'er ook 40 heeft. Wat verder legt Potapaco, hebbende 20. In het Ooſter-gedeelte is Pamacaeack, met 60. Daar aan volgt Moyowance met 100. En eyndelijk Nacotchtanke met 80. Omtrent deſe plaats maakt de Rivier ſchynen Rivier Patawomek. VVighcocomoco, Sekacowone Onawmanient, Patawomekes, Rivier Quiyough, Tauxenent, Rivier Secowocomoco. Potapaco, Pamacaeack Moyowance Nacotchtanke.

1609 nen loop neder-waard / een vermakelijke Valley / op sommige plaatsen overschaduwt met hooge klip-agtige Bergen / waar van daan on-noemelijke soete en vermakelijke Water-vlieten afvloeyen.

Rivier Pawtuxunt, De vijfde Rivier Pawtuxunt is kleynder als de andere / maar des selfs kolk is op sommige plaatsen wel 16 vademen diep. Hier meer / als op andere plaatsen / is een ontallijke meenigte van verscheyde soorten van Vis. Aan dese Rivier woonen de volkeren Aquintanacksuak, Pawtuxunt, en Mattapanient genaamt. Hunne voornaamste kragt / voor so veel wy konden bemerken / bestont in 200 Mannen / die by den anderen woonen / so verspreyt niet / als de voor-genoemde / en zijn ook boven alle / die wy daar vonden / veel beleefder / om yemand wel te onthalen.

Volkeren van Aquintanacksuack Pawtuxunt en Mattapaniens.

30 Uuren gaans ten Noorden is een Rivier / die tot nog toe onbewoont is / dog egter vaarbaar / die wegens des selfs roode Leem (de Bolus gelijk) wy de Bolus-Rivier noemden.

Bolus-Rivier.

Aan het eynde van de Baay / daar de selve 6 / of 7 mijlen in de breedte is / verdeelt sig de selve in 4 Takken; de beste komt van het Noord-westen uyt de Bergen / en hoewel men met Canoës een dag reysens / of 2 de Rivier kan opvaren / so konden wy egter met onse Boot / wegens de klippen / geen uur gaans opkoomen.

Is vol Klippen.

Aan dese Rivier woonen de Sasquesahanocks, na-by de selve; ten Noord-Westen is een inham van een half uur lang / aan 't hoofd der selve liet ons de Ebbe op het droog sitten / alwaar wy veel afgekapte boomen sagen. Het naaste getijde bleeven wy langs de strand na Wilde soeken / want in 30 uuren zeylens / hadden wy geen der selve gesien; en also dat Land onvrugtbaar is / voeren wy een ander Riviertje op / van omtrent 2 uuren gaans: in 't weder-keeren ontmoeteden wy 7 Canoes der Massawomeks, wy onderregteden mal-

Sasquesahanocks.

malkanderen dooz teekenen / mits wp den ande- 1609
ren niet een woozd verſtonden.

Volckeren van Tockwogh ontdekt.

Des daags daar aan Oost-waard op / ontdekten wp een Riviertje / en een wepnig volk van Tockwogh.

Plaats daar Smith een dreg verloor

Wp hadden het ongeluk / van onſe dzeg te verlieſen in de Klippen van Saſqueſahanocks, daar wp ober de 200 mijlen van hups waren / en dat maar met een Boot van omtrent 2 laſten en 12 man / om deſe ontdekking te doen / in de welke wp op die gzoote wateren / en in die onbekende landen / ober de 12 weeken lagen / hebbende tot ons onderhoud niet als een wepnig meel en water / en naauwlijks half genoeg dooz de helft van die tijd / dog wp bequamen eenige ſpijſe van de Wilde, en eenige Wozteken en Viſch / die wp ſomtijds dooz Gods beſtiering vonden / en bingen; ook waren'er maar 2 Boots-geſellen / die nebens mp de zeplen wiſten te regeeren / de andere / onbevaren gaſten zijnde / hadden wepnig kenniſſe van ſulk een moeyelijken arbepd / dog de noodt leerde hen in kozten tijd dat geene / dat haar naderhand onverſchzokken maakte.

Dat hem grootelijks verleegen maakte.

't Geene nu / dat ik dooz deſe geringe middelen berrigt hebbe / laat ik aan 't oozdeel van den Leſer / en van die Kaart / die ik dog in 't klepn daar van gemaakt hebbe / en dat van ſo eene gzoote uytgeſtrektheyd van dat Land.

Geſchenken der Saſqueſahanocks.

Maar om vooꝛt te gaan / ſo van deſe Saſqueſahanocks bzagten ons bellen / boogen / pijlen / ſchilden / kozalen / ſwaarden / en tabaks-pijpen tot een geſchenk. Selden ſiet men ſodanige gzoote en wel-gemaakte Menſchen / die by ons / ſo wel als by hunne nabuuren / Reuſen geleeken. Sy ſcheenen egter eerlyk en eenvoudig; met veel moeyte beletten wp hen; dat ſy ons niet aanbaden als Goden. Dit is ſo het vzeemſte van alle deſe Landen / ſo wel wegens hunne kleedinge / als hunne ſpzaak / welk laatſte ober-een komt met hun geſtalte / klinkende gelijk een ſtem in een klups.

1609 Hare kleederen zijn van Beyzen- en Wolve-vellen: ſommige hebben rokken van Beyze-vellen met de hoofden in dier voegen gemaakt / dat hun hoofd dooz den hals van 't vel gaat / en de oozen werden aan de ſchouders vaſt gemaakt / ſo dat de neus en tanden vooz over de bozſt nederhangen / met een anderen opgeſpouwen Beyzenkop van agteren / met een poot aan de neus hangende / hunne halve mouwen zijn de halſen van Beyzen / met de pooten aan de neuſe hangende / de armen ſteeken ſy dooz den mond. Een ander / in plaats van een Juttweel / had het hoofd van een Wolf in een keten hangen; ſijn tabaks-pyp was wel een elle lang / met een vogeltje / hartje / of yets diergelijks / op de ketel daar van aardig geſneeden / die zoot genoeg was / om 'er yemand de kop mede in te ſlaan / nevens boogen / pijlen en knodſen / met der ſelver zoothepd over-een koomende. Deſe zijn den Powhatans naauwlijks bekent. Daar zijn omtrent 600 dappere ſtrijdbare mannen / hare dozpen zijn wel omcingelt met ſtozm-palen / om ſig te beter tegens de Maſſawomeks, hunne dood vpanden / te konnen beſchermen. Vijf van hunne voornaamſte Werowances zijn in onſe Boot gekoomen / om met ons over de Baap te varen / waar van'er een op de volgende Pzint-verbeelding onder letter F te ſien is.

Kleeding deſer volkeren.

Aardige Tabaks-pijp.

Der ſelver Werowances koomen by de Engelſe.

De kupt van ſijn been was wel een elle in 't rond / en alle ſijne leden naar even-mate; ſo dat hy ons ſcheen de wel-gemaaktſte man te zijn / die oopt oogen beſchouwt hadden. Het hapz aan de eene zijde van ſijn hoofd was lang / maar aan de andere zijde kozt geſchoozen / hebbende over de krupn een ſtreep hapzs / gelijk een hane-kam. Sijne pijlen waren rupm ander-half el lang / boven aan van een geſpleeten / gelijk wit krpſtal / in de gedaante van een hert / een dupm bzeed van wijdte / en rupm anderhalf dupm in de lengte / die hy op ſijn rugge dzoeg in een wolfs-vel / dat hem vooz een pijl-kooker verſtrekte / hebbende ſijn boog in

waar van een van een groote geſtalte.

Sijn opſchik

de

de eene hand / en ſijn knods in de andere / ſo als 1609
voor-heen geſegt is.

Aan de Oost-zijde van de Baay is de Rivier Tockwogh, daar een volk van omtrent 100 mannen ſig neder geſlagen heeft / en omtrent 7 mijl van de Rivier is een Fort / ſeer wel gepalliſſadeert / en met baſten van boomen behleet. Naaſt daar aan zijn de Oſinies, die omtrent 50 mannen uptmaken. Rivier Tockwogh. Oſinies.

Wat Zuydelijker aan de Oost-zijde van de Baay / is de Rivier Rapahanock, na-by deſe is de Rivier Kuſcarawaock. Langs de welk een volk woont van omtrent 200 mannen. Daar naaſt aan komt de Rivier Tantswighcocomoco, daar omtrent 100 mannen zijn. Het volk / dat ſig langs deſe Rivieren onthoud / is hleyn van geſtalte / van ſpraak ſeer van de andere verſchillende / en veel woeſter. Een volk van omtrent 40 mannen op de Rivier Acohanock, en dat van 80 op de Rivier Accomack, staan in een gelijke rang met de beſte in des Powhatans Landen / ſpreekende ook de ſelve taal / en hy heerſt als Koning over hen allen. Rivieren Rapahanock Kuſcarawaock, Tantswighcocomoco.

Voorts toogen wy na het Zuyden van Chawonock en die der Mangoags, om de ſelve / ſo als Mr. White die beſchreeven heeft / op te ſoeken. Onder de volkeren / die des Powhatans Landen omringen / zijn deſe van bysondere geſlagten / en talen. De Chawonockes, Mangoags, Monacans, Mannahokes, Maſſawomekes, Powhatans, Saſqueſahanocks, Atquanackukes, Tockwoghes, en de Kuſcarawaockes. Van die alle is'er niet een / die den anderen verſtaat / ſonder Taalsman: hare wooningen zijn in een kaart klaarder aangewreſen / die ons doet ſien den weg der Bergen / den loop der Wateren / met der ſelver byaapingen / ondiepten / huhammen / breedte van de wateren / wydte van plaats e. ſ. v. Dit is in de kaart aan te merken / dat / alwaar men de krupsjes ſiet / is eygen ontdekking / het over- wat volkeren des Powhatans Landen omringen.

1609 rige is ter neder geſteit volgens berigt van de Wilde.

In Virginia word wel onkruyd, maar geen gras gevonden.

In Virginia zijn veel voortreffelijke planten en lebendige Schepſelen / dog egter weynig / of geen gras / behalven't geene op de lage landen wast; want het gheele Land is over-al vol boomen / door welkers gedurig druppen / en de werderigheyd van de gront / het niet als onkruyd voort-brengt / 't welke egter door een weynig naarſtigheyd haast te verhelpen was.

Schoone Eyke-boomen aldaar.

Het hout / 't geen daar het gemeenſte is / is dat van Epken / of Noote-boomen. Veele Epken zijn so lang / en so regt / dat sy balken uptlevеren van derde-half voet in 't vierkant / en wel 27 ellen lang. Van dit hout zijn'er 2 / of drierley ſoorten: de Epkelen van de eerſte ſoort is de baſt wat witter / als die van de anderen / ook wat ſoeter / die gekookt zijnde / een ſoete Olij uptlevert / die sy / om hun hooft en leden mede te beſmeeren / in kalebaſſen bewaren.

Goede Oly daar uyt koomende.

Daar is een vrugt / die men tot brood maakt / of anderſints toebereyt / om te eeten. Daar zijn' eenige Ypen-boomen / ſwarte Noote-boomen / en Eſſchen.

Pot-aſch aldaar gemaakt.

Van de Eſſchen en Ypen maakt men pot-aſch / ſo de boomen heel groot zijn / ſo sal de aſch goed weeſen / en tot groote klompen loopen / maar van kleyne boomen word het tot grups / en is ſo goed niet / als de andere; daar zijn 2 / of 3 ſoorten van groote nooten / daar is een ſoort van hout / dat wy Cypres noemden / om dat het hout / de vrugt en bladeren daar naar het meeſt gelijken / van deſe zijn'er eenige wel 3 vademen in de rondte / van de wortel af ſeer regt / en wel 50 / 60 / ja 80 voet hoog / ſonder eene tak / of zij-ſcheut.

Hout na Cypres gelijkende.

Overvloed van Moerbeſye-boomen.

Daar de Wilde woonen / vind men eenige Moerbeſye-boomen / en land-waard in / op ſommige plaatſen / daar van geheele kleyne Boſſchen. Men had'er aangevangen / om zijde te winnen / en de wormen tierden ſeer wel / tot'er tijd / dat die het opſigt daar over hadde / ziek wierd / waar door

door de de ſelve van de Hotten wierden opgegeten. 1609

Op ſommige plaatſen zijn Karſtanjes ſo goed / als de beſte in Vrankrijk, Spanjen, Duytſland, of Italien. Daar zijn 3 ſoorten van Pruymen. De roode en witte zijn de onſe gelijk / die op de heggen waſſen / maar de andere / die ſy Putchamins noemen / groepen aan boomen ſo hoog / als een Palmeta, de vrugt is gelijk een muſpel / eerſt groen / dan geel / daar na rood / ourijp zijnde ſal ſy pemant de mond ſcherf trekken / niet groote pijn; maar rijp geworden zijn ſe ſo lekker / als een Abricoos. De Kerſſen zijn de Pruymen van Damaſt niet ongelijk / maar wegens de kouleur en ſmaak / noemden wy die Kerſſen. Daar zijn ook eenige wilde Appelen / die ſeer klepn / zuur en bitter zijn. Lekkere Karſtanjes en 3 ſoorten van Pruymen. Kerſſen.

Veele Wijn-ſtokken zijn'er in verſcheyde plaatſen / die tot de bovenſte van de hoogſte boomen opklimmen / dog deſe dragen weynig druyven; maar by de Rivieren / of woon-plaatſen der Wilde, daar die van 't geboomte niet overſchaduwt werden / daar zijn die van vrugten overladen / dog men ſnijd / nog perſt die niet. Van deſe hegge druyven hebben wy eens 20 kannen Wijn gemaakt / van ſmaak gelijk de Franſſe Wijn van Bretanje; de ſelve ſoude geheel goed zijn / indien ſe maar wel gehavent en berept wierde. Daar is nog een ander ſlag van Druyven / die ſy Meſſamins noemen / deſe is vet en het ſap dik / dog de wijn / die daar van komt / is van geen goede ſmaak. Wijn-ſtokken. Meſſamins-druyven.

Sy hebben een kleyne vrugt / die aan kleyne boomen groept / en een holſter heeft als een Karſtanje / maar de vrugt ſelve is niet grooter / als een kleyne Eykel. Deſe noemen ſy Chechinquamins, en houden die voor een groote lekkernij. Ook hebben ſy een Weſpe / gelijk een krups-beſpe / van de ſelve groote / kouleur en ſmaak / deſe noemen ſy Rawcomens en eeten die raauw / of gekookt. Deſe vrugten / die de Natuur ſelfs een groot gedeel- Vrugt Chechinquamins, en Rawcomens

1609 te van 't Jaar voort-brengt / berepden ſy aldus; de Okker-nooten / Karſtanjes / Eykelen en Chechinquamins worden gedroogt / om te bewaren.

Bereyding hunner vruchten.

Als ſy Okker-nooten van nooden hebben / breecken ſy die tuſſen 2 ſteenen / dog ſo / dat een gedeelte van de ſchil aan de vrugt blijft vaſt kleeven / derhalven droogt men die ander-maal op een mat over een hoyde / dan ſtoot men die heel kleyn in een houte vijſel / en men mengt de ſelve met water / op dat de ſchillen op de grond ſouden ſinken / dit water ſiet'er upt / als melk / 't ſelve noemen ſy Pawcohiccora, 't geen dat ſy dan bewaren / tot dat ſy het van nooden hebben. De vrugt / genaamt Putchamins, die onſe Miſpelen gelijk zijn / worden op matten over hoyden gedroogt / die men bewaart gelijk de Pruymen. Van de Karſtanjes en Chechinquamins maken ſy een kookſel en brood / voor aanſienelijke perſonen / op hunne groote gaſt-malen.

Putchamins

Behalven deſe vrugt-dragende boomen / is 't er ook een witte Populier-boom / en een ander diergelijk / die een klare wel-riekende gomme uptgeeft / den Terpentijn gelijk / de welke ſommige een Balſem noemen. Daar zijn ook Ceders / en Saſſefras-boomen / deſe geeven ook van ſelfs eenige gom. Wy hebben het ook in 't 't werk geſtelt / om de gom daar upt te trekken / maar de Natuur heeft van ſig ſelven meer uptgelevert / dan wy door onſe konſt konden bekoomen.

Populier- Ceder- en Saſſefras-boomen.

In de wateragtige valleyen waſt een ſoort van Beſpen / die ſy Ocoughtanamins noemen / deſe gelijken de kappers ſeer wel / des Somers droogt men die / en moeten wel een halven dag gekookt worden / eer men die derft eeten / anders zijn de ſelve by-na als vergift. De Matroum waſt gelijk onſe bieſen: het zaad gelijkt de Hogge wel / dog het is veel kleynder / dit word van hen door een lekker brood geagt / en gegeeten met ongel van wild-braad. Des Somers zijn'er Aard-beſpen / die in April rijp worden; ook Moer-beſpen / die

Ocoughtanamins.

Matroum.

Aard-beſpen.

in

in May, of Juny hunne rijpheyd bekoomen. De Bzaambopſen / ook een bzugt / die de Inwoonders Maracoks noemen / is een ſeer geſonde bzugt / niet ongelijk de Limoenen. 1609 Maracoks.

In het booz-ſaar vind men oock-al in de Boſſchen veelerley kruyden / die goed zijn / om te kooken en booz zalade te nuttigen / ſo vind men 'er violen / pozeleyn / zuuring e. ſ. v. behalven veele andere / die wy gebzuykt hebben / welkers namen wy niet en kenden. De booznaamſte wozrtel / die ſy tot ſpijſe hebben / is by hen Tockawhoughe genaamt / en wast gelijk Liſch in de Bzoeken / of Meyzen / waar van men op eenen dag genoeg booz een geheele week kan vergaderen. Deſe wozrtelen zijn van gzoote en ſmaak gelijk Aardappelen; booz en al-eer dat men die derft eeten / legt men een gzooten hoop by-een / en men dekt de ſelve met Eyken-bladeren en Baren-kruyd / dan met aarde / dan daar na maakt men een buur daar om aan alle kanten / dat 24 uuren duurt / want raauw is de ſelve niet beter / als vergift / doch ſchoon by al gebzaden zijnde booz de vermindering van 't buur niet murzy genoeg is / of dat ſy die / dun geſneden / en in de Son gedzoogt / met meel / of pets anders mengen en nuttigen / en het veroozſaakt gzoote pijn en pijnlicking in de keel / ſo is het egter in de Somer hun gemeen bzood. Alderhande kruyden. Wortel Tockawhoughe. Der ſelver bereyding.

Noch hebben ſy een andere wozrtel / by hen Wighſacan genoemt: gelijk de eene tot ſpijſe dient / ſo verſtrekt deſe tot geneeſingen. Dit wozrteltje kneuſt men en legt het ſo op een quetſuur. Pocones zijn kleyne wozrtelen / die op de Bergen gzoeyen / die gedzoogt en geſtooten zijnde / rood wozden / en men gebzuykt booz geſwellen en pijnen / de gewzigten daar mede beſtrijkende. Ook beſchilderen ſy daar mede hun hoofd en kleederen / en houden dat in gzoote waarde. Wighſacanwortel. Pocones, en haar gebruyk.

Muſquaſpen is een wozrtel / omtrent ſo gzoot / als een vinger / bloed-rood / in 't bzoogen krimpt Muſquaſpen

1609 die schier tot niet; hier mede beschilderen sy hunnen Matten en Schilden e. s. v.

Pellitory. Ook is'er Spaanse Pellitory, Sassefras en veele andere krupden / die de Apothekiers vergaderen / en goed in de Geneës-middelen zijn.

Ajuyn. In de lage Bzoek-agtige Landen / zijn'er veele plaatsen met Ajuyn bewassen / dog de selve zijn kleyn / niet grooter als het bovenste lit van een duym.

Hunne Dieren. Hunne voornaamste Beesten zijn wild / die van de onse niets verschillen; in de woestijnen aan de hoofden der Rivieren zijn'er veel / maar tussen de Rivieren weynig; daar is een dier / gelijk een Das / die sy Aroughcun noemen / dat sig gemeenelijk onthoud op de boomen / gelijk den Eekhoorn. Hunne Eekhoorns zijn so groot / als onse kleyne Konijnen / eenige daar van zijn enkel swart / ook swart en wit / dog het meeste deel is graauw.

Dier Aroughcun.

Eekhoorns.

Aspanick, of vliegend Eekhoorntje. Ook is'er een kleyn dier / by hen Aspanick genaamt / maar wy noemden 't selve een vliegend Eekhoorntje / om dat het sijn huyd so weet te spannen / en sijn beentjes uyt te strekken / dat men het heeft sien springen over de 50 ellen verre.

Oppassom. De Oppassom heeft het hoofd / gelijk dat van een Swyn / de staart als die van een Rat / en is omtrent so groot / als een Kat / het heeft onder sijn buyk een sakje / in 't welke het sijne Jongen draagt en soogt.

Mussaseus. De Mussaseus, is een dier van gedaante en aart / onsen Water-rat gelijk / en veele der selve ruyken seer sterk na Muscus.

Hasen, Beyren, Bevers. Hare Hasen zijn niet grooter / als onse Konijnen; ook siet men'er weynige van. Hare Beyren zijn seer kleyn / by die van Moscovien en Tartaryen te vergelijken. Haren Bever is so groot / als een gemene Water-hond / maar uytermaten hoxt van beenen / sijne voorste zijn als die der Honden / en de agterste / als de Swanen / sijn staart is kaal en gelijkt een raket / de Inwooners eeten de selve voor een groote lekkernye.

En

1609

Sy hebben veele Otters / de welke sy als de Peyzen met strikken vangen / alle die genoemde dieren verstrekken hen ook tot spijse. Utchunquoyes is als een wilde Kat. Hare Vossen zijn gelijk onse zilverhayrige Konijnen / kleyn van gestalte / maar hebben sulk een lugt niet / als in onse landen. De Honden daar te lande / zijn gelijk Wolven / sy huplen wel / maar baffen noopt. Hunne Wolven zijn niet veel grooter / als onse Vossen. Ook weeten wy / dat daar te lande Marters / Bonsings / Wesels en diergelijke beesten zijn / dewijl wy veele van sulke vellen daar gesien hebben / dog noopt gemerkt / dat dat ongedierte schade aan onse hoender-eyeren / of kiekens heeft gedaan / ook zijn daar de Slangen / of Vliegen niet vergiftig; hoewel de selve in het Zuyd-America seer gevaarlijk / ja doodelijk zijn.

Otters, op wat wijse gevangen.

't Dier Utchunquoyes.

Vossen, Honden, Wolven.

Marters, Bonsings, Wesels, Slangen en Vliegen sonder vergift.

Van al 't gevogelte is de Arend de grootste verslinder. Daar zijn verschepde soorten van Valken / maar die alle asen meest op Visch. De Patrijsen zijn niet veel grooter als onse Quartels / de wilde Kalkoenen / als onse tamme. Daar zijn Merlen met roode hals-beederen / en verschepde soorten van kleyn gevogelte / sommige rood / andere blaauw / naauwelijks so groot / als een Winter-koningsken / dog die zijn'er des Somers wepnig. Des Winters is 'er overvloed van Swanen / graauwe en witte Kranen met swarte vleugelen / Putoyzen / Ganzen / Reygers / Eynden / Pijl-staarten / Papegayen en Duyven. Van alle dese soorten is'er een groote overvloed / desgelijks eenige vreemde soorten / ons van naam onbekent. Dog des Somers zijn'er wepnig / of geene te sien.

Arend, Valken, Patrijsen, Quartels en Kalkoenen.

Merlen.

Swanen, Kranen, Putoyren, Ganzen, Reygers, Eynden, Pijl-staarten en Papegayen.

De Visschen / die ons meest bekent waren zijn Steur / Roch / Tong / Stingrays, welkers staart seer gevaarlijk is. Witte Zalm / Schol / Haring / Tonijn-visch / Schelvisch / Aal / Lampzen / Katvisch / diederley soorten van Baars / Krabben / Garnaat / Kreeften / Oesters / Alikrupken

Alderhande soorten van Visch.

1609 en Moſſelen: maar de aller-vreemſte Viſch is een klepn visje / jupſt als des dzaaks beeld van St Joris, uptgeſept ſijne beenen en vleugelen: ook is'er de Padde-viſch / die / ſo ras hy in de lugt komt / ſodanig opſwelt / dat hy ſchijnt te barſten.

Kleyn Visje en Padde-viſch.

Smiths gedagten over de Mijnen aldaar.

Wat het ingewand der aarde belangt / daar van kan men wepnig met ſeekerheyd ſeggen. Ons ontbzaken Mijn-ſtof-ſchepders / want die ſig uptgaven die konſt te verſtaan / hebben onder de afſpoelingen der bergen / eenige glinſterende ſteentjes en loveren weeten te vinden / vlepende ſig daar dooz van vooz ſulke konſtenaars geagt te zijn. Dit is egter waar / dat in veele geweſten / op dien Land-ſtreek / verſchepde koſtelijke Mijnen gevonden wozden. In 't kozt / van deſe rotzen ſoude men moogen gelooven / dat'er andere Mijnen zijn / als die van Yſer en Staal / ſo 'er maar middelen / en Mannen / ſulks verſtaande / gevonden wierden / om die berg-ſtoffen upt te vinden / en te konnen onderſcheyden.

't Jaar in 5 Getijden verdeelt.

Sy verdeelen 't Jaar in 5 getijden. De Winter noemen ſommige Popanow: de Lente Carrapeuk: de Somer Cohattayough, de Zaap-tijd Nepinough: den Oegſt en Herſſt noemen ſy Taquirock: van September tot half November, houden ſy hunne vooznaamſte Feeſten / en doen hunne Offerhanden / dan hebben ſy vzugten in overvloed ſo wel geplante / als ongeplante; als rijp en gzoen Koozn / Viſch / Gevogelte / Wild / dat alle uptermaten vet is.

Oegſt en Herſſt.

Bereyding des Aardrijks.

De gzootſte arbeyd / die ſy doen / is in het planten van hun Koozn / dewijl het Land over-al ſo is met hout bewaſſen. Om dan het aardrijk te bereyden / ſo verpletteren ſy de baſt der boomen digt aan de wozтel / die ſy dan met vuur ſengen / op dat de ſelve niet meer waſſen ſonde. Des jaars daar aan ſlaan ſy met een kromhout het onkrupd met wozтel en al upt de aarde / als dan planten ſy het Koozn / en dat wel op deſe wijſe; ſy maken met een ſtok een gat in de gzond / daar ſy 4 terwe kozlen / en 2 boonen in doen:

Hun manier van Zaayen.

welke

welke gaten 4 voeten van malkanderen zijn. De Vrouwen en Kinderen moeten steeds wieden / en als 't een halve mans langte hoog is gewassen / doen sy om de wortel een hoop aarde. 1609

In den April begint men te planten / dog het voornaamste geschiet in Mey, en dit duurt tot half Juny. Het geene sy in April planten / dat maayen sy in Augustus, dat van de Mey in September, en dat van Juny in October. Planten en maayen.

Yeder haim van hun Koorn draagt gemeenelijk 2 aren / sommige 3 / dog selden 4 / veele maar 1 / en wel eenige geen / yeder are heeft gemeenelijk van 200 / tot 500 korrels. Vrugtbaarheyd van het Koorn.

De haim groen zijnde heeft een seer suet sap / gelijk als het suyker-riet / 't welk de oorsaak is, dat als sy de vrugt groen versamelen / sy aan de halmen sugen / gelijk wy aan onse groene peulvrugten / want sy oegsten hun Koorn groen in / gelijk wy onse Peulen doen / en dat is beter / dan als 't ouder is. Des selfs soetigheyd.

Sy planten ook Erweten / die sy Assentamens noemen / en 't zijn de selve / die men in Italien Fagioli noemt / en hunne Boonen zijn die / welke de Turken de naam van Garnanses geeven / en die sy voor een lekkernye schatten. Hanne Erweten en Boonen.

Het Koorn / dat roosten sy / wanneer het nog groen is in de aren / en stampen het in een houten vijsel / met een houten stamper / dan rollen sy het op in de bladeren van hun Koorn / en kooken het selve voor lekkernye. Manier om hun Koorn aldaar te bereyden.

Hun koorn / dat te laat geplant is / en niet rijp wil worden / bewaren sy / met het selve in heete asch te braden; 't selve dan in de Winter met boonen gekoolt / word by hen voor een groote lekkernye gehouden / sy noemen het Pausarowmena. De oude terwe weecken sy eerst een nagt in heet water / en des morgens stooten sy die in een vijsel / en siften het dan in een mantje / by gebrek van een seef; het groobe stooten sy weder als voren / terwijl sy het in die mand met hun hand omroeren / de bloem ontfangen sy in een houte schootel / tot dat fatsoen ge-

1609 gemaakt dooz 't bzanden en ſchyapen met ſchulpen. Deſe blom met water gemengt / maken ſy tot koeken / die ſy onder de aſch bakken / en daar na met water waſſchen / en van ſelfs wel haaſt opdzoogen; men kookt'er ook koekjes van in water / en 't ſop eet met bzood / by hen Ponap genaamt; de gzutten / of de ſtukken van de kozlen / die'er over blijven / ſupperen ſy met in een ſchootel te warmen / of wel in de wind. De ſemelen een uur 3 / of 4 met water gekookt / is by hen een gemeene ſpijſe / Uſſatahamen genaamt: dog eenige / die meer ſpaarſaam / dan vleſ zijn / bzanden de pitten van de ayzen tot poeder / dat ſy Pungnough noemen / en mengen dat in meel; maar het ſmaakt niet wel / nog in bzood / nog in kookſel.

Op wat wijſe Koeken bakken.

Ponap.

Uſſatahamen.

Pungnough.

Bereyding van hun Viſch.

Haar Viſch / of Vleeſ kooken / of bzaden ſy ſo lang / dat ſy het een maand / of meerder / ſonder bederven / konnen bewaren / hun Vleeſ-of Viſ-nat eeten ſy als andere gemeene ſpijs.

Pompoenen en Macoks.

In May planten ſy ook Pompoenen / onder haar koozn / en een bzugt / gelijk een Meloen / maar kleynder en ook ſo goed niet / die ſy Macoks noemen: en by uptſtek voozt-ſetten / en rijp wozden in September en duuren tot in 't laatſte van October. Deſe bzugten wozden ingeſamelt dooz hunne bzouwen en kinderen. Van andere soorten van bzugten te planten / hebben ſy, weynig / of geen kennis / ook ſoude haar dat verveelen / want by-na dzie vierde van 't jaar nemen ſy hun jaargetijden waar / en leven van 't geene / dat het Aardrijk vooztbzengt / ſo dat het met hun gaat / van de hand in de tand.

Op wat wijſe de vruchten wörden ingeoogſt.

Aangename Lugt.

De aangenaamheyd van de Lugt / de bzugtbaarheyd des Aardrijks en de gelegenheyd der Rivieren / zijn ſo goed vooz het leven / en 't gebzuyk der menſchen / dat'er geen plaats op die bzeedte / of onder die Lugt-ſtreek / bequamer is / tot vermaak / voozdeel en levens-middelen.

Aller-

Allerhande dieren varen hier wel / als Paarden / Gepten / Schapen / Eſels / Hoenders e. ſ. v. als bleek by die geene / die men hier gebzagt heeft. De Wateren / Eylanden / en Inhammen hebben hunne veylige Havens voor Oorlog- en Koopvaardy-ſcheepen / ook voor allerley vaartuygen / als van viſſchers en andere. In de Inhammen en Rivieren is veel Viſch / ook plaatſen / bequaam voor Zout-pannen / Scheeps-werven / Smeeden / en wat voor hand-werken dies meer zijn. 1609

Dieren konnen daar wel aarden.

Moſcovien en Polen ontfangen Jaarlijks veele duyſenden voor pek / teer / harſt / pot-aſch / vlas / touw / ſteur / maſten / ſpyeten / wagen-ſchot / bont / glas / en dierghelijke; ſo ook Sweden voor hun yſer en koper / Vrankrijk voor wijn / kanefas en zout; Spanjen, voor yzer / ſtaal / vygen / rozijnen en ſeft / Italien treft veel van onſe voornaamſte Koopmanſchappen / voor deſ ſelfs zyde en fluweelen; Holland geneert ſig / om met alle man te handelen / en voor peders deur te viſſen. Alle deſe volkeren ſchikken ſig na malkanderen / om hunne nood-wendigheeden te verkrijgen / dog alles is wankelbaar / en hangt veel af van Oorlog en Vzeede: behalven dat moeten'er veele onkoſten gemaakt / en Reyſen om gedaan worden / met gevaar van 't ſelve / ſo ter Zee als te Land / van Stormen en Rovers. Koophandel van yeder vreemt Landſchap.

Hoe veel voordeel dan heeft Virginia boven alle deſe bloeyende rykken / wanneer men aldaar alle deſe dingen binnen den omtrek van omtrent 34 uuren gaans kan bekoomen / die of de Natuur daar voortbrengt / of door de konſt konnen bereyt worden / ſo'er maar neerſtige lieden waren / om te arbeyden. Sommige egter hebben getwijffelt / of 'er wel koper was / egter is'er groote waarſchijnelykheyd / dat men'er onder ſo veel bergſtoffen / door den arbeyd ook koper ſoude konnen bekoomen. So ſoude hier dan konnen opgeregt worden een Queek-ſchool voor Krijgs-lieden / een Oeffening voor Zee-varende / een Handel-plaats voor Smiths Lof van Virginia.

Sijne gedagten om het ſelve te bewoonen.

1609 voor Kooplieden en een Belooning voor de goede. Ook ſoud'er een werk te doen vallen/ dat alles te boven ging/ en God het aangenaamſte ſoude weeſen / te weeten / om die arme menſchen te brengen tot de kenniſſe Gods / en ſijn Heylig Euangelium.

Werd door weynig mannen bewoont. Het Land is niet volk-rijk/ weynig Mannen zijn 'er / de Vrouwen en Kinderen maken het grootſte getal uyt. Binnen de 20 uuren van Jacobs-ſtad moogen omtrent de 5000 Menſchen zijn / maar Mannen / die bequaam zijn / om Wapenen te voeren / naauwlijks 1500. Om ſo veel Menſchen by-een te onderhouden / daar toe hebben ſy geen middelen / vermits ſy ſo weynig voorraad uyt hun land trekken / hoe vrugtbaar het ſelve ook weeſen mag. De meeſte / die men by-een geſien heeft / zijn omtrent 6/ of 700 geweeſt / een tijde als ſy hen verſamelden, om my te Pamaunkee te overvallen / wanneer ik maar 15 man by my hadde / om hunne woede te weder-ſtaan.

Beſchrijving der Inwoonders. Hoe weynig Land dat'er nog is ontdekt / in vergelijking / van dat ons nog onbekent is / ſo verſchillen ſy egter veel in geſtalte / maar inſonderheyd in ſpraak / ſo als boven geſegt is. Eenige van de ſelve zijn ſeer groot / als de Saſqueſahanocks, andere ſeer kleyn/ gelijk de Wighcocomocos; maar in 't gemeen zijn ſy ſeer lang en gaan regt op hun lijf / van een ſraaye geſtalte: ſy zijn/ wanneer ſy eenige jaaren bereykt hebben/ bruyn van kouleur / want ſy worden wit geboo-ren; in 't gemeen hebben ſy ſwart haar / en weynig zijn'er / die eenen baard hebben; vermits de Mannen de eene helfte daar van laten afſcheeren/ en de andere helfte dragen ſy lang. De Vrouwen zijn hunne Barbiers / de welke met 2 ſcheljen / het haar / op ſodanigen wijſe / als men wil / afſcrapen. Ook werden de Vrouwen op veelerley manieren geſchooren / over-een koomende met hare jaren / egter blijft'er altijd een party lang. Op zijn ſeer ſterk en vlug van ligjaam / en kon-nen

Op wat wijſe de Vrouwen de Baarden der Mannen ſcheeren.

in 't felste van de Winter / in 't Bosch / onder 1609
boom by 't vuur / of des Somers in een hin-
laag / onder het onkruyd / of in 't gras leg-

y zijn in alles onbestendig / behalven in dat Imborst de-
e / daar toe haar de vreese dwingt stand-vastig ser volkeren.
eesen ; sy zijn wel loos / dog egter vreesagtig /
uw van bevattinge / en seer vernuftig / eeni-
ijn stout / de meeste voorsigtig / dog alle wild
oest. Sy zijn alle seer begeerig na koper /
len / en diergelijke beuselingen. Sy worden
toornig / en so quaad-aardig / dat sy het ge-
e ongelijk niet ligt vergeeten. Selden sullen
nalkanderen yets ontvremden / uyt vreese / dat
Duyvel besweerders het souden ontdekken / en
erhalven vervolgt / ende gestraft werden / dat
aar voor bevreest zijn / is seeker ; maar dat sy
ands misdaad door hunne besweeringe souden
nen ontdekken / dat komt in my niet. De De Vrouwen
uwen wagten sig seer voor onkuysheyd / son- zijn seer
toestemming van hare Mannen. Elk huys- kuysch.
n kent sijn eygen landeryen / en tuynen / en ye-
leeft meest van sijn eygen arbeyd.
langaande de kleeding der Virginianen, daar Kleedinge
e is het so na de Hoflijke / als volgens de Bur- der Mannen
ke swier en dragt van lijfs-gestalte / aldus van Virginia.
egen : de groote en aansienelijke Heeren laten
yr tamelijk lang wassen / en binden het on-
de Ooren met een knoop te samen / dog op
ruyn / dragen se het in maniere van een haa-
kam geschooren ; daar sy dan weder-zijds na
en een Veder van d'een / of d' ander schoone
gel in steeken / en agter de ooren insgelijks 2 /
wat korter zijn. Aan de Oor-lellen hangt een
ote Peerl / of een gedroogde Vogels-klaauw.
: gantse lijf prikken se / of bemaalen het met
erscheyde gefigureerde perken / en vry ver-
lliger / als die van Florida. Hun hals-en Hun Cie-
1-banden zijn van Peerlen / of kopere knoo- raad.
gemaakt / daar se veel mede op hebben. On-
der

1609 en Mosselen: maar de aller-vreemste Visch is een klein visje / juyst als des draaks beeld van St Joris, uytgesept sijne beenen en vleugelen: ook is'er de Padde-visch / die / so ras hy in de lugt komt / sodanig opswelt / dat hy schijnt te barsten.

Kleyn Visje en Padde-visch.

Smiths gedagten over de Mijnen aldaar.

Wat het ingewand der aarde belangt / daar van kan men weynig met seeckerheyd seggen. Ons ontbraken Mijn-stof-scheyders / want die sig uytgaven die konst te verstaan / hebben onder de afspoelingen der bergen / eenige glinsterende steentjes en loveren weeten te binden / vleyende sig daar door van voor sulke konstenaars geagt te zijn. Dit is egter waar / dat in veele gewesten / op dien Land-streek / verscheyde kostelijke Mijnen gevonden worden. In 't hout / van dese rotzen soude men moogen gelooven / dat'er andere Mijnen zijn / als die van Yser en Staal / so 'er maar middelen / en Mannen / sulks verstaande / gevonden wierden / om die berg-stoffen uyt te vinden / en te konnen onderscheyden.

't Jaar in 5 Getijden verdeelt.

Sy verdeelen 't Jaar in 5 getijden. De Winter noemen sommige Popanow: de Lente Cattapeuk: de Somer Cohattayough, de Zaap-tijd Nepinough: den Oegst en Herfst noemen sy Taquirock: van September tot half November, houden sy hunne voornaamste Feesten / en doen hunne Offerhanden / dan hebben sy vruchten in overvloed so wel geplante / als ongeplante; als rijp en groen Koorn / Visch / Gevogelte / Wild / dat alle uytermaten vet is.

Oegst en Herfst.

Bereyding des Aardrijks.

De grootste arbeyd / die sy doen / is in het planten van hun Koorn / dewijl het Land over-al so is met hout bewassen. Om dan het aardrijk te bereyden / so verpletteren sy de bast der boomen digt aan de wortel / die sy dan met vuur sengen / op dat de selve niet meer wassen sonde. Des jaars daar aan slaan sy met een kromhout het onkruyd met wortel en al uyt de aarde / als dan planten sy het Koorn / en dat wel op dese wijse; sy maken met een stok een gat in de grond / daar sy 4 terwe korrels / en 2 boonen in doen:

Hun manier van Zaayen.

welke

tige zijn meest alle groote Tooveraars / die hun vermaak en tijd-verdrijf aan de loopende wateren nemen / en aldaar wilde Eenden en Swanen met de boog schieten. 1609

Hun Levenmanier.

De Edel Jonkvrouwen zijn even van dragt / als de Vrouwen van Secota ; alleen dat sy een halsband van groote ronde Peerlen aan den hals dragen / door-mengt met kleyne kopere bolletjes. Het hayr boven 't door-hoofd / is hen na voozen met 2 trappen geschoozen / de rest der agter-tupten / in dier voegen opgekoppelt / dat een deel na onder los af-waayt. Sy hebben mede een groote mond / maar zijn over-schoon van oogen ; de handen leggen se gemeenelijk op de booz-schouderen / en bedekken daar mede / (tot teeken dat se jonge Dogters zijn) hare borsten : dog met de rest van 't boven-lijf tot de beneeden-helft der dyen / gaan se naakt.

Drage der Edele Jonkvrouwen.

Hare Gedaante.

De voornaam gegoede Heeren / of deftige Burgers van 't Eyland en Stad Roanoack hebben de hayren insgelijks hanekams-gewijs geschoozen / maar laten de rest even als het Vrouw-volk in losse tupten / die se aan 't agter-hoofd te samen binden. Sy hebben mede Peerlen / Ooz-en Armringen ter gesetter plaatsen : en tot teeken / dat se meer eere als andere waardig zijn / hangen sy een Peerl-ketting met een vierkant Tafel-plaatje om den hals / dat met eenige zegel-merken is ingedrukt. Het onder-lijf is hen van de Navel af / met een cierlijk kleed bedekt / dat met een franselijst / als met kampanen / tot na-by de knyen hangt / de rest is naakt gelijk de Vrouwen / en staan / in 't spreeken met pemand / ook even soo de armen over malkander / toe teeken van aandagt en oplettendheyd.

Drage en Cieraad der voornaamste Burgers van Roanoack.

De Swarte konstenaars / of Tooveraars / zijn by de Virginianen gemeen : dese weeten seldsame gebeerden en gzillen te maken / als sy booz-geesten met de boose Geesten te raad pleegen / om agter 't gheym van hunner vpanden toeleg te ge-

1609 raaken. Sy laten 't hooft geheel en al beſcheeren / uytgeſondert de kam / of verheeve ſtriem over de naad des hooftes / boven het eene Oor dragen ſe een Vogel / waar in het Waar-teeken van hun ampt beſtaat. Sy gaan gantſch naakt / uytgenoomen de ſchaam-deelen / die ſe met een ruyge Breeſte-huyd behangen / en dragen op zy een groote Goochel-Tas met afhangende ſnoer-reepen. En om dat deſe by toeval wel eens de waarheyd aan 't volk voorſeggen / vinden haare bedriegende guychelarpen groot geloof by 't ſlegte volk. Wat verder de Winter-kleeding / en Burger-dragt der Virginianen aangaat / en welk der Vrouwen hanteering in 't behandelen hunner Kinderen zy / wijſt dit by-gevoegde Print-tafereel uyt / dat wy met al het reeds geſeyde / volgens de by-gevoegde merk-letteren tot des ſelfs beſchouwing / aldus genoegſaam agten verklaart te zijn.

Dekſel en Cieraad der Swarte Konſtenaars.

A. Edel-vrouw in *Secota*.
B. Edel-Jongvrouw in *Secota*.
C. Een Prieſter te *Secota*.
D. Een Edel-vrouw of Wijf van *Pomejooc*.
E. Maniere hoe de Vrouwen haar Kinderen op de rug dragen, te *Samonguepenc*.
F. Dragt der Vorſten en groote Heeren in *Virginia*.
G. Een Voornaam Burger, van *Roanoack*.
H. Winter-kleeding der Oude van *Pomejooc*.
I. Een Tooveraar, of Swarte konſtenaar.

Woonplaatſen der Virginianen.

Hare Gebouwen zijn voor 't meeſte gedeelte by de Rivieren / of niet verre van een verſſe Bron: hare huyſen worden gebouwt / op de wijſe van onſe Prieelen / van jonge takken gebogen / en gebonden / en met matten / of baſten van boomen ſo netjes toegedekt / dat het'er ſo warm is / als of'er

of'er een kaghel ſtont / wat weer het ook is / maar het rookt'er ſeer / alhoewel'er een gat boven het vuur is. 1609

Hunne Slaap-plaatſen.

Sy liggen tegen over 't vuur op hozden van riet / met een mat bedekt / waar onder een hozde van hout is / rupm een voet boven de aarde. Daar op leggen ſy rondom in 't hups / met de hoofden tegen de voeten by 't vuur / ſommige met matten / en eenige met vellen bedekt; andere moeder-naakt op de vloer ter neder / van 6 tot wel 20 toe / in een hups.

Schikking der Huyſen.

Hunne hupſen zijn in 't midden van hare tuynen / of velden / de welke kleyne plaatſen zijn van 10 tot 20 / 50 en 100 mozgen min / of meer. In ſommige plaatſen ſtaan van 2 / tot 50 hupſen bycen / dog dooz kleyne boſſchen / of boomen een weynig van elkanderen geſcheyden. Na by hunne woon-plaatſen is een kleyn boſch / of oude verballene boomen op de grond / ter oozſake dat ſy ſig daar van bedienen / om te branden. So dat men in die boſſchen met een Paard te vier-voet ſoude konnen rennen / werwaarts men wilde / indien men dooz Beeken / of Rivieren niet wierde belet.

Waar toe hen de Boſſchen dienen.

De Mannen / Vzouwen en Kinderen hebben hunne bysondere namen / naar 't goed-dunken van hunne Ouders. Hunne Vzouwen (ſeggen ſy) wozden ligt verloſt van hunne Kinderen / egter hebben ſy die ſeer lief. Om de ſelve tegen ongemak te gewennen / waſſchen ſy die in de koudſte mozgen-ſtonden in de Rivieren / ſineeren en verwen hen de hupd ſodanig / dat die ſo hard wozd / als of de ſelve geloopt ware / ſo dat hen geen ongemakken van de lugt konnen deeren / ſo haaſt ſy den Ouderdom van 2 Jaren bereykt hebben.

Op wat wijſe de Kinderen van hen gehandelt worden.

De Mannen beſteeden hunnen tijd / met Viſſchen / Jagen / in den Oozlog / of ſodanige Mannelijke Oeffeningen / het een ſchande agtende / om eenig Vzouwen werk te doen / waar van daan

Der Mannen Werk.

1609 het komt / dat de Vrouwen seer arbeydsaam zijn / en de Mannen den meesten tijd ledig.

Als ook der Vrouwen en Kinderen.

De Vrouwen en Kinderen doen den arbeyd / die maken matten / potten / korven / vijsels / stooten het koorn / bakken het brood / bereyden de spijse / zaayen en planten / versamelen de vrugten / dragen alle lasten / en wat dienstbaar werk daar meer zy.

Hoe sy vuur ontsteeken.

Sy maken met 'er haast vuur / door het draayen van een spitse stok in een vierkantig hout / dat daar door van selfs in brand raakt / waar mede sy dan mosch-bladeren / of diergelijke ligte stoffe ontsteeken.

Levens-manier op seekere tijden des jaars.

Inde Maanden van Maart en April leven sy meest van de Vis-vangst / Kalkoenen en Eekhoorns. In May en Juny beplanten sy hunne Velden en leven van Vis / Eykelen en Okkernooten; sommige / om meerder spijse te bekoomen / verspreyden sig in kleyne troupen / en leven van Vis / Dieren / Krabben / Oesters / Landschild-padden / Aardbespen / Moerbespen en wat dies meer is.

Verandering der Lighamen door de spijs.

In Juny, July en Augustus, is hunne spijse de wortelen van de Tocknough Bespen / Visch / en groene Terwe. Het is vreemd te sien / hoe hunne Lighamen door de spijse veranderen / even gelijk het Vee en wilde dieren / so dat sy dan vet en dan mager / dan wederom sterk en dan swak gelijken / na het nuttigen hunner spijse. Den Powhatan, hunne Groot-vorst / en eenige andere / die voorsigtig zijn / braden hun Visch en Vlees / om dat tegen eene schaarsheyd te bewaren.

Maaksel hunner Boogen en Pijlen.

Hare Pijlen en Boogen gebruyken sy so wel in 't Visschen / als op de Jagt / en tot den Oorlog. Sy maken hunne boogen / als wy de onse / de selve met schulpen tot dat fatsoen schrappende: hare Pijlen maken sy van regte jonge scheuten / waar op sy tot een hoofd setten / een been van 2 / of 3 duym lang / waar mede sy de Eekhoorns schieten / die sig op de boomen onthouden:

een

een andere ſoort van Pijlen maaken ſy van riet/ 1609
't geen ſy met hout weeten te lappen/ en die hebben tot hun hoofd eenige ſtukken van Kryſtal/ ſcherpe ſteen/ de ſpoor van een Kalkoen/ of een Vogels-bek.

Voor een Mes gebruyken ſy een ſplinter van een riet/ om de veeren daar mede na behooren te ſnijden. Als ook der Meſſen.

Om de kerf van de Pijl te maken gebruyken ſy de tand van een Bever/ in een hout geſet/ daar mede ſy het allengskens hol maken/ het hoofd van de Pijl word gemaakt met een beentje/ dat ſy daar toe altijd aan hun arm-band dragen/ of met een ſtuk van een ſteen/ of glas/ in de gedaante van een hert/ het welke ſy aan het eynde der Pijlen lijmen/ met een lijm/ dat van hartshoorn/ en zenuwen gemaakt is/ welke lijm in geen koud water ſmelten ſal.

In den Oorlog gebruyken ſy Schilden/ die van de baſten der boomen gemaakt zijn/ nevens een houten degen/ die ſy op de rugge dragen; doch ſomtijds in ſteede van dien/ gebruyken ſy een hartshoorn/ aan een ſtuk houts gehegt/ voor een pick/ ook wel een lange ſteen/ ten ſelven eynde aan beyde eynden ſcharp gemaakt. Dit zijn hunne voornaamſte Werk-tuygen en Wapenen. Schilden en Swaarden.

Sy viſſchen veel in ſchuyten/ die ſy van een boom maken/ de welke ſy hol weeten uyt te branden/ want het gebrande ſchrappen ſy met ſchulpen/ of ſteenen uyt/ in het fatſoen van een bak: eenige der ſelver zijn ander-half ellen diep/ en 40/ of 50 voeten lang/ en konnen wel 40 menſchen voeren/ maar het meeren-deel zijn kleynder/ en voeren 10/ 20/ of 30 Menſchen/ na dat ſy groot zijn. In de plaats van riemen bedienen ſy ſig van kleyne houte ſchoppen/ met deſe roepen ſy veerdiger/ dan onſe roey-ſchuyten. Hoe hunne Vaartuygen bereyden. Der ſelver Riemen.

De Vrouw-lieden ſpinnen/ tuſſen de handen en kuyen/ de baſten van boomen/ de zenuwen der dieren/ of een ſoort van gras/ dat ſy Pemmenaw noemen/ hier van maken ſy een draad/ Manier van Spinnen.

1609 die ſeer gelijk is / en dat ſeer geſwint. Dit garen dient hen tot veele ſaken; als aan hunne hupſen / kleedinge en vis-netten / die ſo wel gebreyd zijn / als de onſe. Ook maken zy'er hengel-tuygen van; hunne vis-haken maken ſy van een been / dat ſy ſchrappen gelijk hunne pijlen / tot ſo lang / dat het de gedaante van een kromme ſpelde / of vis-haak bekomt / of met de ſchilfers van been / gebonden aan de ſpleet van een houtje / aan welk eynde van dat tuygie ſy het aas vaſt maken. Sy gebruyken ook lange Pijlen aan een lijn gebonden / daar ſy de viſch in de Rivieren mede ſchieten: maar die van Accawmack gebruyken werp-pylen / als Javelijnen met deſe werpen ſy na de Viſſchen / als die in 't water ſwemmen; ſy maken ook van ſyer-draat ſeer konſtige werck-tuygen / daar ſy veel Viſch mede vangen.

Hengels, om te viſſen.

Op wat wijſe de Vis word gevangen.

Virginianen zijn goede jagers en viſſers.

In 't Viſſchen en Jagen doen ſy groote moeyten / dog alſo ſy van hunne kindshеyd daar in geoeffent zijn / nemen ſy het booz vermaak / en zijn daar op hoveerdig / wanneer ſy daar wel in ervaren zyn / en dooz hun geduurig omſwerven en reyſen / weeten ſy alle de boozdeelen en de beſte plaatſen / daar het Wild / de Beeſten / 't Gevogelte / en Viſſchen het meeſte zyn / te bekoomen; ſo ook waar de meeſte woztelen en beſyen zijn.

Van manier van jagen.

Als ſy op de Jagt gaan / ſo verlaten ſy hunne woon-plaatſen / en voegen hen in troupen by-een even als de Tartaren doen / en gaan met hunne hupſ-geſinnen na de aller-woeſte plaatſen / alwaar ſy de tijd dooz-bzengen met Jagen en Vogel-vangen / op de gebergten.

By de water-bzonnen / daar ſy veel vermaak vinden / en van al het wild / dat tuſſen de Rivieren geraakt / ontkomt'er weynig hunne woede; en die woeſte plaatſen weeten ſy een dag-reyſens 3 / of 4 wonderlijk wel dooz te gaan.

Plicht der Vrouwen op de jagt.

Hare Jagt-hupſen zijn gelijk onſe Speel-hupſies met matten overdekt. De Bzouwen moeten hen alles op de Jagt nadzagen / als Koozn / Eyklen / Bijſels /

Wijfels / Pak en Sak / met alles / dat sy ten gebruyk van nooden hebben. Ter bestemder plaats gekoomen zijnde / doet elk sijn best / om sijn gauwigheyd te toonen; want door hunne uytnementheyd in dese Oeffeningen verkrygen sy hare Vrouwen. Wel 50 ellen ver koomen sy een wit treffen / of meerder / als sy in 't wilt schieten. 1609

Manier van jagen in de Woestijne.

Wanneer sy in de woestijnen op de Jagt gaan zijn sy wel 2 / of 300 by-een; het wild gevonden hebbende / omringen sy 't selve met veele vuuren / en stellen sig daar tussen in. Eenige nemen hunne stand-plaatsen in 't midden; het wild verschrikt door die vuuren / en hun geschreeuw / jaagt men in dien kring / daar men dan so op eene reyse 6. 8. 10. ja wel 15 dood-schiet: sy jagen 't ook wel in de Rivieren / daar sy 't dan / in hunne booten sittende / dood schieten. Wanneer sy op 't land een dier geschooten hebben / volgen sy 't na gelijk de honden / op het spoor van hun bloed. Eperen / Patrijsen / Kalkoenen / Hasen / vet / of mager / ja alles / dat in hun geweld komt / verslinden sy. Onder sodanig jagen was het / dat sy my vonden / wanneer ik na den oorsprong van de Rivier Chickahamania sogte / daar sy mijn volk dood-sloegen en my gevangen namen / in een moeras / daar is het / dat ik dese Oeffeninge van hen met aanmerkingen gesien hebbe.

Op wat tijd Smith gevangen wierd.

Als een alleen op de Jagt gaat / so gebruykt hy de huyd van een dier / opgebult zijnde aan het hoofd / hals en zijde opgesneeden / so dat sijn hand aan den hals kan koomen / en sijn Lighaam bedekkende met de huyd / kruypt hy van den eenen boom tot den anderen / en so 't gebeurt / dat het wild hem siet / en op hem star-oogt / so wend hy het hoofd tot sijn meeste voordeel / en beweegt het selve / als of hy keek / sig lekte / of at / en gaat so voort gelijk een dier / om binnen scheuts te geraken / en wanneer hy sijn schoot gedaan heeft / so volgt hy het op 't spoor van sijn bloed / tot dat hy 't gevangen heeft.

Lootheyd der Virginianen in het jagen.

1609

Hunne Raad-slagen over den Oorlog.

Als sy gesint zijn te Oorlogen / so bedienen hunne Werowances sig gemeenelijk eerst van den raad der Priesters en Duyvel-besweerders / ook van hunne Bond-genooten / en oude Vrienden / maar den Raad der Priesteren word gemeenelijk gevolgt. Den Werowance, of d'een / of d'ander wakker karel / word tot hoofd van yeder volk gestelt. Selden gebeurt het / dat sy om Landeryen / of Goederen Oorlogen / maar wel om Vrouwen en Kinderen / dog meest uyt Wraaksugt.

Wat volkeren hunne Vyanden zijn.

Sy hebben veele Vyanden / namentlijk alle de Westelijke Landen / aan geene zijde het gebergte / en aan de oorsprongen der Rivieren. Aan het hoofd des Powhatans zijn de Monacans, welkers voornaamste woon-plaats is te Rasauweak, aan welke de Mowhemenchuges, Massinnacacks, Monahassanughs Monasickapanoughs en andere volkeren Schattingen betalen / aan het hoofd der Rivier Toppahanock is een volk / genaamt Mannahoacks, dese zijn Cijnsbaar de Tauxanias, Shackaconias, Ontponeas, Tegninateos, Whonkenteaes, Stegarakes, Hassinnungaes en verscheyde andere volkeren / alle Bond-genooten van de Monacans, hoewel seer verschillende van taal / en ook veel woester / levende ten meren-deele van wilde dieren en vrugten. Aan geene zijde van 't gebergte / daar de Rivier Patawomek sijn oorsprong heeft / woonen / naar 't seggen der Wilde, de Massawomekes, zijnde eene groote Natie / en seer volkrijk. Volkeren leggende aan dese Rivieren / insonderheyd de Patawomekes, de Pawtuxuntes de Sasquesahanocks, en de Tockwoghes werden steeds van haar geplaagt / en over welkers wreedheyd sy by my geduurig klaagden / en sterk aanhielden; dat ik, met mijn geselschap hen van dese beulen wilde bevrijden, ten welken eynde sy my / spyse / geleyde en bystand aanbooden / nevens eene eeuwige onderwerpinge; waar toe ik groote genegentheyd hadde / en het gesint was

Woon-plaatsen van verscheyde volkeren.

Versoek der Wilde aan Smith.

uyt

upt te boeren. Maar de Raad doen-maals mijne voorſpoed benijdende / dagten het niet raadſaam / voorgeevende; dat ſy my met 40 mannen in die onbekende geweſten, en ſo verre Land-waard in niet wilden wagen; alhoewel ik ſulks met 12 man (gelijk voor-heen geſegt is /) had derven ondernemen / en alſo is die ſchoone gelegenthepd verwaarlooſt. Op 7 ſchupten vol van deſe Maſſawomekes vielen wp aan / omtrent het hooft van de bogt; welkers ſchilden / kozven / degens / tabaks-pypen / ſchootels / boogen en pylen / wel toonden / dat ſy die geweſten verre obertroffen; ſo ook de behendigheyd in hunne kleyne booten van baſten van boomen gemaakt / en wederom met baſten t' ſamen genaapt / en die met gomme wel digt geſtreeken / beweeſen wel / dat ſy een groot water beſaten. 1609

Daar ſig den Raad tegen ſtelde.

Buyt op de Maſſawomekes behaalt.

Tegen alle deſe hunne Vyanden zijn de Powhatans ſomtijds genootſaakt te vegten. Hare voornaamſte aanvallen geſchieden / door liſt / verraad / of verraſſingen. De Vrouwen en Kinderen der Werowances dooden ſy noopt / maar houden die gevangen. Hunne Oorlogs-wijſe vertoonden ſy ons eens / en wierd tot Mattapanient tot ons vermaak alduſ verrigt.

Manier van vegten der Powhatans.

Als ſy ſig geverſt en vermomt hadden op de verbaarlijkſte wijſe / die ſy konden bedenken / ſo verdeelden ſy hen ſelve in 2 hoopen / peder van omtrent 100 koppen / den eenen noemden ſy Monacans, den anderen Powhatans, peder troup had ſijnen hoofdman. Deſe / verbeeldende de Vyanden / bleeven een Muſquet-ſchoot van de anderen; 15 waren'er in het eerſte gelit geplaatſt / peder gelit was omtrent 5 / of 6 ellen van den anderen / niet in rpen / maar tuſſen de gelederen / in ſulker voegen / dat de agterſte gelederen ſo wel / als de voorſte / konden ſchieten. Wanneer ſy ſig op deſe wijſe in ſlag-orde geſtelt hadden / wierd van peder der Partyen een / met deſe boodſchap afgeſonden; Dat indien alle, die overwonnen, en

Spiegelgevegt der Powhatans tot vermaak der Engelſſe gehouden.

1609 die door de vlugt ontquamen, ſig binnen 2 dagen quamen te onderwerpen, het leven ſoude werden geſchonken, maar de Vrouwen en Kinderen ſouden de overwinnaars ten buyt blijven.

Hun manier van aan te vallen.

Deſe Boden waren ſo haaſt niet te rugge geheert / of Partyen toogen tegen den anderen / aan yeder vleugel / met een Officier van agteren / in ſteede van een Luytenant / yeder behoudende ſijn plaats op een behoorlijke manier / egter ſingende en ſpringende / op ſulk een wijſe / als ſy alleen in den Oorlog gewoon zijn te doen. Op de eerſte vlugt der Pijlen maakten ſy ſulk een pfeliſijken geſchrey en getier / dat men ſoude geſegt hebben; dat de Hel uytgebrooken was / dewijl die geen gevaarlijker furien konde maken. Na dat ſy hunne Pylen verſchooten hadden / raakten ſy ſeer aardig hand-gemeen / los-brandende en de

Ook herreed te nemen.

hertred nemende / onderwijl dat yeder rye den anderen te hulpe quam. Die de over-hand kreeg vattede ſijnen Vpand by het hooft-haar / en wierp hem ter aarde / en 't ſcheen / als of hy hem met ſijnen houten degen de harſſenen hadde willen inſlaan / en die begaven ſig weder na de agterſte / om het gevegt ſtaande te houden.

Hoe den anderen in een hinderlaag lokken.

Wanneer de Monacans verminderden / ſo wierd door de Powhatans halve-maans gewijſe op haar geſchooten. Deſe / niet willende ingeſlooten zijn / namen alle / op een hoop na / de vlugt na hunne hinder-lage / in de welke ſy de andere liſtiglijk lepten. De Monacans vervoegden ſig onder het verſ volk; daar op ylden de Powhatans naar hunne helpers; de Monacans, ſulks ſiende / namen de gelegentheyd waar / om na hun gros van 't Leger te keeren / en ſo begaf ſig yeder party na ſijn Leger-plaats. Al hun bedrijf / getier / en gebeerden / ſo wel in 't aanballen / als wijken / wierd na hunne wijſe en ſchikkinge met ſulk een dapperheyd uytgeboert / dat deſe vreemde manier van doen / ſeer vermakelijk was te beſchouwen.

Tot

Tot een Muſyk-Inſtrument hebben ſy een grooten Rotting / daar ſy op ſpeelen als op een Hobops. In den Oorlog gebruyken ſy een groote houte Schootel / daar ſy een vel / ſo ſtyf over ſpannen, dat men 'er op ſlaan kan / als op een Trommel. Maar hunne vooznaamſte Inſtrumenten zijn Ratels / van kleyne Pompoen-ſchillen gemaakt / van deſe ſoort weeten ſy een verſcheydenheyd van gelupt te doen geeven / als of het een Bas, Tenor, of diergelijke was / waar mede ſy hunne ſtemmen volgen / ſomtijds wel 20 / ja 30 te gelijk / dat ſulk een geraas maakte / dat het een menſch veel-eer ſoude verſchrikken / dan vermaken. 1609

Hunne Muſicale Inſtrumenten.

Wanneer een vooznaam Bevel-hebber / [of Werowance aan hun Woon-plaats komt / ſo ſpreyt men een Mat vooz hem / even als de Turken een Tapyt doen / om op te ſitten; tegen over hem op een andere Mat ſitten ſy ſelve / waar na die alle te gelijk hem met een Sang-gejupg welkom hieten: dit gedaan zijnde / doen 2 / of meer van de aanſienelijkſte onder hen / een aanſpraak / waar in ſy hunne liefde jegens hem betuygen. Deſe aanſpraak werd met ſulken yver en ſo veel kragt gedaan / dat hen de ſweet-droppelen langs de kaken biggelen / dat ſy ten eynde adem zijnde / naauwlijks meer ſpreeken konnen; ſo dat men meynen ſoude / dat ſy ſeer verſtoort / of uytſinnig waren: met de ſpijſe / die men vooz handen heeft / werd hy na hunne wijſe treffelijk onthaalt; des nagts werd hem aan ſijn Verblijf-plaats een Bp-ſlaap / een Vrouw-menſch / wel rood geſchildert met Pocones en Olp / beſchikt.

Op wat wijſe malkanderen onthalen.

Vooz koper / koralen / en diergelijke ſnuyſteryen reuplen ſy Bellen / Vogelen / Vis / Vleeſ / ja 't Kooru-gewas van hun Land / dog de vooznaamſte rijkdom beſtaat in hunne ſpijſe.

Reuyling van waaren.

Yeder jaar in de vooz-tijd / maken ſy hen-ſelven ziek / met het ſap van een wortel / Wighſacan ge-

Geneeſing hunner Ziekten.

1609 genaamt / het welke sy met water gemengt indrinken / in so een over-maat / waar van sy sodanigen stoel-gang hebben / dat sy in 3 / of 4 dagen daar na hunne gesondheyd naauwlijks konnen bekoomen. Somwijlen werden sy wel met de water-sugt / geswellen / pijnen / en diergelijke qualen gequelt. Tot des selfs geneesinge hebben sy een Bad-stove / als een Duyven-huys so digt / dat een weynig vuur daar in / met een Pot overdekt / den zieken geweldig doet sweeten.

Kragt van seeker hout voor de Geswellen.

Voor de geswellen gebruyken sy een seeker soort van verrot hout / dat seer ligt aangestooken werd / het geen in de gedaante van Kruyd-nagelen gemaakt is / dat sy op de geswollene party / na sy die geprikt en gestooken hebben / al brandende leggen / en dan de verdorventheyd met de mond daar uytsuygen. Met dese wortel Wighsacan, geneesen sy gemeenelijk de versche wonden. Maar om een geswel te openen / of om een insnijding te maken / daar toe zijn hunne beste werk-tuygen / de scherf van een steen gemaakt. Oude / of ingevreetene sweeren / of quetsuuren / worden onder hen selden geneesen.

Hunne Genees-heeren.

Sy hebben veele openbare Genees-heeren / die met hunne betoveringen en ratelen / en een deel helsche woorden en gebeerden / sig gelaten de inwendige smerten door de navel van den buyk / of uyt de ontstookene party te konnen trekken. Evenwel hadden sy sulke groote gedagten van onse Heel-meesters / dat sy sig verbeelden / dat alle hunne plaasters / allerley seer konden geneesen.

Gods-dienst der Virginianen.

Daar is tot nog toe in Virginia geen plaats ontdekt / die so woest soude zijn / of men heeft'er eenige soort van Gods-dienst / Wild / Boogen en Pijlen. Alles dat hen schade kan toebrengen / sonder dat sy het konnen vermijden / dat aanbidden sy na hare wijse met een soort van Gods-dienstigheyd / als by voorbeeld / het vuur / 't water / weer-ligt / ons geschut / paarden / e. s. v. Maar haren oppersten God / die sy aanbidden /

bidden / is den Duyvel / die sy Okee noemen / en meer uyt vreese / dan liefde dienen; sy seggen; dat sy met hem spreeken / waarom sy sig / so veel sy konnen / na sijne gedaante schikken. Sy hebben sijn beeld in hare Tempelen / seer leelijk uytgehouwen / geschildert en verciert / met kopere ketenen en koralen behangen / overdekt met een huyd / welkers wanschapenheyd met sulk een God wel over-een-komt. 1609 Bidden den Duyvel aan.

In yeder Landschap van een Werowance is een Tempel / en een Priester / ook wel 2 / 3 / of meer. Haar voornaamste Tempel is te Uttamussack tot Pamaunkee, na by 't welke is het Huys / Tempel / of Plaats des Powhatans. Hunne Tempelen.

Op de krupn van sommige rood-zandagtige Bergen in de Bosschen zijn 3 groote huysen / vol gepropt met Beelden hunner Koningen / Duyvelen / en Graf-steeden van hunne Voorsaten. De voor; Huysse Huysen zijn by-na 60 voeten lang / op hunne manier Priesls-gewijse gemaakt. Dese plaatsen worden onder hen heylig gehouden / dat geen andere / dan hunne Priesters / of Koningen / sig derven verstouten / daar in te gaan. Ook derven de Wilde de Rivier opwaarts daar niet voorby varen / sonder een stuk koper / witte koralen / of Pocones op een plegtige manier daar in te werpen / uyt vreese / dat hunnen Okee, vergramt / sig daar over soude wreeken. Groote Godsdienstigheyd en Eerbied sen, vol beelden.

In dese plaatsen zijn gemeenelijk 7 Priesters. De opperste verschilt van de andere in sijn gewaat; doch de mindere zijn naauwlijks kenbaar uyt het gemeene volk / behalven dat die so veel gaten in de oozen niet hebben / om 'er Juweelen aan te hangen. Onderscheyd der Priesters.

Des Hooge-priesters opschik bestaat uyt een Hoofd-tiersel / dat op dese wijse is toegemaakt. Sy nemen 12 / 16 / of meer Slange-bellen / en stoppen die vol Mosch nevens veele Weesels-bellen / en ander ongedierte / die men so aan elkanderen Opschik der Priesters.

1609 deren bint / dat ſe boven op het hoofd koomen te ſtaan / gelijk een Veder-bos / met een krans van veeren daar rond-om ; bellen hangen om ſijn hooſd / hals en ſchouderen / en bedekken eeniger-maten ſijn aangeſigt. De aangeſigten van alle de Prieſters / ſonder onderſcheyd / worden ſo lelijk geſchildert / als men verſinnen kan ; peder heeft een Vatel in ſijn hand / waar van 'er een onder de ſelve voor een Bas verſtrekt. Hare Dienſt beſtaat meeſt uyt liederen / de welke de Opper-prieſter begint / waar na hem alle de andere volgen ; ſomtijds maakt hy gebeeden in afgebrooken ſpreuken / by ſprongen met vremde gebaarden / en by peder ruſte / maakt hy een korte ſugt.

Waar in haar Dienſt beſtaat.

Plegtelijke Hoogtijden.

Men kan niet bemerken / dat ſy den eenen dag meerder / dan den anderen agten. Behalven in groote benauwthеyd / 't zy wegens gebreck / of vreeſe voor vyanden. In hare zegen-pralingen / inſamelingen hunner vrugten / komt al 't Volk van 't gantſe Land / Mannen / Vrouwen en kinderen tot die plegtigheeden by-een ; welkers dienſt en aandagt op deſe wijſſe gepleegt worden. Men ſtookt een groot vuur in een hups / of op 't veld / daar men met ratelen en gejupg om danſt en ſingt / 3 / of 4 uuren agter een ; ſomtijds ſtelt men een man in 't midden / daar men om ſingt en ſpringt / terwijl hy de gantſchen tijd de hand beweegt / als of hy de maat ſloeg.

Sy hebben ook verſcheydene beſweeringen / waar van 'er een gedaan wierd / terwijl ik by hen gevangen was / gelijk in het voorgaande geſegt is.

Altaren, en wat daar op geoffert werd.

Sy hebben ook Altaren / Pawcoranças genaamt ; dog deſe ſtaan niet by hunne Tempelen / maar by hunne Hupſen in de boſſchen / of wel in de woeſtijne / daar pets ongemeens is voorgevallen. Als men deſe Altaren voor-by gaat / ſo verhalen ſy u 't geen daar geſchiet is / en dat leeren ſy hunne kinderen van geſlagte tot geſlagte / als zijnde de beſte gedenk-teekenen van hunne oudheeden /

den; op de ſelve offert men bloed / ſmout van Wild, en Tabak. Dit doen ſy / als ſy upt den Oorlog koomen / van de Jagt / of wel by veele andere gelegentheeden. 1609

Daar is nog een ander by-geloof onder hen in gebruyk / in gevallen van Tempeeſten omtrent 't water / in hunne Rivieren / of op de Kuſten. De Dupvel-beſweerders loopen na de water-kant / of in hunne Schupten daar langs varende / en na dat ſy een hels-getier gemaakt hebben / en veele gebeeden gedaan / werpen ſy Tabak / Koper / Pocones, en dergelyke brugten in 't water / om dien God / welke ſy meynen / in ſulke ſtormen ſeer geſtoort te zijn / te paapen. Eer ſy beginnen te eeten / werpen die geene / welke onder hen de beſte willen zijn / 't geen ſy het eerſte ſnijden / in 't vuur / en geen ander gebed om een zegen voord 'er onder hen beſpeurt. Offerhandel in Tempeeſten.

In ſommige Geweſten van 't Land offeren ſy jaarlijks eenige hunner kinderen / gelijk 'er omtrent rupm 3 uuren van Jacobs-ſtad, te Quiyoughcohanock, een ſodanige offerhande verrigt wierd / met 15 der kloekſte jongens / van omtrent de 10 / of 15 jaren / die ſy wit verfden. Wanneer men de ſelve voor 't volk te voorſchyn brengt / ſo word dien voor-middag by 't volk met ſingen / danſſen en ratelen rond-om de ſelve beſteed. Des namiddags ſtelt men die kinderen aan de woortel van een boom / die dan door 't man-volk bewaakt worden / yeder met een goede ſtok in de hand / die van t'ſamen gebonden riet gemaakt is / ſtaande in een dobbelde rye. 5 Jongelingen worden 'er beſtelt / om door die rye de kinderen af te halen / wanneer nu yeder op ſyn beurt een kind af haalt / ſo ſlaan hem die wakers wel vinnig op het bloote lyf / 't geen ſy geduldig verdragen / en die kinderen voor die on-barmhertige voor ſlagen beſchermen. Ondertuſſchen ſchreyen en weenen de Vrouwen / berepdende Matten / Vellen / Moſch / droog Hout / en alles / 't geen tot de begraaffenis hun- Offerhande der Kinderen.

ner

1609 ner kinderen noodig is. Na dat de kinderen op die wijse door de wagters geraakt zijn / so scheuren de selve de takken met sulk een geweld van de Boomen / dat sy de stammen selfs koomen te splijsten / en maken kranssen van 't loof en bladeren / om hunne hoof den te bedekken. Wat voorder met die kinderen gedaan is / hebben wy niet gesien / nog koomen te weeten koomen; dog men heeft se alle in een dal als dooden op een hoop geworpen. Alwaar men dan een Gast-maal voor het geheele geselschap maakt.

Gastmaal tot dien eynde aanstelligs.

Priesters hier over gevraagt en hun Antwoord.

Den Werowance, of Priester word dan gevraagt / wat dit slagten te beduyden heeft? so antwoord hy; dat alle de kinderen niet dood zijn, maar dat de *Okee*, of Duyvel de geene, die hem by lot toevallen, so lang uyt de slinker borst des selfs bloed suygt, tot dat sy sterven. De overgeblevene worden door die voor-gemelde Jongmans 9 Maanden in de woestyne bewaart / geduurende die tijd vermoogen sy met niemant te verkeeren / en van dese worden hunne Priesters en Duyvel-beswoerders gemaakt. Dese offerhande werd by hen so nodig geagt / dat in geval van versuym / haren Okee, of Duyvel / en alle hare andere Quiyoughcosughes, of Goden / hen geen Wild / Kalkoenen / Koorn / of Vis souden willen geven / en daar en boven een groote slagting onder hen maken.

Begraafplaats der Koningen.

De Begraaf-plaats hunner Koningen is gemeenelijk digt by hem. En wanneer die sterft / handelt men het doode lighaam op dese wijse; eerst neemt men het ingewant daar uyt / dan legt men het selve op een Hoorde / tot dat het heel droog geworden is / dan stopt men het vol / met koper / koralen / en diergelijke pzullen; den hals en de meeste van hunne leden behangt men met Bzaseletten / kopere Ketentjes / Paarlen / en diergelijke dingen / die sy gewoon zijn te dzagen / daar na worden die sorgvuldig opgewonden in witte hellen / en dan in matten gerolt / in plaats van

Hoe het Lijk word opgeschikt.

kist

een Dood-kleed; en eyndelijk legt men hem in 't Graf/ dat boogs-gewyse van Matten opgemaakt is; het over-blyfsel van hunne schatten set men in korven aan hare voeten. Dese Tempelen en Lighamen worden door hare Priesteren bewaart. 1609

Op wat wijse in het Graft gesetst.

Tot der gemeene Lieden begraaffenissen maakt men een diep gat in de aarde met scharpe staken/ en hare lighamen in vellen en matten gewonden zijnde/ legt men se nevens hare kleynodien onder de grond op houten/ en men overdekt se met aarde. De Begraaffenis volbragt zijnde/ so besmeeren de Vrouwen haar aangesigten met swarte kool en Olye/ en sitten 24 uuren in de huysen/ schreyende en misbaar makende by beurten/ om also de groote van hare droefheyd te uyten.

Begraaffenisplaatsen der gemeene Lieden.

Gewoonte der Vrouwen in het lijk te beweenen.

Sy geloofden; dat hunne Werowances, of Priesters/ die sy ook Quiyoughcosughes, of Goden agten te weesen/ als sy dood zijn aan de over-zijde der Gebergten/ na der Sonnen-ondergang gaan/ en aldaar in de gestalte van hunnen Okee blijven/ hunne hoofden geschildert met Olye en Pocones, en dat wel swierig opgeschikt met pluymen en ander cieraad/ hebbende in overvloed Koralen/ Bijltjes en Tabak/ anders niet doende/ dan met hunne Voorsaten danssen en singen. Dog het gemeene volk aangaande/ gelooven sy niet/ dat die weder opstaan/ maar gelijk de beesten in 't graf verrotten sullen.

Gedagten der Opstandinge van de Groote en Gemeene lieden.

Wy hebben ons best gedaan/ om hen van die blinde Afgoden-dienst af te brengen/ insonderheyd den Werowance van Quiyoughcohanock, welkers zeeden/ bevatting en goede genegenthepd alle anderen in dese Landen verre te boven ging/ en alhoewel men hem niet konde bewreegen sijne valsse Goden te verlaten/ so gelooste hy egter; dat onsen God de hunne so seer over overtrof/ als ons schiet-geweer het hare; ja heeft ook diktwils Boden na Jacobs-stad geschikt/ om my te versoeken; dat wy onsen God wilden bidden, dat hy hen regen wilde geeven. In dese beklaagelijke

Gevoelen van den Werowance van Quiyoughcohanock over den waren God.

1609 onwetenheyd / geven deſe arme menſchen hen ſelven aan den Duyvel over / mits ſy hunnen Schepper niet kennen / en wy / die hun taal wel konden ſpreeken / ook niet in ſtaat waren / om hen dat te leeren.

Beklaaglijke ſtaat deſer volkeren.

Hun manier van Regeering.

Alhoewel het volk van dat Land ſeer barbaris is / ſo heeft het egter een ſodanige Regeering / dat de Overigheyd / wegens het wel gebieden / en de Onderdanen / wegens behoorlijke onderwerpinge en gehoorſaamheyd / veele plaatſen / die ſeer wel gemaniert willen geagt zijn / te boven gaan. Haar Gemeene-beſt is een een-hoofdige Regeering: want een als Keyſer heerſcht over veele Koningen / of Bevel-hebbers. Haar Opper-hoofd word Powhatan genaamt / na een van ſyne voornaamſte woon-plaatſen / maar ſijn eygen naam is Wahunſonacock. Eenige Landſchappen heeft hy van ſijne Voorſaten geerft; namentlijk Powhatan, Arrohateck, Appamatuck, Pamaunkee, Youghtanund en Mattapanient. Alle ſijne andere Landen / die in de Kaart aangeteekent ſtaan / ſegt men / dat ſijne overwinningen zijn.

Hun Opper-hoofd, Powhatan genoemt.

Gedaante ſijner Huyſen.

In ſijne Erf-landen heeft hy Huyſen / op de wijſe van Pyramiden gebouwt / van 30 en 40 ellen lang / en in peder huys voorraad na de tijd van 't jaar / tot ſijn onderhoud.

Sijn Verblijf-plaats

Te Werowocomoco aan het Noorden van de Rivier Pamaunkee had hy ſijn verblijf / toen hy mnn gevangen wierd / zijnde omtrent 14 mijlen van Jacobs-ſtad, daar hy het meeſte van de tijd bleef woonen / maar naderhand ſchepte hy ſo weynig vermaak in onſe Nabuurſchap / dat hy na Orapakes week / in een woeſtijn / tuſſen Chickahamania en Youghtanund.

Gedaante van den Powhatan.

Hy is een lang wel gemaakt man / hebbende een donker geſigt / grijsagtig hayr / dog ſo dun van baard / dat hy 'er geen gelijkt te hebben / oud omtrent 60 jaren / ſterk van lighaam / bequaam om alle ongemakken te verdragen. Sijn Lijf-wagt / die hy gemeenelijk by hem heeft / beſtaat upt 40 / of

50

so der langste van dat Land-volk. Aan de 4 zyden van syn huys zyn alle nagten 4 Schild-wagten / omtrent een Boog-schoot van den anderen / die alle half uuren de een den ander toeroepen met het schudden van een dinger tusschen sijne lippen; en so yemand van hen in gebreke blijft / die word van een bediende wel dapper afgeroost. 1609

Hoe hy bewaakt word.

Een mijl van Orapakes in een Krcupel-bosch / heeft hy een huys / daar hy alle sijne schatten bewaart / te weeten Hupden / Vellen / Koper / Paarlen en Koralen / de welke hy weg legt voor sijn begraaffenis; so ook roode Verf / Boogen en Pijlen / Schilden en Knodsen; dit huys is in de lengte 50 / of 60 ellen; niemant mag daar in koomen / dan alleen de Priesters. Aan de 4 hoeken van dat huys staan 4 Beelden / by manier van Schilder-gasten / een Draak / Beyr / Limpaard / en 't vierde verbeeldende een Kleus / alle seer siegt gemaakt / dog na haar beste konst.

Schat-huys.

Hy heeft so veel Vrouwen als hy wil / waar van 'er een / als hy te bedde legt / sit aan 't hoofd-eynde / en een ander aan sijne voeten: maar wanneer hy sit / so sit 'er een aan sijne regter / en een ander aan sijne slinker hand. Als hy de selve moede is / besteed hy die aan hen / die se best verdienen. Wanneer hy eeten wil / so wel voor als na de maaltijd / brengt hem een van sijne wijven water in een houten schootel / om sijne handen te wasschen / en een ander staat met een Veder-bos / in plaatse van een Hand-doek gereet / om de selve af te droogen / die men daar na weder droogt.

Heeft veele wijven.

Hoe van de selve gedient word.

Syn Rijk daalt niet af op sijne Kinderen / maar op sijne Broeders / die 3 zijn / als Opitchapam, Opechancanough en Catataugh, en na hare dood op sijne Susters; eerst op de oudste / dervolgens op de andere / en na de dood van die / op de Erfgenamen van de oudste Suster; maar koopt op de Erfgenamen der Mannen.

Wie hem in de Regeering opvolgen.

Terwijl ik hier beesig ben met des Powhatans geslagt te beschrijven / sal ik nog een geval hier

1609 by voegen / van 't geene Pocahontas / de Dogter van den Powhatan, gebeurt is.

Voorval van Pocahontas in het beſoeken haarer Vrienden.

't Geſchiede dat Pocahontas, (Dogter van den meer-maals gemelden Powhatan, die hem ſeer waard en lief was / van welke het gerugt in Engeland met de naam van Nom-pareille was genoomen) aldaar upt een hoog-geboozen gemoed en vozſtelijk voozneemen / indien ik het ſo noemen mag / in het afweeſen van Kapitepn Argall, had voozgenoomen / ſig te verluſtigen / en haare vzienden te Patawomek te gaan beſoeken; hebbende haar ondertuſſen in de gedaante van een Kzamerin verſtelt / als of ſy eenige van hare Vaders koop-waaren had te verhandelen / en met deſe ter Mazkt quam.

Is beluſt, om Argall te beſoeken.

Als ſy haar aldus omtrent 3 Maanden aldaar had opgehouden / ſo geburde het / dat Kapitepn Argall, of upt gedane beloften / of om ſyne ſaken te verrigten / aldaar aanquam / den welken Pocahontas, dewyl ſy haar ſelven over-al tegens de Engelſſe vziendelijk had getoont / of om haare vziendſchap met hem te vernicuwen / hertelijk verlangde te beſoeken / dog met een onbekent gewaad / om dat ſy veel onheplen / die daar upt mogten ontſtaan / vzeeſde / gelijk ſy dan ook deede.

Argall neemt voor, om Pocahontas te vangen.

Dit was niet ſo dza ter ooren van Kapitepn Argall gekoomen / of hy beraadſlaagde met ſyne nen ouden Vziend Japazaws, als hem alſo ſeer / ſyn Bzoeder beminnende / wat hy doen ſoude / om Pocahontas in ſyn geweld te krygen / en tot ſyn gevangene te maken; want, ſeyde hy / dat het nu de beſte tijd en gelegendheyd was, om ſyne beloften en verſeekeringen, die hy van te vooren ſo menigmaal aan hem gedaan hadde, te doen ſtand grijpen, en met der daad te betoonen; om alſo dooz het randſoen van Pocahontas de Engelſſe, die by den Powhatan gevangen waren / te verloſſen / en de wapenen / die den Powhatan op een liſtige wyſe had weeten in handen te krygen / wederom te

be-

gekoomen / beloovende daar en boven / haar eerijk en wel te ſullen handelen. 1609

't welk Japazaws belooft uyt te voeren.

Dewijl nu Japazaws verſeekert was / dat Kaxtepn Argall Pocahontas wel ſoude handelen / en onderhouden / belooſde hy aan Argall, deſe aak op het alderbequaamſte middel upt te voeren / en te doen / wat hy hem gebood. Om nu dit werk-ſtellig te maken / en ſijn oogmerk te bereyken / gebruykte hy ſyn Wijf tot een werktuyg (als zynde deſe Sexe in een bedrog upt te voeren ſcherp-ſinniger / en veel bequamer / dan de Mannen) om de kruyken te beſchilklen. Het werk wierd dan op de volgende wijſe begonnen. Hy belaſte ſijn wijf / dat ſy met *Pocahontas*, *Argall* aan het water ſoude uytgeleyde doen, aldaar gekoomen zijnde, ſoude ſijn Wijf een groot verlangen toonen, om het Schip der *Engelſſe* te ſien, verſoekende daar ten dien eynde verlof toe van haren man, om haar dit toe te ſtaan: Daar op ſoude *Japazaws* ſig als-dan toornig en geſtoort aanſtellen, haar niet alleen haar bede afſlaan, maar haar voorhouden; *dat ſulks niet betaamde, dewijle ſy ſonder geſelſchap van Vrouwen was.* Dit ſoude ſy dan met groote droefheyd van haren man opnemen, en ſig houden, als of ſe weende en ſchreyde (volgens het gemeene ſpreek-woord / dat de Wijven met haar ſchreyen, yeder een verleyen.)

waar toe ſijn wijf het werk-tuyg ſoude zijn.

Dit wierd alles ſo wel beſorgt / dat de man ſig vertoonde / als of hy mede-lyden met hare tranen hadde / ſtond eyndelijk hare bede toe / om aan boord te varen; dog onder dit beding / ſo *Pocahontas* haar wilde geſelſchap houden. Hier gebruykte men de grootſte moeyte toe van de wereld / om haar hier toe te overreden / dat ſy daar in bewilligde / want Pocahontas was nog wel indagtig die groote onbillijkheeden / waar mede haar Vader de Engelſſe had bejegent / en twijffelde / of ſy wel onbekent ſoude blijven; maar door het veelvuldig aanhouden van dit wijf beſloot ſy

Liſten hier toe gebruykt.

1609 epndelijk / om niet malkanderen aan boord te va-
ren.

Pocahontas vaart aan boord en werd gevangen.

Hier was alles ſo wel beſorgt / dat de Vogel niet uyt de linip ontſnapte ; men ging terſtond aan het avond-eeten / verdrijvende ondertuſſen de tijd met geneuglijke vertellingtjens / voornamelijk waren Japazaws en ſijn wijf geweldig in haar ſchik / welke / om hare vreugde te betoonen / Argall op een voet trad / willende daar mede te kennen geeven / dat het wild-braad gevangen en in ſijn magt was. De Maaltijd geeyndigt zijnde / wierd Pocahontas in des Konſtapels kamer te ſlapen gelegt / maar Japazaws en ſijn wijf raakten met Argall weder in geſpreck / als verhalende hunne geſwindheyd in het volbrengen van dit werk / waar mede ſy ſig alle te ruſt begaven.

Ongeruſtheyd van Pocahontas.

Des anderen-daags 's morgens vroeg / was Pocahontas, welke dit bedroeg tot noch toe weynig gemerkt hadde / maar egter vol ſorg was / het eerſt uyt de hoop / verſogt Japazaws ; om weder van boord te varen ; doch Kapiteyn Argall had hem al bereyds wel begiftigt met een kleyn koper ketteltje / en andere geringe ſnuyſterye / welke hy in ſo groote waarde hield / dat hy buyten alle twijffel ſijn eygen Vader wel ſoude verraden hebben : hy vertrok met ſijn wijf ongemoeyt aan Land ; maar Pocahontas moeſt binnen boord blijven ; waar op Argall haar eenige byſondere oorſaaken / die hem hier toe aanleyding hadden gegeeven / verhaalde ; namelijk / dat haar Vader eenige *Engelſſe* had gevangen genoomen, veel van hun Geweer, Muſquetten, en andere Inſtrumenten, welke hy op verſcheydene tijden door bedrog de onſe had ontnoomen, tegen reden en billigheyd by ſig hield, of ſy ſchoon, de ſelve niet konden gebruyken, ſo weygerde hy nogtans, de ſelve weder te geeven.

Redenen door Argall tegens Pocahontas gevoert.

Die Pocahontas leert *ontſtelden.*

Op deſe reden-voering begon haar Pocahontas, alſo ſy van deſe verraderlijke aanſlag onkundig was /

was / deerlijk te beklagen / en haar ellende te beweenen / Japazaws maakte voor het uyterlijk een pijnelijk misbaar / sig beklagende; dat hy van deese hare gevangenis de oorsaak was geweest / doch sy wierd eyndelijk door het vriendelijk aanspreken van den Kapiteyn so verre gebragt; dat sy sig geduldig aan sijne beschermenheyd over-gaf. Sy wierd na Jacobs-stad geboert / en aanstonts een Een-bode na haren vader / den Powhatan, afgevaardigt / om hem te berigten; hoe sijn Dogter in het geweld der *Engelsse* was geraakt, en so lang hun gevangene moest blijven, tot'er tijd over de gevangene *Engelsse*, het Geweer en Wapenen, door verraad afgenoomen, was gehandelt. 1609

werd na Jacobs-stad gevoert.

Dese nieuwe Tijding konde den Koning wreynig vermaak aanbrengen / maar wierd seer bedroeft en kleyn-moedig / eens-deels wegens de liefde / die hy sijn Dogter toe-droeg / anders-deels wegens de gevangene Engelsse, voor wien hy een groote genegenthepd hadde / schoon hy de selve nergens toe wist te gebruyken: so ook met onse Wapenen / alhoewel hy daar niet mede konde omgaan / nogtans schepte hy groot vermaak / om de selve te beschouwen. De Koning kon sig hier op / dewijl hy sijne Raad daar nog niet over had vergadert / verklaren / ja hy schorte sijn antwoord 3 geheele Maanden op / en wierd in al die tijd niet van hem vernoomen.

Over het welk den Powhatan sig seer ontstelde.

Na dese tijd / van andere daar toe overredet zijnde / liet hy 7 Engelsse los / en sond peder met een ondeugend musquet tot de onse / met volgende boodschap; dat, indien het ons beliefde, hem sijne Dogter weder ter hand te stellen, wilde hy de onse een volkoomen vergenoeging geeven, en voor de ongemakken, de onse door de sijne aangedaan, en voor de andere musquetten, so die gebrooken, als die hem ontstoolen waren, 500 Scheepels koorn geeven, en een eeuwige Vreede met de onse oprigten. De onse namen hunne Lands-lieden / Musquetten en eenig koorn aan / en deeden

7 Engelsse door den Powhatan los gelaten, en met een Boodschap gesonden.

1609 hem te gelijk weeten / dat ſijn Dogter heel vrolijk leefde, en heel beleeft van de onſe wierd gehandelt, en ook niet anders ſoude gehandelt worden, ſo hy maar een goed voornemen omtrent de onſe had: dog dat de onſe niet konden gelooven; dat hem de Wapenen geſtoolen, of anderſints gebrooken, of verlooren waren, daarom wilden de onſe op geenerley wijſe, voor dat hy deſe wederom ter hand ſtelde, ſijn Dogter volgen laten, en ſoude hem als-dan vry ſtaan, een eeuwige Vreede, of Vyandſchap met de onſe te houden. Dooz deſe antwoozd wierd alles afgebzooken.

Antwoord door de Engelſe daar op gedaan.

Argall met Pocahontas na den Powhatan geſonden.

Hoz daar na ſond de Heer Thomas Dale een Schip met 150 wel uptgeruſte Mannen en eenige andere kleyne Daartuygen / onder het geſag van Kapiteyn Argall, de Stroom opwaarts. Deſe quamen aan de voornaamſte Woning van den Powhatan, hebbende deſ ſelfs Dogter met ſig gevoert / of ſy hem hier dooz konden beweegen / of anderſints een ſchermutſeling met hem te houden / indien hy ſo veel moed en dapperheyd hadde / gelijk als het gerugt van hem gegaan was / of dat hy de Muſquetten / en andere Werk-tuygen / die de onſe nog te vozderen hadden / weder wilde ter hand ſtellen: eenige der geene / die hy aan de onſe had geſonden / zijn wederom tot hem geloopen / om hem te overreeden / de 500 Scheepels koozn te geeven.

Nieuwgierigheyd der Wilde.

De geheele weg / die de onſe dooztrokken / liepen deſ Konings Onderdanen tot de onſe / hem vzagende; wat de oorſaak van de komſt der onſe in dien oord was? waar op hen geantwoozd wierd; dat ſy *Pocahontas* aan haren Koning weder wilden ter hand ſtellen, ſo dra de onſe hare Wapenen, Mannen en Koorn ontfingen, en ingevalle van weygering, op het hevigſt met hen te vegten, hare huyſen in vlam te ſetten, hen hunne *Canoes* te ontrooven, hunne Vis-tuygen te vernielen, en hen alle ſchade en bederf toe te brengen.

Op

Op dit woord quam 'er upt een verborgen hinder-laag ſodanigen wolk van Pijlen in de Schee-pen der onſe / als of het pijlen regende / en wierd daar door een der onſe ſodanig in ſijn voorhooft gewont / dat hy gevaar liep / om te ſterven / dog wierd door de vlijtigheyd van een Wond-heelder weder herſtelt. 1609

Pijlen op de Engelſe geſchooten.

Dewijl de onſe nu door dit middel een regte oorſaak hadden / om ſig aan hunne Vyanden te wreeken / landden de onſe ten eerſten met de Booten / en lieten den rooden haan wakker in hunne hupſen kraapen / ſo dat'er 40 verbrant wierden / en alles plonderden / wat ſy vonden / by welk toeval / gelijk ſy naderhand ſelfs bekenden / 5 / of 6 Indianen omquamen / met deſe wraak hielden ſig de onſe voor dat maal vergenoegt.

wraak hier over genoomen.

Des anderen daags daar aan / wanneer de onſe de Bloed verder opboeren / riepen hen eenige Indianen toe / als begeerende te weeten / waarom de onſe aldaar geland waren, hunne huyſen verbrand, eenige der hunne beſchadigt, omgebragt, en hunne goederen gerooft hadden? waar op hen door de onſe geantwoort wierd; dat ſy quamen met een vreedſaam gemoed, om het hunne te ontfangen, liefde en vriendſchap te onderhouden, en nog meerder te beveſtigen, en indien ſy ſulks erlangen konden, dat ſy ſig met aller ſpoed weder te rug ſouden begeeven; daar en boven, ſepden de onſe / waren ſy ook geſint, en daar toe ſtark genoeg om hen te wreeken, en die geene te ſtraffen, door de welk hen deſe hoon en wrevel was aangedaan. Dewijl nu ſulks volbragt, en egter niet ſwaar genoeg was, gelijk ſy wel verdient hadden, ſo lieten ſy het nogtans daar by blijven, en begeerden voortaan, ſo het hen geliefde, de Vreede te onderhouden.

Daar de Wilde redenen van begeerden.

Antwoord daar op gedaan.

Hier op bragten de Wilde tot hun verſchooning by; dat ſy die geene niet waren geweeſt, die na de *Engelſſe* geſchooten hadden; maar dat ſulks geſchiet was door eenige ſtroopende *Indianen*, en

Verſchooning der Wilde hier over bygebragt.

1609 booſe Boeven, die het voornemen der *Engelſſe* onbekent was. Daar en tegen beloofden ſy; dat ſy geen quaad aan de *Engelſſe* ſogten te doen, maar hen alle hulp toebrengen, om dat geene, waarom ſy gekoomen waren, te helpen uytvoeren, en ſo dra ſy aan de wooning des Konings quamen, wilden ſy hier over ten eerſten ſijne meening hem afvragen, en baden derhalven; dat ſy hier toe 24 uuren tijd mogten hebben, om een Boode derwaarts af te vaardigen, want, ſeyden ſy, dat hy ſo langen tijd van doen hadde, eer dat hy weder konde koomen.

Hun verſoek.

Dog dewijl deſe des anderen daags niet weder quam, als ook niet de minſte tijding, ſo voeren de onſe de Vloed meerder opwaarts, en quamen aan de voornaamſte wooning van den Powhatan, geleegen in een kleyn vlek, dat Matchot genoemt wierd, alwaar de onſe het anker in de gront ſmeeten. Aan deſe plaats vertoonden ſig 400 wel upt-geruſte Indianen met Pijl en Boog gewapent, gereet, om de onſe te onfangen, de welke de bravade maakten, als willende de onſe het aan Land koomen verhinderen, dat de onſe evenwel in weerwil van hen hadden voorgenoomen te doen, gelijk dan aanſtonds daar op een begin maakten, en de plaats, waar de onſe honden landen, was aan een hooge oever, alwaar de Vyand een groot voordeel had, om hen ſulks te beletten: maar het ſcheen, dat ſy alſo wel, gelijk de onſe, niet voor hadden, malkanderen eenig leet eerſt aan te doen.

Engelſſe koomen aan de woonplaats van den Powhatan.

Aan Land gekoomen zijnde, zijn de Indianen, als of ſy nergens voor vreeſden, niet het minſte voor de onſe geweeken; maar op en neer, heen en weder door de onſe geloopen, van welke de voornaamſte na onſen Koning vraagden, met de welke ſy gaarne wenſchten te ſpreeken, op dat ſy de oorſaak van de aankomſt der onſe mogten weeten. Als ſy nu ſulks verſtaan hadden, antwoorden ſy; dat ſy vaardig en bereyt waren, om

Vraag door de Wilde aan de Engelſſe gedaan.

ſig

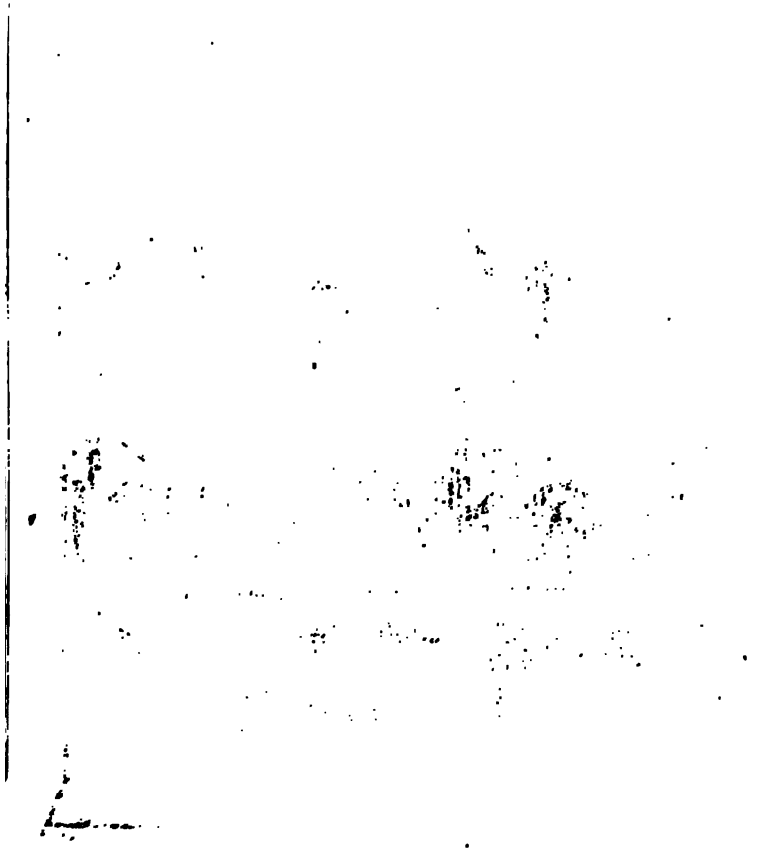

ſig te beſchermen, ingevalle de onſe hen wilden aangrijpen. Ook begeerden ſy niet meer tijd, als dat ſy 2, of 3 Mannen tot haren Koning konden afvaardigen, om ſijne meening te verſtaan, en by aldien ſijn antwoord met de begeerte der *Engelſſe* niet over-een quam, ſo wilden ſy een ſware Veldſlag met de onſe ondergaan, waar in bloed genoeg ſtond vergooten te worden, en wilden op die wijſe met de klagten der onſe een eynde maken. Hier mede beoogden ſy, om eenig uytſtel te verkrijgen, op dat ſy tijd mogten gewinnen, om alle hunne ſaken na haar wel-gevallen te ſchikken. 1609

Hoewel nu de onſe hun loosheyd en bedrog bemerkten, bewilligden ſy egter in hunne begeerte, en beloofden hen tot den middag des anderen daags; dat hen in die tijd niet de minſte ſchade ſoude toegebragt werden, of yemant van de hare ſoude aangehouden werden, ook, eer den ſtrijd ſoude beginnen, ſouden de Tambours en Trompetters een teyken geeven. Op wellke beloften 2 Broeders van Pocahontas, zijnde des Powhatans Soonen, alſo ſy niet verre van daar geleegen waren, haren Suſter quamen beſoeken, om met haar te ſpreeken. Sy hadden ſo haaſt de ſelve niet geſien, en vernoomen, dat ſy ſo wel van de onſe gehandelt wierd, alſo ſy te voozen het tegendeel hadden gelooft, of wierden ſodanig van vreugde vervoert, dat ſy ſeyden, haren vader buyten alle twijffel te ſullen overreden, om het ſo verre te brengen, dat haar Suſter mogte werden vry gekogt, en een vaſte en onverbreekelijke Vreede opgerigt. Waar op deſe 2 Broeders met de onſe gingen, om aan de Schepen te varen, na dat eerſt 2 Engelſſe, te weeten Johan Rolf en Sparkes waren afgevaardigt, om de ſaken der onſe waar te neemen.

Beloften door de Engelſſe hier op gedaan.

Pocahontas werd door 2 van hare Broeders beſogt.

Eer dat deſe onderhandelingen voorvielen, had ſig een voornaam Man, met name Johan Rolf, die ſig tot deegs tijd toe heel wel had gedragen, en daar over by de onſe in hoog-agting was, ſo verre

Rolf verſoekt om Pocahontas te trouwen.

1609 verre met Pocahontas door de liefde ingelaten / dat hy by haar had te weeg gebragt / dat sy hem hare liefde had belooft / en trouw-beloften gedaan. Waar over aan de Heer Thomas Dale wierd geschreeven / om sijn meening hier over te moogen weeten / en sijn toestemming te begeeren / dewelke lijks had ook Pocahontas het selve aan haare Broeders bekent gemaakt. Dit voornemen behaagde de Heer Dale seer wel / en dit was ook de eenige oorsaak / waarom hy sig so vriendelijk en burgsaam jegens de Wilde aanstelde. Ook was dit Huuwlijk den Powhatan niet on-aangenaam / gelijk sulks uyt de schielijke toestemming is af te neemen; want omtrent 10 dagen hier na sond hy een sijner voornaamste Bloed-verwanten / met name Opachisco, met nog verschepde andere Afgesanten / om dit Huuwlijk te voltrekken / en dat ook dese sijne 2 Soonen de Bruyloft souden bywoonen / welke ook met groote statie / na gelegenheyd des Lands / is voltrokken / en is Pocahontas daar na / als Rolf weder-keerde in Engeland, in de Christelijke Gods-dienst neerstig onderweesen / in 't by-zijn van veele Ridders en andere Menschen gedoopt / en in dese belijdenis tot haar dood toe volstandig gebleven.

Dat door Dale werd toegestemd.

Als mede door den Powhatan.

Van dese tijd af aan hadden de onse een vaste vriendschap / en getrouwe handeling / niet alleen met den Powhatan selfs; maar ook met alle sijne Onderdanen; also dat'er niets voorviel / waar door onse Volk-planting alhier niet in geduurige rust bleef. Over dese geslootene Vriendschap en Vreede met den Powhatan sal het niet ongerijmt zijn / dat ik ook gewag make van de Vreede / met de Chickahamanias getroffen. De Chickahamanias zijn siedige en hoog-moedige Menschen / die een lange tijd vry van des Powhatans gebied geleeft / en onder hen selfs Wetten en Regeering gehad hebben. Dese / als sy verstaan hadden / dat de Vreede tussen de onse en den Powhatan geslooten was / gelijk het gerugt sig daar van door het gant-

waar door groote Vriendschap tusschen den Powhatan en de Engelse ontstont.

Chickahamanias maken Vreede met de Engelse.

gantſche Land verſpreyt had / hebben ſy 2 Afgeſanten upt de hunne / met 2 vette Herten / tot een Preſent voor onſen Koning (dus noemden ſy gemeenelijk den Overſten / de Heer Thomas Dale) afgevaardigt / en booden hen ſelfs, goede onderdanen van de *Engelſſe* te willen zijn, aan: daar by doende / of ſy ſchoon te vooren geſwoorene Vyanden van de *Engelſſe*, gelijk de *Engelſſe* van hen hadden geweeſt; dat ſy nu (ſo het de onſe gelieſde) niet alleen getrouwe en ſtand-vaſtige Bondgenooten, maar ook getrouwe Onderdanen, van Koning *Jacobus* wilden zijn, en hem jaarlijkſe ſchattingen opbrengen. Ten dien eynde wilden ſy hunne oude naam van *Chickahamanias* verlaten, en daar en tegen de namen, waar mede ſy de onſe gewoon waren te noemen, namelijk *Taſſanteſſus*, aannemen: ook dewijl ſy als toen geen Opperhoofd, of Regeerder over hen hadden, ſo baden ſy ſeer ootmoedig aan de Heer *Thomas Dale*, des Konings Steede-houder in die Land-ſtreek, hun Opper-hoofd, Koning en Regeerder te willen zijn, en alle Burgerlijke en Hals-ſaken op ſig te neemen, alleen begeerden ſy; dat ſy na hunne eygene Wetten en Vryheyd mogten leven. Ook dewijl Hy, om ſijne veelvuldige geſcheften en beeſigheeden, die hy wegens ſijn volk op ſig droeg, by hen niet altijd konde tegenwoordig zijn; dat ſy als-dan mogten geregeert worden door 8 van hunne voornaamſte en oudſte Mannen, gelijk als ſijn Preſident en Raad. **Dit was den Inhoud van hunne boodſchap en geſandſchap.** 1609

Belofte dien aangaande gedaan.

Daar op ſtelde de Heer Dale een geſette tijd / waar in hy aan hen eenige Geſanten en Gevolmagtigden ſenden ſoude, die hen eenige Bedingen ſouden voorſtellen, en ingevalle ſy begeerig waren, om de ſelve aan te vaarden, wilde hy de verſogte Vreede en Vriendſchap annemen, en hunnen Regent en Opper-hoofd zijn. **Voor het vereerde Wild-braad ſond hy hen eenige koopere dingen / 't welk ſy beleefdelijk weygerden aan te nemen.**

Voorſtel door Dale gedaan.

Als

1609 de behoorlijker wyſe geſlooten was / ſo heeft Kapiteyn Argall tot beveſtiging der ſelve / de 8 verkoorene Raads-mannen / yeder met een groot ſtuk koper en een Tamahauk beſchonken / en hen verbonden / om dat geene, wat in de Vreedens Artijkelen was beſlooten, getrouwelijk en naarſtig na te koomen, welke geſchenken ſy met groote dankbaarheyd aannamen / verecrende hier tegen wederom aan den Kapiteyn Wild-braad / Kalkoenen / verſche Viſch / Matten / Kozven en diergelijke geſchenken / waar mede ſy voorſien waren / en hier mede wierd de by-een-komſt afgebrooken. Naderhand bragt een yeder van hen-lieden aan de onſe Hupden / Matten / Kozven / Tabak en diergelijke Waaren / om te verruilen / ook wierden ſy ſo gemeen onder de onſe / als of ſy geboorne Engelſſe waren / en den aart der onſe hadden aangedaan.

Geſchenken aan de Wilde gedaan.

Het andere geſchenken wederom vergolden.

Om deſe tijd was de Heer Thomas Dale van voorneemen / een Geſandſchap aan den Powhatan te ſenden; dewijl nu Ralph Hamor, Geheym-ſchrijver daar ſeer toe genegen was / en deſe te beter een verhaal van konde doen / ſo wierd deſe bedieninge hem opgelegt en aanbevoolen; voor Taals-man wierd hem een Engelſſe Jonge / genaamt Thomas Salvage, mede gegeeven / de welke te voren 3 jaren by den Powhatan had gewoont / en ook ſeer lief van hem gehouden wierd / deſe had in die tijd hunne Taal ſeer wel geleert. Het oogmerk van het geſandſchap beſtont hier in / om een Dogter des *Powhatans* te beweegen, dat ſy *Thomas Dale* ter Vrouwe wierd. Egter was Pocahontas genoegſaam in de magt der onſe / om de Vreede te doen ſtand blijven; want de Koning haar als ſijne Ziele beminde.

Ralph Hamor voor Geſant na den Powhatan afgevaardigt.

Oogmerk van het Geſandſchap.

Met deſe Boodſchap begaf ſig de Geſant op weg / hebbende tot ſijn geſelſchap deſe Jonge en 2 Indianen, tot geleyds-mannen / en repſte over de 60 Engelſſe mijlen derwaarts: omtrent by des Konings Hof gekoomen zijnde / geleegen aan den voorſprong van de Vloed Pamaunkee, by de Stad / Marchot

Geſant begeeft ſig op weg.

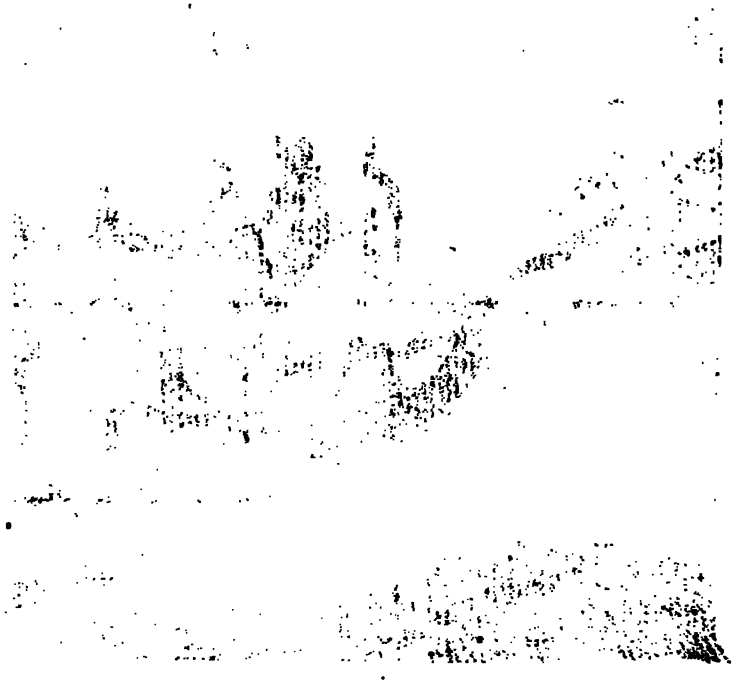

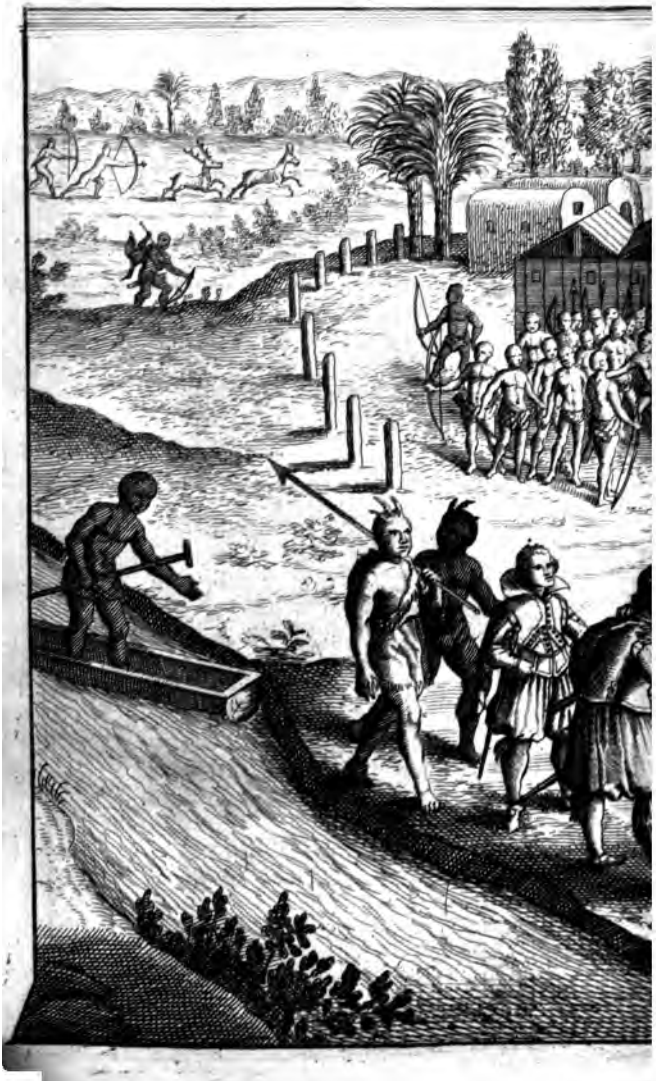

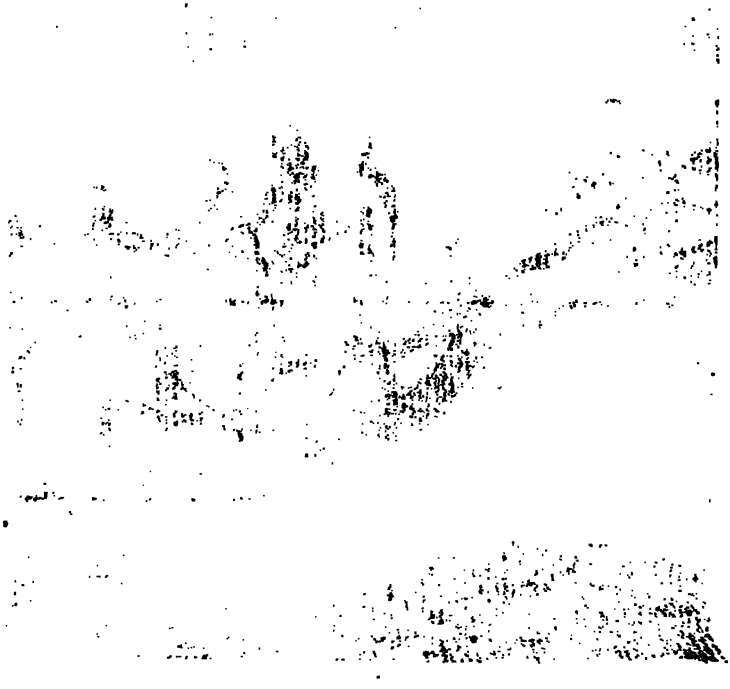

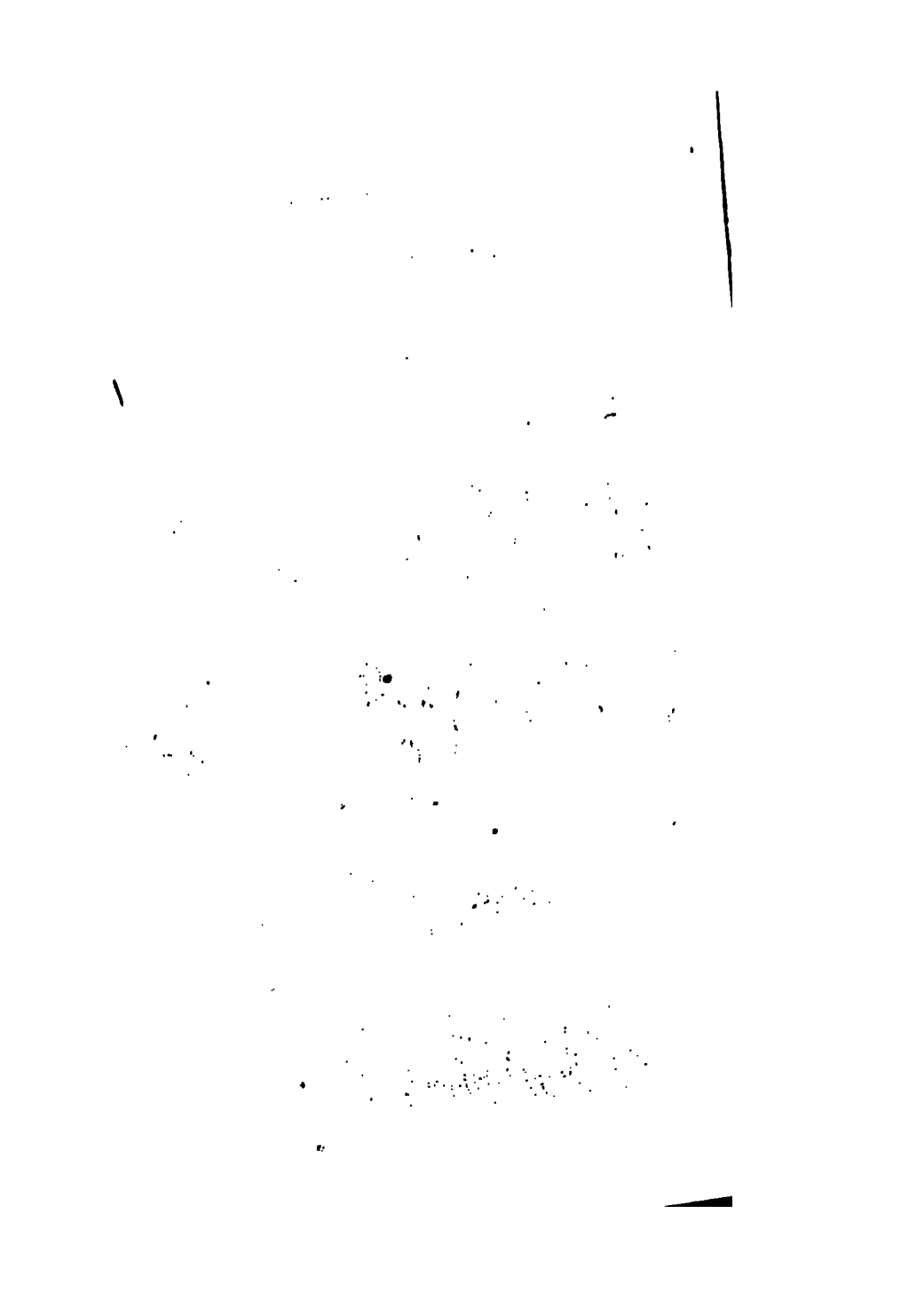

Matchot genaamt/ bleef hy aldaar een nagt over in een opene Bosschagie aan de over-zijde van de Stad/ by dese Bloed/ sonder dat hen-lieden aldaar eenig ongemak overquam. Op dat hy nu niet onvoorsiens aldaar mogte gevonden worden/ belaste hy aan sijne Indianen, om een *Canoe* te bekoomen, ten eynde hy aldaar, mede over het water voeren, en den Koning sijn komst bekent maakten. Dese Indianen volbragten dese boodschap terstond/ en gaben den Koning dit alles te kennen/ namelijk; dat aan de over-zijde 2 *Engelsse* Gesanten waren, die yets van hunnen Overste aan den *Powhatan* te seggen hadden. 1609

Vernagt in een open Bosch.

Den Koning des selfs komste aangedient.

Hier op wierd van des Konings wegen aanstonds een Canoe aan de over-zijde gesonden/ waar mede de Engelsse wierden over-gevoert: de Powhatan wagte de Gesanten aan den oever selfs op/ en hiette hen wellekom/ sijn eerste groeteniſſe deede hy aan den jongen/ met dese woorden; mijn *Soon!* zijt wellekom, ghy hebt u in dese 4 jaren seer vreemt tegen my aangestelt, ik had u verlof gegeeven; dat ghy na *Paspabeg*, die nu *Jacobs-stad* genoemt werd, uwe vrienden soud besoeken, en ghy zijt sedert tot nu toe niet wederom gekoomen, ghy zijt mijn Kint, my van Kapiteyn *Newport* geschonken, ik heb nog by het leven van *Namontack*, eene mijner Onderdanen na *Engeland* gesonden, om te verneemen, of hy my eenige tijding van uwent wegen konde brengen, en tot nog toe is de selve niet weder gekoomen, alhoewel in die tijd veele Scheepen van daar zijn aangelant, hoe het aldaar met hem vergaan is, is my onbekent.

Powhatan ontfanget den Gesant en spreekt den Tolk aan.

Als de Powhatan op dusdanige wijse sijne redenen tot den jongen had ge-eyndigt/ wende hy sig tot den Gesant/ en deede sijne groeteniſſe sonder eenige Reden-voering; want datte hem ten eersten by de keel/ hem rond-om bevoelende/ als of hy hem de strot wilde toe-nijpen/ dog de Gesant vreesde sulks geensints/ als wel weetende/ dat hy dit

Hoe hy den Gesant handelt.

1609 niet derſde beſtaan; daar na vraagde hy de Geſant; waar dat de Ketting van Paarlen was? als hem in de Geſant antwoordde; daar niets af te weeten: voerde hy den Geſant daar op te gemoet / ik meen die Ketting, die ik mijn Broeder *Thomas Dale*, als hy hier quam, tot een geſchenk hebbe gegeeven, tot een teeken, dat van de gemaakte Vreedens tijd af aan, wanneer hy een *Engels* Geſant ſoude ſenden, als dan met duſdanige Ketting ſoude moeten voorſien zijn, en de ſelve aan ſijn hals dragen, en indien ſulks niet by hem gevonden wierde; dat ik hem als dan mogte binden, en onverrigter ſake wederom na huys ſenden.

Onderlinge woordenwiſſelingen.

Verantwoordding van den Geſantaan den Powhatan.

Hier op wierd den Geſant ſeer verleegen / in twijffeling / wat hier op te ſullen antwoozden / doch ſy nam een hoge beraad en ſeyde; dat hy van duſdanige affending ſijnes Broeders niet onweeten de was, welke te vooren aan hem verrigt was; doch hy had daar door niet anders gemeent, als wanneer hy eenige Laſt onvoorſiens en buyten gewoonte wilde verrigt hebben, dat hy namelijk een *Engelſman* ſonder eenig geſelſchap van *Indianen*, of ſonder Leydſman tot hem affond, als-dan met duſdanige Ketting ſoude moeten voorſien zijn, tot een Teeken, dat hy van hem geſonden was; maar ingevalle yemant met eenige van des *Powhatans* eygen volk met hem quamen, gelijk heden geſchiede, dewijl hier 2 van ſijne eygene Lands-lieden waar onder een van ſijne Raden was, die dese dingen wel bekent waren, gevonden wierden; was ſulks een genoegſaam getuygenis, en derhalven onnoodig, met duſdanige Ketting te moeten verſchijnen.

werd in des Koninghs Huys gebragt.

In deſe verantwoording nam de Koning genoegen en leyde hem in ſijn Huys / dat niet boven een ſteen-worp van de Bloed lag / als de Geſant daar in quam / ſette de Koning ſig neder op ſijn bed-ſtede / maar daar was geen bedde in / als alleenelijk een ſiegte mat / op yeder zijde van den Koning ſaten ſijne Wijven / in een ſeer goede or-

dre,

dze / waar van de oudste niet over de 20 jaren bereykte / welke sy hare Koningin noemden / het gantsche huys was met haar beset / buyten rondom wierd het selve met 100 Lijf-wagten bewaart / hebbende hunne Pijl-kookers / vol Pijlen / op den rug / dese hielden aldaar goede wagt. 1609

Het eerste / dat de Koning den Gesanten voorbragt / was een Pijp Tabak / waar van hy alder-eerst begon te rooken / en gaf het daar na aan den Gesant / als nu dese ook genoeg gesmookt hadde / gaf hy de selve aan den Powhatan wederom / die niet weygerde / om de selve met eygene handen van den Gesant wederom te ontfangen. Als toen begon hy den Gesant te vragen; wat de Heer *Thomas Dale* deede, en hoe het al met sijn Dogter *Pocahontas* ging, ook wegens het Huuwlijk, en hoe het al met sijn Schoon-soon stond, of het hen beyden wel geviel, hoe sy t'samen leefden, en of sy malkanderen ook lief hadden.

Pijp tabak hem aangebooden.

Vraag aan den Gesant door den Powhatan gedaan.

Waar op de Gesant hem tot antwoord gaf / en verhaalde; dat sijn Schoon-soon heel wel vergenoegt was, en sijn Dogter ook wel te vreeden, ook haar gantsche leven niet daar van daan begeerde; waar over de Koning hertelijk begon te lagchen / en seyde / sulks was hem lief. Nu vaar voort, sprak de Koning verder / de oorsaak uwer komste alhier aan my te openbaren: waar op de Gesant antwoorde; dat hy een heymelijke last hadde, die alleen aan hem soude geopenbaart worden, buyten het by-zijn van andere, edog mogt wel eene van sijn Raad, genoemt *Papaschichar*, en eene sijner Leys-lieden, die van den handel wel wist, daar by blijven.

Antwoord hier op gegeeven.

Onderlinge woorden.

Terstond gaf de Koning order; dat alle so Mannen, als Wijven, uyt het huys souden vertrekken, uytgesondert sijne 2 Koninginnen / die om lief of leet / het koste / wat het wilde / begeerden te vertrekken en den Koning verlaten: als nu al den hoop buyten de deur was / sprak hy tot den Gesant; dat hy sijn aanbrengen soude te kennen geeven.

1609 Hier op liet de Geſant / door ſijn vertolker den Koning aanſeggen. De Heer *Thomas Dale*, uwen Broeder, en onſe opperſte Bevel-hebber laat u op het alder-vriendelijkſt groeten, en wenſcht u de vreede! ten getuygenis hier van, heeft hy ook een geſchenk aan u door my geſonden, beſtaande in 2 groote ſtukken kooper, 5 ſnoeren witte en blaauwe koralen, 5 houte kammen, 10 vis-angels, en een paar meſſen, daar en boven heeft hy my belaſt, *indien het u mogte believen, om eenige Mannen af te ſenden, met de welke hy u een meulen-ſteen ſal te rug ſenden*; deſe geſchenken waren den Koning ſeer aangenaam / weſhalven den Geſant al voort voer / de overſchoone en deftige geſtalte van uwe jongſte Dogter, welke de Faam door uw gantſche gebied heeft uytgeſchatert, is ook ter ooren van uwen Broeder *Thomas Dale* gekoomen, tot welken eynde hy my herwaarts heeft afgevaardigt, om, u wegens de broederlijke liefde, die ghy hem toedraagt, te verſoeken, haar te vergunnen, om tot hem te koomen, ten deele om de liefde, die de Heer *Dale* tot haar draagt, als ook om haar Suſter te beſoeken, en by aldien ſy volgens het gemeen geroep, alſo bevonden word, gelijk het wel gelooffelijk is, ſo wilde uwe Broeder, met uwe toeſtemming, haar heel gaarn voor ſijn naaſte geſelſchap, en tot ſijn lieffſte Vrouw nemen. Onderwijſen viel de Koning hem in ſijne reden / over welk de Geſant bad / hem dog te willen hooren ſpreeken, en als-dan, wanneer het hem beliefde, daar op te antwoorden: de oorſaak ſijnes begeerens is, voer de Geſant voort / dewijl hy ſig in een vaſte vreede en vriendſchap met u verbonden heeft, en te gelijk met u een volk mooge maken, gelijk hy daarom hoopt, en dat vertrouwen heeft, door ſodanigen band der liefde, een natuurlijke vereeniging tuſſen beyde te maken, inſonderheyd dewijl hy beſlooten heeft, de tijd ſijnes levens in uwe Landen over te brengen. Waar over hy niet alleen een ſterke verſeekering van uwe

Des Geſants voorſtel aan den Koning.

trouwe

trouwe wil hebben, maar ook ſig ſelfs met de al- 1609
derdierſte eeden wilde verbinden.

Als de Geſant op duſdanige wijſe hadde ge-eyndigt; begeerde hy daar op antwoord van den Koning/ waar toe hy ſig gewillig toonde/ en de ſelve met een groote deftigheyd (volgens ſijne Lands-wijſe) begon te uytten. Ik neme ſeer gaarne de groetenis van uwen Koning, met alle liefde en vriendſchap aan, de welke ik ook met alle mijne onderdanen, ſo lang ik leve, ſal ſoeken te onderhouden, ſijne vriendſchap neffens de geſchenken neme ik ten hoogſten aan, of wel ſchoon die ſo groot niet zijn, gelijk ik wel van Kapiteyn *Newport* heb ontfangen, die ik uytnemende lief heb gehad. Dog wat aangaat de ſaak wegens mijn Dogter in het huuwlijk met de Heer *Dale* te verbinden, welke mijn Broeder begeert, is onmooglijk, dewijl ik de ſelve voor weynig dagen aan een *Werowance* heb ten huuwlijk gegeeven voor 2 Scheepels *Rawrenokes* (zijnde een ſoort van klepne ronde ſteenen/ uyt Oeſter-ſchelpen gemaakt/ die ſy in plaats van geld gebruyken/ waard 6 Engelſſe Penningen) ook is ſy drie dagen reyſens hier van daan. Antwoord des Konings hier op.

Waar op de Geſant ten antwoord gaf; ik weet uwe magt en ſterkte, en wanneer het u belieft, in deſen uwen Broeder te wille te zijn, kond ghy de ſelve ligt wederom laten halen, en den *Werowance* deſe ſijne *Rawrenokes* weder ter hand ſtellen, en ſonder eenige beſchuldiging van ongelijk de ſelve wederom tot u nemen: te meer, dewijl ſy nog niet volkoomen 12 jaren oud is, en om deſe redenen nog te jong, om te trouwen; daar en boven beloofde hem de Geſant/ de verbintenis van Vreede des te ſterker te maken, ook dat hy een dubbelde vergelding voor ſijn Dogter ſoude bekoomen, namelijk van de Steentjes, Kooper, Pijlen en andere Waaren meer, die hem ſouden behagen. Weder-antwoord van den Geſant.

Op deſe Aanbieding gaf den Powhatan ten antwoord; dat hy ſijne Dogter ſo hertelijk beminde, Die den Powhatan wederom als beantwoord.

1609 als ſijn eygen lijf en leven, en of ſchoon hy veele Kinderen hadde, ſo behaagde hem dog niemant ſo wel, als deſe, en wanneer hy deſe niet konde ſien, was het niet moogelijk, dat hy langer leven ſoude, want als ſy by de *Engelſſe* was, wiſt hy wel; dat dit niet geſchieden ſoude, daarom had hy by ſig beſlooten, de ſelve op geenerley wijſe in handen van de *Engelſſe* te laten koomen, daar gebeurde ook wat 'er wilde, derhalven bad hy den Geſant, hier op niet langer te dringen, maar ſodanigen antwoord aan ſijnen broeder weder te brengen.

Vertoog van den Powhatan aan den Geſant.

Verder ſeyde den Powhatan; ik begeere geen meerder verſeekering, als alleen de toeſegging, welke uwe Koning my gedaan heeft, van mynent wegen heeft hy mijne Dogter tot een onderpand, welke de gantſche tijd hares levens een genoegſame verſeekeringe ſal zijn, als ſy geſtorven is, ſal hy een andere uyt mijne Kinderen hebben; maar als ſy nog leeft, agt ik het niet broederlijk van uwe Koning, my 2 van mijne Kinderen op eenmaal te berooven. Verder geef ik hem te verſtaan, ſchoon hy niemant in giſſeling hadde, dat hy het daar niet voor houde, dat ik niet te gelooven, of te vertrouwen ben, van wegen eenige aangedane ongelijken aan my, of mijne Onderdanen, daar zijn ſo veele van de mijne verſlagen, als'er willen, daar ſal door my geen oorſaak van een Vreede-breuk meer gegeeven worden, de Vreede begeere ik aan het eynde van mijn leven te onderhouden, en nimmermeer gelegenheyd tot onvreede te geeven; want ik ben nu oud, en wenſchte gaarne mijne dagen in Vreede over te brengen. Dog ingevalle de *Engelſſe* my eenig leet doen, wil ik my verre van hen verpakken; want mijn Land is groot genoeg: dit hoop ik ſal mijn broeder genoeg zijn. Boven dien, dewijl ghy nu moede zijt, en ik ſlaperig, willen wy onſe reden afbreeken.

Daar op riep hy eenige ſijner bedienders / en

belaſte

1609

belaste hen / eenig brood voor den Gesant te brengen, ondertussen ontschuldigde hy sig; dat hy van de aankomst des Gesants niet verwittigt was, en derhalven niet in staat was, om hem na waarde te onthalen, dewijl sy nu op alle hare andere spijse brood eeten / was'er in 2 groote houte bakken so veel / als in een scheepel gaan kan / zijnde het selve rond en in de gedaante van kaats ballen gemaakt / waar van de Gesant een weynig at / en het overige aan de hongerige oppassers wierd mede-gedeelt; na den eeten beval de Koning een groot glas vol Sek te brengen / dese drank had Kapiteyn Newport hem voor 6 / of 7 jaren vereert / die hy tot die tijd toe sorg-vuldig had bewaart / daar van gaf hy den Gesant en die by hem waren / yeder 3 lepels vol in een Oester-schelp. Dus de maaltijd ge-eyndigt zijnde / gaf de Koning order / de Gesanten in haar verblijf-plaats te brengen, alwaar sy die nagt souden uytrusten. Naauwlijks hadden sy hier een half uur geleegen / of sy wierden sodanig van de vlooyen geplaagt / dat sy daar niet konden duuren / maar gingen buytens huys / en bleeven die nagt over onder eenige planken op een matje.

Maaltijd den Gesant voorgeset.

Sek aan den Gesant geschonken.

Slegte Slaap-plaats voor den Gesant.

So dra den dag aanbrak / quam den Powhatan selfs by den Gesant; hem vragende; wat hy deede? bragt hem terstond in sijn huys / alwaar tot een ontbijt bereyt stont een groote schootel vol Indiaanse boonen en erwten / onder malkanderen gekookt / en so veel brood / dat'er wel 12 hongerige mannen genoeg aan hadden. Een uur daar na bragten sy versch gekookte visch / en nog een weynig tijd daar na gebradene Oesters / Kreeften en Krabben / ondertussen was sijn volk uytgegaan / om eenig Wild-braad en Vogelen / so als haar Land voort-brengt / te jagen: dese quamen omtrent 10 uuren wederom / en bragten met sig 3 Rheen en een Hert / zijnde een seer lekker en goed Wild-braad / 2 groote Indiaanse Hanen / welke alle nog dien selven dag wierden vaardig ge-

Ontbijt den Gesant voorgeset.

Als mede Wild-braad.

1609 maakt/ en als het avond-eeten geeyndigt was/ wierd 'er naauwlijks de groote van een boon overgelaten.

Wanneer nu de Gesant sig na den eeten ter rust hadde begeeven/ is den Powhatan selfs omtrent 12 uuren by hem en sijnen Taals-man gekoomen/ wekte hen uyt den slaap op/ seyde hem aan; dat de *Papaschicher* en een ander van de sijne hem des morgens wederom souden begeleyden, en belaste den Gesant gantsch ernstelijk; dat hy by sijn broeder in gedagtenisse mogt blijven, ten eynde hy hem dese navolgende waaren wilde senden, namelijk 10 stukken Kooper, een Scheermes, een Yser tot de Vogel-vangst dienstig, en een matige Meulen-steen, die door 4, of 5 mannen konde gedragen werden, die als-dan groot genoeg tot sijn gebruyk soude zijn, 2 yvoire Kammen, want sulke stukken waren hem van Kapiteyn *Newport* vereert; want de houte Kammen, seyde hy kon een sijner onderdanen ook wel maken, 100 Vis-angels, of, so sy het konden missen, een geheel Vis-tuyg, een Kat en een Hond. Met welke dingen, so sijn broeder hem wilde senden, hy hem in tegen-deel soude beschenken met eenige Huyden; die hy tegenwoordig, so hy voorgaf/ niet by den anderen hadde. Dog de Gesant wist wel; dat hy 'er genoeg van voorsien was/ maar sijn gierig herte wilde eerst te veel verseekering hebben.

Versoek van den Powhatan aan den Gesant.

Als hy met dusdanige boodschappen den Gesant belast hadde/ vraagde hy hem; of hy ook alles wel ter deegen verstaan en onthouden hadde, van yeder stuk in het bysonder, 't welk hy hem, om te verrigten aan-bevoolen hadde; dog was met het antwoord van den Gesant niet vergenoegt; maar om meerder seekerheyd/ liet hy eenige maalen den Gesant het voor-gehoudene opseggen/ en dewijl hy twijffelde/ of de Gesant yets mogte vergeeten/ vertoonde hy hem een Schrijf-tafeltje/ waar in hy hem belaste/ alles op te teekenen.

Onbeleeftheyd van den Powhatan.

Des

Des morgens waren de Indianen, als ook den Geſant heel vroeg op / die ſig vaſt veerdig maakte / om de Reys weder aan te nemen; doch ſy namen eerſt een ontbijt / 't welk beſtont in een geſooden Indiaans Hoen / en daar na gaf den Powhatan hen-lieden een geheel Turks Hoen / met het geene'er overgebleeven was / en 3 korven vol Brood op de Reys mede. 1609

Den Geſant maaka ſig gereet, om te vertrekken.

Terwyl de Geſant nu gereet ſtont / om te vertrekken / gaf den Powhatan aan hem en de ſijne / yeder een berepde Herts-hupd / ſo wit als ſneeuw / en ſond aan ſijn Soon en Dogter voor yeder ook eene; vragende nogmaals; of de Geſant de Boodſchap, die hy aan ſijnen broeder brengen ſoude, nog wel indagtig was, die hy hem wederom moſte herhalen / daar op ſeyde hy; dat ſijn broeder een goed genoegen wilde hebben, en ingevalle van weygering, ſo wilde hy 3 dagen verder vertrekken, en nimmermeer eenig *Engelſman* ſien: maar anderſints, wanneer hy hier na ſijne Geſanten tot hem wilde ſenden, ſoude hy die vriendelijk ontfangen, en na ſijn gering vermoogen genoegen geeven, doen bragt hy de Geſant ſelfs wederom aan den oever / en omtrent 10 uuren namen ſy affcheyd van den anderen / en de Geſant quam gelukkig wederom by de ſijne.

Geſchenken aan den Geſant vereert.

Boodſchap den Geſant door den Powhatan belaſt.

Vertrek van den Geſant.

Den Powhatan, nog nemant van ſijn volk kan leeſen / of ſchrijven. De Wetten / naar welke hy regeert / zijn alleen gewoontens: evenwel / als 't hem behaagt / ſo is ſijn Wille een Wet, en moet gehoorſaamt worden; niet alleen als Koning / maar als een halve God / gelyk ſy hem ook agten. Sijne Onder-koningen / die men Werowances noemt / zijn gehouden na de gewoontens te regeeren / en als ſodanige hebben ſy de magt / om nemant aan lijf en leven te ſtraffen. Dog het woord Werowance, dat wy Koning overſetten / is gemeen aan alle hare bevel-hebbers / want in hare ſpraak hebben ſy maar weynige woorden / en weynige oorſaken / om meer als eenen ge-

Wetten van den Powhatan.

Beduydenis van Werowance.

1609 binder te gebruyken / dien sy gemeenlijk Werowance, of Caucorouse noemen / dat Kapiteyn te seggen is.

Hoe de Inwoonders hun Land besitten.

Sy alle hebben haar eygen Landen / Woningen / de plaatse waar / en hoe verre yder mag gaan jagen / vissen / of Vogelen vangen / maar alles is afhangelijk van haren grooten Werowance Powhatan, den welken sy Schattingen van Vellen / Kraalen / Koper / Peerlen / Wild / Kalkoenen / wilde Dieren / en Koorn / geven. Sy derven sijn bevel in 't allerminste niet overtreeden. Het is een vreemde saak om te sien / met hoedanig ontsag / en Gods-dienstigheyd / dit gantsche volk den Powhatan gehoorsaamt / want op sijn bevel legt men alles aan sijne voeten / en so hy maar in 't minste een strak aangesigt toont / hunne kloekste geesten sullen van vreese beven / geen wonder / want hy handelt met hen op een seer verwaandlijke en Tyrannische wijse / in 't straffen der geene / die hem vergramen.

Groot gesag van den Powhatan.

Des selfs wreede straf-oeffening.

By voorbeeld / so heeft hy eens eenige misdadigers / aan handen en voeten laten binden / en in een groot vuur van glimmende koolen / rings-gewijse gemaakt / daar midden in laten werpen / om so dood te branden. Sommige doet hy het hoofd op den Altaar / of slag-steen leggen / en alsdan de herssenen met knodsen inslaan. Als hy eenen beruchten vyand / of misdadiger dooden wil / laat hy den selven aan een boom vast binden / en den Beul snijd hem met mossel-schelpen / of riet / de leden van lit tot lit af / werpende die t' elkens in 't vuur / en so voort met het selve werktuyg / doet hy hem het vel van sijn hoofd en aangesigt afvillen / voorts snijd men hem den buyk op / en daar na verbrand men den selven met boom en alles. Op dese manier (volgens haar eygen seggen) heeft men George Cassen gehandelt.

Voorbeeld daar van door Smith gesien.

Haar gemeene wijse van straffen geschiet met stok-slagen. Op het bevel des Powhatans, hebben wy een man op sijne knyen sien leggen / die

van

van 2 anderen op sijn bloote vel wierd geslagen / tot dat hy in onmagt viel / sonder eens te schreyen / of te kikken. Een Vrouws-persoon heeft hy / om dat sy de Hoer gespeelt had / met haar bloote billen 24 uuren op een groote steen-dorn sitten / en haar 9 dagen agter een alle 8 dagen eens / niet als koorn en water doen geeven. Des niet tegen staande / beminde hy die seer. Ook zijn'er genoeg openbare Hoeren.

1609

Straf over Hoerery.

In 't Jaar 1608 verraste hy het volk van Payankatank sijne nabuuren en onderdanen. De reden daar van was ons onbekent / den aanslag geschiede op dese wijse. Voor-eerst schikte hy eenige van de sijne / om onder haar te vernagten / die op de bestemde tijd alle op den roof vielen / doodende 24 Mannen en vilden het vel van hare hoofden / daar het aan de zijde lang hayr heeft / met schelpen en riet af / en bragten die als gevangene mede / als ook de Vrouwen / Kinderen en den Werowance, schenkende die den Powhatan, die sijne gevangene moesten blijven / en hem dienen; de vellen met des selfs hayr-vlegten / hing hy aan een touw / dat tussen 2 boomen was geschooren. Op dese wijse heeft hy van sijne overwinningen gezege-praalt / tot Werowocomoco; op die selve wijse was hy van voornemen / om met my en mijn geselschap gehandelt te hebben.

Powhatan verrast die van Payankatank.

Dit is het aanmerkelijkste / dat my te binnen komt wegens de ware waardy en hoedanigheyd van Virginia, 't geen ik met voordagt by een versamelt hebbe / om mijne Vrienden en den Leser genoegen te geeven.

XII. HOOFD-

XII. HOOFD-STUK.

Wat'er in 3 Maanden, dat de *Engelſſe* Victualie hadden, voorviel; hoe de opgelegde Voorraad door de Rotten wierd verſlonden; op wat wijſe ſy ſig 3 Maanden lang met ſodanige Vrugten, als het Land van natuuren voortbragt, moeſten behelpen.

Put in het Fort gemaakt.

TEr deſer tijd deeden wy geruſt onſe dingen / ſo dat wy in 3 Maanden 3 / of 4 laſten Pik / Teer / en Pot-aſch maakten; als ook een proefje Glas; ook maakten wy een Put in het Fort / die ons by uytſtek ſoet Water uytleverde / waar van wy tot deeſ tijd toe gebrek gehad hadden. Ook hadden wy omtrent 20 Huyſen gebouwt; en onſe Kerk herſtelt: Netten en Viſwant toebereyt / en om alle onoordentelijkheyd en dievery / ſo wel van ons eygen volk / als die der Wilden te verhinderen / bouwden wy in de kzomte van het Eyland een Blok-huys / alwaar wy een Guarniſoen in lepden / om den handel met de Wilde te onderhouden / en om geen Wilde nog Chriſten te laten gaan / of koomen / ſonder myn oordre.

Blok-huys getimmert

Groote vrugtbaarheyd der Beeſten.

Omtrent 20 morgen Lands hadden wy omgraven en beplant. In 18 Maanden braagten 3 zeugen ruym 60 biggen voort / 500 kuykens voededen ſig ſelven / ſonder dat wy hen eenig graan gaven. De Varkens wierden op het Varken-Eyland gebragt; alwaar wy ook een Blok-huys bouwden / daar wy beſetting in lepden / om ons kennis te geeven van eenige Scheepen / die daar wilden landen / die wy / om in oeffening te houden / Klap-hout en Wagen-ſchot lieten maken / en boomen ter neder-vellen. Ook bouwden wy een Fort tot een Wijk-plaats / leggende op een

Fort op een Berg gebouwt.

Berg /

Berg / die over het ſelve gebood / na-by een ſeer bequame Rivier / 't geen ſeer beſwaarlijk overvallen konde worden / en voor ons ſeer ligt was / om te beſchermen / dog al-eer het volepndigt konde werden / ſo maakten deſe volgende ongelegentheeden / dat wy ſulks voor een tyd moeſten ſtaken. 1609

In 't onderſoeken van ons kooyn-magaſijn / vonden wy 't ſelve wel half verrot / en de reſt ſodanig verminderd / door de veel duyſenden van Ratten / die ſo aanwieſſen / dat wy niet wiſten / wat wy doen ſouden / om het wepnigje / dat wy nog hadden te behouden / welke Gaſten ons van de Scheepen toegekoomen waren: dit bragt ons by-na buyten ons verſtand / want daar was in 't Land niet anders / dan 't geen de Natuur voortbragt. Voorraad door de Ratten verteert.

Tot deeſ tyd toe / dat wy Kemps en Taſſore onder ons gevangen / en in boeyens hielden / deeden wy dubbeld werk / en leerden ons / op wat wyſſe wy het land moeſten bearbeyden / en beplanten: die wy daarom / als ook uyt gebrek van Victuaalie hunne vryheyd gaven; dog ons geſelſchap behaagde hen ſo wel / dat ſy ons naauwlijks begeerden te verlaten. En om hunne genegenthepd uyt te drukken / ſo bragt het Land-volk ons na hun vertrek 16 dagen na den anderen / ten minſten peder dag 100 Eekhoorns / Kalkoenen / Herten / en andere wilde beeſten. De Engelſe leeren het Land beplanten.

Maar dit gebrek van Kooyn deed / dat wy al ons begonnen werk moeſten ſtaken / dewyl'er werk genoeg voor ons was / om voorraad op te ſoeken / 60 / of 80 Man wierd met den Baandzig Laxon, langs de Rivier geſonden / om by Oeſters te leven / en 20 met Luytenant Percy, om te beſoeken / hoe het aan Comforts Punt ſoude gelukken met Viſſchen: maar in 6 weeken konden ſy het niet eens worden / om een net uyt te werpen: mits den Luytenant ſig ſelve gebrant hebbende met Boskruyt / daar ſeer ziek van lag. Engelſe om Voorraad aan verſcheyde oorden geſonden.

Mr.

1609 Mr. West met even so veel volk / wende het na de Falles, maar niets was daar te vinden / dan een weynig Eykelen; so dat van den opgelegden voor-raad / die'er nog was / yeder Man een evengelijk deel had. Daar nogtans door naarstigheyd / en ondernemingen van omtrent 30 / of 40 Man / dese geheele Colonie voor-heen gevoet was. Wy hadden meer Steur / dan de Menschen en Honden konden eeten / 't welk wy door arbeyd so met de selve te droogen / te stooten en stampen / en met Kaviaar / Harte-vlees en andere gesonde kruyden te mengen / brood / en goede spijse van maakten: andere deeden wy wortelen van Tockwogh opsoeken / waar van sy in een dag so veel vergaderden / dat sy brood genoeg daar van voor een geheele week hadden. So dat van dese wilde vrugten en 't geen wy vingen / wy nog seer wel / in opsigt van sulke kost / leefden. Maar sodanig was den vreemden aart van omtrent 150 Mannen / dat indien sy niet door dwang waren gedrongen geweest / met wil / of tegen-wil om met geweld / hun eygen voedsel te doen vergaderen / en bereyden / dat sy eerder souden gestorven / of de een den anderen gegeeten hebben.

Steur en Kaviaar voor brood gebruykt.

Brood van Tockwogh gemaakt.

Onwilligheyd des Volks.

Dese wilde vrugten bragten ons de Wilde menigmaal / en alhoewel ik de onredelijke begeerte van dese ydel-sinnige en vraatagtige Leuyaarts niet wilde voldoen / met het verkoopen van onse Ketels / Seyssens / Werk-tuyg / en Yser; ja selve onse Swaarden en Spietsen / tot ons Geschut / ja tot Huysen toe / indien sy het daar toe maar hadden konnen brengen / van maar leuy en ledig te weesen / dat sy om die vrugten der Wilde maar te verkrijgen / aan hen alles wel souden afgestaan hebben / en wel bysonder om eenige manden met Koorn / die sy hoorden / dat by den Powhatan was / 't geen wel 50 mijlen van ons Fort lag: alhoewel 'er reeds wel by-na al de helft van verkogt was: om haren snooden aart op te volgen / ja om het overschot te verkrijgen / souden

Smith weygert de begeerte der Leuyaarts te voldoen.

sy

1609

sy hare zielen wel verkogt hebben / alhoewel het niet genoegsaam was / om hen een werk te voeden. Duysenderley waren hare klagten / voorstellingen en raad-gevingen / al om door hunne snoode voorgeevingen my te dwingen / en so gelegentheyd te soeken van het Land te verlaten.

Snoode klagten des Volks.

Door 't gebrek / daar sy in waren / was ik genoodsaakt hun dwaas beklag te verdragen / tot dat ik den stigter en oproer-maker hadde uytgevonden / dat een Bootsman was / een seer doortrapt Karel / dien ik so om dese / als sijn voorgaande boosheyd / na waarde strafte / en de rest voerde ik dese reden te gemoet.

waar van den oproer-maker gestraft word.

Mijne mede Soldaten! ik kan nauwlijks denken, dat'er yemant van my aan UL. een vals verhaal soude doen, of dat'er yemand onder u so onnoosel soude zijn, dat ik van voornemen soude weesen, om UL. uyt te hongeren, of dat den *Powhatan* voor tegenwoordig Koorn genoeg heeft voor hem selven, en niets voor u, of, indien ik wiste, waar yets te krijgen ware, dat ik sulks niet begeerde, of wilde; dat van UL. gehaalt wierd. Ik kan niet denken; dat'er yemant onder u alle so quaad-aardig weesen soude; en daarom sal ik als nog mijne driften binnen houden. Mits ik nog voor de aldersnedigste mijn best wil doen. Maar laat de ydele hoop, van door den *Powhatan* geholpen te worden, nooyt in uwe hersfenen op-koomen, want ik denke niet langer, u door dwang tot uw pligt aan te setten, maar uwe traagheyd, en indien gy u tot lasteren, en om te schelden, overgeeft, te straffen. En indien ik yemand vinde, die met de Pinas naar 't nieuw-gevonden Land soekt over te loopen; laat dien verseekert zijn, van so dra hy dat in 't sin heeft, dat hy wel haast aan een Galg sal landen. Niemant van u kan ontkennen, of ik hebbe dikmaal met het gevaar van mijn eygen leven, het uwe bewaart; en dat (indien uwe eygen wille de overhand hadde gehad) gy 'er al lang om koud souder geweest hebben, 't zy ik wilde, of

Deftige Aanspraak van Smith tegen de Lenyaarts.

niet;

1609 niet; maar ik betuyge by dien God, die my geſchapen heeft; dat dewijl de noodſakelijkheyd geen magt heeft, om UL. voor u ſelve te doen ſorgen, en die vrugten in te ſamelen, die de aarde voortbrengt, dat gy die niet alleen voor u ſelven ſult opſoeken, maar ook voor die, de welke ziek zijn. Wat my belangt, ik hebbe van de Victualie, die'er nog is, niet meer, dan de ſlimſte van u alle; en alle mijne buyten-gewoone *Engelſſe* voorraad, die ik hebbe, gy ſult ſien; dat ik 't ſelve onder de zieke ſal uytdeelen. En deſe ſlegte koſt der *Wilde*, over welke gy op ſo een veragtelijke wijſe miſnoegt zijt, en die u als in de mond gebragt word, waar van gy ſegt; *dat u Maag niet kan verdouwen*, daar van ſeg ik u, indien gy beter wilt hebben; dat gy'er na ſult omſien, dewijl die te verkrijgen is; en daarom ſal ik die weg met u inſlaan, dat gy verſorgen ſult 't geen'er is te verkrijgen. De zieke ſal men van honger niet laten vergaan, maar die ſullen gelijk met ons, van onſen arbeyd deelen, en hy, die dagelijks ſo veel niet vergadert, als ik doe, ſal des anderen daags beneden de Rivier geſet, en van het Fort als een ydele ledig-ganger gebannen worden, tot dat hy betering beloove, of van honger ſterve.

waar tegen eenige murmureeren, dog is van een goede uytwerking.

Over deſe aanſpraak / en over deſe murmureerden veele / ſeggende; dat die ſeer wreed was; dog die was de oorſaak; dat veele ſig ſo wel voegen; dat'er van 200 (uytgeſondert / die verdronken waren) niet boven de 7 ſtierven: want Kapiteyn Wynne en Mr. Leigh, waren al geſtorven / eer dat gebrek voorviel / en die'er ſtierven / ſtierven niet uyt gebrek / maar ter ſake van de behoudenis der andere. Veele waren'er gelukſaligſt by de Wilde, waar door wy van alle hunne paſſagie / velden / en wooningen kennis kreegen / en hoe ſy hunne vrugten vergaderden / en handelden ſo wel als ſy ſelve; want ſy wiſten; dat wy in Jacobs-ſtad ſodanig een magt voerden / dat niemant het hart hadde / om ons de waarde van

van een ſpelde te verwreemden / of te verongelij- 1609
lien.

So wel handelden deſe arme Wilde die geene / welke daar gehupsvest lagen / dat verſchepte der Soldaten weg liepen / naar onſe oude gevangens Kemps en Taſſore, die seer verblijt waren / dat hen gelegenthepd vooz-quam / om hunne liefde aan ons te betupgen / ſo dat ſy de ſelve / in plaats van wel te onthalen / 't geſtoolene aan te nemen / en geloof te geeven aan 't geene ſy hen aanbooden / van ſig te wreeken over 't ongelijk / dat ik hen aangedaan hadde / in de wind ſloegen / want Kemps deed aan ſijne Lands-lup een verhaal / en vertoonde aan hen / hoe dat hy by ons zijnde gehandelt was / en boeſemde hen onſe wet in; dat die niet wilde werken, ook niet moeſt eeten, wanneer wy by-na van honger ſouden hebben moeten vergaan / dzepgende die overlooperş dood te ſlaan / tot dat hy van de ſijne verkreeg / dat die / en alle de fulke dooz geweld wederom by my gebzogt wierden / dat my ſo wel vergenoegde / dat ik de eene beloonde / en de andere ſtrafte; waar dooz verſchepde andere / die ook van vooznemen waren geweeſt / die te volgen / nu eerder te hupş wilden werken / dan leup en ledig onder de Wilde te woonen / van de welke men meerder hoop hadde / van goede Chriſtenen en beter onderdanen te maken / dan van fulk ſlag / die het maar nabootſten / van bepde te willen zijn. Want alle deſe Koningen / en het beſte ſoozt van dat volk waren ſo afgeſchzikt / om ons te mishagen / dat ſelfs eenige van die geene / die wy vooz-heen / om dat ſy ons benadeelt hadden / geſtraft hadden / ons ſmeekten; dat wy het aan hunnen Koning, of hun Lands-volk niet ſouden ſeggen, die hen ook daar over nog ſouden ſtraffen, ja hen naar *Jacobs-ſtad* ſouden doen voeren, om alſo onſen Preſident vergenoeginge te geeven, en hunne liefde te betuygen.

Overlopers werden door de Wilde te rug geſonden.

Daar Smith ſeer over vergenoegt was.

Schrik op de Koningen en Onderdanen wegens de Engelſſe gevallen.

1609

wederkomst van Mr. Sicklemore.

Mr. Sicklemore quam van Chowonake wederom te rug / maar had weynig hoop / en noch minder seekerheyd / om de saken so te vinden / als de selve door Sr. Walther Raleigh was opgegeven en hen nagelaten. De Rivier / so als hy die sag / was niet heel groot / en slegt bevolkt / het Land meest overwassen met Pijn-boomen / en so hier en daar begroept met het vreemt gewas Pemminaw, 't geen wy noemden Sy-gras.

Sy-gras.

By de Rivier was de gront heel goed / en by uytsteek vrugtbaar.

Mr. Nathanael Powel en Anas Todkil, wierden door die van Quiyoughquohanock, gelept naar de Mangoags, om die op te soeken / maar konden nergens eenig berigt van brengen / mits al dat volk gestoven was. Desen eerlyken / bequamen / en wel woord-houdenden Koning / beter dan al de rest / beminde ons het aller-meest / en alhoewel hy seer overig was over synen valschen God / nogtans wilde hy seer gaarne bekennen; dat de onse, de sijne so verre overtrof, als ons Geschut, hun Boog en Pijlen.

Gedagten van een Heydensch Koning wegens den waren God.

In de May sond hy my dikmaal May-giften / versoekende daar nevens; dat ik onsen God om Regen soude bidden, of dat anders sijn Koorn soude bederven; want, liet hy'er by seggen; dat sijn God seer vertoornt was. Die dagen repsens gelepden sy hen door de Bosschen / en bragten hen in een hoog Land / naar den Zuyd-westen / daar sy so hier en daar by een kleyne Bron / of Beek een stuk Roozn-land sagen / maar geen Rivier konden sy bemerken; het volk is in allerley opsigt / ook al gelyk de rest / uytgesondert hun taal / sy leven / ten meeren-deele van wortelen / vrugten en wilde beesten / en handelen met hen / die aan de Zee en verder Landwaard in geleegen zijn / met drooge Visch / Roozn en Beeste-vellen.

Des selfs versoek aan Smith.

Quiyoughquohanocks beschreeven.

Om dien Duytsman, en eenen Bently, eenen anderen vlugteling / wederom te verkrijgen / gebruyk-

bruykten wy ter deser tijd / eenen William Volday, een Switser van geboorte / met beloften van Pardon / indien sy wederom quamen. Weynig verwagteden wy / dat desen dubbelden Schelm / ons eenige Schelmery soude doen; die ons wel ter degen leerde / dat in het aller-meeste vertrouwen het grootste verraad was; want desen Goddeloosen huyghelaar door den schijnbaren haat / die hy den leuyen aart van sijne snoode medemakkers toedroeg / hebbende nu gelegentheyd door dien last verkreegen / bragt hen alles / dat sy begeerden / tot het uytvoeren van hunne ontwerpen / van de geheele Colonie uyt te roepen. Met veel verlangen verwagteden sy den Spanjaard, of 't een / of 't ander Schip / aan den welken sy van voornemen waren / hen op te begeeven / om also hier van daan te geraken. Maar om een aanvang te maken / so dagt het hen noodsakelijk / voor-eerst daar mede te beginnen; van door twist ons te noodsaken, dat wy ons van den anderen souden verwijderen; en daar na den *Powhatan* te beweegen, dat hy ons sijne magt soude bysetten, waar door sy niet alleen ons Vee, en Varkens, die wy hadden, souden verstrooyen, onse Stad in brand steeken, onse Pinas overweldigen, en also de meeste der onsen, tot sijnen dienst en hem onderworpen te maken.

1609

Pardon aan eenige vlugtelingen belooft.

Ontrouw van een Switser.

Des selfs Goddeloos voornemen.

Dit Goddeloos ontwerp hadden sy de misnoegden bekent gemaakt / en ingeboesemt / waar door veele hen wierden toegedaan / die dit Duyvels Vloek-verwandschap toestemden. Dog eenen Thomas Douse, en Thomas Mallard (welkers herten ysde / op 't overdenken van sulk een Onchristelijken daad) ontdekten het alles vrywillig aan my / ik ried hen sulks geheym te houden / en bewoog Douse en Mallard, voort te gaan van met hen aan te spannen: alleen daarom / om de eer-vergetene en onweerroepelijke Duytsers en onstantvastige Wilde in sodanige strikken te leyden / die ik voor hen bereyt hadde / dat vee-

Daar Smith de lugt van kreeg.

1609 le van hen niet weder denken ſouden / ſig van ons Eylandt te begeven. Maar ſo haaſt was deſe ſnoodheyd niet by de onverduldige menigte ter ooren gekoomen / of ſy vielen my laſtig / om deſe Duytſers, van ons voor altijd weg te verbannen / ja verle waren'er / die ſig aanboden / om hen in 't geſigt van den *Powhatan* om hals te brengen, waar van de eerſte was Luytenant Percy, en Mr. John Cuderington, 2 ſo gereſolveerde en ſtoute Mannen / als ergens konden gevonden werden. Maar ik hadde andere gelegentheyd en bedieninge voor hen / en gaf order aan Mr. Wyffin en Sergeant Jeffrey Abbot, heenen te gaan, en hen van kant te helpen, of dood te ſchieten.

Aanbieding van ſommige om de muyte-makers te dooden.

Maar de Duytſers ontſchuldigden hen ſodanig / beſchuldigende Volday, van wien ſy vermoeden / dat die hun toeleg ontdekt hadde / ſo dat Abbot dien laſt niet wilde volvoeren / alhoewel Wyffin ſulks wel wilde doen / mits die hert voor een bedrog opnam / de Koning / verſtaande deſe ſumme ſendig en laſt / die ſy hadden / ſond aanſtonts pemant naar my / en liet my ſeggen; dat hun verblijf aldaar ſijn ſchuld niet was, dat ſijn volk verhindert wierd, om ſijn laſt uyt te voeren: ook dat hy hen niet wilde beſchermen, veel min eenige gelegentheyd van miſnoegen geeven.

Ontſchuldiging des Konings wegens deſe ſchelmen.

Terwijl deſe dingen aldus voorvielen / quam'er aan deſe kuſt eenen Kapiteyn Argall, en Mr. Thomas Sedan, afgeſonden door eenen Mr. Cornelius, om met deſe Colonie te handelen / ook om na Steur te viſſchen / met een wel-geladen Schip met Wijn en andere goede proviſie. Alhoewel dit voor ons niet geſonden wierd / ſo wierden wy egter genoodſaakt / mits ons gebrek / deſe goederen aan te ſaan. Hy bragt ons nieuws van een groot onderſtand / en wat toeruſtinge / dat'er door de Heer La Warre gedaan wierd / en brieven / die my ſeer beſchuldigden / van de har-

Aankomſt van Kapiteyn Argall.

Smith beſchuldige van harde handeling.

de

de handelingen met de Wilde, en dat ik op het weder-keeren der Scheepen / die niet na genoegen bewagt hadde. Niet tegenſtaande dat / hielden wy het Schip daar / tot dat de Vloot ſoude zijn aangekoomen. 1609

Dat is waar / dat Argall een verloozen reys deede / doch wy verſozgden hem weder van levensmiddelen / en ſonden hem na Engeland, met een waaragtig verhaal / van onſe onmagt / en hoe onmoogelijk het was, de Scheepen met ſo een rijkdom, als ſy verwagtende waren, wederom rug-waarts te konnen ſenden, en hunne onderrigtinge op te volgen, mits der *Wilde* moed-willigheeden, die onverdragelijk waren, of yets te doen, ſo als 't vereyſt wierd, ten zy ons genoegſame middelen en volk wierd toegeſonden, waar door men hunne begeerte konde volbrengen, anderſints was al 't geene ſy deeden verlooren, en dat 'er niet anders dan verwarringe ſoude ontſtaan. Argall met een berigt na Engeland geſonden.

De Schelmery van Volday verſwegen wy. Adam quam / op het beloofde Pardon / wederom by ons / maar Samuel bleef by den Powhatan om te hoozen / hoe het verder gaan ſoude met onſe gelegenthepd / dooz dit onderſtand. Van alle hunne t' ſamen-ſpanninge had ik genoegſame kennis / en wy ſtelden ons in ſtaat / om op onſe hoede te weeſen / ſo wel / dat ons of dooz hen / of dooz de Wilde, niet konde gedaan wozden; om alſo met gemak ons te konnen wzeeken / wanneer wy wilden / dewijl deſe geheele Land-ſtreek ons meerder vzeeſde / dan den Powhatan; en ik had ſo eene goede alliantie / met alle mijne aangzenſende na-buuren / dat al de reſt ſo upt vzeeſe / als genegenthepd / alles deede / wat wy wilden hebben. Een der overloopers komt wederom.

En alhoewel deſe vlugtelingen ſulken beweeging maakten / en deeden alles / wat ſy konden / om den Powhatan tot hen over te halen / ja ſelfs met te ſeggen; dat Koning *Jacob* my ſoude doen ſterven, Schelmſtukken der gevlugte.

1609 om dat ik hem, en ſijn volk ſo hart handelde.

Verantwoording door Smith te worden gebragt.

In allen deſen kan men ſien / hoe ik alle die weder-waardigheeden / verraderyen / en verdeeltheeden / daar ik mede te worſtelen hadde / manmoedig ſonder bloed-ſtorting ben te boven gekoomen / als ook het goede / dat ik verrigt hebbe; hoe weynige dat 'er ſtierven; wat voedſel die Landſtreek van natuuren voortbragt / door wat geringe oorſake men tot hongers-nood ſoude konnen gebragt werden / of door de Wilde om hals raken / dien ik alle met kloek-moedigheyd en neerſtigheyd / tot mijn wil / wiſt te beſtieren. In de 2 eerſte jaren / had ik door mijne ondernemingen de Wilde menigmaal tot eene bupgſame handeling gebragt; alhoewel men ſien kan / hoe het nijdig geſag mp altijd dwars-boomde / en mijne beſte betragtingen vernietigde.

Waarom Smith by de Wilde geagt wierd

Doch egter geraakte ik hier door in agting onder de Wilde, 't geen anderſints onmoogelijk ſoude geweeſt zijn / om dat te weeg te brengen / het geen ik uptvoerde. Niet tegenſtaande mijne veele ſtribbelingen / nogtans edel-moedige en prijs-waardige daden / die ik verrigtede / ſoude ik al over-lang in de andere Werelt geweeſt zijn / had ik niet voorſigtig geweeſt en geleert te verdragen / ſo dat ik ten deſen opſigte / door onderbinding / mijn doen en laten geleert heb. En nogtans al het geene ik met ſo veel moeyte verkreegen heb / ſo wierd het mijn ongelukkig lot / om te eyndigen / wanneer ik eerſt geleert had / op wat wijſe te beginnen. En alhoewel ik deſe onbekende moepelykheeden verliet / en die aan mijn onwetteliſke navolgers gemeenſaam ende gemakkelijk gemaakt hadde / die alleen / met in Jacobs-ſtad te blijven / hen inbeelden meer kennisſe te hebben / dan de geheele Werelt hen konde onderrigten.

Sijne verdediging aan de Wereld.

Na dat ſy nu na mijn vertrek alle mijne Soldaten hadden / nevens een drie-voudige magt / en wel ruym ſo veel beter middelen / ſo kan de Werelt oordeelen door dat

dat geene / wat ik in hun afweesen gedaan hebbe / wat sy wel souden in mijne tegenwoordigheyd hebben konnen doen / so ik hunne onbeschendenthepd niet hadde voor-gekoomen : het blijkt klaarlijk / wat redenen sy hadden / om my weder naar Engeland op te senden ; als ook dat ik nog oproerig / mupt-sugtig / nog oneerlijk was. Maar sy hebben het klaarder doen blijken / sedert mijn vertrek naar Engeland ; dewyl sy myn volstrekte gesag / geheel in hun magt hadden / met alle die voordeelen / en gelegentheeden / die ik door mijnen arbeyd verkreegen hadde / gelijk ik verlegen ben / dat sy het niet hunne daden blijkbaar gemaakt hebben / so ben ik ongeneegen te seggen / wat redenen my daar toe hebben aangeset ; dit zy alleen maar / om de waarheyd aan den dag te brengen. 1609

Beschuldigt sijn navolger.

XIII. HOOFD-STUK.

Aankomst van het derde Onderstand.

OM alle dese oneenigheeden en quade voortgangen te herstellen / en dat den Thesaurier / den Raad / en de Compagny van Virginia, die Retouren en die voordeelen niet sagen / die sy waren verwagtende ; en dat die geene / die sig daar onthielden / geen genoegsame middelen hadden / om te konnen bestaan ; so bragt dat so veel te weeg / dat sijne Majestept de voorgaande Lastbrief introk / en sy een nieuwe op hunne opgenene name verkreegen. De oude Commissie dus vernietigt zynde / door de kragt van een andere / waar door den seer eerwaardigen Sir Thomas West, Lord de la Warre Generaal van Virginia soude zijn ; Sir Thomas Gates, sijn Luytenant ; Sir George Somers, Admiraal ; Sir Thomas Dale, hoog-Marschalk ; Sir Ferdinando Wainman,

waarom de Koning de eerste Lastbrief introk.

Thomas West Generaal van Virginia gemaakt.

1609 Generaal van de Ruyterij; en ſo voorts alle andere bedieninge / aan ſeer aanſienelyke Mannen / en dat voor hun leven: (alhoewel niemant van hen alle oopt in Virginia geweeſt was / uytgeſondert Kapiteyn Newport, die ook een Commiſſie hadde van Vice-Admiraal:) deeſe voorname Heeren / bragten met malkanderen ſo een aanmerkelyke ſomme te ſamen / waar door ſy Sir Thomas Gates, Sir George Somers en Kapiteyn Newport, met 9 Schеepen en 500 Man afſonden. Yeder van hen had een Laſt-brieſt; dat die eerſt quam aan te landen de oude ſoude intrekken: ſonder kenniſſe / of toeſtemminge van die geene / welke na ſo veel levens gevaar en ſo veel ongemakken geleeden te hebben / het Yſs gebrooken en den weg gebaant hadden.

Een Vloot van 9 Scheepen na Virginia geſonden.

Twiſt over de rang ontſtaan.

Na dat nu alle dingen gereet waren / ſo honden die 3 Kapiteyns over de rang niet over-een koomen / en geraakten derhalven in een Schip / waar door alle 3 hunne Laſt-brieven by den anderen in het Schip / genaamt het Zee-geval, geraakten; ſy gingen t'zeyl van Engeland, in May 1609. Een kleyne kits vergong op Zee door een Oyſtaan; den Admiraal / met 150 Man / 2 Ridders / hun nieuwe Laſt-brief / hun bragt-brieven / nevens de wyſe van hunne beſtiering / en het meeſte gedeelte der Victualie en voor-raad quam niet te regt. Met de andere 7 Schеepen arriveerde Ratcliffe, wiens regte naam / gelyk voor-heen geſegt is / was Sicklemore, en met hem deſe 7 Kapiteynen / als Martin, Archer, Wood, Webbe, Moone, King, Davids en verſcheyde Edellieden van goeden huyſe / en een groot Geſlagt.

Een Schip vergaat.

wat Scheepen in Virginia aanquamen.

Ratcliffe draagt ſig ſlegt in Virginia

Maar gelyk Ratcliffe een ſeer laſtig en ongemakkelyk Menſch op Zee was geweeſt / ſo verhoetelde hy ook alles / wanneer hy aan Land quam: om welke redenen hy voor-heen / gelyk geſegt is / na Engeland was opgeſonden / dog nu wederom koomende / begunſtigt zynde met den

Tytel

Tytel van Kapiteyn der Paſſagiers, hy dan ſiende / dat den Admiraal na allen ſchyn verloozen was / begon met dit nieuw geſelſchap ſyne banden vaſt te maken / en ſodanig tegen my uyt te varen / dat ſy my alle doodelyk hateden / ſelfs eer ſy my eens geſien hadden. 1609

Als ik dooz myne wagten en verſpieders verſtaan had / dat'er een Vloot Scheepen op koomende weg was / weynig dzoomende van ſo een aan-merkelyken onderſtand / bermoede; dat het Spanjaards waren. Waar op ik met alle ſpoed de ſaken ſodanig ſchikte en ozdonneerde / dat hunne aankomſt weynig gevzeeſt wierd / veel min wanhoopte men / indien het tot een gevegt mogt koomen / aan een goeden uytſlag; ook waren de Wilde booz het meeſte gedeelte ſeer gewillig / om ons met hun beſte magt hulpe / en bpſtand te bieden. En hadde het maar ſo uytgevallen / wy ſouden gelukkig zyn geweeſt / want dan ſouden wy hen booz onſe Vyanden gehouden hebben / daar wy hen nu moeſten ontfangen / als onſe Lands-lieden / en Vzienden. Sy deeden alles / wat ſy konden / om my van kant te helpen / ons opgelegde booz-raad na hen te nemen / het Fozt / onſe Wooningen en de Regeering te overvallen / ja om ons alle tot hunne knegten en ſlaven te maken / tot dat ſy ons ſouden t'onder gebzagt hebben / en geheel en al uytgeroept / ſo dat ſy waarlyk eerder quamen / om ons te verſtrikken / dan om ons onderſtand te doen.

Smith ſtelt ſig in ſtaat tegens deſe Scheepen.

word ſlegt van hen gehandelt.

Aan dupſenderley ellende / wierden wy booz deſe ongebondene Kapiteyns / nevens hun ongeregelt geſelſchap / over-gegeeven / (mits den Admiraal dooz dien Oztaan / nevens de Laſt-bzief / ſo als geſegt is / van hen geraakt was) veele onredelyke quanten waren hen toegedaan / quanſuys om een quaad nood-lot te ontvlugten / die nevens hen ſchikkinge wilden maken van de Regeering / den eene dag het eene / den anderen dag /

Muyteneering des Volks.

1609 wat anders beſluptende / van daag moeſt de ou-
de Laſt-brief ſtand houden / en morgen wederom
een nieuwe / den volgenden dag weer niets; in
't kort ſy wilden alles regeeren / of alles ver-
woeſten / nogtans moeſten wy hen minneliik ver-
dragen terwijl ſy ons ſogten te bederven / daar
wy nogtans met hunne dwaasheyd voor oogen
te ſtellen / en ſulks ſoekende te verbeteren / des
Werelds ſmaad op onſen halſe geladen hebben /
met aan hun bloed ſchuldig te weeſen. Geluk-
kig ſouden wy geweeſt zijn / ingevalle ſy noopt
aan-gelant waren / en wy van hunne hulp ver-
ſteeken / en ſo voor altijd aan ons eygen nood-
waar door groote verwerringen ontſtonden. lot waren over-gelaten. Wijl onder dat volk op
aarde geen meerder verwerringe / of ellende kon-
de gebeuren / dan hunne oproerigheeden ons ver-
oorſaakten.

Ik de begeerte / die deſe trotſe Menſchen had-
den / om te regeeren / en dat mijn geſag ſo on-
Smith ſoekt verwagt verminderde / ſiende / wilde ſeer gewillig van
weder na alles afſtaan / en keeren wederom naar Enge-
Engeland land; maar ſiende; dat'er weynig hoope was /
te keeren. dat deſe nieuwe Laſt-brief ſoude over-komen /
ſo wilde ik deſe oproerige geeſten in hunnen voort-
gang ſteupten. Het ſoude te verdrietig / te vreemd /
en by-na ongelooffelijk ſchijnen / indien ik in het
byſonder / alle die onepndige gevaren / t'ſamen-
ſpanningen / en liſten ſoude verhalen / die ik on-
der deſe oproerige dagelijks moeſt verdragen / en
ontvlugten / waar van de voornaamſte ik wel
haaſt kort op de hielen ſat / tot dat mijn ledige
tijd my beter diende / om over hen regt te doen /
en alle gelegenthepd van verder onheyl weg te
Percy toe- nemen. Mr. Percy wierd ſijn verſoek toege-
geſtaan, ſtaan / om (mits hy ſeer ziek was) weder naar
om te Engeland te keeren; en Mr. Weſt met 120 uyt-
vertrekken. geleſene Mannen ſond ik naar de Falles; Mar-
tin met omtrent ſo veel naar Nandſamund, met
behoorlijke voor-raad na hun getal.

Mijn

1609

Mijn jaar zijnde nu ten naasten-by geeyndigt/ so maakte ik Kapiteyn Martin mijn navolger/ om also de order/ van 's Jaarlijks een President te verkiesen, op te volgen; maar hy/ kennende sijne eygene onbequaamheyd/ des volks quaad-aardigheyd/ en de weynige agting/ die sy voor hem hadden/ gaf het selve binnen de tijd van 3 uuren wederom over aan my/ en Martin vervolgde sijn weg naar Nandsamund. Dat volk/ 't welk wy onder Contributie hadden/ handelde hem vriendelijk; nogtans was sijn agterdenkende vreese sodanig/ dat hy in het midden van hunne vrolykheyd/ hunne arme naakte Koning gevangen nam/ en maakte sig Meester van alle sijne gedenk-teekenen en huysen/ en sloeg hem daar ter neder/ hem selve aldaar versterkende.

Martin tot President aangestelt.

Dat hy aan Smith weder afstaat.

Koning der Wilde gevangen genoomen.

Maar sodanig was hy na allen schijn van vreese getroffen/ dat het de Wilde aanmoedigde om op hem aan te vallen/ waar door eenige van sijn volk quamen te sneuvelen/ en verlosten hunnen Koning/ en voerden wel 1000 Scheepels koorn weg/ waar op hy geene de minste beweeging maakte/ om hen te onderscheppen/ maar sond aan my/ die doenmaals aan de Falles was/ om eenige koegels; de welke hem van Jacobs-stad aanstondts wierden toegesonden. Dog hy besteede die so wel/ dat de selve niets uytvoerden/ en hy selve keerde wederom/ beklagende sijne flaauwhertigheyd/ ja wat meer was/ hy liet de sijne overig aan 't geval/ en begaf sig selve naar Jacobs-stad.

Die weder door de sijne verlost wierd.

Lafhertigheyd van Martin.

Hier ter plaatse kan ik niet nalaten de moedigheyd van eenen George Forrest te melden/ die in dien aanval getroffen was van 17 Pijlen/ die alle nog in sijn Lighaam staken/ waar van'er een door en door was gegaan; en egter nog 7 dagen leefde/ toonende sig in al die tijd so kloek-hertig/ als of hy maar een kleyne wonde ontfangen hadde/ waar van hy door

Dapperheyd van Forrest.

gebrek

1609 gebeet van een wond-heelder quam te ſterven.

Lathertigheyd van Mr. Weſt.

Mr. Weſt, die ſijn volk by de Falles geplaatſt hadde / keerde ook aanſtonts wederom naar Jacobs-ſtad, ik / die hem gevolgt was / om te ſien / op wat wijſe hy ſijn Compagny daar geſtelt hadde / ontmoetede hem op de weg / en was wel verwondert / over ſo eene ſpoedige te rug-komſt / en bevont ſijn volk ſo onbequaam gelegert / en dat in een plaats / die den vloed der Rivier onderheevig was / en te gelijk omringt van verſchepde ondzagelijke ongemakken.

Verſoek aan den Powhatan gedaan.

Om ſulks te herſtellen / wierd'er aanſtonts na den Powhatan geſonden; dat hy ons de plaats, ook *Powhatan* genaamt, wilde verkoopen, met belofte / van hem tegens de *Monacans* te beſchermen; de voorwaarden behelſden; dat hy nevens ſijn volk het Fort en de Huyſen ſoude aan ons voor een gedeelte koper overgeeven; dat alle, die ſig aan dievery ſouden ſchuldig maken, aan hem ſouden geſonden worden, om aldaar hunne ſtraffe te ontfangen, dat yeder huys, als eene Contributie, een Scheepel koorn ſoude opbrengen, en dat voor een duym-breed kooper in 't vierkant, en een gedeelte *Pocones*, 't welk als een Jaarlijkſe Schatting naar *Jacobs-ſtad* ſoude werden geſonden, tot eene ſchuld-erkenteniſſe voor hunne beſcherminge, en al wat ſy vorder konden miſſen, ſouden wy na beſcheydenheyd met den anderen verhandelen.

Muyteryen der Engelſe.

Maar beyde deſe uptnemende plaats / als ook deſe goede Voorwaarde / wierden door de weederſpannelingen der onſe verworpen / veragtende beyde my / en mijne groote voorſorge / en geſag. In ſo verre hingen ſy af / van de nieuwe Laſtbrief van den Generaal / dat ſy nergens op agt ſloegen. Het ſlimſt van allen was den ſpijt / waar mede ſy my bejegenden; ja my toedienende / dat al het Land der *Monacans*, hun Goud, en Waaren, ja niets tot my ſoude gebragt worden,

Quade bejegeningen aan Smith.

den, dan als het hen beliefde. Niet tegen-staande dat / ben ik verwondert / wanneer ik my te binnen brenge / hoe ik alleen met 5 Mannen durfde ondernemen (alhoewel ik wist / hoe gretig sy na myn bloed dorsteden /) so na-by hen te koomen / en te bevechten; dat men de voornaamste van dese oproer-makers soude gevangen nemen, welkers getal tot by-na 120 Man aangroepde / 't geen my noodsaakte te wyken; doch onderwylen overwelDapperheyd van Smith. digde ik een van hunne booten / waar mede ik het na hun Schip wende / waar in alle hunne voorraad was / 't geen ik na my nam / en wonder wel viel het uyt / dat ik de boots-gesellen so genegen en stand-vastig voor my vond / andersints soude'er weynig moogelykheyd voor my geweest zyn / om het te komen ontvlugten. 1609

Doch veele andere waren'er / die meerder redelykheyd / mits het geen sy ondervonden hadwerd by eenige in hoog-agting gehouden. den / gebruykten; die van dat sy eerst daar te lande gekoomen waren / gehoort hadden het goed getuygenisse / dat veele oude Soldaten van my gaben / terwyl sy selve met hunne eygen oogen myne daden / die ik met sulk eene beschepdenheyd uytvoerde / gesien hadden. Als daar waren de Kapiteynen Wood, Webbe, Moone, Fits, James, Mr. William Powel, Mr. Partridge, Mr. White, en verscheyde andere / die / wanneer sy de quaad-aardigheyd van Ratcliffe en Archer nevens hunne mede oproer-makers bemerkten / des selfs gesellschap verlieten / en hielden sig aan my als myne getrouwe vrienden. Maar het slimste van allen was / dat de arme Wilde, die dagelyks hunne Contributie aan my opbragten / van Quade bejegeningen der Engelse aan de Wilde. dat onnatuurlyk volk so geplaagt wierden / wien sy hun koorn ontstalen / hunne verciersels ontroofden / ja de selve sloegen / breekende hunne hupsen / en namen verscheyde gevangen; so dat Klagten daar over aan Smith gedaan. sy dagelyks aan my klaagden / dat ik so een volk tot hunne bescherming daar gebragt hadde, die hen slimmer, dan hunne vyanden de *Monacans* han-

del-

1609 delden, al het welke ſy tot nog toe, ter liefde van my, hadden verdragen, dog dat ſy vergiffenis verſogten, indien ſy na deſen hen ſelven beſchermden, terwijl ik die dog niet konde ſtraffen, of tot reden brengen, gelijk ſy al lang verwagt hadden; ja tot ſo verre vielen ſy my laſtig / om hunne miſdaden te ſtraffen / dat ſy my aanbooden (indien ik hen wilde voorgaan) voor my, tegens hen te vegten.

Smiths yver voor het gemeene wel-weeſen.

Wanneer ik nu 9 dagen daar beſteet hadde / hen ſoekende tot beter gedagten te bzengen / met aan hen te vertoonen / hoe ſy ſig ſelven bedroogen, met die glinſterende hoop van die *Zuyder-Zee*-mijnen, koſtelijke waaren, en groote overwinningen, die ſy hen ſo dwaaſlijk verbeelden, op te doen, ſag ik egter dat ik niet konde uytregten, derhalven maakte ik t' zepl / en keerde wederom naar Jacobs-ſtad.

Overval der Wilde.

So haaſt was het Schip niet onder zepl / of de Wilde beſpzongen deſe 120 Man in hun eygen Fozt / terwijl'er veele van daar in de Boſſchen waren geloopen; ſy verſloegen'er veele / en maakten de reſt ſo vol vzeeſe / dat hunne gevangene het ontſnapten en ſy veylig wederom keerden / met de ſwaarden en kleederen van die geene / die ſy verſlagen hadden. Maar al-eer wy een halve mijl waren voozt-gevaren / geraakte ons Schip aan de gzond / 't geen ons nog eens de vzy-moedigheyd deede nemen / om met hen in onderhandeling te koomen; dog wy vonden hen ſo wonderlijk verbaaſt / dooz deſen aanval / van ſo wepnige Wilde, dat ſy hen aanſtonts ſelfs / ſonder eenige voozwaarde ter beſchepdenheyd / en aan de genade van ons over-gaven; waar op ik aanſtonts 6 / of 7 van de vooznaamſte mupte-makers deede vatten / de reſt ſond ik naar den Powhatan, dat nieuw-gemaakte Fozt hadden de Wilde al ſeer aardig met lange dikke ſtokken / en baſten van boomen verſterkt / ſo dat het bequaam was vooz hen / om ſig tegens alle de Wilde van geheel Vir-

De Muyt-makers geeven hen aan Smith over.

ginia

ginia te beſchermen / 3 hupſen waren 'er in / ge- 1609
noegſaam geſchikt ter woningen / en omtrent 100 mozgen Lands / die al gereet waren / om bezaapt en beplant te werden / geen plaats was'er in geheel Virginia, 't geen onſes bedunkens ſo ſterk / en vermakelijk lag / 't geen wp daarom ook noemden Non ſuch (Sonder wederga.) Ik bevzeedigde de Wilde aanſtonts / hen weder-gevende aan peder party / 't geen ſp verloozen hadden; en ſo wierden wp alle weder goede vzienden. Een Plaats Non-ſuch genaamt.

Nieuwe Officiers wierden daar gemaakt / om 't bevel te hebben / en ik maakte mp gereet / om te vertrekken / als wanneer ter ſelver tijd Kapitepn Weſt, daar aan-quam / wiens edel-moedige natuur deſen oproerigen hoop ſo ſeer misbzuykt hadde / die geene nu / die daar aan Land waren; ſiende dat ſp al de voozraad / en krijgs-tupg in hunne handen hadden / begonden als voozen oproerig te wozden / ja het ging ſo hoog / dat ik hen aan hun eygen geval overliet; waar op ſp Non-ſuch verlieten / en trokken na Weſt-Fort, en ik met alle ſpoed / die ik konde / naar Jacobsſtad, alwaar mp op mijne reys dit vzoebig ongeval bejegende. Smith maakt ſig gereet, om te vertrekken. Non-ſuch verlaten.

Slapende dooz vermoeythepd in mijn Boot (want het Schip was 2 dagen te voozen vertrokken) ſtak pemand mijn krupt-ſak in bzand / waar dooz het vlees van mijn lighaam omtrent 10 duymen in 't vierkant ſo jammerlijk verſengde / dat ik om dien pijnelijken bzand te bluſſen / en die upt mijn kleederen te krijgen / ik over boozd ſprong in de diepte der Rivier / alwaar ik / al-eer ſp mp konden weder krijgen / by-na verdzonken had. In dien ſtaat ſonder Heel-meeſter / of hulp-middelen / moeſt ik omtrent 100 mijlen ver reyſen. Wanneer ik nu tot Jacobs-ſtad aanquam / daar ik alle toebereydſelen / of tot Vzeede / of Oozlog ſag vaardig maken: om voozraad te verkrijgen / ſo wierd Ratcliffe en Archer nevens de reſt van hun mede-makkers dooz mp voor het krijgs-ge- Smith met Bos-kruyt gebrant. Komt tot Jacobs-ſtad.

regt

1609 regt gedaagt / dog hunne beſchuldigende gewiſſe vreeſende voor het verlaten van hunne plaats / eene regtvaardige vergeldinge te verkrijgen / te meer / wanneer ſy my ſagen / naauwlijks magtig om te konnen ſtaan / en by-na ſinneloos / ter ſaake van myne ondragelijke ſmerte / hadden noch dat ſnode voornemen / om my in myn bed te vermoorden; maar het hert ontſonk die geene / die my met een Piſtool van kant ſoude gemaakt hebben. Sy dan niet wetende / wat ſy beſt ſouden by der hand nemen / verbonden ſig alle te ſamen / om de regeering met geweld na hen te nemen / om ſo hunne regtveerdige ſtraffe te ontſnappen. Ik had egter kennisſe van hunne voornemens / en om ſulks te wederſtaan / booden myne oude Soldaten my aan; dat ik hen maar vryheyd wilde geeven, om dien om den hals te brengen, die myne bevelen ſoude wederſtaan, egter wilde ik ſulks niet toeſtaan / maar ſond om de Schippers van de Scheepen / en overlepde met die / om wederom naar Engeland te vertrekken.

Snood voornemen, om Smith te vermoorden.

Trouwheyd van de oude Soldaten aan Smith getoont.

Smith in een ſobere ſtaat.

Diende / dat'er in het Voyr niets was / om myne wonden te heelen / en dat de Scheepen den volgenden dag ſouden vertrekken / en myn Laſt-brief ſoude vernietigt worden / niet wetende waar ik / ſo voor my ſelven / als myne Soldaten / voor 't geen ſy verloozen hadden / vergelding ſoude eyſſen / wiſt ik niet / aan wien ſy ſig ſouden aangeeven / terwijl men niet konde raden / wie die nieuwe Laſt-brief ſoude aanbaarden / en ik reeds verſteken was van myn geſag / 't geen my vermoeden deed hebben / de oorſaak te zijn van alle deſe mupteneringe; behalven dat myne wonden ſo pijnelijk waren / en myne ſmerte ſo ondragelijk / dat ſeer weynige my 't leven toeſchreeven; behalven dat ſag ik in geen ſtaat te geraken / om myne ſaken te herſtellen / die tot ſo verre verloopen waren / veel min deſe muptery te onderdrukken / oorde te ſtellen tot een genoegſame voorraad / ſo als myn voornemen was / ook

wiſt

wist ik seer wel / hoe / staande dese saken mijne 1609
eygen daden / en tegenwoordigheyd / wel berepscht
wierd / als mijne goede bestiering / het welke nu
niet konde zijn / derhalven ging ik aanstonts naar
buyten / van voornemen zijnde / om voor hen na
goede Gouverneurs uyt te sien / en ordre te stel-
len tot dempinge van hunne muyterij / dog kon-
de niemant van bequaamheyd vinden / die het
selve soude willen aannemen. Onderwijlen dat Verſoek aan
ik weg gegaan was / versogten sy Mr. Percy (die Percy.
mede naar Engeland dagt te gaan) dat hy hun
President wilde zijn, en by hen blijven. In min-
der dan een uur was dese verwisseling begonnen /
en beslooten. Wanneer nu de Compagny ver-
stont / dat ik hen wilde verlaten / en dat sy de rest
van 't volk / die hen alle Presidenten en Raden
noemden / in de Wapenen sagen / so begonden'er
verschepde dese nieuwe Bevel-hebber te stikstoopen /
die nu al hun verstand te samen spanden / dat ik
hem mijne Last-brief wilde overgeeven / dat ik
na veel gedoens / en verschepde bittere verwij-
tingen weygerde / seggende ; dat ik hem mijne Harde taal
Last-brief niet wilde overgeeven, en dat ik de *Co-* van Smith.
lonie soude laten sonder Commissie, en wilden sy
die hebben, sy konden my die ontsteelen, maar
nooyt soude ik die overgeeven, aan sulk een volk,
als sy waren.

Dog indien my dat droevig ongeluk niet was
overgekoomen / ik soude wel haast dese heet-ge-
bakerde / en oproerigheeden gedempt hebben / so
maar de Scheepen my hadden agter-uyt gezeylt /
ik soude wel sodanigen schikking onder de Wilde ge-
maakt hebben / waar door wy nog Spanjaard, nog
Wilde, nog hongers-nood / souden hebben behoeven
te vreesen / veel min ons Wettelijk gesag ; maar
tot so duuren pryis / als wy het gekogt / en be-
taalt hadden / wel weeten te beschermen. Maar
wat sal ik seggen / sy moesten my / laten gaan / Smiths van
't zy sonder roem gesegt / die in alle mijne onder- antwoor-
nemingen / de geregtigheyd tot mijn eerste lepds- dingen.

1609 man hadde / en de onderwinding tot mijn twee-
de; die altijd de ſnoodheyd / leuyheyd / hovaar-
dy / en den hoon meerder veragte / dan eenige ge-
varen / die noopt meerder voor my nam / dan
mijne Soldaten nevens my / die hen noopt na
eenige gevaren wilde ſenden / daar ik my ſel-
ven niet aan 't hoofd ſtelde; die noopt ſien wil-
de / dat de mijne pets ontbraak / van 't geen ik
ſelfs hadde / of door eenige middelen wiſt te ver-
krygen; die eerder gebrek wilde lijden / dan pe-
mant pets ontfutſelen / eerder honger / dan niet
te betalen; die de daden meer beminde / dan woor-
den; gierighepd en bedrog meerder hatede / dan
de dood; wiens ondernemingen het leven / der
Engelſſe en wiens verlies hun dood was.

Hoe Jacobs-ſtad na het vertrek van Smith gela-ten wierd.

Op mijn vertrek liet ik de Engelſſe met 3 Scheepen / 7 Sloepen / Goederen / die opge-legt waren tot den handel / den Oegſt eerſt verſch ingeſamelt / en van 10 weeken voorraads voorſien / 490 en verſcheyde andere Mannen / 24 ſtukken Kanon / 300 Muſquetten en Snap-hanen / Koegels / Hagel / Kruyd / en Lont in overvloed / Schilden / Pieken / Houtwerg en De-gens / meer dan ſy tot hunne Manſchap van nooden hadden / van der Wilde Taal en Woo-ningen goede kundſchap / en daar by meer dan 100 wel-gewapende en geoeffende Soldaten; Net-ten om te Viſſen / Werk-tuyg van allerley ſoort / Kleedinge tot hun behoefte / en eenige Paarden / 5 / of 600 Varkens / en ruym ſo veel Hoenderen met hunne Kiekens / eenige Bok-ken en Schaapen / ja al wat daar gebragt en-de gefokt was / wierd'er gelaten. Maar wat was het / nergens wierd agt op gegeeven / 't ging al van de hand in de tand / en alles / wat ſy hadden / wierd onmatelijk doorgebragt / ner-gens op agt geſlagen / en egter derfden ſe nog eenige ſchoon-ſchijnende klagten tegens my upt-braken. Waar van de uptwerkinge was / dat men de Scheepen wel 3 weeken langer ophield / al-

Agteloof-heyd des Volks, om het ſelve te verneeren.

al-eer sy konden vertrekken. So dat men tijd en kosten veel beter hadde konnen besteeden / maar het quam seer wel over-een met de rest van hunne snoode handelingen. 1609

Behalven dat Jacobs-stad seer wel en sterk was gefortificeert / en bebouwt met omtrent 50 / of 60 Huysen / so liet ik hen nog 5 / of 6 bysondere Forten / en Plantagien / alhoewel die so kostelijk niet waren / als onse navolgers hen wel ingebeelt en verwagt hadden / altijd die waren beter / als sy in vervolg van tijd gemaakt hadden. In al die tijd hadden sy niet meer / dan een Timmerman in die Land-streek / en 3 anderen / die niet veel konden / dog egter begeerte hadden / om dat hand-werk te leeren / 2 Smits / 2 Zeyle-makers / en die geene / die sig toeschreeven arbeyds-lieden te zijn / waren ten meesten-deele Soldaten / en de sulke / die als Avonturiers waren / om hen te versellen / of die sy konden beweegen / om met hen te gaan / die ook niet wisten / wat een dag werkens in had. Voor de rest waren het arme Edellieden / Hand-werkluy / Dienst-knegten / Vry-geesten / en diergelijke / die tienmaal meer bequaam waren / om een begonne Volk-planting te bederven / dan op te regten / of te helpen beschermen. Want wanneer nog vreese Gods / nog Wetten / nog schaamte / nog het ongenoegen van hunne Vrienden hen / daar sy van daan quamen / konde in toom houden / so was'er weynig hoop / om een van 20 alhier goed te maken. Niet tegen-staande so moet ik bekennen / dat verscheyde onder hen / een beter gemoed kreegen / en naarstiger wierden / dan men wel verwagt hadde: nogtans een goed Werkman soude in een dag meer wesentlijk werk verrigt hebben / dan 10 van hen in een week. En daarom mogten sy met reden sig meerder verwonderen / hoe wy nog so veel konden uytvoeren / dan ons so quaad-aardig handelen / om dat wy niet meerder uytgevoert hadden / en de vrugt van

wel-gebouwtheyd van Jacobs-stad.

Hand-werks-lieden aldaar gelaten.

Quade Imborst der gebleevene Engelsche.

1609 onſen arbeyd / wie weet / aan wien wy dat nog hebben overgelaten.

Ondeugenheyd van Volday.

Maar om te ſien de Regtvaardigheyd Gods over de Duytſers, ſo weete den Leſer; dat Volday, waar voor-heen af is geſprooken / een middel had weeten upt te vinden / om naar Engeland over te ſteeken / alwaar hy der Koopliedden Oozen vol blies / met te ſeggen / wat rijke Mijnen hy gevonden hadde, en wat groote dienſten hy hen in 't vervolg wilde doen, voor welke onderrigting ſy hem ſeer wel beloonden. Hy keerde derhalven met de Heer la Warre wederom / maar vien bevont / dat hy een voornaame bedrieger was / die ook ſeer ellendig ſijn leven eyndigde. Adam en Francoys, ſijne 2 mede-makkers / die naar den Powhatan gevlugt waren / beloofden aan hem / op de aankomſt van dien Heer / veele wonderen / die ſy ſouden uptregten / indien hy maar wilde toeſtaan; dat ſy naar hem mogten vertrekken. Maar den Koning ſiende; dat ſy eyndelijk / 't zy met / of ſonder ſijn verlof dog ſouden gegaan hebben / antwoorde; gy, die Kapiteyn *Smith* om mijnent wil hebt bedrogen, ſoudet ook ſeekerlijk my bedriegen, om uw verſoening by dien Heer te maken. Waar op hy ſijn volk beval; dat ſy hen de harſſenen ſouden in ſlaan.

Als mede van Francoys en Adam.

Verwijt van den Powhatan aan deſe ſchelmen.

Om dit te beſlupten / de hoogſte eer / die oopt de grootſte Monarch toe-quam / was de uptbreyding van hunne Heerſchappy / en het oprechten van Gemeene-beſten. En alhoewel veele ſig de overwinnaars der Wereld hebben toegeſchreeven / nogtans waren'er bzy meer deelen van de Wereld / waar van ſy noopt gehoord hadden / en die hen noopt hadden onderworpen / want de Meders, Perſianen, en Aſſyriers, hebben noopt geheel Aſia overwonnen / nog de Grieken niet anders / dan maar een gedeelte van Europa en Aſia. De Romeynen, 't is waar / hadden een groot gedeelte van beyde; maar van het Meder-Ryp-

Vertoog van Smith wegens het oprigten van Regeeringen.

Met voorbeelden bygebragt.

der

der-en Weſter-gedeelte van Africa 't geheel America, en Terra incognita, of 't Onbekende Land, waren ſy geheel onweetende: en onſe kenniſſe is tot nog toe onvolmaakt. Dat hunne beginſelen / eynde en bepalingen / geſchikt wierd door den Almagtigen / is klaar: maar te overwegen / door wat geringe middelen / vecle van hen / die begonnen hebben / is wonderlyk. Want sommige ſchryven / dat Romen in sig ſelven / gedurende de regeeringe van Romulus, het getal van 1000 Hupſen niet te boven ging. En de Carthagers wierden tot ſo groot een ſtaat / daar ſy in den beginne geen grooter ommetrek / dan de riemen van een Oſſen-huyd beſloegen / dat ſy met Romen om de Heerſchappy des Werelds vogten. Ja Venetien, dat ter deſer tyd het wonder der Aarde is / was in ſyn eerſte beginſel maar een Moeras / bewoont door ſlegte Viſſers. Van gelyken Ninive, Thebe, Babilon, Delus, Trojen, Athenen, Mycena, en Sparta, wierden van klepne beginſelen / tot ſeer vermaarde Staten / alhoewel hunne overblyfſelen thans maar beſtaan / in de bloote naam. Nu dit ons klepn Gemeene-beſt / het Landſchap Virginia, beſtont maar / gelyk gy gehoort hebt / ſlegts uyt 38 Perſonen / en is ſedert 2 jaren aangewaſſen tot 200. Nogtans door deſe geringe middelen is deſe Volk-planting in Virginia ſo geagt geraakt / dat verſcheyde Heeren / dappere Ridders / en deftige Edellieden / begeerig zijn geweeſt het ſelve te ſien / gelyk ſommige ook gedaan hebben / en nu na ſo veel moeyte en onkoſten van 15 jaren / ſo ſware ſomme / en volk / word die nu ſo ontruſt. Indien wy te regt overweegen onſen voortgang / en wat de Spanjaards, en de reſt gedaan hebben / wy hebben geen reden / om te wanhoopen; want met ſo klepne koſten / hebben ſy noyt grooter ontdekkinge gedaan / met ſulke ſeekere proeve van byſondere waaren / dan'er in ſulke korte tyd van

1609

Opkomſt van Virginia.

1609 Virginia is gekoomen / en dat door sulke geringe middelen.

Als mede van Nieuw-Engeland.

Nieuw-Engeland is als upt de duysternisse herboort gebragt / en verschaft een bragt / van nabp de 200 Scheepen / alwaar nu opgeregt is een destige volk-planting. Wat belangt de Sommer-Eylanden, die zijn niet minder dan oopt / en nogtans hebben dese van een bzp minder / en meerder moepelijkheeden hun beginsel genoomen / dan oopt Romen, Carthago, of Venetien.

EYNDE.

RE-

REGISTER

Der voornaamſte Saaken, vervat in de *Scheeps-Togt* van *Johan Smith* na *Virginia*.

Aanbieding (liſtige) der *Wilde* aan de *Engelſſe* gedaan. 106
. . van den *Engelſſen* Geſant aan den *Powhatan* gedaan. 191
Aanbiedingen, door *Newport* in den Raad gedaan. 79
. . door de *Chickahamanias* aan de *Engelſſe* gedaan. 183
Aanſlag op *Jacobs-ſtad* te vergeefs ondernoomen. 109
Aanſpraak van *Smith* aan den Leſer wegens *Virginia*. 12
. . door den *Powhatan* aan *Newport* gedaan. 46
. . door *Smith* aan ſijn volk in de Bark gedaan. 51. 52
. . door *Smith* aan den Koning van *Paumankee* gedaan. 109. 110. 111
. . door *Smith* aan de Inwoonders van *Pamaunkee* gedaan. 113
. . door *Okaning* aan *Smith* gedaan. 128
. . door een oude *Wilde* aan ſijne Lands-genooten gedaan. 184
. . (deſtige) door *Smith*, aan de Leuyaars gedaan. 201. 202
. . is van een goede uytwerking. 202
Aanval, op wat wijſe door de *Powhatans* in den Oorlog word gedaan. 164
Aard-beſyen in *Virginia* gevonden. 144
Accomack, een Landſchap beſchreeven. 47
Ajuyn, overvloedig in *Virginia* gevonden. 146
Altaren met des ſelfs offerhanden der *Virginianen* beſchreeven. 168
America, waarom ſo genoemt. 4
Amidas (*Philip*) gaat met een Schip onder zeyl en komt op de kuſt van *Florida*. 5
Amorolek, een gevangene *Wilde*, houd een geſprek met de ſijne, wegens de *Engelſſe*. 69
. . waar door hy veel by de ſijne uytwerkt. 70
. . werd wederom in vryheyd herſtelt. ibid.
Anas Todkill werd aan Land geſonden, en aldaar van de *Wilde* beſchooten. 64
Antimonie, door de *Engelſſe* uyt een Mijn gehaalt. 54
Argall neemt voor, om *Pocahontas* te vangen. 174
. . op wat wijſe hy het ſelve uytvoerde, 175. 176
. . werd met 150 man en *Pocahontas* na den *Powhatan* geſonden. 178
. . verbrant eenige Huyſen der *Virginianen*. 179
. . komt aan de Woon-plaats van den *Powhatan*. 180
. . doet een Reden-voering aan de *Chickahamanias*. 183
Arougbcun, een Dier in *Virginia*. 146

Aſpanick, een Dier in *Virginia*. 146

B.

Baard, werd ſeer ſelden aan de *Wilde* gevonden. 63
Bad-water, ſo heet, dat Varkens-vlees daar in gekookt wierd. 14
Beadle (*Gabriel*) toont ſig naarſtig in den arbeyd. 84
Bedenkingen, van *Smith*, over het verlaten van *Virginia*, te berde gebragt. 35
. . van *Smith*, aan den Leſer gegeeven, wegens ſijn handel in *Virginia*. 120
Beeſten zijn ſeer vrugtbaar in *Virginia*. 198
Begraaf-plaats der Koningen van *Virginia* beſchreeven. 170
. . der gemeene Lieden. 171
Beloſten, door de *Rapahanocks*, aan de *Engelſſe* gedaan. 72
. . door den *Powhatan*, op de Reden-voering van *Smith* gedaan. 100
Bergen van *Virginia*, wat die voort-brengen. 133
Berigt van *Virginia*, met Kapiteyn *Argall* na *Engeland* geſonden. 207
Beſchuldiging, door de *Engelſſe* tegen *Smith* ingebragt. 17
Beſchuldigingen van ſommige tegens den Raad ingebragt. 20
. . die wederlegt worden door *Smith*. 21
Beſweering, met wonderlijke grillen, omtrent *Smith* gedaan. 30. 31
Bever van *Virginia* beſchreeven. 146
Bewoonders van *Pawtuxunt* zijn ſeer handelbaar. 62
Blok-huys, door de *Engelſſe* getimmert. 198
Bolus-Rivier, waar geleegen, en waarom ſo genoemt. 51. 138
Bont werd by de *Wilde* ſeer hoog geagt. 54
Boodſchap (ſpotagtige) door *Smith* aan den *Powhatan* geſonden. 107
Boodſchap, door den *Powhatan* aan de *Engelſſe* geſonden. 177
. . Antwoord door de *Engelſſe* daar op gedaan. 178
. . door den *Powhatan* aan de *Engelſſe* Geſant mede gegeeven. 195
Boogen der *Virginianen*, waar van gemaakt. 158
Boomen van verſcheyde ſoort in *Virginia* gevonden. 144
Boskruyd, door de *Wilde* voorgenoomen, om te zaayen. 31
. . brengt 3 *Wilde* om den hals. 130
Brief, door *Smith* aan den Theſaurier en Raad van *Virginia* in *Engeland* geſonden. 88
. . des ſelfs inhoud. ibid. 89. 90. 91. 92. 93.
Brijnton (*Edward*) by den *Powhatan* gelaten, om Vogels te ſchieten. 108
Broeders (2) koomen halen Suſter *Pocahontas* beſoecken. 181

Bruggen van een wonderlijk maakſel door *Smith* aangetroffen. 38
Burgers van *Roanoack* in hun gedaante en dragt beſchreeven. 155
Buyt, door *Smith* op de *Maſſawomekes* behaalt. 163

C.

C. *R. O.* tot een teeken van kundſchap, door de *Engelſſe* op *Virginia* gevonden. 9
Cabot (*John*) ontdekt verſcheyde vreemde Landen. 4
Cabot (*Sebaſtiaan*) wat Landen hy ontdekt heeft. 4
Canoes, door de *Engelſſe* van die van *Chiſapeack* verovert. 74
Caſſen (*George*) word van de *Wilde* dood geſlagen. 25
Chechinquamins, een ſoort van vrugten, in *Virginia* gevonden. 143
Chickahamania, door *Smith* aldereerſt ontdekt. 23
. . des ſelfs Rivier brengt veel gevogelte voort. 24
Chickahamanias maken Vreede met de *Engelſſe*. 182
. . waar de ſelve hun woonplaats hebben. 184
Chiſapeack, een Landſchap met ſchoone vlaktens. 73
. . des ſelfs inwoonders onthalen de *Engelſſe* heel beleeft. ibid.
. . ſchieten naderhand veele Pijlen op de *Engelſſe*. 74
. . raken met de *Engelſſe* in accoord. 75
Chiſkiack, een Rivier in *Virginia*. 136
Chriſtoffel Columbus geſonden, om vreemde Landen te ontdekken. 4
Cieraad der Mannen van *Virginia*. 153
Collier (*Samuel*) te *Warraſkoyack* gelaten, om de Taal te leeren. 97
Compas, door *Smith* aan den Koning van *Pamaunkee* vereert, daar de *Wilde* ſig ſeer over verwonderden. 26
Croatan, op een poſt geſneeden gevonden. 10
Cuſcarawaock, een Rivier wat de *Engelſſe* aldaar ontmoetede. 49
. . door wat volkeren deſe plaats bewoont word. 50
Cuttatawomen, een Rivier in *Virginia*. 137

D.

Dale (*Thomas*) begeeft ſig met 50 Mannen na de *Chickahamanias*. 184
. . ſent een Geſant na den *Powhatan*, om des ſelfs Dogter ten huuwlijk te verſoecken. 186
Dienſt der Prieſters van *Virginia*, waar in beſtaat. 168
Dieren, van veelerley ſoort in *Virginia* gevonden. 146
. . konnen ſeer wel aarden in *Virginia*. 150
Draak (*Francoys*) komt met 23 zeylen op de kuſt van *Virginia*. 6
Drank word ſeer ſchaars aan de *Engelſſe* uytgedeelt. 19
Dreg, door *Smith* verlooren, brengt hem in groot gevaar.

I.

Jacobs-ſtad werd geheel door den brand verteert. 41
. . werd door vlijtigheyd der *Engelſſe* weder herbouwt. 42
Jagt, op wat wijſe door de *Virginianen* geoeffent. 160
. . hoe de ſelve in de Woeſtijnen word gedaan. 161
Japazaws belooft aan *Argall*, om *Pocahontas* in ſijne handen te leveren. 174
. . op wat wijſe hy dit door ſijn wijf uytvoerde. 175. 176
Inſtrumenten van Muſijken Oorlog, by de *Virginianen* gebruyklijk. 165
Johan Rolf trouwt met *Pocahontas* in *Virginia*. 181. 182
Johan Smith begeeft ſig op de Vloot, om na *Virginia* te zeylen. 13
. . komt aan de *Canariſe* Eylanden. 14
. . word met *Newport* en 20 man op een Togt geſonden. 16
. . om wat reden hy als een gevangene wierd gehouden. 17
. . waar van hy ſig met een onverſaagt gemoed ſuyvert. 18
. . werd in den Raad aangenoomen. 18
. . krijgt het beſtier over veele ſaken en ſtelt goede order. 21
. . vaart met de Sloep Landwaard in. ibid.
. . komt te *Kecoughtan*, alwaar hy met de *Wilde* in gevegt raakt. 22
. . begeeft ſig met 2 *Engelſſe* en 2 Slaven in een *Canoe*. 25
. . raakt met 200 *Wilde* in een ſchermutſeling en wert gevangen. ibid.
. . op wat manier hy wierd gevangen. 26
. . werd voor den Koning van *Pamaunkee* gebragt. ibid.
. . werd aan een boom gebonden, om doorſchooten te worden. 27
. . op wat wijſe in triumph wierd omgevoert. ibid.
. . hoe hy omtrent het eeten van hen gehandelt word. 28
. . is in gevaar van gedood te werden. ibid.
. . werd by de *Wilde* voor een Waarſegger gehouden. 29
. . op wat wijſe in ſeeker Huys van de *Wilde* beſwooren wierd. 30
. . werd van *Opitchapam*, des Konings broeder, beſogt. 31
. . werd na *Werowocomoco* gevoert. ibid.
. . verſchijnt voor den *Powhatan*, der *Wilden* Koning. 32
. . is in gevaar des doods, dog werd door *Pocahontas* verloſt. ibid.
. . werd door bevel van den *Powhatan* na *Jacobs-ſtad* geſonden. 33
. . is in gevaar des doods by ſijn eygen Volk. 34
. . werd by de *Wilde*, als een *Orakel* geagt. 36
. . begeeft ſig met 20 man na den *Powhatan*. 38
. . word van hem en de ſijne ſeer wel ontfangen. ibid.

. . werd

. . werd met 60 Mannen, om te ontdekken, uytgeſonden. 43
. . valt wakker op de *Wilde* aan. 44
. . des ſelfs naam is een vreeſe voor de *Wilde*. 45
. . gaat met 14 man in een Bark een Togt doen. 46
. . doet een Aanſpraak op het murmureeren van ſijn Volk. 51. 52
. . komt in de Rivier *Patowomek*. 52
. . valt in een hinderlaag van wel 4000 *Wilde*. 52
. . raakt in doods-gevaar door het ſteeken van een Viſch. 56
. . komt te *Jacobs-ſtad*, alwaar ſijn geheele geſelſchap Ziek vint. 57
. . werd in plaats van *Ratcliffe* te *Jacobs-ſtad* aangeſtelt. ibid.
. . word ſeer beleeft van den Koning van *Kecoughtan* onthaalt. 58
. . komt aan de Rivier *Tockwogh*. 59
. . word aldaar vriendelijk van de *Wilde* ontfangen. 60
. . word van de *Wilde* aangebeeden, die hy daar over beſtraft. 61
. . komt te *Patowomek*, en van daar te *Rapahanock*. 63
. . houd aldaar een ſchermutſeling met de Inwoonders. 64. 65
. . word heel beleeft van 3 Koningen onthaalt. 66
. . gaat met ſijn Volk t' Scheep. 69
. . houd een geſprek met eenige *Wilde*. 70
. . werd van den *Rapahanock* ſijn boog en pijlen aangeboden. 71
. . ſchenkt 3 Vrouwen aan 3 *Wilde*. ibid.
. . ontdekt de Rivier *Payankatank*. 72
. . komt by *Comforts-punt*. 72
. . word ſeer beleeft van de Inwoonders van *Chiſapeak* onthaalt. 73
. . raakt met haar in gevegt. 74
. . doet ſware dreygementen aan haar. 75
. . keert weder na *Jacobs-ſtad*, alwaar hy behouden aan-komt. 75
. . werd tot Preſident van *Virginia* aangeſtelt. 76
. . werd in den Raad overſtemt. 79
. . ſuyvert ſig van ſijne beſchuldigingen, en doet een edelmoedige aanbieding. ibid.
. . paſſeert de Rivier *Pamaunkee*, om na den *Powhatan* te gaan. ibid.
. . op wat wijſe van *Pocahontas* met hare wijven onthaalt wierd. 80
. . op wat manier hy by hen een gaſt-maal hield. 81
. . verſoekt den *Powhatan*, om de Preſenten te koomen ontfangen. 81
. . ſet alle de *Engelſſe* aan het werk. 84
. . begeeft ſig in een Bark, om verdere ontdekking te doen. 85
. . doet ſijn Volk te *Chickahamania*

mania aan Land gaan. 86
. . krijgt aldaar veel koorn, en keert weder na *Jacobs-ſtad.* ibid.
. . ſchrijft een Brief aan den Theſaurier en Raad in *Engeland.* 88
. . begeeft ſig na *Nandſamund.* 94
. . geeft aldaar vuur op de Bewoonders, en ſteekt een Huys in brand. ibid.
. . begeeft ſig op een Togt, en ontdekt *Appamatuck.* 95
. . is begeerig, om den *Powhatan* op te ligten. ibid.
. . begeeft ſig op Reys na *Pamaunkee.* 96
. . moet om het onweder te *Kecoughtan* vertoeven. 97
. . komt te *Werowocomoco.* 98
. . doet een Reden-voering aan den *Powhatan.* 99
. . wederlegt de Reden-voering van den *Powhatan.* 102. 103
. . maakt wakker ruym-baan onder de *Wilde* met ſijn Piſtool. 105
. . werd door *Pocahontas* voor de lagen van haren Vader gewaarſchouwt. 107
. . komt te *Pamaunkee*; alwaar wel van den Koning onthaalt word. 109
. . doet een Aanſpraak aan de ſelve. ibid.
. . word in het Huys des Konings door 700 *Wilde* beſet. 110
. . vermaant daar over ſijn Volk tot dapperheyd aan. ibid. 111
. . ſpreekt den Koning onverſaagt aan. 111. 112
. . neemt hem gevangen, en brengt hem by ſijn eygen Volk. 112. 113
. . doet daar op een aanſpraak aan de Inwoonders van *Pamaunkee.* 113
. . maakt een groote ſchrik onder de *Wilde*, die op hem aanvielen. 114
. . word van de *Wilde* met eenige der ſijne vergiftigt. 118
. . mishandelt een ſtoute *Wilde.* ibid.
. . neemt den Koning van *Paſpabeg* gevangen. 115
. . brengt een geſmoorde *Wilde* weder te regt. 119
. . kant ſig tegen de leuye *Engelſſe* aan. 200
. . doet een deftige aanſpraak aan de Leuyaarts. 201. 202
. . werd van harde handeling beſchuldigt. 206
. . doet een verantwoording en verdeediging, wegens ſijn doen, aan de geheele Wereld. 208
. . beſchuldigt ſijne navolgers. 209
. . ſtelt ſig in ſtaat van tegenweer tegen een Vloot Scheepen. 211
. . ſoekt wederom na *Engeland* te keeren. 212
. . werd ſeer ſlegt van ſijne Lands-luyden bejegent. 214
. . overweldigt eene van de *Engelſſe* Booten. 115
. . ſoekt ſijne Lands-luyden ten goede te overreeden. 216
. . werd deerlijk met Bos-kruyd gebrant. 217

. . is in gevaar, om van de ſijne vermoort te worden. 218
. . weygert ſijn Laſt-brief aan den nieuwen Preſident over te geeven. 219
. . doet eenige verantwoordingen wegens de Regeering van *Virginia*. 219. 220
. . doet een Redeneering wegens *Virginia*. 222. 223

K.

Karſtanjes werden veel in *Virginia* gevonden. 143
Keales-Berg, waar gevonden. 47
Kemps en *Taſſore*, 2 ſtoute *Wilde*, worden door *Smith* gevangen genoomen. 126
. . beloofden aan *Smith*, hun Koning over te leveren, waar door ſy het ontvlugteden. 127
Kendall ſneuvelt door onderlinge oproer. 24
Kerſſen in *Virginia* gevonden. 143
Kinderen der *Virginianen*, op wat wijſe gehandelt worden. 157
. . op wat wijſe geoffert. 169. 170
. . wat de Prieſters, hier over gevraagt zijnde, antwoorden. 170
Klagten, door de *Engelſſe* tegen *Smith* ingebragt. 201
. . door de *Wilde* aan *Smith* wegens de *Engelſſe* gedaan. 215
. . der *Engelſſe* tegen *Smith* uytgebraakt. 220
Kleeding der *Saſqueſahanocks* beſchreeven. 140
. . der *Virginianen* beſchreeven. 153. 154. 155. 156
Koeken, op wat wijſe by de *Virginianen* gebakken. 150
Koning van *Haſinninga* doet verſcheyde Pijlen op de *Engelſſe* loſſen. 69
Koning van *Nandſamund* gevangen genoomen, en door de ſijne verloſt. 213
Koning van *Paſpabeg* ſchiet op *Smith*. 125
. . word gevangen genoomen, en in de Ketens geſlagen. ibid.
. . ontkomt het met de vlugt. 126
Koning van *Warraskoyak* doet een Aanſpraak aan *Smith*. 97
Koorn, in overvloed op de Rivier *Chickahamania* gevonden. 24
. . door *Smith*, voor een Ketel gereuylt by den *Powhatan*. 100. 101
. . waſt ſeer vrugtbaar in *Virginia*. 149
. . op wat wijſe het ſelve van de *Virginianen* bereyt word. 149
Koralen (blaauwe) werden ſeer begeert van den *Powhatan*. 40
Krijgs-liſt (aardige) van de *Rapahanocks* gebruykt. 65
. . die door *Moſco* ontdekt wierd. ibid.
Kroning van den *Powhatan*, op wat wijſe door de *Engelſſe* verrigt. 82
Kruyden (veelerley) in *Virginia* gevonden. 145
Kruyſſen, door de *Engelſſe* op boomen geſneeden. 62. 66

L.

Landeryen, op wat wijſe door de Onderdanen van den *Powhatan* beſeeten. 196
Laſt, ſeer ſcherp voor de *Engelſſe*, om de *Wilde* niet te beledigen. 44
Laſt brief (heymelijke) van *Newport*, waar in beſtont. 77
Levens-middelen, door de *Wilde* aan de *Engelſſe* gebragt. 20
. . door de *Wilde* van *Chickahamania* aan *Smith* gebragt. 86
Lijf-guarde van den *Powhatan* beſchreeven. 39
Lijfwagten des *Powhatans*, op wat wijſe hun Heer bewaaken. 173
Lijk des Konings, hoe in *Virginia* word opgeſchikt. 170
. . op wat wijſe in het Graft gelegt word. 171
Limbo, waarom deſe naam aan ſeekere Eylanden gegeeven. 48
Liſt der *Engelſſe* tegen de *Wilde* gebruykt. 59
Looſheyd der *Virginianen* op de Jagt gebruykt. 161
Lorrendraayery, van ſommige *Engelſſe* in *Virginia* begaan. 87
Lugt is ſeer aangenaam in *Virginia*. 150

M.

Maaltijd, door den *Powhatan*, aan den *Engelſſen* Geſant voorgeſet. 193
Madok ruſt eenige Scheepen uyt, om Landen te ontdekken. 3
. . komt aan een onbekent Land en wederom t' huys. ibid.
. . gaat wederom met een Vloot Scheepen in Zee. 4
Mannen worden weynig in *Virginia* gevonden. 152
Maracocks, een geſonde Vrugt in *Virginia*. 145
Martin (Kapiteyn) is in alles ſeer quaad-willig. 43
. . gaat met een Schip na *Engeland*. 45
Martin tot Preſident aangeſtelt, ſtaat het ſelve weder af aan *Smith*. 213
. . des ſelfs laf-hertigheyd. ibid.
Mattapanient, door *Smith* ontdekt. 119
Mattoum, een gewas, daar brood van gebakken word. 144
Merken, door de *Engelſſe* op boomen geſneeden. 62
Meſſen, der *Virginianen*, waar van gemaakt. 159
Moerbeſye-boomen werden veel in *Virginia* gevonden. 142
Moeyelijkheeden, den *Engelſſen*, in het ontdekken van *Virginia* overgekoomen. 121
Mond-koſt, onnoodig door het Scheeps-volk verteert. 41
. . brengt de *Engelſſe* in groote benaauwtheyd. 42
Monica, een Eyland, heeft veel gevogelte. 14
Moſco, een oude en getrouwe *Wilde*, komt by de *Engelſſe*. 63
. . doet veel vriendſchap aan de *Engelſſe*. ibid.
. . word met veel Pijlen en *Canoes* door de *Engelſſe* beſchonken. 65

. . doet groote dienſten aan de *Engelſſe* tegens de *Wilde*. 66. 67
. . is ſeer verwoed op een halfdoode *Wilde*. 67
. . werd een Vrouw van *Smith* geſchonken. 71
. . verandert ſijn naam. 72
Murmureering des Volks in de Bark tegen *Smith* ontſtaan. 51
. . waar op *Smith* een deftige Reden voerde. ibid. 52
Muſſaſeus, een Dier, des ſelfs gedaante. 116
Muſquaſpen, een Wortel, des ſelfs gebruyk. 145. 146
Muyte-makers ſoeken de Reys van *Virginia* te verhinderen. 14
Muyteneering onder de *Engelſſe* ontſtaan. 211
. . veroorſaakt groote verwerringen. 212

N.

Naarſtigheyd der *Engelſſe* brengt veel goede dingen te weeg. 84. 85
Nagtruſt, op wat wijſe door de *Engelſſe* te *Nandſamund* genoomen. 94
Nelſon (*Francoys*) raakt met ſijn Schip in groot gevaar. 16
. . komt met ſijn volk en Schip behouden aan Land. 42
. . brengt veele Levens-middelen voor de *Engelſſe* in *Virginia*. 43
Newport (*Chriſtoffel*) gaat met 3 Scheepen na *Virginia*. 13
. . werd met 20 Mannen op een Togt geſonden. 16
. . maakt ſig gereet, om wederom na *Engeland* te gaan. 17
. . begeeft ſig, om den *Powhatan* te ſien. 38
. . komt by de ſelve. 39
. . brengt eenige beſchuldigingen tegen *Smith* in. 79
. . onderneemt met 120 man de *Monacans* verder te ontdekken. 83
. . keert onverrigter ſake wederom aan *Jacobs-ſtad*. 84
. . van *Smith* over nalatigheyd beſchuldigt. 88
. . werd na *Engeland* geſonden. ibid.
Nieuws-gierigheyd der *Virginianen*, ſeer groot, om de *Engelſſe* te ſien. 178
Nijd, van den Preſident en Raad, tegen *Smith*, waar uyt ontſtont. 37
Non-ſuch, een Plaats door de *Engelſſe* genoemt. 217

O.

Ocoughtanamins, een ſoort van Beſyen in *Virginia*. 144
Octroy, door den Koning verleent, om *Virginia* te bevolken. 13
Offerhanden der Tempeeſten en Kinderen, hoe by de *Virginianen* verrigt. 169. 170
Officiers (*Engelſſe*) door *Smith*, wegens Lorrendraayery beſchuldigt. 87
Okaning, een Redenaar der *Wilde*, doet een aanſpraak aan *Smith*. 128
Okee, een Afgod der *Wilde* van *Kekoughtan*, valt in de han-

den der *Engelſſe*. 22
. . werd van de *Wilde* wederom geeyſt. 23
Okee of Duyvel, door de *Virginianen*, aangebeeden. 167
Onbeleefdheyd, van de *Wilde* van *Kiſkiack* ſeer groot. 98
. van den *Powhatan*, aan de *Engelſſe* gedaan. 194
Onderhandeling, tuſſen *Smith* en den *Powhatan* gehouden. 103
Oneenigheeden der *Engelſſe* in *Jacobs-ſtad*, op wat wijſe door *Smith* verſchoont werden. 35
Ongemak, ſeer groot door de *Engelſſe* op *Virginia* uytgeſtaan. 17
Ongemakken (ſware) door de *Engelſſe* in *Virginia* uytgeſtaan. 20
Ontdekking van *Smith* van 3000 mijlen met een Boot gedaan. 76
Ontbaal, op wat wijſe de *Virginianen* malkanderen aandoen. 165
Ontmoeting van *Smith* en den *Powhatan*, op wat wijſe te *Werowocomoco* geſchiede. 82
Opechancanough ſoekt *Smith*, door liſtigheyd te dooden 112
. . word van *Smith* gevangen genoomen. ibid.
. . word van *Smith* wederom in vryheyd geſtelt. 116
Opitchapam beſoekt *Smith* met veele Levens-middelen. 31
Oppaſſom, een Dier, des ſelfs gedaante. 145
Opper-prieſter der *Virginianen* doet een wonderlijke beſweering omtrent *Smith* te *Pamaunkee*. 30
Oproer, door de *Engelſſe* ontſtaan, over het niet ontdekken van *Chickahamania*. 24
Opſchik (wonderlijke) van een Duyvel-beſweerder. 30
. . van den *Powhatan*, waar in beſtont. 39
. . en onderſcheyd der Prieſters van *Virginia*. 167
Opſtanding der doode, hoe by de *Virginianen* geloofd. 171
Overlopers, door de *Wilde*, aan de *Engelſſe* geſonden. 203
Overval, door de *Wilde* aan de *Engelſſe* gedaan. 216
Overvloed van Levens-middelen, door de *Engelſſe*, te *Kecoughtan* gevonden. 97

P.

Padde-viſch in *Virginia* gevonden. 148
Pamaunkee, een Rivier in *Virginia* beſchreeven. 136
Pardon, door *Smith* aan de vlugtelingen belooft. 205
Patawomek, een ſchoone Rivier met veele Spring-bronnen. 137
Powtuxunt, een vis-rijke Rivier in *Virginia*. 138
Payankatank, een Rivier in *Virginia*. 136
Percy werd, om het Land der *Monacans* te ontdekken, geſonden. 177
. . krijgt verlof, om wederom na *Engeland* te keeren. 212
. . werd tot Preſident van *Virginia* verkooren. 219

Perigrinis Berg, waar gelegen. 62
Phenix, naam van een Schip, komt behouden in *Virginia*. 42
. . brengt veele Levens-middelen aldaar. 43
Phetiplace, over Land van *Smith* na *Jacobs-ſtad* geſonden. 119
Pijlen der *Virginianen*, waar van gemaakt. 158. 159
. . door de *Virginianen* op de *Engelſſe* geloſt. 179
. . wraak door de *Engelſſe* daar over genoomen. ibid.
Pijp-tabak, door den *Powhatan*, aan den *Engelſſen* Geſant aangebooden. 189
Piſtool, door de *Wilde* van de *Engelſſe* geſtoolen. 125
. . die door ſware dreygementen weder te regt quam. ibid.
Ployers-Punt, waarom deſe naam aan een Vijver gegeeven. 48
Pocahontas, des Konings Dogter, verloſt *Smith* van de dood. 32
. . beſchikt veele Levens-middelen aan de *Engelſſe*. 34
. . onthaalt *Smith* met een aardige vertooning. 80
. . waarſchouwt *Smith* voor de lagen van haren Vader. 107
. . begeeft haar, om hare vrienden in een onbekent gewaad te beſoeken. 174
. . vaart aan boord, en word gevangen genoomen. 176
. . werd na *Jacobs-ſtad* gevoert. 177
. . werd door 2 van hare broeders beſogt. 181
. . trouwt met *Johan Rolf*, een *Engelſman*. 182
Pocones, een ſoort van wortelen, des ſelfs gebruyk. 145
Powhatan, Koning der *Wilde*, vermomt ſig, en doet een Aanſpraak aan *Smith*. 33
. . in wat geſtalte van *Smith* wierd gevonden. 38. 39
. . weet ſig ſeer groots en beſcheyden te dragen. 39
. . doet een Aanſpraak aan *Newport*. 40
. . doet eenige vereeringen aan *Newport*. 43
. . verſchoont ſig by de *Engelſſe*, wegens eenige onluſten. 45
. . veragt de Geſchenken der *Engelſſe*. 77
. . doet een ſtout antwoord, op het verſoek van *Smith*. 82
. . word van de *Engelſſe* met Preſenten vereert, en tot Koning gekroont. 82
. . ontbiet *Smith*, en doet een verſoek aan hem. 95
. . ſend veele Levens-middelen aan *Smith* en ſijn geſelſchap. 98
. . neemt voor, de *Engelſſe* te overvallen. 100
. . houd een Reden-voering tegen *Smith*, over het onderſcheyd van Oorlog en Vreede. 101. 102
. . neemt de vlugt met Wijf en Kinderen van *Smith*. 105
. . ſend eenige Preſenten aan *Smith*. ibid.
. . is ſeer begeerig, om *Smith* te dooden. 106

. . des ſelfs gedaante beſchreeven. 172
. . wie des ſelfs opvolgers in de regeering zijn. 173
. . is ſeer ontſtelt wegens het gevangen nemen van *Pocahontas*. 177
. . des ſelfs imborſt beſchreeven. 185
. . doet een aanſpraak aan een *Engelſſe* Jonge. 187
. . houd eenige woorden-wiſſelingen met *Ralph Hamor*. 188
. . heeft een groot geſag over ſijne Onderdanen. 196
. . op wat wijſe hy die van *Payankatank* verraſte. 197
. . doet 2 overgeloopene *Duytſers* de herſſenen inſlaan. 222
Powhatan, een Vlek, daar de Vorſt, en ſijne Volkeren hun naam van dragen. 16
Powhatan een ſchooneRivier van *Virginia*, des ſelfs loop. 133
Pot-aſch in *Virginia* gemaakt. 142
Prieſters der *Virginianen*, in hun kleeding en gedaante beſchreeven. 154
. . der ſelver Levens-manier. 155
Prijs, door *Smith*, op de eetwaaren geſtelt. 36
Proef van eenige Mijn-ſtoffe door de *Engelſſe* genoomen. 83
Pruymen van driederley ſoort in *Virginia* gevonden. 143
Put in het Fort door de *Engelſſe* gemaakt. 198

Q.

Quaadaardigheyd van den Preſident in het uytdeelen van eet-waaren. 19
. . eeniger *Engelſſe* tegen *Smith*, waar in die beſtont. 86
Quiyough, een Rivier in *Virginia*. 137
Quiyoughquohanocks, in hun manier van leven beſchreeven. 240

R.

Raad, door de *Duytſers* aan den *Powhatan* gegeeven. 119
Raad-ſlagen, op wat wijſe door de *Virginianen* over den Oorlog werd genoomen. 162
Raads-lieden van *Virginia* aangeſtelt. 15
Raleigh (*Walter*) krijgt *Octroy*, om een Volk-planting op te rigten. 5
. . komt op de Kuſt van *Florida*. ibid.
Rapahanock bied ſijn boog en pijlen *Smith* aan. 71
Ratcliffe dreygt, om wederom na *Engeland* te loopen. 14
. . werd van ſijn Ampt afgeſet. 57
. . werd weder in den Raad aangenoomen. 79
. . draagt ſig ſlegt in *Virginia*. 210
Ratten verteeren de voorraad der *Engelſſe* in *Virginia*. 199
Rawcomens, een ſoort van vrugten in *Virginia* gevonden. 143
Redenen, door *Argall*, aan *Pocahontas*, over haar gevangen nemen, gevoert. 176
Reden-voerder (oude) van den *Powhatan*

Powhatan doet een verantwoording by *Smith*. 105. 106
Reden-voering, door *Smith* aan den *Powhatan* gedaan. 99
. . wat beloften den *Powhatan* daar op deed. 100
. . door den *Powhatan*, wegens het onderſcheyd van Oorlog en Vreede, tegen *Smith* gedaan. 101. 102
. . die door een kragtige reden van *Smith* weder-legt word. 102. 103
. . daar een ander van den *Powhatan* op volgt. 103. 104
. . waar op *Smith* ſig verantwoord. 104
. . door *Argall* aan de *Chickahamanias* gedaan. 184
. . werd door hen allen voor goed gekeurt. 184
Regeering van *Virginia* waar in beſtaan ſoude. 15
. . der *Virginianen* beſchreeven. 172
Reuyling tuſſen den *Powhatan* en *Smith* gedaan. 41
. . op wat wijſe by de *Virginianen* geſchiet. 165
Riccards-ſteyltens, waar gelegen. 50
Riemen der Vaartuygen, op wat wijſe door de *Virginianen* bereyt. 159
Rivieren van *Virginia* beſchreeven. 132
Roanoack, tot een verblijf-en handel-plaats van de *Engelſſe* genoomen. 6
Ruſſel draagt ſig yverig by de *Engelſſe*. 98
Ruſſels Eylanden, waar gevonden. 47

S.

Salvage (*Thomas*) werd door *Newport* aan den *Powhatan* geſchonken. 39
Samen-ſweering tuſſen *Wingfield* en *Kendall* gemaakt. 25
. . die door *Smith* verydelt wierd 24
Saqueſahanocks, menſchen van een groote geſtalte, koomen by de *Engelſſe*. 60
. . zijn ſeer verwondert over de God-vrugtigheyd der *Engelſſe*. 61
. . zijn ſeer bedroſt over het vertrek der *Engelſſe*. ibid.
. . brengen geſchenken aan *Smith*. 139
. . der ſelver gedaante en imborſt. ibid.
Sayſoenen des Jaars van *Virginia*. 131
Schathuys van den *Powhatan* beſchreeven. 173
Scheepen (2) koomen tot onderſtand van de *Engelſſe* in *Virginia*. 36
Schelm-ſtukken, door eenige vlugtelingen, aan de *Engelſſe* getoont. 107
Schilden der *Wilde*, door de *Engelſſe* voor een borſt-weering gebruykt. 64
. . der ſelver maakſel beſchreeven. ibid.
. . der *Virginianen*, waar uyt beſtaan. 159
Schootels (8) met eeten door eenige *Wilde* aan *Smith* gebragt. 107
Schrik der *Wilde*, geweldig groot voor het geweer der *Engelſſe*. 106

. . een Landſchap des ſelfs gelegenheyd beſchreeven- 130
. . des ſelfs gematigtheyd, Sayſoenen des Jaars, Winden en Havenen. 131
. . aart des Lands, waar in beſtaat. 132
. . des ſelfs Bergen, Grond, Heuvelen, Valleyen, Beeken en Spring-bronnen beſchreeven. 133
. . verſcheydenheyd van des ſelfs Volkeren beſchreeven. 135
. . verſchaft veel Vogelen en Vis. 136
. . brengt wel onkruyd, maar geen gras voort. 141
. . heeft veel treffelijke Boomen. ibid.
. . des ſelfs vrugten aldaar gevonden. 143. 144
. . wat Kruyden aldaar gevonden worden. 145
. . Dieren in dit Landſchap gevonden. 146. 147
. . Vogelen en Viſſen aldaar gevonden. 147. 148
. . op wat wijſe het Aardrijk aldaar bereyt word. 148
. . heeft een ſeer aangename Lugt. 150
. . des ſelfs Lof door *Smith* uytgebreyd. 151
. . werd door weynig Mannen bewoont. 152
. . des ſelfs Inwoonders beſchreeven. 152
. . des ſelfs Regeering, waar in beſtaat. 152
. . op wat wijſe het Land, door des ſelfs Inwoonders word beſeeten. 196
. . hoe het ſelve na het vertrek van *Smith* wierd gelaten. 220
Virginianen, waarom van de *Engelſe* niet wierden t'onder gebragt. 122
. . van allerley ſoort beſchreeven. 152
. . der ſelver imborſt. 153
. . der ſelver Woon-en Slaapplaatſen beſchreeven. 156. 157
. . waar het werk der Mannen in beſtaat. 157
. . waar in het werk der Vrouwen en Kinderen beſtaat. 158
. . der ſelver Lighamen werden door de verſcheydenheyd der ſpijſe verandert. 158
. . zijn goede Jagers en Viſſers. 160
. . op wat wijſe ſig over den Oorlog beraden. 162
. . met wat ſoort van Volkeren in vyandſchap leven. 162
. . op wat wijſe malkanderen onthalen. 165
Vis, in groote menigte door de *Engelſe* gevonden. 55
. . in groote menigte in *Virginia* gevonden. 136. 147
. . hoe door de *Virginianen* word bereyt. 160
Vloot van 9 Scheepen na *Virginia* geſonden. 210
. . wat Kapiteynen van de ſelve in *Virginia* aanquamen. 210
Vlugt door de *Wilde* voor de *Engelſe* genoomen. 117
Vogelen (148) door de *Engelſe* in 3 ſchooten geſchooten. 98
. . worden ſeer veel in *Virginia* gevonden. 136
. . van allerhande ſoort in *Virginia* gevonden. 147

Volday

Volday (*William*) een *Switſer*, bedriegt de *Engelſe*. 205
. . had een voornemen, om *Smith* met de ſijne te vermoorden. ibid.
. . komt in *Engeland*, en geeft groot op van *Virginia*. 212
Volkeren (verſcheyde) van *Virginia* beſchreeven. 135. 136. 137. 138
Volkeren, die des *Powhatans* Landen bewoonen, beſchreeven. 141
Voornemen van den *Powhatan* omtrent de *Engelſe*. 45
Voorraad der *Engelſe*, in *Jacobs-ſtad* bedorven, en van de Ratten verteert. 123
. . der *Engelſe*, door de Ratten in *Virginia* verteert. 199
. . door *Smith*, na ſijn vertrek in *Virginia* gelaten. 220
Voorſtel van *Dale* aan de *Chickahamanias* gedaan. 185
. . door *Ralph Hamor* aan den *Powhatan* gedaan. 190
. . antwoord door den *Powhatan* hier op gedaan. 191
Voorval (vreemt) van 2 verſtorvene Kinderen. 47
. . van *Pocahontas* in het beſoeken harer Vrienden. 174
Vraag, door de *Wilde* gedaan aan de *Engelſe*, wegens het verbranden harer Huyſen. 179
. . antwoord hier op gegeeven. ibid.
Vreede door de *Wilde* van de *Engelſe* verſogt. 55
. . door de *Wilde* van *Smith* verſogt. 127
. . die hen door *Smith* wierd toegeſtaan. 128
. . door de *Wilde* van alle plaatſen van *Smith* verſogt. 130
Vreugde bedrijven, door de *Wilde*, tot vermaak der *Engelſe* gedaan. 59
Vrouwen (3) door *Smith* aan 3 *Wilde* geſchonken. 71
. . der *Virginianen* zijn ſeer kuyſch. 153
. . van *Secota* in hun gedaante en kleeding beſchreeven. 14
Vrugten, op wat wijſe door de *Virginianen* bereyt worden. 144
. . op wat wijſe by de *Virginianen* worden ingeoegſt. 150
Vryheyd, door *Smith*, aan de Boortsluy, om te handelen, gegeeven. 37
Vuur, op wat wijſe door de *Virginianen* gemaakt word. 158
Vuur-werken doen de *Wilde* geweldig verſchrikken. 58

W.

Waldo (*Richard*) word mede in den Raad aangenoomen. 79
Wapenen der *Wilde* van *Pamaunkee* beſchreeven. 27. 28
. . door bedrog van den *Powhatan* van de *Engelſe* bekoomen. 108
. . der *Virginianen* beſchreeven. 154
Wapen-oeffening der *Wilde* van *Pamaunkee*, op wat wijſe geſchiet. 27
Water (verſch) met veel moeyte door de *Engelſe* te *Wighcocomoco* geſogt. 48
Watkins (*James*) gaat na den

ning van *Patowomek.* 53
Weder is ſeer ongeſtadig in *Virginia.* 131
Weenen, over de Doode, hoe by de Wijven van *Virginia* gedaan. 171
Werowance der *Saſqueſahanocks* van een wonderlijke groote. 140
. . des ſelfs beduydenis. 195
Werowances, namen der Koningen van *Virginia.* 135
Werowocomoco, een Rivier in *Virginia.* 136
Weſt (*Thomas*) tot Generaal van *Virginia* aangeſtelt. 209
. . des ſelfs laſherrigheyd. 214
Wetten van den *Powhatan*, waar in beſtaan. 195
Weymouth (*George*) doet een vrugteloose Togt in *Virginia.* 11
White gaat met 3 Scheepen na *Virginia.* 8
. . word door oproer van ſijn Volk wederom na *Engeland* geſonden. 9
Wighcocomoco, des ſelfs gelegenheyd beſchreeven. 28
Wighſacan, een wortel, goed in de geneeſing. 145
Wijn-ſtokken in *Virginia* gevonden. 141
Wijven, op wat wijſe den *Powhatan* bedienen. 173
Wild-braad door de *Wilde* aan de *Engelſe* gebragt. 71
. . den *Engelſen* Geſant, door den *Powhatan* voorgeſet. 193
Wilde queſten 17 *Engelſe.* 16
. . (half doode) door een *Engels* Wond-heeler herſtelt. 67
. . doet een verhaal van des ſelfs Land en andere omſtandigheeden. 67. 68
. . word met vereeringen beſchonken, en vertrekt wederom. 78
. . door de *Engelſe* tam gemaakt. 78
. . (702) van *Pamaunkee* beſetten *Smith* in des Konings huys. 110
. . (gevangene) door rook geſmoort, weder te regt gebragt. 119
. . van *Chickahamania* brengen Levens-middelen aan *Smith.* 85
. . van *Cuſcarawaock* ſoecken de *Engelſe* te bedriegen. 49
. . worden met muſquetten begroet. ibid.
. . 4 der ſelver koomen met een *Canoe* by de *Engelſe.* ibid.
. . van *Kecoughtan* beſpotten *Smith.* 22
. . vallen op hem aan, dog worden verſlagen. ibid.
. . brengen veele ververſſing aan de *Engelſe.* 23
. . van *Pamaunkee*, op wat wijſe hunne Soldaten ſchikken. 27
. . der ſelver Wapenen en Opſchik ibid. 28
. . maken toeſtel; om *Jacobs-ſtad* te belegeren. 29
. . dog worden van de ſelve afgedreeven. ibid.
. . van *Pamaunkee* vallen op het Huys aan, om *Smith* te vangen. 114
. . dog moeſten onverrigter ſake vertrekken. ibid.
. . van *Rapahanock* koomen aan boord van de *Engelſe.* 63
. . ſchie-

. . ſchieten op *Anas Todkill.* 6
. . veele der ſelve gedoot en gequetſt. 65
. . van *Tockwogh* onthalen de *Engelſe* heel beleeft. 60
Willoughby's Rivier, waarom ſo genoemt. 62
Winden van *Virginia*, en des ſelfs aart. 131
Wingadacoa, eertijds de naam van *Virginia*. 6
Wingfield tot Preſident van *Virginia* aangeſtelt. 15
. . werd af en een ander in ſijn plaats geſet. 20
Wocuttanow, een onvertſaagde *Wilde*, word ellendig van *Smith* mishandelt. 118
Woon-plaats der *Saqueſahanocks* beſchreeven. 60
Woon-plaatſen der *Virginianen*. 156
Wynne (Kapiteyn) werd in den Raad aangeſtelt. 79

Y.

Youghtamund, door *Smith* ontdekt. 119
Ys van de Rivier *Werowocomoco* brengt de *Engelſe* in groot ongemak. 98
. . werd by gebrek van water binnen boord geſmolten. 98

Z.

Zaay-tijd, hoe by de *Virginianen* waar-genoomen. 148. 149
Ziekte brengt de *Engelſe* in een ſeer groote verlegenheyd. 19
Ziektens, op wat wijſe door de *Virginianen* geneeſen. 165

EYNDE.

Berigt voor den Boekbinder, waar de Figuuren moet ſtellen.

Pag. 30 —— *j* 3
41 —— *j* 4
156 —— *j* 1
160 —— *j* 2
181 —— *j* 5
184 —— *j* 6
187 —— *j* 7

Nota.

De Pagina's 11. 12. 13. 14. 15. 16. die aan 't Blad A vaſt gedrukt zijn, moeten weg-geſneden werden, dan volgt het wel.

DERDE
REYS,

gedaan voor de

ENGELSCHE MAATSCHAPPY

na

OOST-INDIEN,

met drie Scheepen, de *Draak*, *Hector* en *Conſent*,

van Anno 1607 tot 1610.

onder den Generaal

WILLEM KEELING,

door hem ſelfs beſchreven.

Nu aldereerſt uyt 't Engelſch vertaald.

Vercierd met ſchoone kopere Platen, en volkomene Regiſters.

TE LEYDEN,
By PIETER VANDER AA, Boekverkoper, 1706.

Met Privilegie.

KORTEN INHOUD DER HOOFDSTUKKEN.

I. HUn ramp, en terug keering na *Sierra Liona*, en verdere voorvallen, tot hun vertrek van *Saldania* toe. Pag. 1

II. Hun vertrek van *Saldania*, en verder wedervaren, tot dat de Scheepen van malkander ſcheyden. 8

III. Berigt, hen tot *Deliſa* van de *Mooren* en *Guſaratters* gegeven van verſcheydene ſaken, en byſonder van de *Monſons* (geſette Winden). Hoe lang ſy daar bleven. Hun komſte tot *Priaman* en *Bantam*. 15

IV. Hun reys na *Banda*. Wat onderwegen aangemerkt, en aldaar uytgevoerd wierd, en hun reys na-huys. 24

DERDE REYS

gedaan voor de

ENGELSCHE MAATSCHAPPY

na

OOST-INDIEN

met drie Scheepen, de Draak, Hector en Conſent, op hebbende ontrent 310 Menſchen.

I. HOOFDSTUK.

Hun ramp, en te rugkeering na *Sierra Liona*, en verdere voorvallen tot hun vertrek van *Saldania* toe.

't Jaar 1607 den 1 April, vielen de Draak en Hector in Duyns. Van daar vertrokken ſijnde / wierd hun hoop door verſchepdene rampen ſoo overdwarſ d / en ſy ſoo moedeloos / dat ſy in het begin van Junius de Linie gepaſſeerd / en op vier of vijf Graden Zuyder-breedte gekomen ſijnde / door de ſtroom / ſtilte / regen / ſiekte / en andere ongemakken van de Zee / genoodſaakt wierden weder Noordwaards aan te keeren; en door dien ſy het Eyland van Ferdinande de Loronha miſten / waren ſy het ſpoor bpſter / en wiſten niet wat te doen.

Vertrekken uyt Duyns.

Paſſeeren de Linie.

Moeten om verſcheydene rampen weder te rug keeren.

Op den 13 July nam de Generaal raad met den Schipper Taverner, die tot antwoord gaf / dat ſy ſouden moeten reſolveeren / om weder na Engelland te keeren / 't welk dan van al het volk te gemoet gezien wierd / doch daar wierd ondertuſſchen geſproken

Waar over Scheepsraad gehouden word,

wat cours men nemen ſoude / en onder andere wierd geſpꝛoken van Sierra Liona. Ik had te vooren wel van die Plaats geleeſen; epſchte derhalven het Boek der Reyſen van Mr. Hakluyt, en weeg die Plaats mijn Schipper aan / die'er neffens my wel toe helde. Ik liet daar op den Scheepsraad t'ſamen komen; te meer / om dat wy veel ſieken / en geen hoop hadden van Loronha te bekomen / en dat wy ſoo na by een Plaats van goed water waren / daar wy meeſt gebꝛek van hadden; en ſloeg hen na den eeten voꝛ / wat ons beſt te doen ſtond. In 't gemeen wierd van elk om veele reedenen geoꝛdeeld / niet raadſaam te ſijn / Zuydelijker te varen; en gevꝛaagd hebbende / wat ſy dagten voꝛ een Plaats / om Water te bekomen / beſt aan te doen / waren Churchward, Savadge, en Taverner van gevoelen / dat Mayo de bequaamſte Plaats ſoude ſijn; maar hoe verre buyten reden / laat ik een ander oꝛdeelen. Earming, Pockham, Mollineux, en mijn Schipper / gelijk ik ſelfs / ook oꝛdeelden / Sierra Liona beſt voꝛ ons te weeſen. Hier op wierd beſlooten / de laatſt-gemelde Plaats te gaan opſoeken / 't welk ik ons volk tot hun groote blijdſchap bekend maakte.

En beſlooten na Sierra Liona te varen.

Den 4 Auguſti in den moꝛgenſtond ſagen wy veel ſchuym / een teken van Land / en hadden des avonds van 28 tot 16 vadem water / en ſagte grond / doch ſagen noch geen Land. Ik ſettede daarom mijn Sloep uyt / die ik ontrent ons liet varen / om te verneemen / hoe de ſtroom was; deſelve merkten aan de leg-lijn / dat de ſtroom in een Wagt-tijd twee mijlen Zuyd-Oost ten Oosten voꝛtſettede; echter dꝛeef de Sloep een anderen weg dooꝛ de wind. Wy ſtierden die geheele moꝛgen Oost en Zuyd-Oost aan / en hadden van 30 tot 20 en 10 vadem Water (doch kreegen geen Land in 't oog): daar het diepſt was / was een weeke grond / en daar het ondieper was / een grove geele ſandige grond. Ontrent negen uyren wierden wy Land gewaar / 't welk ſig in 't Nooꝛd-Oosten / agt mijlen van ons rond en vry hoog op deed.

Hoe ſy de weg derwaards nemen.

Op den middag waren wy op de bꝛeedte van 7 Graden 56 Minuten, en hadden die geheele dag Ooſte-

Oosteliyk / somtijds Noordeliyk / en somtijds Zuydeliyk gevaren / na dat het water dieper of ondieper was / want wy hadden meenigmaal thien vadem water / en soo dra men weder het Dieploot uytwierp / seven met een slegten grond. Als wy dan ondiepte vonden / wanneer wy Noordeliyk aan voeren / sogten wy weder de diepte / ons inbeeldende / dat wy op de Banken waren van S. Anna, anders Madera Bomba, en hadden by gissing sedert de middag van den voorgaanden dag geweest dan eens veerthien mijlen Oostwaard aan / en dan wederom vijf mijlen Westeliyk / hebbende Zuyden / Zuyd-Westen en Zuyd-Oosten Wind. Sien Verde (Verga) voor Sierra Liona aan.

Na de middag hadden wy negen / thien / elf en twaalf vadem water.

Het eerste Land / dat wy hadden gesien / bleek het Eyland Verde (Verga) te sijn / een seer rond Land / en daar door kenbaar voor die van het Zuyden daar na toe willen.

Ontrent seven uyren in den avondstond / worpen wy ons Anker op 20 vadem water / harde Sandgrond / sijnde ses mijlen of meer Noord-Oost / en Noord-Noord-Oost aan gevoerd / hebbende het Zuyd-eynde van het Eyland Verde ten Oosten van ons / en het Hoofd van Sierra Liona, sijnde een laage Punt in 't Noord-Oosten / agt mijlen van ons af; maar het Land agter die Caap is wy hoog / en kan by helder weder vijfthien mijlen ver gesien worden. En 't in 't gesigt krijgen.

Ontrent ses uyren in den volgenden morgenstond / maakten wy zeyl na de Ree / en hadden niet minder als sesthien / vijfthien / thien of negen vadem water / tot dat wy op een halve mijl na quamen tusschen Noorden en Zuyden aan de Klip / die anderhalf mijl ten Westen van de Caap van Sierra Liona, en een mijl van het naaste Strand legt. Hier hadden wy seven vadem water met een goede grond tusschen ons en de Klip / maar soo dra wy de Klip voorby waren / hadden wy 20 vadem water / en vervolgens agtthien / sesthien / twaalf en thien vademen tot op de Ree toe / doch wy hielden ons naast Hoe sy op de Roe komen. Dit nauwkeurig beschreven word.

aan het Zuyder-ſtrand / alſoo'er aan 't Noorder-ſtrand een Sandplaat ontrent twee mijlen van het Zuyder-ſtrand legt / daar de Zee op breekt. Dus quamen wy op de Ree / hebbende thien vadem water / ten Anker / op een goeden grond / leggende Sierra Liona Weſt ten Noorden van ons / de Noorder-punt van de Baay Noord ten Weſten / en de gemelde Sandplaat / Noord-Noord-Oost van ons.

Merkt / dat als men in deeſe Baay in komt / en tuſſchen het Noorden en Zuyden van de Klip is / de Zuyder-punt (want Sierra Liona is de Noorder-punt van het Zuyder Land / 't welk de Baay of Rivier maakt) en het Eyland Verde leggen na het Noord-Weſten / en het Zuyd-Oſten.

Hoe ſy het daar vonden,

Op dien ſelven dag na de middag wierden wy gewaar / datmen ons wenkte om aan Land te komen / waar op ik mijn Boot upt ſond / die twee van de onſe tot Pands-luyden aan Land lieten / en met vier Negers (Swarten) aan ons boord quam / die ons ververſſing beloof den. Mijn Sloep ondertuſſchen peylde de grond tuſſchen ons en de Sandplaat / en vond het redelijk ondiep / want geen twee Boots lengte van die Plaat ſijnde / was'er nog maar twee vadem water.

(Waarſchouwing van de obſervatien der variatien).

Men moet weeten dat alle onſe aanmerkingen van de verandering / die wy van twee Graden Noorder-breedte tot hier toe bevonden / niet wel uptquamen: Want by elke tuſſchen-wijdte / met opſigt op een middag-lijn (Meridiaan) Oostwaards aan / moetmen dertig mijlen by doen / en van de Weſterſe dertig mijlen aftrekken. Want wy bevonden / ontrent het Land komende / ſoo veel verder na het Weſten vervallen te ſijn / als wy meenden; ſelfs meende ik boven die dwaling in deeſen / wel ſoo Weſtelijk en nog Weſtelijker te ſijn / als onſe Schipperg ſepden. Het ſy hoe het ſy / ik verſoek / dat elk ſijn eygen bevinding geloof d / alſoo de Inſtrumenten (Wiskonſtige Werktuygen) ſelfs den allerſchranderſten konnen bedriegen.

In met de

Den 7 dito, quamen'er Negers met mijn Boot aan

aan boord / (waar voor wy een van de onse voor twee van de hunne in gijseling moesten laten) / die sig beleefder toonden / en door teekenen te kennen gaven / dat ik sommige van de mijne Landewaard in soude senden / en sy ondertusschen in ons Schip tot Ostagiers blijven wilden. Hier op sond ik Edward Bukbury, en mijn Dienaar Willem Cotterel aan Land / met een present van een grof Hembd / een stuk van een psere Staaf van drie voet / een weynig Glas-Corallen, en twee Messen. Deese quamen tegen de nagt weder aan boord / meede-brengende van den Capitain, een klepne gulden Oor-ring / waardig 7, 8, of 9 Schellingen Sterlings; dog alsoo het laat was / wilden de Ostagiers niet na Land gaan / maar bleven de geheele nagt over t'scheep / sonder dat'er van d'onse behoefden aan Land te blijven. ingeseetene handelden.

Ik liet ook met mijn Boot vijf Vat versch water halen / dat heel goed en gemakkelijk te bekomen was.

Den 11 dito ging ik na het Strand om te visschen / alwaar de Landsaten met hunne Wijven by ons quamen / dog vreesden dat wy deselve hen ontnemen souden. Ik gaf haar eenige beuselingen / en wy kogten van hen voor een slegt Mes 200 Limoenen. Thans was de Wind Oost. Sy visschen hier.

Den 12 ging ik weder te Land / maar vong weynig Visch. De Wind was nu Noord-West ten Zuyden / en het weder regenagtig. Den 13 regende het sonder ophouden / en vongen Visch genoeg / om voor eens te eeten. Ik kogt een Elephants Tand / weegende drie-en-tsestig pond / Engelsch gewigt / voor vijf Ellen blauw Callico's, en seven of agt pond Staaf-Yser. Den 14 bleef ik aan boord / alsoo het den geheelen dag regende. Den 15 ging ik na het Strand / en vong in de tijd van anderhalf uyr ses duysend klepne / dog goede Visschen / Cavalles genaamd; en des namiddags met Capitain Hawkins, en een genoegsame Lijfwagt na het Vlek / daar wy twee of drie duysend Limoenen kogten. Wy hielden het voor een schoonen dag / als wy van boven drie uyren droogte hadden. Den 16 gaf ik ons Kooper voor een stuk Yser een Elephants-tand, wegende 63 pond, en vangen seer veel visch. Vinden

daar een ſlegte grond.

weerkelijk Werk-volk bijhepd / om ſig met mp aan Land te verluſtigen: Wijd en zijds wandelende / vonden wp niet meer als vier of vijf Velden met Rijs bezaapd / alſoo de grond hier doorgaans een harde Klip-grond is. Thans hadden wp hier voor de eerſte reys ſchoon weer. Den 17 was het inſgelijks den geheelen dag ſchoon weder: Ik gaf order/ om Limoen-water te maken. Den 20 quam Johan Rogers te rug / en bragt mp een vereering van een ſtukjen Gould / dat het ſatioen van een halve Maan had / en vijf / ſes of ſeven Schellingen Sterlings waardig geoordeeld wierd. Hp berigtede ons / dat de Menſchen vreedſaam; het hoofd van hen in geen ſtaat / het beſte Land twee mijlen opwaarts / en het voornaamſte Vlek agt mijlen verder te Lande in was.

En hoe ver het Gebied van die Plaats ſtrekt.

Sy maken hier Limoen-ſap.

Den 22 gingen wp wederom te Land / daar wp ſes of ſeven Vaatjens Limoen-ſap maakten. Ik had ondertuſſchen het Maatſchappy's Vaatjen met Meſſen geopend / om'er Limoenen voor te kopen.

Den 7 September gingen wp na den eeten alle te Land / om te ſien / of wp een Elephant ſchieten konden. Wp troffen'er een met ſeven of agt Kogels / waar door hp ongemeen bloedde / gelijk wp ſijn ſpoor volgende gewaar wierden / maar alſoo de nagt aan quam / waren wp genoodſaakt / ſonder ons oogmerk te verephen / na ons boord te keeren.

Sohieten een Elephant, dog krijgen hem niet.

De beſte Ree en Water-plaats is de vierde Baap / die ten Ooſten van het Punt Sierra Liona legd; Daar wp lagen / ging de ſtroom ten naaſten by Weſt-zuyd-weſt / en by een Spzinghvloed was het hoogſte water ten minſten twaalf voet. Nademiddagh liep de wind Weſt-zuyd-weſt / en wp raakten op 10 vaden water ten Anker / hebbende 't Eyland Verde Zuyd-Ooſt ten Zuyden / en het Punt van Sierra Liona Noord-ooſt ten Ooſten / ontrent dzie mijlen van ons / daar wp vonden / dat de ſtroom met een ſterke vloed Noord-ooſt ten Noorden liep.

Sy vertrekken hier van daan,

Ik heb / hier op de Ree ſijnde / nopt de Son gepeild / hoewel ik het meermaals daar / of aan

Land /

Land / had voorgenomen; maar de Schipper had door sijn peylen op de Ree bevonden / dat wy op 8 Graden, 36 Minuten Noorder-breedte waren / en dat het Punt van Sierra Liona ontrent vier mijlen ten Westen van ons lag. De Schipper wierd ook de verandering (afwijking) gewaar te sijn eene Graad en vijftigh Minuten na het Noord-ooſten / maar mijn Gereedſchap was ontſteld / en ik had geen tijd / om het te herſtellen.

Den 14 dito in den morgenſtond liep de wind geheel na het Ooſten / maar ontrent agt uyren wierd het ſtil / ſoo dat wy wederom Noordelijk aan / en naderhand met de Eb Zuyd-weſt ten Zuyden dreeven / en met de volgende Vloed op vijfthien en een halve vadem water ankerden / hebbende Sierra Liona ontrent ſeven mijlen in het Noord-ooſt ten Ooſten van ons. Dien geheelen dag hadden wy niet minder / als thien vadem water.

Den 16 vonden wy de Stroom te gaan Noordelijk ten Weſten.

Den 17 December ontrent twee uyren na de middag ſagen wy het Land / de Tafel van Saldania, wy klaar / en ſtonden daar na toe te loopen. Ik gaf de Schipper order / om na het Zuyd-ooſten ten Ooſten te ſtuuren / om ontrent de Caap te komen / doch de ſieke en alle Man verſogten het na Saldania te ſetten / gelijk wy dan deeden / en ontrent negen uyren op de Ree van Saldania ten anker quamen op ſesde-half vadem water / hebbende de Weſt-punt Weſt-noord-weſt / het Eyland Noord-weſt ten Noorden / en het Suyker-brood Zuyd-weſt van ons. De Weſtelijkſte Hoek van het Land / en het Eyland Pengwin lag ons aan de Zuyd-weſter-zijde. Ontrent een mijl van het Eyland is ten Zuyden van het ſelve een Plaat. Tuſſchen het Eyland en het Strand is een ruymte van ſeven mijlen / e. ſ. v. Daar legt nog een Plaat een halve mijl aan de Zuyd-ooſter-zijde van het Eyland.

En komen op de Ree van Saldania.

Beſchrijving van die Plaats,

Soo dra als ik op mijn Anker lag / ſond ik aan Land / en vond / dat de Menſchen hier ſtout / doch handelbaar waren. Op een Rots vonden wy hier uyt-

uptgehouwen deeſe woorden: Den 24 July 1607 Capitain *David Middelton* in de *Conſent*.

Den 21 December ging ik aan Land / en hoogt aldaar 102 Schapen / 12 Beeſten / en 2 Kalveren / waar van ik aan 't Schip Hector een behoorlijke portie over gaf. Dus deeden wy eenige dagen na malkanderen / opkopende ſeer veel Vee / te weeten / voor 200 pſere Hoepen / 450 Schapen / 46 Koepen / 19 Oſſen / 9 Kalveren / en een Var.

alwaar ſy veel Vee tot ververſſing kogten.

II. HOOFDSTUK.

Hun vertrek van *Saldania*, en verder wedervaren, tot dat de Scheepen van malkander ſcheyden.

Sy vertrekken van Saldania.

DEn 1 January 1608 raakten wy met het opgaan van de Son onder Zeyl / en waren deſ avonds ten 6 uyren 10 mijlen Weſt ten Zuyden van het Zuyder-punt van de Baay.

Ongemak in het Schip.

Den 19 kreegen wy ontrent middernagt veel water in / door de Pooyt van den Helmſtok / en in het Hol van de Galery / waar door eenige Balen met Lakens nat wierden. Wy waren thans op de breedte van 35 Graden 22 Minuten, en hadden veelerley / en laatſt een Weſtelijke wind. Wy hadden te veel ſware Balen in / waar door ons Schip moeyelijk te beſtieren was / waar op de Maatſchappy by verbolg dient te letten.

Wat cours ſy namen,

Den 20 dito verlugtte en droogde ik de Lakens / e. ſ. v. Ik voer dertig mijlen Noord-ooſt aan / hebbende een Zuyd-weſten en Zuyden wind. Op de middag ſagen wy tegen alle verwagting en tot groote verwondering van onſe Schippers / Land / leggende Noord-noord-weſt ontrent twaalf mijlen van ons af. Wy waren op de breedte van 34 Graden: En ſekerlijk / het ſoude my ook vreemd voorgekomen ſijn / ten ware ik op mijn voorgaande Reys bevinding van de kragt deſ Weſtelijken Strooms gehad had. Egter waren wy Weſtelijker / als ik dagt / alſoo ik om boven gemelde reden twyffelde / of wy niet wel by giſſing honderd mijlen Ooſtelijker waren / als wy door het ſien van Land ons bevonden te ſijn.

en kragt des Strooms.

Den

Den 22 dito waren wy op de breede van 34 Graden, 4 Minuten. Ik settede het 33 mijlen Oost ten Noorden voort / en hadden een Zuyden en Zuydzuyd-westen wind. Maar volgens die reekening soude het Schip geweest sijn op 33 Graden, 12 Minuten, en wy bevonden ons door de stroom vijftig Minuten Zuydelijker: waar uyt blijkt / dat / die sonder op de stroom agt te geven / sig op de bloote reekening en gissing verlaten / noodsakelijk grootelijks het spoor bpster sijn.

Ik moet bekennen / dat de stroom hier veel kragt moest hebben / alsoo wy schielijk het Land Noordoost / en dan wederom Zuyd-west hadden. Dog ik giste / als wy wat Oostelijker komen / en deese streek voorby sijn / de stroom niet meer soo sterk weesen sal.

Den 25 dito waren wy op 34 Graden, 51 Minuten breedte. Wy voerderden na onse gissing in vierde halve Wagt negen mijlen Noord-oost ten Oosten met een Zuyd-westen wind / en in twee Wagten met een Zuyden wind na het Oosten en Noord-oosten aan. Ondertusschen wierden wy / tegen alle gissing / gedurig aan Zuydwaarts gedreeven.

Den 26 dito hadden wy de breedte van 35 Graden, 28 Minuten. Wy voerderden met een Zuyd-zuydooosten wind derthien mijlen of meer na het Oostnoord-oosten / en bevonden / dat de stroom niet soo sterk was als te voren.

Den 17 February sagen wy wederom Land / leggende agt mijlen Oostwaarts van ons af / en waren by gissing op de breedte van 24 Graden, 20 Minuten. Wy setteden het daar na toe tot over seg uyren / wanneer wy / geen vier mijlen van Land sijnde / moesten wenden / alsoo het Schip de Hector te kort agter ons was / om voort te setten; alwaar wy peylden / en vonden geen grond op 80 of 90 vadem / 't welk niet vreemd was / alsoo het laag en effen Land is. Ontrent de middag waren wy dwars voor twee klepne Eylanden / daar wy gisten een goede Ree te sullen vinden / maar alsoo wy niet wisten / op wat hoogte wy waren / hielden wy af tot Sien Land, Twee Eylanden.

dat wy dat konden peylen. Geen twee mijlen van 't Land sijnde / vonden wy op 60 vadem geen grond.

Den 18 waren wy op de breedte van 23 Graden 37 Minuten, weshalven wy het daar na toe setteden / vast stellende / dat dit de Plaats was / die wy sogten / maar nader by komende / vonden onse Sloepen / voor uyt gesonden / maar 6 vadem water / soo dat wy ons Anker ontrent een uyr op de middag wierpen op seven en een halve vadem / Sand-grond / hebbende de twee Eylanden en de ondiepte een mijl van ons in het Zuyd-westen. Ontrent drie mijlen van ons in het Noord-oosten was een Inham / die de Schipper vast stelde S. Augustijn te sijn / 't welk wy voornamen in te lopen / dog volgens gehouden Scheeps-raad daar niet lang te vertoeven. De verandering of afwijking is hier 15 Graden, 30 Minuten, en in den morgenstond wederom daar op gelet hebbende / was deselve 15 Graden, 26 Minuten, dog ik moest de aanmerking over het Land ontrent een halve Graad hoog maken / buyten dat soude die verandering vry wat grooter geweest sijn. Op die twee observatien nu ga ik vast. De Vloed ging hier Oostelijk.

Caap S. Augustijn.

Den 19 haalden wy onse Ankers op / en in 't opwinden brak'er een / door dien'er een fout aan was. Om de waarheyd te bekennen / daar ontrent valt al vry wat te seggen; dog daar van sal ik de bysonderheeden / waar aan het hapert / in mijn verklaring dien aangaande ophalen.

Slegte Ankers. Een van die brak.

Wy stuurden dan na de boven gemelde / (soo ons dagt) Haven of Baay / en vonden / van daar wy ons Anker geligt hadden van 10, 12 tot 20 vadem water / en niet verre van het Punt / op de hoogte van de Baay komende / hadden wy op 100 vadem geen grond / voor dat wy vry verre in de Baay waren / (onse Sloepen voor uyt sijnde / kreegen grond). Hier hadden wy van 30 tot 8 vadem / en verder binnenwaarts diep water. Wy ankerden hier op 18 vadem / en wierpen een tweede Anker op 40 vadem; de Zuyder-Oever had het diepste water / maar aan de andere zijde was het door het invallen der Rivieren ondiep.

Den

Den 20 hadden wy by ons Schip 17 vadem water / en een sagte grond. Het Land lag ons ten Westen na het Zuyden / en na het Noorden. Aan de Noord-zijde waren eenige ondiepten / en na het Noord-westen lag een Plaat / soo dat'er maar vijf streeken op het Compas waren / daar wy de wind van verwagten konden / maar de Ree is een seer slegte grond / en heeft diep water / alsoo'er gedurig een sterke stroom de Rivier af komt. Capitain Hawkins quam by my aan boord / dien ik met beyde de Sloepen wel bemand na het Land sond / alsoo ik selfs niet wel te pas was. Hy quam tegen den avond weder aan boord / sonder eenig Mensch gesien te hebben / hoewel sy op verschepde plaatsen verssche voetstappen vonden. Sy lieten eenige Corallen en andere Snuysterp in een Boot / die sy daar vonden / leggen / om de Inboorlingen daar meede uyt te lokken. Hy seyde ook / dat daar waarschijnlijk niet veel verversing te halen was / maar myne Visschers van de andere zijde komende / seyden my veel Gebeente van Beesten te hebben gevonden; en daar Beenen sijn / was ook vleesch geweest. Georg Evans, een van des Hectors volk / wierd deerlijk van een Alegarta gebeeten. Ik gaf order / om met aller haast de Water-vaten te vullen / en nam voor / ondertusschen eenige verversing op te soeken. De stroom was hier ten naasten by Oostelijk / en gaf veel hoog water.

Beschrijving van de Ree.

Den 21 dito wierden wy vier Ingeseetenen van dat Land gewaar / die ik eenige Corallen en diergelijke liet geven; waar op sy door teekenen te kennen gaven / dat sy des anderen daags ons Vee genoeg souden brengen.

Den 22 sag ik Menschen / en ging aan Land / alwaar ik een loos slag van Menschen vond. Sy waren swart en wel gemaakt / gingen naakt / uytgenomen dat sy hun schamelheyd eenigsins met een kleedjen van Basten van Bomen bedekt hadden. Wy kogten van hen een Kalf / een Schaap en een Lam / maar sy wilden niets verhandelen als voor Silver. Na de middag roeyde ik de Rivier op / by-

Hoe sy het daar aan Land vonden.

En met de Ingeseetenen handelden.

Waar door ſy verlegen ſijn.

Thans konden wy het Land niet ſien / hoewel wy'der maar 10 mijlen van af waren. Ik wiſt geen raad / om uyt deeſe Stroom te geraken / want indien ik verder af hield / had ik voor het Eyland de Nova te vreeſen / en indien ik na het het Land hield / God weet / wat gevaar daar weſen ſoude / en daar ſulken koelte de Strdom niet konde meeſter worden / ſcheen het onvoorſigtigheyd daar tegen aan te worſtelen.

Den 17 hadden wy 14 Graden, 57 Minuten, ſoo dat wy vijf en twintig mijlen na het Noorden waren voortgeſet. Na giſſing waren wy 22 mijlen gevorderd / en door de obſervatie en het ſchieten van de hoogte waren wy veel verder gekomen / ſoo dat de voornaamſte kragt van de ſtroom leek gebroken te ſijn.

Giſſingen van de oorſaak dies ſtrooms.

Mijn Schipper was van gevoelen / dat de eerſte Quartieren van de Maan het gebied over deeſe ſtroom hadden / en die ſoo ſterk aanſetteden / tot drie of vier dagen na dat deſelve vol is. Maar my komt waarſchijnlijker voor / dat de diepe Baay tuſſchen Caap Corientes en Moſambique de oorſaak is van een togt / of ſtroom / die / of van het Noord-ooſten / of wat Ooſtelijker / daar van het Noord-ooſten van S. Laurentius, of Madagaſcar komt invallen / en ſig langs het Land na de Caap van Corientes, en vervolgens voortſet; of dat de ſtroom / die men ſegd van S. Laurentius upt het Noord-weſten te komen / tegen het Land van Moſambique aanvallende / dus langs die geheele ſtreek voortgeſet werd. Indien nu dit waar is / hebben wy een misſlag begaan / dat wy ons na de zijde van het Land hielden / voor dat wy Noordelijker als de Punt Moſambique, die vry verre in de Zee uptſteekt / gekomen waren; want indien wy niet te veel Weſtelijk vervallen waren / en de gemelde Caap te na by onſe middag-lijn geſteld hadden / ſouden wy de ſtroom geheel niet gekreegen hebben.

Waar door ſy verlegen ſijn.

Thans konden wy het Land niet ſien / hoewel wy'der maar 10 mijlen van af waren. Ik wiſt geen raad / om uyt deeſe Stroom te geraken / want indien ik verder af hield / had ik voor het Eyland de Nova te vreeſen / en indien ik na het het Land hield / God weet / wat gevaar daar weſen ſoude / en daar ſulken koelte de Stroom niet konde meeſter worden / ſcheen het onvoorſigtigheyd daar tegen aan te worſtelen.

Den 17 hadden wy 14 Graden, 57 Minuten, ſoo dat wy vijf en twintig mijlen na het Noorden waren voortgeſet. Na giſſing waren wy 22 mijlen gevorderd / en door de obſervatie en het ſchieten van de hoogte waren wy veel verder gekomen / ſoo dat de voornaamſte kragt van de ſtroom leek gebroken te ſijn.

Giſſingen van de oorſaak dies ſtrooms.

Mijn Schipper was van gevoelen / dat de eerſte Quartieren van de Maan het gebied over deeſe ſtroom hadden / en die ſoo ſterk aanſetteden / tot drie of vier dagen na dat deſelve vol is. Maar my komt waarſchijnlijker voor / dat de diepe Baay tuſſchen Caap Corientes en Moſambique de oorſaak is van een togt / of ſtroom / die / of van het Noord-ooſten / of wat Ooſtelijker / daar van het Noord-ooſten van S. Laurentius, of Madagaſcar komt invallen / en ſig langs het Land na de Caap van Corientes, en vervolgens voortſet; of dat de ſtroom / die men ſegd van S. Laurentius uyt het Noord-weſten te komen / tegen het Land van Moſambique aanvallende / dus langs die geheele ſtreek voortgeſet werd. Indien nu dit waar is / hebben wy een misſlag begaan / dat wy ons na de zijde van het Land hielden / voor dat wy Noordelijker als de Punt Moſambique, die vry verre in de See uytſteekt / gekomen waren; want indien wy niet te veel Weſtelijk vervallen waren / en de gemelde Caap tena by onſe middag-lijn geſtelt hadden / ſouden wy de ſtroom geheel niet gekreegen hebben.

III. HOOFDSTUK.

Berigt, hen tot *Deliſa* van de *Mooren* en *Guſeratters* gegeven van verſcheyden ſaken, en byſonder van de *Monſons* (geſette Winden). Hoe lang ſy daar bleven. Hun komſte tot *Priaman* en *Bantam*.

DE Mooren alhier verhaalden ons / dat op ſommige jaren ſtukken Ambergrijs gevonden worden / die twintig Quintalen, een gewigt van 100 pond / ſwaar / en ſoo groot ſijn / dat verſcheyden Menſchen ſig agter deſelve / ſonder geſien te worden / konnen verbergen. Dit is op de Kuſten van Mombaſa, Magadoxa, Pata, Brava, e.ſ.v. / die alle op eene op leggen. Onge meen groote Stukken Ambergrijs.

De Inwooners van deeſe Plaats doen alle jaar een reys na de Eylanden van Comora, om Slaven te koopen / en verhalen / dat die Eylanders een valſch en verraderlijk volk ſijn / ſoo dat ſy wel vijftig van de hare op ſekeren tijd hadden vermoord / en daarom nu met hen binnen hun Scheepsboord handelden. Die van Comora valſch volk.

Op Pembe ſeyden ſy / waren agt Hollanders, die aldaar drie of vier jaren geweeſt / en waar van twee Mooren geworden waren. Op Pembe waren 8 Hollanders Moorſch geworden.

Sy rekenen / dat de Monſon van de Zuyder-winden jaarlijks begind den eerſten Mey, en honderd dagen duurd. De ſterkſte Winden / 't welk ſy ſeyden wonderlijk te ſijn / ſijn in Junius en Julius. Den thienden Auguſti begind de wind te ſlappen / en daar op volgd aanſtonds de Noorde-wind / die drie maanden duurd / in welke tijd ſy de meeſte Aloë winnen op de Eylanden / welke niet anders als het Sap van Semper vivens (een ſeker Gewas) is / 't welk in Gepten-vellen geſameld en ſoo gedroogd werd. De Monſon Paſſat in die Geweſten beſchreven. Hoe de Aloë gewonnen werd.

Den 23 Mey ſond ik aan Land / om een party Aloë te kopen / en kreeg 1250 pond aan boord / die voor de Compagnie quamen te koſten 250 Daalders. Soo deed ik ook op verſcheyden tijden / ſoo dat wy in alles 1833 ponden Aloë inkogten. Het Hoofd Inkoop van Aloë.

van

van deſe Plaats verſogt 500 Realen van agten te leen / 't welk ik hem weygerde / maar ſond hem twee ſtukken Carſep van een fraape coleur / en een van mijne Meſſen tot een vereering. Ik liet aan Land noch kopen 575 pond Aloë voor 115 Daalders.

Nader beright van de Monſoos.

Den 24 dito wierd my geſegd / dat de Weſtewinden dit Jaar begonden den laatſten April, en datſe alle Jaar elf dagen later quamen / ſoo datſe in 33 Jaren wederom begonden op den ſelven dag van de gemelde Maand / 't welk ik niet konde bevatten waar te ſijn. Op ſepden ook / dat de Oſtelijke Monſon (Mouſſon) dit Jaar ſoude beginnen den 13 October, en duren tot den volgenden April, en van die tijd tot Mey toe ſoude ſchoon weder ſijn / waar op dan de Weſterſche Monſon weder quam / mids dat d'een en d'ander alle Jaar elf dagen later quam / en dus hadden ſy na hun ſeggen alle Jaar maar twee Monſons.

En van verſcheyden Kuſten van Arabien, e, ſ. v.

Hun Jaar / by hen genaamd Neyrooſe, begind met den aanbang van de Oſtelijke Monſon. Na hun berigt ſoude als het de Weſt Monſon of Paſſaat is / de wind upt den Zuyden / en als het de Oſt Monſon is / upt den Noorden waapen. Dat na den 25 September de Schеepen upt de Roode Zee niet na het Oſten vertrekken konnen. Dat Chaul, Dabul en Danda rageeſſuree goede en beplige Havens / en rijke Handel-plaatſen op de Kuſt van Indien ſijn. Dat tot Saada, Ilbookee, Auzoane, en Mootoo, vier Eylanden van Comora, overvloed en goede koop Rijs is / en de Menſchen goedaardig ſijn / maar dat Jughezeegee en Malale, twee andere Eylanden van die ſelve Kuſt / weynig voorraad van Rijs hadden / en de Ingeſeetene aldaar valſch en verraderlijk waren / waar van ſy tot een ſtaaltjen verhaalden / dat voor ſeſthien Jaren een Engelſch Schip daar veel volk verraderlijk verloor / 't welk ſekerlijk dat van Jacob Lancaſter ſal geweeſt ſijn. Deeſe dag / ſijnde de 26 Mey, was by hen de 224 dag van hun Neyrooſe. Op de Kuſt van Arabia was geen regen voor de ſeventigſte dag van deeſe Mon-

Monſon. De 30ſ dag van de Neyrooſe is de be-quaamſte tijd / om na Suratte te gaan / daar men als dan in thien of twaalf dagen komen kan.

Burrom, Mekella en Cayxen ſijn goede Havens in beyde Monſons op de Kuſt van Arabien, maar geen Plaatſen voor Koophandel. Xael of Xier heeft geen bequame Haven noch Ree / men handeld'er egter met Yſer en Loot / en een Turk is'er Aga. Deeſe Waren ſenden ſy over Land na Caixem, een dag repſens Weſtwaarts aan / maar op deeſe tijd wierd'er niet na toe gerepſt. Men ſeyde ons ook / dat in beyde de Monſons geduric op de Kuſt van Arabien de See ongemeen open is / of aanvald / en dat'er de ſtroom is / ſoo als de wind. Dat'er in het inkomen van Suratte geen bequame Ree aan de Weſt-zijde is / om voor de Weſtelijke Monſon bevrijd te ſijn / ten deele om dat'er een quade Anker-grond is / en voornamelijk / om dat'er ſulken ſterken vloed gaat / dat ſe / na hun ſeggen / Scheepen / die niet vaſt leggen / om ver kan werpen.

Deeſe Ree nu van Deliſa is een ſeer goede Plaats voor de Weſt Monſon, maar / 't geen vreemd is / het waayd twee mijlen ten Ooſten en ten Weſten geduric ſoo ſterk / dat'er geen Schip leggen kan. Hier van kan ik geen reden geven / als dat de afſtand tuſſchen ons en de hooge Bergen ſulks veroorſaakt / want tuſſchen die en ons is meeſt laag Land.

Den 24 Juny maakten wy zeyl / om te vertrekken. Sy vertrekken van Deliſa.

Den 23 July ſagen wy een Eyland / en ontrent negen uyren noch twee andere. Wy lieten twee der ſelve leggen aan de Noord en een aan de Zuyd-zijde / ſijnde op vier Graden twee Minuten, Zuyderbreedte. Het Noordelijkſte van deſe Eylanden is groot / hoog Land / en vol Boomen. Tuſſchen de twee Zuydelijkſte van deeſe drie Eylanden leggende thien mijlen van malkander / is in het midden een gevaarlijke Sand-plaat / om welke te mijden wy onſe cours ontrent twee mijlen van het middelſte Eyland namen / daar een goede paſſagie was / ſoo dat wy die Bank ontrent drie mijlen van ons Sien en komen by eenige Eylanden, daar het gevaarlijk is.

af ten Zuyden lieten leggen. Deese Bank legd wyt gevaarlijk / om'er by nagt / ten sy men daar kennis van heeft / voor by te komen. Het scheen ons ook niet onwaarschijnlijk / dat'er tusschen de twee Noordelijke Eylanden ook een passagie is / maar die is geen mijl breed. Het Zuydelijkste Eyland is het grootste.

Komen by Priaman.

Den 26 dito waren wy half weg tusschen Priaman by Tecu, ontrent drie mijlen van het Land / alwaar ik aanmerkte / dat de twee Hommockes van Tecu met het hooge Land daar agter Noord-west en Zuyd-oost ten Oosten leggen. Daar legd ook een Bank vier mijlen van het Land / 't welk uytgestrekt is na het Zuyden en Noorden / gelijk het hooge Land van Tecu. Wy hadden derde halve mijl van het Land 45 vadem water / en waren Noord-oost ten Oosten van de Ree van Priaman. Ontrent 4 mijlen daar van daan legd een Eyland / dat sig Noord-oost en Zuyd-west uytstrekt. De drie Eylanden van Priaman leggen Zuyd-zuyd-oost / en Noord-noord-west / elk ontrent een mijl van het ander. Nademiddag quamen wy op de Ree van Priaman, en begroeteden de Stad met vijf Canonschooten.

Beschrijvinge van de Kust.

Vereering van en aan den Gouverneur.

De Gouverneur sond my een Gept / en ik vereerde hem drie stukjens Stammet, een blauw Callico, een stuk Stokjens-grond / een Vaatjen Wijn / en twee Lemmers van een Degen. De Boode spraak goed Portugeezsch, dien ik ook een blauw Callico vereerde. Daar quam ook een ander van Achen by my / met wien ik Arabisch spraak / en maakte my de hoop / van door sijn toe doen aldaar te konnen handelen.

Den 29 ging ik tydelijk aan Land / onder het losſen van seven Stukken Canon. Aan het Huys van den Gouverneur gekomen sijnde / vereerde hy my een Buffel / en gaf my order / om met eenige van de voornaamste over de prijs van de Peper te accorderen. In gevolge van dien heb ik my neder geset by 60 van de hunne / die voor eerst voorstegen / dat de Peper / die ik van hen soude koopen / in de Stad moest gewoogen worden. Hier over wierden veele voor-

Accoord over dan

wooꝛden gewiſſeld / alſoo ik verſogt / datmen die op het Eyland ſoude weegen / maar ſy dꝛongen op hun eerſte vooꝛſtel. Vooꝛders epſchen ſy vijftig Daalders vooꝛ een Baal Peeper / 't welk my heel niet aanſtond: Want de gemelde Man van Achen had my geraden maar ſeſthien Daalders te bieden / hoewel daar bedꝛog onder ſchool: Want hy een Koopman ſijnde / ſoude veel Peeper hebben opgekogt / eer ik mijn inkoop gedaan had / en my deſelve daar na verkogt hebben vooꝛ ſulken pꝛijs / als hy'er ſoude op ſetten. Na een gerupmen tijd / en veel wooꝛden over en weer / accoꝛdeerden wy op 22 en een halve Daalder de Baal Peeper / behalven 6 van 't honderd vooꝛ Tol. Maar ik wilde met de twee andere Tollen / of liever Afkmebelingen / de eene van 160 Daalders / en de andere niet veel minder / niet te doen hebben / dog na veel knibbeling moeſt ik eyndelijk die ook beloven. Van al 't verhandelde wierd een Schꝛift gemaakt. inkoop van Peper.

In de vooꝛleden nagt quam een Man / die Portugeeſch ſpꝛak / by my aan Booꝛd leggen / die van my / wegens des laatſten Gouverneurs Vꝛouw / die hy den naam van Koningin gaf / hulp verſogt / om ſijn meeſter van de Stad te maken / met aanbieding / dat ik de helft daar van vooꝛ my ſoude hebben: maar alſoo ik niet onbewuſt was van der Mooren ſnoodheyd / wilde ik daar met hen niet over ſpꝛeken / gemerkt ik ſulks vooꝛ mijn Vooꝛſt niet ſoude konnen verantwooꝛden / en ſond hem in den mooꝛgenſtond weder na Land. Een verrꝛderlijke voorſlag van een Moor afgeweſen.

Ik verkogt tot Nackhada vooꝛ 159 ſtukken Gould aan Lakens en Stoffen. Wat ſy hier verkogten.

De Stad Priaman, en 't geen daar onder behooꝛd / leverd jaarlijks niet boven de 500 Baalen Peeper upt / maar als'er de naaſt-gelegene Plaatſen / Paſſaman, Tecu, Berooſe, en het Gebergte binnens Lands by gereekend wooꝛden / ſijn'er wel 2500 Baalen jaarlijks / daar dan twee goede Scheepen mede ſouden konnen bevꝛagt wooꝛden / en die men / indien 'er een Factoor was / om deſelve van tijd tot tijd op te kooꝛen / op een vꝛy lagen pꝛijs ſoude konnen Wat handel daar ſoude konnen gedreven wooꝛden.

in bekomen. Want hun Oogſt van de Peper is altijd in Auguſtus en September, en wordt afgehaald door geene andere / als die van Achen en Java, alſoo door een byſondere order van den Koning van Achen den Guſeratters de Handel aldaar verboden is: Soo dat als een Schip Suratte aandeed / en aldaar door een Factorie liet inkoopen / byſonder blauwe en witte Callicoes, blauw geſtreepte en dobbelſteene Stoffen / en wat kleyne en fijne Pintadoes, hier tegen het volgende jaar de grootſte winſt ſou konnen doen / daar ik oopt van gehoord heb. Ik ſeg egter eerſt in het volgende jaar / want ik ſie niet / hoe de Scheepen na Cambaja, en tijdelijk van daar herwaarts ſouden konnen komen in een jaar / in welken gevalle Brieven van den Koning van Achen, tot verſekering van een beplige Handeling voor ons in deeſe Geweſten / moeſt beſorgd worden.

Den 18 September in den morgenſtond maakten wy zeyl / de Heere geve ons een goede Reys.

'ertrek van 'riaman. Den 19 deſ middags waren wy West-noord-weſt van het Suyder-punt van Priaman, en ſtuurden thien mijlen Ooſtelijk van het Eyland de Triſteza.

Den 20 voor dag / ſagen wy een Eyland / 't welk uytſtak / en leydden het Ooſt-zuyd-ooſt aan / om daar by van te ſijn / en bleven vier mijlen Ooſtelijk van het ſelve af / en ſeven mijlen van het Eyland Sumatra.

ſun. cours. Den 21 waren wy na giſſing 26 mijlen Zuyd-ooſt ten Suyden gevorderd / en ontrent ſes of ſeven mijlen van Sumatra. Vier mijlen van ons ten Weſten was wederom een groot Eyland / ſoo datmen op deeſe Kuſt ſeer omſigtig weſen moet; te meer / alſoo men ſulke Eylanden niet aangetekend vind. Wy waren thans op de breedte van drie Graden twintig Minuten, en by giſſing agtthien mijlen Zuyd-ooſt voortgeſet met een Noordelijken wind. Negen of thien mijlen van 't Eyland Sumatra af ſijnde / wierden wy een ander kleyn Eyland / drie of vier mijlen van ons af / Zeewaard in gewaar.

Den 1 October hadden wy de breedte van 5 Graden 30 Minuten, en ſtaken na het Land / dat twaalf

twaalf mijlen van ons af lag / alſoo wy Zuydelijker als wy meenden / waren aangeſet.

Den 2 dito in den morgenſtond wierden wy Land gewaar / 't welk wy meenden het ſoute Eyland te weſen / maar het bleek / een ronden Uythoek van Sumatra te ſijn. Wy hadden bykans geen weg gevorderd / egter waren wy op den middag op 5 Graden, 55 Minuten, door toedoen van de Zuyd gekomen.

Den 3 ſagen wy het Soute Eyland Noord-oost ten Noorden van ons / daar wy nog vier of vijf mijlen van af waren. Het legd op de breedte van ſes Graden ſes Minuten. Als wy dit Eyland eerſt ſagen / waren wy geen vier mijlen van het Zuyd-land. Het ſy het Eylanden waren / of Java, het lag van ons Oost-zuyd-ooſt / en wy hadden een geheelen nagt een Weſt-noord-weſten Wind. Het ſoute Eyland in de Straat van Sunda.

Men moet weeten / dat het Zuydland uyt Eylanden beſtaat / en dat desſelfs Weſter gedeelte met het ſoute Eyland (of het hoogſte en rondſte Eyland in de mond van de Straat van Sunda) Zuydweſt ten Zuyden / e. ſ. v. gelegen is. Het naaſte van de Zuyder-Eylanden / ſijnde het Weſtelijkſte van deſelve / legt ſes mijlen van het ſoute Eyland / 't welk ter halver Zee legd. Ondertuſſchen is de geheele ruymte van Sumatra en het Zuyderland twaalf of veerthien mijlen. Het ſoute Eyland / welk met ſijn Punt de geheele Baay / waar in de Ree van Bantam is / beſluyt / ſtrekt ſig Oost Noord-ooſt / en Weſt Zuydweſt / en legd met het hoogſte Zuyderland van Sumatra (ſijnde een ronden Uythoek) en het Noordweſtelijkſte Punt van Java, ten Oosten van de vier Eylanden / die ik te vooren den naam van Zuydland gegeven heb / Oost-zuyd-ooſt / en Weſt-noordweſt. De Uythoek van Sumatra, en het Punt van Java, leggen ontrent twintig mijlen van malkander. Nauwkeurige beſchrijving van die geheele Kuſt.

Tegen den avond hadden wy het ſoute Eyland / vier mijlen ten Noorden van ons.

Den 4 dito waren wy in den morgenſtond vijf of ſes mijlen van het Punt / daar in de Baay van Bantam is / ſijnde Oost-noord-ooſt van ons. Eer wy aan het gemelde Punt quamen / vonden wy twee Klippen.

klippen vol Boomen / vier mijlen van malkander / tuſſchen welke (de eene ten Noorden / en de andere ten Suyden latende leggen) wy door voeren. De Suydelijkſte legd niet ver van Java, en die aan de Noorder-zijde half weg tuſſchen het Punt van Bantam, en een ander ruuw en laag Eyland / 't welk / neffens twee andere / die ten Noorden van het ſelve leggen / West-zuyd-weſt / en Oost-zuyd-ooſt geſtreckt is; maar ik weet niet / dat tuſſchen die laatſt-gemelde Eylanden eenige paſſagie is. Dit ruuwe Eyland maakt de Engte of Straat. Wy namen onſe cours aan de Suyd-zijde van het ſelve.

Komen op de Ree van Bantam.

Wy quamen op de Ree van Bantam, alwaar wy ſes Hollandſche Scheepen vonden / waar van twee bykans haar Lading van Nagelen in hadden / en twee in Lading van Peper lagen. Ik vond hier nog derthien Engelſche in 't leven / van welke vier Kooplieden waren; en kreeg een brief van Capitain David Middelton.

Den 6 betaalde ik Uncle en Tegin, twee Chineezen, het geen ſy verdient hadden / hebbende deſelve voor Loodſen mede genomen / en ontſloeg hen van hun dienſt.

Overleg, om waar heen te varen.

Den 20 dito riep ik alle mijne Kooplieden t'ſamen / en (hebbende reeds vaſt geſteld om bysondere redenen / met het Schip de Draak na Engelland te gaan) vraagde hen / waar men de Pinas / die nog niet veerdig was / best gebruyken ſoude. Na overleg wierd beſlooten / Browne en Sidell daar mede na Banda te ſenden; Johan Hearne, Johan Saris, en Richard Savage tot Bantam te laten / en ſoo draa de Pinas van Banda konde te rug komen / Johan Saris met deſelve na Suquedana, op het Eyland Borneo, te doen gaan.

Hollanders voor een verraad gewaarſchouwd.

Den 15 November ontbood ik Jaques l'Heremite, dien ik ontdekte het voornemen der Javanen, om hem en de ſijne den Hals af te ſnijden / daar ik bysondere kennis van bekomen had.

De Ambaſſadeur van

Den 22 quam de Ambaſſadeur van Siam my beſoeken / en hield ſijn middagmaal by my. Hy verſeekerde my / dat men dupſend ſtuks roode Lakens

in

in de tijd van twee dagen in ſijn Land verkopen ſoude / en hy gevolg een groote meenigte jaarlijks / alſoo ſy daar mede hunne Elephanten en Paarden dekten. Goud is'er / ſeyde hy / in overvloed / en in 't gewigt dziemaal ſoo veel waard als het Silver / en is ſeer goed. Daar ſijn ook vecle Edele Geſteenten / en goed koop ; en indien / ſeyde hy / onſe Koning het wilde erkennen / het ſoude een groot gedeelte van haar geluk ſijn / Koophandel te dryven en gemeenſchap te hebben met ſoo grooten Koning / als die van Engelland is / waar by / na ons berigt wordt / de Koning van Holland niet kan vergeleken worden. Siam verſtoond de gelegentheyd van ſijn Land.

Den 28 nam ik myn afſcheyd van den Koning / den Gouverneur, den Admiraal, den ouden Sabandaar, Jura Baſſa, Tanyone, en de Hollanders, alſoo des anderen daags meende na Boord te gaan / gelijk ik ook den 29 deed. Keeling neemd ſijn afſcheyd.

Den 2 December quamen in den laten avond onſe Kooplieden aan Boord / mede brengende een brief van den Koning van Bantam aan ſijn Majeſteyt van Engelland, met twee rollen Cottoen / om aan den ſelven te vereeren. Vertrekt van Bantam.

Den 12 wierden wy / eer wy uyt de Straat van Sunda geraakten / een Zeyl gewaar / welk wy bevonden de Hector te ſijn ; daar was geen Kapitain op / alſoo die by Hawkins tot Suratte gebleven was. Ons wierd geſegt / dat de Portugeezen hen veele Goederen / wel 9000 Daalders waardig / en agterhien Engelſche afgenomen hadden. (Sie hier van agter deeſe Reys). Vereering aan den Koning van Engelland. 't Schip Hector.

Den 14 quamen wy weder op de Ree van Bantam, en ik was genoodſaakt een langer Togt te doen / of myn reputatie te verlieſen. Dog komt te rug.

Den 16 quam een kleyn Vlaamſch Schreepjen van Amſterdam, met de tijding van Vreede tuſſchen Spaanje, Vrankrijk, en de Nederlanders, en dat hy quam / om van hun voorneemen op Malacca af te ſtaan. Ik ſond Mr. Molineux en Pockham na Engelland, en de overige gingen met my na de Molukka's. Vreede tuſſchen Spaanje en Nederland.

Den 17 ging ik over op 't Schip Hector, ook veranderden de Schippers van hun Schip. De Draak vertrekt na

Engelland. Den 21 ſond ik den Schipper Towerſon met alles weg / en gaf hem order / om ten eerſten te vertrekken / die dan den 22 met het Schip de Draak van Bantam zepl ging; God gebe hem goede reys.

IV. HOOFDSTUK.

Hun reys na *Banda*. Wat onderwegen aangemerkt, en aldaar uytgevoerd wierd, en hun reys na huys.

Keeling vertrekt na Banda. DEn 1 January 1608 (of 1609) 's morgens ten een uyr / haalden wy ons Anker op / en raakten met een goede Landwind ontrent het Oosteliyke Punt / ſijnde Oost-noord-ooſt van daar wy gelegen hadden / en alſoo drie mijlen gevorderd. Van daar quamen wy by een tweede Punt / ſijnde drie mijlen verder Zuyd-ooſt aan. Tuſſchen die twee Punten legd een lange ondiepte / daar niet veel water is / om welke te ontgaan / was 't raadſaam / ten midden tuſſchen Java en de Eylanden Tonda, die vijf mijlen van malkander leggen / heenen te ſtieren.

Vind een gevaarlijke ondiepte.

Tanara. Ten Oosten van het tweede Punt / digt onder het Land / legt het Eyland Tanara; maar kan van verre / om dat het ſoo naby het Land is / voor geen Eyland gerekend worden. Van het tweede tot het derde Punt / dat Oost-zuyd-ooſt legd / ſijn vier mijlen. Anderhalve mijl van dat Punt in het Noord-weſten / legd het Eyland Lackee, tuſſchen welk en het Punt / na geſegd word / maar anderhalve vadem water is. Hier lagen wy den geheelen nagt ten Anker / hebbende het Eyland een mijl ten Oosten van ons / op ſes vadem water.

Lackee.

Jacatra. Den 4 dito haalden wy ons Anker op / en voeren tot op een halve mijl na by Lackee, hebbende ſeven of agt vadem water. Dit Eyland komt met ſijn Weſteliyke Punt na Jacatra, en ſtrekt ſig Oost-zuyd-ooſt / vier mijlen daar van daan. Aan het Weſteliyk Punt van Jacatra legd een gevaarliyk Sand / ſoo dat het raadſaam is ſig te wenden digt na het Eyland / dat tegen over het gemelde Punt gelegen is.

Koopt al- Den 8 wende ik na Jacatra, en wierp van verre mijn

mijn Anker. De Koning ſond ſijn Sabandaar aan Boord / en verſogt wat Krupt en Lont. Ik vereerde hem 30 pond Krupt / en een rol Lont. Ik kogt van hem een Portugeezſche Jongen / die de Hollanders den Koning verëerd hadden / dogh het Chriſten Geloof niet had willen verſaken; hy koſte my 45 Daalders. De Punten lagen van onſe Kee Noord-weſt / en Ooſt ten Noorden / vier mijlen van malkander. De Stad en de hooge Ooſtelijke Bergen lagen Zuyd-ooſt / en de Weſtelijke Berg Zuyd-weſt van ons. Na dat wy van Bantam waren afgevaren / hadden wy 30 of 40 Eylanden geſien. daar een Portugeeſche Jongen. Meenigte van Eylanden.

Den 10 ligten wy ons Anker op de namiddag / en gingen onder zeyl. Daar legt een verdronken Eyland / gelijk met het Water / ontrent twee mijlen in het Noord-weſten van het Ooſtelijk Punt van Jacatra, welk wy aan Bakboord lieten leggen / en tuſſchen dat en het Ooſtelijk Eyland door voeren. De twee Punten die de Baap van Jacatra maken / leggen Ooſt-zuyd-ooſt / en Weſt-noord-weſt / vier mijlen van malkander. Het Ooſtelijk Eyland legt in een regte linie tuſſchen de twee Punten. Een verdronken Eyland.

Den 11 waren wy op de middag thien mijlen Noord-ooſt / van het Ooſtelijk Punt van Jacatra.

Den 12 waren wy des middags Zuyd-weſt ten Zuyden / twee mijlen van een Eyland / hebbende dertigh mijlen wegs Ooſt ten Zuyden gevorderd. Die mijlen van Java is hier een Ondiepte / ten Zuyden en ten Noorden by dit Eyland / die Los tres Hermanos genoemd word. Het Eyland ſelfs legt thien mijlen van Java, dog niet ſoo ver na het Ooſten / als het getekend word. Los tres Hermanos.

Den 15 waren wy ontrent Madura, tegen mijn verwagting / ſoo dat ik geloofde / dat het Eyland Java niet ſoo lang is / als het wel geteken word / of dat wy Ooſtelijk aan moeſten voort geſet ſijn. Dit is een rond Eyland. 't Hoogſte Ooſtelijk Land van Java hadden wy thans in 't Zuyd-zuyd-weſt / ontrent ſes mijlen van ons / en waren nog van het Eyland af die mijlen. In het Noord-weſten was wederom een Eyland / vijf mijlen van ons af; ik ſtak Madura.

daarom het Land voorby, en miſte dertig mijlen.

Den 16 voorderden wy by giſſing ſeſthien mijlen / Ooſt-noord-oost aan.

Eyland in de Kaarten niet aangetekend.

Den 17 wederom 16 mijlen Oost ten Noorden aan. Op den middag waren wy twee mijlen Zuyd-oost ten Zuyden van een Eyland / dat van het Oosten na het Noorden twee mijlen lang ſig uytſtrekt; hier van word in de Kaarten geen gewag gemaakt.

Noſſaſeres.

Den 18 's middags waren wy ontrent het Eyland Noſſaſeres (Nuaſira of Niſaira) ſijnde een mijl van ons in het Noord-westen. Het ſtrekt ſig drie mijlen in de lengte Noord-west en Zuyd-oost aan / en legd op de Zuyder-breedte van vijf Graden, dertig Minuten. Wy voorderden by giſſing 36 mijlen na het Oost-noord-oosten. Ten Noorden van het ſelve ſagen wy een ander blak Eyland.

Den 19 voorderden wy by giſſing agtthien mijlen Oostwaard aan / met een Weſtelijke wind.

Den 20 ſagen wy nog geen Land / hoewel het Schip meer wegs had afgeloopen / t'ſedert wy Noſſaſeres waren voorby gevaren a's de diſtantie tuſſchen beyden in de Kaarten geteekent is.

Gicaliam.

Tegen den avond ſagen wy drie Eylanden Gicaliam ten Noorden van ons / daar wy vier of vijf mijlen af waren. Het is laag Land / en leggen deſelve Oost en West / dog ſijn niet groot. Daar tegen over ſijnde / peylden wy / en vonden maar 19 vadem water.

Celebes.

Den 21 voormiddag ſagen wy het Land van Celebes, welk na mijn giſſing van de plaats / daar wy giſteren namiddag waren / 29 mijlen Oostwaards aan gevaren ſijnde / lag / en geloof dat het Oosteliikſte van de Eylanden / die wy giſteren ſagen / 23 mijlen van Celebes legd. Maar alſoo wy de wind Noorden en Noord-west hadden / was het ons niet doenlijk Macaſſar te bereyken. Wy wierpen Anker op twaalf vadem water / en hadden de Zuyder-punt van Celebes Oost ten Zuyden / ſes mijlen van ons af. Men moet weeten / dat onſe reekening van 29 mijlen eer wy ontrent Celebes quamen / ſproot uyt een quade ſtelling van het Oost-eynde van Java. Want daar ik te dier plaats 30 mijlen miſte / of overſloeg / ge-

Hoe ver van Bantam.

lijk

lijk op den 15 deeſes is aangeteekent / was ik hier aan Land / eer wy de lengte van 25 mijlen hadden. Soo dat na mijn gevoelen Bantam en Celebes 235 mijlen van malkander geteekent ſijnde / men niet mis-taſt; en tuſſchen Noſſaſeres en Celebes een ruymte van 76 mijlen is; of wel / dat de Eylanden / die wy den 18 ſagen / niet waren die van Noſſaſeres. Hier brak ons Kabel / en wy raakten ons Anker quyt.

Den 23 bevonden wy / dat van het Punt / waar ontrent wy lagen te rijden / tot een tweede Punt / welk daar van daan Ooſtelijk ten Zuyden legd / thien mijlen / en vervolgens tot een ander Punt laag Land / leggende Oost-noord-oost / agt mijlen is. (Een mijl lengte van dit Ooſtelijk Punt is het kenbaar rond Land). Daar van daan komt weder een laag Punt in het Ooſten / en vervolgens nog een ander Punt / dat drie mijlen Noord-ooſt ten Ooſten legd; maar deeſe diſtantie is na het Ooſten van die Straat. Wy hielden het de geheele nagt onder dat gemelde Land / welk egter nog vier mijlen Oost-noord-ooſt van ons lag. Het hoogſte Zuydelijk Land van Celebes, en het Weſtelijk Punt van Deſolam, in het Noord-noord-weſten / lagen thien of twaalf mijlen van malkander. Het Weſt eynde van Deſolam, en het laage Oost-punt van Celebes, welk de Engte of Straat maakt / lag twaalf of veerthien mijlen Zuyd-weſt van ons. De geheele Kuſt van Deſolam is meeſt Zuyd-weſt. Het Oost-eynde van Deſolam met de Eylanden / die de Straat maken / en het Ooſtelijk Land van Celebs legd na het oog in een regte ſtreek / byna ten Zuyden en Noorden.

Beſchrijving van die geheele Kuſt, en de Straat tuſſchen Celebes en Deſolam.

Den 24 ſagen wy in den morgenſtond Cambina, welk onmogelijk verder als 20 mijlen Oost-noord-ooſt van de Straat van Celebes konde ſijn. Ten een uyr na de middag waren wy Noord-ooſt ten Noorden / agt mijlen van desſelfs Weſtelijk Punt / welk een ſeer hoogen en ronden Berg / en voort hoog en vet Land was. Het Weſt-eynde / dat wy ſagen / lag Zuyd-ooſt ten Zuyden / en het Oost-eynde Zuyd-ooſt ten Ooſten / ſijnde ten minſten agt mijlen lang.

Cambina.

Den

Den 25 voerden wy niet veel uyt / waren doorgaans onder het Eyland / en sagen Land in het Noorden; of 't Celebes was of niet / kan ik niet seggen.

Den 27 des morgens hadden wy in het Noorden en Zuyden Land / leggende twaalf mijlen Oost-zuyd-oost / van de Oost-zijde van Cambina. Nader komende / bevonden wy / dat het West-punt twee Eylanden / Oost-noord-oost van ons leggende / waren / e. s. v. Het groot Eyland legd vijf mijlen Oost ten Noorden / en heeft drie of vier Hoofd-landden of Hoeken; ten Zuyden van deselve legd een rond Eyland / 't welk'er agt mijlen van daan is / en met sijn Oostelijk Punt uytstrekt na een tweede / leggende Noord-oost ten Noorden / drie mijlen daar van daan / daar dat van het Noord-oostelijk Punt ses mijlen aflegd / en nog een ander vervolgens komt in het Noord-oost ten Noorden. Agt mijlen in het Zuyd-oost ten Oosten van het laatste Punt op een na / is een Bank van agt mijlen lang / soo het ons toe scheen.

Die geheele Streek beschreven.

Den 28 dito kregen wy in 't gesigt het Eyland Ticabessa, leggende agt mijlen van het gemelde Noord-oostelijke Punt. Veerthien mijlen van het gemelde Punt Noord-oost ten Noorden legt het Oost of Noord-ooste Punt van Button.

Ticabesse.

Button.

Ontrent den avond quam een Karveel met 40 of 50 Man by my aan Boord / komende van den Koning van Button, onder welke waren des Konings Oom / en Soon / die Sidalsch en Spaldings spraken.

Den 31 in den morgenstond waren wy vijf mijlen Noord-oost ten Noorden van het Punt naast aan Ticabessa, en geen drie mijlen van desselfs Noorder-zijde / welk uyt twee of drie Eylanden bestaat. Op den middag waren wy ses mijlen Zuyd-oost ten Oosten / van het Oostelijk Punt van Button, soo dat wy verder waren gevorderd / als ons Schip had konnen af-loopen.

Den 3 February bevonden wy ons op de breedte van vier Graden, vijf en twintig Minuten; hadden Noord-west en Noord-noord-weste wind / dog vervielen Zuydelijk.

Den

Den 4 's morgens ontrent agt uren / ſagen wy Burro. Burro, waar van het Oſtelijk Punt Noord-ooſt ten Ooſten/ſeven mijlen; en het Weſtelijk Punt Noord-weſt / negen mijlen van ons af was. Ik giſte gevorderd te hebben 12 mijlen na het Weſten / hebbende een Noord-ooſten wind.

Den 5 beraadſlaagden wy / wat te doen ſtond / en wierd 't raadſaamſt geoordeeld om na Banda te gaan / alſoo de wind ons na de Molukkas niet dienſtig was / welk dan wierd vaſt geſteld. Daar waren van 't laatſte Oſtelijk Punt tot een tweede Punt / dat Oſt en Weſt lag / vier mijlen. Het Eyland Bloy lag ten Zuyden en Noorden van het Oſtelijk eynd van Burro, vier of vijf mijlen. Van Burro ſagen wy Amboyne in het Noord-ooſten / twaalf mijlen van ons af / leggende thien mijlen in de lengte Oſtelijk; ten Ooſten van het ſelve ſijn nog een meenigte van andere Eylanden / die Oſt en Weſt leggen. Amboine en veele andere Eylanden.

Den 6 ſagen wy het hooge Land van Banda, leggende / na my dunkt / 25 mijlen van het Oſtelijk gedeelte van Amboyne, Oſt ten Zuyden. Banda in 't geſigt.

Den 7 lag Pulorin met het kleyne ronde Eyland aan desſelfs Noorder-zijde / vijf mijlen Zuyd-ooſt van ons / ſoo dat Puloway en Pulorin dzie mijlen Oſt-zuyd-ooſt / en Weſt Noord-weſt leggen.

Den 8 quamen wy in de Haven / en op de Ree van Banda, alwaar de Hollanders ons quamen verwellekomen. Daar leghd een kleyn Eyland ten Noorden van het Oſtelijk eynd van Pulorin. Puloway, en het inkomen van de Haven / is hier dzie mijlen van daan in het Weſten ten Noorden. De twee Punten van de Sond leggen Noordelijk met een halve ſtreek van het Ooſten. Die hier wil inkomen / moet ſig aan de Noord-zijde / digt onder den hoogſten Berg houden. Wy quamen ten Anker op ſeſ en een halve vadem water. De Hoop (het Pinas), had het na het Ooſten gehouden / en quamer al peylende in den morgenſtond binnen. Puloway en Pulorin. Komen op de Ree van Banda.

Den 9 dito ging ik aan Land / en leverde tot Nera, welk een mijl ter Noorden van ons lag / de Brief van den Koning

van Engelland, en een preſent overgeleverd.

ven over van ſijne Majeſtept / met een vereering / die beſtond upt een ſchoonen vergulden Beeker met een Dekſel / een ſeer ſchoonen Stormhoed met een Hals-riem / en een van M. Bukes ſtukken / welk my 25 Daalders gekoſt had. Men ontfing alles met de grootſte ſtatie / die'er bekend was; dog aangaande een Hups voor ons / wilden ſy ſig bedenken tot morgen. De Hollanders ſchooten / als ik te Land ging / vijf Kamer-ſtukken af / en als ik weder Scheep ging inſgelijks. Ik hield mijn middagmaal by hen / die my onder andere verhaalden / dat de Oofteliſke Monſon tuſſchen den 1 en 10 May begon / en agt maanden duurde.

Hollanders loſten by ſijn landen hun Geſchut.

Den 21 dito wierd beraadſlaagd en goed gekeurd / een Hups voor ons te bouwen.

Urtatan.

Den 21 ging ik na Urtatan, om met de Landſaten te ſpreeken / alwaar ik hen beloofde / op den volgenden Sondag tot Lantor te ſullen ſijn.

Lantor.

Vereering aan den Koning.

Den 25 na de middag wierd ik geroepen / en ging na Lantor, alwaar ik des Konings Brief / den kleynen vergulden Beeker met een Dekſel / een ſchoon verguld Schild / een Vaatjen Wijn / en nog pets anders / overleverde; welk alles van hen met alle beleefdheyd wierd aangenomen.

Een Spion van de Hollanders.

In de volgende nagt quam Nakhada China, een Spion van de Hollanders, by my aan Boord / die my aan ried / mijne ſaaken te verhaaſten; want men moet weeten / dat ter plaatſe daar de Hollanders hun Comptoir hebben / geen Menſch andere gedagten moet maken / als dat ſy meer houden van milde vereeringen / als van een goeden handel en ommegang.

Die van Lantor eyſchen Rooba, Rooba.

Den 13 Maart eyſchten die van Lantor Serepinano, of honderd en veertig Realen van agten; ik aan de andere zijde verſogt mijne Laken's op een prijs / die ik in 't openbaar ſoude maken / te mogen verkopen. De Prieſter wierd daar op van den Staat afgeſonden / om / eer wy Koopmanſchap deeden / het betalen van Rooba, Rooba, te voorderen; dog ik weygerde het / ten ware onder beding / dat het geheele Land ſig ſoude verbinden / om my binnen den tijd van

van vier maanden met Foely en Noten te bevragten. Ik bood hem egter honderd Daalders / maar hy nam uptstel / om daar op te konnen antwoorden; waar op ik / merkende / dat sy tot de komste der Hollanders uptstel namen (die men / gemerkt de Monsons bynà verloopen waren / en de Oostelijke winden reeds opquamen / alle oogenblik verwagte) / tot antwoord gaf / dat ik om die reden niet meer als 90 Rialen soude willen geven. Waar op hy sijn afscheyd nam / sijnde soo vriendlijk voor het oog / als hy van binnen quaad was. Waar over geen accoord viel.

Den 16 dito quamen drie Hollanders binnen / die sonder ankeren d'eerste een en dertig scheuten / die twee seslhien / en de derde negen upt swaar Kanon deeden. Twee deser Scheepen quamen van Tarenate, of Ternate, alwaar sy haar Admiraal met 74 Man door de Spaansche verlooren hadden. De Spaansche wilden na geen los-geld voor hem lupsteren / ten ware men het Fort Machian, van hem te vooren ingenomen / quam af te staan. De Hollanders booden reeds voor hem vijftig dupsend Daalders. Hollandsche Scheepen. Hun Admiraal van de Spaansche gevangen.

Den 17 wierd ik door d'Hr. Brouwer van de Hollanders besogt.

Den 18 quamen de Hollanders van de twee kleyne Scheepen my soeken / en aten met my / maar een Engelschman waarschouwde ons / dat sy ons meenden te overrompelen / eer een maand soude ten eynde loopen. Komen Keeling besoecken, die'er voor gewaarschout word.

Den 19 waren die van de Regeering vergaderd / en sonden by my om de Rooba, Rooba, die ik wegerde; waar op sy my lieten seggen / dat sy by malkander waren / en indien ik niet boven honderd Daalders wilde bieden / ik my wel mogt gerust houden / en daar ontrent geen verder moepte behoef de te doen. Ik liet hen wederom seggen / dat ik / hoewel nog niet een Kool geladen had / honderd Daalders / en niet meer geven wilde. Straks hier na ontbooden sy my / en wierd met hen accoord op honderd Daalders Rooba, Rooba, nog op 380 Daalders / en voor Serepinang vijftig Daalders / behalven Pessalin, en een Erkentenis aan de vier Sabandaaren van Accoord met die van Lantor.

vier-

vier ſtukken Saraſſa, of Malaiaanſe Pintadoo's.

Wy kreegen een Schaal / waar op de Cattee 99 Daalders woeg / en volgens het gemeen gewigt 5 pond 13 onces en een half / ſoo dat onſe Reaalen te ligt waren.

Moetende met de Hollanders ook accordeeren.

Den 20 begonden wy te weegen / dog de Hollanders aan Land komende / maakten de prijs van het honderd / voor 400 Rooba, Rooba, 50 Serepinang, en vier ſtukken Lakens. Wy betaalden de Hollanders onder de hand / ten ſy wy leedig hadden willen vertrekken.

Die hen egter ſoeken te belemmeren.

Den 23 maakte ik een hepmelijk accoord met den Gouverneur van Puloway, om Handelaars derwaarts te ſenden / waar voor ik genoodſaakt wierd hem drie honderd Reaalen te leenen / en honderd Reaalen Serepinang, met vier Malaianſe (Maleytſe) Pintadoo's te geven.

Den 24 ſogten de Hollanders, van dit accoord gehoord hebbende / my de weg af te ſnijden.

Hollandſche Scheepen, tot Puloway in koop van Foely en Noten.

Den 29 quamen ſes groote Hollandſche Scheepen op de Ree / met twee klepne Fregatten / die ik met negen Canon-ſchooten begroetede / en met drie beantwoord wierd.

Den 1 April kreeg ik met het Pinas de Hoop van Puloway 225 en een half Kaſjen Foely, en 1307 en een half ditto Noten. De Foely, van hem ingekogt / merkte ik / om te onderſcheyden / met een B.

Den 4 ging ik aan Boord / om myne oogen / daar ik door de lugt van de Noten / waken / en anderſins groote pijn aan had / te geneeſen; en liet het Huys en de Goederen in bewaring van Auguſtijn Spalding. Thans quamen van de Molukſche Eylanden nog twee klepne Hollanders; en de wind woep tegenwoordig alle morgen ſterk upt den Oaſten.

Hollanders hebben een Brief van Graaf Mauritz.

Den 9 ging de Hollandſche Admiraal Peter Willemſen Verhoef tot Urtatan te Land / onder het loſſen van veertig Stukken Canon upt de Vloot / daar onder maar vijf waren van ſijn Schip. Hy gaf een Brief over van Graaf Mauritz, dog ſonder eenig Preſent. Als nu daar na gevraagd wierd / gaf hy / gelijk my berigt wierd / tot antwoord / dat ſy een

Wy

Weſent hadden / maar niet vaſt geſteld was wat het weſen ſoude.

Den 10 ſond de Sabandaar op mijn verſoek om dien Brief. Ik doorlaſſe / en bevond deſelve niet anders als een gebiedend ſchrift te ſijn / waar door de Vorſt en den Staat van hem verpligt wierd / om 't geen hunne Admiraals en Raden met andere Statendommen aangaat / goed te keuren. Sy was in 't Portugeeſch op papier geſchreven / onder aan gezegeld / en voorts open gelaten door elk een. Deſelfs inhoud.

Den 11 begonden wy onſe Noten aan Boord te brengen / waar toe ons de Hollanders dwongen / door dien ſy binnen een dag of twee dagten aan Land te komen; ſoo dat wy geen tijd konden neemen / om de beſte uyt te ſoeken / of deſelve lang genoeg te laten leggen ſweeten. Brengen hunne Noten aan boord.

Den 12 wierd ik in de nagt na de eerſte Wagt door vier Mannen van die Staat verſogt / om met mijn volk aanſtonds te Land te komen / dog ik ſtelde dat uyt tot den morgenſtond.

Den 13 ging ik vroeg aan Land / daar my de Sabandaar of Gouverneur, van Nera quam beſoeken. Na veel woord-wiſſeling ſtelde ik voor / (gelijk ik reeds te vooren meermaals gedaan had) dat Banda ſig ten dienſt / en in den naam van ſijn Majeſteyt van Engelland, onſen Sauverain, reeds had overgegeven / eer de Hollanders daar geland / en het oprwerpen van een Vort voorgenomen hadden. Dit ſcheen hen niet qualijk aan te ſtaan; ſeyde / daar over te ſullen raadplegen / en my tijdelijk te antwoorden. Maar ik maakte / wegens hun wiſpeltuurigheyd / daar geen ſtaat op. Keeling ſpreekt met den Sabandaar (over hun voorregt voor de Hollanders).

Den 15 quamen de Hollanders met twintig Vooten / in hebbende 1200 Man / aan Land; waar op de Ingeſetenen de vlugt namen.

Den 18 ging ik te Land / en ontbood eenige Hollanders, die wat meer als andere waren. Deeſe by my gekomen ſijnde / maakte ik hen bekent / dat ik ſederd hun aankoomſt veel ſchimp geleden had / verſogt daar vergoeding voor / en verſekerde hen / dat / al waren wy tegenwoordig niet ſterk genoeg / om ons En met de Hollanders over hun gedrag.

ſelven te regten/ſijn Majeſteyt egter van Engelland onſen Souverain niet ſoude toelaten / dat ſijne Onderſaten door hen eenigſins ſouden benadeeld worden / en ſchaade lijden/ſonder dat hy'er byſonder/en ten vollen van voldaan wierd. Seyde hen verder/ dat ik/ niet tegenſtaande van hen ſoo verongelijkt was / niet konde nalaten/ hen Chriſtelijk te waarſchouwen/ dat het volk had voorgenomen hun water te vergiftigen / en ſy daarom daar niet van moeſten drinken. De Admiraal liet my bedanken / en verſoeken / dat ik met de Rijs ſoude patientie hebben / tot dat hy daar naader overleg van gemaakt had. (Nood breekt Wet).

Die hy egter waarſchouwd.

De Hollanders nemen ſijn Rijs weg.

Den 20 ging ik aan Land / om de Rijs te ontfangen / die Daton Pulee ons ſchuldig was ; maar de Hollanders hadden deſelve tegen alle fatſoen weggehaalt / hoewel de Admiraal my deſelve belooft had te ſullen doen hebben. Ik voegde my dan van hen na de Javanen, om een voortraad van Rijs hen af te koopen ; maar ſy ſeyden my uyt eenen mond / dat de Hollanders hen ſcharp verboden hadden / yets aan my te verhoopen / en daarom derfden ſy ſulks niet doen ; hoewel ik voor elke Coyong vijf Daalders meer als de Duytſche bood. T'huys komende / vond ik hem / die van den Admiraal te vooren aan my geſonden was geweeſt. Ik verſogt hem / den Admiraal te ſeggen / dat ik ſulken wegnemen van mijn Rijs voor een grooten hoon aanſag / en / indien hy een Edelman was / niet ſoude toelaten / dat ſijn Janhagel hem / onder hen wandelende / ſoude beſchimpen. My wierd hier op van hem geantwoord / dat hy een Wever was. Dog ik verſogte hem / die dat ſeyde / (hy was een Engelſchman), alſoo hy in deſelfs Dienſt was ; maar hy gaf tot beſcheyd / dat ſijn eygen volk doorgaans ſoo van hem ſpraak. Ik ging met mijn Sloep daar van daan na Labatacca, daar ſoo weynig te doen viel / dat het niet raadſaam was volk daar ontrent te laten / weshalven ik hen onder gaf / dat ſy met het geen ſy aldaar hadden / ſig in de Sloep ſouden begeven / ſoo dra ik die daarom ſond.

Waar over den Admiraal haar laat aanſpreken.

Word ver-

Den 22 ging ik na Comby, alwaar de Hollanders ons /

ons / selfs daar wy binnen onsen omtrek waren / veel schimp aandeeden. Ik klaagde hier verscheydemaal over / dog kreeg geen genoegen / welk my deed geloven / dat sulks door order van hun Hoofd gedaan wierd.

der beschimpt van de Hollanders,

Den 24 begonden de Hollanders het bouwen van een Fort.

die daar op een Fort beginnen te bouwen.

Den 25 quam een Duytsch Pinas van Puloway, die my geen tijding van Brown geven wilde. Ik maakte derhalven mijn Sloep klaar / en ging na Puloway; dog ik vond daar weynig Specerijen. De Landsaten versogten / dat ik tot Ayre Putee soude blijven / en beloof den my / te sullen bevragten / met aanbieding om onder straf des doods het verkoopen van selfs een Cattee Specerijen aan de Hollanders te verbieden. Ik maakte schijn van hunne woorden niet te konnen geloven / alsoo ik eens van hen bedrogen was; waar op sy een schriftelijke versekering geloof den te geven / en het met Eede te versterken. Ik versogt / datse sulken schrift aan mijn Boord souden brengen / maar sy sloegen dat af / om dat sy voor de Hollanders vreesden. Ik bood hen aan / een Engelschman in elke Prauw te setten / die dan / indien de Duytschen hen mogten overvallen / het selve gevaar als sy souden afwagten / maar sy wilden'er hun volk niet aan wagen.

Die van Ayre Putee soeken met de Engelsche te handelen,

Den 26 bragten sy door drie van hunne Hoofden in mijn Boot vier Baalen Foely, en veele Noten, om te vernemen wat wy wilden doen. Op de weg seyde een hunner Hoofden / dat / indien wy niet met hen wilden handelen / de Foely op de Boomen soude verrotten / en sy liever sterven / als met de Hollanders handelen wilden. Maar het sijn snoode en trouwloose Mooren, soo dat ik niet wist wat te doen: want na de Molukkes gaande / was ik hier 2000 Daalders quyt / en nog onseker / of daar wat te handelen was; en twee maanden langer hier blijvende / soude ik derwaards niet konnen komen. Eyndelijk resolveerden wy met hen nader te accordeeren.

met uytsluyting van de Hollanders,

Den 29 vierden hunne Hoofden te samen geroepen / die na veele betuygingen my een schrift gaven

Waar van een ge-

ſchrift gemaakt word.

van met niemand als ons te handelen / al hun Foely op Puloway, Pulorin, en Ayre Putee ons te leveren / en niet een Kattee daar van de Hollanders te verkoopen / of over te doen.

De Hollanders preſenteerden de ingeſettenen 12000 Daalders / indien ſy met hen toe houden / en ons weg jagen wilden; maar ſy ſloegen dat af / en verſogten my meermaals niet ten quade te dupden / dat ſy de Hollanders lieten aan Land komen / en hunne Lakens verkoopen / alſoo ſy ſulks om bpſondere reden deeden / daar ik geen hinder bp ſoude lijden.

Wat daar op volgde.

Den 4 May ging ik na Puloway, alwaar ik de Hollanders ſag hunne Lakens voor een derde van onſe prijs verkopen. Ik vond hier ook 1000 Kattees Noten, en 200 Kattees Foely, die ſy ons verkogt hadden / dog ſy woegen niet een Kattee voor de Hollanders.

Den 8 ſonden de Hollanders, verſoekende my / een Brief van hen met een ſiek Man aan hun Boord te brengen / welk ik hem beloofde; maar als mijne Noten gereed waren om te konnen geladen worden / quam Nackhada Goa upt naam van den Gouverneur, my verſoekende / niet alleen den brief of ſieken van de Hollanders niet over te brengen / maar ook ſelfs daar te blijven / welk ik weygerde / en my tot het vertrek gereed maakte. Dit hem ter ooren gekomen ſijnde / liet hy my wederom ſeggen / dat ſy / indien ik van Land ging / al het geen ik daar liet / voor prijs houden / en ons voor vyanden verklaren ſouden. Hier op bleef ik aan Land.

De Ingeſeetene en Hollanders raken overhoop.

Den 9 dito wierd ik van het volk verſogt / in vier dagen nog niet te vertrekken. Als ik ſtond om te bed te gaan / quam'er een order / om op lijfſtraf niet buyten de deur te komen / en ik hoorde met eenen / dat de Hollanders het te quaad tegen het volk hadden. Ik greep na mijn Geweer / liep na buyten / en vond de Hollanders vol ſchrik en vreeſ. Ik vraagde hen / wat haar ſoo laat derwaards dreef? en kreeg tot antwoord / dat een van de hunne / terwijl hy in hun Hups lag en ſliep / met een Pijl in ſijn Been geſchooten was / welk hen bewoog / om my tot hulp te

Xoeling ſteld ſig daar tuſſchen.

te roepen / doch dat men hen de weg had afgeſneeden. Ik ging daar op na hun Hups / ſtelde drie Engelſche op hen in hun Hups / en nam twee Hollanders na mijn Hups mede.

Den 10 dito in den morgenſtond / liet ik het goed der Hollanders, op hun ernſtig verſoek / aan mijn Hups brengen / welk egter den Ingeſeetenen een miſnoegen tegens mij deed opvatten. Sy maakten overſlag / en beſlooten de Hollanders om hals te brengen / maar Nackhada Goa quam het noch voor. De Hollanders kreegen order / om niet buyten de deur te komen / op verbeurte van hun leven / geld en goed. Tegen den avond voeren verſchepden Pauwen met Menſchen van Land. Van deſelve quam den 12 in de nagt een te rug / met tijding / dat den Duytſchen Admiraal met de voornaamſte van ſijn Gevolg en Raad was omgebragt. De Hollandſche Admiraal vermoord.

Den 13 had ik genoeg te doen / om de Duytſchen te bewaren / datſe van Campon Awrath, welker Sabandaar door hen gedood was / niet vermoord wierden.

Den 14 quamen twee Hollandſche Fregatten / die de Ingeſeetene wilden / dat aan Land komen ſouden; doch wierden van de onſe gewaarſchouwd. Die van Campon Awrath quamen gewapenderhand aan / om de Hollanders dood te ſlaan / welk ik egter met veel bidden en niet ſonder pijkel voor quam. Ontrent den middag ſond ik mijn Sloep met Brieven van en aan de Hollanders af. In de volgende nagt hadden wy met nauwe voorſorg en waken werk genoeg / om de Hollanders in 't leven te behouden. Soeken ook de verdere Hollanders om te breugen. Welk de Engelſche met groote moeyte beletten.

Den 15 quam mijn Sloep met Brieven / van en aan de Hollanders weder te rug.

Den 16 wierd by de Land-regeering na veel overleg vaſt geſteld / dat de Hollanders by my ſouden veylig ſijn / maar men wilde hen niet toelaten na hun Boord te varen. Ik ging dan ſelfs na Boord / om de Brieven van en aan de Hollanders over te brengen / en wierd in de Mond van de Haven ingehaald door vijf Hollandſche Sloepen / en andere Booten. Waar voor de Vice-Admiraal Hoen hem quam bedanken.

Den 20 tegen den avond quam de Vice-Admiraal Simon Hoen by my aan Boord / en bedankten my ten hoogsten voor de vriendschap hem op Puloway bewesen. By sijn vertrek liet ik seven schooten doen.

Ondertusschen beginnen de Hollanders hem de voet dwars te setten.

Den 25 bemande ik mijn Prauw / en voer na Labatacca, alwaar ik versogt wierd / een Man of twee tot het opkoopen van hunne Specerijen te laten / welk ik beloofde te sullen doen. Ondertusschen wierpen de Hollanders mijn Huys om ver / waar voor sy my / behalven 40 van de Planken uyt het selve / een honderd en vijftig Daalders gaven. Te bed gaande / quamen van Bergel en Samuel Koning, om my van den Vice-Admiraal te seggen / dat sy over mijn Koophandel tot Labatacca beraadslaagd / en beslooten hadden / my aldaar onbelemmerd te laten handelen; uytgenomen wanneer sy mogen komen / om die Labatackers te overvallen. Sy versogten ook / dat ik het niet qualijk soude nemen / indien hunne Booten aan Boord van de mijne quamen / om te sien / of ik hunne vyanden ook eenige hulp toesond. Dit nam ik vry euvel op / en sloeg hen / om alle ongemakken te stuyten / voor / dat ik te vreeden was enkelijk op Puloway en Pulorin te handelen / mids dat sy my betaalden 't geen Nera en Cumber my schuldig waren / bedragende een somme van twaalf of derthien honderd Daalders. Hier op beloofden sy my des anderen daags bescheyd te brengen.

En willen hunne Booten visiteeren.

Den 26 bragt my van Bergel bescheyd / dat ik tot Labattacca mogt handelen.

Den 27 sond ik Matthijs Porter met een Vragt derwaards / maar den 31 dito als ik na Labatacca, om mijne saken voor te setten / gaan wilde / quamen van Bergel en Samuel Koning ontrent de eetenstijd by my / versoekende my wegen hun Vice-Admiraal alleen te spreeken. In mijn Hut gegaan sijnde / leverden sy my / na veele complimenten op sijn Italiaansch, een Memorie van denselven over / waar by ons de Handel toegelaten / maar verbooden wierd Eetwaar en Krijgs-gereedschap by hen / die sy voor hunne vyanden hielden / te brengen; en versogten tot dien eynde hunne Booten het ondersoeken dien

Onder wat schip sulks gevorderd wierd.

Waar over harde

aan-

aangaande toe te laten / of sy souden het met geweld doen / en Schip en Goed verbeurd verklaren. Waar op ik antwoorde / dat ik met mijn Koophandel soude voortgaan / en hy niet soude konnen verantwoorden / dat hy my daar in belemmerde ; dat ik nog een weynig Rijs had / gelijk hem te vooren gesegd had / die ik dagt te verkoopen / ten ware sy een onverantwoordelijke manier van doen quamen te gebruyken. Wat het Oorlogs-gereedschap aangaat / seyde ik niet meer als 20 Handbussen / die deesen en geenen armen Mensch toebehoorden / in het Schip had / welke ik hen niet wilde beletten te verkoopen / ten ware sy deselve wilden koopen / belovende te maken datse hen voor een redelijke prijs verkogt wierden ; en soo veel aangaat / dat ik het ondersoeken soude moeten afwagten / gaf ik tot antwoord / dat ik hier liever al het mijne en mijn leven wilde wagen / als mijn goeden naam / die tot nog toe onbesmet gehouden had / dus te laten krenken ; ja dat ik dat doende / een Verrader van mijn Koning soude worden / sijnde een misdaad / daar my noyt aan had schuldig gemaakt. woorden vallen.

Den 2 Juny sond ik / alle middelen van vreede soekende / met Augustijn Spalding een kleyn brief jen met nader antwoord dien aangaande aan den Vice-Admiraal, en den Raad. Forsse handeling der Hollanders.

Den 3 kreeg ik een Memorie van de Hollanders, waar in sy seyden met hun ondersoeken in alle manieren te willen voortgaan / de Bussen te willen kopen / maar niet te sullen toelaten / dat wy Rijs aan Land bragten ; waar op ik aanstonds met den Boode dit antwoord schreef.

Den *Vice-Admiraal Simon Jansen Hoen*, en de overige van de *Hollandsche* Vloot, gelieven te weeten, dat (om alle reden van hun misnoegen tegen ons voor te komen, en de geheele Weereld onse goede saak en hun baldadigheyd te toonen) gemerkt sy my de Rijs niet wilden na *Puloway* laten brengen, dat ik, seg ik, ook haar in hen sal te wille sijn, mids dat sy van hun voornemen van onse Vaartuygen te doorsoeken, sullen afstaan. Tot versekering van sulks na te komen, sal ik Brief van Keeling aan Hoen.

in mijn opregtigheyd mijn woord geven, of indien dat (door uw ongelovigheyd) niet genoeg is, dien aangaande voor uwe Afgeſondene, of voor u ſelfs een Eed doen. Maar indien gy door een krakeel-ſugt tegen de *Engelſche* mijn redelijk verſoek in deſen niet wild goed keuren, ſoo geliefd te weeten, dat ik deſelve ſal ſenden, het koſt wat het koſt. Aangaande ons Geweer, ik ſal'er niets van ſchrijven, uw voorneemen, om het ſelve te koopen, ſal uwe bekommernis voor komen, en daarom verſoek ik, dat het tot uw eygen geruſtheyd ten eerſten gedaan worde. Hier mede beveele ik u den Almagtigen God, die uwe goede voornemens zeegene, gelijk ik wenſch, dat hy de mijne doe. Gedaan op het Schip de *Hector* in *Banda*, den 3 *Juny* 1609.

WILLEM KEELING.

Eyndelijk word om redenen dat viſiteren toegeſtaan.

Tegen den nagt ſonden ſy my te rug hun laatſte Reſolutie, (hebbende alvooreng hiermaal den Raad daar over vergaderd) waar by ſy op hun voorſoeken ſtaan bleven. Waar op ik / ſiende hun opſet / en dat de minſte barſt ons nadeelig ſoude ſijn / alſoo 62 Man tegen 1000 of meer / niet veel ſoude konnen uytvoeren; ons Schip en Goed ſoude moeten gewaagd worden / door dien hun Veſting over alles commandeerde; geen byphepd ſouden hebben om te laden / eyndelijk als door dwang het voorſoeken toeſtond.

Den 5 ging ik met mijn laatſte Rijs na Puloway, na dat de Hollanders eerſt aan ons Boord geſonden / en tot groote ſpijt van ons alles doorſogt hadden; dies niet tegenſtaande wenkte ons het Schip tot Lantor, en riep ons aan Boord. Ik weygerde het / waar op ſy ſeyden / te ſullen ſchieten; maar ik quam niet aan hun Boord / en ſy ſchooten niet.

De Engelſche gaan ſterk met hun koopmanſchap voort.

Den 14 ging ik na Labatacca, alwaar ik eenige Specerijen kogt / en eenige Lakens aan Land bragt.

Den 24 ging ik na Cumber, alwaar ik elf Baalen Foely op deed.

Den 25 ging ik na Lantor, om eenige Schulden van *Sidall* gemaakt / die verduyſterd waren / in te ma-

nen.

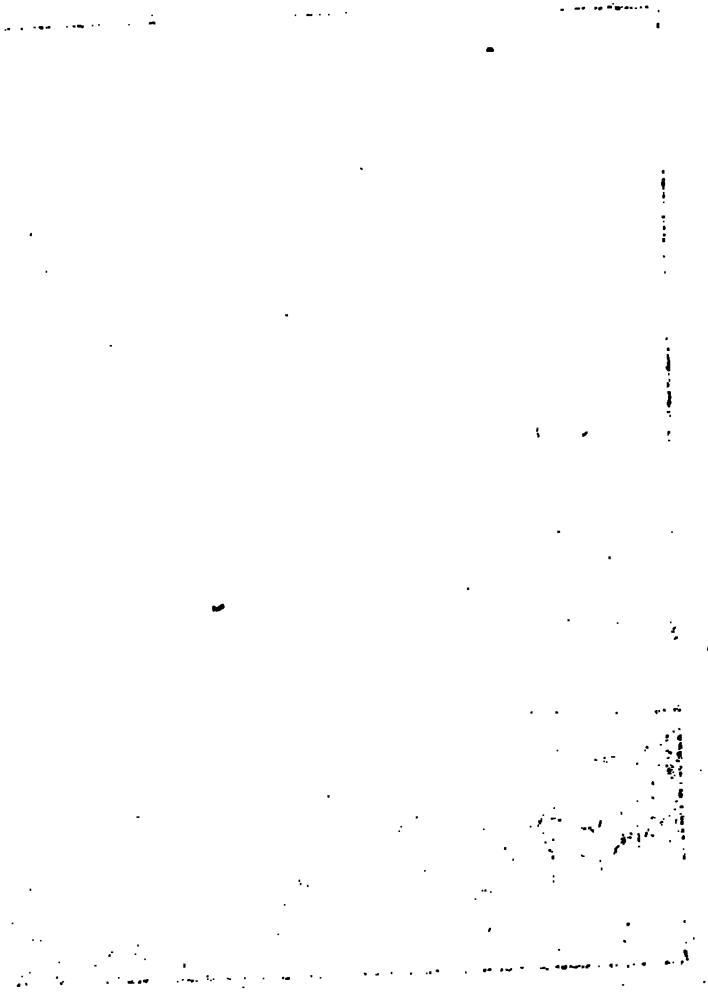

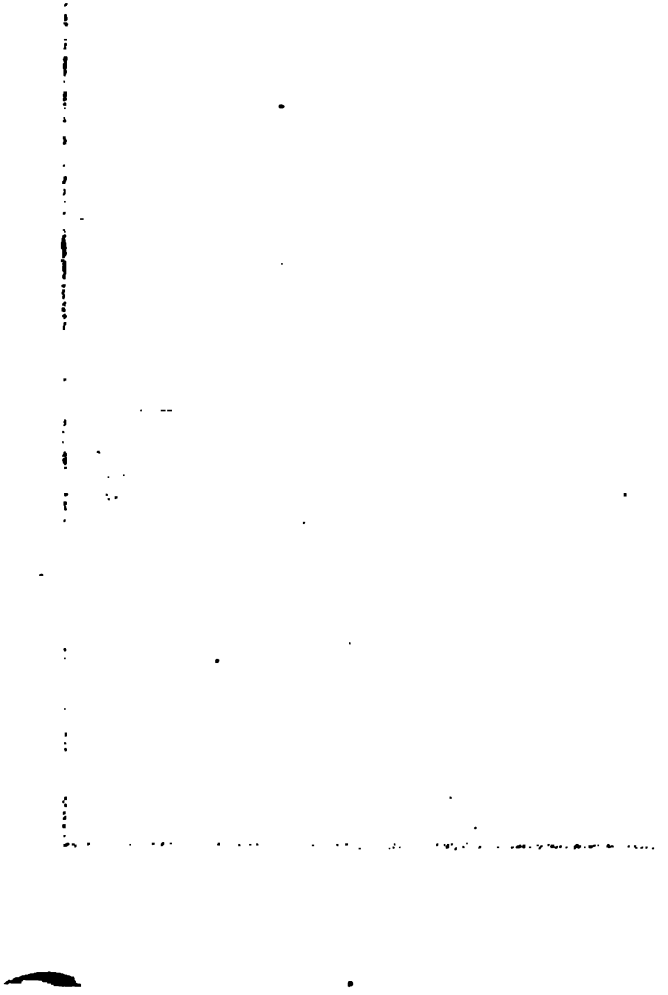

nen. Den 26 ſond ik mijn groote Boot na Puloway, en ging na Labatacca, alwaar ik twee Baalen Foely haalde. Den 27 quam mijn Boot van Puloway te rug met Specerijen. De Javanen begonden met de Hollanders te accoydeeren. Den 29 ging ik na Cumber, alwaar ik veerthien Baalen Foely innam.

Den 1 July, ging ik wederom na Cumber, om met de Schuldenaars te reekenen. De Hollanders nemen de Stad Labataça in, en verbrandenſe.

Den 2 dito gingen de Hollanders met al hun volk, dat ſy konden t'ſamen brengen, (latende maar wepnige op hunne Scheepen en Fortreſs) na Labatacca, en namen het ſelve in, alwaar ſy, na hun eygen seggen, 16 of 20 Menſchen dood ſloegen, de Stad in brand ſtaken, en Potten en Pannen mede namen. Ik ben verſeekerd, dat 40 Man ſoo veel ſouden hebben konnen doen, als ſy met thienmaal ſoo veel volk deeden.

Den 4 ſond ik na Cumber, en wierd van een mijner Guſeratters geraden, niet meer derwaards te gaan, alſoo ſy van gedagten waren, dat ik met de Hollanders eene lijn trok.

Den 18 voor den dag gingen de Hollanders met al hun magt Oſtwaards aan, verbranden eenige Booten, en keerden te rug om Salomo in te nemen, alwaar om het Landen veel te doen was, niet wie eerſt ſoude te Land gaan, maar wie het langſt binnen Boord blijven mogt. Hier door, en door andere misſlagen, wierden ſy met het verlies van ſes Man, en veele gequetſte afgeweerd. Men ſeyde, dat onder andere, de Gouverneur Jacob de Bitter, sig aldaar dapper queet. Willen sig van een Plaats Salomo meeſter maken.

Mattheus Porter en andere verſogten aan Land te mogen gaan, welk ik hen toeliet. Voor hen liet my peinand weeten, dat de Hollanders my meenden te vatten, en verſogt, dat ik voor mijn Schip en my ſelven wel ſoude toeſien; de reden, ſeyde hy, hier van was, dat wy in de twee laatſte nagten teekens na het Land gemaakt hadden, (welk van de Ingeſetenen was beantwoord) om hen voor het Landen der Hollanders te waarſchouwen, waar van ik egEn meenen Keeling te vatten, op een valſch voorgeven.

ter / God weet het / niets wist nog gehoord had.

Waar over sy onder andere met hem spraken.

Den 17 sonden de Hollanders van Berget, en Simon Koning by my aan Boord / en versogten te weeten / wanneer ik dogt te vertrekken. Ik seyde dat niet nauwkeurig te konnen seggen / alsoo Puloway my nog ophield. Sy booden aan alle myne uytstaande Schulden te voldoen / indien ik maar ten eersten wilde vertrekken; dog ik nam dat niet aan / en seyde / dat onse Maatschappy sulken stapel niet eens gevoelen soude; maar dat ik thuys komende / het niet soude konnen verantwoorden / dewijl ik dus lang / tot dat de Lading gereed was / gewagt had. Wy hadden eenige praat over de teekenen / die wy den Landsaten tegen hen souden geven hebben. Ik betuygde na waarheyd het tegendeel / sy egter hielden het staande / en seyden / dat er veele getuygenissen van geligt waren / (en dat een van ons volk gisteren in hun Fort gevraagd sijnde / waarom wy die tekens voor de Landsaten gemaakt hadden? tot antwoord gegeven had / dat wy daar reden toe hadden / alsoo wy nog soo veel uyt het Land te voyderen hadden / en de Hollanders ons bekommeren soo veel sy konnen. Ik had geen geduld / om sulke loosheden langer aan te hooren / stelde my Boyg / dat sy nog het een nog het ander souden konnen bewijsen / en versogt dat sy hun gang souden gaan. Egter / om alle reden van hun wantrouwen tegen ons / selfs voor het oog van de geheele Werelt / voor te komen / bood ik aan met myn Schijp tot Laboan Java te gaan leggen / daar ik hunne bewegingе niet soude konnen weeten / nog teekenen tot hun nadeel soude maken konnen.

(een teken dat sy voorgenomen hadden, met ons te harrewarren).

Sy willen dat de Engelsche vertrekken.

Den 18 na de middag sonden de Hollanders veele van hunne Voornaamste by my aan Boord / die my eerst met beleefdheyd vraagden / of ik nog by myn voornemen bleef / om daar te laden. Ja geantwoord hebbende / versogten my / om de een of de ander weg te keeren met vriendschap; waar op ik seyde / dat de Specerijen tegenwoordig gereed waren / en hoopte binnen twintig dagen myn Lading te hebben / en dan met vriendschap te willen vertrekken. Maar

alg

als sy / na veele woorden en weer-woorden / mijn opset verstonden / gaven sy my een geschrift over van hun Vice-Admiraal en Raad / daar in soo veele onwaarheden / als regels / waren. Het was van deesen Inhoud.

De Heer Generaal *Willem Keeling* sal believen te weeten, dat hem door Afgesondene van ons is voorgesteld, dat indien hy ons wilde overgeven de uytstaande Schulden by de *Bandaneesen*, en dan met vriendschap vertrekken van de Ree, (daar hy reeds met sommige van ons eenig gewag van gemaakt heeft) wy genegen waren daar over met hem te handelen. Hoewel nu deese redelijke voorslag, om onlust voor te komen, hem van ons is voorgesteld, heeft egter gemelde Generaal die geweygerd aan te nemen. Maar buyten dat hebben wy reden genoeg, om hem te gebieden, dat hy met sijn Schip vertrekke van deese Ree, en uyt onse Vloot, buyten het Geschut van het Fort *Nassau*, en op dat de Generaal mogt weeten, wat ons daar toe beweegd, hebben wy het wijdloopig willen vertoonen; gelijk hier volgd.

Sonden daar toe een Brief.

Den 20 *April* 1609. Den Eerentvesten Admiraal *Peter Willemsz: Verhoef*, sijnde met sijn Vloot ten Anker gekomen by de Eylanden van *Banda*; verstond, dat de Kooplieden van de Vereenigde *Oost-Indische* Maatschappy door de Ingeseetenen van *Banda* dagelijks belemmerd en ontrust wierden, en selfs somtijds hunne Koopmanschappen en Goederen quyt raakten, die de *Bandaneesen* voor sulken prijs, als hen goed dagt, na sig namen, en daar voor op sulke wijs, als sy wilden, betaalden; waar door dan de Ingeseetene, sonder oogmerk om te voldoen, soo veel schuldig bleven, dat sy aan de Algemeene *Oost-Indische* Maatschappy souden moeten verantwoorden, meer dan twintig duysend Reaalen van agten. Dat ook onse Handelaars aldaar hunne levens niet seeker waren, en dagelijks niet minder te vreesen hadden, als dat sy aan een ontijdigen dood geraken souden, gelijk voor eenige jaren gebleken was, wanneer sy onse Kooplieden vermoord, en eenige andere met geweld weg-gevoerd, en volgens hun gewoonte tot *Heydenen* gemaakt hadden.

Met een wijdlopig verhaal aan Keeling, van de reden, waarom sy souden moeten vertrekken.

Dit

Land / om hem wat te vermaken / en hem ter eere ſijn Wapen-oeffening te doen, alſoo hy in de voorleden nagt ſijn Wijf de Maagdom benomen had.

Daar by Peper ingenomen. Den 23 hebbende 4900 Sakken Peper ingenomen / verſogt ik daar een Factorie en Comptoir te mogen laten / en wierd het accoord hem aangaande getroffen.

Accordeerd over het houden van een Comptoir aldaar. Den 27 dito ſtelde ik daar onder op / ſoo dat tot Bantam bleven Auguſtijn Spalding als Factoor, op 50 pond Sterlings in 't jaar. François Kellie voor Chirurgijn, op 45 Schellingen ter maand. Johan Parſons op 30 Schellingen ter maand. Robert Neat op 29. Auguſtijn Adwel op 24. Etheldred Lampe, en Willem Driver, elk op 20. Willem Wilſon op 22. Willem Lamwel, en Philips Bladneg, elk op 16. Franciſco Domingo, op 12. Jan Seraon op 10. / en Adriaan, Meeſter Towerſons Jongen, inſgelijks op 10 Schellingen / alle ter maand. Ik huurde ook ſes Perſoonen / om met ons na Engelland te gaan / en ſpoedde my in alles ſoo veel mogelijk was.

Order daar ontrent.

Den 29 dito raakte ik ten eynde van de morgelijkheden / die ik over den Tol met den Gouverneur had.

Den 30 leverden wy de beſorging van de Maatſchappys ſaak / die Saris had in handen gehad / aan Spalding over / dien wy byſonderlijk mboefemden de trotsheyd en haat der Hollanders tegens ons / en dat hy daarom ſig met hen niet veel ſoude moeten moeyen.

Affcheyd van Bantam, Den 2 October ging ik myn affcheyd nemen van den Gouverneur, en verſogt hem onſen Handelaar (Factoor) in ſijn beſcherming te nemen / welk hy (immers in ſchyn) / met al ſijn hert beloofde te doen.

en vertrek. Den 3 quam ik tijdelijk / alle myne Vrienden voor het laatſt beſogt hebbende / aan Boord / en ging onder zeyl.

Hun koers. Den 1 November waren wy 650 myilen van Bantam, op 25 Graden Zuyder-breedte / en volgens de afwijking 24 / op welke wy al geduerig bleven / twintig dagen lang.

Storm. Den 24 dito hadden wy den geheelen dag een ſtij-

ve

ve koelte / die tegen den avond veranderde in een Stozm / die van het Nooꝛden Weſt-zuyd-weſt liep / welk ons van onſe groote koers af dzeef / en de geheele nagt met den volgenden dag duerde; waar in wp dan (gelijk op andere tijden te voren meermaals) het berigt van Linſchoten bevonden waar te ſijn / te weeten / dat doozgaans / als de winden van het Oosten na het Nooꝛden loopen / regen / en na het Weſten en Zuyd-weſten loopende / wind te verwagten is. Wp waren / als ons de Stozm overviel / op 32 Graden, 30 Minuten ten Zuyden / en hadden ontrent dertig Graden verandering / en wat meer. Linſchotens obſervatie goed gekeurd.

Den 8 December, quamen wp bzoeg in den mozgenſtond ontrent Terra Donatal, welk ſeg mijlen van ons af lag met ſijn Weſtelijk eynd / alwaar ontrent 8 en een halve Graad verandering was. Op den middag waren wp op de bzeedte van 31 Graden en 27 Minuten, en ſetteden het met een Zuyd-weſte wind en lage Zeylen na het Zuyd-zuyd-ooſten aan. Wp ontmoeteden hier een Hollander, daar upt wp verſtonden / dat het Schip Eraſmus (een van de Vloot / die reeds na huys wilde / wanneer ik met mijn Schip de Draak eerſt tot Bantam quam) in Zee bzp lek gewozden / en van de andere Schеepen verlaten ſijnde / ſijn cours na het Eyland Mauritius genomen had / daar ontladen / en het Goed aan Land gebzagt was; om welk te bewaren 25 Menſchen tot een Wagt geſteld wierden / tot dat het ſoude ontboden wozden. De overige Manſchap was in deeſen Hollander. Sp verhaalden ons / dat op het Eyland Mauritius twee Havens ſijn; de eene genaamd de Noordweſtelijke, legd qualijk op 20 Graden; de andere genaamd de Zuyd-ooſtelijke, legd op 20 Graden 15 Minuten. Dat daar allerlep ververſching te krijgen is / als Viſch / Coztel-duyven / Manatees in grooten overvloed / Gevogelte oneyndig veel / en tamelijk veel Geyten / niet lang geleeden eerſt derwaards gebzagt / als ook Varkens. Dat'er een heel geſonde lugt is. Het Eyland legd in ſijn omtrek tuſſchen de dertig en veertig mijlen groot / en de verandering is hier een en twintig Graden na het Nooꝛd-weſten. Terra Donatal. Een Hollandſch Schip op Mauritius ontladen. Beſchrijving van 't Eyland Mauritius.

Wp waren in de May van Bantam gevaren / en een maand daar na op Mauritius gekomen / hadden daar vijf de halve maand gelegen / en nu ſes weeken daar van daan geweeſt / en in die tijd ſeventhien dagen tegen de wind gehad.

Caap Aguillas.

Den 22 waren wp op de breedte van 32 Graden, 20 Minuten, en geen ſeven mijlen van de Caap Aguillas, die ſig opdoed als twee Eylanden. Wp waren aan de Zuyd-ooſtelijke zijde deſſelfs / maar als wp'er nader en regt vooz quamen / vertoonde ſig deſelve als drie Eylanden / alſoo de twee Baapen aan de Noord-zijde drie lage Puinten maken / en ſchijnen rond te ſijn. Tegen den avond wierpen wp ons Dieploot uyt / en vonden 77 vadem water / met een weeken grond / ſijnde ten Zuyden omtrent vijf mijlen van het Strand / en giften / dat deſelve na het Weſten van de Plaat geraakt / en hier deeg diepte gemaakt had.

Ik maakte mijn aanmerking op het ondergaan van de Son / en bevond dat de verandering hier niet groot was / hebbende 20 en een halve Graad, een ſtreek na het Zuyd-weſten / en de Zuyder breedte omtrent 35 Graden 26 Minuten.

Aanmerkingen hier ontrent.

Wanneer pemand op ſijn t'huys-reys ontrent deſe kuſt is / en geen bequaam weder vooz ſijne aanmerkingen heeft / magh deſelve veylig en onbeſchroomd op 60 vadem water / en Schelp-grond vaſt gaan / en als hp weeke grond begind te krijgen / is hp na hp de Caap de Aguillas (Aguilhas); en wanneer hp op 120 vadem diepte geen grond vind / mag hp wel vaſt ſtellen de gemelde Caap gepaſſeert te ſijn / mids dat hp op de breedte van 36 Graden, of wat minder is.

Den 23 ſtuerden wp den geheelen nagt Weſt ten Noozden / en Weſt ten Noord-weſten aan / met een waaykere koelte uyt den Ooſten. In den mozgenſtond ſagen wp langs heenen agt of thien mijlen van ons Land / welk ſig hoog op deed. Ontrent de middag waren wp niet ver van de Caap de Bone Eſperance, hebbende de weg tuſſchen die van Aguillas en deeſe in 17 uyren afgeloopen. Wp raakten tot ontrent drie mijlen van het Suyker-brood, en hielden de geheele nagt af en aan.

Caap de Bonne Eſperance.

Den

Den 28 kreegh ik met de Hollandſche Boot ſes Schapen (de vetſte die ik oopt geſien heb) / van het Epland. De Staart van een derſelven was 28 duymen breed / en woeg vijf en dertig pond. Vette Schapen. Een ſtaart derſelver woeg 35 pont.

Ik kreeg hier ook van de Hollanders een groot Top-zeyl / daar wy ſeer om verlegen waren / en gaf hen een briefjen aan de Compagnie, om'et 12 pond / en 12 ſchellingen voor te ontfangen. Voorts waren ſy overboodig om ons / 't geen wy van nooden hadden / te beloven / en droegen ſig daar ſeer eerlijk en Chriſtelijk in. Hollanders waren hier beleefd en beſcheyden.

Wy namen op het Pengwin Epland eenige vette Schapen in / en bragten'er magere in de plaats te Land. Wy lieten hier ook een aantekening van onſe komſt aldaar / en hoe wy geſteld waren / gelijk andere voor my ook gedaan hadden. Pengwin Eyland.

Den 10 January 1610 / raakten wy onder zeyl na huys. Het is aanmerkelijk / dat de wind / ſoo lang wy hier waren / uyt het Weſten en Suyden quam / en dat in twee voorgaande tijden op deſelve jaarstijd daar ſtinde / het uyt den Oſten ſtorme. De wind daar verwanderlijk.

Den 20 paſſeerden wy de Suyder-Son-keerkring ontrent de middag. De Hollanders quamen by my eeten / waar voor ik drie ſcheuten deed. Tropicus Capricorni.

Den 30 January ſagen wy het Epland S. Helena, hebbende onſe cours 66 mijlen Weſtwaards aan geſteld. Wy ſogten onſe Ree aan de Noord-weſter kant / een mijl van het Land / en in het Noord-weſten van de Kapel, daar wy op 22 vadem Sand-grond hadden / maar moeſten digt onder het hooge Land komen / alſoo het by de Bank te ſteyl / en niet bequaam te ankeren was. St. Helena.

Den 9 February haalden wy ons Anker op / en maakten zeyl na huys toe / hebbende hier tot verfriſchinge ingenomen negenthien Geyten / negen Varkens / en derthien Poggen.

Den 16 ſagen wy het Epland Aſcenſion, leggende 7 of 8 mijlen ten Weſten van ons. D'Aſcenſion.

Den 28 in den morgenſtond zeylden wy met een Weſtelijke wind / en redelijk ſchoon weder / neffens den Hollander, die aan het bovenſte van ſijn Maſt Verlegenheyd van een Hol-

Iandſch Schip. een teken van verlegenheyd maakte / en ons liet weeten / dat hy maar agt of negen Man op de been had / de overige ſiek / en reeds 46 geſtorven waren. Een droevige plaag voor hen / en voor ons een genade / die wy nopt na behooren erkennen konnen / dat hy / die by gelegenheyd thien / twintig of meer / voor my ſepde over te hebben / in ſulken ſiegten ſtaat geraakte ; en wy ondertuſſchen niet een eenig Menſch verlooren hadden / en alle volkomen friſch en geſond waren. Tegen den avond voorderden wy onſen weg op het ernſtig verſoek van ons volk ; te meer / om dat wy ſelfs een Lek / en verſcheyden andere genoegſame redenen hadden / en by hen blijvende geen middel hadden / om hen te helpen. Sy verſogten ons / ſonder dat wy hen pets van ons voornemen ſepden / alle Hollanders, die ons mogten te gemoet komen / hun droevige ſtaat bekent te maken / en aan te manen / om hen ſoo haaſt doenlijk te hulp te komen. Dus ſcheyden wy van hen af / niet ſonder gevoelige en Chriſtelijke droef heyd / dat wy geen middel hadden om hen te helpen.

Sijnde op de breedte van 45 Graden, 6 Minuten. Den 1 May hadden wy ſchoon weder / en een Zuydweſten wind / en waren op de breedte van 49 Graden 13 Minuten.

Den 2 droeg in den morgenſtond / quam de wind upt het Zuyden / en waayden een luſtigen Storm / waar door wy weder op de regte cours quamen. Ontrent den avond ſpraken wy een Lubekker, die ons

Silley. ſepde / dat Silley 38 Duytſche mijlen / of vyftig upren in het Noord-ooſten van ons was. Ik verhaalde hem de droevige ſtaat van gemelden Hollander. Goed weder ſijnde / zeylden wy daar op aan.

Beachy. Den 9 in den morgenſtond was Beachy Noord Noord-ooſt / drie mijlen van ons.

Duyns. Den 10 ontrent den avond quamen wy in Duyns ten Anker.

OOST-

OOST-INDISCHE REYS

van

DAVID MIDDELTON,

net het Schip *de Conſent*, een van de drie in de voorige *Voyagie* gemeld, groot 150 Vat, dog alleen vertrokken.

Van *Tillarie Hope* gevaren den 12 *Maart* 1607.

Quamen den 16 July op de Kee van Saldania ten Anker / alle geſond/dog hadden daags te voren verloren Peter Lambertſz:, die boven van de Maſt was dood gevallen. Komen tot Saldania. Een Man van de Maſt dood gevallen.

Den 21 dito gingen de Capitain en Schipper na het Pengwin Epland / leggende drie mijlen van de Kee / alwaar wy ſulken meenigte aan Pengwinen en Zee-honden ſagen / dat het te verwonderen was. Want men konde 500 Pengwins op een koppel drijven / en dupſenden Zee-honden te gelijk na het Land jagen. Dit Epland is niet meer als drie mijlen lang / en twee mijlen breed / maar daar is mijns oordeels geen Epland in de Weereld / daar meer Vogelen en Zee-honden ſijn / als hier; ook vind men hier wilde Ganſen / Endvogels / Duykers / Pellikanen / en veelerley ander Gevogelt. Na dat wy hier ons vermaak genomen hadden / keerden wy weder na ons Schip. Wy kogten hier eenig Vee / beſchikten ouſe ſaken / en tot genoegen ons ververſt hebbende / haalden wy ons Anker op / en raakten den 29 dito omtrent vier uren in den morgenſtond met wepnig wind uyt de Baay van Saldania, alle friſ en geſond / dog bedroefd / dat wy ſonder on- Pengwinen Eyland beſchreven. Vertrekken van daar.

ſen Admiraal en Vice-Admiraal moeſten vertrekken; en wp waren niet verſekerd / dat deſelve daar ſouden aankomen / 't welk de reden was / dat wp daar ſoo wepnig tijds bleven. Wp ſetteden van Saldania onſe cours na het Eyland S. Laurentius of Madagaſcar.

Komen op de hoogte van de Caap de Bonne Eſperanee.

Den 30 dito was het den geheelen dag ſtil / maar des namiddags ten drie uren kreegen wp een ſtevige koelte uyt den Zuyd-weſten / dies wp het een halve nagt Zuydelijk ten Weſten / en daar na derdehalve Wagt Zuyd-ooſt aan ſetteden. Ten thien uren des avonds lag Caap de Bona Eſperanſa ten Noorden voor ons.

Hoe de cours genomen.

Die geheele nagt hadden wp wp veel wind / en holle Zee. Tot 12 uren op de middag van den 31 dito hadden wp een ſeer gewenſte wind / en ſomtijds regen / en quamen vier mijlen van de Caap.

Den 1 Auguſti hadden wp ſeer ſchoon weder / ſomtijds met koelte / en ſomtijds met ſtilte / welke eenige dagen duerde. Wp ſtuerden twee Wagten Zuydwaards ten Ooſten / en die Wagten Ooſtelijk aan / en wat Zuydelijk / hebbende variable wind / dan eens uyt het Zuyden / en wederom uyt het Zuyd-ooſten met donkere lugt. Wp waren thans op de hoogte van 35 Graden en 22 Minuten.

Den 27 Auguſti hadden wp een Noord-weſten wind / en ſtelden onſe cours Ooſtelijk ten Zuyden aan. Ontrent twee uren kreegen wp het Eyland van S. Laurentius, of Madagaſcar, ſes mijlen na giſſing van ons af / in het geſigt; vervolgens voeren wp Noordwaards aan. Op den middag merkten wp de hoogte van 24 Graden, 40 Minuten te hebben. De verandering was des nagts 16 Graden, 23 Minuten.

St. Laurentius.

Den 30 Ankerden wp des namiddags te vijf uren in de Baay van St. Auguſtijn, op ſes en een halve vadem water / grof Zand; dog moeſten aan de Op-zijde houden / alſoo wp / wegens een groote Bank / te veel afſakten. In het inkomen hadden wp doorgaans 7 / 6 en een halve / en 6 vadem water; raakten dus de Bank voorby en in de Baay / hebbende

De Baay van St. Auguſtijn.

bende twee Eylanden / en de Bank aan de Weſt-zijde van ons.

Den 31 dito ging onſe Capitain en Mr. Davis met onſe lange Boot de Eylanden beſien / en ik peylde langs de Bank / en vond ſes vadem water. Een deeſer Eylanden is vlak kleyn / en niet ongelijk een Sandplaat. Op het ſelfde was niet met al. Het andere is ontrent een mijl lang / en een halve breed / daar op was insgelijks niets / als maar een weynig Hout. De Eylandjens aan de mond van die Baay.

Den 1 September haalden wy ons Anker op / en naderden ontrent op twee mijlen by de Mond der Rivier / en quamen op 5 en een halve vadem goede grond ten Anker / by giſſing ontrent dzie mijlen van onſe eerſte plaats / daar wy ſeer quade grond hadden / en in het opwinden een Kabel-touw braken. Vertrekken na deeſe van alles voorſien waren.

Den 7 dito alles klaar gemaakt hebbende / en van hout / water / en anderſints voorſien ſijnde / haalden wy ons Anker vroeg in den morgenſtond op / hadden een fraaye koelte uyt het Noord-ooſten / en ſtuurden Weſtelijk en Noord-weſtelijk aan / tot dat wy behouden buyten quamen. Wy hadden ook ingenomen vier Geyten / dzie Schapen / en een jonge Beeſt / alſoo hier overvloed van allerley Eetwaren voor weynig geld te bekomen was. Wy geraakten op dien dag dzie mijlen van het Eyland / tegen over de Baay van St. Auguſtijn, en bevonden ons op de breedte van 23 Graden, 48 Minuten. Vervolgens ſetteden wy onſe cours Zuyd-zuyd-ooſt aan / en hadden veel tijds ſeer ſchoon weder / de wind Zuyd-ooſt en Ooſt met een aangename koelte. Hoe uyt de Baay komen.

Den 11 wierden wy een Klip gewaar / die niet ver voor ons uyt was; dog hoorden / God dank / het breeken der Zee op deſelve / eer wy ſe in het oog kreegen / dies wy aanſtonds daar van af wendeden. Op den middag bevonden wy ons op de breedte van 25 Graden, 22 Minuten. Een blinde Klip; waar aan te kennen.

Den 12 November in den morgenſtond ſagen wy een Eyland / daar wy het na toe ſetteden / en bevonden het Ingana te ſijn. Wy quamen daar by aan de Noord-zijde. Het is vijf mijlen of daar ontrent lang; 't Eyland Ingana.

het ſtrekt ſig van het Zuyd-ooſten na het Noord-weſten. Aan de Ooſt-zijde is het hoogſte Land / en aan de Weſt-zijde is het vol Boomen. Het legd op 5 en een halve Graad, en na de verandering die hier is / op vier 4 Graden 30 Minuten. Hier van daan zeylden wy met een Weſt-noord-weſten wind na Sumatra, Ooſt ten Zuyden / en Ooſt-zuyd-ooſt aan / en hadden een ſraape koelte / dog veel ſiegen.

Sumatra. Den 13 ſagen wy het Land van Sumatra, vier mijlen van ons af.

De Ree van Bantam. Den 14 quamen wy op de Ree van Bantam, des middags ontrent vier uyren ten Anker / alwaar wy de Kooplieden in gewenſchte geſondheyd / en alles in goede ordre vonden.

Den 15 ging onſe Capitain aan Land / en ſpraak met Mr. Towerſon over de Scheeps affaires / en wierd geaccordeerd ons Yſer en Loot / dat wy by ons hadden / aan Land te brengen. Dit gedaan ſijnde / ruymden wy ons Schip op / bragten alles in goede order / en namen koopmanſchap / en onſe Kooplieden na de Molukſche Eylanden in. Na genomen affſcheyd gingen wy van de Ree van Bantam onder zeyl / op den 6 December, dog met wepnig wind / dies wy die nagt in 't geſigt van het hooge Land van Bantam Ankerden. Des volgenden daags haalden wy in den morgenſtond ons Anker op / en zeylden met een voorſpoedigen wind voort / en paſſeerden verſcheyden Eylanden en verdronken Land. Wy zeylden ſomtijds ook by nagt / dog ſomtijds bleven wy leggen. Siegen / Donder en Blixem quam in deeſe Geweſten ons niet vreemd voor / maar het was trooſtelijk / dat God ons een ſchoone wind gaf / waar door wy onſe voorgenomen Togt met vermaak konden voortſetten.

Vertrek van daar.

Sien veele Eylanden en verdronken Land.

Molukſche Eylanden. Purchas bekoyt een verder gedeelte dus. In het begin van *Januarius* 1608. quamen ſy aan de *Molukkes*. Die geheele maand wierd beſteed met onthalingen en beleeftheden tuſſchen de onſe en de *Spaanſche*, als ook met de *Molukſche* Vorſten. Soo ging het inſgelijks in de maand van *Februarius*. De reden hier van was, dat de *Spaanjaarden* den handel niet derfden toelaten, voor

Spaanſche toonen ſig beleefd,

dat

dat de Generaal over dat Quartier daar verlof toe gegeven had; en deeſe wilde in de onluſten tuſſchen hem en de *Hollanders*, daar de onſe niet mede te doen hadden, ons een ſoort van dienſt doen, of immers ſchijnen te doen, en ten minſten onſe Scheepen tot blijk van dien begeleyden, (welk onſe Capitain, als ſtrijdig met ſijn laſt-brief, weygerde aan te nemen) edog verontſchuldigde ſig, dat den Koophandel niet konde open ſtellen voor hen. Ondertuſſchen handelden de onſe met de Landſaten onder de hand by nagt, en waren over dag met de *Spaanjaarden*, die yemand wel onthalen, en wederom van andere wel onthaald willen ſijn, luſtig en vroolijk. In het begin van *Maart* wierd hen de vrye Koophandel toegelaten, dog binnen wey nig dagen quam'er weder regt ſtrijdige order, en wierden de onſe belaſt te vertrekken. Dus hun tijd geſleten hebbende tot den 14 *Maart*, haalden ſy hun Anker op, en gingen onder zeyl. Onderwegen deeden ſy nog al hier en daar wat Koopmanſchap. *Dit gedeelte*, ſegd *Purchas*, *van deſe Reysbeſchrijving is vry wijdloopig, en heb het, gelijk ook hier en daar, bekort ontrent het geen ik den Leeſer oordeelde te ſullen verdrieten.*

dog willen den Koophandel niet vry laten.

En geven de Engelſche laſt te vertrekken.

Den 23 Maart quamen wp in de Straat van Bangaya, alwaar onſe Capitain aanſtondS oZder gaf/ om de Boot upt te ſetten / en na water te laten ſoeken / alſoo hp raadſaam oordeelde hem ſelven aldaar te voorſien. Terwijl dit overleg gemaakt wierd/ quam een Praauw van het Eyland met alle mogelijke ſpoed na ons toe / om ons te ſpreeken. Wp vraagden hen / of op dat Eyland verS water te krijgen was. Sp antwoorden ons / dat ſp ons / indien het de Capitain goed vond / hp ſeer goed water wilden brengen. Wp voeren derhalven na de Oostzijde van het Eyland/ en wierpen ons Anker 'S middags ontrent een uyr op 60 vadem water / alwaar een ongemeen ſterke ſtroom was. Hier van daan voeren wp met een Indiaan in onſe Boot / met ledige Vaten voorſien / om water te halen. Terwijl men de Boot vaardig maakte / verkogt hp ons wat verſſche Viſch voor Chineeſche(of Porceleyne) Schoteltjens /

Bangaya.

Moeten

hier het water vijf mijlen ver halen.

teltjens / wp goede koop. In de volgende nagt quam onſe Boot weder aan Boord / en bragt ſeer goed water mede / maar ons volk had geweldig moeten roepen / alſoo het water vijf mijlen van de plaats / daar wp op Anker lagen / moeſt gehaald worden.

Koopen hier veel Viſch, en andere levens-middelen goed koop.

Den 24 dito 's morgens ſonden wp onſe Boot wederom om water upt. Ondertuſſchen quamen meer als honderd Vrouwen van de Ingeſetenen / ſoo Mannen als Vrouwen / die ons de ruymte van gedroogde / en ſeer goede verſſche Viſch bragten / en goed koop verkogten. Sp bragten ons ook groote en kleyne Varkens / die ſy ons voor groſ wit Laken verkogten; inſgelijks ook Hoenders / ſoo Hennen als Hanen / in overvloed / voor deſelve prijs / of wel voor Porcelainen / of Chineeſch Aardewerk. Daar-en boven bragten ſy ons Plantans, Caſſatoe-wortels, en verſchepden andere Vrugten / en bleven den geheelen dag binnen Scheeps-boord / ſoo dat wp menigmaal geen ruymte hadden / om heen en weder te

Vereering des Konings van den drank Ireapote.

konnen gaan. Op een namiddag ſond de Koning aan onſen Capitain eenige Plantans, en Ireapote, om te drinken / ſijnde een ſeker water by hen met die naam bekend. Onſe Capitain dankte den Boode / en door hem den Koning / dien hy tot erkentenis van ſijn beleef dheyd een koſtelijke Pintado te rug ſond.

Vertrekken hier van daan.

Ontrent thien uren des avonds haalden wp ons Anker op / waar by wp eenige ſchaade leeden / zeylden met weynig wind daar van daan / bemanden eyndelijk onſe Sloep / en haalden daar mede de geheele nagt ons Schip voort / 't welk wp moeſten doen / of ſouden door een ſtilte Up-waarder aan gedreven ſijn / als wp in die dagen / ten ſy door een luſtige koelte / ſouden konnen winnen / alſoo daar ſulken ongemeen-ſterken ſtroom ging.

De Koning van Buttone komt,

Den 19 April ſond de Koning van Buttone een ſijner Broeders / om te vragen / of de Capitain hem wilde laten aan Boord komen / alſoo hy veel van d'Engelſche gehoord / maar nopt een Engelſchman geſien had / en daarom begeerig was / hem / en ons

met wel bemande Ca-

Schip te ſien. Onſe Capitain liet hem weeten / dat hy

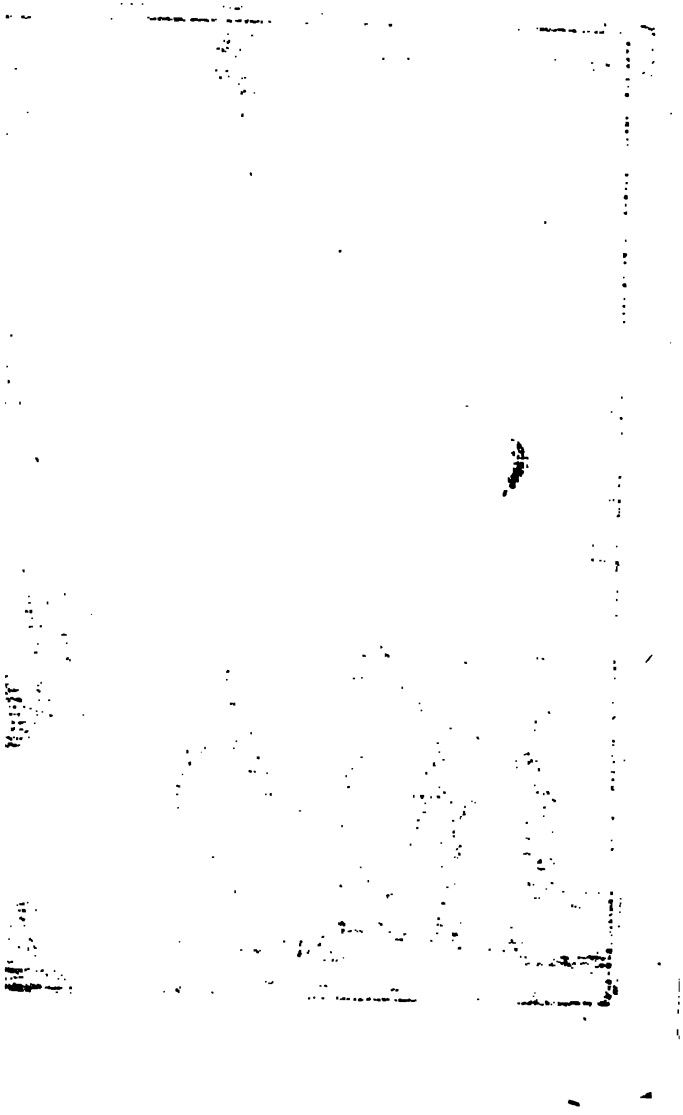

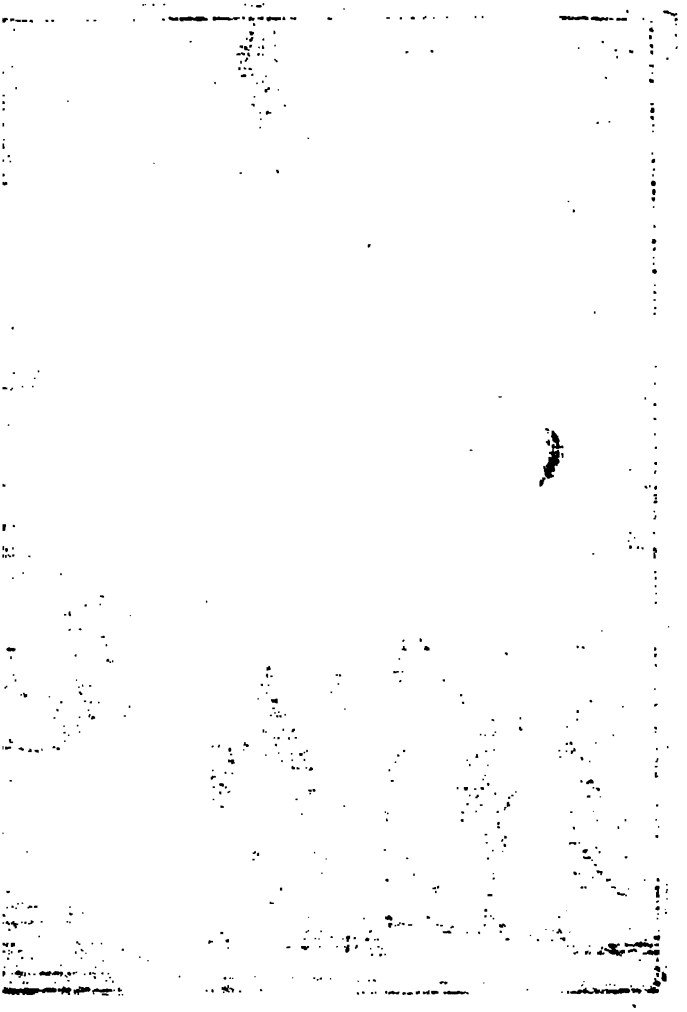

roeyden rondom ons Schip / en vervolgens weder na Land. Onſe Capitain begroettede hem met het loſſen van al ons Geſchut en Muſquetten / liet ſijn Sloep bemannen / en volgden hem met Mr. Siddal, en ſijne Dienaars na de Stad / alwaar de Koning hem inſgelijks met Schiet-geweer en Canon liet begroeten / en ſepde / dat ſijn hert nu geruſt was / nu hy de Engelſche Natie geſien had / met eenen belovende onſen Capitain alle beleefdheyd / die hy konde / te ſullen bewijſen. Waar op de Capitain hem met alle onderdanigheyd bedankte / en voor die tijd ſijn affſchepd nam. Weder aan Boord gekomen ſijnde / haalden wy ons Anker op / naderden de Stad / en wierpen een halve mijl van het Land ons Anker / op 27 vadem water.

Middelton word beleefd aan Land begegend.

Den 24 dito quam in den morgenſtond aan ons Boord een Javaan, Nokeyday, die op de Ree een Jonk had / geladen met Nagelen / komende van Amboina. Onſen Factoor Mr. Siddal ſprak met hem / die onſen Capitain beloofde / alle ſijne Nagelen / indien hy'er ſin in had / over te laten.

Een Jonk van Amboina bied hem het verkopen van Nagelen aan.

De Koning verſogt onſen Capitain by hem het middagmaal te houden / en met ſijn geringe poztie / volgens hunne Lands-wijs / vergenoegd te ſijn. In de plaats / daar de Koning ſat / gekomen ſijnde / wierd het Eeten in groote Schootels / van een ſekere ſoort van hout gemaakt / en geheel toegedekt / opgedragen. Het eeten dus voor hen ſtaande / aten de Koning / onſe Capitain / en Mr. Siddal te ſamen. Wy maakten ons vrolijk / en de Koning was wel in ſijn ſchik. Onſen drank was Jerapote, die aangenaam en ſoet van ſmaak is. Na den eeten ſprak hy pets van de Nagelen / die wy ſouden hebben / en beloofde 's anderen daags ſelfs aan ons Boord te komen / of yemand van ſijnentwegen te ſenden / om ſtaaltjens van alle ſijne Cottoenen te laten ſien. De Capitain hem bedankt hebbende / nam ſijn affſchepd / en quam aan Boord.

Middelton houd ſijn middagmaal by den Koning.

Hoe'er aangerigt wierd.

De Koning ſend eenige ſtaaltjens van ſijne Cottoenen.

Den 25 quam des Konings Oom / om ons Schip te beſien / die van onſen Capitain vriendelyk onthaald wierd / en na hem quam des Konings Broeder /

Andere.

der / die by onſen Capitain bleven eeten. Na hun vertrek verwagteden wy den Koning / doch hy quam ſelfs niet / maar ſond ſijn Soon / en den Lootſ / by hen hebbende verſchepden ſtaaltjens / die ſig wel vertoonden.

Ook de Koning komt op het Schip eeten.

Den 26 dito quam de Koning met ſijn Soon aan Boord / en hield ſijn middagmaal by onſen Capitain. Hy was wel in ſijn ſchik / en vroolijk; en verſogt met allen ernſt / dat men voor hem ſoude danſſen; welk dan ſommige van de onſe deeden / waar in hy / beyde om het ſpringen en het ſingen / groot genoegen had. Tegen den avond ſond des Konings Oom aan onſen Capitain vier vette Varkens tot een vereering.

Sijn onthaal.

En komt een ander Koning het ſelve beſien.

Den 27 dito quam van een naaſtgelegen Eyland een ander Koning met ſijn Caracol, hebbende ſijn Vrouw by ſig / ons Schip rondom beſien / maar wilde ſig niet laten geſeggen / om binnen Boord te komen. Als nu ons Schip ſijn volle Lading met Nagelen / van de Javanen gekogt / in had / kogt onſe Capitain eenige Slaven van den Koning / eene van welke op dien ſelven avond / terwyl wy ons werk deeden / uyt de Hut van onſen Capitain raakte / in Zee ſprong / en ſoo aan Land ſwom / daar wy nopt meer van gehoord hebben. Dies onſe Capitain des anderen daags morgens Auguſtijn Spalding, en Jurabaſſa ſond / om desſelfs weg loopen den Koning te berigten. Deeſe gaf aanſtonds een andere in desſelfs plaats; waar mede ſy / na genomen afſcheyd van den Koning / weder aan Boord quamen.

Sy vertrekken, hebbende hun lading, en nemen eenige Slaven mede.

Straat van Celebes.

Den 2 May gingen wy op reys / om volgens ons oogmerk de gewenſchte Haven van Bantam aan te doen / en ſepden de Stad met drie Stukken Canon goede nagt.

Bantam.

Den 23 kregen wy de Straat (het Nauw) van Celebes in 't geſigt / daar wy het met alle Zeylen / die wy konden maken / na toe ſetteden / maar quamen 'er niet voor in den laten avond.

Vertrek van daar.

Den 23 quamen wy op de Ree van Bantam ten Anker / daar wy niet een Chriſten Schip vonden / en niet anders als vier Jonken / komende uyt China, die

die volgens hun gewoonte bevragt waren met Taffetas, Damaſten, Satijnen, en verſchepden andere Koopmanſchappen.

Den 15 July namen de Capitain en de Hoofdlieden / al voorens alles hebbende klaar gemaakt / hun afſcheyd van malkander. Soo dra deſelve na Land waren / gingen wy ten eerſten van de Ree van Bantam onder zeyl / om na onſe lange en verdrietelijke Reys na ons Vaderland van Engelland wederom te keeren. En verder na Engelland.

Om den Leeſer met geen wijdloopig berigt van deſer t'huys-reys op te houden, hebben wy (ſegd *Purchas*) hier mede afgebroken, en hem willen wijſen op een Kaart van *Johan Davis*, waar in de Reys van dit Schip, van *Lizard* tot *Bantam* toe, kan geſien worden.

EYNDE.

REGISTER

Der voornaamſte Saken, in deeſe Reysbeſchrijving verhandeld.

Aguillas, of *Aguilhas*, een Caap, die ſig op doet als twee Eylanden, 50

—— Aanmerking ontrent deſelve. *ibid.*

Aire Putee. D'Inwooners maken een Accoord met d'Engelſche, al hare Foely aan haar te ſullen leveren, en niets aan de Hollanders, 36

—— Wat hier op volgde, *ibid.*

Aloë, hoe deſelve in Ooſt-Indien gewonnen werd, 15

—— Inkoop van de Aloë, *ibid.*

Ambergrijs, ongemeen-groote Stukken van deſelve; ſommige van honderd ponden gewigt, 15

Amboine, en veel andere Eylanden, 29

Arabiſche Kuſten, en aanmerkingen ontrent deſelve, 16

Aſcenſion, een Eyland, 51

Auguſtijn, of Caap van S. Auguſtijn, 10

—— Beſchrijving van de Ree, 11

—— Hoe 't d'Engelſche daar aan Land vonden, *ibid.*

—— Handel met d'Ingeſetene, *ibid.*

—— 't Water aan beyde de ſijden des Schips was by hoog

Wa-

Water vry varſch; by laag Water vry ſout, 12
——— Hier is geen goede Legplaats voor de Scheepen, *ibid.*

B.

Banda, hoe verr' van Amboina, 29
——— Ree en Haven van Banda, 29
——— Brief des Konings van Engelland, en Geſchenken aan den Koning van Banda, 29. 30
Bangaya (Straat van Bangaya), 57
Bantam; nauwkeurige Beſchrijving deeſer Kuſt, 21
——— Ree van Bantam. 22. 56
——— D'Engelſche ſtellen hier een Factory aan, en ordre daar ontrent, 48
Blinde Klip. 't Gevaar der ſelve gelukkig ontkomen. 55
Brief van Keeling aan den Hollandſchen Vice-Admiraal Hoen, wegens de verſchillen met de Hollanders, 39
——— Van den Vice-Admiraal Hoen aan Keeling, en d'Engelſche, bevattende veele klagten over der ſelver bedrijven, 43. 44. 45
Button, een Indiſch Koningrijk. 28
Buttore; een Indiſch Koningrijk, 58. Hoedanigh de Koningh d'Engelſche in haar Schip beſogt, en wat ſig daar ontrent toe droeg, 59. 60

C.

Caap d'Aguillas, of Aguilhas. Sie op *Aguillas*.
——— De bona Eſperance, hoe verre verens van Caap d'Aguillas, 50
——— Beleefdheyd der Hollanders tegens d'Engelſche, 51
Cambina, hoe verre van de Straat van Celebes, 27
——— De geheele Streek hier ontrent beſchreven, 28
Celebes; eenige aanmerkingen hier ontrent 26
——— Hoe verre van Macaſſar, 47
——— Straat van Celebes, 62
Cobina, een Indiſch Koningrijk, 60. De Koningh beſchreven als een Suyper. De Plaats, daar hy ſuypt, rondom behangen met Menſchen-hoofden, van hem overwonnen, 60
Comora; Eylanden van Comora; d'Idwooners beſchreven als een ſeer valſch volk, 15

D.

Dabul, een goede Haven en Handelplaats op de Kuſt van Indien, 16
Danda rageeſſuree, een goede, veylige Haven en plaats van Koophandel op de Kuſt van Indien, 16

E.

Elephants-tand, van drie-entſeſtig ponden Engelſch gewigt, gekogt voor vijf Ellen blauw Callicos, en ſeven pond Yſer, 5
Elephant, wel geſchooten, doch niet bekomen, 6
Engelſche in Indien met de Hollanders aldaar wegens 't drijven van haren Koophandel in verſchil; en wat ſig daer ontrent toedroeg, 38, *en vervolgens.*
Eylanden, in meenigten geſien, 25

——— Verdronken Eyland, 25
——— Eyland, in de Kaarten niet aangetekend, 26

G.

Galiam, drie Eylanden. Hoedanigheyd des Lands. Sijn niet groot. 26

H.

Helena (Sant), een Eyland, 51
Hollanders onder Jaques l'Heremite, van d'Engelſche gewaarſchouwd voor een Moorddadig Verraad der Javanen, 22
——— Met d'Engelſche in twiſt, over 't drijven des Koophandels in Indien, en verſcheydene aanmerklijkheden daar op gevolgd, 33, *en vervolgens.*
——— Neemen de Stad Labatacca in, en verbranden deſelve, 41
——— Willen ſig ook van Salomo meeſter maken, 41
——— Meenen Keeling te vatten, op een (ſoo hy ſegt) valſch voorgeven, *ibid.*
——— Vervolg van deſen handel, en wat ſig tuſſchen deeſe parthyen toedroeg, 42, *en vervolgens.*
——— Maken Vreede met de Pulowayers, 46
——— Op de Caap de bone Eſperance, ſeer beleefd tegens d'Engelſche, 51
Hollandſchen Admiraal in Tarnate door de Spaanjaarden gevangen bekomen, en willen hem voor geen rantſoengeld los laten, 31
Hollandſchen Admiraal door die van Ayre Putee vermoord, 37

I.

Ingana, een Eyland. Grootte. Uytſtrekking. Legging, 55. 56
Ireapote, by ſommige geſtelt *Jerapote*, een Drank, door den Koning van Buttone den Engelſchen Capitain toegeſonden, 58
——— Is van een aangename ſoete ſmaak, 61

J.

Jacatra, hoe geleegen. Gevaarlijk Sand daar ontrent, 24
——— Baay van Jacatra, en verderberigt, 25
Java, hoe verr' van d'Ondiepte Los tres Hermanos, 25
——— Aanmerking op de lengte, *ibid.*
Jerapote, een aangenamen Drank. Sie *Ireapote.*

K.

Keelings vertrek uyt Engelland, 1
——— Moet, ter oorſaak van verſcheydene rampen, weer te rugge keeren, *ibid.*
——— Nieuwe voortreys, 2
——— Koopt voor een ſtuk Yſer een Elephants-tand van drie-en-tſeſtig pond, 5

—— Sijnen Togt na Banda, 24
—— Sijne verſchillen met de Hollanders in Indien, wegens den Koophandel; Brief-wiſſelingen tuſſchen beyde de Parthyen, en andere dingen, 33, *en vervolgens.*
—— Weerkoomſt in Engelland, 52
Kuſt van Bantam, ende Straat tuſſchen Celebes en Deſolam beſchreven, 27
Kuſten van Arabien, 16

L.

Labatacca, een Stad in Indien, door de Hollanders ingenomen, en verbrand, 41
Lackee, een Eyland, 24
Lantor; accoord der Engelſche met die van de Regeering te Lantor. 30.31
Laurentius, Eyland. Sie *Madagaſcar.*
Linſchootens aanmerking op de Winden, goed gekeurd, 49
Los tres Hermanos, een Ondiepte by Java, 25

M.

Madagaſcar, of S. Laurentii Eyland, 54
Madura, een rond Eyland, 25
Mauritius Eyland, 49
Middeltons Ooſt-Indiſche Reys, 53
Moluckiſche Eylanden, 56
Monſons in de Geweſten van Indien beſchreven, en wanneer deſelve beginnen, 15
—— Naarder berigt van de Monſons, 16. 17

N.

Naſſauw, een Veſting der Hollanders in Indien, 46
Niſaira. Sie op *Noſſaſeres.*
Noſſaſeres, een Eyland. Uytſtrekking. Legging, 26
Nuaſira. Sie op *Noſſaſeres.*

O.

Ondiepte by Java, genoemd Los tres Hermanos. Sie *Los tres Hermanos.*
Oogſt-tijd der Peper in Indien, in welke maanden deſelve koomd, 20

P.

Paſſaat-winden. Sie op *Monſon.*
Penguins-Eylanden; berigt van deſelve, 51. 53
Peper-handel der Engelſche in Indien, 18
—— Inkoop der ſelve, 19
—— In welke maanden de Peper ingeoogſt werd. Sie op *Oogſt-tijd*, 20
Priaman, een Stad, en drie Eylanden in Indien, 18
—— Hoe veel Peper hier bekomen ſou konnen werden, 19
Pulorin, een Eyland, (anders Pul-rin), 29
Puloway, of *Puleway*, een der Eylanden van Banda, 29
Pulowayers, of *Pulewayers*, breken de Vreede met d'Engelſche,

ſche, en treeden tot Vreede met de Hollanders, 46

S.

Saldania, beſchrijving deeſer Landſtreek, 7
——— Aart der Inwooners, *ibid*
——— Woorden, in een Rots uytgehouwen, 8
——— Veel Vee hier gekogt tot vervarſſching. *ibid.*
——— Vertrek van hier. *ibid.*
Schapen, uytnemend vet, met Staarten, yeder wegende vijf-en-dertig pond (ſommige noch wel meer, ſommige minder), 51
Siam, een Ambaſſadeur uyt dit Koningrijk, beright Willem Keeling, te Bantam ſijnde, de gelegenheyd deſes Landſchaps, 22
——— Heeft Goud in overvloed, 23
——— Deſgelijks veel Eedele Geſteenten, en goed koop, 23
——— Roode Lakenen ſijn hier in een goede waarde; en waar toe deſeve daar werden gebruykt, 22. 23
Sierra Liona, door misverſtand aangeſien voor Capo Verde, 3
——— Klip, digt by Sierra Liona, 3
——— Sierra Liona is 't Noorderpunt van 't Zuyder Land, 4
——— Verder en nauwkeurig berigt van Sierra Liona en Capo Verde (anders geſegt 't Groene Hoofd). *ibid.*
——— Koophandel met d'Ingeſetene, 4. 5
——— Andere Waarneming, 5. 6
Sout Eyland, geleegen in de Straat van Sunda, digt by 't Zuydland, 21
——— Nauwkeurige beſchrijving van die geheele Kuſt, *ibid.*
Spinneweb, van ſeekere ſoort van Spinnekoppen, ſoo goed, en ſoo ſterk, als Sijde, 12
Stroomen ſeer ſterk, en ſonderlinge kragt des Weſtelijken Strooms, 8
——— Voorbeeld daar van, 9
——— Ander blijk van de kragt des Strooms, 13
——— Verlegenheyd om uyt de Stroom te geraken, 14
——— Giſſing van d'oorſaak; en deſelve aan de Maan toe geſchreven, *ibid.*
Sumatra, een Eyland. Op deeſe Kuſt moetmen ſeer voorſigtig ſijn in 't varen, 20
——— Veel' Eylanden hier ontrent gelegen, *ibid.*

T.

Tanara, een Eyland, doch kan van verre voor geen Eyland bekend werden. Waarom niet, 24
Terra Donatal, 49
Ticabeſſe, een Eyland; waar gelegen, 28

V.

Verdronken Eyland, 25. *Van andere verdronkene Landen werd geſproken op andere Plaatſen.*

REGISTER.

W.

Water, aan de ſijden der Scheepen by hoog Water varſch, by laag Water ſout, gehouden voor een ſonderlinge ſeldſaamheyd, 12

—— Ook wel by hoog Water aan d'eene ſijde des Schips ſoet, of varſch, aan d'andere zijde ſout, noch vreemder, *ibid.*

Z.

Zuydland, beſtaat uyt Eylanden, 21

—— De geheele ruymte van Sumatra en 't Zuydland, begrijpt niet meer dan twaalf of vijfthien mijlen, *ibid.*

EYNDE.

Berigt aan den Boekbinder, waar hy de volgende Platen moet ſtellen.

[m] 1 Op Pagina 15
[m] 2 - - - - 41
[m] 3 - - - - 60

GEDENKWAARDIGE
REYS
vanden Engelſchen Capitain
ROBERT COVERTE,

Eerſt ter Zee; dog by *Cambaya* een ellendige Schipbreuck geleeden hebbende, te Lande door *Indoſtan*, of *Opper-Indiën*, *Perſien*, *Arabien*, *Aſiatiſch Turckyen*, &c. met ſeer beſwaarlijke omſwervingen.

Van Anno 1607, tot in 't Jaar 1611.

Nu aldereerſt uyt 't Engelſch vertaald.

Vercierd met ſchoone kopere Platen, en volkomene Regiſters.

TE LEYDEN,
By PIETER VANDER AA, Boekverkoper, 1706.

Met Privilegie.

(3)

XVIII. De treflijke Rivier *Paddar*. De Stad *Eſmeera*. *Rimal*. *Mearta*. *Gurſale*. *Lavarro*. *Towrii*. Natie der *Hendownes*. Der Vrouwen leelijk Cieraad. Seer diepe Put. *Bukar*. *Bullochias*, een hardnekkige oproerige Natie. De *Can* een weldadig Prins. *Succar*, en ſonderlingheden deeſer Stad. 43

XIX. Groote Woeſtijn. *Bullochien*, wat voor een Volk. *Norry*. Onſe Reyſigers van Rovers aangevallen. Hoe noch onbeſchadigd van deſelve gekomen; doch ten koſte harer Buydels. *Daddos*. *Vageſto*. *Candabar*, of *Candahar*, een Stad van ſeer grooten Koophandel. Natie der *Puttans*, een rebellig Volk. *Langor*. De groote Rivier *Salban*. De Stad *Greeſe*. Verder berigt van de *Puttans*. *Grees*, eerſte Grensſtad van *Perſien*. *Perſiaanſche* Mijlen, &c. 45

XX. *Parra*, een ſchoone Stad. *Perſiaanſche* roode Sijde. Andere Steeden. Vlakte ſonder Water. Dorr' en woeſt Land. *Ispahan*, de voornaamſte Stad van *Perſien*. Grooten Koophandel. Magtige Rijkdommen. 48

XXI. Sonderling-ſterke Kameelen. Koninglijke Pallayſen. Lusthuyſen, Hoven, &c. Verder berigt van *Ispahan*. Vrye Religionsoeffeningen aller Chriſtenen. Afreys van *Ispahan*. Vreemde Huyſen eener Stad. 49

XXII. Rivier *Sinnee*. Verwoeſte Stad. Woeſt Land. Aart der *Perſianen*. Arbeydſaamheyd. Geene Rovers. *Sabbarcam*, eerſte Stad der *Arabiers*. *Buldad*, een Stad. Eenen van 't Geſelſchap beroofd. *Bagdad* of *Nieuw-Babylon*. *Oud Babel*. *Nieuw-Babel* aan de *Tattaren* gekomen. Eenen afgeſondenen uyt *Engelland* koomd by onſe Reyſigers, en derſelver berigt aan hem. 51

XXIII. Eenen der Reysgenooten ſcheyd van haar af, om na de *Roode Zee* te gaan, en waarom. Vertrek van *Nieuw-Babylon*. *Aleppo*. Reys door Wildernisſen. De Stad *Moſul*, of 't Oude *Ninive*, hoe nu. Steene Beeld van *Jonas*. D'oude Stad *Hamadan*, door de *Turken* verwoeſt. *Grouhba*. De Stad *Ulphawe*. 53

XXIV. *Beere*, een Stad. *Lumma*. *Aleppo*. Onſe van Geld en Kleederen ontbloottede Reyſigers vinden hier onderſtand by d'*Engelſche*. Ongemeen-groote Koophandel. Vertrek van *Aleppo*. *Ashecws*. *Hama*, of *Amam*. Veelheyd van Wevers. *Roma*. 't Beeld van *S. Joris*. 55

XXV. De Stad *Tripoli*. Uyterſte gevaar van een *Engelſch* daar aangekomen, nevens een *Italiaanſch* en *Franſch* Schip. Onſe Reyſigers eyndigen hare Reys te Lande. Gaan in een Schip na *Engelland*. Afvaart van *Tripoli*. Tegenwinden. Komen te *Malta*. *Maltheſer* Ridder-Orden. *Callar*, een Stad in *Sardinien*. Straat van *Gibraltar*, *Cadix*. Aankoomſt in *Engelland*. 57

AAN-

AANMERKLYKE SCHEEPS-TOGT;

ellendige Schipbreuk in *Cambaja*; 't uyterſte gedeelte van *Ooſt-Indien*; en wonderlijke Omſwervingen te Land, nevens veelerley ſeldſame Voorvallen, van *Capitain*

ROBERT COVERTE,

Engelſchman.

I. HOOFDSTUK.

Vertrek des Reyſigers uyt *Engelland*. 't Eyland *Salvages*. Vrees der *Spaanjaarden* voor de *Hollanders*. Hare wantrouw over dit aankomend *Engelſch* Schip. Der ſelver ſorgvuldigheyd. Geſchenk aan den Hoofdman des Lands. Nonnen-brood, wat? 't Eyland *Mayo*. Overvloed van Geyten. Treflijk Sout uyt d'Aarde.

Vertrek uyt Engelland.

DEn 14 Martius des jaars 1607 voeren wy in des Heeren Naam met ons Schip d'Aſſencion af / en Ankerden by Dale, drie mijlen van Sandwich. Hier bleven wy leggen tot den 25 der ſelver Maand; wanneer wy vroegmorgens ons Anker ligteden / 's namiddags voorby Doveren voeren: doch ontrent 3 mijlen verder gevorderd ſijnde / kreegen wy een Tegenwind; die ons dwong / weer na Doveren te keeren. Den 26 hervatteden wy de Reys; maar andermaal moeſten wy / de wind ons weer tegen ſijnde / 't Anker laten vallen / tot op den 27. Doe gingen wy 's morgens ten 8 uyren t'zeyl / met een bequame wind; quamen den 29 te Pleymouth, en bleven hier leggen tot op den 31; wanneer ſig een goede wind verhief; met welke wy voortvoeren / tot dat wy 't Eyland Salvages in 't geſigt kreegen / 't welk wy op

't Eyland Salvages.

Sondagden 10 April voorby paſſeerden. 't Legt 500 mijlen van Pleymouth.

Canariſche Eylanden. 'ſ Morgens den 11 April bereyliten wy de Canariſche Eylanden, behoorende aan Spaanje. Den 12 wierpen wy 's nagts 't Anker uyt / en ſchooten een Stuk Canon af / ten teken / dat een Boot aan ons Schip ſou komen; doch verſcheen niet. Eer wy hier aanquamen / was'er een gerugt ontſtaan / dat twaalf Hollandſche Scheepen aldaar tegens de Spaanjaarden ſouden aanlandden; derhalven meendenſe / dat ons Schip een van de vyandlijſte Vloot was; en ſonden 150 Mannen / ſoo te paard als te voet / uyt / om 't Land te beſchermen. Sy bleven hardneklig by den waan / dat wy Hollanders waren / tot dat twee onſer Factooren aan Land traaden / haar geruſt ſtelden / en berigtden / dat wy alleenlijk daar quamen om verſarſching / en voorraad.

Vrees der Spaanjaarden voor de Hollanders.

Hare wantrouw over dit Engelſch aankomend Schip. Den volgenden dag 's morgens ſchooten wy / volgens gewoonte / weer een Stuk groſ-Geſchut af; waar op de Stads-Hoofdman een Boot tot ons afſond / om te verneemen / wat wy begeerden? Wy deeden 't hem weeten; en kreegen tot antwoord: Indien wy niet op de Reede quamen / ſoo was 't buyten ſijne Commiſſie, ons behulpſaam te ſijn. Na dat hy onſe Factooren nauw ondervraagd / en ſy geſwooren hadden / dat wy Engelſche waren / beloofde hy / dat hy een Boot aan ons Boord ſou afvaardigen / om ons gebrek na vermogen te hulp te komen.

Sorgvuldigheyd der Spaanſche, ontrent d'aankomende Kielen. Over eene ſaak konden wy ons niet genoeg verwonderen. Daar lagen twee Engelſche Scheepen op de Reede / welke wy kenden aan hare Vlaggen; doch deeden ons ſoo veel vriendſchap niet / datſe ons de gewoonte van dit wantrouwend en nydig volk bekend maakten. Doch naderhand wierd ons berigt / dat niemand / in haar Gebied komende / mag varen aan Boord van een ander Schip / 't welk buyten de Reede blijft / ſchoon van ſijne eygene Natie; ſonder byſondere toelating des Hoofdmans en des Raads. Inde vijf dagen / welke wy hier ſtil lagen / quamen dagelijks eenige der Spaanſche by

ons;

ons; eetende en dzinkende als onderſaadlijk / en ſeer happig. Wy ſonden aan den Hoofdman / ten Geſchenk / twee Haſen / een Ham / ſes kleyne Vaatjens met geſoutene Oeſters; en 't wierd van hem vziendlijk aangenomen. Hier tegens ſond hy ons toe dzie Geyten / twee Schapen / en een goed deel Ajuynen. Wy verſozgden ons hier van verſch Water / Canary-wijn / Queeën / Marmeladen, 't pond tot 12 Engelſche penningen (of Hollandſche ſtuyvers); kleyne Vaatjens met Succaden, peder tot 3 Schellingen Engelſch; voozts Orangie-Appelen, Limoenen, Citroenen, en ſeer ſchoon wit Bzood / toebereyd met Anijs-zaad / van haar genoemd Nonnenbrood.

Geſchenk aan den Hoofdman des Lands,

Voorraad hier opgedaan.

Nonnenbrood.

Den 18 April zeylden wy van daar / met een goede wind / doch na dzie uyren wierd het gantſch ſtil. Moeſten op en af Lavecren tot den 21 / wanneer de Wind ons gunſtig wierd. Dus zeylden wy voozt tot op den 27 / wanneer wy 's namiddags 't Anker uytwierpen vooz Mayo, ontrent 300 mijlen van Canarien. Hier meenden wy aan een Plaats / genoemd Bonaviſta, verſch Water in te neemen; doch verſtonden / dat wy 't ſelve twee of dzie mijlen Landwaards in ſouden moeten halen. Derhalven wy / te meer / om dat het niet klaar was / maar een weynig opdeeden. Andere dienſtige dingen waren hier wel te bekomen. Twee Mooren berigteden ons / dat wy ſoo veel Geyten / als wy begeerden / konden krijgen / gelijk wy dan ook 300 der ſelve in ons Schijp bzagten. Men ſeyde ons / dat op dit Eyland niet boven de 12 Mannen waren. Dat hier 't Sout overvloedig uyt d'Aarde wies; waar van wy ons ook genoeghſaam vooꝛſagen. 't Is treflijk goed / en ſoo wit / als ik ooyt in Engelland heb geſien. Wy bleven hier tot op den 4 May. Tegens over 't Eyland Mayo, ontrent 8 mijlen wijdte / legt 't Eyland S. Dego.

't Eyland Mayo.

Overvloed van Geyten.

Treflijk Sout, uyt d'aarde.

II. HOOFDSTUK.

De *Linie* gepaſſeert. *Cap de bonn' Eſperance. Suldania. Pinguins Eyland.* Zeehonden. *Suldania* beſchreven. Afgrijſlijke Spijſen der *Mooren.* Wilde Gedierten. Yſer in groote waarde. *S. Laurens. Gomora.* Geſchenk aan den Koning. De Generaal koomd by hem. Verder berigt van deeſen Koning.

Den Evennaar gepaſſeert.

VAn den 4 May af tot den 20 doren wy voort; ten welken dage wy 's morgens tuſſchen 4 en 6 uren paſſeerden de Linie Æquinoctial, geleegen ontrent 348 mijlen van 't Eyland Mayo. Geduerig voort varende / bevonden wy ons den 4 Julius aan

't Hoofd der Goede Hoop.

een gedeelte van Suldania. Al ons volk was / de Heere ſy lof / noch geſond / behalven twee / die een wepnig van 't Scorbut (Scheurbuyk) waren aangetaſt; doch ſoo haaſtſe aan Land quamen / wierdenſe herſteld. Dien ſelven dag wierden wy noch gewaar 't Hoofd der goede Hoop (Cabo de bona Eſperança); 16 mijlen van Suldania, onder den 35 Graad.

Suldania.

In Suldania voorſagen wy ons weer van Voorraad / inneemende by de 400 Beeſten / als Oſſen / Buffels / Schapen / Lammeren / Vogelen / ook Viſſchen van allerley ſlag; nevens een genoegſame veelheyd van varſch Water.

Pinguins Eyland.

Ontrent 5 of 6 mijlen van 't Vaſte Land heeftmen 't Pinguins Eyland. Hier vindmen een groote menigte Vogelen van dien ſelven Naam; en ontelbaar veel Zeehonden. Twee dagen hielden wy ons beeſig / om eenige van deeſe te vangen / en vulden'er onſe Boot mee; waar van wy ook Traan voor onſe Lampen brandden.

Zeehonden.

Dan noch vonden wy in dit Eyland 20 vette Schapen; van de Hollanders hier agter gelaten voor een harer Scheepen. Wy namenſe met ons / en lieten ſes jonge Oſſen in der ſelver plaats.

Doe wy eerſt in Suldania aanquamen / begonden wy onſe Pinnis te bouwen / en kreegen 't in 8 dagen gereed / den 5 September.

Suldas

Suldania is een Koningrijk in Moorenland. Deese Mooren sijn van een seer Beestagtigen aart; insonderheyd ontrent hare Spijs-nuttiging. Want sy aten de Darmen en Pensſen der Beesten / met al de daar in sijnde Dreck. De vuyligheyd / welke wy van de Schelvisſchen weg wierpen / schoon deselve al lang geleegen had / verrot was / en soodanigh stonk / dat niemand van ons daar ontrent derf de komen / namense op / en atense seer begeerig / onaangesien de meenigte der daar in krielende Wormen en Maden. Beschrijving van Suldania. Afgrijslijke spijsen der Mooren.

In dit Land sijn verscheydene soorten van wilde Dieren / en daar onder seer grimmige; welker eenige wy sagen / en derhalven niet diep Landwaarts in derfden gaan. Maar de Mooren bragten ons aan de Water-zijde te koop Struysſen-Eyeren / en eenige leedige Eyerschalen / met een klein gaatje aan 't eynd; nevens Struys-vederen / en Porpontiners. Voor deese en diergelijke Waren begeerden-se insonderheyd Yser; 't welkse meer waardig hielden / dan Goud of Silver. Want voor ons oud Yser mangelden wy allerley Vee / en andere behoeften. In dit Gewest bleven wy van den 14 Julius tot den 20 September; wanneer wy vroegh-morgens d'Ankers opwonden / en voort voeren. Vermits de nagt seer duyster was / ook windig / soo verlooren wy 't seer goede Schip d'Unie, en onse Pinnis de Goede Hoop. Den voorigen avond had d'Unie de Vlag uytgestoken / doch waarom wisten wy niet; konden ons echter geen ongelukkig voorval inbeelden. Wilde Gedierten. Yser, by deese Mooren in groote waarde,

Van den 21 September tot den 27 October sijn wy / nu met een sterke / dan met een Tegen-wind / en ook stilten / voort gevaren / tot dat wy quamen by S. Laurens, op de Hoogte van 26 Graden; en soo verder / met veel onbestandige Winden tot 't Eyland Gomora, 't welk wy den 24 November berepkten. Soo haast wy aangeland waren / sonden wy onse Boot uyt. Straks quamen tot ons vijf of ses Mannen van dit Gewest / welke eenige Plantains (Platanas) verkogten; maar yet anders bequamen wy doemaals niet. S. Laurens. Gomora.

[illegible]

[illegible] Den [illegible] Boot [illegible] Land [illegible] Land [illegible] Land [illegible] Boot [illegible] [illegible] Land [illegible]

[illegible] Boot aan Land [illegible] Geschenk [illegible] aan den Koning. [illegible] Boot. [illegible] Geschenk [illegible] Schar- [illegible] Spiegel met [illegible] De Koning [illegible] aan, [illegible] Gesigt [illegible]; en gaf [illegible] Edelieden. [illegible] gaf hy den [illegible] begeerde [illegible] Generaal aan Land mogt komen, [illegible] al 't geen hy vermogt. Met deese antwoord nam hy sijn afscheid; maar hy de Koning [illegible] gantsch vriendelyk tegens hem sig neygde, en de Geschenken naauwer besagh. Na de middag sond hy onsen Generaal eenen seer vetten jongen Os; dien wy ontfingen, en den Brenger begiftigden met een paar Messen van geringe waarde.

Den 2[illegible] November voer onsen Generaal met 12 andere aan Land; met sig genomen hebbende een kleyn Banquet; bestaande in een Doos met Marmelade, een kleyn vaatje Succaden, en Wyn; 't welke aten in de tegenwoordigheyd des Konings; doch hy wou'er niets van genieten; maar sijn Edellieden aten en dronken mee. Daar na sprak hy met den Vorst door sijnen Tolk, en versogt van hem de dingen, welke hy van noden had. Wy bemerkten, dat hy eenigen Handel met de Portugeezen moest hebben, wijl hy der selver Spraak eenigsins verstond.

Den

[illegible]

Geschenk aan den Koning van [illegible] [illegible]

De Generaal [illegible] by hem.

Den 28 had de Koning beſlooten / in ons Schip te komen; doch de Tolk verhaalde ons / dat ſijnen Raad en 't gemeene volk ſulks niet had willen gedogen. Tegens den avond ging ik aan Land; daar d'onſe Hout hieuwen; en quam met de Boot weer aan boord. Den 29 begaf ik my weer te Land / met onſe Schipper Mr. Tindal, de Factoor Jordaan, en al onſe Trompetters. Seer vriendlijk wierden wy door den Tolk ontfangen; en van hem door den Koning gebragt / die doemaals aan de zijde van ſijn Pallaps was; en als wy naarderden / boog hy ſig gantſch eerbiedig. Als hy uytgaat / heeft hy tot ſijne Lijfwagt ſes of agt Mannen / met Meſſen / eene voet lang / en breed / gelijk de Bylen / ſijnde ſeer ſcharp. Deeſe gaan nevens hem; dan noch eenige andere voor en agter; t'ſijner beſcherming voor alle gevaar.

Berigt van den Koning.

Sijne Lijfwagten; waar mee gewapend.

III. HOOFDSTUK.

Aart der Inwooners van *Gomora*. Opregtigheyd des Konings. Ligchaams geſtalte, Zeeden en *Religie* deeſer Natie. Goede Eetwaren ingeruyld voor oud Yſer. *Cocos-noten*. Hoemen varſch Water bekoomd. Sien laag Land tot haar geluk. Was 't Eyland *Pemba*. Geſprek met d'Inwooners.

DIt volk ſchijnd tegens de Vreemdelingen Burgerlijk-vriendlijk en trouwhertig te ſijn. Want als wy af en aan gingen / van 't Schip na 't Land; van 't Land weer na 't Schip / had eenen der onſe eens ſijn Geweer vergeeten; 't welk hy / alreeds in 't Schip ſijnde / eerſt gewaar wierd. Eene der Inwooners had het gevonden / en voor den Koning gebragt; die / bemerkende dat het ons toebehoorde / hem vraagde / hoe hy 'er aan geraakt was? Hy gaf tot antwoord / dat hy 't gevonden had. Wel / zeyde de Koning; maar ſoo ik bevinde / dat het anders gelegen is / ſoo ſal 't u uw beſte bloed koſten. Als wy den volgenden dag weer aan Land quamen / heeft ſijnen Tolk ons den Degen weer gegeven / met vertooning van des Koning toegenegenheyd.

Aart der Inwooners.

Opregtigheyd des Konings.

Ligchaams-geſtalte, Zeeden, en Religie deſer Natie.

Hare Zeeden ſijn ook Burgerlijk. Wanneer 't mo-gens den eenen den anderen bejegend / geven ſe mal-kander de hand / en houden geſpreek. Wy hielden dit voor een begroeting / die ook by ons gewoon is. Mannen en Vrouwen ſijn wel gevormd van Lig-chaam / hebben dikke beenen ; wel-geſchikte ge-beerden. Gaan meerendeel naakt ; alleenlijk de Schaamte bedekt hebbende met een Doek van Lijnwaad. Op haar hoofd dragenſe een Tulband. Hare Religie is Mahometaanſch. Met een Doek van deſelve Stof bedekken de Vrouwen haren Boe-ſem / welke voorts van haar midden tot op de knyen afgaat / rondom op hare bloote Hupd. Ook heb-benſe om 't midden haars Ligchaams gelijk als een Wrong / neerwaarts afhangende. 't Staat haar niet onaardig.

Dragt des Konings.

Al t'ſamen gaanſe blootsvoets / behalven de Ko-ning / die Schoenen aan de voeten heeft. Syne kleeding / ſoo als ik hem geſien heb / beſtond in een witte Muts / Nets-wijſe geſtrikt ; een Wambais van Scharlaken / met vliegende (hangende) Mou-wen ; voor open / en een Lijnen Doek om ſijn mid-den ; nevens noch een andere / die van de Schou-deren tot op de voeten afhangd.

Goede Eet-waren inge-ruyld voor oud Yſer.

Terwijl wy hier in de Stad waren / bragtmen ons ook Indiaanſche Noten te koop / ſoo groot en rond als eens Mans hoofd / ſommige grooter en klee-ner ; met water daar in na de grootte van peders Schaal ; en in deſelve ſoo veel kern ter ſpijs / als ge-noeg is voor eens Menſchen Maaltijd. Deſgelijks

Cocos-nooten.

haddenſe Hoenderen / Ganſen / Konijnen / Limoe-nen, Rijs / Melk / Viſch / &c. Hier van ruylden wy 't geen ons nodig was ; ſeer goed koop : twee Hoenderen voor een Mes van een Engelſche Pen-ning ; Limoenen en Indiaanſche Noten voor oud Yſer-werk / als gebroken Spieſſen / Nagelen / en dier-gelijke dingen van geringe waarde. Doch varſch

Varſch wa-ter, hoe men 't be-koomd.

Water is hier ſeer weynig ; en 't geenſe hebben koomd uyt 't Sand / waar in ſy eerſt een Groef ma-ken. Als 't dan opweld / ſcheppenſe 't ſelve in de Schalen van hare Noten, en drinken 't alſoo. Sy

bragten

vragten ons van dit Water / doch niemand wou'er van drinken / vermits 't dik en modderig was. In dit Eyland Gomora bleven wy van den 25 tot den 29 November. Voeren doe met een goede Wind af.

Den 10 December ſagen wy vroeg-morgens by Maneſchyn onverwagt een laag Land voor ons leggen / met hooge Bomen aan de Water-zijde / nauwlijks een mijl wegs van ons. Indien ſig 't Geboomt niet aan ons geſigt had vertoond / wy ſouden gemeend hebben / dat 't Land was geweeſt de Schaduw van de Maan; en konden dus ligtlijk daar op aangelopen ſijn / met verlies van Schip en Goed. Doch 't gelieſde God / ons voor dit gevaar te bewaren. Sien laag Land; tot haar geluk haar door 't Geboomt bekend geworden.

Dit Land nu was 't Eyland Pemba. Eerſt meenden wy 't Zanzibar te ſijn / tot dat wy van eenen uyt deeſen Landaart beter berigt ontfingen. Soo haaſt wy 't geſien hadden / ſetteden wy 't van 't Land af / tot dat het dag wierd. Doe begaven wy ons / om Landwaarts in een Haven te ſoeken / daar wy Ankeren mogten. Ondertuſſchen ſonden wy onſe Pinnis met Mr. Elmore uyt op een kleyn Water / om een Water-plaats op te doen. Wy bleven hier / tot dat onſe Pinnis weer aan Land quam. 't Volk des Eylands vraagde ons in de Portugeezſche Taal / van wat voor een Natie wy waren. Als wy geantwoord hadden / Engelſche; ſoo hervraagdenſe / wat wy hier te doen hadden / wijl de Koning van Portugal Heer over dit Eyland was? Hier op zeyden wy / ſulks niet geweeten te hebben. Ook waren wy noch met opſet / noch om yet args te verrigten / derwaarts gekomen. Wilden maar alleen water halen / en daar tegens haar met andere dingen vergenoegen: gelijk ook voor alles watſe ons ſouden willen laten toekomen. Hier mee ſchepdden wy van malkander / tot op den volgenden dag. Vernee-men, dat dit 't Eyland Pemba was, onder Portugal. Geſprek met d'Inwooners.

d'Engelſche voorgenomen; hebben / dat aan d'andere zijde des Eylands / daarſe geweeſt waren om Vee op te doen / vijfthien Hollandſche Scheepen Moſembege (Moſambicq) ingenomen / en al de Portugeezen om 't leven gebzagt hadden: welke nieuwe tijding haar booz waaragtig was verhaald. De Kupters toonden ſig hier over boven maten blijde; en dit was de konſtgreep / om ons te werpen in 't gevaar van haar opgeſtelt verraad. Doe 't nu avond wierd / baden wp haar / met ons na ons Schip te varen; 't welkſe weygerden / doch beloofden / den volgenden dag aan boozd te ſullen komen / gelijk ook geſchiedde. Doch eerſe ſulks wilden doen / begeerdenſe Pandsmannen te hebben; welke haar gegeven wierden. Deeſe waren Thomas Cave, Gabriel Broocke, en Laurens Pigot, onſen Chirurgijn.

Met wat voor een liſtigheyd aangeſtelt.

Ondertuſſchen wierden de ſoo genoemde Regenten met noch twee andere / in 't Schip ſeer wel getraCteert. 's Mozgens den 19 bzagten wp haar weer aan Land / en onſen Generaal gaf den boozneamſten van haar twee Gepten / nevens een Papier met Buskrupd; d'andere eenige andere dingen. Mr. Revet, Jordaan, en Glasklok gaven haar 't geleyde / om de Gijſelaars weer te halen. Wp dagten op geen gevaar / en gingen alſoo gantſch onvooꝛſigtig met haar na hare Hupſen / om de Pandslieden t'ontfangen; welke wp bewaard vonden met 50 of 60 Mannen.

Wat ſig by de voorbereyding toedroeg.

Deeſe Magt was gewapend met Bogen / Pijlen / Swaarden / Schilden / Werp-ſpieſſen / en Cortelaſſen. Soo haaſt wp daar quamen / wierden de Pandsmannen ons weer geleverd. Fluks begaven wp ons na de Water-zijde / begeleyd van 's Konings Bzoeder. Den grootſten hoop deſer Mooren volgden ons na. Wp baden hem / met ons in ons Schip te komen. Geerne bewilligde hy. Dus voeren wp met de Boot af; en onthaalden hem in 't Schip na ons beſte vermogen / met alle vziendſchap. Tegens den avond wou hy weer na Land. Onſe Schipper vereerde hem een Meſ / met eenige andere dingen van weynig waarde. Dit alles weygerde hy met veragting aan te nemen; en

voor

voer terſtond met onſe Boot af. Doe ontſtond in ons een misvertrouwen; en wy vreesden / dat het verraderlijks tegens ons beſloten was; derhalven ons geraadſaam dagt / met meer voorſigtigheyd aan Land te gaan.

V. HOOFDSTUK.

Verder berigt van de uytvoering deeſes toelegs, die echter maar alleen 't leven van twee *Engelſche* heeft gekoſt.

DEn 19 'ſ morgens vroeg ging onſe lange Boot na Land / om onſe Vaten voorts met water te vullen. De Mooren ſagen / dat onſe Zeplen neergelaten wierden / om deſelve te droogen. Meenden derhalven / dat wy wilden wegvaren. Hier op vraagde den Medgeſel van 'ſ Konings Broeder onſen Onder-Stuerman / of wy vertrokken? Hy gaf / ſoo goed hy kon / hem te kennen / waarom men dus met de Zeplen handelde. Terwijlſe noch met malkander ſpraken / ſagen wy onſe Boot aankomen; wel beſet / en gewapend. Doe hieldenſe op van verdere navorſching. Indien de Boot niet ſoo wel voorſien ware geweeſt tot tegenweer / vermoedelijk ſoudenſe ons al t'ſamen vermoord / en de Pinnis (Boot) weg-genomen hebben. Want twee deeſer Schelmen lagen aan de Waterzijde in een Boſch / gelijk als bereyd om den eerſten Aanloop te doen / ſoo haaſt men haar de Leuſe ſou geven. Ondertuſſchen was de Pinnis aan Land geraakt / en ons Volk niet verr' van haar uytgetreeden / wel op haar hoede ſijnde. Onſen Schipper ſond Nicolaas White tot haar / om haar te ſeggen / dat onſe Kooplieden aan Land waren. Hy / voor by hare Hupſen gaande / ſag deſelve vol volk / en daar onder ſes Portugeezen, in lange gebloemde Damaſte Rokken / gevoederd met blauw Taffetas, en witte Broeken van Indiaanſch Lijnwaad. Dit maakte White ons na ſijne weerkoomſt bekend.

Verder berigt

van d'uytvoering

Ondertuſſchen quam den Medgeſel van 'ſ Konings Broeder af / en ſeyde tot M. Revet: De Kooplieden waren moede / en deeden ons bidden / tot haar op

deeſer verraderlijken Toelegs i

over William Acton.

af / op 12 vademen water. Sonden onſe Boot upt / om eenige verwarſchingen te bekomen: doch de daar in ſijnde konden geen middel vinden / om aan Land te treeden; en d'Inwooners wilden / upt vreeſ / ſig met haar in geen geſpreek inlaten. Derhalven wp 's namiddags weer van daar zeylden. Ontrent deeſen tijd wierd ontdekt een afſchouwlijken Gzouwel / begaan van eenen der Scheeps-jongens William Acton; waar over hp ter dood veroordeeld / en de Sententie den 3 Martius uptgevoerd wierd.

Woeſt Eyland.

Den 21 Martius ſagen wp weer een woeſt Eyland leggen op 12 Graden 17 Minuten Pools-hoogte. Dzie mijlen daar van daan ſtonden dzie Bergen / of Rotſen / welke wp ook woeſt bevonden. Hier tegens geraakten wp bp dzie Eylanden / waar onder Sacatora (Socotora) was. Hier Anſierden wp / wegens de goede Haven. Soo haaſt d'Inwooners ons gewaar wierden / ſtakenſe een Vper aan / en vlooden weg in ſeer groote vreeſ. Dit deed ons vermoeden / datſe voor deeſen van andere moeſten beleedigd ſijn gewordeu. Wp ſonden wel eenige der onſe aan Land / die allentwegen om keeken; doch niets vonden t'onſer verwarſching. Voeren derhalven tegens 't Weſten ter zijden 't Land heen / om de beſte Haven te vinden.

't Eyland Socotora.

Haar bejegend een Schip van Guzuratta.

Den 31 Martius bejegende ons op de Zee een Schip van Guzuratte, geladen met Boomwol / Calicoes, en Penthathoes, zeylende na Aden. Wp vergeſelſchapten 't ſelve. Sp verhaalden ons / dat in de genoemde Stad een grooten Koophandel wierd gedreven: doch wp bevonden haaſt geheel wat anders. Deſelve was beſet met Soldaten / bewaard met een Kaſteel. In 't Kaſteel waren 32 Stukken Canon; inde Stad 50. Is rondom van de Zee omvangen.

VIII. Hoofd-

VIII. HOOFDSTUK.

Aankoomſt t'*Aden*. De *Generaal* der *Engelſchen* t'ſamen met de Schrijver gevangen genomen. Snood bedrijf van den Overſten t'*Aden*. Dier Anker-geld. Wreed bedrijf aan den Schipper, door eenige van ſijn eygen volk. Twee daar over geſtraft. Gods oordeel over twee andere. Roode Zee. Engte voor *Mockeo*. Groot *Rif*. Koophandel. Vrugten. Seldſaamheyd. Goed koop Vee. Scherpe *Juſtitie*. De Stad *Sajos*.

Aankoomſt t'Aden.

DEn 10 April quamen wp t'Aden aan. 't Guzurattiſch Schip voer in de Stad / en verhaalde 't Opperhoofd / dat'er een Engelſch Schip was aangekomen / om handel te dryven. Terſtond ſond hy ſijnen Admiraal na ons toe; en onſen Generaal ging onvoorſigtig aan Land; daar hy / en de geene welke hy met ſig genomen had / met vier groote Paarden ontfangen / en in ſoo groote pragt / als de Stad vermogt / voor den Overſten gebragt wierd; die / als hy bevond / dat onſen Generaal een eenvoudig ſlegt Man was / hem in ſijn Huys doed brengen / en bewaren door een ſterke Wagt van Janitzaren. Dus hield hy hem ſes weeken lang gevangen / en my met hem.

De Generaal der Engelſche t'ſamen met den Schrijver gevangen genomen.

Ondertuſſchen dwong den Overſten onſen Generaal, dat hy uyt 't Schip moeſt doen halen een deel Yſer / Tin / en Laken / ter waarde van 2500 Rijksdalers; onder ſchijn / dat het verkogt ſou werden: maar ſoo haaſt het te Lande gekomen was / behield hy 't / als voor den Tol / alleen voor ſig ſelven. Sond daar op den 27 May den Generaal weer aan boord; doch behield daar tegens twee onſer Kooplieden / ten onderpand voor 2000 Rijksdalers / welke hy reekende voor Anker-geld. Als nu de gemeene Compagnie dit weygerde / ſond hy de gedagte Kooplieden Landwaarts in / een weg van agt dagen / na den Baſſa, die te Seena Hof hield.

Snood bedrijf van den Overſten t'Aden.

Dier Ankergeld.

Den 28 quam onſe Boot by ons / en men verhaalde ons / hoe onſen Schipper door Thomas Clarce met een ſcherpen Hamer in 't hoofd geſla-

Moorddaad aan den Schipper door eenige.

van ſijn eygen volk; en twee daar om geſtraft.

gen / en alſoo vermoord geworden was; alleenlijk om dat hy een kleyn deel Aqua Vitæ en Roſa ſolis had willen ſparen tegens een aanſtaande uyterſte nood. Tot deeſe Moord was den Moordenaar Thomas aangeſet geworden door Volbart Francis Driver, Andreas Gans, en Eduard Hellis.

Gods oordeel over de twee andere.

Daar op wierd den 31 May 't Vonnis uytgeſproken; waar by twee van de genoemde vier ter dood verooordeeld / en in de Pinnis (Boot) / waar in de daad geſchied was / gehangen wierden. De twee andere / ongeſtraft gebleven / hebben echter Gods regtvaardig Oordeel niet konnen ontgaan. Want Eduard Hillis is door de Caribanen dood geſlagen / en opgegeeten. Den anderen verrottede daar hy

Roode Zee. lagh / en ſtierf ſeer ellendig.

Den 3 Junius ſijn wy weer opgebroken / en gezeyld tot in 't Roode Meir, door d'Engte van Mockeo (Mecca). Alsmen in deeſe Engte koomt / legt een groot Rif (een ſmalle / lange bank / of Droogte / Plaat) van bpna twee mijlen in de Zee.

Engte van Mockeo.

Om deſelve te vermijden / en buyten gevaar te blijven / moetmen een groote wijdte daar van af houden. Van hier tot in de Stad ſijn ſes mijlen. Hier is een goede Reede en Ankergrond op 14 vademen. De Haven is noyt leedig van Scheepen / vermits hier een geweldig grooten Handel is. Derwaarts komen de Caravanen van Seena (Zenaa, of Sanaa) en Mecha; van Goa, Alkair, en Alexandrien. Onſe Waren ſijn daar ſeer goed; als Tin / Yſer / Lood / Laknen / Klingen / en andere Engelſche Koopmanſchappen. Elken dag is hier een groote Markt. Veele Drugten ſijn'er te bekomen; als / Amarellen, Queën, Dadelen, Wijndruyven, Praches, en Limoenen; dan noch verſcheydene ſoorten van Planten; waar over ik my ſeer verwonderde; vermits men ons ſeyde / dat hier in ſeven jaren tijds geenen Regen gevallen was. Echter ſagmen hier een groote meenigte van Koorn / en ſeer goed koop.

Groot Rif.

Koophandel.

Vrugten.

Seldſaamheyd.

Goed koop Vee.

't Vee is hier ook voor een geringe pryis te bekomen. Een Os konnen hebben voor drie Rijksdalers; een Gept voor een halve Rijksdaler. Een

Schaap

Schaap voor 't selve geld. Voor dit Engelsche penningen (of Hollandsche stuyvers) / hadmen soo veel Visch / als genoeg was / om thien Menschen op eene Maaltijd daar meê te versadigen. De soorten der Zeevisch sijn menigerley; daar onder Besse, Muletz, &c.

De Stad is Arabisch; en werd van Turken geregeerd. Wanneer een Arabiër eenige misdaad bedrijft / soo werd hy van 't Gerigt ernstig gestraft. Gemeenlijk werden de misdadige op de Galeyen tot Roey-slaven gemaakt; anders warense niet onder bedwang te houden. Scharpe Justitie.

Te Mackao sijn wy gebleven van den 13 Julius tot op den 18, wanneer wy van daar vertrokken. Ontrent den 5 Augustus wierpen wy 't Anker upt tegens over de Stad Sajos, daar de Koning sijne Hof houding heeft. Eenen onser Kooplieden voer aan Land / en bood hem een Geschenk aan; te gelijk versoekende / dat hy hier Water / Gepten / en andere Voorraad mogt op doen; doch 't werd hem geweygerd / om der Vrouwen wil. Echter weeg hy hem vijf mijlen van daar na Road; daar hy sou mogen handelen al soodanige dingen / als sijn Land voort bragt. Hier kogten wy Gepten / Aloes, Saccotrina, Drakenbloed / en meer andere dingen. Voorsagen ons ook van varsch water. Vertrek van Mackao. Sajos.

IX. HOOFDSTUK.

Afvaart na *Cambaja*. Gevaarlijkheyd op deese Vaart niet in agt genomen; 't welk een ellendige Schipbreuk Veroorsaakt. Komen met twee Boots te *Gandeye* aan. Land-reysen.

HIer bleven wy van den 5 tot den 18 Augustus. Doe stelden wy onse Vaart na Cambaja, en quamen den 28 te Moa. Eenen onser Landslieden / sig hier bevindende / ried ons / een wel-ervaarnen Loodsman in te nemen / wegens de gevaarlijkheyd der Reys na Suratte; 't welk ons niet boven de 20 Rijksdalers sou kosten: doch onsen onverstandigen Meester verhinderde sulks. Afvaart na Cambaja.

Geraarlijkheyd op deese vaart niet in agt genomen;

Als wy nu den 29 daar heenen voeren / in hoop van de regte ſtreek wel te ſullen houden / ſoo geraakten wy van deſelve af; en quamen van 10 tot op 7, op 6, eyndlijk op 5 vademen water. Tweemaal ſtiet hier ons Schip; en 't Roer braak af / ſoo dat wy 't in de Zee verloren. Wy wierpen 't Anker uyt; maar als wy twee dagen dus gelegen hadden / begon onſe Kiel in ſtukken te ſplijten. Wy hadden alleen de Boot en lange Boot by ons / om ons daar meê te behelpen.

't welk een elkendige

Den 2 September, 's avonds ontrent ten ſes uyren / gaf ons Schip op nieuws een ſtoot; en ſtraks daar na al weer. Had alreeds 24 duymen water in. Vier uyren lang pompten wy met alle magt; maar 't water wies tegens onſen arbeyd aan; ſulker wijs / dat wy 't niet langer konden uytharden. De Kooplieden hadden ontrent 10000 ponden aan geld in 't Schip; leggende tuſſchen de groote en de tweede Maſt. De Generaal beval aan 't Geſelſchap / ſoo veel daar van meê te dragen / alsſe konden. Eenige namen 100, andere 50 of 40 ponden / meer of minder. Dus verlieten wy 't Schip / ſonder eeten of drinken met ons te neemen. Tuſſchen twaalf en een uyr voeren wy van hier af; in verwagting / van haaſt 't Land te ſullen bekomen; 't welk 20 mijlen Ooſtwaarts van ons lag. Dien nagt / en den volgenden dag vervoorderden wy onſe cours ſonder verhinderinge; tot op den avond van den 3 September, ten ſes uyren; waameer wy een kleyn Eyland gewaar wierden by een Rif. Ondertuſſchen overviel ons een ſwaren ſtegen; en de lange Boot / waar in 55 perſoonen waren / kreeg een barſt in 't midden. Echter geraakten wy over 't Rif, en naarderden dus d'Aanbaart van Gandeve.

Schipbreuk veroorſaakte.

Komen noch met twee Boots te Gandeve aan.

Maar 't Landvolk / ſiende ſoo veele Mannen in twee Boots / ſloegen op hare Trommelen / en ſtelden ſig met hare Wapenen in poſtuur van tegenweer; ons nemende voor Portugeezen, en menende dat wy gekomen waren om hare Steeden t'overrompelen. Wy dit ſiende; en by geval een Guzuratter by ons hebbende / ſonden hem na Land om haar

haa. beter t'onderrigten. Doese nu hoorden / dat wy upt Engelland quamen / en Schipbreuk geleden hadden / lietense ons toe / na de Stad Gandeve te gaan : daar den Hoofdman / ons ongeluk verstaan hebbende / blijk van meedogen toonde / en ons vriendlijk verwelkoomde. Dus heeft onse Reys te Water hier een eynd genomen. Landreysen.

X. HOOFDSTUK

Legging van *Gandeve*. De Stad *Sabay*. De Stad *Suratte*. D'*Engelsche* hier valschlijk beschuldigd. Gevangen. Los gelaten. Verder berigt van *Suratte*. Vertrek te Land na den *Grooten Mogol*. *Nawbon*. *Curſen*, wat? De Stad *Daytaototte*. De Stad *Notherberry*. *Saylote*. *Saddisee*.

DEn 4 September Anno 1609 bevonden wy ons by de Stad Gandeve, welke een seer schoone Haven heeft / waar in een groot getal Scheepen lagen / sommige van 40 of 50 lasten. Sy legt op een goeden Bodem / en werd geregeerd van een Heyden. Legging deser Stad.

Van hier vertrokken wy na 't Landschap Surrat, tot de Stad Sabay; daar men veele Spinsters en Weverg vind. Veel Calico, of Indiaansch Lijnwaad / word'er gemaakt. Vervolgens quamen wy te Suratte, daar wy aantroffen eenen William Fink, Engelsch Koopman / Dienaar van Mr. Johnson, in Chrapside; die van onsentwegen na den Hoofdman ging / en ons ongeval hem bekend maakte; doch hy was alreeds te voren (gelijk wy daar na ondervonden) door Geschenken ingenomen; en wy valschlijk by hem beschuldigd / als waren wy een oproerig volk / gekomen om in de Stad ongelegenheden te veroorsaken / en te sien / of wy deselve onder ons geweld konden brengen. Daar op wierden wy drie dagen lang in een Klooster beslooten gehouden : naderhand bewaard in een Huys / behoorende de Heydenen. Echter bragten wy / door de bevoordering en hulp van den gemelden William Fink, soo veel te weeg / dat ons Wagenen / Paar- De Stad Sabay. De Stad Suratte. Werden hier valschlijk beschuldigd; gevangen; toegelaten te vertrekken.

eere deſelve aangedaan. vraag / waarom ſy dit deeden ? kreeg ik tot antwoord: Om dat de Koe een Moeder aller Dieren is ; welke haar gaf Melk / Boter / Kaas / en d'Oſſen / waar meê ſy hier ! d'Akkers ploegden. De Hyd diende tot Leder voor hare Schoenen. De Moeder Gods had haar gezegend ; op datſe boven alle andere Dieren ſou geëert werden. Hier op verlieten wy de Bannians, en begaven ons over de Rivier Tyndee, (anderwegen ſpeld de Schrijver Tyudee) na 't Land der Heydenen ; en / gelijk alreeds geſegt is / na de Stad Saddiſee.

Wat reden ſy hier van geven.

Aankoomſt te Saddiſee een Stad.

Als wy by deſelve aanquamen in ſoo grooten getale / ſommige in Koets-wagenen / andere te paard / meenden d'Inwoners / dat wy hare Stad wilden innemen : ſlooten derhalven de Poort / en rigteden haar Geſchut na ons. Doch de Generaal liet door onſen Tolk haar bekend maken / wat wy voor lieden waren. Doe deed den Hoofdman de Poort ſelfs op ; voorts ons ontfangende met groote vriendlijkheyd en vragt. Echter quamen wy dien nagt niet in de Stad / maar legerden ons aan de zijde na 't Water toe. De volgenden dag deeden wy onſen Intogt : bleven eene nagt daar binnen ; ſetteden onſe Reys den volgenden dag 12 Curſen voort / en lieten ons neer in een Klooſter.

Te Brampour ; en Krijgsmagt des Chams.

Den 7 October trokken wy in de groote Stad Brampour, daar de Groote Cham Canawe ſig ophield / en waar in ſijne Beſetting legt. Hier neemd hy ſijn verblijf en verluſtiging / wanneer hy met genen Oorlog belaſt is. Den 21 dito quam hy uyt den Krijg met 1500 Elephanten / 30000 Paarden / 10000 Kameelen / en 3000 Dromedariſſen.

Wollen Laken hier in een hooge waarde.

't Land ſtrekt ſig uyt na 't Noord-weſten. Legt op de Pools-hoogte van ontrent 20 Graden. Muſquetten / Snaphanen / Piſtoolen / Degens / &c. ſijn hier wel-gewilde Waren. Wolle Lakenen ſijn hier in een hoogen prijs. Voor een oude Mantel / geen 20 Engelſche Schellingen waardig / wierd ons drie Ponden Sterlings gebooden.

Geſprek van Coper

Wy bleven hier van den 7 October tot op den 11 November. Eens ging ik met eenen van ons Geſel-

ſelſchap / Johan Furchman, tot den Overſten / om een Wyze Pas te bekomen na den Grooten Mogol. Hy vraagde ons / of wy in Krijgsdienſt wilden treeden; ſoo wou hy ons beſoldigen na onſe begeerte. Wy gaven tot antwoord / dat wy arme Kooplieden waren uyt Engelland; door Schipbreuk in een groot verderf geraakt. Hier op liet hy hooren / dat sigh hier geen Engelſche Kooplieden bevonden / noch eenige andere van die Natie, ten ware Soldaten. Wy ſeden / dat wy in ons Land Vrouwen en Kinderen hadden / na welke wy ons begeeven moeſten. Hy bekendde / dat wy regt hadden; daar by voegende / dat hare Wet niet toeliet / pemand tegens ſijnen will te houden. Vraagde voorts / of wy geen Edele Geſteenten hadden voor ſijne Vrouw? Ik toonde hem een Juweel, 't welk hy kogt voor 40 ponden Sterlings; en deed daar op ſijnen Secretarius ons een Pas-brief geven / met ſijnen Segel-ring bekragtigd; op dat wy dies te verſekerder t'Agra mogten komen.

te met den Overſten;

aan wien hy een Juweel verkogt.

XII. HOOFDSTUK.

Berigt van d'Elephanten. Der ſelver geweldige kragt. Willen geen ſmaadreedenen hooren. Sonderling Voorbeeld uyt eygener aanſchouwing. Hebben als een Menſchlijk vernuf. Grootte van *Brampour*. Luſtigheyd. De Stad *Caddor*.

VErmits wy hier boven van Elephanten gewag hebben gemaakt / ſoo ſal ik hier den Leeſer voorſtaen 't geen ik ſelfs van deeſe Dieren geſien en ondervonden heb.

Berigt van de Elephanten.

By Krijgstogten gebruyktmen den Elephant in 't Veld / met een klepnen Toorn van Hout op ſijnen rugge; waar in ſig bevinden vier Stukken Geſchut / nevens thien Mannen / voorſien met Bogen en Pylen; en geordonneert om 't gemelde Geſchut los te branden. Hier uyt is af te neemen de geweldige ſterkte van dit Beeſt. Ik heb eenen koninglijken Elephant ſien aanbrengen. Den ſelven wierd voorgeſteld een Stuk Canon, ter lengte van 21 voeten. 't Lag op Raderen / aan de zijde eens

Der ſelver geweldige kragt.

Willen geen smaadredenen horen.

eens Bergs. Hem wierd bevoolen 't selve voort te trekken. Hy deed het ook; doch niet soo geswind / als sijnen Drijver begeerde; die hem derhalven schold voor een luy beest / 't welk sijne kost niet verdiende. 't Is den aart der Elephanten / datse niet weersproken noch gescholden willen sijn; en haar selven seer hoog agten. Dit Dier / over deese Smaadredenen verbitterd / ging te rugge; brak de Raderen met een groot geweld in stukken / en liet 't Geschut op d'Aarde leggen. De Timmerlieden maakten andere Raderen met 't geen'er toebehoorde / en den Elephant wierd weer aangebragt; die sijne Tromp (of Snuyt) om de Raderen sloeg / om alsoo dien geweldigen swaren last voort te trekken.

Sonderling Voorbeeld, van Coverte selfs gesien.

Hebben als een Menschlijk vernuf.

Der Elephanten Huyd is soo dik / datse selfs een Musquet-schoot kan uytstaan / behalven aan 't Hoofd / en onder aan den Buyk. 't Is een Dier van sonderling-groote leersaamheyd / en als van Menschelijke verstand. Werd alleenlijk door woorden geregeerd / wijl hy verstaat alles wat sijnen Drijver hem beveeld.

Grootte van Brampour.

De Stad Brampour is veel grooter dan Londen, en met allerley Koopmans-Waren werd hier een grooten Handel gedreven. 't Is eene van de beroemdste Heydensche Steeden / die my ooyt voorgekomen sijn. D'Inwooners sijn goedaardigh en vriendlijk. Heeft vlietende Wateren / Boomgaarden / lustrijke Wandelingen / en een schooner aanschouwing / als ik ergens vernomen heb. Yeder mag hier de Jagt oeffenen. Die geen lust heeft / om verre te gaan / kan voor vier Engelsche Schellingen een Ry-dier op de Markt hueren / en 't selve na sijn welgevallen gebruyken. Vermits hier veele Heeren en Eedele sijn / soo meen ik / dat onse Engelsche Goudene en Silvere Lakenen / Fluweelen / Sijden en Wollene Stoffen / hier met groot voordeel souden konnen verkogt worden.

Lustigheyd deeser Stad.

Vertrek van Brampour.

Den 11 November vertrokken wy van Brampour na Agra; te weeten / ik / Joseph Salebanck onsen Cassier, en Johan Furchman, met eenen van Brampour tot onsen Geleydsman; na dat wy ons afscheyd

scheyd van den Oversten genomen hadden / die aan de Koorts seer sijk lag. Wy hadden voorgenomen / met een Caravane van 150 Kameelen na Agra te gaan. Doch de Capitain der selve seyde ons / dat hy hier noch seven dagen moest vertoeven. Maar indien wy alleenlijk twee Dagreysen verder wilden gaan / 't welk sonder eenig gevaar van de Rovers kon geschieden / soo souden wy by een veel grooter Caravana komen / vergeselschapt van een sterker Convoy.

Dus begaven wy ons den 12 na de Stad Caddor, 15 Cursen van Brampour, daar wy vernagtten. Als den Oversten deeser Plaats hoordde/dat wy Vreemdelingen en Christenen waren/vraagde hy/ waar heenen onsen Togt ging / en wat wy verrigten wilden? Wy antwoorden / na Agra, tot den Koning; en dat wy quamen van Suratte. Noch al verder vraagde hy / wat wy by den Koning te doen hadden? Op sulk een nauwe ondersoeking en navorssching antwoordde ik hardelijk: dat de saak van te grooten gewigt was / en hem niet toequam / deselve te weeten. Hy vervolgde: dat hy die wou weeten / eer ik uyt de Stad sou gaan. Ik wederom: Ik wou gaan / sonder hem verlof te vragen. Daar op schikten wy ons / om van hem te scheyden; seggende: Wy sullen nu sien / wie ons / sonder billijke oorsaak / sal ophouden. Hy sond den Cotwal, of Stads Burgermeester / om ons te vragen / waarom wy sulke harde redenen tegens den Oversten hadden gebruykt? Wy hebben / lieten wy hooren / geen harder antwoord gegeven / als sijne Vragen verdienden. 't Betaamde hem gantschlijk niet / uyt ons te willen verneemen / wat wy by den Koningh te doen hadden; of ons te dwingen / sulks openbaar te maken. Toonden hem daar op den Pas van Cham Canawe, en Geleyde aan den Koning. Doe quam den Oversten met 20 Mannen / en bad / dat wy dien nagt daar wilden blijven. Al wat ons ontbrak / sou tot onsen dienst sijn. Droeg ons ook voor / dat den weg seer gevaarlijk te reysen was. Dus bleven wy dien nagt noch daar. Den volgenden dag gaven

De Stad Caddor.

Harde redenen van Coverte tegens den Oversten deeser Plaats;

en waar over.

den wy hem een half pond Tabak, van ons uyt Engelland gebragt: welk Geſchenk hy met groote dankſegging aannam.

Verttek van Caddor na Saubon.

Den 13 quamen wy by de Stad Saubon, 14 Curſen van Caddor. Als wy nauwlijks een halve Mijl van de laatſtgenoemde Stad waren gekomen / ſond den Overſten 12 weltoegeruſtede Ruyters ons agter na / om ons te begeleyden tot dat wy buyten gevaar ſouden ſijn. Dit deedenſe tot by de 12 Engelſche Mijlen wegs. De Saubon gekomen ſijnde / vonden wy de Caravana, ſterk 500 Kameelen / reyſende na Agra; geladen met Taffetas, gewerkte Sijde / Lakenen / Supker / &c. Eenige derſelve quamen van Brampour, andere van Bengala, en van Cambaja.

XIII. HOOFDSTUK.

't Kloofter *Tinday*. De groote Stad *Cannowe*. De groote Rivier *Ander*. *Surroyes*, wat? *Gorra*, een ſeer groote Stad. Schoolen, als een *Academie*. Warm Water. De Stad *Sanday*. De Vrugt *Mangee*. De Stad *Eraſman*. *Zingrene*. *Barrandon*, een groote Stad. Reys door een Woeſtijn van anderhalfhonderd *Engelſche* Mijlen. Loosheyd der Elephanten.

't Klooſter Tinday.

DEn 14 trokken wy voort met de Caravana, en quamen by 't Klooſter Tinday, ontrent 12 Curſen (of Kos) van Saubon.

Den 15 voorderden wy 10 Curſen, en Legerden ons in een Boſch.

De groote Stad Cannowe.

Den volgenden dag bevonden wy ons by de groote Stad Cannowe, daar een grooten Koophandel is met Lakenen / Swaarden / Harnaſſen / Muſquetten, en Curaſſen, verſekerd tegens alle Pijlen. Ik gelove / dat d'Engelſche Lakenen hier met groot voordeel ſouden konnen verkogt werden; vermits 't in Januarius, Februarius; en Martius hier taamlijk koud is / als wat na 't Noorden trekkende.

Koophandel.

De groote Rivier Ander.

Den 16 trokken wy ontrent 14 Curſen voort / tot aan de groote Rivier / genoemd Ander, van een aanmerkelijke breedte. Loopt van Bengala af / daar d'uyterſte Grenſen der Gentilen ſijn. Den 17 voe-

voeren wy over deese Vloed / en quamen dus uyt der Gentilen Land.

Den grootsten God deeser Heydenen is de Son. Sy eeten niets van 't geene bloed heeft; en meenen / indiense sulks deeden / datse souden verslinden de Zielen harer gestorvene Vaders / Moeders / Susters / Broeders / of goede Vrienden. Want sy geloven de Ziel-verhuysing van 't eene Lighaam in 't andere; dat is / wanneer een Mensch sterft / dat met sijnen laatsten adem sijne Ziel in een ander Mensch of Beest gaat (na dat hy in sijn leven verdiend heeft): derhalven / indiense een Beest aten / soo mogtense wel de Ziel van eenen harer Voorouders eeten. Van elk levendig ding makense haar eenen Afgod. Alles wat haar 's morgens eerst bejegend / is haren God / of Heylig. Gentilen of Heydenen. Seldsame Afgodery.

De Gentiles verlaten hebbende / quamen wy tot de Bulloits, of Pythagoristen; en den 17 in de Stad Gorra; daar veel Surroyes, of Herbergingen sijn voor de Kameelen / Paarden / of andere Beesten / sonder eenige kosten der Reysigers. Bulloits. Surroyes, wat.

Hier sijn vier groote Schoolen, gelijk by ons op een Academie. In dit Land waren voortijds twee Broeders / Soonen des Konings / welke om deese Stad onder malkander Oorlog voerden. Eenen der selve bequam d'overhand / ende hieldse seven jaren lang. Daar na heeft de Groote Mogol Tamberlein de VI. 't geheele Land ingenomen / en onder sig gebragt. De Stad Gorra is van 8 (Engelsche) mijlen in den omvang. Gorra, een seer groote Stad. Schoolen.

Den 18 repsden wy 10 Curten voort / tot een groot vlietend Water / seer warm uyt d'Aarde opwellende. Warm water.

Den 19 / ontrent 15 Curten afgelegt hebbende / quamen wy by de Stad Sanday. Hier vindmen een grooten hoop Wol / de Spaansche seer gelijk. Schapen sijn'er in meenigten. 't Ontbreekt aan geen Suyker-Riet / daarse de Paarden mee voederen / gelijk wy doen met rupg voeder. Veele Herbergen sijn hier voor Kupters en Voetgangers. Sanday een Stad; en veelheyd van Wol.

Den 20 / wederom 15 Curten gevorderd sijnde / De Vrugt

moede / of om een geringe reden op haar toornig waren / ſoo bragtenſe haar vergif toe. Om ſulks te verhoeden / wierd geordonneert / datſe ſig na haren Mannen dood met hem in 't vyer moeſten begeven. Dit deed haar ſorgvuldig ſijn voor der ſelver leven.

Voorbeeld deeſer verbranding.

Een Voorbeeld hier van heb ik geſien aan de Vrouw van een Doctor, noch ſeer jong. Deeſe liet ſig / na dat haren Man geſtorven was / door vier Mannen dragen op een hooge Triumph-wagen na de plaats daar ſijn Lijk ſou verbrand worden. Sy was bekleed met fijn Lijnwaad; haar hoofd verciert met koſtlijke Klenodien. Voor haar heenen gingen veele Muſicanten op allerlep Snarenſpel, Hoedojes, Trommelen / Trompetten / &c. / en digt ontrent haar al haare Maagſchap. Op de beſtemde plaats gekomen ſijnde / ſoo was daar een Paal in d'Aarde geſtoken; een groef voor hare voeten gemaakt / waar in ſy ging ſtaan; en doeſe nu aan de Paal was gebonden / knielden al hare Magen en Vrienden / aanroepende de Son / en andere haarer Afgoden. Onder peder haarer Armen hadmen een ſakje met Buskruyd; een ander tuſſchen haare beenen gebonden. Daar na wierd 't Vyer aangeſtoken / en ſy dus levendig verbrand. 't Gedagte Vyer was toebereyd van ſeer koſtlijk Hout / als / Paradijs-hout, Storax, en andere welriekende dingen.

Hoedanig deſelve vervrigt wierd.

Den volgenden dag repſden wy 10 Curſen tot aan de Stad Addar.

XV. HOOFDSTUK.

Aankoomſt t'*Agra*. *Coverte* voor den grooten *Mogol* gebragt. Vereeringen aan den ſelven. Berigt van ſijne vijf Soonen. Stadhouders over ſijne Landen. Sijn Eedele. Geſneedene.

Aankoomſt t'Agra.

DEn 8 December, na 26 Curſen afgelegt te hebben / quamen wy tot de groote Hoofdſtad Agra, daar den Grooten Mogol ſijn Riſidentie heeft.

Coverte voor den Grooten Mogol gebragt.

Den 9 quam Capitain Haukins by ons / en bragt ons / na gewoonte deeſes Lands / voor den Koning. Want geenen Vreemdeling mag hier boven de 24 uyren verblijf nemen / ſonder ſig voor den Koning

ning te præſenteren ; om hem aan te kondigen / wien hy is / en wat hy hier te verrigten heeft ; derf ook niet voor hem verſchijnen / ſonder een Geſchenk / hoe gering het ook ſijn mogt. Ik bood hem aan een kleyne Goudene Fluyt / van een Once gewigt / beſet met Rubijnen ; waar op hy langer dan een uyr ſpeelde : ook d'Afbeelding des Hoofds van S. Johannes Baptiſt, geſneeden in Amber en Goud ; 't welk hy ook gantſch gewillig aannam. Vereeringen aan den ſelven.

De Fluyt gaf hy aan ſijne voornaamſte Gemalin ; d'Afbeelding aan Suldan Cawone, ſijnen jongſten Soon. Den oudſten / die tegens hem gerebelleert had / hield hy gevangen. Men hield het daar voor / dat hy hem d'oogen had doen uytſteken : doch een voornaam Man berigtte my / datſe maar geſlooten en toegezeegeld waren. Sijnen naam was Paheſchauw Schelbam, betekenende / den naaſten Erfgenaam tot de Kroon : Ondertuſſchen is de Mogol voorneemens / ſijnen naaſt-oudſten Soon Suldan Naubree tot ſijnen Succeſſeur te ſtellen. Sijnen derden Soon Suldan Lawle is Stadhouder over Lihorne (Lahor) ; de vierde Suldan Lill ; ten Gouverneur over de Gentiles geſteld. Dit waren ſijne vijf Soonen. Berigt van ſijne vijf Soonen.

Thien Stadhouders had hy / regeerende over verſcheydene ſijner Landſchappen ; te weeten : Can Canauw was Gouverneur over Guzuratte : Can Johan over de Bulloits : Can Michael over de Hendawues : Sawdes Can over de Puttans in de Stad Candahar : Allee Can over de Bullochies, en Reſideert in de Stad Buckero : Sawder Can over de Multans ; en Can Bullarech over Indouſtan. Dit ſijn / met de voorgedagte vier Soonen / de thien Gouverneurs, of Stadhouders ; al te ſamen Heydenen, doch goede politique, en in den Oorlog wel-ervaarne Mannen. De thien Stadhouders des Mogols over ſijne Landen.

De Mogol heeft een groot getal Edellieden / welke op hem paſſen ; daar onder een voornaam Graaf / genoemd Nawbol. Sy ſtaan maar alleenlijk t'ſijnen dienſt / wanneer hy uytgaat ; maar nopt in ſijn Pallais / waar in maar enkelijk Eunuchi, of Geſneedene Mansperſoonen ſijn. Sijnen voornaamſten Gerigts-beſtierder Aule Naubol is deſgelijks een Sijne Edele. Eunichi, of Geſneedene.

Ennuchus, van een ſeer grooten Rijkdom hebbende tot ſijnen dienſt 20 Elephanten 150 Kamerlen en Dromedariſſen, nevens 500 Paarden.

XVI. HOOFDSTUK.

Seer groote pragt des Schatmeeſters. Den *Mogol* ſit wel ſelfs ten Gerigte. Lijdlijke Tol. Sonderlingheyd. Groote Heerlijkheyd des *Mogols*. Elephanten-Gevegten voor hem. Tamme Elephanten, en der ſelver bedrijven. Eenen ter dood veroordeelden mag den Strijd tegens een Leeuw beginnen. Crocodillen en Paarden-Gevegten.

Seer groote pragt des Schatmeeſters.

EYnen Schatmeeſter Suldan Carawdon is noch veel magtiger / en voerd een veel hooger pragt; want hy onderhoud 40 Elephanten, 200 Kamerlen en Dromedariſſen; dan noch 1000 Paarden, al t'ſamen tot ſijnen dienſt. Wanneer hy ten Gerigte treht / rijd hy op eenen Elephant, bedelt met Gouden Silver-Laken. Werd ook ſomtijds van vier Slaven op een Draagbaar / als in een Bieg leggende / gedragen / met een ſonderlinge Staatſie. Voor hem heenen draagdinen vier ſilvere Scepters, en thien Vanen. In ſulk een grooten Agtbaarheyd is hy / als of hy den Koning ſelfs ware. Doch op Maandag en Donderdag ſit deeſe Majeſteyt ſelfs ten Gerigt / en hoord eens yeders ſaken.

De Mogol ſit ook ſelfs ten Gerigte.

Lijdlijke Tol.

Dan de Vreemdelingen neemd hy Tol na ſijn welgevallen. Doch ſeer lijdlijk. Somtijds maar 10 Engelſche Schellingen van Goederen / welke over de 200 ponden Sterlings waardig ſijn. Indien een vreemd Koopman uyt verre Landen / als / van China, Bengala, &c., eenige Waren derwaarts heeft gebragt / en vreeſde / dat deſelve geenen goeden afgang ſullen hebben / ſoo doed hy een Mogol hier van kennis geven. Indien dan de Koopmanſchap ſoodanig is / datſe Koningen / Princen / en Edele kan dienen / ſoo neemd hy ſelfs een deel daar van / en doed ſijnen Adel 't overige aanſlaan / tot ſulk een prijs / dat de Koopman niet alleen behouden blijven / maar ook veel daar aan winnen kan.

Sonderlingheyd.

De

De Mogol houd een seer Majesteyts Hof / met uytstekende Koninglijke Pragt / en saken van verlustiging. Yeder dag doed hy voor hem brengen 50 Koninglijke Elephanten / bedekt met silver en goud Laken. Deese moeten voor hem tegens malkander vegten; en werden dikmaal doodlijk gewond. Soo grimmig sijnse in 't strijden / datse niet van den anderen konnen gescheyden werden / als door Raquetten van wild vyer; waar mee men haar onder d'oogen loopt. Sommige vegten ook met wilde Paarden; eenen Elephant tegens ses derselve. Eens sag ik / dat eenen der Elephanten terstont twee der Paarden had om 't leven gebragt. Sijnen langen Snupt wierp hy haar om den Hals / trokse na hem toe / en brak haar met sijne tanden den nek. Groote pragt des Mogols. Elephanten-Gevegt voor hem.

Ook sag ik hier eenige tamme Elephanten / welke des Stadshouders Soon / des Konings Edelknaap / met de Snupt opnamen; sig gelieten / als wildense hem opeeten; doch hem sagtlijk op haar hoofd setteden; daar na hem weer op sijne voeten ter neer stelden / soo behendig / en sonder schaade / als eenige Moeder haar eygen Kind sou konnen doen. Tamme Elephanten,

Wanneer een Elephant sijn Wijfje in 't gesigt krijgt / soo laat hy sig niet meer gebieden of regeren. Yeder Elephant van 't Manlijk geslagt heeft gemeenlijk 3 of 4 Wijfjens / en 12 Jongen. Hare vermenging is seldsaam. Want 't Wijfje legt sig neer op den rugg' / en dus naderd hy haar. Indien pemand ontrent hem quam / terwijl hy met dit werk beesig is / den selven sou hy terstond om 't leven brengen. en derselver bedrijven.

Diergelijke Gevegten van Dieren / als van Bokken / Vervatoes, of Brazors, Leeuwen / Luppaarden / Wolven / &c. werden ook voor den Koning gehouden. Als pemand upt de Ridderschap / wegens misbedrijf / ter dood veroordeeld is / soo mag hy / volgens de gewoonte deeses Lands / versoeken / tegens een Leeuw te mogen kampen / 't welk de Koning nopt wepgerd. Van sulk een Gevegt heb ik een voorbeeld gesien: waar in de Ridder / op d'eerste Eenen ter dood veroordeelden mag den strijd tegens een Leeuw begeeren.

t'ſamenkoomſt / den Leeuw met een vuyſt een ſlag gaf / dat hy ter neer viel; doch haaſt ſtond hy weer op / liep gantſch onſtuymig op ſijn Parthy aan; ruckte hem Hert, Lever, nevens andere Ingewanden uyt 't ligchaam; en ſcheurde hem vooruyts in ſtucken.

Crocodillen en Paardengevegten.

Men vind hier ook Paarden / die met den Crocodil ſtrijden. 'k Heb geſien / dat een Crocodil twee Hengſten om 't leven bragt. Deeſe Dieren onthouden ſig in de Rivier Induwa, die van hier na Meſopotamien loopt. Draagt Boots van 40 Laſten. Is vol Viſſchen van allerley ſlag.

XVII. HOOFDSTUK.

Eetwaren ſeer goed koop. Vrugten. Roſijnen. Berigt van de Lakenen en Stoffen. Wat *Mogol* betekend. Heeft veele Koningrijken onder hem. Dwingd niemand tot 't verſaken ſijner Religie. Agt de Chriſtenen boven alle andere ſeer hoog. Houd niet van ſulke, die haren Godsdienſt veranderen. Sijne groote Verreeringen voor geringe Geſchenken. Groot Monument van honderd Millioenen Gouds. Honden-koeſtering. Meenigte van Wijven en Bywijven des *Mogols*. Vertrek van *Coverte* uyt *Agra*. *Fetterbarro*. *Biano*; de voornaamſte Plaats in geheel *Ooſt-Indien*, daar 't *Indigo* waſt. *Hendowne*. *Mogol*, &c.

Eetwaren hier ſeer goed koop.

OP elken dag in de week worden vier Markten gehouden / daar alle Eetwaren voor een redelijke Prijs werden gekogt; als / een Hoen voor twee / een Indiaanſch Hoen voor ſes Engelſche Penningen, (of Hollandſche Stuyvers); een Schaap voor twee / een Geyt voor twee / een goed Varken ook voor twee Engelſche Schellingen (de Swijnen ſijn alleen voor de Chriſtenen); een paar Oſſen voor vier Rijkſdalers. Voor 3 Hollandſche ſtuyvers koopt men ſoo veel viſch / dat vijf perſoonen daar meê een goede Maaltijd konnen doen.

Vrugten, en ſeer groote Roſijnen.

Men heeft hier ook een grooten overvloed van Limoenen, Oranje-Appelen, Amarellen (of Krieken) Druyven / Appelen / Pruymen / &c. Doch van hare Druyven makenſe geenen Wijn; wijl deſelve haar in hare Wet verboden is. De Roſijnen ſijn

ſoo

ſoo groot en ſchoon / als de Pruymen van Damaſco.

Men vind hier overvloedig veel Goud-laken / Zijde Stoffen uyt Perſien en China; doch ſijn ſegter / en van geringer prijs als d'onſe. Inſonderheyd overtreffen d'Engelſche Lakenen van een ligte verwe ſeer verre de hare; welke ſeer groof ſijn / en gemaakt werden in de Stad Eſmer, gelegen in 't Landſchap Lyhove. De beſte ſijn de roode Lakenen / gelijk de Venetiaanſche roode. Dit is de gemeene dragt der voornaame Ridderſchap. Berigt van de Lakenen.

't Woord Mogol wil in hare Spraak ſoo veel ſeggen / als de groote witte Koning; want hy is blank / en van 't Geſlagt der Tattaren. Hy is Koning over veele Koningrijken. Schrijft ſig in ſijnen Titel, Pateſchauw Schelham Schach; dat is: Koning over alle groote Munten. Want daar is een byſondere Munt te Lahor, een andere te Brampour; een andere te Suratte, te Cambaja, te Sabborton, t'Augrun. Hy heeft onder ſig de Koningrijken en Landſchappen der Guzuratters, Bannians, Bulloits, Callicods, Bengalers. (Deeſe alle ſijn Heydenen); d'Indouſtans; Mogols, Gendomes, Voltans, Puttans, Bolochies, Alkeiſors, en meer andere. Hy rekend ſig den negenden Koning / van Tamburlanus af. Wat Mogol betekend. Heeft veele Koningrijken onder hem.

Of hy nu wel een Koning over ſoo veele Natien, van ſoo grooten Magt en Rijkdom is / echter dwingd hy niemand tot d'aanneeming ſijner Religie, of verlating der hare. Ja / hoe ſtandvaſtiger pemand hy ſijn Geloof blijft / hoe hy een beeter gevoelen van hem heeft. Boven al d'andere agt hy de Chriſtenen ſeer hoog: Hebben ook tweemaal meer vryheyd dan andere Natien. Onderhoud daarenboven geduryg twee Monikken, met welke hy geſpraken houd van de Religie en Ceremonien der Chriſtenen. D'Af beelding onſer L. Vrouw heeft hy in ſijne Bede-plaats / of daar hy handeld van Religious-ſaken. Dikmaal ſou hy geſegt hebben / dat ſijn hert ligtlijk 't Chriſtendom ſou konnen aanneemen / indien de Chriſtenen niet ſoo veele Goden (Beelden en aangebeden werdende Heyligen) hadden. Dwingd niemand tot 't verlaten ſijner Religie. Agt de Chriſtenen boven alle andere hoog: en houd niet van ſulke, die om tijdlijk inſigten hare Religie veranderen.

Terwijl ik hier was / wierd een Armeniſch Chri-

ſten een Moor in Religie, om dies te meer tijdlijk voordeel te konnen doen. Als dit voor den Grooten Mogol gekomen was / ſoude hy geſegt hebben: Indien hy dit gedaan heeft om ſijner Zielen heyls will / ſoo heeft hy wel gedaan / en een goede rupling ter hand genomen. Maar indien hy een Chriſten gebleven waar / ſoo ſoude ik hem liever bevoordeerd hebben / als nu.

Sijne groote Vereeringen voor geringe Geſchenken.

Dankbaar en weldadig is hy. Eenen vereerde hem eens een kleyn / doch ongemeen Diertje: waar tegens hy hem begiftigde met 1000 Ruckes, ſoo veel als 100 ponden Sterlings: Eenen anderen / voor een Bzak (of Spooz hond) ook ſoo veel: Noch eenen anderen voor twee Hanen 2000 Ruckes. Een Chriſten Monik heeft my voor gewiſſe waarheyd verhaald / van den Koning ſelfs gehoord te hebben / dat hy had voorgenomen / aan ſijne Vaders Bzaf honderd Millioenen Golds te koſt te leggen. Aan dit Monument hadmen alreeds negen jaren beſig geweeſt / en ſou in noch vijf jaren niet geheel volbouwd konnen ſijn / ongeagteſien 5000 Menſchen daar aan arbeydden. De Stof is van ſeer goede Manner / konſtig bewerkt; de bozm negen-hoekkig: heeft twee Engelſche mijlen in den omvang; en een aanmerklijke hoogte.

Graf-Monument van 100 Millioenen Golds.

Vogelen.

In groote menigten heeftmen hier Valken van allerley aart; deſgelijks andere Vogelen / Phazanen, wilde Enden / Patrijzen / Plovers, Quajes, &c.

Hondenkoeſtering.

Men heeft hier geen groote Honden / als alleen ſeeker der ſelver ſlagh / welke een gantſchen dag beeſig ſijn / eerſe eenig Dier konnen bellen. Echter houdmen ſoo veel van deſelve / datmen kleederen voor haar berepd / om haar doch warm en ſupver te doen bijven. Geen bpſondere Wildbanen ſijn'er; maar Boſſchen genoeg / met Wildbraad wel voorſien / waar in yeder mag jagen; behalven alleen ſes (Engelſche) mijlen rondom Agra, welke Plaats omſloten is / en alleen den Koning tot ſijn Jagtluſt dient. Men ſegt / dat hy 10 Koninginnen; 1000 Concubinen, of Bijwijven / nevens 200 Geſnedene heeft. De derde Koningin bewaard ſijn Groot Zegel. Als

De Jagt elk gemeen.

Meenigte van Wijven en By-Wijven des

Als ik nu deese Heerlijke groote en rijke Stad Agra, nevens 't Koninglijk Hof / tot mijn genoegen besigtigd had / ben ik omtrent den 18 Januarius met Joseph Salebank en Jan Furchman voor den Koning gekomen; onderdaniglijk versoekende een Pas na Engelland. Hy vraagde / of wy hem ten Oorlog wilden dienen voor een rijkelijke Besolding? doch wy bedankten hem / met verontschuldiging / dat wy Vrouwen en Kinderen in ons Vaderland hadden; derhalven wy door 't Regt der Natuur genoodsaakt waren / om / indien 't mogelijk was / weer na huys te keeren. Hier op deed hy ons door sijnen voornaamsten Secretarius een Pas-brief geven door al sijne Koningrijken en Landen. 't Groote Zegel deed hy van de derde Koningin halen / en de Pas-cedel, met sijn eygene hand ondertekend / bezegelen / en ons overgeven. Coverte versoekt een Pas-Cedel van den Koning; en verkrijgd deselve;

Daar na vervoegde ik my by den voornaamsten Monik, of Oversten der Geestlijkheyd (een Man van groote Authoriteyt, selfs ook bekend in andere Koningrijken / versoekende van hem Brieven van Recommandatie aan de Koningen en Vorsten / door welker Landen ik mijne Reys moest nemen; gelijk ook aan de Geestlijke. Seer gewillig deed hy dit. Gaf my noch boven dien een Recommandatie, en Brief aan Johan Midnal, een Engelsch Factoor; die drie jaren t'Agra was geweest. Doch eer ik in Engelland quam / was hy weer na Oost-Indien vertrokken. Derhalven leverde ik sijnen Brief aan Mr. Greneway, Directeur der Oost-Indische Compagnie te Londen. ook Recommandatie-brieven, van den Oversten der Geestlijkheyd.

Den 21 Januarius namen wy ons afscheyd van Capitain Haukins, dien wy hier lieten in een groot aansien by den Koning; welker Vorst hem daaglijks 100 Ruckes (Rockes), soo veel als 10 Ponden Sterlings, had toe gelegt; voerende den Titel van Can, of Ridder. Hield gemeenschap met den grooten Adel / en den Mogol selfs; waar door te hopen staat / dat hy sijn Vaderland (Engelland) noch veel nut sou konnen verschaffen. Affscheyd genomen van Capitain Haukins, een Engelschman; en desselfs geluk aan 't Hof.

Den 22 begaven wy ons op de Reys na Engel- Vertrek

met een kasteel / waar op 30 Stukken Canon leggen. Hier werd grooten koophandel gedreven.

Natie der Hendownes.

Den 18 reysden wy van hier ontrent 14 Curſen over enkel Sand; behorende ten deelen aan de Hendownes, ten deelen aan de Multans. Of wel de Hendownes oorſpronklijk van de Gentilen ſijn / ſoo eetenſe echter allerley Spijſen / vleeſch en viſch. Veele en groote Dieven ſijn onder haar. Hare Spijſen bereydenſe in een Cirkel, binnen welke niemand komen derf / terwijlſe deſelve hoken en eeten.

Der Vrouwen lelijk cieraad.

De Vrouwsperſonen dragen van hare kindsheyd af Silvere / of Kopere / of Yſere ketenen om hare beenen; en Ringen in d'ooren; waar in de gaten gedurig groter werden / ſoo datmen'er wel de hand ſou konnen in ſteken. Ook dragenſe Arm-banden / van boven de hand af tot den Ellenboog toe.

Seer diepe Put.

Den 19. 20 en 21 voorderden wy 32 Curſen, tot een Fonteyn (Bron / of Put) 60 vademen diep; doch had ſeer weynig water.

Roree.

Den 22. 23. 24 lepdden wy 36 Curſen af / na drie Steeden / Roree, Bukar, en Succar; makende gelijk als een Eyland. In d'eerſte Stad was treflijk goed water. Had een Schipruſſie Rivier. Over de 60 kleyne Scheepen lagen'er / de Stad toebehorende. Dryven koophandel tot in de Maldives, en Moſambicq. Deeſe Vloed valt in de Perſiaanſche Golf.

Buckar.

Buckar, of Bukar, legt in 't midden deeſes Eylands. Is op d'eene zijde ſeer ſterk gebouwd. D'Indianen noemen deeſe Rivier Domiadar. In deeſe Stad heeft Allee Can, des Mogols Stadhouder over de Bullochien, ſijne Reſidentie. Vermits deeſe Natie ſeer hardnekkig en oproerig is / ſoo moet hy in de Veſting een ſtarck Guarniſoen van krijgsvolk onderhouden; 't welk hem ſeer ſwaar valt.

Bullochiers, een hardnekkig, oproerig volk.

De Can een weldadig Prins.

Deeſen Can is een ſeer vriendlijk en weldadig Prins; die ons verſorgde met goed onderhoud / en daaglijks in 't Slot te gaſt hield / daar wy overvloedig gedient wierden met treflijke ſpijs en dranck. Hier moeſten wy eenen onſer Reysgenoten / Johan Furchman, ſiek geworden ſijnde / agterlaten.

De

De Stad Succar werd meerendeel bewoond van Weverg en Verwerg; die ſig van haar Handwerk geneeren / en d'omgelegene Landen daar dooz een grooten dienſt doen. Dit ig d'eerſte Stad der Bullochiërs, gelijk Rorec d'uperſte Gzeng der Multans. Hier ſijn vlijtige en goede Akkerlieden. Ook ig'er een taamlijke Koophandel met Lakenen. Indigo, en andere dienſtige Waren. 't Ig een goed volk / daarmen wel meê te regt kan komen; doch ſijn van de Mahomethaanſche Religie. In deeſe Stad bleven wp 24 dagen lang / verwagtende een Convoy. Want de Hoofdman deg Kaſteels wou niet toelaten / dat wp ſonder Gelepde ſouden vertrekken; wijl den weg ſeer gevaarlijk en vol Kovers was: 't welk wp naderhand met'er daad gewaar ſijn gewozden / en dikmaal ong leven moeſten redden dooz 't geven van veel geld. Succar, en ſonderlinghedn van deeſe Stad.

XIX. HOOFDSTUK.

Groote Woeſtijn. *Bullochien*, wat voor een Volk. *Norry*. Onſe Reyſigers van Rovers aangevallen. Hoe noch onbeſchadigd van deſelve gekomen; doch ten koſte harer Buydels. *Daddos*. *Vageſto*. *Candabar*, of *Candahar*, een Stad van ſeer grooten Koophandel. Natie der *Puttans*, een rebellig Volk. *Langor*. De groote Rivier *Salban*. De Stad *Greeſe*. Verder berigt van de *Puttans*. *Grees*, eerſte Grensſtad van *Perſien*. *Perſiaanſche* Mijlen, &c.

VAnden 25 tot den 28 Martius trokken wp by de 17 Curſen dooz een groote Wildernis, en quamen te Gorra, daar wp twee dagen uptruſteden / en wel getracteert wierden / onaangeſien het een Stad der rebellige Bullochien was. Wp waren wel hier niet ſonder groote vzeeg / doch de Heere behoedde ong / en hielp'er ong dooz. De Bullochien ſijn groot en ſterk van Ligchaam; by na gelijk de Reuſen / en Menſchen-eeters. Hebben geene Religie, alg datſe de Son aanbidden. Groote Woeſtijn. Bullochien, wat voor een volk.

Den laatſten Martius bevonden wp ong te Norry, by de 10 Curſen. Ig de laatſte Stad der Bullochien, en quamen nu tot de Puttans. Norry.

Den

XX. HOOFDSTUK.

Parra, een ſchoone Stad. *Perſiaanſche* roode Sijde. Andere Steeden. Vlakte ſonder Water. Dorr' en woeſt Land. *Iſpahan*, de voornaamſte Stad van *Perſien*. Grooten Koophandel. Magtige Rijkdommen.

Parra, een ſchoone Stad.

Den 24, als wy 6 Forſonges afgelegt hadden, quamen wy by de ſeer ſchoone Stad Parra. Hier wagteden wy 42 dagen op een Convoy. Ondertuſſchen wierd ik ſiek, doch quam weer te regt. Hier is een grooten overvloed van rode Zijde, van de Perſianen genoemd Aveiſcham. De geheele maand Junius, van den 6 af, repſden wy in 22 dagen 106 Forſonges voort, meerendeel door Gebergten. Onderwijl beſigtigden wy Banda, Sunday, Scaſta, Guſta, Datter, en Padahanavens.

Perſiaanſche roode Zijde.

Andere Steeden.

Vlakte ſonder water.

Den 2. 3 en 4 voorderden wy 20 Forſonges, over een woeſte Vlakte; daar wy geen ander dan ſout water vonden; want de grond is gantſch met Sout overdekt.

Door een woeſt Land.

Den 15 leydden wy 15 Forſonges af, wegens gebrek van water, in een woeſt en dorr' Land. Quamen doe in de Stad Bibe, daar wy twee dagen en twee nagten onſe ruſt namen. Van den 8 tot den 24 trokken wy 116 Forſonges voort tot de Stad Iſpahauwne (Iſpahan), een der ſchoonſte en voornaamſte Steeden van geheel Perſien. Heeft overvloed van allerley Koopmans-Waren. Daarenboven veel Storiores, Paſthuyſen en Herwelfſels voor de Goederen der Kooplieden, en om deſelve te herbergen gebouwd; ook voor hare Kameelen, Paarden, Proviſie, &c. 't Voordeel hier van geniet alleen de Koning.

Iſpahan, de voornaamſte Stad van Perſien.

Grooten Koophandel.

De Kooplieden van meer dan 100 mijlen rondom deeſe Stad dryven hier haren Handel, met de voornaamſte en beſte dingen. Hier is ook een Plaats, in geſtalte van een Beurs, daar een onſchatbare rykdom werd gevonden. Men verkoopt hier niet anders, dan d'alderkoſtlykſte Waren; Goud- en Silver-laken; Bliaud, Atlas, Fluweel, Paarlen en

Magtige Rijkdommen.

Edele

Eedele Gesteenten. Yeder slag van Waren heeft sijn bysonder oord: hier heeftmen rauwe / daar gewerkte Zijde; gintsch allerley soorten van Kleederen; even als in de Birching-straat te Londen, doch veel kostlijker / en alles op de Persiaansche wijs.

XXI. HOOFDSTUK.

Sonderling-sterke Kameelen. Koninglijke Pallaysen. Lusthuysen, Hoven, &c. Verder berigt van *Ispahan*. Vrye Religions-oeffeningen aller Christenen. Afreys van *Ispahan*. Vreemde Huysen eener Stad.

HIer is overvloed van Annil en Indigo; van allerley soorten der Speceryen: welke van de Joden, die hier haren Handel hebben / en andere / derwaarts werden gesonden / en verkogt. Men heeft hier ook in groote meenigten d'alderbeste en sterkste Kameelen; de schoonste Paarden en Muyl-Ezelen. De lading op een gemeen Kameel is gewoonlijk van 500 ponden; doch de Persiaansche dragen 800 ponden. Waren. Sonderling-sterke Kameelen.

De Koning van Persien heeft in en ontrent Ispahan veele treflijke Huysen en Lusthuysen / met Boomgaarden en Hoven / Fontainen, Vijvers / Galeryen, Wandelgangen / &c. / soo vermaaklijk en konstig gemaakt / als ergens souden mogen gevonden werden. In mijnen tijd was'er de Schach, of Koning / niet / maar doe te Tobria, gelijk my een Monik berigtte. Sijn voornaamste Palleys staat tegens over de Groote Markt. Koninglijke Pallaisen, Lusthuysen, en

Ik vraagde hier na Mr. Robert Scherley, hopende van hem goede bevoordering en aanstelling mijner Reys te sullen bekomen; doch hy was alreeds voor seven maanden na Engelland vertrokken; en had sijnen weg genomen na de Caspische Zee; met welken Toght men gemeenlijk van Ispahan af twee maanden doorbrengd. Seer heerlijke Wijnen kanmen hier bekomen. De sterkste Wijn is de Canarische Sek: de roode / de Fransche Claret uyt de Hooglanden. Dan sijn'er noch geringer Wijnen. Eetwaren sijn hier overvloedig / en goed koop. verder berigt van Ispahan.

Vrye Religions-oeffening aller Christenen.

Hier is altijd een Portugeezsche Gesant met vijf Monicken, welke / tot oeffening haarer Roomsch-Catholijke Religie, haar' eygene Kerk hebben: gelijk ook d'Armenische, Griekſche, en andere Christenen, na haar wel-gevallen; in volle gerusthepd / sonder eenige verhindering en tegenspraak haars Godsdiensts.

Afreys van Ispahan.

Van den 6 Augustus tot op den 20 sijn wy een weg van 140 Forsonges meerendeel door groote Wildernissen getrokken; aandoende Corronday, Miſckereon, Bagdad (of Babylon), Corrijn, Lackerse, Corbet, tot dat wy eyndlijk quamen by een Stad / welker Huysen sijn gemaakt van heyrigh Laken / gelijk de Tenten. Hier hebben wy onse rust genomen twee dagen lang.

Vreemde Huysen eener Stad.

Komen uyt de Woestijn.

Den 23 en 24, omtrent 18 Forsonges afgelegt hebbende / quamen wy ten volken uyt de Woestijn, by een ander Dorp / daar de Huysen ook van Laken waren.

Groot Bosch. Steylen Berg. Gevaar.

Den 25 moesten wy door een groot Bosch / ter lengte van 15 Forsonges. Onder 't afgaan van een steylen Berg verloren wy twee Kameelen / welke van boven afstorteden. Wy hadden meer als genoeg te doen / dat wy selfs sonder schade beneden geraakten. Moesten ook dien nagt aan den voet deeses Bergs blijven.

Huysen van Laken.

Den 26 reysden wy maar 2 Forsonges voort / tot een ander Dorp / daar de Huysen ook van Laken waren. Hier rusteden wy drie dagen en nagten; makende den Tol voor onse Kameelen rigtig / wegens

Nazzeret.

de Stad Nazzeret, een Forsonge van hier gelegen.

Graf op een Berg. Waarom.

Op een hogen Berg sagmen een Graf-monument van een voornaam Suldan. Doe wy vraagden / waarom hy soo hoog begraven was geworden / kregen wy tot antwoord: Om den Hemel dies te naarder te sijn.

XXII. HOOFDSTUK.

Rivier *Sinnee*. Verwoeste Stad. Woest Land. Aart der *Persianen*. Arbeydsaamheyd. Geene Rovers. *Sabbarcam*, eerste Stad der *Arabiers*. *Buldad*, een Stad. Eenen van 't Geselschap beroofd. *Bagdad* of *Nieuw-Babylon*. *Oud-Babel*. *Nieuw-Babel* aan de *Tattaren* gekomen. Eenen afgesondenen uyt *Engelland* koomd by onse Reysigers, en derselver berigt aan hem.

DEn 30 Augustus trokken wy 10 Forsonges voort / tot de Rivier Sinnee, welke in den Euphrat loopt / makende de scheyding tusschen de Grensen der Persianen en Arabiers. Aan de zijde deeser Rivier sagmen noch 't oude Muurwerk eener Persiaansche Stad / door de Turken en Arabiers verwoest. Rivier Sinnee. Verwoeste Stad.

Den 31 voorderden wy 8 Forsonges in een woest Landschap; en bleven 's nagts by een Bron. Woest Land.

De Suldanen, en voorname Lieden onder de Persianen sijn seer Hoftijk / van een bezedigden en vriendlijken omgang; doch 't gemeene volk is van een snooden / en onbeleefden aart. In 't gemeen eerense Mahometh. Sijn Sodomiten, gelijk ook de Turken. Ondertusschen sijnse boven maten hard en arbeydsaam in 't Graven / Planten / Akkeren / afbreking der Boomwol; Spinnen / Kleedermaken / &c. Weynig Regen hebbense hier; doch door den uytersten arbeyd brengense water op hare Velden en Koorn-gronden uyt de Rivieren. Men heeft hier overvloed van goede Schapen en Geyten: doch Koeyen en Ossen sijn'er weynig; daar tegens Turksche en andere Hoenderen / nevens veelerley soort van Gevogelt / in groote meenigten. Sonder eenig gevaar magmen door dit Land reysen. 't Sou yet seldsaams sijn / hier van eenigen Rover of Rovery te horen. Aart der Persianen. Arbeyd-saamheyd. Geen Rovers.

Den 1 September trokken wy 12 Forsonges voort / tot d'eerste Stad der Arabiërs, genoemd Sabbarcam. Is groot / en met een Arabisch Guarnisoen voorsien. Hier wassen veele Granaat-Appelen; van d'A- Sabbarcam, eerste Stad der Arabiers.

Vertrek van Nieuw-Babel na Aleppo.

Ons belangende / den 22 October vertrepsden wy van Nieuw-Babylon na de Stad Aleppo. Doe wy bynа 60 mijlen afgelegt hadden / in groote gevaer / quamen wy by de Stad Muſſawcoſam.

Reys door Wilder-niſſen.

Den laatſten October trepsden wy vier dagreysen over de 30 mijlen door enkele Wilderniſſen na de Stad Ruſeele, welke alleen ter herberging bequaem was.

De Stad Moſul, of 't Oude Ninive, hoe nu.

Van daar 18 mijlen verder quamen wy den 1 November tot een ſtadt Dorp Deeſch: na 5 dagen te Moſul, of Ninive. Deeſe Stad is nu ſeer vervallen; echter 't overige noch grooter als eenige Stad / die my op mijne Reys is voorgekomen. Behoord hedensdaags onder den Turkſchen Keyſer. Werd geregeerd van een Baſſa. Heeft op de Vloed Tigris een Kaſteel / en verſcheydene Voorſteden. Geenen Koophandel is hier. Behalven de Beſetting ſijn'er eenige Armeniſche Chriſtenen, welke hare Kerk / Monicken, en vrye Religions-oeffening hebben; ſonder eenige verhindering. Men vind hier ſeer oude Monumenten, ten blijk van een hogen ouderdom. Hier lagen wy vier dagen ſtil.

Steene Beeld van Jonas.

Den 14 November quamen wy / vier mijlen van Moſul, by 't Kaſteel Neſchauw, daar Jonas begon te predikten. Sijn' Afbeelding van Steen is hier noch overig / doch door d'Oorlogen ſeer verdorven. Werd echter van de Chriſtenen, welke hier in veelheyd verſtroyd ſijn / na dat den Turk Ninive had ingenomen / noch in waarde gehouden.

Hamadan, een oude Stad, door de Turken verwoeſt.

Van hier leyden wy in drie dagen ontrent 25 mijlen af / en bevonden ons den 18 November te Hamadeine (Hamadan), een ſeer oude Stad / voortijds d'Armeniers behorende / nu van de Turken verwoeſt. Aan de Monumenten en overblijffelen kanmen noch afnemen / dat het oudtijds een magtige en beroemde Stad moeſt geweeſt ſijn. Hier bleven wy eenen dag en nagt.

Grouhba.

Den 20 namen wy onſe Reys na de Grouhba, 25 mijlen. Vonden hier een Conſul van Venetien, en vijf andere Venetianen, voornemens na Babylon te vertrekken. Hier vertoefden wy ook eenen dag en nagt.

Den

Den 24 November voorderden wy in dzie dagreysen 25 mijlen / na de groote Stad Ulphawe. Hier houd de Turksche Sultan een magtig Guarnisoen. De Tol van de Reysigers brengd veel op. Geen Convoy, of Vreemdeling / werd hier toegelaten te vernagten: maar over dag mogense in de Stad en op de Markt komen / om 't geen haar nodig is te kopen. De Stad Ulphawe.

XXIV. HOOFDSTUK.

Beere, een Stad. *Lumma*. *Aleppo*. Onse van Geld en Kleederen ontbloottede Reysigers vinden hier onderstand by d'*Engelsche*. Ongemeen-groote Koophandel. Vertrek van *Aleppo*. *Ashetws*. *Hama*, of *Amam*. Veelheyd van Wevers. *Roma*. 't Beeld van *S. Joris*.

Den 2 December ging onse Reys op Beere, aan de Rivier Euphrates, dzie dagen reysens / of 25 mijlen van Ulphawe. Dit is ook een sterke Stad / met Guarnisoen voorsien. Beere, een Stad.

Den 6 wierden wy over den Euphrat geset. Trokken in 2 dagen 13 mijlen tot de Stad Lumma. Den 8 noch 10 mijlen / tot de Stad Aleppo; alwaar wy 's nagts aanquamen; twee mijlen gepasseert sijnde door wilde Vijgeboomen / en Wijnstokken vol Druyven / eer wy de Stad naarderden. Lumma. Aleppo.

In deese vermaarde Stad Aleppo verboegden wy ons terstond / na 't Engelsch Huys, daar wy den Consul M. Paulus Pindert vonden; een goed weldadig Man / die sig in sijn Ampt wel-verdiend gemaakt / en een groot Credit bekomen had. Wy bevonden hem seer vrij-gevig / en bequamen goed onderhoud. Vermits ik naakt en bloot / beyde van Geld en Kleederen onvoorsien was / gelijk ook mijnen Medgesel Richard Martin, soo versogde hy ons voor 12 dagen met eeten en drinken; voorsag ons ook met geld en kleeding tot de Reys. Dan noch was eenen Mr. Spicke ons seer vriendlijk en weldoende. Eenige andere ons onbekende Engelsche Kooplieden beeden ons goede bevoorderinge tot onsen noch langduerigen Togt. Onse van geld en kleederen ontblootte Reysigers vinden hier onderstand by Engelsche.

Vertrek van Nieuw-Babel na Aleppo.

Ons belangende / den 22 October verrepsden wy van Nieuw-Babylon na de Stad Aleppo. Doe wy wyna 60 mijlen afgelegt hadden / in groote gevaren / quamen wy by de Stad Mussawcosam.

Reys door Wilder-nissen.

Den laatsten October repsden wy vier dagrepsen over de 30 mijlen door enkele Wildernissen na de Stad Rusecle, welke alleen ter herberging bequaam was.

De Stad Mosul, of 't Oude Ninive, hoe nu.

Van daar 18 mijlen verder quamen wy den 1 November tot een klepn Dorp Doesch: na 5 dagen te Mosul, of Ninive. Deese Stad is nu seer vervallen; echter 't overige noch grooter als eenige Stad / die wy op mijne Reys is voorgekomen. Behoord hedensdaags onder den Turkschen Keyser. Werd geregeerd van een Bassa. Heeft op de Vloed Tigris een Kasteel / en verscheydene Voorsteden. Geenen Koophandel is hier. Behalven de Besetting sijn'er eenige Armenische Christenen, welke hare Kerk / Monicken, en vrye Religions-oeffening hebben; sonder eenige verhindering. Men vind hier seer oude Monumenten, ten blijk van een hogen ouderdom. Hier lagen wy vier dagen stil.

Steene Beeld van Jonas.

Den 14 November quamen wy / vier mijlen van Mosul, by 't Kasteel Nesschauw, daar Jonas begon te predikten. Sijn' Afbeelding van Steen is hier noch overig / doch door d'Oorlogen seer verdorben. Werd echter van de Christenen, welke hier in veelheyd verstroopt sijn / na dat den Turk Ninive had ingenomen / noch in waarde gehouden.

Hamadan, een oude Stad, door de Turken verwoest.

Van hier repdden wy in drie dagen ontrent 25 mijlen af / en bevonden ons den 18 November te Hamadeine (Hamadan), een seer oude Stad / voortijds d'Armeniers behorende / nu van de Turken verwoest. Van de Monumenten en overblijfselen kunnen noch afnemen / dat het oudtijds een magtige en bevoemde Stad moest geweest sijn. Hier bleven wy eenen dag en nagt.

Grouhba.

Den 20 namen wy onse Reys na de Grouhba, 25 mijlen. Vonden hier een Consul van Venetien, en vijf andere Venetianen, voornemens na Babylon te vertrekken. Hier vertoefden wy ook eenen dag en nagt.

Den

Den 24 November voorderden wy in dzie dagreysen 25 mylen / na de groote Stad Ulphawe. Hier houd de Turksche Sultan een magtig Guarnisoen. De Tol van de Reysigers brengd veel op. Geen Convoy, of Breendeling / werd hier toegelaten te vernagten: maar over dag mogense in de Stad en op de Markt komen / om 't geen haar nodig is te kopen. De Stad Ulphawe.

XXIV. HOOFDSTUK.

Beere, een Stad. *Lumma*. *Aleppo*. Onse van Geld en Kleederen ontbloottede Reysigers vinden hier onderstand by d'*Engelsche*. Ongemeen-groote Koophandel. Vertrek van *Aleppo*. *Ashewrs*. *Hama*, of *Amam*. Veelheyd van Wevers. *Roma*. 't Beeld van *S. Joris*.

DEn 2 December ging onse Reys op Beere, aan de Rivier Euphrates, dzie dagen reysens / of 25 mylen van Ulphawe. Dit is ook een sterke Stad / met Guarnisoen voorsien. Beere, een Stad.

Den 6 wierden wy over den Euphrat geset. Trokken in 2 dagen 13 mylen tot de Stad Lumma. Den 8 noch 10 mylen / tot de Stad Aleppo; alwaar wy 's nagts aanquamen; twee mylen gepasseert sijnde door wilde Bijgeboomen / en Wijnstokken vol Druyven / eer wy de Stad naarderden. Lumma. Aleppo.

In deese vermaarde Stad Aleppo verboegden wy ons terstond / na 't Engelsch Huys, daar wy den Consul M. Paulus Pindert vonden; een goed weldadig Man / die sig in sijn Ampt wel-verdiend gemaakt / en een groot Credit bekomen had. Wy bevonden hem seer vyn-gevig / en bequamen goed onderhoud. Vermits ik naakt en bloot / beyde van Geld en kleederen onvoorsien was / gelijk ook mijnen Medgesel Richard Martin, soo versogde hy ons voor 12 dagen met eeten en drinken; voorsag ons ook met geld en kleeding tot de Reys. Dan noch was eenen Mr. Spicke ons seer vriendlijk en weldoende. Eenige andere ons onbekende Engelsche Kooplieden deeden ons goede bevoorderinge tot onsen noch langduerigen Togt. Onse van geld en kleederen ontblootte Reysigers vinden hier onderstand by Engelsche.

Ongemeen goeden Koophandel t'Aleppo.

Belangende de Stad Aleppo, deſelve is in Engelland ſeer wel bekend onder de Kooplieden / wegens den Koophandel; ook in andere Geweſten om deſelve reden vermaard. Want in de vier dagen / welke wy hier waren / quamen'er over de 2000 Kameelen met Sijde en andere Waren aan: desgelijks verſchepdene Caravanen uyt Meſopotamien, van Agra, uyt Indouſtan, Perſien, &c.; ſoo dat ik nergens elders ſulk een groote handel-dryving geſien heb.

Vertrek van Aleppo.

Den 21 nam ik mijn afſchepd van Mr. Paulus Pindert, Mr. Spicke, en andere Engelſche Kooplieden. Maakte my op met mijnen Reysgeſel Richard Martin, om na Tripoli te gaan. Deeden dien dag een weg van 7 mijlen door Wilderniſſen. Ruſtten doe twee uyren / en trokken 25 mijlen voort tot d'oude Stad Asheews, daar wy een halven dag bleven / ons van Spijs voorſagen / en onſen weg vervolgden na de Stad Hamam (Haman, of Aman). D'oorſaak van deeſe onſe geſwinde Reys was / dat wy poogden te komen by de Caravana, die na Mecha en 't Graf van Mahometh trok. Anders ſouden wy in levensgevaar geraakt ſijn / vermits 't Land vol Rovers is. Inde Stad Hamam ſijn veele Wevers / welke een groote meenigte van Dinutree en Camelot; voorts van Boomwol (Cottoen) allerley Stoffen tot Kleederen maken. Hier ruſteden wy twee dagen / in een groote Herberg / van haar Caen genoemd.

Asheews.

Hamam, of Aman.

Veelheyd van Wevers.

Roma.

Den 26 leyden wy 8 mijlen af / tot de kleyne Stad Roma; en bleven alhier dien nagt.

't Klooſter Hulddrealius.

Den 27 dito trokken wy weer 8 mijlen voort / tot een Klooſter, genoemd Hulddrealius, gebouwd door d'Armeniſche Chriſtenen. 't Selve moeſt voor alle reyſende perſoonen van de Chriſtlijke Religie Herberging / Olijven / Brood / en Olie tot de Lampen verſchaffen. Hier was d'Afbeelding van S. Joris, te Paard vegtende tegens den Draak, in Schilderp. Sijn Beeld te voet. Sijn Krupſ. Sijne Daden in een oude Romeyniſche druk: welk Heyligdom van de door reyſende Chriſtenen geëerd werd.

't Beeld van S. Joris.

Den

Den 28 quamen wy in 't Steedje Hone, 10 mijlen van 't Kloofter Hulddrealius. Hier vernagteden wy.

XXV. HOOFDSTUK.

De Stad *Tripoli*. Uyterſte gevaar van een *Engelſch* daar aangekomen, nevens een *Italiaanſch* en *Franſch* Schip. Onſe Reyſigers eyndigen hare Reys te Lande. Gaan in een Schip na *Engeliand*. Afvaart van *Tripoli*. Tegenwinden. Komen te *Malta*. *Maltheſer* Ridder-Orden. *Callar*, een Stad in *Sardinien*. Straat van *Gibraltar*. *Cadix*. Aankoomſt in *Engelland*.

De Stad Tripoli.

DEn 29 repſden wy 10 mijlen wegs tot de Stad Tripoli; daar wy vonden 't groote Schip Exchange van Londen. De Capitain en Schips-patroon op 't ſelve waren M. Robert Bradshaw, en Ratlif. Dit Schip had 10 dagen te voren in gevaar van een gantſche Schipbreuk geweeſt / was ſeer lek gewoorden; had Maſt/ Anker / &c. verloren; in 't uyterſte perijkel geſtaan van op de Klippen te ſtoten / die maar tweemaal des Schips lengte van 't ſelve af waren / doch door de genade Gods was Schip en volk noch behouden gebleven. Yeder had ſig alreedes ontkleed / om ſijn leven door ſwemmen te mogen redden. In dien Stoorm was een groot Venetiaans Schip van 1100 Tonnen vergaan: doch de Kiel was ſoo digt aan de Steenklippen geſet / dat de daar in ſijnde Menſchen gezalveert wierden. Een Franſch Schip had alreedes de Maſt over boord geworpen doch is'er ook noch van gekomen. Tot een ſeer groot geluk was ook de Maſt van d'Exchange tuſſchen twee Steenklippen weer gevonden / en aan Land gebragt geworden. Vermits ſig nu op dit Schip een goeden Timmerman bevond / ſoo heeft hy deſelve gantſch vaſt gehegt aan een ander ſtuk eener Maſt / 't welk hy bequam van een Hollandſch Schip. Soo wel had hy de ſtukken aan malkander geklampt / dat de Schipper van d'Exchange met deeſe Maſt weer behouden in Engelland aanquam.

Uyterſte gevaar van een Engelſch daar aangekomen Schip.

gelijk ook van een Venetiaanſch Schip.

Schafmeester en den Maltheser Ridder gevangen. Vermits nu onsen Schipper niet wist / hoe hy den Schafmeester weer sou mogen bekomen / soo ligtte hy 't Anker / en voer na Callar; trad in eygener persoon te Land / en klaagde hier over aan den grooten Raad; die terstond bevel gaf t'harer losslating; soo datse / na een vierdagige gevanknis / weer ontslagen wierden. De gedagte Raad beloofde ook / dat den Capitain, wegens sijnen gepleegden wrevel / en 't misbruik sijns Ampts / sou gestraft werden. Dus sijn beyde de Gevangene weer in ons Schip gekomen.

Hoe los gekomen.

Callar is een groote Stad / waar in veele Ruptery tot Besetting werd gehouden. Legt in 't Eyland Sardinien, 't welk van een wijde uytstrekking / en in allerley slag van Granen seer vrugtbaar is. Als wy ontrent ses dagen by dit Eyland op en af gelaveert hadden / vernamen wy twee kleyne toegerustte Oorlogsscheepen. Wy meenden / datse die van Capitain Wordes waren; doch terstond vielense ons vyandlijk aan. Maar als wy ons dapper verweerden / en sy nu bemerkten / datse aan ons geen vat souden hebben / soo verlietense ons; sig soo geswind weg makende / als haar mogelijk was.

Callar, een Stad in Sardinien.

Hier na verleende God ons een bequame Wind / welke ons door de Levant en uyt de Straat van Gibraltar bragt. Doch als wy naderhand by de Steenklippen / welke men ontmoet als men na Lisbona in Portugal vaart / tegenwinden moesten uytstaan / soo besloot onsen Capitain, op Cadix aan te lopen / op dat ons Schip geen schade mogt bejegenen; 't welk ook binnen vier dagen wierd verrigt. Doe begon een voordelige Wind te wayen / tot onser aller blijdschap. Wy begaven ons weer in See / en quamen gelukkig in Engelland aan / by de Stad en Haven van Doveren, in 't Landschap Kent, den laatsten April Anno 1611. Ik dankte den Almagtigen van gantscher herten / voor dat ik weer op den Engelschen Bodem was geraakt; en bad hem / dat hy / door sijne grondelose barmhertigheyd / peder wou bewaren voor sulke ellenden / als wy hebben

Straat van Gibraltar.

Cadix.

Aankoomst in Engelland.

moeten uytſtaan door d'onvoorſigtigheyd eens onervaarnen Stiermans. Ondertuſſchen laat ik my bedunken / dat van al de Koningrijken en Gewesten / welke ik op mijne repſen te Water en te Land heb beſigtigd / niet een met Engelland is te vergelijken; 't welk / tegens d'andere geſtelt / te houden is voor 't gezegendſte Land des Weereldts / en als een Aards Paradijs. Beſluyt.

EYNDE.

REGISTER

van d'aanmerklijkſte Saken in deeſe Reysbeſchrijving verhandeld.

A.

Aden, een Stad in Arabia. Snood bedrijf van den Overſten deeſer Stad tegens de Reyſigers. 19

Agra, voornaame Stad des grooten Mogols, in Aſia, 34

——— Lijdlijken Tol alhier, 36

——— Sonderlingheyd ontrent de hier aankoomende Kooplieden, welke hare Waaren tot geen voordeel konnen quyt worden, 36

——— Markten, Eetwaaren hier ſeer goed koop; 38

——— Sonderlingh-groote Roſijnen. *ibid.*

——— Honden-koeſteringh. De Jagt elk gemeen, 40. Sie voorts op *Mogol*.

Aleppo, een Stad in Syrien, 55

——— Ongemeen-grooten Koophandel alhier, 56

Allee Can, Vorſt der Bullochiers, een weldadig Prins, 44

Almaiſant, ſijnde negen onbewoonde Eylanden, 17

Aman, by andere *Haman*, Stad in Arabia, veelheyd van Weevers, 56

Ander, een voornaame groote Rivier, lopende van Bengala af, 30

Annil, waar deſelve overvloedig te vinden is, 49

B.

Babel, nieuw-Babel, aan de Rivier Euphrates, hoedanig nu, 52

——— Schipbrug aldaar, *ibid.*

Babel, Oud-Babel; d'oude Mueren deſer verwoeſtte Stad werden noch geſien, 52

Bagdad, of Nieuw-Babylon. Sie op *Babel*.

Banjanen, of *Bannians*, derſelver ſeer ſeldſaame Afgodery ontrent de Koeyen, ſoo le-

vende

Indawa, een Rivier, loopende van Agra na Meſopotamien, 38
Iſpahan, de voornaamſte Stad van Perſien, 48
—— Grooten Koophandel, en magtige Rijkdommen, *ibid.*
—— Waaren. Sonderling-ſterke Kaſteelen. Koninglijke Pallayſen, &c. 49
—— Verder berigt van Iſpahan. Vrye Religions-oeffening aller Chriſtenen, 50

J.

Jeſſelmeere, ook wel *Giſtemere*, een vermaarde Stad in 't Rijk des grooten Mogols, 43
Johanniter Ridders, Berigt van deſelve, 59
Jonas Beeld van Steen, te Moſul, of Oud-Ninive, 54
Joris (*S.*) Beeld in 't Kloſter Hulddrealius; in Schildery, 56

K.

Kameelen in Perſien, konnen drie honderd ponden gewigt meer dragen, als die van andere Landen, 49
Kaſteel uyt een Rots gehouwen, 33
Koeyen van de Banjanen in een ſonderling-groote religieuſe eer gehouden, 25
—— Seer wonderlijke Ceremonien by de begraafnis eener doode Koe, *ibid.*
—— Wat reden ſy hier van geeven, 26
Koning van Gomora; Geſchenck onſer Reyſigers aan hem gedaan; en Geſpreck met hem, 6
—— Sijne Lijfwagten; en opregtigheyd, 7
—— Ligchaams-geſtalte. Dra
Kos, of Curſen, een ſoort v Mijlen,

L.

Land ſonder Water, 4
Langor, een Stad in Perſien. 4
Laurus (*S.*) Eyland, op welk hoogte, 5
Leelijk Vrouwen-cieraad, 4
Lumma, een Stad by de Rivie Euphrates,

M.

Maltha, Eyland, en Stad, *Malthéſer* Ridder-Ordre,
Mangee, een ſonderlinge Vrug
Mayo, een Eyland,
—— Overvloed van Gerten, Treflijk Sout, uyt d'aarde,
Mearta, een ſeer ſchoone Stad. Heeft veele Monumenten de Hendownen, 41
Mogol, wat dit woord betekend, 39
Mogol, een Vlek in 't Rijk des Mogols, 41
Mogol (Grooten), of Keyſer van Indoſtan. Onſen Reyſiger voor den ſelven gebragt, 34
—— Berigt van ſijne vijf Soonen, en thien Stadhouders over ſijne Landen. Sijn Eedele. Geſneedene, 35
—— Sit ſelfs ten Gerigte. Sonderlingheyd, 36
—— Sijne groote pragt. Elephanten, 37
—— Heeft veele Koningrijken onder hem. Dwingd niemand tot 't verlaten ſijner Religie. Agt de Chriſtenen hoog boven alle andere, &c. 39
—— ſijne

—— Sijne groote Vereeringen voor geringe Geſchenken, 40
—— Doet ſijnen Vader een Graf-Monument bouwen, hem koſtende over de duyſend Millioenen Gouds, 40
—— Meenigte ſijner Wijven en By-wijven, *ibid.*
Mooren, haar' afgrijſlijke Spijſen, 5
Moſul, of 't oude Ninive, hoe nu. Steene Beeld van Jonas, 54

N.

Nawbon, ſeer vrugtbaar in Suyker, Cottoenen, &c. 24
Ninive (oud). Sie op *Moſul*.
Nouwen-brood, wat? 3
Norry, de laatſte Stad der Bullochiers, 45
Notherberry. Groote Maarkt aldaar, 25

P.

Paarden en Crocodil-gevegten, 38
Paddar, een treflijke Rivier, 43
Paraſange, een Perſiaanſche Mijl, 47
Parra, een ſchoone Stad in Perſien, 48
Pemba, een Eyland, 9
—— Eylanden by Pemba, 10
—— Verradery van de Broeder des Konings van Pemba tegens onſe Reyſigers; hoe uytgevallen, 11. *en vervolgens.*
Pembaners. Aart deeſes Volks, 15
Perſianen; Aart deeſer Natie. Arbeydſaamheyd, 51
Pinguins-Eylanden, 4
Put; tſeſtig vademen diep, 44
Puttans, een Natie, en ſeer rebellig Volk, 46
—— Verder berigt van deeſe Puttans, 47
Pythagoriten, of Bulloits, 31
—— Voortijds een boos en verraderlijk Volk. Vrouwen verbrandig onder haar, 83
Sie op *Vrouwen-verbrandig*.

R.

Rimal, een Stad in 't Landſchap der Hendownen, 43
Rama, een kleyne Stad in Syrien; 56
Roree, Stad in Perſien, maakende met Bukar en Succar als een Eyland, 44
Roſijnen van een geweldige grootte, als Pruymen van Damaſco, 39

S.

Sabay, een Stad in Suratte, 23
Sabbarcam, d'eerſte Stad der Arabiers, 51
Sacatora. Sie op *Socotora*.
Saddiſee, een Stad aan de Rivier Tyndee, die na Suratte loopt, 25
Sajoberdee, een Stad, 38
Salban, een groote Rivier; ſcheydende 't Land der Puttans af van dat der Perſianen, 47
Salvages, een Eyland, 1
Sanday, een Stad. Veelheyd van Wol, 31
Saylote, een kleyne Stad, daar veel Suyker waſt, 25
Schipbreuk, ſeer ellendig, 22
Sinnee, een Rivier, 51
Socotora, een Eyland, 18
Sout uyt d'Aarde, ſeer treflijk, 3
Spijſen der Mooren afgrijſlijk, 5
Succar, een Stad, makende met Bukar en Roree als een Eyland, 44
Suldania, een Koningrijk in

VOOR-BERIGT.

APITEYN *Keeling* en *Hawkins* hadden ſig de geheele Reys by malkander gehouden, tot op de Ree van *Deliſa* en *Socotora*, alwaar *Keeling* den 24 Juny 1608 op het ſchip *de Draak* overging, en *Hawkins* met de *Hector* na *Suratte* reyſde, hebbende van den Generaal, een dubbeld, of afſchrift van hun laſt-brief onder het groot zegel.

Hier agter zijn bygevoegd: De Aanmerkingen van eenige Kuſten, en nog eens deſelve Reys van hier boven in Indiën, beſchreven door *William Finch*, dog met andere byſonderheden vermengd. De Aantekening rakende *Sierra Leona*, &c. raakt wel de Africaanſche Kuſt, maar is meer beſchrijvings- als Reyſens-wijs beſchreven. Dog behelſd merkelijke natuurkeurigheden, in 't begin van de Ooſt-Indiſche Reys aangetekend.

KORTEN INHOUD DER AFDEELINGEN IN DESE REYSEN BEGREPEN.

In W. HAWKINS.

I. AFDEELING. Hoe hy tot Suratte gehandeld, en van Mocrob-Chan barbariſch bejegend wierd. Der Portugijſen en Jeſuiten verraderlijke aanſlagen tegen hem. 2

II. Sijn reys na den grooten Mogol tot Agra, en ſijn onthaal aan 't Hof. 18

III. Van des Mogols wijspeturigheyt, en Hawkins vertrek met de Heer Henrik Middelton, na de roode Zee; en van daar na Bantam, vervolgens na Engeland. 28

IV. Kort berigt van des grooten Mogols vermogen, rijkdom, regeering en wijs van doen, door Capiteyn Hawkins ten deele geſien, en ten deele uyt de Hooſd-Amptenaren verſtaan. 34

In W. FINCH.

I. AFDEELING. Aantekeningen in Auguſtus 1607 gemaakt, raakende Sierra Leona, deſſelfs Baay, Landſchap, Inwoonders, levens-wijs, vrugten en waaren. 58

II. Aantekeningen van Socotora, neffens eenige byſonderheden op de reys. 68

III. Van het geen den Engelſchen, Hollanders en Portugijſen in Indiën gebeurde, en van des Mogols handeling met de Engelſche. 75

IV. Finchs reys na Agra; Aanmerkingen onder wegen en aldaar; Des Konings van Decans Oorlogen daar omtrent. 87

V. De reys na Feripore en Byana; Beſchrijving van de Nil of Indigo, en verſcheyde Mogolſche ſaken, als ook van Steden en Kaſteelen op de weg na Lahor. 101

REYS

Van Capiteyn

WILLEM HAWKINS,

En verhaal van ſijn wedervaren, terwijl hy in

OOST-INDIEN,

In het Land van den Grooten Mogol was, en ſijn te rug reys. Geſchreven aan de Maatſchappy.

Anno 1608 *tot* 1613.

I. AFDEELING.

Hoe hy tot Suratte gehandeld, en van Mocreb-Chan barbariſch bejegend wierd. Der Portugijſen en Jeſuiten verraderlijke aanſlagen tegen hem.

Ik quam den 24 Auguſti 1608 op de Ree van Suratte, en ſond ten eerſten François Buck, koopman met twee andere aan land / om den Gouverneur bekend te maken / dat de Koning van Engeland my voor Ambaſſadeur met een brief en geſchenk aan ſijn Koning geſonden had: Deſe met drie Dienaars van den Gouverneur / bragten my tot antwoord / dat hy / en wat het land uptleverde / tot mijn dienſt was / en ik heel welkom ſoude zijn / indien ik wilde aan land komen: Ik ging dienvolgende derwaards met mijne koopſieden / en meer andere / zijnde tot eer van mijn Koning en ons Land / op het beſte / als wy konden opgeſchikt.. *Hawkins komt op de Ree van Suratte. Laat ſijn komſt weten. Word van den Gouverneur aan land verſogt.*

Te land komende / wierd ik na hunne (barbariſche) landwijs beleefdelijk ontfangen / en van een menigte van menſchen gevolgd / alſo elk een begeerig was / om een Natie / daar ſy wel veel van gehoord / maar in die Geweſten nopt geſien hadden / *Daar hy komt.*

den / te mogen sien. Omtrent het huys van den Gouverneur gekomen zijnde / wierd my gesegd / dat hy niet wel was / dog ik geloof hy dronken was / van Affion of Opium, also hy een man op sijn jaren was. Dies ik na den Opper-tollenaar ging / dien de Zee-saken alleen raakten / (want de regeering van Suratte, staat aan twee groote Edel-lieden / waar van de eene Onder-koning van Decan is / en genaamd word Chan-chana, en de ander Onder-koning van Cambaya en Suratte, genaamd Mocreb-Chan, dog die had in Suratte niet te seggen / als alleen over des Konings tollen) en dienvolgende was hy het alleen / daar ik mede moest handelen.

Aan wien de regeeting staat.

En spreekt met den Opper-tollenaar over sijn oogmerk en last.

Na veele weder-sijdse beleefdheden / seyde ik hem / dat ik gekomen was / om koophandel / en een Comptoir / tot Suratte aan te stellen; en dat ik aan sijn Koning / een brief van sijn Majesteyt van Engeland had / waar in hy geschreven had / begeerig te zijn / om een verbond en vriendschap / met sijn Koning aan te gaan / ten eynde sijne Ondersaten / gelijk de gewoonte van alle Natien is / aldaar vry souden mogen gaan en komen / koopen en verkoopen; Seyde verder / dat mijn schip met sodanige goederen / uyt ons land geladen was / die / na my van andere Reysigers berigt was / in dese Gewesten gesogt wierden. Hy gaf my tot antwoord: iemand na den Edelman / sijn Heer en Meester / tot Cambaya, te sullen senden / also hy buyten desselfs ordre / hier in niets konde doen. Dus nam ik mijn afscheyd / en ging na mijn aangewesen logement / welk was het tol-huys. Des anderen daags ging ik den Gouverneur besoeken / dien ik een vereering deed; Hy onthaalde my met groote statigheyt / en uyterlijke betooning van vriendschap / hiete my hertelijk welkom / en seyde / dat het Land tot mijn dienst was. Na het afleggen van dese complimenten / quam ik tot mijn voornaamste saak / en seyde hem / tot wat eynde ik in dese Gewesten gekomen was; Waar op hy my tot antwoord gaf / dat dit buyten hem was / also

Wat hem daar op wierd geantwoord.

Hy besoekt den Gouverneur,

die hem beleefd ontfangd,

en na *Cambaja* aan *Mocreb-*

alſo de Zee-ſaken onder Mocreb-Chan ſtonden / maar dat hy iemand na Cambaya ſenden wilde / en voor my ſchryven / om myn ſchip te mogen ontladen / en een factorie aan te ſtellen: Ondertuſſen gaf hy my oorlof t'huys te gaan / by een koopman / die Turks ſpreken konde / en my voor Makelaar diende: Deſe was die Capiteyn geweeſt van dat ſchip / dat de Heer Edward Michelborn genomen had. *Chan over ſijn vertrek ſchrijft.*

Het liep 20 dagen / eer 'er antwoord quam / alſo de wegen door de hooge wateren / en overvloedigen regen / niet te gebruyken waren: Ondertuſſen als het goed weder was / en ik buyten de deur quam / wierd ik van de kooplieden vriendelijk bejegend. Ten eynde van 20 dagen / quam beſcheyd van Mocreb-Chan, dat ik vryheyt ſoude hebben / om myn goed aan land te brengen / te koopen / en te verkoopen / doch alleen voor die reys: maar om in het toekomende daar te handelen / en een factorie te hebben / konde hy ſonder byſonder bevel van den Koning niet toelaten / maar geloofde dat ik ſulks wel verkrygen ſoude / indien ik de moeyte van twee maanden reyſens wilde doen / om den brief van myn Koning ſelfs over te leveren. *Beſcheyd dat hy daar ſoude mogen loſſen voor die reys.*

Hy ſchreef met eenen aan ſijn Opper-tollenaar / dat al het geen ik te land brogt / in het tol-huys ſoude bewaard worden / tot dat ſijn broeder Sheck Abder Rachim quam / die ten eerſten ſo dra mogelyk ſoude overkomen / om uyt de goederen te kieſen / 't geen den Koning diende / (maar dit voorgeven / om 't een en 't ander voor den Koning te nemen / was niet anders als een uytvlugt / om het voor haar ſelven te nemen). Op dit beſcheyd loſte ik met alle ſpoed uyt myn ſchip / de ſware laſt van loot en yſer / welk noodſakelyk daar uyt geligt moeſt worden. Dit goed zynde aan land gebragt / en bewaard in het tol-huys / tot dat die groote man komen ſoude; Dies ik merkende / dat de tyd koſtelyk / en myn ſchip niet in ſtaat was / om hier lang te blyven leggen / raadſaam vond- *Met order.* *Hy loſt voor eerſt loot en yſer.*

Ook geld. dzie kiſten met geld aan land te laten komen / om daar mede te koopen / ſodanigen ſorteering van koopmanſchap / als men tot Priaman en Bantam weder ſoude kommen quijt raken / gelijk de Guzeratters met groote winſt jaarlijks derwaars brengen. Ik begon dan te koopen / in weerwil / van de kooplieden in de ſtad / die geweldig morden / en op den Gouverneur en Tollenaar gingen klagen / over deſe opheft / die my gegeven was / om alleg hier te mogen opkoopen / door dien dus hen / om in Priaman en Bantam winſt te ſoeken / de heel wierd afgeſneden / want ſy maakten geen giſſing / dat ik 't geen hier kogt / meende na Engeland te brengen.

Waar mede hy begind te koopen.

Tot misnoegen der kooplieden aldaar.

Scheepsraad, Ondertuſſen quam de verwagtede groote man / die my opheft gaf / om 't gekogte te mogen inſchepen ; Dog al eer ik ſulks deed / hield ik een ſcheeps-raad / waar in waren de kooplieden / die ik by my had / en voorts alle die ik tot de onderhanden hebbende ſaak bequaam oordeelde ; Ik verſogt wat elk van hen dagt / of het raadſaamſt ſoude zijn / de brief van ſijn Majeſteyt over te leveren / en een handel-plaats aldaar op te rigten : Hier op wierd met eenpartige ſtemmen geoordeeld / en beſloten / dat die gewigtige ſaak niet behoorde / nog konde door iemand anders te worden uptgevoerd / als door hem ſelfs / om dat ik door voorgaande repſen ervarendheyt had / en de talen verſtond / te meer / om dat ik voor elk een bekend ſtond / die geen te zijn / die voor Ambaſſadeur over die ſaken geſonden was ; Dit wierd dan vaſt geſteld / en ik nam aan te blijven / en ſo dra mogelijk / al het goed ſcheep te brengen / en het ſchip af te vaardigen.

Daar in beſloten word, dat *Hawkins* na den Koning reyſen, en het ſchip vertrekken ſoude.

Waar op hy order geld. Dit gedaan zijnde / riep ik de Schipper Marlow, en alle die aan land waren / by my ; die ik voorſtelde / dat ik hier blijven / en ſy tot hun Hoofd en Commandeur hebben ſouden / Schipper Marlow, die ik vermaande / hem / gelijk als ſy my gedaan hadden / gehoorſaamheyt en eerbiedigheyt te bewijſen : Vervolgens bragt ik hen aan de kant

van

van het water / en ſiende hen in de boot treden / wenſchte ik hen alles goeds.

Op den volgenden dag / als ik ging / om met den gemelden grooten man / over mijne ſaken te ſpreken / quamen my 10 of 12 man van ons volk / en wel de wakkerſte van hen te gemoet / zijnde ſeer ontſteld / die my de droevigſte tijding / die ik opt geloof gehoord te hebben / dragten / dat ons ſchip van een Portugijſch Vlegat of twee / was afgeloopen / al het goed en menſchen gevangen genomen waren / en ſy het alleen ontkomen waren. Ik vraagde hen / hoe dit was toegegaan / en of ſy niet gevogten hadden ; Sy antwoordden van neen / alſo Marlow ſulks niet wilde toeſtaan / ſeggende / dat de Portugijſen onſe vrienden zijn / en Bucke aan de andere ſijde / na den Portugijs ging / ſonder een gijſelaar te hebben doen by ons komen / alwaar hy ons verraden en verkogt heeft / en daarom niet weder by ons quam : Maar het was wel waar / dat Bucke over quam / dog op den eed en vaſte belofte van den Capiteyn / die naderhand hem niet wilde laten te rug keeren.

Ondertuſſen wierd het ſchip van de *Portugijſen* afgeloopen.

Ik ſond aanſtonds een brief aan den Hoofd-Capiteyn / dat hy my volk en goed ſoude ontſlaan / alſo wy Engelſche waren / en onſer beyder Koningen / vrede en vriendſchap tſamen hadden ; Dat wy ook na het Land van Mogol met brieven van onſen Koning geſonden waren / aan den Koning van Mogol, om de onſe in ſijn land te laten handelen / en dat ik daar toe een laſt-brief van ſijn Majeſteyt had ; Dat ik ook niet twijfelde / of ſijn Majeſteyts Onderſaten en goederen / ſouden my wederom ter hand geſteld worden ; Maar indien niet / ſulks een middel van vrede te breken zijn ſoude. Deſe trotſe duplik begon / gelijk my de bode verhaald heeft / geweldig breed op te geven / en ſmadelijk van ſijn Majeſteyt te ſpreken / ſeggende : dat hy maar een Koning van viſſers / en van een onnoſel Eyland was / en ſijn Commiſſie-brief niet een ſcheet waard was / en dat hy niet de pijne waard agtede my te antwoorden.

Waar over *Hawkins* klaagd.

Spijtig en trots beſcheyd van den ſelven.

en van een ander Capiteyn.

Op den volgenden dag / quam ik by geval een Capiteyn van een der Portugijſche Fregatten te gemoet / die van den Capiteyn Majoor geſonden was na den Gouverneur / om / gelijk ik verſtond / te verſoeken / dat hy my als gevangen man / hem mogt toe ſenden / alſo wy Hollanders waren. Ik vernomen hebbende wie hy was / maakte gelegenthept / om / over het ongelijk den Koning van Engeland, en deſſelfs Onderdanen aangedaan / met hem te ſpreken / die my tot antwoord gaf; Dat deſe Zeën den Koning van Portugaal toequamen, en niemand aldaar ſonder deſſelfs verlof komen mogt. Ik ſeyde daar op / dat het verlof van den Koning van Engeland ſo goed was, als dat van den Koning van Spanjen, en voor die van Engeland ſo veel vryheyt gaf, als voor die van Spanjen, en die het tegendeel ſegd, een ſchelm en verrader van ſijn Koning is, en hy hem ſoude

Waar op *Hawkins* dapper uytvaard.

ſeggen / dat hy den Koning van Engeland verongelijkende, niet meer als een openbaren ſchelm en verrader van ſijn Koning was, en dat ik dit met mijn deegen wilde ſtaande houden, indien hy de couragie had, van aan land te komen. Ik ſond hem daar op een uyt-dagings-brief; Maar de Mooren merkende / dat ik geweldig ontſteld was / deeden den Portugijs vertrekken; doch omtrent twee uuren daar na quam hy weder by my / en beloofde mijn volk en goed te doen by ſtellen / indien

Sijn volk en goed word verſonden na *Goa*.

ik hem iets wilde beloven / welk ik deed / maar eer hy uyt de ſtad quam / was mijn volk en goed reeds weg geſonden na Goa.

Het ſchip met de ingekogte goederen vertrekt.

Ik had mijn goed reeds vijf dagen gereed / eer ik konde klaar raken / en verlof krijgen / maar ſy wilden het niet laten inſchepen / voor dat die groote man quam / welk was op den 3 October; Twee dagen daar na ging het ſchip onder zeyl / en ik

Hawkins met vijf andere blijven daar.

bleef hier met eenen koopman William Finch, die meeſten tijd ſiek / en alſo in geen ſtaat was / om ergens iets te gaan verrigten; Voorts had ik noch by my twee knegts / een kok / en een jongen. Dit was al mijn volk / waar mede ik my tegen ſo

vee-

veele vpanden / die op ons verderf toelepden / behelpen moeſt: Want ſy lepden het geduurig toe / om mijn reys na den grooten Mogol te beletten: Maar God bewaarde my / en in ſpijt van hen alle / nam ik een kloekmoedig vooznemen / om mijn reys voozt te ſetten.

Na het vertrekken van mijn ſchip / verſtond ik / dat mijn ſchip en volk / dooz Mocreb-Chan en ſijn aanhang / aan de Portugijſen verraden was; Want de aanſlag was dooz den Jeſuijt Peniero met Mocreb-Chan, ſo belepd / dat men my niet ſoude helpen / eer de Zeegatten op de Ree ſouden gekomen zijn / en eer quam dien hond / Mocreb-Chans bzoeder / niet; En het komen van die Zeegatten / ging ſo ſtil toe / dat men van deſelve niets hoozde / dooz dat ſy ons ſchip hadden afgeloopen. Hy ontdekt, hoe ſijn ſchip verraden was, door een *Jeſuijt* en andere.

Mijn ſchip dan vertrokken zijnde / wierd ik ſodanig mishandeld / dat het onverdzaaglijk was / maar ſo lang het op de Ree lag / wierd ik met goede woozden gepaand. Maar of ik wel of qualijk gehandeld wierd / ik moeſt het niet laten blijken; ondertuſſen was ik in een Heydens land / omringd van ſo veele vpanden / die dagelijks niet anders bedagten / als om my te vermoozden / en my van mijne goederen te berooven / gelijk gy ſtraks nader ſult hooren. Dooz eerſt wierd ik mishandeld van Mocreb-Chan, die ſig meeſter van mijn goed maakte / dooz dien hy het geen hem behaagde / na hem nam / dooz ſulken prijs / als hy na ſijn barbariſe conſcientie my toe lep / ſo dat hy in plaats van 35 niet meer als 18 wilde geven / ſonder op de rekening van ſijn bzoeder / die volkomen laſt van hem had / agt te geven; En hoe qualijk ik op de beſtemde tijd / geld van ſijn eerſten Dienaar of Rentmeeſter konde krijgen / weten wy beſt / alſo ik 'er maar een klepn gedeelte van konde bekomen / eer hy ſelfs tot Suratte quam; en als hy naderhand overquam / wierd ik met het overige niet geholpen / en my alle hoop afgeſneden / hoewel hy het upterlijk niet liet blijken / my vpua dzie Hoe vuyl *Mocreb-Chan* met hem handelde. Omtrent de koopmanſchap en betaling.

maanden lang vlepde / en met ſchoone beloften van betaling / en andere beleefdheden ophield: Ondertuſſen quam hy dziemaal aan myn huys / en maalte my vooꝛt ſchoon / van al 't geen dat nog goed was / ſo dat hy ſiende / dat ik niet veel byſonders meer overig had / hy ook allenxkens my onvziendelijker begon aan te ſien. Wyna in al die tijd was Willem Finch ſeer ſiek aan de loop / maar wierd buyten alle hoop / God dank / weder beter: Ik vooꝛ my ſelven durfde niet buyten de deur komen / uyt vreeſ vooꝛ de Portugijſen, die in alle ſijde-ſtraatjens geſchaard / op my loerden / om my te overvallen en te vermooꝛden. Dit was te dier tijd / als 'er de Vloot lag.

Portugijſe aanſlag om hem uyt een tent te ligten.

Men had op ſekeren tijd een aanſlag tegen my gemaakt alduꝰ: Ik was van Hogio Nazam genodigd op het bevzagten van ſijn ſchip na Mocha, alſo aldaar de gewoonte is / wanneer een ſchip bevzagt is / een groote maaltijd aan te ſtellen / en daar op de vooꝛnaamſte van de ſtad te nodigen. Het was juyſt myn geluk / dat een groot Capitepn van den Viceroy van Guzeratte, ſijn Hof houdende tot Amadavar, tot verrigting van eenige ſaken na Suratte geſonden / op dat Feeſt genodigd was; De maaltijd nu wierd gehouden aan de waterkant / en niet ver van daar / lagen twee Portugijſche Fregatten / uyt hun Vloot / die hun tribuyt van de vertrekkende ſchepen / en ververſſing quamen vozderen: Uyt deſe Fregatten quamen dzie wakkere kerels na de tent / daar ik in was / en langs de Zee-kant / ſwerfden wel 40 Portugijſen, die ſo dza het wooꝛd gegeven wierd / gereed waren / om op my aan te vallen. De dzie waren met buffels holders gekleed / die tot op hunne lenden hongen / hadden deegens en piſtoolen op ſijde / en vraagden ten eerſten na den Engelſchen Capitepn; Ik dat hoorende / ſprong aanſtonds op / ſeyde / dat ik die man was / en ſiende dat ſy ontſteld waren / greep na myn geweer. De Capitepn Mogol, ſiende / dat 'er verraad tegen my was / trok aanſtonds met alle de ſijne van leer / en ging hen ſo-

da-

danig te heer / dat de Portugijſen, ſy / en al de andere bupten om ſwerbende / hunne Fregatten niet ſouden gekregen hebben / ten ware ſy in het derwaards vlugten te gaauw geweeſt waren.

Op een andere tijd quamen 'er 30 of 40 Portugijſen, om my in mijn huys te overvallen / by hen hebbende / een Monnik / die de ſoldaten aanmoedigen / en abſolutie geven ſoude. Maar ik was altijd op mijn hoede / en had een vaſt huys / met goede ſterke deuren; En 't gebeurde wel meer / dat in de ſtraten / bedektelijk hier en daar / eenig volk lag / om op my en de mijne te loeren / ſo dat ik genoodſaakt was / by den Gouverneur te gaan klagen / dat ik niet konde tot het verrigten van 't een of 't ander upt gaan / alſo de Portugijſen gewapend in de ſtad quamen / om my te vermoorden / die op andere tijden egter niet gewoon waren / gewapend in de ſtad te komen. Die daar op aanſtonds de Portugijſen liet ſeggen / dat indien ſy wederom gewapend in de ſtad quamen / ſulks op hun eygen perijkel ſoude zijn. Een twede toeleg op hem.

Als Mocreb-Chan daar gekomen was / by hem hebbende een Jeſuijt Pater Peniero, (die / gelijk ik upt een ſeker verſlag / my doer Haſſun Ally, en Ally Pommory gedaan / verſtond / 40000 realen van agten aanbood / indien hy my na Daman verſenden wilde) ging ik hem beſoeken / en bragt hem een vereering / behalven die ſijn broeder van my had / en hy toonde my een gerupmen tijd / gelijk reeds verhaald heb / veel vriendſchap / tot dat ik hem naderhand om geld begon aan te ſpreken; Want na die tijd vepnsde hy niet meer / maar ſepde my rond upt / dat hy my geen 20 Mamadies per Vare geven / maar my mijne laken weder te rug ſenden wilde: Doch ik liet mijn miſnoegen daar over / tegen hem niet blijken / en verſogt vrpheyt te mogen hebben / om na den Koning tot Agra, te repſen; en dat ik Willem Finch, in mijn plaats ſoude daar laten / die in alles / dat hy met my ſoude willen handelen / magt en laſt ſoude hebben / om geld of waaren te ontfangen; Hy gaf *Mocreb-Chans* onderhandeling met *Hawkins.*

Staat hem het reyſen na *Agra*, toe: Welk hy door toedoen van een *Jeſuijt* weder wil beletten.

dit hoorende my verlof / en met eenen een brief aan den Koning / beloovende 40 ruppers tot mijn geleyde te ſullen mede geven / welk hy egter niet en deed: Want gemelde Vader hing naderhand Mocreb-Chan in het hoofd / dat het niet dienſtig was my te laten vertrekken / alſo ik over hem by den Koning ſoude konnen klagen: Dus maakte hy een overleg / hoe mijn reys te konnen ſtaken / welk hy egter niet konde uytwerken / om dat ik van een Koning quam / maar ſeyde niemand te ſullen laten met my gaan: Ondertuſſen wierd Mocreb-Chan van gemelden Jeſuijt aangeſet / om my door mijn Makelaar of Koetſier / te vermoorden of te vergeven / en het eene mislukkende / het ander ſijn voortgang hebben mogt: Maar God ontdekte naderhand door ſijn goedheyt / het een en het ander / ſo dat de raad van den Jeſuijt verydelt wierd. Eer die aanſlag gemaakt was / had de Jeſuijt en ik / in tegenwoordigheyt van Mocreb-Chan, harde woorden / alſo hy van onſen Koning en Natie / ſmadelijk ſpraak / ſeggende / deſelve als Vaſſalen onder den Koning van Portugaal ſtonden; Welke woorden ik niet konde verduwen / ſo dat die Vader indien ik had mogen begaan / niet meer ſoude geſproken hebben / dog ik wierd belet.

Snoode aanſlagen van dien *Jeſuijt*,

en deſſelfs ſmadelijke woorden.

II. AFDEELING.

Sijn reys na den grooten Mogol tot Agra, en ſijn onthaal aan 't Hof.

Ordre aan *Finch* gelaten.

SO dra Willem Finch herſtelt / en volkomen geſond geworden was / gaf ik alles / dat den koophandel raakt / hem over / neffens een memorie en laſt / wat hy by mijn afweſen doen ſoude: Voorts begon ik ſoldaten aan te nemen / om my te geleyden / (alſo Mocreb-Chan, my deſelve had gewenſcht) gelijk ik ook eenige ſchutters en boog-ſchieters huurde.

Hawkins toerusting, om na *Agra* te reyſen.

Ik ging / om bequamer te gaan / na een van Chan-Channa's Capiteynen / om 40 of 50 ruppers te mogen hebben / die my na Chan-Channa, thang

thans Onder-koning van Decan, en sijn verblijf in Bramport hebbende / begeleyden souden; Dese nu deed na sijn vermogen al wat ik versogt / en gaf my kloeke ruyters / zijnde Pattanen, een volk / dat in dese gewesten geweldig gevreesd word: En seherlijk had ik so niet gedaan / ik soude te hoyt geschoten hebben: want de Portugijsen van Daman hadden by een sijnner oude vrienden Raga, Heer over een Provincie (tussen Daman, Guzerat en Decan) Crulii genaamd / uytgewerkt / dat hy met 200 ruyters soude gereed staan / om my op mijn reys te steuyten: maar ik reysde so sterk en wel voorsien / dat sy my niet dursden aandoen / en dus ontquam ik hen. En vertrek.

Tot Dayta, een ander Provintie of Vorstendom gekomen zijnde / ontdekte mijn koetsier in sijn dronkenschap aan eenige sijner vrienden / sijn aanslag / die hy had / om my te vermoorden / waar toe hy seyde gehuurd te zijn; Dit wierd van sommige mijner soldaten gelupsterd / die my sulks ten eersten quamen seggen / en bysonderlijk / dat het soude worden uytgevoerd / in den naast-komenden morgenstond / als wy souden op reys gaan (want wy gemeenlijk twee uuren voor den dag begonden te reysen). Hier op riet ik den koetsier by my komen / en ondersogt hem en sijne vrienden / in tegenwoordigheyt van den Bevelhebber over de ruyters / die ik by my had: Hy konde het niet loochenen / maar wilde niet bekennen / wie hem daar toe gehuurd had / doch was geweldig moeyelijk / dat hy sijn oogmerk niet had konnen verreyken; Weshalven ik hem gevangen na den Gouverneur van Suratte te rug sond. Onderwegen word ontdekt sijn koetsiers aanslag, om hem te vermoorden.

Doch naderhand wierd my door mijn Makelaar berigt / dat hy / en de koetsier / van Mocreb-Chan, door aanrading van gemelden Jesuijt waren gehuurd / de een om my door vergif / en de andere door een ander middel / aan kant te helpen: Maar mijn Makelaar had nietg op hand gekregen / voor dat hy het werk soude hebben uytgevoerd / welk hy / also hy hier in my getrouw bleef / nopt te doen had voorgenomen. beleyd door Mocreb-Chan op raad van den Jesuijt.

Dus

Dus bewaarde my God. Het was / als ik voorbiel / den vijfden dag na mijn vertrek van Surratte, welk geweest was op den 1 February 1608 (na onse rekening 1609).

Voorvallen op de voortreys.

Ik vervolgde nu mijn reys na Bramport: binnen twee dag-reysen van Dayta zijnde voorgereyst / verlieten my de Pattanen, om door een ander Pattaansch Hoofdman / Gouverneur van die Provintie / verder begeleyd te worden: Dese ontfing my met alle beleefdheyt. Zijn naam was Scher-Chan, en hy wel eer by de Portugijsen gevangen geweest / so dat hy de Portugijsche taal seer wel spraak; Hy was blijde my eenigen dienst te konnen doen / om dat ik van een Natie was / die Oorlog met de Portugijsen had: Hy reed selfs neffens 40 ruyters twee dagen ver met my / tot dat hy my voorby de gevaarlijkste plaatsen gebragt had; gelijk hy dan ook onderwegen een troep land-loopers aantrof / waar van hy vier gevangen kreg / agt doodde of quetste / de rest ontquam het. Dese man schreef een beleefden brief voor my / om sijn huys in Bramport, tot mijnen dienst te hebben; Waarlijk een groote beleefdheyt en ongemeene vriendschap / alsо die stad / door den begonnen Oorlog met de Decaners thans vol volks was / en buyten dat niet soude hebben geweten onder te komen.

Byſondere beleefdheyt van een *Pattaans* hoofdman.

Komt tot *Bramport*. Daar ongemeen wel bejegend word van den Onderkoning.

Den 18 der gemelde maand quam ik / God sy geloofd / behouden tot Bramport; Daags na mijn aankomst / ging ik na het Hof / om Chan-Channa, thans algemeen Bevelhebber en Onder-koning van Decan, te besoeken; Ik deed hem een vereering / die hy beleefdelijk aannam; Na drie uuren spreekens met elkanderen / liet hy voor my een groote maaltijd aanstellen / stond van de tafel op / hing my twee rolluen / een van fijn laken / en een met gout doorwrogt / om mijn lijf / en gaf my een seer beleefde brief van voorschrijving / aan den Koning mede / die my veel dienst deed. Dit gedaan zijnde / omhelsde hy my / en dus namen wy van elkander afscheyd. De taal / die wy gebruik-

bruykten / was de Turkſche, die hy seer wel ſprak.

In deſe ſtad bleef ik tot den 2 Maart, alſo ik nooit die tijd niet konde klaar raken / om mijn geld met een wiſſel over te maken / en na een Caravaan, of reys-geſelſchap wagten moeſt. Ik nam hier nieuwe ſoldaten tot mijn gelepde / en vervolgde mijn reys na Agra, alwaar ik op den 16 April, na veel moepte / gevaar en ongemak / behouden aan quam. Komt tot Agra.

In de ſtad gekomen zijnde / hield ik my onbekend / en maakte werk om een huys nooit my op te ſoeken / egter wierd mijn komſt den Koning aangedient / dog dat ik niet te vinden was; Waar op hy aanſtonds ruppers / in verſchepde troepen uytſond / met oorze / om my ſo lang te ſoeken / tot dat ik gevonden wierd; Hy gaf met eenen ſijn Opper-Marſchalk laſt / my met een grooten ſtoet / gelijk omtrent een Ambaſſadeur van een Koning behoorde / ten Hove te brengen; die dan ſulks alles met ſulken grooten omſlag en ſpoed / dat ik'er over verwonderd was / uytvoerde; want ik ter nauwer nood tijd had / mijne beſte kleederen aan te trekken. Met een wooxd / ik wierd in de tegenwooxdigheyt gebragt van den Koning; dog had niet als een onnoſel preſent van lakenen / en die wyn ſlegt waren: (want 't geen ik nooit den Koning / gelijk ik hem deed weten / bewaard had / was my door Mocreb-Chan ontnomen) Hy groetede my beleefdelijk / en ſeyde met een lagchenden mond / dat ik van herten by hem welkom was: Ik van mijne ſijde / bewees mijn eerbiedigheyt wederom tegen hem. Als hy my den brief van ſijn Majeſteyt ſag in handen hebben / riep hy my nader by hem / ſtrekte van ſijn Koninklijke zetel / waar op hy wat verheven / om van het volk te konnen geſien worden / met een groote Majeſteyt ſat / ſijn hand om laag na my toe / en nam den brief beleefdelijk aan / die hy een geruymen tijd beſag / hoeſe verzegeld en gebouwen was / en vervolgens een oud Jeſuijt, daar tegenwooxdig / by hem

alwaar hy met groote ſtatie, als Ambaſſadeur word onthaald.

Hy geeft den brief van den Koning van *Engeland* in des *Megols* handen,

die een Jeſuijt te leſen gegeven word.

hem riep / om denſelven te leſen. Eertuijt nu die Jeſuijt, met het leſen van dien brief beſig was / ſpraak de Koning my heel vriendelijk aan / verſoekende dat hem den inhoud des briefs wilde ſeggen / gelijk ik deede; Hy dat verſtaan hebbende / ſtond my aanſtonds toe / en beloofde by God / dat hy alles wat ſijn Majeſteyt daar in geſchreven had / goed keurde / en met al ſijn hert vergunde / en noch meer / indien het ſijn Majeſteyt ſoude begeeren.

Die 'er vergelijk van ſprak,

De Jeſuijt ſepde hem inſgelijks wat de brief behelſde / maar ſpraak van de wijs van ſchrijven / veragtelijk / alſo hy daar in vond het woord Uwe ſonder byvoeging van Majeſteyt; Hier op antwoorde ik den Koning: Met believen van uwe Majeſteyt, deſe ſoort van menſchen, zijn vyanden van ons: Hoe kan deſe brief qualijk, en ſonder eerbied geſchreven zijn, nadien mijn Koning de gunſt van uwe Majeſteyt verſoekt? Het is, gaf hy tot antwoord / de waarheyt.

welk *Hawkins* beantwoord.

En nader in een vertrekkamer met den Koning ſpreekt.

Als hy merkte / dat ik de Turkſche taal / die hy wel verſtond / ſpreken konde / gebood hy my / hem in ſijn preſentie-kamer / om met my verder te ſpreken / te volgen / gelijk ik deed / dog moeſt wel twee uuren wagten / tot dat hy 'er van ſijn vrouw quamen / by my quam. Het eerſte dat hy daar met my ſpraak / was dat hy verſtaan had / dat Mocreb-Chan niet wel met my gehandelt had / en gebood my wel te weden te zijn / en dat hy alles ſoude verbeteren: (Het ſcheen / dat Mocreb-Chans vyanden hem al mijn wederwaren hadden bekend gemaakt / door dien de Koning ſekerlijk ſijne verſpieders omtrent het bedrijf van alle Edel-lieden en Amptenaren had). Ik antwoordde hier op met alle onderdanigheyt / verſekerd te zijn, dat alles van mijn kant wel ſtagen ſoude, ſo lang ſijn Majeſteyt my in ſijn beſcherming nam. Ende dra ik deſe woorden geſproken had / ſond hy een poſt-bode na Suratte, dien hy een ernſtigen brief mede gaf aan Mocreb-Chan, waar in hy hem verſwoer / dat niemand ſijn vriend was / die met de Engelſche

En een gewenſte ordre aan *Mocreb-Chan* krijgd.

niet

niet handelde/ gelijk hun begeerte was. Met dieſelve bode ſond ik een brief aan William Finch, waar in ik verſogt/ dat hy met deſe oordre van den Koning/ by Mocreb-Chan ſoude gaan; Deſe die oordre hoorende/ was verwonderd/ dat ik behouden tot Agra gekomen/ en onderwégen niet vermoord/ nog vergeven was/ gelijk my gemelde Finch naderhand berigt heeft.

Ondertuſſen wierd het laat/ en na dat ik voor die tijd koftelijk met den Koning geſproken had/ gaf hy oordre/ dat ik dagelijks in ſijn tegenwoordighept ſoude gebragt worden; én beval een Capitein/ genaamd Houshaberchan, my in ſijn huys te logeeren/ ter tijd toe een bequaam huys voor my ſoude gevonden zijn. Dus bleef ik aan het Hof/ daar ik dagelijks met den Koning ſpraak/ alſo hy by nagt en dag vermaak had/ met my te praten/ van de gelegenthept van Engeland, en andere Landen/ en veele dingen te vragen van de Weſt-Indiëns, daar hy wel voor lang van gehoord/ maar tot nog toe/ dat ik/ die in die gewesten geweeſt was/ daar van ſpraak/ aan getwijfeld had; of 'er wel ſulke landen waren. Hy ſpreekt voor en na met hem over allerley ſaken.

Dus veele dagen en weken geſleten hebbende/ en in ſpijt van alle mijne vyanden in des Konings gunſt ſtaande/ nam ik mijn tijd waar/ en verſogt dat het opſtellen van de artijkelen/ rakende het vaſt-ſtellen van een factorie/ in mijne handen en magt mogt gegeven worden. Hy gaf my tot antwoord/ of ik aan ſijn Hof blijven wilde; Waar op tot beſchejd gaf/ tot dat 'er andere ſchepen aanquamen, en alsdan verſoeken ſoude, met een antwoord op ſijn Majeſteyts brief na huys te keeren. Ik meen, voerde hy my te gemoet/ voor een langer tijd; Want, ſeyde hy/ ik ſal met de eerſtkomende ſchepen, een Ambaſſadeur na den Koning van Engeland ſenden, en wilde dat ik ſo lang ſoude daar blijven/ tot dat een ander in mijn plaats van mijn Koning ſoude overkomen; daar hy noch verder by voegde: Dat mijn blijven tot groot voordeel van mijn Natie zijn ſoude, dat hy my ge- die hem verſoekt daar te blijven,

noeg-

met groote beloften, noegſaam onderhoud geven wilde, en dat mijn verblijf by hem aanleyding ſoude geven, om al het ongelijk, dat iemand van onſe Land-aard mogt aangedaan worden, te vergoeden; daarenboven, dat hy op mijn verſoek wilde goed keuren, al 't geen ik voor de onſe ſoude oordeelen dienſtig te zijn: Vorders ſwoer hy by ſijn Vaders ziel, dat hy my, indien ik by hem wilde blijven, alles wat tot het opregten van een Comptoir vereyſt word, na mijn eygen ſin te ſullen laten opſtellen, en noyt ſijn woord weder in te halen. Mijn antwoord was / dat my daar over wilde bedenken. Dus en byſonder van een jaarlijkſe wedde, vergde hy my dagelijks by hem te blijven / waar toe hy neffens het reeds gemelde by bragt / dat ik daar mede mijnen natuurlijken Koning en hem ſoude dienſt doen, en hy my een jaarlijks inkomen van 3200 ponden ſterlings wilde geven, welk hy van jaar tot jaar beloofde te vermeerderen, tot dat ik 'er 1000 paarden op houden konde, (want voor eerſt ſoude ik 'er maar 400 hebben). Men moet weten / dat de Adel in India onderſcheyden word / na het getal van hunne paarden / van 40 tot 1200 / en dat het laatſte getal / een teken van Princen / of derſelver Soonen is.

welk hy om redenen toeſtaat. Ik dan ſteunende op ſijn belofte / en ſiende / dat het dienſtig ſoude zijn voor mijn Land-aard / en voor my ſelfs / door dien ik nu van al het voordeel / dat ik na Bantam gaande / ſoude hebben konnen trekken / verſteken was / en dat uwe Eerweerdigheden / na verloop van ſes jaren / een ander in mijn plaats ſendende / ik ondertuſſen my wel beſorgen / en u dienſt doen konde; te meer / dewijl ik merkte / dat men ons / om dat de Koning ſo ver van de Havens af woond / veelſins verongelijkte / ſo dagt ik niet qualijk te ſullen doen / dat ſijn verſoek toeſtond. Hier op gaf hy my / om dat mijn naam ſwaar viel / om uyt te ſpreken / de benaming van den Engelſche-Chan, dat is / den Engelſchen Heer; een tijtel / die men in Perſien aan de Hertogen geeft. Eerlang wierd dit het geheele land door bekend.

Maar

Maar uwe Eerweerdigheden moeten weten / dat de Jeſuijten en Portugijſen, terwijl ik deſe groote gunſt van het Hof genoot / niet en ſliepen / maar alle middelen / om my in 't voetſand te werpen / bedagten ; en / om de waarheyt te ſeggen / de Mahometanen, by den Koning meeſt in aanſien / ſagen het met nijdige oogen aan / dat een Chriſten by hem ſo veel ingang had. Dit wierd van andere benijd,

Ik geloof / dat de Jeſuijt Peniero, die by Mocreb-Chan, en de andere / die alhier waren / minſt op hunne Miſſen en ſaken van hun dienſt dagten / en hun meeſte werk maakten / om my alleſins te overdwarſſen : want de Jeſuijten alhier tot Agra, lieten die van Goa, en Pater Peniero, tot Suratte of Cambaye, (die ondertuſſen by Mocreb-Chan woelde) weten / op wat wijs de Portugijſen beſt ſouden konnen geholpen worden ; die dan een groot preſent van den Onder-koning kreeg / en neffens een brief met eenige ſnuyſteringen / na den Koning geſonden wierd ; Immers deſe geſchenken / en veele andere beloften, wogten ſo veel upt by Mocreb-Chan, dat hy ſijn verſoek aan den Koning opſtelde / en neffens het gemelde preſent na den Koning ſond ; dien hy waarſchouwde : dat het toelaten der Engelſche, oorſaak ſoude zijn ; om ſijn eygen Landen quijt te raken, byſonder de Zee-kuſten van Suratte, Cambaya, en andere meer ; Dat hy my geenſins behoorde te onderhouden, alſo ſijne oude vrienden daar geweldig over murmureerden, en dat ik, volgens het ſeggen onder de Portugijſen, Generaal ſoude gemaakt zijn, over 10000 ruyters, om, als onſe Vloot quam, op Diu aan te vallen. De brief van den Vice-Roy, quam ook daar op upt. Hier op gaf de Koning tot antwoord : Dat hy aan ſijn Hof maar eenen Engelsman had, en dat ſy voor hem niet te vreeſen hadden, alſo hy van ſulke ſaken niet het minſte geſproken had, ſelfs had hy hem omtrent de Zee-kuſten willen doen woonen, maar hy had dat geweygerd, en ſijn verblijf naaſt by hem genomen. byſonder van de Jeſuijten, en Mocreb-Chan, die 'er ſijne grieven over inbrengd ; daar egter de Koning geen geloof aan ſloeg.

Over dit antwoord / waren de Portugijſen, ge-

lijk raſende honden / en bedagten alles wat ſy konden / om my aan kant te helpen: Dies ik den Koning wooꝛdꝛoeg / wat gevaar my reeds overkomen was / en wat my tegenwooꝛdig boven het hooft hong / alſo mijn jongen Stephen Gravener, thans op het ſterven lag / mijn man Nicolaas Ufflet, heel ſiek was / (en deſe waren alle de Engelſche, die ik by my had) en ik ſelfs begon te verbaalen;

en ordre ſtelt op ſijn veyligheyt.

Die aanſtondts de Jeſuijten liet roepen / en aanſeyde / indien ik dooꝛ een ongeneeſen toeval quam te ſterven / ſy alle ſig des ſouden beklagen.

Hy trouwd daar op aanraden van den Koning een *Chriſten* vrouw.

Dit geſchied zijnde / ſtelde de Koning my met allen ernſt vooꝛ / dat ik een blanke dogter uyt ſijn Paleys tot een vrouw nemen ſoude / die hy beloofde met ſlaven / en al wat ſy van noden had / te vooꝛſien / en verſekerde / dat ſy Chriſtens worden ſoude; daar hy by voegde / dat dus op mijn ſpijs en dranк ſoude gelet / en ik ſonder vreeſe leven konnen: Ik gaf tot antwooꝛd / dat ik geen van de Moorſche Natie ſoude willen trouwen / maar ſijn vooꝛſlag ſoude involgen / indien 'er een Chriſten dogter konde gevonden wooꝛden. Dus ſprekende / had ik geen gedagte / dat 'er ſulk eene ſoude te vinden zijn: dog de Koning begon te denken op de dogter van een Mubarique Sha, die een Armeniſch Chriſten, en uyt het geſlagt der oude Chriſtenen was; Hy was een Capiteyn geweeſt / die ſeer wel ſtond by Ekber Padasha, Vader van den tegenwooꝛdigen Koning / dog ſchielijk ſonder teſtament overleden zijnde / hadden ſijne bꝛoeders magen / en onvoldane ſchuldenaars / alles na ſig genomen / en vooꝛ ſijn kind niets als een woenig juweelen overgelaten.

Als ik hooꝛde / dat ſy van ſulken eerlijken geſlagt geſpꝛoten was / konde ik / mijn woꝛd gegeven hebbende / mijn geluk niet met voeten ſtooten. Ik trouwde dan haar / alſo 'er geen Predikant was / ten overſtaan van Chriſtene getuygen; De plegtigheyt wierd gedaan / dooꝛ boven-gemelden Nicolaas, welk ik meende wettelijk te zijn: dog naderhand dooꝛ een Predikant / met de Heer

Hoe dat gedaan wierd.

Hen-

Henrik Middelton overgekomen / anders berigt / trouwde ik haar voor de tweede maal. (Sy trouwde naderhand / als hy op reys na Engeland, gestorven was / aan Mr. Towerson) Ik leefde vervolgens met haar sonder vrees / en wel voldaan / also sy gewillig was / om te gaan / werwaards ik wilde / en te leven / gelijk als ik.

Niet lang hier na quam 'er tijding / dat het schip de Ascension, (met de mannen by Suratte genomen) stond over te komen; Ik dat gehoord hebbende / ging na den Koning / maakte hem sulks bekend / en versogt van hem verlof en last / om een vasten voet voor onsen koophandel / te gaan stellen; Hy was 'er genegen toe / en stelde my een tijd / om weder te komen / en nader daar over met hem te spreken.

Hy spreekt voor den koophandel, en daar toe te mogen vertrekken.

Maar des Konings eerste Staats-Dienaar Abdal Hassan, een man die tegen alle Christenen vyandig was / seyde den Koning / dat mijn gaan / aanleyding tot een Oorlog geven soude / en dat daar door een groot man / na Goa, om het een en 't ander voor den Koning te koopen / afgesonden / ongemak soude konnen lijden. De Koning dit hoorende / verstond / dat ik hier soude blijven / ondertussen sond ik aanstonds sijn last-brief / die hy bevoolen had kragtig te schrijven / aan mijn voornaamste Factoor W. Finch, tot Suratte. Met een woord / die brief was onder sijn groot zegel / met goude letteren / so bondig en ruym geschreven / als men soude konnen wenschen: Dog eer die brief daar quam / hoorde men seggen / dat de Ascension genomen / dog het volk vry gelaten was / uytgenomen dat sy in de stad van Suratte niet mogten komen. Ik versuymde niet den Koning dese boodschap te brengen / die sig vry gestoord toonde over dien grooten Capiteyn Moereb-Chan mijnen vyand / en my een tweede ordre gaf / waar in hy belastede de onse niet qualijk te handelen / en het goed door alle middelen / so veel mogelijk te behouden. Dese twee beveelen quamen bykans op eenen tijd / in handen van William Finch, waar over hy en al-

Waar tegen een Staats-Dienaar woeld.

De Koning geeft breede ordre;

Tijding van 't schip *Ascension.*

le dien het aanging / niet weynig verblijd / en verwonderd waren.

Dus in de gunſt des Konings / en gedurig onder ſijne oogen zijnde / (want in een eenmaal / was ik de helft van de tijd / by nagt en by dag / ten dienſt van den Koning) kon het niet anders zijn / of de meeſte Edel-lieden / die Mahometaans waren / wierden mijne vpanden : Want het was tegen hun dozſt / dat een Chriſten menſch ſo groot wierd / en ſo veel ingang by den Koning had ; te meer / om dat de Koning beloofd had / ſijn broeders kinderen / Chriſtenen te doen wozden / gelijk hy ook twee jaren na mijn aankomſt gedaan / en hen bevoolen had Chriſtenen te wozden.

Liet ook ſijn broeders kinderen *Chriſte-nen* worden.

Niet lang daar na quam eenig ſcheepsvolk vpt de Aſcenſion by my / die ik wel gewenſt had / dat ſig beter gedzagen hadden / als ſy deeden / alſo dat wel haaſt ter ooren van den Koning quam : In al die tijd had ik mijne ſchulden by Mocreb-Chan niet konnen innen / vooz dat hy ten laatſten / om vooz den Koning rekenſchap te geven / van verſcheyde wan-bedzijven / en tyranniſche onregtveerdigheden / van hem in die geweſten gepleegd / waar over de benadeelde / by den Koning regt verſogt hadden / op ontboden wierd : Die hond nu / om vooz hem de weg te banen / ſond veele geſchenken aan des Konings Soons / en de naaſte Edellieden by den Koning / die dan hun beſt deeden / om ſijn ſaak te helpen goed maken.

Mocreb-Chan word ten Hove ontboden.

Klagten over hem.

So dza de tijding van Mocreb-Chans naderen / aan het Hof quam / wierd al ſijn goed aangehouden / welk ſo veel was / dat de Koning met het naſien van het ſelve twee maanden doozbzagt / en dag op dag / een gedeelte daar van by my liet bzengen : dog het geen hem aanſtond / nam hy vooz ſig ſelven / en gaf het overige aan Mocreb-Chan wederom.

By het naſien van het goed / quam ook te vooz-ſchijn het bozſt-ſtuk en ſtozm-hoed / en andere fraaytzijheden / die hy vpt het mijne vooz den Koning gewonnen had / ſo dat my de weg / om dat den Ko-

Koning ſelfs aan te bieden / afgeſneden was. So dra ik die dingen ſag / nam ik de vryheyt / om den Koning te ſeggen / wat het myne was.

Na dat de Koning alle de goederen doorſien had / quam een ſeker Banjan deerlijk klagen / dat Mocreb-Chan hem ſijn dogter / onder voorgeven / dat ſy voor den Koning was / ontnomen / ſelfs mishandelt / en naderhand aan een Brammijn, die onder ſijn gevolg was / gegeven had: De man / die dus quam klagen / betuygde dat ſy alle ſchoonheyt / die hy opt geſien had / te boven ging. De ſaak onderſogt / en waar bevonden zijnde / wierd Mocreb-Chan gevangen genomen / en in handen van een groot Edelman gegeven / en den Brammijn veroordeeld / dat hem ſijne heymelijke leden ſouden afgeſneden worden. Die gevangen genomen word,

Eer dit voorviel / ging ik Mocreb-Chan verſchyde reyſen beſoeken / die my met ſchoone woorden beloofde / vry beleefd met my te handelen / myn vriend te ſullen zijn / en my regt te doen. Als hy nu om gemelde reden gevangen geraakt was / ſpraken ſijne vrienden dagelijks voor hem / en kregen hem weder los / onder beding / dat hy elk ſoude geven / 't geen hem toequam / en / indien hy ſijn leven lief had / toeſien / dat 'er geen klagten meer tegen hem quamen. In gevolge van dien betaalde Mocreb-Chan elk wat hy ſchuldig was / uytgenomen my / alſo hy my niet wilde betalen / maar myne lakens weder geven / daar ik / om eenig van hem / was het mogelijk / af te raken / na verlangde / maar hy ſtelde my van tijd tot tijd uyt / tot dat hy kort daar na / vertrok; want de Koning had hem in ſijne bedieninge herſteld / en hy maakte ſijn reys na Goa, om van daar een ſchoone Ballas-robijn, en andere fraaypigheden den Koning beloofd / te gaan halen. en weder ontſlagen, *Hawkins* konde van hem ſijn geld niet krijgen. onder wat beding.

III. AFDEELING.

Van des Mogols wiſpeltuurigheit, en Hawkins vermaak met de Heer Henrik Middelton, na de roode Zee; en van daar na Banſam, vervolgens na Engeland.

Mocreb-Chan niet tegenſtaande des Konings ordre, voldoet hem maar ten deele.

ALl mijn gaan en ſenden aan Mocreb-Chan, om mijn geld of laatſte / was vergeefs / ſo dat ik dus van hem bedrogen / genoodſaakt was / regt by den Koning te verſoeken / die ordre gaf / dat het geld voor hem ſoude gebragt worden: maar wat ook de Koning ordonneerde / hy volgde ſijn hoofd / en na dat alles gedaan had / wat ik konde / trok hy my 12500 Mamadies af: Want de grootſte man in dit Rijk / was ſijn vriend / en veele andere hielden het met hem / en moyden by den Koning / over het toelaten der Engelſchen in ſijn Land / alſo wy eens een voet hebbende / hem ſijn Land afnemen ſouden. De Koning droeg my ſulks voor / en wilde dat ik daar op ſoude antwoorden / waar op ik ſeyde: indien er iets ſulks was, dat ik het met mijn leven wilde goed maken, maar dat wy ſulke ſnoode menſchen niet waren, als wy van onſe vyanden beſchreven wierden, maar dat al dit ſeggen ſproot uyt het invorderen van mijn ſchuld, die ik egter niet krijgen konde.

Hawkins moet hem ſelven by den Koning verantwoorden.

Gevolg daar van.

Op dieſelve tijd / ſpraken alle de gunſtelingen des Konings / met welke ik dagelijks omging / en die ik aan mijn ſijde had / ten beſten van my / waar op de Koning laſt gaf / dat niemand in het toekomende / my diergelijke ſoude verwijten. Ik bediende my hier van / en verſogt den eerſten Staats-Dienaar / dat ik door ſijn toedoen aan het mijne mogt komen / die my met een bedrepping tot antwoord gaf: dat hy my, indien ik daar wederom van ſprak, ſoude doen betalen 100000 Mamadies, die de Koning om het aanhouden van my, had ſchade geleden, en om dat niemand wegens de Portugijſen durfde in Zee gaan: Dus moeſt ik ſwijgen / te

te meer / om dat ik wiſt / dat dit geld door die twee handen opgeſlokt was. Als nu door een openbare oorde bekend wierd / dat Mocreb-Chan, na Guzeratte, en vervolgens na Goa ſtond te vertrekken / en hy / gelijk de gewoonte is / quam om ſijn verlof te krijgen / quamen drie der voornaamſte kooplieden van Suratte, van den Koning een Hove ontboden / over ſekere ſaken / die ſy voor den Koning en den Vizir, verrigt hadden / juyſt op die tijd / als Mocreb-Chan ſijn affcheyd nemen ſoude / zijnde dus beſteld door de Portugijſen, Mocreb-Chan, en den Vizir: Want omtrent ſes dagen te voren / was 'er een brief met een preſent van veele rare ſaken aan den Koning gekomen / van den Portugijſen Vice-Roy; Waar in ſtond / dat de Koning van Portugaal, het ſeer qualijk nam / dat men de Engelſchen aanhield / alſo hy in een oude vriendſchap met ſijn Majeſteyt ſtond / en diergelijke / en byſonder / dat 'er een koopman aangekomen was / met ſeer ſchoone robijnen / wegende 350 Rotties, waar van 'er een neevens ging. Op deſe tijding verhaaſtede Mocreb-Chan ſijn reys / en quam met Vader Peniero, die met hem ſoude gaan / ſijn affcheyd nemen in tegenwoordigheyt van de Suratſe kooplieden / ſeggende tot den Koning: dat hy hoopte, dit en veele andere ſaken uyt handen van de Portugijſen te krijgen, en de Engelſche afbreuk te doen, en dat het groote ſchade voor ſijn Majeſteyt en deſelfs Onderſaten ſoude ſtrekken, indien hy de Engelſche meer liet in ſijne Havens komen. Dit geſeyd hebbende / ſpraak hy de kooplieden aan / verſoekende / dat ſy / die 'er beſt van konden ſpreken / den Koning van de ſchade / die 'er door geleden wierd / berigten ſouden; die daar op ſeyden / dat ſy wegens de Engelſche geſchapen ſtonden / alle in den grond te raken / en voortaan niet het minſte van buyten ſonde konnen inkomen / alſo de Portugijſen ſo ſterk in Zee waren / dat ſy niet uyt hunne Havens konden uyt of inkomen / welk / na hun voorgeven / enkelijk was / om dat men de Engelſche toeliet.

Nieuwe klagt en verſoek tegen de *Engelſche.*

De Koning luyſterd daar na,

Deſe woorden / neffens de winſt van dat geſteente / en de beloften der Vaders / van rare dingen te ſullen beſchikken / deeden den Koning tot belemmering van al mijn handel ſeggen: Laat'er dan geen Engelſche meer komen, en hy gaf met eenen aan Mocreb-Chan laſt / den Vice-Roy aan te ſeggen, dat hy voortaan geen Engelſche meer in ſijne Havens ſoude laten komen.

Ik ſag wel / dat niet raadſaam was daar ſchielijk in te vallen / en iets van den Koning te verſoeken / voor dat ſig na het vertrek van Mocreb-Chan, een bequame gelegenthey̆t op deed / alſo ik ſag / dat mijne vpanden / hoewel ſy veele vereeringen ingeſlokt hadden / ſo veele waren: Ik nam dan mijn tijd waar / om mijn verſoek den Koning voor te ſtellen / ondertuſſen vond ik het een en het ander / om hem te preſenteeren / alſo niemand met een ledige hand iets mag komen verſoeken. Ao dra ik mijn verſoek had voorgeſteld / ſtond hy toe / en gaf aan ſijn Vizir laſt / om een ordre, immer ſo breed als de voorgaande, voor my te laten opſtellen, en dat niemand ſoude beſtaan, daar tegen te ſpreken, alſo het ſijn wil en believen was, dat de Engelſche ſouden in ſijne Havens mogen komen.

Dog geeft ſtraks weder ander ordre.

Dus was ik voor die tijd weder verligt; Maar dit quam aanſtonds ter ooren van den Jeſuijt, want in het Hof van den Mogol, blijft niets verborgen / maar als men maar iets aan den ſchrijver van dien dag geeft / kan men het binnen een half uur daar na weten. Hier op ſond hy aanſtonds den ſpoedigſten bode / dien hy konde krijgen / met een brief aan Vader Peniero en Mocreb-Chan, waar in hy hen van het laatſt voorgevallene verſlag deed. Sy hier van verwittigd / beſloten na voorgaande overleg / hun reys na Goa niet voort te ſetten / voor dat ik weder ſoude overkant gewonnen zijn; tot welken eynde Mocreb-Chan ſijn verſoek-ſchrift aan den Koning / neffens een brief aan ſijn vriend / den grooten Vizir ſchreef / vertonende niet met de eer van den Koning te beſtaan /

Waar tegen weder gegewoeld word.

ſtaan / hem af te ſenden / indien hy niet naquam / 't geen hy den Portugijſen belooſd had / en dat hy ſijn reys ſoude moeten ſtaken / indien hy de laatſte order aan den Engelsman gegeven / niet quam in te trekken. De Koning deſen ontfangen en geleſen hebbende / week wederom van ſijn woord / en toonde meer werk van de beuſelingen / hem van de Vaders belooſd / te maken / dan van ſijn eer.

Ik ondertuſſen begeerig na een vollen uytſlag van deſe geheele ſaak / keerde my na Hogio Jahan, de Heer Opper-bevelhebber over het Koninklijk Paleys / (de tweede in rang van het Koninkrijk) dien ik verſogt om mijn vriend te blijven: Hy my beleefd / ging ten eerſten na den Koning / en maakte hem bekend / dat ik my bedroefd en miſnoegd was / dat Abdal Haſſan my de ordonnantie / van ſijn Majeſteyt aan my verleend / niet wilde uytleveren: Waar op hem de Koning (ik tegenwoordig / en niet ver van hem ſtaande) tot antwoord gaf: waar te zijn, dat de ordonnantie reeds verzegeld, en dus in ſtaat was, om aan my te konnen overgeleverd worden, maar dat hy op brieven van *Mocreb-Chan*, en na nader overweging van die ſaak, raadſaam geoordeeld had, my deſelve ten opſigt van de Havens van Guzeratte niet te laten volgen. Krijgt voorſpraak.

Dus raakte ik / heen en weer geſolt / in ſtaat van een rijk koopman / die al het ſijne op eenen boden waagd / en door toeval van onweder / of Zee-roovers teffens quijt raakt; Selfs ten opſigt van mijn levens-middelen / wierd ik doorgaans ſo bekrompen / dat die Abdal Haſſan my meer als eens tot beſchepd gaf: Ik weet wel, dat gy ſo benoodigd niet bent, want uw Meeſter betaald u alles, maar de Koning wiſt niet wat hy deed, als hy u iets gaf, daar hy van u moeſt ontfangen hebben; Waar op ik dan tot antwoord gaf / dat de Koning ſulks niet op mijn verſoek, maar op ſijn eygen believen gedaan had, en 't geen my van ſijn Majeſteyt gegeven was, my niet konde benomen Dog word alleſins beknibbeld.

De vrouws vrienden verſoeken, dat hy niet verder als Goa ſal gaan.

en vreesden haar niet meer te ſullen ſien / maakten ſy my de reys ſodanig tegen / dat ik hen moest toeſtaan / niet verder dan tot Goa, welk nog in Indiën was / te gaan / op dat ſy haar voor of na ſouden konnen komen beſoeken; en / om alle verdere ongemakken voor te komen / moeſt hen beloven / dat ik t'eeniger tijd na Portugaal of elders henen willende vertrekken / ſo veel aan myn vrouw ſoude maken / als de Portugijſen by hen ſtervende / aan de vrouwen gewoon zijn na te laten: Ondertuſſen wel wetende / dat myn vrouw met my willende gaan / alles van geene waarde was / werkte ik by den Jeſuijt upt / dat hy my twee paſpoorten ſoude beſchikken / de eene / om in Goa veylig te zijn / en vryheyt van Conſcientie te hebben / en om als een Portugijs in myn handel en koopmanſchap aldaar aangeſien te worden / (die ik aan myn vrouws vrienden wilde toonen); De andere ſoude zijn / om my vryheyt te geven / om met myn vrouw en goed na Portugaal, en vervolgens na Engeland te vertrekken / ſonder dat ik van myn vrouws vrienden ſoude konnen belemmerd worden; en met beding / dat al 't geen ik hen had toegeſtaan / van geen effect ſoude zijn / en dat ik / behoudens vryheyt van Conſcientie / voor my ſelven / ſoude mogen blijven of vertrekken / ſo als my goed dagt. Deſe laatſte paſpoort ſoude ik krygen tot Cambaya, welk by het vertrekken van onſe ſchepen nog niet gekomen was / maar met de naaſtkomende Fregatten ſtond over te komen.

Een Jeſuijt ſal hem paſpoorten beſchikken.

Die hy egter niet kreeg.

De Vaders waren genegen dit / en nog meer / voor my te doen / om my maar upt het Land te helpen / alſo ſy my quijt zijnde / getuſter dagten te ſlapen.

Mr. Bangham word afgeſonden.

Ondertuſſen kreeg ik tijding / dat'er drie Engelſche ſchepen tot Mocha gekomen waren / die buyten allen twijfel / als het de tijd van het jaar toeliet / koers na Suratte maken ſouden. Dit wierd my gewaarſchouwd van Bramport, door Nicolaas Bangham, die ruym ſes weken / voor my vertrokken was / om eenige ſchulden in te vorderen / en

met

met een brief / om deselve / indien het mogelijk was / na onse schepen te senden / en dus kennis van mijn wedervaren te geven.

Te dier tijd quam tijding / dat Mocreb-Chan van Goa te rug gekomen was / mede brengende voor den Koning verschepde fraaye en raare dingen / dog niet de Balaasse Robijn, also die na sijn seggen valsch was; immers hy verschoonde hem selven / dat hy den Portugijsen de waardy / daar sy den selven op schatteden / gevende / deselve van den Koning van minder prijs soude konnen gewaardeerd worden / en hy in dat geval / gelijk wel meermaals gebeurd was / het overige aan sijn been soude moeten knoopen. Ook verstond ik / dat Mocreb-Chan by de Portugijsen sijn genoegen / volgens 't geen hy verwagtede / niet gehad had. Op dieselve tijd wierd ook afgeset mijn vpand / de Vizir, also verschepde Edellieden over hem klaagden / dat sy veel ten agteren / en hen geen bequame plaatsen / tot het ontfangen van hun agterstal aangewesen waren; immers dat men hen op schrale en weerbarstige plaatsen weeg / en hy selfs van de beste plaatsen sig bediende / waar door sy dan kaal en beroopd geworden waren. Dese en diergelijke klagten gehoord zijnde / had hy genoeg te doen / om 'er het leven af te brengen / immers hy wierd afgeset / en gesonden na den Oorlog van Decan: In plaats van hem wierd tot eerste Staats-Dienaar aangesteld / eenen Gaihbeig, des Konings eerste Schat-meester / (een man / die na het uyterlijke veel werk van my maakte / en daar ik hem van noden had / altijd tot mijn dienst toonde genegen te zijn); Sijn dogter trouwde daar op den Koning / en was sijn Liefste / of de voornaamste Koningin.

Voorgevallene veranderingen aan het Hof van *Mogol*.

Dese Vizirs Soon en ik / waren seer goede vrienden / hy quam meermaals aan mijn huys / en was thans tot hooge eer-ampten by den Koning verheven. Als ik alle dese veranderingen gewaar wierd / en van verschepde plaatsen / seker berigt kreeg / van het komen onser schepen / overdagt ik

met

met eenen / dat de Mooren geen gewoonte hebben buyten giften en gaven / iets voort te setten / of uyt te voeren; weshalven ik mijn Makelaar uyt sond / om eenige juweelen voor de Suster en nieuwe Vrouw van den Koning / als ook voor desen nieuwen Vizir en sijn Soon / op te soeken.

Waar door hy weder toegang aan het Hof krijgd.

Tijding van drie *Engelsche* schepen tot *Suratte*.

Dese hier mede beschonken / begonden aan alle kanten de hand aan mijn saak te houden. Ondertussen quam met de Banjanen van Diu tijding tot Agra, dat men aldaar drie Engelsche schepen in 't oog had gehad / en drie dagen daar na / dat deselve reeds op de Ree van Suratte waren. Op dese tijding vraagde my de groote Vizir, wat fraayigheden ik voor den Koning had / dien ik toonde een robijn-ring / die ik seyde gekregen te hebben; Hy dien gesien hebbende / gebood my veerdig te maken / om met hem na het Hof te gaan / beloovende mijn versoek den Koning smakelijk te maken / en versekerde my / dat de Koning reeds gewonnen was.

En vryheyt van een Factorie.

Welk weder op het woord van een Hoveling,

Dus quam ik nog eens voor sijn Hoogheyt / daar mijn versoek-schrift wierd gelesen / en hy my ten eersten het opregten van een Factorie / en der Engelschen vry inkomen en handel tot Suratte toestond; Hy gaf met eenen aan den Vizir last / dat de ordonnantie ten spoedigsten soude worden opgemaakt / waar op de Vizir my een teken gaf / om mijn eerbiedigheyt te bewijsen / gelijk ik dan volgens lands gewoonte deed: Maar wat volgde hier op? Een groot Edelman / en naaste gunsteling van den Koning / de innigste vriend van Mocreb-Chan en Abdal Hassan, begon hier op den Koning aan te spreken / seggende: dat sulks toe te staan, het uyterste verderf van sijne Zee-kusten en Zee-varend volk zijn soude, gelijk sijn Majesteyt uyt verscheyde versoek-schriften sijner Ondersaten gebleken was; Dat het ook met de eer van sijn Majesteyt niet over een quam, sijne oude vrienden, de Portugijsen, te benemen, het geen hen was toegestaan, en dat al die voor de Engelsche sprak, niet wist wat hy deed, en indien hy het wist,

geen

geen vriend was van ſijn Majeſteyt.

Op de aanſpraak van deſen Edelman / wierd mijn verſoek wederom afgeweſen / en ik was mijn tijd en geſchenk quijt / want de Koning gaf tot antwoord: dat hy om de ongemakken, meermaals voorgekomen, mijn Natie geen koophandel in ſijne Zee-havens ſoude toeſtaan, maar dat hy my aangaande, indien ik in ſijn dienſt wilde blijven, ordre ſoude ſtellen, om 't geen hy my had toegeſtaan, tot mijn genoegen te doen hebben. Hy ſloeg dat af / ten ware de Engelſche volgens beloften in ſijne Havens mogten komen, en ſeyde voor mijn particulier, dat mijn Koning niet ſoude toelaten, dat ik gebrek leed; Derhalven verſogt ik nogmaals antwoord op des Konings brief; Hy hier over eenigen tijd met ſijn Staats-Dienaars raad gepleegd hebbende / ſond my een afſlagend antwoord toe. wierd ingetrokken.

Ik vertrok derhalven van Agra, op den 2 November 1611, zijnde in 1000 gedagten / wat weg ik beſt nemen ſoude: Want ik was in een gedenkige vreeſ / dat de Portugijſen, om van mijn goed meeſter te worden / my ſouden vergeven / en aan de andere ſijde / was het wegens den Oorlog niet veylig over Decan na Maſulipatan te gaan; Ook konde ik wegens de Turken, de weg niet over land nemen / en onder deſe trouwloose ongeloovigen te blijven / wilde ik niet. Hy vertrekt.

Den laatſten December 1611 quam ik tot Cambaya, daar ik ſekere tijding van onſe ſchepen tot Suratte kreeg / weshalven ik aanſtonds iemand te voet afſond / met een brief na deſelve / waar in voor ſekere waarſeyt (beveſtigd door het getuygenis van de Vaders tot Cambaya) berigtede / dat de Vice-Roy vier groote ſchepen / met eenige Galioenen en Fregatten gereed had / om haar te overvallen / en dat 'er een aanſlag / tegen den perſoon van de Heer Henrik Middelton lag / waar van de Vaders my verſogt hadden / hem te waarſchouwen; Dog naderhand bevond ik / dat dit maar een vond van hen was / om hem een vreeſ aan te En komt tot *Cambaya*. Send iemand uit de *Engelſche* ſchepen, met een waarſchouwing, die egter vals bevonden wierd.

te jagen / en also te doen vertrekken. Ik schreef ook / dat wat my selven aanging / ik mijn reys na huys soude nemen / door hulp der Portugijsen, want dat had ik mijn vrouw en broeder / thans by my zijnde / beloofd / en dus misleydde ik hem en de Vaders / tot dat ik sekere tijding soude hebben / om veylig te konnen aan boord komen / welk ik versekerd was te sullen konnen doen / so dra op mijn brief bescheyd kreeg: Ondertussen deed ik alles wat ik konde / om haar broeder te doen vertrekken / gelijk hy ook twee dagen daar na deed / sonder te denken / dat ik in 't sin had / scheep te gaan. Ik had onderwijlen Nicolaas Ufflet gesonden / om de weg op te doen; Dese twee dagen gereyst hebbende / ontmoetede Capiteyn William Sharpeigh, Mr. Fraine en Huyg Greete, van de Heer Middelton na my gesonden / welk my geen kleyne vreugde veroorsaakte.

Sond *Ufflet* voor uyt,

Ik dan verstaande waar de leg-plaats was / (die de Heer Henrik Middelton wonderbaarlijk had uytgevonden / en by niemand van dat land tot nog toe bekend was) stond verwonderd / en dankte God / want indien die plaats niet was uytgevonden / was het my onmogelijk geweest / aan boord te komen; Weshalven ik my selven met alle spoed gereed maakte / en den 18 January 1611 (volgens de gemeene rekening 1612) van Cambaya vertrok / en den 26 dito binnen scheepsboord quam / alwaar ik van de Heer Henrik Middelton, met de grootste beleefdheyt ontfangen wierd.

en komt selfs by de Heer *Middelton* aan boord.

Den 11 February vertrokken wy van gemelde plaats / en quamen den 16 tot Dabul, alwaar wy een Portugijs schip en Fregat / en daar uyt veel goed namen.

Vertrekt met hem. Komt tot *Dabul*. Nemen een schip.

Den 5 Maart verreysden wy na de Roode Zee, met oogmerk / om ons van de hoon / ons door de Turken, en die van den Mogol aangedaan / te wreeken / daar wy dan den 3 April aanquamen. Hier vonden wy drie Engelsche schepen / daar Capiteyn Johan Saris Opper-hoofd van was.

Komen in de *Roode Zee*.

Als

Als wy onse saken in de Roode Zee verrigt hadden / gingen wy den 16 Augusti daar van daan / onder zeyl / en quamen den 19 October, tot Tecu op Sumatra; Onse saken aldaar verrigt hebbende / vertrokken wy by nagt daar van daan op den 20 November, doch raakten drie uuren verder nog in die selve nagt / op een bank van koraal / hebbende ontrent drie vadem water / doch raakten 'er door Gods bysondere goedheyt weder af; ondertussen moesten wy wegens eenige lekken / weder keeren / daar wy waren van daan gekomen / alwaar wy / om by de lekken te konnen komen / het goed / welk al eenigsins beschadigd was uyt het schip ligteden / sonder tijd verspuyn alles te regt bragten / en den 8 December van daar vertrokken / en den 21 dito tot Bantam quamen; De Heer Henrik Middelton vond hier geen koopmanschap / om te konnen laden / en van dat jaar na huys te keeren / so dat hy genoodsaakt wierd daar te blijven. Ik sloot mijn rekening met hem / so als hy het goed vond / en bragt mijn goed over in het schip Salomon, die hier op sijn reys lag / en niet meer als nog een weynig bragt afwagtede; maar ik mogt'er selfs niet inkomen / doch Capitein Saris, dien ik'er voor dank / nam my in de Thomas, en men beloofde so veel mogelijk met dese twee schepen by malkander te blijven.

Vervolgens tot *Tecu.*

Rampen.

Bantam.

Daar hy op een ander schip over gaat.

Den 13 January 1613, gingen wy van daar onder zeyl / en quamen den 21 April op de Ree van Saldania, doch wy hadden wel 200 mijlen ver van die kaap / veel vuyl weder en contrarie winden. Hier vonden wy vier zeylen van Hollanders, die een maand voor ons van Bantam vertrokken waren: Sy betoonden ons groote beleefdheyt / bysonder my / om dat sy uyt hunnen Agent, die tot Masulipatan lag / veel van mijn grooten staat en aansien in Indiën, gehoord hadden. Ruym agt dagen daar na / quam hier in vallen de Expedition, waar mede ik twee dagen na hun aankomst een brief van uwe Eerweerdigheden kreeg.

Saldania. &c.

So-dra de wind ons begon te dienen / maakten

wp zepl / en vertrocken van Saldania, op den 21 Mey, &c.

IV. AFDEELING.

Kort berigt van des grooten Mogols vermogen, rijkdom, regeering en wijs van doen, door Capiteyn Hawkins ten deele geſien, en ten deele uyt de Hoofd-Amptenaren verſtaan.

Waar uyt iemand ſijn rang by den *Mogol* heeft.

VOor eerſt moet men weten / dat hier veele Vorſten / Hertogen / Marquiſſen / Graven / Burg-Graven / Baronnen / Ridders / Schild-knapen / Edel-lieden en Rentiers zijn: Dog daar alle deſe by de Chriſtenen gerekend worden na hun ſtaat / hebben ſy hier hun ſtaat en aanſien / na het getal hunner paarden / uytgenomen die de Koning boven andere wil begunſtigen / en van hem met den naam van Chan en Immirza, vereerd worden.

Benamingen van *Sultan*, *Chan*, en *Immirza*.

Niemand / als des Konings Soonen / heeft den naam van Sultan; Chan, is by de Perſianen ſo veel geſegd / als Hertog; Immirza is de eernaam van des Konings broeders kinderen.

Hoe veel paarden elk na ſijn rang heeft.

Die op de lijſt van 12000 paarden (rupters) ſtaan / zijn de naaſte van den Koning / en worden daar onder gerekend de Koning / ſijn Moeder / de oudſte Soon / en nog een die van het Koninklijk bloed van Uzbeck is / bekend met den naam Chan Azam. De Hertogen ſtaan op de lijſt van 9000 rupters / de Marquiſſen op die van 5000 / de Burg-graven op 2000 / de Baronnen op 1000 / de Ridders op 400 / de Schild-knapen op 100 / gemeene Edel-lieden op 50 / en de Ieomans op 20 en minder.

Rang der *Manſibdars* (Heeren).

Alle die ſo veele rupters onder hen hebben / worden Manſibdars, of mannen van middelen / of in 't gemeen Heeren genaamd; Deſe zijn ten getale van 3000 / te weten / vier van den eerſten rang / de Koning / ſijn Moeder / Sultan Peruis, de Kroon-Prins / en Chan Azam; Die van den tweeden / hebbende 9000 rupters / welke zijn / Sultan Chorem, (des Konings derde Soon) Chanchanna en

Ke-

Kelich Chan; Agtien van de lijſt van 5000 ruiters/ te weten/ Haſuff Chan, Chan Ichan, Abdula Chan, Raga Manging, Ray Durga, Raga Surſing, Ramadas Rechuwa, Raga Baſſu, Emirel Umera, Mahabet Chan, Chan Dowran, Sedris Chan, Hogio Bey Mirza, Mirza Cazi, Ettebar Chan, Abulfet Dekenny, Jelem Cully Chan, Sheik Ferid: Van die van 3000 waren 'er 22/ te weten Chan Alem, Imirza Ereg, Imirza Darab, Hogio Jahan, Hogio Abdal Haſſan, Mirza Gaysbey, Mirza Schemchadin, Mirza Chadulla, Seffer Chan, Kazmy Chan, Mirza Chin Kelich, Saif Chan, Lalla Berſingdia, Mirza Zeady, Mirza Aly Ecberchuly, Terbiat Chan, Mirza Laſchary, Mirza Charucogly, Mirza Ruſtem, Ally Merdon Badur, Tasbey Chan, Abulbey. De overige van 2000 tot 20 paarden/ waren 2950.

Daar waren nog 5000 ruiters/ die by de maand voor ſes tot een paard toe betaald wierden; Deſe noemde men Haddies. Tot het Hof en Veld-togt worden onderhouden 36000 menſchen/ waar onder behooren dragers/ konſtapels/ water-dragers/ lakkeyen/ ſtal-knegts/ oppaſſers op de Olyfanten/ jongens/ tente-beſorgers/ koks/ ligt-dragers/ tuyn-mans/ en oppaſſers op alle ſoorten van beeſten; Deſe worden uyt des Konings ſchat-kiſt ter maand betaald/ met 10 tot drie Rupies. (elke Rupie is twee ſchellingen ſterlings/ of als andere willen/ twee ſchellingen en drie ſtuyvers/ of wel twee ſchellingen/ en ſes ſtuyvers). Hof-bedienden.

Alle de Capiteynen van den Mogol, moeten ſeven dagen te voren gewaarſchuwd zijnde/ gereed hebben van 12 tot 20000 paarden/ (elke ruyter gereekend op drie Leckes) welk dan 300000 ruiters uytmaakt/ die op de wedde van hunne heerſchappen hen toegelegd/ deſelve onderhouden moeten. Ongemeen veel ruyters.

Des Konings jaarlijks inkomen uyt ſijne kroons-landen is 50 Crou's (Korrours) Rupie; elke Crou is 100 Leckes, en elke Lecke is 100000 Rupies. 's Konings inkomſt.

Groote van ſijn Land.

De omtrek van ſijn Land / behelsd een wijdte van twee jaren repſens met een Caravaan, gerekend van Candahar na Agra; Van Sougtare in Bengale na Agra; Van Decan na Agra; Van Suratte na Agra, en van Tatta in Sinden tot Agra; want Agra is gelijk als het hert en middelpunt / van alle ſijne Koninkrijken.

Afgedeeld in vijf Koninkrijken.

Sijn geheele Rijk is afgedeeld in vijf groote Koninkrijken; 't Eerſte word genaamd Pengah, daar Lahor de Hoofd-plaats van is; Het tweede is Bengalé, alwaar Sonargham de Hoofd-plaats is; Het derde is Malua, hebbende Ugam tot een Hoofd-plaats; Het vierde is Decan, alwaar Bramport de Hoofd-plaats is; Het vijfde is Guzeratte, hebbende Amadavar tot een Hoofd-plaats: De Hoofd-plaats of verblijf-plaats der Koningen van Indiën, word genaamd Delly, alwaar de Mogol bevestigd Koning is / en de kroonings plegtigheden verrigt worden.

Kaſteelen.

Daar zijn ſes byſondere kaſteelen / Agra, Guallier, Nerver, Ratambour, Haſſier en Rougtaz. In alle deſe worden ſijne ſchatten bewaard.

De vyanden van *Mogol*.

In ſijne Landen heeft hy drie Aarts-vyanden of Rebellen / die hy met al ſijn magt niet kan bedwingen / te weten / Amberry Chapu in Decan; Bahadar van Malua, eertijds een Koning / de ſoon van Muzafer in Guzeratte, en Raga Rahana.

Sijn kinderen en vrouwen.

Hy heeft vijf Soonen / Sultan Couſſero, Sultan Peruis, Sultan Chorem, Sultan Shariar en Sultan Bath, twee dogters / 300 wijven / waar van 'er vier de voornaamſte en als Koninginnen zijn / te weten / Padasha Banu, dogter van Chanchanne; Naore Mahal, dogter van Gays Beyge; de derde een dogter van Seinchan, en de vierde een dogter van Hakim Hamaun, broeder van ſijn vader Ecber Padasha.

Sijn ſchat in goude

Sijne ſchatten beſtaan / voor eerſt in allerley goude munt:

Daar zijn 60 Leckes van Seraffins Ecberi, elk ſtuk van 10 Rupies. 20000 Stuks van een andere munt / elk van 1000 Rupies. 10000 Stuks half

ſo

ſo groot. 30000 Stuks / elk van 20 Toles ; (een Tole is een ſilvere Rupia Chalanny , en 10 ſulke Toles maken in waardy eene van goud uyt) 25000 van deſelve ſoort / half ſo groot / en 50000 van deſen Koning gemunt / elk van vyf Toles.

In ſilvere munt : 13 Crous , of 1300 Leckes. 50000 Stuks / elk van 100 Toles , gemunt van Selim Sha. Een Lecke van 50 Toles. 40000 Stuks / elk van 30 Toles. 30000 Stuks / elk van 20 Toles. 20000 Stuks / elk van 10 Toles. 25000 Stuks / elk van vyf Toles. Twee Leckes van fekere munt / genaamd Savoy , van een Tole en een quart. Een Lecke van Jagaries , waar van vyf / ſes Toles uytmaken. Hier van ſoud'er meer gemunt zyn / maar het wierd verboden. en ſilvere munt.

In allerley juweelen : Anderhalf Batman Diamanten, ruw van allerley groote en kleyne ſoorteeringen / dog de minſte van derdehalf Carat , (elke Batman is 55 pond gewigt / uytmakende 82 en een half pond Engels gewigt). 2000 Stuks Ballaaſſe Robijnen, groote en kleyne / goede en quade : 12 Batmans allerley paarlen ; Twee Batmans van allerley ſoort van Robijnen. Vyf Batmans allerley Smaragden. Een Batman Eſmines (een geſteente / dat uyt Cataya komt). 5000 Stuks Emen, een rood geſteente. Van Coraalen, Topaaſen, en diergelyke ſoort is'er een ontelbare menigte. In juweelen.

In juweelen / in goud gewrogt : 2200 Duytſe leemmers met koſtelyke geveſten en ſcheeden / beſet met allerley koſtelyke geſteentens. 2000 Pooken van tweederley ſoort. 500 Met koſtelyke ſteenen beſettede goude trommel-ſadels / die ſy by het vogel-bangen gebruyken. 2900 koſtelyke hoofd-cieraden / waar in ſy hunne plumen ſetten. 1000 Goude en ſilvere ſadels met geſteenten beſet. 25 Teukes (dit zyn vergulde Lancien met geſteenten vercierd) die gedragen worden / als de Koning ten Oorlog gaat. 20 Kittaſoles van ſtaat / of Sonſchermen : Niemand in ſyn Rijk mag diergelyke voor hem laten dragen / als de Mogol alleen. Vyf zetels van ſtaat / drie van ſilver en twee van goud ; En met juweelen beſette ſtukken.

en van minder ſoort / ook van ſilver en goud 100 ſtuks. 200 koſtelijke ſpiegels. 500 Drinkbekers / waar onder 50 / die ſeer koſtelijk zijn / zijnde van een robijn / van een Smaragd / van Eshim, van een Turkſche geſteente / en diergelijke. 100 Wijnvaten / die ſchoon / koſtelijk / en met juweelen beſet zijn. Paarlen en andere koſtelijke ſnoeren / en ringen met koſtelijke Diamanten / Ballaaſſe robijnen / andere robijnen en oude Smaragden / een oneyndig getal / welk niemand als de bewaarder weet. 2000 Batmans, allerley ſilverwerk van ſchotels / bekers / kelken / koel-vaten ; En 1000 Batmans van allerley gewrogt goud.

Paarden, Olyfanten, Kameelen, &c.

Hy houd 12000 paarden / te weten / 4000 Perſiaanſche, 6000 Turkſche, en 2000 Kiſmyrſche. 12000 Olyfanten / waar van 'er 5000 met tanden of mannetjens / en 7000 wijfjens en jonge zijn. 2000 Kameelen. 10000 Oſſen voor de wagens en tot andere dienſten. 1000 Muyl-eſels. Een ſoort van gepten tot vermaak / ten getale van 3000. 400 Lijnren om mede te ſpeelen. 400 Jagt-honden / ſo wind-honden als andere. 100 Tamme Leeuwen. 500 Buffels. 4000 Allerley valken. 4000 Duyven tot vermaak van de vlugt / en 4000 allerley ſang-vogels.

Geweer.

Geweer van allerley ſoort / voor 25000 man / kan in een uur tijds worden gelevert.

Sijn dagelijkſe uytgaaf.

Sijn dagelijkſe uytgaaf voor ſijn eygen perſoon / wel verſtaande om al ſijn vee / en daar onder eenige wepnige koninklijke Olyfanten / te voeden / en alle andere onkoſten / van kleeding / leeftogt en andere klepnigheden voor ſijn huys / bedraagd 50000 Rupien 's daags.

De onkoſten omtrent ſijne wijven beloopen dag by dag 30000 Rupies.

Al dit gemelde van ſijne ſchatten / uytgaaf en maandelijkſe betaling / raakt ſijn Hof of kaſteel van Agra; Alle de boven-gemelde overige kaſteelen hebben inſgelijks hunne byſondere ſchat-kamers / uytgenomen Lahor, welk daarom ook niet genoemd wierd.

De

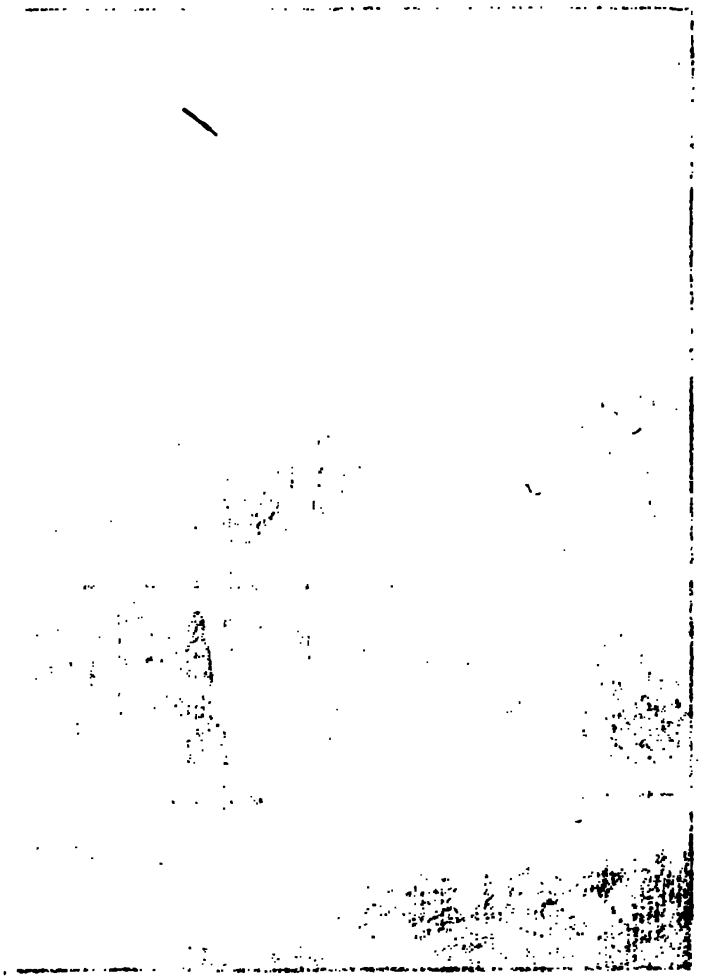

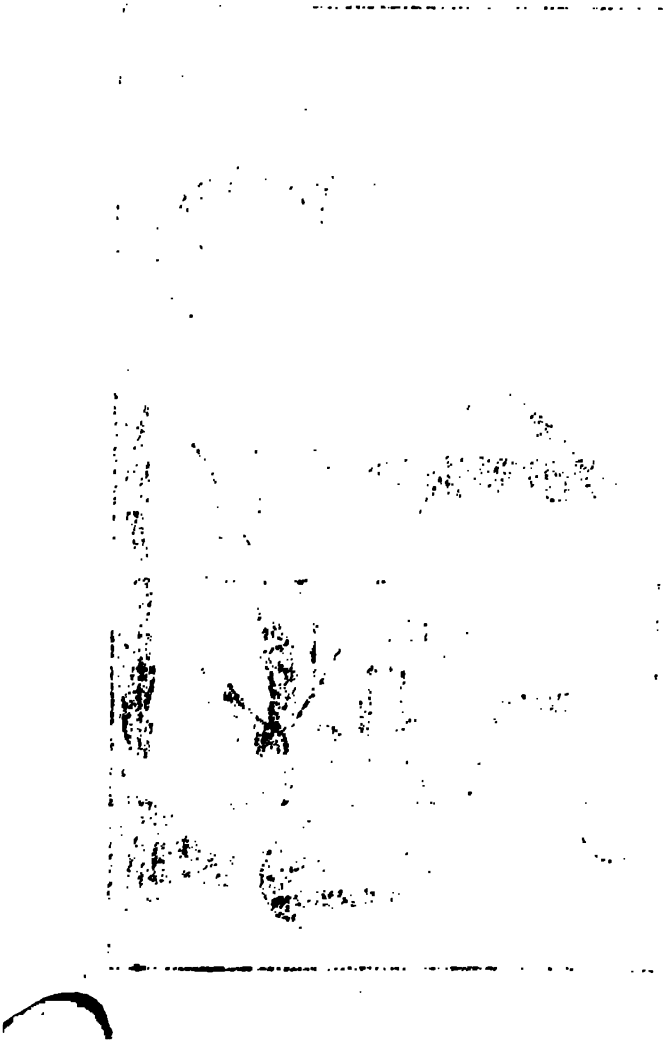

De gewoonte van deſen Keyſer Mogol is de 't Goed der Edellieden vervalt aan den *Mogol*.
atten van ſijne Edellieden na ſig te nemen / ſo
deſelve overleden zijn / en aan deſſelfs kinde-
/ van de nalatenſchap te geven ſo veel hem be-
d ; edog hy handeld'er gemeenlijk vry wel me-
/ en laat haar in 't beſit van hun vaders Land
ven / welk hy onder hen deeld / dog de meeſte
egenthept toond hy voor den oudſten ſoon / die
verloop van tijd / wel wederom de geheele tijtel
n ſijn vader gegeven word. Dus gebeurde hy
n tijd / dat een groot Indiaans Vorſt / een
yden, Raga Gaginat genaamd / overleden zijn-
/ de Koning deſſelfs goederen aanſloeg / en daar
halven de juweelen en andere ſchatten / 65 Mau-
s (elk van 25 pont gewigt) aan goud bevond.

Het is ook ſijn gewoonte / dat van alle ſoorten Hy ſiet dagelijks een gedeelte van ſijne ſchatten.
ner ſchatten / uytgenomen gemunt geld / wel
eſtaande van allerley ſlag van beeſten / en 't geen
eder van eenige waardy is / dagelijks een kleyn
deelte vertoond word ; tot welken eynde alles in
60 deelen verdeeld is / ſo dat hy dagelijks een ſe-
r getal van Olyfanten / Paarden / Kameelen /
omedariſſen / Mupi-eſels / Oſſen / &c. als ook een
der gedeelte van ſijne juweelen ſiet ; welk het ge-
eele jaar door duurd / ſo dat het geen heden voor
em gebragt is / van hem niet wederom geſien
ord / voor dat volle 12 maanden na die dag ver-
open zijn.

Hy heeft 300 Koninklijke Olyfanten / op welke Koninklijke Olyfanten hoe vertoond,
y ſelfs rijd ; Als deſe voor hem gebragt worden /
omen ſe met een groote ſtatie te voorſchyn ; want
oor hen gaan 20 of 30 mannen met kleyne baa-
en / en ſy zijn ſelfs behangen met koſtelijke dek-
els / 't zy van goud-laken / of koſtelijk fluweel ;
gter elken volgd het wijfjen / met ſijn jong of
ongen / die als ſakkepen / ten getale van ſes / ſe-
en / en ſomtijds wel tot agt of negen agter aan
omen.

Deſe Olyfanten en het ander vee / is onder ſijne en onderhouden worden.
Edellieden en Vee-hoeders verſpreyd / waar voor de
Koning hen een ſekere ſomme toelegd / hoewel ſom-

mige van die meer verteeren / dan 'er voor gegeven word. Dese Koninklijke Olyfanten eeten dagelijks voor 10 Ruppies aan ſuyker / boter / koorn en ſuyker-ried; Sy zijn ook meeſt fraayer / goed-aardiger en makker als de andere / en ſodanig gewend / dat ik met mijne eygen oogen geſien heb / dat als de Koning een ſijner joontjens / een kind van ſeven jaren / gebood den Olyfant te naderen / en ſig met deſſelfs ſnuyt te laten opnemen / de Olyfant hem opvattede / en aan ſijn op-paſſer / die hem met ſijn haak beſtierde / overgaf; Even het ſelve deed hy daar na aan veele andere kinderen. Als het de beurt is / deſe Olyfanten te vertoonen / krijgen de op-paſſers op deſelve / ten zy dat ſy het weten te verſchoonen / dapper krijven / wanneerſe mager en ongedaan ſien; en daarom poogd elk / gelijk ook de andere Vee-houders / al is het met hun eygen ſchade / 't geen hem aanbevoolen is / ſo wel gedaan te vertoonen / als mogelijk is.

Sijn Jagt met een gevolg van 200000 menſchen.

Als de Koning eens upt-rijd of op de jagt gaat / beſlaan de tenten wel ſo veel plaats / als de omtrek van Londen is / en nog meer; en ik mag met waarheyt ſeggen / dat die deſen optogt volgen / wel een getal van 200000 menſchen uytmaken / alſo hy daar van alles / gelijk als in een ſtad / han voorſien worden.

Groote magt van denſelven.

Dese Koning word ten opſigt van ſijn rijkdom / ſijn groot Land en krijgs-troepen / geoordeeld / de grootſte van het Ooſten te zijn / byſonder als men daar het groot getal van ſijne paarden / Olyfanten Kameelen en Dromedariſſen by voegd: Want de Olyfanten van hem ſelven / en die van ſijn Adel / zijn ten getale van 40000 / waar van de helft ten Oorlog bedreven is; en deſe zijn wel de verſtandigſte onder alle beeſten; Een ſtaaltjen / dat my voor de waarheyt vertelt is / hoewel het vry vreemd ſchijnd / moet ik deſen aangaande aanroeren.

40000 Olyfanten.

Een ſtaaltjen van derſelver vernuft.

Een Olyfant hebbende een grooten togt gedaan / was onderwegen door ſijn beſtierder niet wel gehandeld / dien hy op ſekeren tijd omtrent hem vond leg-

leggen ſlapen / dog ſo verre / dat hy hem niet konde verepken; Hy nam dan een van de groene rieden / die deſelve hem te eeten had voorgelegd / ſpleet die met ſijn tanden midden door / vattede het een eynd daar van met ſijn snupt / ſtak het ander eynde na die karel toe / die vaſt lag en ſliep / en als hy den ſelven ſijn muts van het hoofd geſtooten had / draapde hy het ried in deſſelfs hayr (alſo de Indianen hun hayr lang dragen / gelijk de vrouwen) ſo vaſt / dat hy hem konde ſo ver na ſig halen / dat hy hem met ſijn snupt verepken konde / en ſo ver gebragt hebbende / aanſtonds het leven benam.

Hy heeft ook een onevndig getal Dromedariſſen, een ſoort van kameelen / die vry ſnel zijn / en daar men met grooten ſpoed een grooten weg / om ergens een ſtad te overvallen / kan voideren / gelijk de vader van den tegenwoordigen Koning eens deed: Want als ſijne vyanden meenden / dat hy tot Agra was / quam hy door hulp deſer Dromedariſſen / in de tijd van negen dagen / met een troep van 12000 uytgeleſene mannen / hebbende Chan-Channa te dier tijd / tot ſijn Veld-Overſte / voor Amadavar; Die dag was tot een veld-ſlag aangeſteld / dog als buyten alle verwagting / de aankomſt des Konings geboodſchapt wierd / raakten de Guzeratters aanſtonds ſodanig buyten ſtaat van tegenweer / dat ſy door die tijd geſlagen en overwonnen wierden: Maar de tegenwoordige Koning Selim Padasha heeft ſijne voornaamſte Bevel-hebbers / die Rasbooten, of Heydenen, of Indianen waren / verſet / en Mahometanen (ſlap-hertige menſchen / die geen beſlupt konnen nemen) in derſelver plaats aangeſteld: ſo dat het geen ſijn vader Ecber Padasha van de Decaners had gewonnen / de tegenwoordige Koning voor 's hands begind te verlieſen.

Dromedariſſen, die ſeer ſnel zijn.

Een ſtaaltjen daar van.

Hy heeft nog maar wepnige Bevel-hebbers / van ſijn Vader veel geagt / overig gehouden / alſo deſelve hem / wanneer hy tegen ſijn Vader opſtond / hem niet wilden ten dienſte ſtaan / niet konnende

Hy ſtond door rebellie tegen ſijn Vader op.

goed keuren / dat hy ſijn Vader na het leven ſtondt en voor ſijn rijd / tot de kroon meende te komen: Want deſe Soon in Attabaſe, een Hoofd-plaats in een Rijk Porub genaamd / maakte ſig met 80000 paarden op / om / terwijl de Vader met die van Decan Oorloogde / Agra in te nemen / en ſig meeſter van de ſchatten te maken; De Vader dit verſtaande / ſtond van ſijn togt af / en quam / om ſijn eygen plaats te bewaren / na hupgs. De Koning had voor ſijn optogt oydre gegeven aan ſijn Soon / om met ſijne by-hebbende Troepen tegen Aranna, of Rabanne, den grooten Rebel tot Malua, op te trekken; Deſe nu met dien Rebel ſprekende / kreeg van hem tot antwoord / dat hy hem niet als slagen te halen waren / en dat hem beter ſoude zijn / terwijl ſijn Vader na Decan was / op Agra los te gaan / en ſig meeſter van deſſelfs ſchatten en Rijk te maken / alſo 'er niemand was / die hem konde tegenſtaan; Deſe raad wierd van dien Hoofd gevolgd / die dan voornam het ſelve upt te voeren / maar de ſchielijke overkomſt deſs vaders / daar van / gelijk ſegd / verſtendigd / ſneed hem de weg af: De Vader dan tot Agra gekomen zijnde / liet aanſtondts ſijn Soon weten / dat hy ſoude komen / om ſig voor ſijne voeten neder te werpen / en aan ſijne genade over te geven / om met hem te doen / ſo als hem goed dagt / of tegen hem een veldſlag te komen wagen: Maar de Soon wel wetende / hoe groot het vermogen van ſijn Vader was / vond raadſaamſt ſig te onderwerpen / en deſs Vaders genade af te wagten / gelijk hy deed; edog na eenige ſmaad en gevangenis / wierd hy binnen korten door tuſſen-ſpraak van verſchepde vrienden / ſijn Moeder / Susters en andere weder ontſlagen.

Die hem tot onderdanigheyt bragt,

ont-erfde.

Terwijl deſe Selim Padasha ſijn rebellie voortſettede / ont-erfde hem de Vader / en liet deſſelfs oudſten Soon Coſſero, tot Rijks-erfgenaam uproepen / alſo ſijne eygene jonger Soons / de Broeders van Selim, alle in Decan en Guzeratte, door den Oorlog geſneuveld waren; Maar niet lang daar na ſtierf de Vader / die op ſijn dood-bed Selim

lim alles vergaf / en in het beſit van alles herſtelde: Maar Coſſero reeds voor Rijks erfgenaam uptgeroepen / ſtond met een groot leger tegen ſijn Vader op / dog konde het tegen hem / veele dupſenden aan beyde ſijden omgekomen zijnde / niet uptharden / en wierd gevangen gekregen / en dus in des Konings Paleys opgeſloten / daar hy / door oyde van ſijn Vader geblind zijnde / als noch bewaard word: (Uyt de Reys-beſchrijving van Thomas Roe blijkt, dat hy niet was geblind, en naderhand weder ontſlagen is). Na die tijd / zijnde reeds agt jaren verloopen / heeft hy alle ſijne Soonen / aan die t' ſamen-ſweering baſt / op allerley wijſe ter dood overgegeven: Want de eene wierd gehangen / een ander geïmpaleerd / een ander onthoofd / en een ander van de Olyfanten verſcheurd; vervolgens heeft hy in ruſte geregeerd / maar wierd van een groot gedeelte ſijner Onderſaten / niet ſeer bemind / maar wel gevreesd.

dog alles voor ſijn dood vergaf.

Deſes ſoon beoorloogd hem, dog ſchiet te kort.

De overige ſoonen van hem werden alle gedood.

Hy heeft de gewoonte van tweemaal jaarlijks / gelijk reeds aangeroerd is / op de jagt te gaan. Als hy ſijn togt beginnen wil / en uyt ſijn Paleys tredende / te paard gaat ſitten / kan men weten / dat hy ten Oorlog gaat: maar als hy op een Olyfant of Palankijn gaat ſitten / is het maar om op de jagt te gaan.

Terwijl ik een van de Hovelingen was / heb ik verſcheyde wreedheden ſien uytvoeren. Dikmaal in de week liet hy de kloekſte Olyfanten voor hem t' ſamen vegten: Het gebeurd nu menigmaal / dat by die gelegenthey't / dat deſelve inkomen of weggaan / menſchen om hals raken / of deerlijk gequetſt worden. Als iemand nu dus gequetſt is / (hoewel niet ſonder hoop van opkomen) word deſelve aanſtonds door oyde van den Mogol in de rivier geworpen: Helpt hem, ſegd hy / aan kant, want ſo lang hy leefd, ſal hy niet nalaten, my te vervloeken, en daarom is het beter, dat hy ten eerſten ſterft. Dit heb ik meer als eens geſien.

Wreedheyt van den *Mogol*, in verſcheyde ſtaaltjens.

Hy heeft vermaak / om met ſijne eygene oogen de menſchen door Olyfanten te ſien verſcheuren.

By

By mijn tyd veroordeelde. hy sijn geheym-schry-ver ter dood, enkelijk om dat hy geloofde dat Chan-Channa, aan den Decan, den naam van Koning soude gegeven hebben/ (hoewel dese ontvoden/ en daar over ondervraagd/ sulks ontkende) want de Koning geen patientie hebbende/ om na-der te ondersoeken/ stond van sijn zetel op/ gaf hem een doodelijke wond/ en vervolgens over/ om van de Olyfanten te laten verscheuren.

Insgelijks geviel het omtrent een mijner by-sondere vrienden/ (een man van aansien) die over des Konings kleer-kas/ alle wolle lakenen/ aller-ley koopmanschappen/ en de porceleyne (Chinee-sche) schotels opsigt had/ dat een van die schotte-len/ die 90 Rupien, of 45 Realen van agten ge-kost had/ en seer fraay was/ door ongeluk quam te breken/ alsoo se by een sekere togt van den Ko-ning/ neffens ander goed op een kameel ingepakt was/ die gestruykeld en gevallen zijnde/ alles in stukken raakte.

Dese Edelman/ wel wetende/ dat de Koning daar meer werk van maakte/ dan van al het an-dere/ sond ten eersten een sijner getrouwste Die-naars over land na de porceleyn-bakkery/ om een ander in plaats te soeken/ met die hoop/ dat de-selve met een/ de voorgaande gelijk/ te rug sou-de komen/ eer de Koning op die schotel soude den-ken/ maar het viel juyst anders uyt: want na twee jaren begon de Koning op die schotel te den-ken/ eer die knegt te rug gekomen was. Als nu de Koning verstond/ dat de schotel gebroken was/ wierd hy so verwoed/ dat hy den Edelman liet voor hem brengen/ en van twee mannen 120 sla-gen met twee groote sweepen van koorden geven/ en vervolgens van sijn poortiers/ welker werk dat is/ met hunne kleyne kluppels so lang slaan/dat 'er verscheyde van in stukken raakten/ welk ten minsten van 20 derselven sodanig wierd uytgevoerd/ dat de arme man geloofd wierd dood te zijn; Dit gedaan zijnde/ wierd hy by de voeten weg ge-sleept/ en in het gevangen-huys gebragt. Des an-

goed keuren / dat hy ſijn Vader na het leven ſtond / en voor ſijn tijd / tot de kroon meende te komen: Want deſe Soon in Attabaſe, een Hoofd-plaats in een Rijk Porub genaamd / maakte ſig met 80000 paarden op / om / terwijl de Vader met die van Decan Oorloogde / Agra in te nemen / en ſig meeſter van de ſchatten te maken; De Vader dit verſtaande / ſtond van ſijn togt af / en quam / om ſijn eygen plaats te bewaren / na huys. De Koning had voor ſijn optogt oydre gegeven aan ſijn Soon / om met ſijne by-hebbende Troepen tegen Aranna, of Rabanne, den grooten Rebel tot Malua, op te trekken; Deſe nu met dien Rebel ſpreekende / kreeg van hem tot antwoord / dat by hem niet als ſlagen te halen waren / en dat hem beter ſoude zijn / terwijl ſijn Vader na Decan was / op Agra los te gaan / en ſig meeſter van deſſelfs ſchatten en Rijk te maken / alſo 'er niemand was / die hem konde tegenſtaan; Deſe raad wierd van dien Boſt gevolgd / die dan voornam het ſelve upt te voeren / maar de ſchielijke overkomſt des vaders / daar van / gelijk ſegd / verſtendigd / ſneed hem de weg af: De Vader dan tot Agra gekomen zijnde / liet aanſtonds ſijn Soon weten / dat hy ſoude kiesen / om ſig voor ſijne voeten neder te werpen / en aan ſijne genade over te geven / om met hem te doen / ſo als hem goed dagt / of tegen hem een veldſlag te komen wagen: Maar de Soon wel wetende / hoe groot het vermogen van ſijn Vader was / vond raadſaamſt ſig te onderwerpen / en des Vaders genade af te wagten / gelijk hy deed; edog na eenige ſmaad en gevangenis / wierd hy binnen korten door tuſſen-ſpraak van verſchepde vrienden / ſijn Moeder / Suſters en andere weder ontſlagen.

Die hem tot onderdanigheyt bragt,

ont-erfde.

Terwijl deſe Selim Padasha ſijn rebellie voortſettede / ont-erfde hem de Vader / en liet deſſelfs oudſten Soon Coſſero, tot Rijks-erfgenaam uytroepen / alſo ſijne eygene jonger Soons / de Broeders van Selim, alle in Decan en Guzeratte, door den Oorlog geſneuveld waren; Maar niet lang daar na ſtierf de Vader / die op ſijn dood-bed Selim

lim alles vergaf / en in het besit van alles herstelde : Maar Cossero reeds voor rijks erfgenaam uytgeroepen / stond met een groot leger tegen sijn Vader op / dog konde het tegen hem / veele dupsenden aan beyde sijden omgekomen zijnde / niet uytharden / en wierd gevangen gekregen / en dus in des Konings Paleys opgesloten / daar hy / door oorde van sijn Vader geblind zijnde / als nog bewaard word : (Uyt de Reys-beschrijving van Thomas Roe blijkt, dat hy niet was geblind, en naderhand weder ontslagen is). Na die tijd / zijnde reeds agt jaren verloopen / heeft hy alle sijne Soonen / aan die t' samen-sweering bast / op allerley wijse ter dood overgegeven : Want de eene wierd gehangen / een ander gekimpaleerd / een ander onthoofd / en een ander van de Olyfanten verscheurd ; vervolgens heeft hy in ruste geregeerd / maar wierd van een groot gedeelte sijner Onderzaten / niet seer bemind / maar wel gevreesd.

dog alles voor sijn dood vergaf.

Deses soon beoorloogd hem, dog schiet te kort.

De overige soonen van hem werden alle gedood.

Hy heeft de gewoonte van tweemaal jaarlijks / gelijk reeds aangeroerd is / op de jagt te gaan. Als hy sijn togt beginnen wil / en uyt sijn Paleys tredende / te paard gaat sitten / kan men weten / dat hy ten Oorlog gaat : maar als hy op een Olyfant of Palankijn gaat sitten / is het maar om op de jagt te gaan.

Terwijl ik een van de Hovelingen was / heb ik verschepde wreedheden sien uytvoeren. Dikmaal in de week liet hy de kloekste Olyfanten voor hem t' samen vegten : Het gebeurd nu menigmaal / dat by die gelegenthept / dat deselve inkomen of weggaan / menschen om hals raken / of deerlijk gequetst worden. Als iemand nu dus gequetst is / (hoewel niet sonder hoop van opkomen) word deselve aanstonds door oorde van den Mogol in de rivier geworpen : Helpt hem, segd hy / aan kant, want so lang hy leefd, sal hy niet nalaten, my te vervloeken, en daarom is het beter, dat hy ten eersten sterft. Dit heb ik meer als eens gesien.

Wreedheyt van den *Mogol*, in verscheyde staaltjens.

Hy heeft vermaak / om met sijne eygene oogen de menschen door Olyfanten te sien verscheuren.

anderen daags vraagde de Koning / of hy nog leefde / en gehoord hebbende van ja / gaf hy order om hem in een eeuwige gevangenis te setten: Maar des Konings Soon / sijn vrient / spraak voor hem / en verkreeg / dat hy na sijn eygen huys mogt gebragt / en aldaar genesen worden. Na verloop van twee maanden redelijk hersteld zijnde / quam hy te Hoof / maar de Koning gaf aanstonds order / dat hy uyt het Hof vertrekken / en nopt weder voor hem komen soude / voor dat hy diergelijke schotel in China gesogt / en gevonden soude hebben; doch lepde hem 5000 Rupies voor sijn onkosten toe / en dat hy wederkomende / het vierde deel van sijn vorig inkomen soude trekken. 14 Maanden zijnde uyt geweest / was hy nog niet weder gekomen / maar daar quam tijding van hem / dat de Koning van Persien (misschien China) diergelijken schotel had / en die uyt mededoogen met die man aan den Koning over sond / daar hy dan by mijn vertrek mede op reys na huys was.

Het gebeurde ook by mijn tijd / dat een Pattaner, een man van groot postuur / by Sultan Peruis, een van des Konings soonen / quam / van wien hy iets versogt te hebben; De Prins vraagde hem / of hy hem wilde dienen / daar hy neen tot antwoord op gaf / also hy wel dagt dat die Vorst / so veel als hy soude willen hebben / hem niet soude willen geven. De Prins / siende dat hy een wakker karel / maar slegt gekleed was / begon te lagchen / en vraagde hem / wat hy dan soude willen hebben? Die rond uyt sepde: sijn Vader nog hem te willen dienen, voor minder dan 1000 Rupies 's daags, welk so veel als 100 pond sterlings uytmaakte: Waar op hem de Vorst vraagde / wat'er dan in hem stak, dat hy so veel vorderde? Sijn antwoord was: Neem de proef van my met allerley wapentuyg te paard of te voet, en of ik bequaam ben in een leger het opper-bevel te hebben, en indien ik niet doe al het geen ik seg, straf my dan met de dood. Als ondertussen de tijd voor den Prins quam / om na binnen by sijn Vader te tre-

treden / brak hy sijn praat met hem af / en gebood hem daar omtrent te komen. Tegen den avond / als de Koning volgens sijn gewoonte / aan het drinken geraakt was / en de Vorst merkte / dat sijn Vader vrolijk wierd / verhaalde men het voorgeven van desen man / waar op de Koning aanstonds last gaf / den selven voor hem te doen komen.

Terwijl hy nu ontboden wierd / bragt men na het Hof een wilde Leeuw / die vry groot / en sterk geketend was / en die van 12 menschen gehouden en geleyd wierd / so dat de Koning besig zijnde / met de Leeuw te besien / die Pattaner te gelijk in quam; De Koning van desselfs komst verwittigd / vraagde hem na sijn Vaderland / geslagt / bequaamheyt en sterkte / en waarom hy so grooten dagelijksen weddе durfde versoeken? Sijn antwoord was / dat de Koning hem soude te proef stellen. Dat sal ik doen, sepde de Koning / ga henen, kampt en worstelt met desen Leeuw. Dit is, antwoordde de Pattaner, een wild beest, en blootelijk sonder geweer daar tegen aan te gaan, sal geen proef-stuk van eens mans dapperheyt zijn.

Een ongemeene wreedheyt.

Maar de Koning sonder agt op sijne woorden te geven / gebood hem / den Leeuw te gaan aanklampen; Dese deed so / en schermutselde eenigen tijd met den selven / waar op de Leeuw van sijn bewaarders los rakende / hoewel noch geketend / den armen man in sijne klaauwen vatte / en sijn lighaam in stukken scheurde / en sijn half aangesigt vermorselde / so dat dese dappere man / door dit wilde beest omquam.

Maar de Koning hier mede niet vergenoegd / wilde noch meer sulken spel sien / en liet 10 ruppers / die van hem betaald wierden / van de wagt halen / want die van den Koning betaald worden / moeten eens ter week / indien sy gesond en in de stad zijn / sonder onderscheyd walten. Dese moesten / de een voor / de ander na / met den Leeuw worstelen / en wierden alle deerlijk gewond / welk die van hen het leven kostede.

De-

treden / brak hy sijn praat met hem af / en gebood hem daar omtrent te komen. Tegen den avond / als de Koning volgens sijn gewoonte / aan het drinken geraakt was / en de Vorst merkte / dat sijn Vader vrolijk wierd / verhaalde men het voorgeven van desen man / waar op de Koning aanstonds last gaf / den selven voor hem te doen komen.

Terwijl hy nu ontboden wierd / bragt men na het Hof een wilde Leeuw / die vry groot / en sterk geketend was / en die van 12 menschen gehouden en gelepd wierd / so dat de Koning besig zijnde / met de Leeuw te besien / die Pattaner te gelijk in quam; De Koning van desselfs komst verwittigd / vraagde hem na sijn Vaderland / geslagt / bequaamheyt en sterkte / en waarom hy so grooten dagelijksen wedde durfde versoeken? Sijn antwoord was / dat de Koning hem soude te proef stellen. Dat sal ik doen, sepde de Koning / ga henen, kampt en worstelt met desen Leeuw. Dit is, antwoordde de Pattaner, een wild beest, en blootelijk sonder geweer daar tegen aan te gaan, sal geen proef-stuk van eens mans dapperheyt zijn.

Een ongemeene wreedheyt.

Maar de Koning sonder agt op sijne woorden te geven / gebood hem / den Leeuw te gaan aanklampen; Dese deed so / en schermutselde eenigen tijd met den selven / waar op de Leeuw van sijn bewaarders los rakende / hoewel noch geketend / den armen man in sijne klaauwen vatte de / en sijn ligbaam in stukken scheurde / en sijn half aangesigt vermorselde / so dat dese dappere man / door dit wilde beest omquam.

Maar de Koning hier mede niet vergenoegd / wilde noch meer sulken spel sien / en liet 10 ruiters / die van hem betaald wierden / van de Wagt halen / want die van den Koning betaald worden / moeten eens ter week / indien sy gesond en in de stad zijn / sonder onderscheyd wakten. Dese moesten / de een voor / de ander na / met den Leeuw worstelen / en wierden alle deerlijk gewond / welk drie van hen het leven kostede.

De-

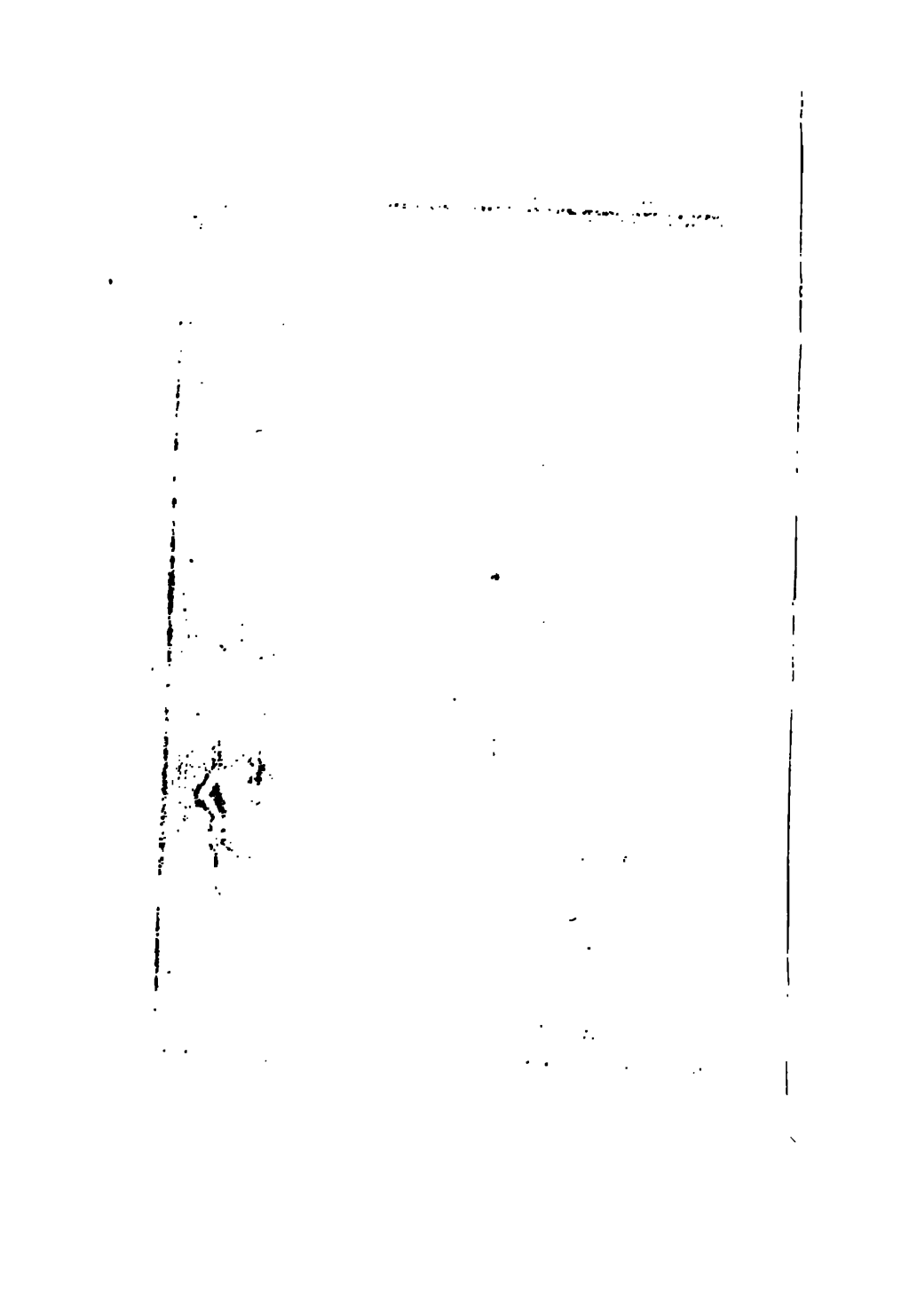

Deſe edelheyt van den Koning / als hy in een goed humeur was / duurde wel twee maanden lang; om dit vermaak te voldoen / moeſten veele hun leven inſchieten / en veele andere wierden deerlijk gewond. Op deſe wijs wierden voor myn vertrek 15 jonge Leeuwen ſo tam gemaakt / datſe voor den Koning met malkander ſpeelden / tuſſen der menſchen beenen quamen ſtreelen / en in een gerupmen tijd niemand quaad deeden.

Hy kan niet verdragen / dat iemand een koſtelijken ſteen heeft / en het is hem de dood / ſo hy het niet ten eerſten weet / of dat deſelve hem ſoude geweygerd worden. Het gebeurde dat ſijn juwelier / een Banjaner, genaamd Herranand, een diamant van drie Mettegals, voor 100000 Rupies gekogt had; So haaſt was de koop niet gemaakt / of de Koning wierd'er van verwittigd. Herranand had inſgelijks ſijne vrienden / door welke hy ſulks ten eerſten gewaar wierd / weshalven hy / eer dan hy ontboden wierd / na den Koning ging / dien hy voordroeg / dat ſijn Majeſteyt meermaals belooft had, hem in ſijn huys te komen beſoeken. Het is de waarheyt, ſeyde de Koning. Nu, verwolgde Herranand, ſoude het wel te pas komen, want ik heb een koſtelijk preſent aan ſijn Majeſteyt te vereeren, alſo ik een ſteen van groot gewigt gekogt heb: Waar op de Koning al lagchende ſeyde: Het is u geluk, dat gy my zijt voorgekomen. Dus maakte de Koning hem ſelven veerdig / en ging na het huys van den Banjaner. By deſe gelegenthеyt maakte hy een order / dat niemand buyten verlof van hem / een edelgeſteente van vijf Caraten, en hooger / ſoude mogen koopen / en hy altijd de voorkeur ſoude moeten hebben; in welken geval hy dan ter nauwer nood het derde part van de waardy gaf. Hy kan niet verdragen, dat iemand een koſtelijken ſteen heeft.

Daar was een diamant-ſlijper van' myn kennis ontboden / om een diamant van 3 en een half Metegalen, te ſlijpen; Deſe verſogt daar toe een kleynen ſlegten diamant / om met deſſelfs ſtof den anderen te konnen ſlijpen. Men bragt een hof-

Een koſtelijk koffer met diamanten.

koffertjen / welk na ſijn ſeggen drie ſpannen lang / en anderhalve ſpan breed en diep was / vol van allerley diamanten / egter vond hy tot ſijn oogmerk niet dat hem diende / als een van vijf Rotties, die egter nog niet heel ſlegt was.

Hy is ongemeen rijk in diamanten / en alle andere koſtelijke geſteentens / en draagd gemeenlijk een ſchoonen diamant / die ſeer koſtelijk is / en die hy heden draagd / heeft hy niet weder aan ſijn hand / voor dat de tijd daar toe geſteld / gekomen is / want alle ſijne fraaye juweelen zijn op ſeker getal verdeeld / om elks eenen dag van hem gedragen te worden.

Hoe koſtelijk hy met diamanten en anders opgeſchikt is.

Hy draagd ook een ſnoer van paarlen / dry ſchoon en groot / en een ander van Smaragden / en een ander van Balaaſſe Robijnen. Hy heeft daar en boven een koſtelijk juweel / rondom ſijn Tulband / vol ſchoone diamanten en robijnen. Edog dat hy in juweelen / in goud en ſilver / ſo rijk is / heeft ſijn reden / gemerkt alle de ſchatten en juweelen / van ſo veele Koningen / ſijne Voor-vaders / van langen tijd verſameld / hem in ſijne handen gevallen zijn; Daarenboven / komen alle de juweelen / en het geld / dat van de Edellieden word t'ſaman geſchraapt / na hun dood weder aan den Koning / daar hy aan de Adelijke vrouwen en kinderen ſo veel van geeft / als hem goed dunkt; welk in 't gemeen omtrent alle / die van den Koning betaald en onderhouden worden / plaats heeft.

Hoe hy aan ſo groten rijkdom komt.

Indiën is rijk van ſilver / want alle Natien brengen derwaards hun geld / en halen 'er allerley waaren van daan; Dit geld nu word aldaar begraven / en gaat 'er nopt weder upt / en komt by giſſing na verloop van 20 jaren / onder de magt des Konings.

Alle de Landen in ſijn Monarchie / hangen van hem af / die hy geeft of neemt na ſijn believen: Indien iemand ſijne landerpen heeft tot Lahor, en na Decan in den Oorlog geſonden word / worden die landerpen aan een ander / en andere wederom in Decan of daar omtrent / aan hem gege-

ven

ven; En dit heeft niet alleen in geval van Oorlog plaats / maar ook als iemand tot een ander oogmerk elders henen versonden word. Ook moet hier elk snedig oppassen / want indien iemand / al was het in een seer geringe saak / hier traag en leuy bevonden word / loopt hy gevaar van sijn land quijt te raken; en als 'er by den Koning over geklaagd word / is het al heel wel / indien hy daar mede vry komt: Want in sulke gevallen is hy vry streng / dog bysonder omtrent sulke Bevel-hebbers / die hunne aanvertrouwde plaatsen sonder tegenstand laten overvallen door Rebellen; (Dese naam geven sy aan alle, die sig den Mogol niet willen onderwerpen, hoewel sy buyten dat mogelijk vrye Koningen zijn, gelijk dese Raganna, of Ranna, die van Porus, dien Alexander overwon, geloofd word gesproten te zijn; Dese heeft sig naderhand als cijnsbaar, den Mogol onderworpen). Het gebeurde by mijn tijd / dat agt diergelijke Bevelhebbers / aan de kant van Bengale, in een voorname stad Patana leggende / gemelde stad door sodanige Rebellen / lieten vermeesteren / en de vlugt namen; Maar die stad wierd door een ander Bevel-hebber / die het gebied over een naast-gelegen Land had / herwonnen / die ook de agt gevlugte Bevel-hebbers agterhaalde / en na den Koning sond / om na desselfs believen deselve te straffen: Dus wierden sy in boeyen voor den Koning gebragt / die aanstonds ordre gaf / om hen den baard en het hayr af te scheeren / vrouwen kleederen aan te trekken / op esels agterwaards de stad te laten door rijden: Dat gedaan zijnde / wierden sy wederom voor den Koning gebragt / gegeesseld / en in een eeuwige gevangenis geset; welk ik voor mijne oogen gesien heb.

Ordre tegen leuyheyt.

Straf over lafhertige Bevelhebbers.

Hy is doorgaans streng genoeg / maar wel meest als een onnoselen boer / over ongelijk hem aangedaan / komt klagen / en van den Koning regt versoeken; Dit nu geschied so / dat sulken klager sig vervoegd na sekere plaats / daar een lang touw aan twee pijlaren vast gemaakt is / niet ver van

En over andere klagten.

de plaats / daar de Koning tot de regtshandelingen geſeten is ; Dat touw hangd vol ſilvere verguilde klokjens / en ſo dra daar aan geroerd word / hoord het de Koning / die na de klagte laat hooren / en daar op na epſch van ſaken / regt doet.

Beſchrijving van voorname rebellen.

Als deſe Voorſt eerſt tot de Kroon quam / was hy ſtraffer als nu / en dit is de reden / dat het land ſo vol stroopers en rooviers is / dat men qualijk ſonder een ſterk Convoy / door ſijn gebied durfd repſen. Van die ſoort is 'er een grooten Ragane, tuſſen Agra en Amadanar, die ſo veel land / als een tamelijk Koninkrijk onder hem heeft / dien de Mogol met al ſijn volk niet kan vermeeſteren / alſo hy ſig op het gebergte onthoud. Hy heeft onder hem 20000 man te paard / en 50000 te voet / en van ſodanige Rebellen zijn 'er in ſijne landen meer als een / dog deſe is wel de voornaamſte.

Waar door het onveylig te reyſen is.

Men vind 'er verſchepdenen in Candahar, Cabul, Moldan, Sinde, en in het Rijk van Boloch ; Ook is Bengale, Decan en Guzeratte, daar vol van / ſo dat men nergens wegens deſe Rebellen veylig repſen kan. De reden hier van is voornamelijk de barbariſche handeling en knevelinge van den gemeenen boer / die op eene plaats geen half jaar kan blijven woonen / of ſe word hem van den Koning afgenomen / en aan een ander gegeven / maar indien deſelve ſes jaren kan blijven woonen / is hy behouden. Maar hier van genoeg.

Hoe hy des morgens ſijn gebed doet,

Ik moet nu ook beknoptelijk verhalen / hoe de Koning leeft en ſijn tijd beſteed. Als de dag aankomt / begeeft hy ſig by ſijne Pater-noſters, met ſijn aangeſigt na het Weſten. Tot Agra zijnde / doet hy ſijn gebed in een byſondere ſraape kamer / op een Agaat-ſteen / niets als een Perſiaans lammeren vel onder hem hebbende. Hy heeft agt ſnoeren / of Pater-noſters van paarlen / robijnen / diamanten / ſmaragden / hout van Aloë, Eshem en Coraalen by ſig / elk van 400. Aan het bovenſtuk van gemelde ſteen / zijn onſe lieve Vrouw en Chriſtus, in ſteen uytgehouwen : Hy ſpreekt hier 3200 woorden / na het getal van gemelde Co-

ra-

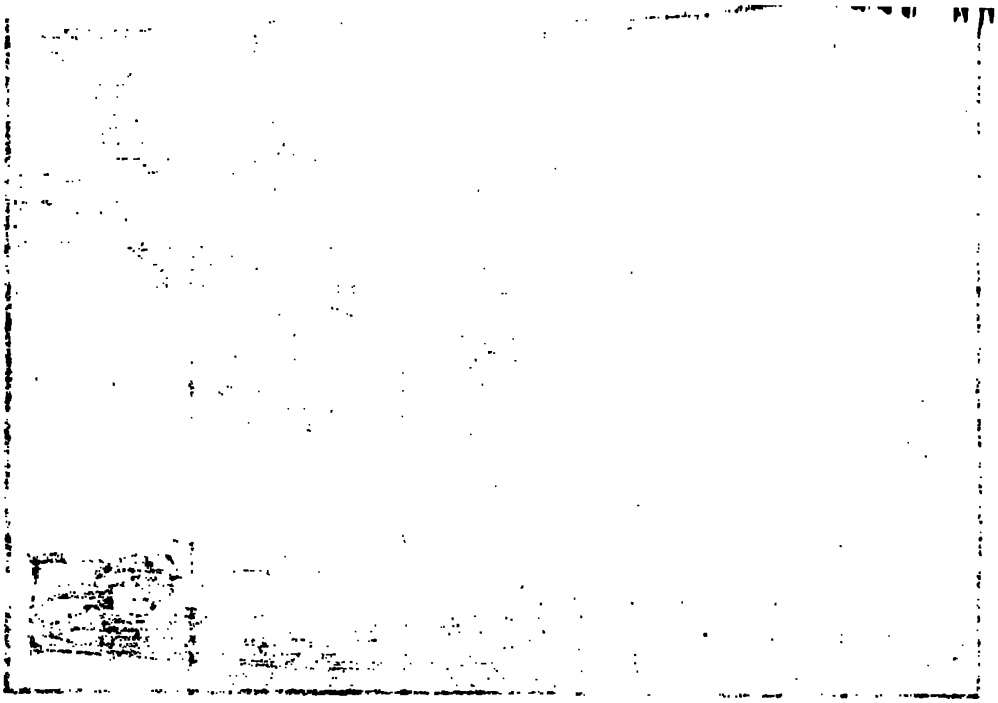

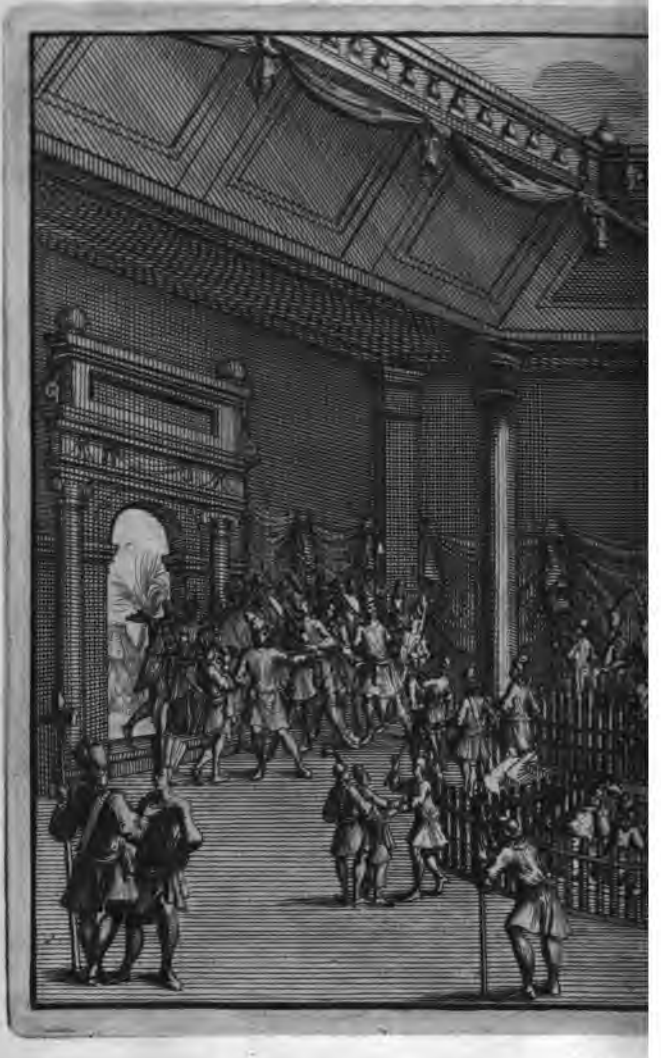

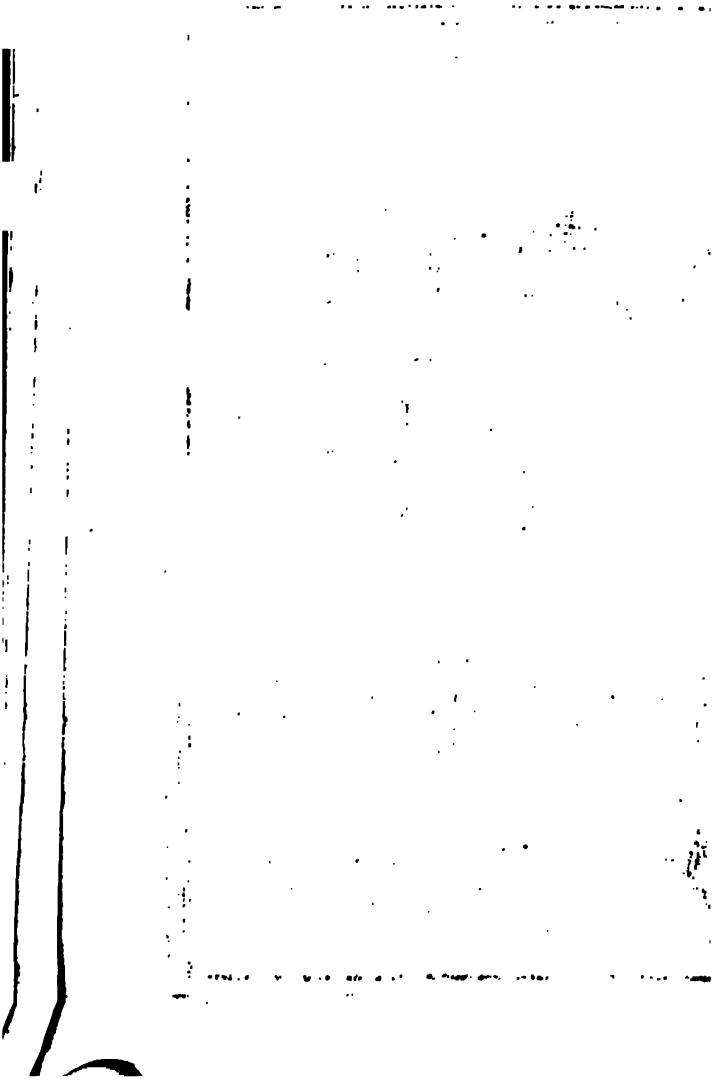

' en daar mede is sijn gebed uyt. Dat ge-
hebbende / vertoond hy sig voor het volk / en voor het volk vertoond.
n een groote menigte t'samen komt / om hem
:s, of goeden morgen te wenschen: Vervol-
gaat hy nog twee uuren slapen / dan ontbijt Sijn verder dag-oeffening.
slijt sijn tijd met sijne wijven; Op den mid-
ertoond hy hem selven wederom voor het
en blijft na den eeten sitten / tot drie uuren
bbende ondertussen sijn tijdverdrijf met het sien
t speelen van menschen / en vegten van d'een
nder soort van beesten / welk alle dagen ver-
word.

het drie uuren is / komen alle de Edellie- Gehoor-geving en rang sijner Hovelingen,
ie in Agra, en gesond zijn / na het Hof / al-
de Koning in de openbare gehoor-plaats op
minklijken zetel komt sitten / en elk na sijn
oor hem komt staan; Sijn voornaamste
aat binnen een rood staketsel / en de overi-
r buyten; waar omtrent sijn Lieutenant
aal ordre geeft. Dit rood staketsel is drie
hooger / als de plaats daar buyten; Bin-
t selve wierd my onder de voornaamsten door-
plaats gegeven. Buyten het selve wierd
erigen door de Amptenaren / insgelijks bin-
n andere tralie / hun plaats aangewesen / en
uyten stonden allerley slag van menschen / andere menschen,
s / soldaten / en alle andere / die iets te ver-
hadden. Aan de ingangen van die staket-
ren menigte van poortiers / met stokiens
and / om de menschen in ordre te houden.
t midden van die ruymte / regt tegen over en beuls.
ning / staat een van sijn Schouten met des-
rste beul / die by hem heeft 40 andere beuls /
t gestikte mutsen / waar door sy kenbaar
hebbende sommige een bijl op hunne schou-
en andere allerley slag van geessel-roeden;
aan hier gereed / om 't geen de Koning be-
aanstonds uyt te voeren.

hoord de Koning alle saken voorstellen / en
r alle dagen twee uuren lang; Dat gedaan
' gaat hy na sijn vertrek om te bidden; Na

Wat hy tegen den avond doet,

het gebed / wordt hem vier of vijfderley wel toebereyd en gebraden eeten gebragt / daar hy / indien het hem luſt / een weynig tot verſterking van ſijn maag van proefd / en van ſijn ſterken drank eens toe drinkt ; Van daar gaat hy in een andere binnen-kamer / daar niemand / als die hy ſelfs met name noemd / mag binnen komen (twee jaren lang heb ik aldaar een van ſijn oppaſſers geweeſt.)

met eeten en drinken.

Hier drinkt hy nog vijf bekers van ſijn drank / welke portie hem van ſijn Medicijn-meeſters is toegeſtaan. Dat gedaan zijnde / eet hy Opium, en legd hem neder te ſlapen / en gaat elks ſijnes weegs na huys.

Twee uuren geſlapen hebbende / wordt hy wakker gemaakt / en hem ſijn avond-eeten gebragt / maar dan is hy niet in ſtaat / om ſelfs te eeten / maar moet hem het eeten in den mond geſtooken worden. Dit is omtrent een uur in de nagt / en dan ſlaapt hy voorts het overige van de nagt.

't Minſte dat hy doet, word opgeſchreven.

Terwijl hy nu die ſes bekers uytdrinkt / vangd hy menige kuuren aan ; Alles nu wat hy binnen of buyten / 't zy nugteren of dronken doet / wordt door Secretariſſen by beurten aangetekend / ſo dat 'er niets by ſijn leven gedaan wordt / welk niet wordt opgeſchreven / ſelfs dat hy ſijn gevoeg doet / en hoe menigmaal hy by ſijne vrouwen legd / en by wie / ten eynde / dat na ſijn dood / 't geen weerdig is onthouden te worden / daar uyt opgeſameld / en in de gedenk-ſchriften aangetekent werde.

Waarom hy ſijn broeders kinderen liet *Chriſtenen* worden.

Terwijl ik by hem was / liet hy ſijn broeders kinderen Chriſtenen worden / niet uyt een ſugt / gelijk de Vaders Jeſuijten, en alle Chriſtenen geloofden / voor de Chriſtelijke Religie / maar om dat van ſekere geleerde Heydenen voorſegd was / dat ſijne eygene Soonen onterfd / en die van ſijn broeder op den Troon komen ſouden / welk hem tot het gemelde bewoog / om deſelve by alle Mooren hatelijk te maken / gelijk in der daad alle Chriſtenen in hunne oogen hatelijk zijn / waar door dan by ſulken voorbal geen genegenthept van enige

nige Onderſaten voor hen ſoude zijn: Maar God is almagtig / en kan / indien het hem behaagd / dit worden van Chriſtenen tot een goed eynde doen uytvallen.

Deſe Koning had onder ſijn kinderen een Soon Sultan Shariar; Het gebeurde dat de Vader op ſekere tijd (de Soon was nu ſeven jaren oud) hem ſelven wat willende vermaken / den ſelven vraagde / of hy wilde met hem gaan? Het kind gaf tot antwoord / dat hy wilde t'huys blijven / of mede gaan / ſo als het ſijn Vader beliefde: Maar alſo hy niet geſegd had / dat hy met al ſijn hert ſijn Majeſteyt wilde opwagten / wierd hy van den Koning ſodanig geſlagen / dat 'er geen kind in de wereld is / welk niet geſchreeuwd en gekreten ſoude hebben / dat hy egter niet en deed: De Vader hier over verwonderd / vraagde hem / waarom hy niet en kreet; waar op hy antwoordde: dat ſijn Minnen hem geſegd hadden / de grootſte ſchande ter wereld te zijn / dat Voorſten geſlagen zijnde / ſchreyden; Dus / ſeyde hy / ben ik vervolgens opgevoed / dat ik nopt geſchreyd heb / en niets / ſelfs de dood / my ſal doen ſchreyen. De Vader dit hoorende / wierd moepelijk / begon hem op nieuw te ſlaan / en liet hem een pyem brengen / die hy door ſijn wang ſtak / maar nog het een / nog het ander / konde hem doen ſchreyen of roepen / hoewel hy luſtig bloedde. Elk een was verwonderd / dat de Vader ſulks aan ſijn kind deed / en dat het kind ſo hard-vogtig was / dat het niet en ſchreyde. Men maakt ſig de hoop / dat dit kind wat meer als gemeen zijn ſal.

Ongemeene ſtrafheyt aan een ſijner ſoonen, die ſonder ſchreyen alles uytſtond.

Deſe Keyſer houd jaarlijks verſcheyde vrey-dagen / maar twee munten boven de andere uyt; Het eene Feeſt word by hen genoemt Nourous, ter eeren van den nieuwe Jaars-dag / en duurd 18 dagen lang; Men ſiet alsdan een wonderlijke koſtelijkheyt en rijkdom / die elk / als het ſijn beurt is te waken / in het op-prunken van ſijn plaats vertoond / (want elk Edelman word ſijn plaats in het Paleys aangeweſen).

Twee groote Feeſt-dagen. 't Eerſte van het nieuwe jaar.

Een ſeer koſtelijke tente, &c.

In het midden van dat groote tuyen / waar van ik te voren ſpraak / word alsdan een tent opgeſlagen / die ſo koſtelijk is / dat ik dierghelijke geloof in de werelt niet te komen gevonden worden: Deſe tent is ſeer curieus gemaakt / rond-om deſelve ſtaan menigte van Seminanen, (ſynde ſtoffen of ſchermen) gemaakt van net / en met goud doorwrogt fluweel / en andere van goud of ſilver laken / om het beſchynen dier tente van de Son / te beletten. Sy beſlaat een vlakte / ten minſten van twee morgen groot / die met goude en ſilvere ſteenen beſtoeyd / en op verſcheyde plaatſen ſo koſtelijk behangen is / als men met koſtelijk fluweel (met goud / peerlen en edele geſteentens uytgenomen ſierd) ſoude konnen bedenken: In deſelve zijn vijf zetels van ſtaat / alle even koſtelijk / op een van welke de Koning na ſijn believen / ſijn ſit-plaats neemt.

Daar zijn ook binnen-tentekens / voor de Koninginnen / die mede ſeer koſtelijk zijn; Deſe konnen / daar ſy ſitten / elk een ſien / maar worden van andere niet geſien. Rondom deſe tent zijn noch een menigte andere / die wel vijf morgen land beſlaan. Hier heeft elk aanſienlijk Edelman ſijn plaats / die hy na ſijn beſte vermogen opſchikt / gelijk dan elk een op die tijd doet al wat hy kan / om ſijn verblijf-plaats op te pronken. De Koning komt nu in deſes / dan in eens anders Edelmans plaats / ſo als het hem in den ſin komt / daar hy op 't prachtigſte onthaald / en by ſijn vertrek / met de ongemeenſte juweelen en kraapigheden / die ſy konnen vinden / beſchonken word: Maar alſo hy het op die tijd niets als een geſchenk wil aannemen / geeft hy ſijn Schat-meeſter laſt / alles na de waardy te betalen / doch men waardeerd alsdan de juweelen / &c. pas op de helft. Op twee dagen van dit Feeſt / konnen de aanſienlijkſte Vrouwen haar vermaak van het ſelve nemen. Dit Feeſt begind met den aanvang van de Maartſe nieuwe Maan.

Het tweede Feeſt komt vier maanden later / en word

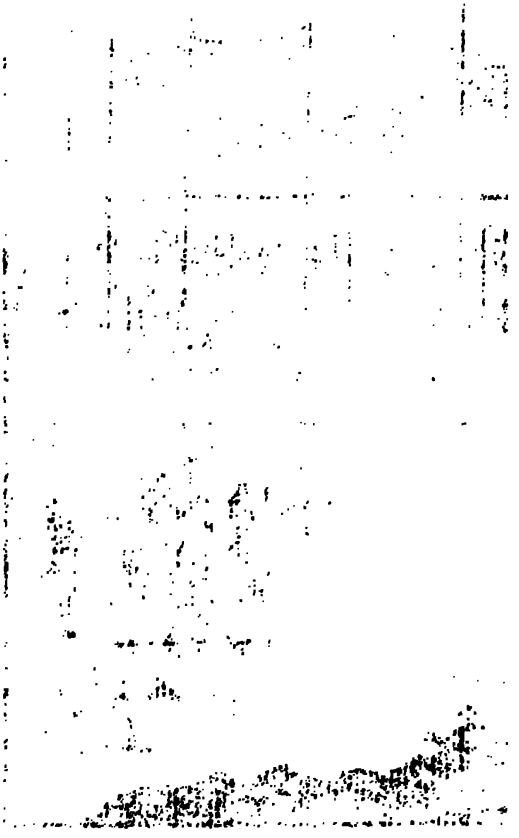

gd genoemd het Feeſt van ſijn geboorte-dag. Het tweede van ſijn geboorte-dag.
dien dag poogd elk een den anderen in koſtelijke kleeding en juweelen te overtreffen. Als men in ſijn Paleys allerley ſpel en tijdverdrijf heeft aangeſchouwd / gaat hy vergeſelſchapt van de voornaamſte Edel-lieden / na het huys van ſijn Moeder / daar dan elk na ſijn vermogen / een geſchenk aan deſelve vereerd.

Na gehoudene maaltijd gaat de Koning na een ſeer groote Taal / alwaar een waag van gedreven goud is opgehangen ; De eene ſchaal daar van / is ledig / en in die gaat hy nederſitten / en de andere word opgevuld met verſcheyde ſaken / te weten / met ſilver / goud / een gedeelte van allerley graan / van allerley metalen / en allerhande edele geſteenten : Met een gewicht / hier tegen word hy opgewogen / welk alles des volgenden daags / den armen gegeven word / geſchat zijnde op 10000 ponden. (Roe gerekend van 1000 ponden ſterlings) Op die dag / gaat hy na het huys van ſijn Moeder gaat / brengd haar een ſijn geſchenk / welk van tienmaal meer verwerking geoordeeld word / als 't geen den armen gegeven word. Op welk hy ſig laat wegen. Hoe dat toegaat.

Men mag niets van den Koning / by monde of geſchrifte / komen verſoeken met een ledige hand / maar moet het een of het ander preſenteeren ; Want als hem iets word aangeboden / weet hy / dat men iets komt verſoeken / welk hy na gelegenheyd van ſaken komt toe te ſtaan. Niemand mag ſonder geſchenk iets verſoeken.

De Indianen hebben / gelijk gy by andere ſchrijvers leesd / de gewoonte hunne dooden te verbranden / en veele hunner wijven ſpringen in het ſelve vyer / en verbranden dus met hen / om dat ſy in hunne boeken willen ſtaan voor de beſte / ſedigſte en lief-dragenſte vrouwen / door dien ſy van alle ſaken der wereld af ſiende / niet langer als hare mannen willen leven. Vrouwen laten ſig verbranden met hare mannen.

Ik heb veele moope vrouwen voor den Koning ſien brengen / dog die bupten ſijn oordre niet mogten verbrand worden ; (So deed men immers

tot Agra) Want als ſodanige voor hem komen / poogd hy haar door allerley beloften / en aanbieding van levensmiddelen / dat voornemen te ontraden; doch ſo lang ik aan het Hof was / was 'er niet eene / die ſig liet geſeggen / maar wilden alle verbrand zijn / welk van den Koning gemerkt zijnde / wierden ſy na het vyer gebragt en verbrand.

Hoe een Edelman in 't Hof na afweſen, weder ingehaald word.

Het is ook ſijn gewoonte / aanſienlijke Edellieden / als ſy twee of drie jaren niet aan het Hof geweeſt zijn / en ſig ondertuſſen wel gedragen hebben / op deſe wijs weder in ſijn gunſt aan te nemen: Voor eerſt blijft de Edelman voor de poort van het Paleys ſtaan / tot dat de Vizir, de Lieutenant Generaal / en de krijgs-Ridder komen / om hem na den Koning te brengen; Van deſe word hy gebragt tot den ingang van het buytenſte ſaketſel / daar te voren van geſproken heb; Hier blijft hy eenige tijd tuſſen die twee Edel-lieden / in 't geſigt van den Koning ſtaan / en raakt met groote eerbiedigheyt / driemaal de aarde / met ſijn hand en hoofd; Dat gedaan zijnde / knield hy neder / raakt de grond met ſijn voor-hoofd / en word nader na den Koning gebragt; Ter halver-wege gekomen zijnde / toond hy als voren ſijn eerbiedigheyt / en aan den ingang van het roode ſaketſel / nog eens voor de derde reys.

Hier op komt hy binnen de roode tralien / en buygd ſig op de ſpeyr nogmaals neder: Vervolgens gebied hem de Koning de trappen / of wel de leer van ſeven treden / op te klimmen / ten eynde hy hem omhelſen konne / gelijk dan de Koning voor al het volk / hem met een vriendelijk weſen omhelsd; Waar upt al de wereld kennis draagd / dat hy in des Konings gunſt is. Deſe plegtigheyt verrigt zijnde / komt de Edelman weder na beneden / alwaar hem van den Lieutenant Generaal / een plaats na ſijn rang / aangeweſen word.

Maar als iemand in ongunſt geraakt / en ingedaagd geweeſt is / word hem diergelijken eer van den

den Koning niet aangedaan / en hem enkelijk sijn plaats vergund / tot dat sijn saak nader onderſogt word.

Alle Heydenſche Genootſchappen maken veel werk van deſen Koning / en dragen hem ſulken eerbied toe / dat ſy hunne lighamen op de grond nederleggen / en de vloer heen en weder / met hunne aangeſigten afvagen ſullen: Sy ontſien niet menige andere ſotternyen / en bygeloovighe-den / omtrent hem te toonen / die ik nu voor by ga / en voor andere Keyſigers / die 'er na de-ſen ſullen komen / over laat. Groote eer-bied hem beweſen.

Dus verre geſchreven hebbende / komt my noch een andere plegtelijke vrey-dag te binnen / die 'er gehouden word over sijn Vaders dood / by het graf / daar hy ſelfs met alle ſijne nakomelingen denkt begraven te worden. Op die dag word 'er een menigte van allerley eeten veerdig gemaakt / en ſeer veel geld aan den armen gegeven. Dit graf-gebouw mag voor een der raarſte begraaf-plaatſen / die in de wereld zijn / gehouden wor-den: Men heeft'er reeds 14 jaren aan gebouwd / en het ſal nog wel ſeven jaren aanloopen / eer de poorten / muuren / en 't geen tot de verder opſchikking / en cieraad deſſelfs / nodig is / ſal voltrokken weſen. Ten minſten werken 'er da-gelijks 3000 menſchen aan / dog ik moet ook ſeggen / dat een van onſe werk-lieden meer als drie van hen ſullen uytvoeren. Een koſte-lijke be-graaf-plaats der *Mogols* beſchreven.

Deſe begraaf-plaats is drie vierendeel van een mijl in sijn omtrek / en van een vierkante vorm; Daar zijn ſeven verdiepingen boven malkande-ren / dog elke hoogte is al nauwer en nauwer / en op de bovenſte word het lijk geſet. Aan den buytenſten ingang / eer men aan het graf komt / word een aanſienlijk Paleys gebouwd / ſo dat de geheele omtrek van de muur / de ingang tot het graf en alles tot afſchutting van binnen een ruymte ten minſten van drie mijlen inſgelijk En-gelſche) is. Deſe begraaf-plaats is ruym vier mijlen (Engelſche) buyten de ſtad Agra.

EYNDE. AAN-

hayr van hare winkbraauwen upt. Sy hebben korte / gekrulde ſwarte baarden. Met het opſchikken van haar hoofd-hayr handelen ſy niet op eene wyſe.

Hunne huyſen en huysraad.

Hun ſtad of vlek beſtaat upt 30 of 40 huyſen / alle aan malkander vaſt / (maar elk heeft ſijn eygen huys) gedekt met ried / en beſlooten met een leemen muur / gelijk onſe ſtallen of verkens-kotten in Engeland ; Aan der ſelver ingang is een mat in plaats van een deur / ſonder ſlot en grendel / alſo ſy voor geen dieven vreeſen ; Haar huys-raad komt met het ſatſoen hunner huyſen over een ; In plaats van een ledekant leggen ſy eenige takken dwars over malkander / en daar op in plaats van een veder-bed / ſtreyden ſy een mat of twee. Sommige zijn ſo hoveerdig / dat ſy de muuren in plaats van tapijten met matten behangen / maar meeſt tuſſen hunne bedden en de muur. Hun verder huys-raad beſtaat in twee of drie aarde potten / om water daar in te bewaren / en te kooken / het geen ſy hebben ; een kalabas of twee / om palmwyn in te gaderen / en een klepne / daar ſy upt drinken ; eenige aarde ſchotels voor hun pottagie / een mand of twee / hangende aan de muur / waar in de vrouw het groente ophaald / met een knapſak / van baſten van boomen gemaakt / waar in ſy uptgaande hun voorraad neffens tabak en pijpen dragen ; Dit is al hun huysraad / uptgaande heeft elk ſulken knapſak op ſijn ſchouder / (waar in hy ſijn eeten en tabak / die hy by na altijd in de mond heeft / draagt) en een onnoſelen degen op ſijn ſijde / die van yſer / ſo als het hen gebragt word / gemaakt is ; Ook zijn ſy altijd voorſien met een boog en een kooker vol vergiftige pijlen / hebbende een yſere punt / gelijk als de pinkel van een ſlang / of met een kooker gevuld met werp-pijlen / die een breede en ſcharpe yſere punt hebben / of ſomtijds met beyde.

Hun geweer.

Poſtuur.

Van poſtuur zijn het kloeke / en wel gemaakte mannen / ſterk van lighaam en vol couragie / en op ſijn Heydens van een burgerlijk humeur. Meeſt alle

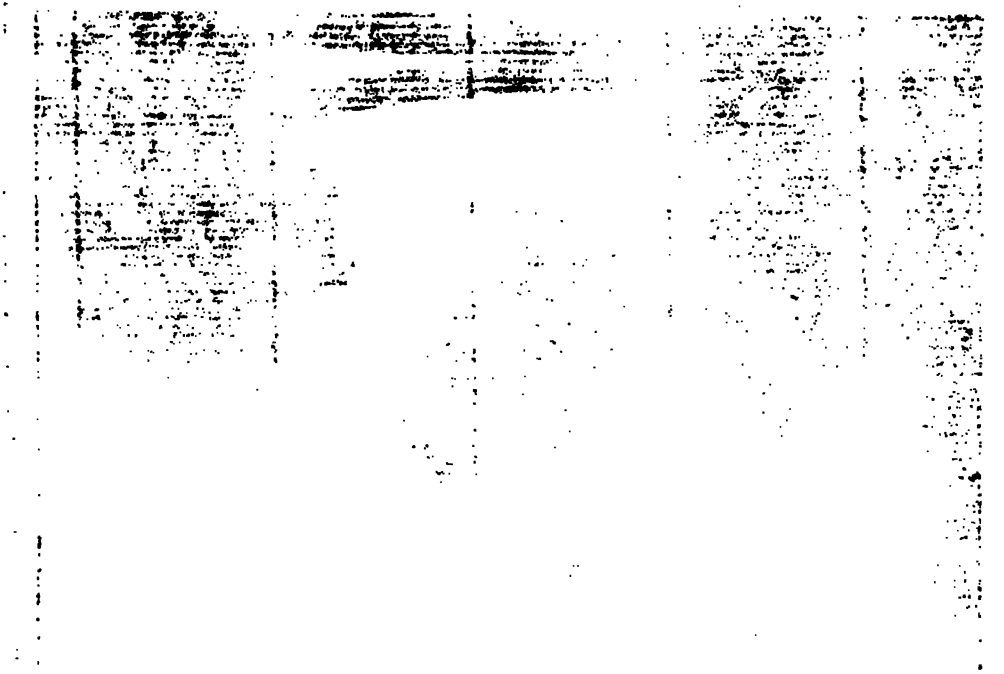

hayr van hare winkhzauwen upt. Sy hebben korte / gekrulde ſwarte baarden. Met het opſchikken van haar hoofd-hayr handelen ſy niet op eene wijſe.

Hunne huyſen en huysraad.

Hun ſtad of vlek beſtaat upt 30 of 40 hupſen / alle aan malkander vaſt / (maar elk heeft ſijn eygen hups) gedekt met ried / en beſlooten met een leemen muur / gelijk onſe ſtallen of verkens-kotten in Engeland ; Aan der ſelver ingang is een mat in plaats van een deur / ſonder ſlot en grendel / alſo ſy voor geen dieven vreeſen ; Haar hups-raad komt met het fatſoen hunner hupſen over een ; In plaats van een ledekant leggen ſy eenige takken dwars over malkander / en daar op in plaats van een veder-bed / ſpreyden ſy een mat of twee. Sommige zijn ſo hoveerdig / dat ſy de muuren in plaats van tapijten met matten behangen / maar meeſt tuſſen hunne bedden en de muur. Hun verder hups-raad beſtaat in twee of drie aarde potten / om water daar in te bewaren / en te kooken / het geen ſy hebben ; een kalabas of twee / om palmwijn in te gaderen / en een klepne / daar ſy upt drinken ; eenige aarde ſchotels voor hun pottagie / een mand of twee / hangende aan de muur / waar in de vrouw het groente ophaald / met een knapſak / van baſten van boomen gemaakt / waar in ſy uptgaande hun voorraad neffens tabak en pijpen dragen ; Dit is al hun hupsraad / uptgaande heeft elk ſulken knapſak op ſijn ſchouder / (waar in hy ſijn eeten en tabak / die hy by na altijd in de mond heefd / draagd) en een onnoſelen deegen op ſijn ſijde / die van yſer / ſo als het hen gebragt word / gemaakt is ; Ook zijn ſy altijd voorſien met een boog en een kooker vol vergiftige pijlen / hebbende een yſere punt / gelijk als de pijlkkel van een ſlang / of met een kooker gevuld met werppijlen / die een breede en ſcharpe yſere punt hebben / of ſomtijds met beyde.

Hun gewest.

Poſtuur.

Van poſtuur zijn het kloeke / en wel gemaakte mannen / ſterk van lighaam en vol couragie / en op ſijn Heydens van een burgerlijk humeur. Meeſt

alle

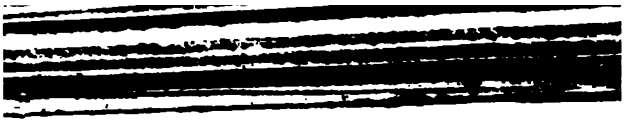

alle houden ſy ſig elk by ſijn eygen vrouw / daar ſy niet wepnig na-yverig over zijn.

Waar in hun Godsdienſt beſtaat / konde ik niet begrijpen ; Sy hebben eenige beelden / maar erkennen / dat 'er een God in den Hemel is ; want als wy hen over hunne houte poppen vraagden / heften ſy hunne handen op na den Hemel / maar wiſten 'er niet verder van te ſeggen : Maar waar by het toekomt / weet ik niet ; alle hunne kinderen zijn beſneden. Godsdienſt.

Sy zijn wy opregt om regt te doen / en ſtraffen de diefery aanſtondts met de dood. Als iemand ſterft / word 'er een hutjen over de graf-plaats gemaakt / waar onder ſy geduurig een aarden pot met vers water ſetten / en eeten in verſchepde aarde ſchotelen / met drie of vier beenen daar rondom. Levenswijs. Bygeloovig gedrag omtrent de graf-ſteden.

40 of 50 Mijlen binnen 's lands / ten Zuyden van de Baay / woond een wreed ſlag van menſchen-eeters / die hen ſomtijds quamen quellen. Menſchen-eeters binnen's lands.

De Mooren van Sierra Leona', leven veel van rijs / maar ſy hebben'er de ruymte niet van / want ſy ſaapen niet meer als ſy van noden hebben / naaſt by hunne hupſen / daar ſy het hout verbrand / en hupten dat niet veel open veld hebben ; Sy ſaapen nog een ander kleyn ſaadjen / by hen Pene genoemd / niet ongelijk het winter-ſaurey / of keul-ſaat / waar van ſy brood maken. Hun ſpijs.

By hunne hupſen hebben ſy eenige hoenders / en vooyts geen ander vlees / uytgenomen dat ſy ſomtijds een jong hert op het gebergte (hoewel 'er die niet veel zijn) of d'een of d'ander vogel weten te ſchieten : Maar ſy leven ook van groente / allerley krupd en oeſters / die ſy in overvloed aan de klippen en boomen aan de See-kant ſtaande / vinden / maar van een laffen ſmaak zijn. Sy krijgen ook door het opſlaan der baren / en andere middelen / veel goede vis. en gewaſſen.

Sy gebruyken tot hun ſpijs ook veel wortelen / en planten omtrent hunne hupſen / veele plantaanboomen / kawoerden / Potato's, pompoenen / en Guineeſche peper : Maar 't ſtaat vaſt / dat elk by

ſijn

Tabak, hoe gebruykt.

sijn huys tabak plant / welk schijnd hun halve kost te zijn; De kop van hun tabaks-pijp (gemaakt van kley / die in het vyer door-brand is /) is wy groot / en staat regt om hoog. Onder in den selven steken sy een kleyn hol riedjen / dat anderhalve voet lang is / waar door de mannen en de vrouwen suygen / en het meest laten doorgaan; De mans hebben in hun knap-sak altijd een Tussio; (een busjen) met tabak / en een pijp by sig; So doen ook de vrouwen / die de doos in haar schort weten te steken / en de pijp in hare handen dragen.

Sy doen niets by hun tabak / maar in tegendeel sy nemen daar nog van af / want ik heb gesien / dat sy uyt de bladen / nog vers en groen zijnde / het sap uytwrongen / eer sy deselve kerfden en droogden / (also sy door tekenen te kennen gaven / dat sy 'er anders dronken van souden worden) en daar na gekerft hebbende / op koolen in een pot droogden.

Limoen en Oranje-boomen.

Wy sagen hier in een naast-gelegen Eyland / en nergens elders / een half dosijn geyten / maar konden / so lang wy daar waren / niet een van deselve krijgen.

Sy hebben ontelbare soorten van fruyten / wassende in de bossen in 't wild / want daar zijn geheele bossen van limoen-boomen / bysonder omtrent hun water-plaats niet verre van hun stad / en eenige / hoewel niet veele / Oranje-boomen.

Palmite-wijn.

Hun meeste drank is water / maar de mans-persoonen verslinden veel palmite-wijn / (by hen Moy genaamd) daar sy de vrouwen niet of weynig van mede deelen. Hoe sy dese boomen beklimmen / is vreemd om aan te sien / also se geen takken altoos hebben / als aan den top / en vry hoog en dik zijn; Boven zijnde / vullen sy een kalabas met wijn / en komen vervolgens met deselve in den arm om laag.

Pruymen.

Sy hebben verscheyde soort van pruymen; eene / die gelijk onse witte pruymen is / gesond en smakelijk / en een swarte / en so groot als een paards-pruym /

pruym / die veel geagt word / en een kruydige ſmaak heeft. Ook zijn 'er Manſamilliaſſen, die gelijk een witte pruym zijn / doch gevaarlijk om te eeten / gelijk ook der ſelver takken ſchadelijk voor het geſigt zijn / indien het ſap / daar ſe vol van zijn / by ongeluk in een oog komt. Schadelijke

Sy hebben ook Beninganions, een vrugt van groote als een limoen / van buyten rood-agtig en ſeer geſond; en een frupt / by hen genoemd Beguil; van groote als een appel / met een ruwen knobbeligen baſt; die men af geſcheld hebbende / vind het binnenſte van coleur en gedaante / gelijk als aard-beſpen / waar van wy veel aten; en geſonde ſoort van fruyt.

Men heeft 'er ſeker ooſt / welk ſes of agt / als een boſſen te ſamen waſt / hebbende elk de lengte en dikte / gelijk eens menſchen vinger / en zijnde van coleur bruyn-geel / en wat wollig; Vreemde en

Binnen de baſt is een vrugt van vleeſch-agtige ſubſtantie / en aangenaam van ſmaak; Hoe geſond deſelve is / kan ik niet genoeg ſeggen. In hunne boſſen waſſen ook boomen / niet ongelijk onſe beuken / welke een vrugt gelijk als boonen dragen / en bevond 'er diederley ſoorten van / want ik vond 'er die groot en lang waren opgeſchooten / waar aan ik ſchoopen (huiſen) vond gelijk als van boonen / in welke vier of vijf vierkante boonen waren (eenigſins na het ſaat van Tamarinde gelijkende) hebbende in plaats van een ſchaal / een harde ſchorſ / en daar in een geele kool / die de Negers als een ſchadelijk vergift / tot het vergiftigen hunner pijlen gebruyken; Deſe vrugt word van hen Ogon genoemd. De tweede ſoort is kleynder / hebbende krommne dikke huiſen / ſes of ſeven duymen lang en half ſo breed / in welke zijn vijf groote boonen / elk een duym lang. De derde ſoort ſtrekt ſig breed uyt / heeft kleyne bladen gelijk ook de twee- gevaarlijke boom-gewaſſen.

de

de ſoort / maar veel ſwaarder vrugt / die aan een ſtevige ſtronk hangd / en negen duymen lang / en omtrent vijf breed is ; binnen die hulſen zijn vijf lange boonen / breeder als de andere / by hen Quenda genoemd / die na hun ſeggen inſgelijks gevaarlijk zijn.

Gola, een vrugt, Ik ſag 'er ook boomen / onſe wilgen niet ongelijk / die een vrugt gelijk onſe erreten dragen. Wat verder land-waard in / hebben ſy een vrugt / by hen Gola genoemd / die in een baſt beſloten is / hebbende de groote van een wal-noot / een roodagtige koleur en een bittere ſmaak / met verſchepde hoeken en kanten ; Van deſe vrugt maken ſy veel werks / die ſy met de baſt van ſekeren boom kaauwen / en dan aan den naaſten overgeven / die inſgelijks doet en verder overgeeft / en het dus / eer ſy het weg werpen / een geruymen tijd bewaren ; (dog ſlikken niets van de ſubſtantie) Dit is na hun ſeggen ſeer goed voor de tanden en het tandvleeſ ; Wat hier van zy of niet / deſe Negers hebben doorgaans tanden als paarden. Deſe vrugt ſtrekt hen voor geld / alſo dit gelukkig-ongelukkig volk geen andere heeft.

die gekaauwd word,

waar toe ſe dient.

Potato's. Katoen. Sy pooten ook Potato's, en land-waard *in katoen* / by hen Innumma genoemd / waar van ſy met een ſpil / een goeden draad weten te maken / en dan daar van doek aardig katoen weven / welk een vierendeel van een el breed is / en tot bedekking van hun ſchamelhept gebruykt word / en aan malkander genaayd tot rokken en broeken dient.

Verw van *Cambe*-hout. Sy hebben nog een ander hout / Cambe genoemd / waar mede ſy hunne beurſen (knapſakken) en matten rood verwen.

Beſchrijving van Limoen- De Limoen-boom gelijkt een wilden appel of haag-appel-boom niet qualijk / is ongemeen vol prikkels / heeft een langwerpig blad gelijk dat van een wilge / en draagd ſeer veel ; Sy worden rijp in 't laatſt van Auguſtus, en blijven op den boom tot October toe : maar of deſe boomen tweemaal 's jaars vrugt dragen / weet ik niet.

en Plan- De Plantaan-boom is van een redelijke hoog-

tr /

te / en van dikte als eens mans dye; Het ſchijnt een jaar-plant te zijn / en mogt mijns oordeels beter onder de ried-gewaſſen / als onder de boomen gerekend worden: want de ſtam is van geen houten ſubſtantie / en vol bladen / die gelijk als een artichok ſtam / 't eene blad boven het ander heeft; In plaats van uytſpruytſels isſe vercierd van de grond op met bladen / die meeſt omtrent twee elen lang / en omtrent een breed zijn / met een dikke rib in het midden. taan-booemen.

De vrugt is een tros van 10 of 12 Plantaangs / elk een ſpan lang / en redelijk dik / ſpruytende uyt de bladerige ſtronk in 't midden van de plant; Deſelve is in 't eerſt groen / en word geel en ſagt / als ſe rijpt; Geſcheld zijnde isſe van binnen ook geelagtig en aangenaam van ſmaak / &c. Sy noemen deſe vrugt Bananas; In September of October wordſe rijp; Wy namen 'er eenige nog groen mede in Zee / die ſes weeken daar na rijp wierden. Deſſelfs vrugt *Bananas* genoemd.

Guineeſche peper / die 'er egter niet overbloedig is / waſt in 't wild; 't Is een kleyne plant / met kleyne ſmalle bladen / en heeft een kleyne vrugt / die in fatſoen en koleur onſe Berbariſſen gelijkende / in 't eerſt groen / en rijp wordende / rood is / maar waſt niet aan troſſen gelijk als de Berberis, maar hier en daar omtrent de ſtengel / twee of drie by malkander / en word van hen Bangue genoemd. Dan hun Pene, daar sy brood van maken / is reeds geſproken: Dit is een kleyn ſmal krupd gelijk als gras / welkers ſtengel vol ſaad is / dat in geen hulſ beſloten is; Dit is geloof ik het ſelve / welk de Turken Cuſcus, en de Portugijſen Yſunde noemen. *Guineeſche* peper, van hen *Bange* genoemd. *Pene.* Giſſing wat het is.

De Palmite-boom is hoog / dun / en heeft een ruwen baſt; Deſſelfs hout is ſagt / en maakt geen takken als aan den top / en die ſchijnen eer vieden als takken te zijn / want sy zijn vol pit met een harden baſt beſet; De bladen zijn lang en ſmal; De takken zijn van de ſtam een el lang of wel langer / aan weder ſijden met ſcharpe punten beſet / die uytſtieken / gelijk die van een ſaag / maar *Palmite*-boom beſchreven.

de ſoort / maar veel ſwaarder vrugt / die aan een ſtevige ſtronk hangd / en negen duymen lang / en omtrent vijf breed is ; binnen die hulſen zijn vijf lange boonen / breeder als de andere / by hen Quenda genoemd / die na hun ſeggen inſgelijks gevaarlijk zijn.

Gola, een vrugt, Ik ſag 'er ook boomen / onſe wilgen niet ongelijk / die een vrugt gelijk onſe erreten dragen. Wat verder land-waard in / hebben ſy een vrugt / by hen Gola genoemd / die in een baſt beſloten is / hebbende de groote van een wal-noot / een roodagtige koleur en een bittere ſmaak / met verſchepde hoeken en kanten ; Van deſe vrugt maken ſy veel werks / die ſy met de baſt van ſeheren boom kaauwen / en dan aan den naaſten overgeven / die inſgelijks doet en verder overgeeft / en het dus / eer ſy het weg werpen / een geruymen tijd bewaren ; (dog ſlikken niets van de ſubſtantie) Dit is na hun ſeggen ſeer goed voor de tanden en het tandvleeſ ; Wat hier van zy of niet / deſe Negers hebben doorgaans tanden als paarden. Deſe vrugt ſtrekt hen voor geld / alſo dit gelukkig-ongelukkig volk geen ander heeft.

die gekaauwd word,

waar toe ſe dient.

Potato's. Katoen. Sy pooten ook Potato's, en land-waard *in katoen* / by hen Innumma genoemd / waar van ſy met een ſpil / een goeden draad weten te maken / en dan daar van doek aardig katoen weven / welk een vierendeel van een el breed is / en tot bedekking van hun ſchamelhept gebruykt word / en aan malkander genaapd tot rokken en broeken dient.

Verw van *Cambe*-hout. Sy hebben nog een ander hout / Cambe genoemd / waar mede ſy hunne beurſen (knapſakken) en matten rood verwen.

Beſchrijving van Limoen- De Limoen-boom gelijkt een wilden appel of haag-appel-boom niet qualijk / is ongemeen vol pitthels / heeft een langwerpig blad gelijk dat van een wilge / en draagd ſeer veel ; Sy worden rijp in 't laatſt van Auguſtus, en blijven op den boom tot October toe : maar of deſe boomen tweemaal 's jaars vrugt dragen / weet ik niet.

en Plan- De Plantaan-boom is van een redelijke hoogte /

te / en van dikte als eens mans dye; Het schijnt een jaar-plant te zijn / en mogt mijns oordeels beter onder de ried-gewassen / als onder de boomen gereekend worden: want de stam is van geen houten substantie / en vol bladen / die gelijk als een artichok stam / 't eene blad boven het ander heeft; In plaats van uytspruytsels isse vercierd van de grond op met bladen / die meest omtrent twee ellen lang / en omtrent een breed zijn / met een dikke rib in het midden. taan-booemen.

De vrugt is een tros van 10 of 12 Plantaangs / elk een span lang / en redelijk dik / spruytende uyt de bladerige stronk in 't midden van de plant; Deselve is in 't eerst groen / en word geel en sagt / als se rijpt; Geschelt zijnde isse van binnen ook geelagtig en aangenaam van smaak / &c. Sy noemen dese vrugt Bananas; In September of October wordse rijp; Wy namen 'er eenige nog groen mede in Zee / die ses weecken daar na rijp wierden. Desselfs vrugt *Bananas* genoemd.

Guineesche peper / die 'er egter niet overbloedig is / wast in 't wild; 't Is een kleyne plant / met kleyne smalle bladen / en heeft een kleyne vrugt / die in fatsoen en koleur onse Berbarissen gelijkende / in 't eerst groen / en rijp wordende / rood is / maar wast niet aan trossen gelijk als de Berberis, maar hier en daar omtrent de stengel / twee of drie by malkander / en word van hen Bangue genoemd. Van hun Pene, daar sy brood van maken / is reeds gesproken: Dit is een kleyn smal krupd gelijk als gras / welkers stengel vol saad is / dat in geen hulst besloten is; Dit is geloof ik het selve / welk de Turken Cuscus, en de Portugijsen Ysunde noemen. *Guineesche* peper, van hen *Bange* genoemd. *Pene.* Gissing wat het is.

De Palmite-boom is hoog / dun / en heeft een ruwen bast; Desselfs hout is sagt / en maakt geen takken als aan den top / en die schijnen eer rieden als takken te zijn / want sy zijn vol pit met een harden bast beset; De bladen zijn lang en smal; De takken zijn van de stam een el lang of wel langer / aan weder zijden met scharpe punten beset / die uytsteken / gelijk die van een saag / maar *Palmite*-boom beschreven.

vzp langer. Deſe boom draagd een kleyne vzugt / gelijk een Indiaanſche noot / hebbende de groote van een kaſtanje / die beſloten is in een harde ſchaal / en van buyten als met draaden omtrokken; De kern is van een harde hoornige ſubſtantie / doch ſmakeloos; egter wordſe van de ingeſetene gebraden en gegeten; Deſe boom word van hen Tobel, en de vzugt Bell genoemd; Sy weten 'er wijn uyt te krijgen / want qualijk een ſpan van den top des booms / maken ſy in een der takken een opening / daar tegen ſy de mond van een kalabas vaſt maken / die dan in de tijd van 24 uuren vol klare doch bleeke wijn loopt / zijnde ſmakelijk en ſterk / ſo dat 'er de menſchen dronken van worden.

Wijn uyt deſelve.

Oeſters aan boomen hangende.

In deſe Baay groeyen ook ſeer veel oeſters aan boomen / die wel de wilgen in ſatſoen gelijken / maar een breed blad / dat ſo dik als leder is / hebben / en een kleyn gewas / als dat van een Cypres dragen. Van deſen boom hangen verſchepde takken / van dikte omtrent als een wandel-ſtok / om laag tot in het water / zijnde glad / taay en vol zit; Deſe van de vloed bedekt zijnde / ſiet men ſo vol oeſters hangen / als het mogelijk zijn kan; Dit nu is de eenige vzugt van deſen boom / die door het ſout water / ſo het ſchijnd / daar van groeyd.

Viſſen.

Viſſen zijn 'er veel van bekende ſoort / en andere waren ons onbekend: Daar waren barmen / rocchen / ſteikel-rocchen / en verſchepde ons onbekende / als ſwaard-viſſen / hebbende een bek / die een el lang / en aan beyde ſijden / gelijk een ſaag getand was; Scharkers met een platten en breden bek als een ſchup; Schoen-makers, die gelijk de barmen / iets aan beyde ſijden van de mond hebben hangen / en knorren gelijk een verken / &c.

In een uur 6000 gevangen.

Wy vongen in de tijd van een uur 6000 viſſen / van ſoort als blepen.

Gevogelte.

Wat het Gevogelte aangaat / daar zijn Pellikanen / die ſo wit en groot zijn als ſwanen / en een breeden en langen bek hebben / Reygers / Kui-

ler-

leuws, (ſo genoemd na het gelupd / dat ſy maken) Bobyen, ſtrand-loopertjens / en verſcheyde vreemde water-vogels. Land-waard in heeft men daar ſeer veel graauwe papegaayen / en Guineeſche hoenders / die het gewas van de rijs veel ſchade doen; (Dit is een ſchoone vogel / van groote als een phaſant met veele bonte vederen) en verſcheyde andere vogels / die wy geen naam wiſten te geven; gelijk wy ook by de Indianen vonden veeſe ſchagten of pinnen van yſer-verkens. Voorts zijn hier veel meer-katten / die van den eenen boom op den anderen weten te ſpringen / en op het gebergte zijn Leeuwen / Tygers en Loſſen / gelijk ook Olyfanten / maar niet veel; Wy ſagen'er niet meer als drie / alſo ſe verder land-waard in zijn. De Negers verhaalden ons van een wonderlijk beeſt / (de Volk gaf het de naam van een Karbonkel) welk menigmaal / doch niet anders als by nagt geſien wierd; Na hun ſeggen had dit beeſt in ſijn voorhoofd een ſteen van een ongelooffelijken glans / die hem ſo veel ligt geeft / dat hy ſijn voedſel kan vinden; Het luyſterd na het minſte getugt / dat het hoord / en ſo dra hoord het niet iets / of bedekt die met een vlies / welk het van de natuur ontfangen heeft / om door den glans van die ſteen niet ontdekt te worden.

Guineeſche hoenders.

Meer-katten.

Andere wilde beeſten.

Een vreemd beeſt *Carbonkel* genoemd.

Koopmanſchap is hier weynig / maar wel verder binnen 's lands / te weten / goud en Olyfants-tanden; die de Portugijſen op ſekere tijd des jaars van hen af halen voor rijs / ſout / koralen / bellen / uyen / Franſche bleſſen / kopere ketels / ſlegte meſſen / hoeden / vierkante ſtukjens linnen / en verſcheyde andere beuſelingen / maar hier kan men voor deſelve geen goud / maar wel eetwaren krijgen.

Koopmanſchappen landwaard in.

II. AFDEELING.

Aantekeningen van Socotora, neffens eenige byſonderheden op de reys.

Beſchrijving van *Socotora.*

OP het Eyland Socotora, hebben de Guzeratters en Engelſche tot hun gerief / voor den tijd van hun verblijf aldaar hupſen gemaakt / dog ſlordig van ſteenen / en dwarſ over deſelve eenige ſtukken hout / bedekt met ried en takken van dadel-boomen / om voor de Son bevrijd te zijn / want op die tijd vreeſen ſy voor geen regen. Omtrent het hoofd van de rivier / en een mijl landwaard in / is een aangename valley vol dadel-boomen.

Dibnee.

Aan de Oost-ſijde van de rivier is Dibnee, een klepn ſteedjen / ſlegt bewoond / uytgenomen ten tijde van hun dadel-oogſt. In deſe vallep waayd de wind ongemeen ſterk / in de maanden van Junius en Julius, egter heeft men omtrent een ſcheutweegs daar van daan / na het vlek Deliſa, tegen over de Reede niet de minſte wind.

Een vreemde wind.

Onder wien *Socotora* ſtaat.

Voor 100 jaren of daar omtrent / is dit Eyland gewonnen door den Koning van Caixem, (de Arabiers noemen hem Cushem) een Koning van geen groot vermogen / en pas 2 of 3000 ſoldaten kan op de been brengen: Hy maakte ſig meeſter van dit Eyland / de twee Irmanas, en Abba del Curia. De twee Irmanas, (of twee broeders) zijn klepn / vol klippen / en onbruyqbaar; Men vind 'er niet als toytel-duyven en ſchild-padden / dog geen inwoonders. Abba del Curia is grooter; daar zijn ſeer veel gepten / en eenig verſ water / dog / na men ons verſekerde / word maar van drie of vier menſchen bewoond. Des Konings Soon Amor Benzaid, houd ſijn verblijf op Socotora, en regeerd daar ſo lang het ſijn Vader goed vind. Sy handelen op de Eylanden van Comoro en Mellinde; waar toe de Koning twee kloeke Fregatten houd / met welke ſy van het vaſte land / rijs en ſeker oost / by hen Melo genoemd / welk hun mee-

Twee *Irmanas*, en *Abba del Curia.*

Te *Socotora* handeld men op *Comoro* en *Melinde.*

meeſte koſt is / af halen.

De hier woonende Arabiers zijn genoegſaam ſlaven van den Snake of Pzing; Sy zijn alle ſoldaten / en ſtaan hem / als hy hen gebied / ten dienſt. Slaafagtige Onderdanen.

Elk van hen draagd een ſoort van een houten meſſ / of kromme pook op ſijn linker ſijde / en mogen ſonder dat niet uytgaan; Sy hebben ook dunne / breede geſchilderde ſchilden; De beſte ſoort van hen hebben de greep van hunne pooken met ſilver / en de andere met rood metaal opgeſchikt. Hun geweer,

Sy zijn geel-agtig van koleur / neerſtig en beleefd in hun omgang / maar de vrouwen zijn redelijk wit / edoog gelijk als die in Engeland van de Son verbrand zijn. koleur, poſtuur,

Van poſtuur zijn ſe ons gelijk / hun haar laten ſy meeſt alle lang waſſen / hebben gelijk de Turken, een Tulband op hun hoofd / en een kleedjen om hun middel / welk tot op hunne knyen hangd / ſonder verder kleederen / als dat ſommige muylen aan de voeten hebben / die ſy daar met een band aan vaſt maken; en kleeding,

Hunne deegens dragen ſy bloot op de ſchouders / of hangen van hunne ſchouders in de ſcheede aan een band / of ook wel op de armen / en dus gaan ſy op en neder. ſo der mannen,

(Sy houden veel van tabak / maar willen'er niets voor geven.) Egter zijn'er verſcheyde / die een Pintado, of ander bont kleed / als een Yrſche mantel over de ſchouders hebben hangen / of hembden / en een over-kleed van witte Calicutſe ſtoffen dragen; Ook zijn'er die gelijk de Guzeratters linnen onder-broeken hebben.

Maar de vrouws-perſoonen dragen alle hembden / die tot op de grond hangen / gemaakt van Calicoes, die rood / blaauw / of ſwart-agtig geverwd zijn; Op hare hoofden hebben ſy een kleedjen of ſleuper / waar mede ſy / als het haar belieft / het aangeſigt bedekken: want hoewel ſe ter naauwer nood voor eerlijk konnen paſſeeren / zijnſe egter koſtelijk om haar te laten ſien. als der vrouwen.

Hoewel nu de mannen ſeer arm zijn / en niet meer als effen nodig is / hebben / (te weten / om haar lijf) egter zijn der ſelver vrouwen (want daar zijn'er die vier / Mannen genoegſaam arm.

houden meer als eene vrouw, die ſig op hare wijs pragtig opſchikken.

vijf of ſes wijven hebben / na dat elk houden kan) ſodanig met ſilver / en ſommige met goud behangen / dat ik een derſelven / die nog van de aanſienlijkſte niet was / geſien heb / die gemeenlijk aan elk oor ten minſten een doſijn ſilvere ringen / byna ſo groot als goudijn-ringen had / in welke wederom ſo veele andere / wat kleynder hongen; om haar hals twee Carkanetten, of ſilvere ketenen / aan welkers eene / een gouden boot was; om haar arm of gewrigt van de hand / 10 of 12 ſilvere bragſeletten / elk een pink dik / dog hol; bykans alle vingers beladen met ringen / en aan het onderſte van hare beenen / ſilvere ringen / gelijk als paarde-ſlooten: Dus opgeſchikt / konnen ſy haar niet bewegen / of men kan ſe hooren / gelijk de danſſende Moorinnen. De mannen zijn wijp jaloers over haar / en bewaren ſe ſeer naauw. Sy hebben ſin in Chriſtal, Amber, en koralenſnoeren / maar hebben niet veel / om deſelve te koopen / maar ſoeken deſelve u af te bedelen / of onder de hand te ontfutſelen.

Kinderen gaan 'er naakt. Trouwen op haar 10 of 12 jaar.

De kinderen / uptgenomen eenige wepnige / van de aanſienlijkſten / gaan geheel naakt / tot dat ſy wat ouder worden / en trouwen / als ſy 10 of 12 jaren oud zijn.

Sy noemen hen ſelven *Muſulmannen*, en roemen op hun groot getal.

Sy noemen hen ſelven Muſulmannen, dat is / Catholijke of ware geloovige / in gevolge van hun valſe en ongeloovig geloof aan Mahomet, en beroepen ſig tot bewijs van hun Religie / (de Jeſuijtſe Catholijken doen even ſo) op het groot getal van hun aanhang / en het kleyn getal van de onſe: De geheele wereld / ſeggen ſy / is van onſe Religie / en van de uwe / is maar een hand vol menſchen.

Hun manier van eeten.

Sy eeten hun ſpijs van een mat / die op de grond geſpreyd word / maar gebruyken geen lepels nog meſſen (de handen hebben het oudſte regt) welk ſeer onmanierlijk toegaat. Water is hun gemeene drank / egter konnen ſy in 't heymelijk ſig wel in wijn dronken drinken / want op ſekere tijd van het jaar maken ſy dadel-wijn / die aangenaam en ſterk is.

Dadel-wijn.

De

De overwonnene / of oude ingeſetenen van Socotora, worden van hen genoemd Caffars, (ongeloovige / of ketters) en zijn ſo gedwongen / de andere als ſlaven te dienen / dat ſommige van hen / op het gebergte blijven / en daar gelijk als beeſten in 't wild leven / en de overige geen geweer mogen dragen. *Caffars.*

Die op de bergen woonen / zijn wel geſchapen / maar ſwarter als de Arabiers, gaan met blooten hoofde / laten hun hayr lang waſſen / (ik geloof dat het nopt geſneden word) en ſtar-oogen als met ſchrik op andere. Midden om hun lijf hebben ſy een kleed / welk ſy van gepten hayr of grove wol ſelfs weven / en aan de voeten onnoſele pantoffels. Hunne wijven gaan alle met gekoleurde Calicutſe, of wel grove linnen hembden / die tot op de grond hangen ; Hebben niets op haar hoofd / maar hebben in navolging van de Arabiſche wijven / geſchilderde aarde of pſere bzaſeletten / om hare armen en beenen / en om den hals koralen / in plaats van een ſilvere keten ; Sy ſchilderen hare aangeſigten met geele en ſwarte blakken / welk walgelijk om te ſien is. Sommige woonen op het gebergte. Derſelver kleeding. byſonder van de vrouwen.

Wat derſelver Religie aangaat / de Arabiers verſekerden ons / dat ſy alle Heydens waren / van geen trouwen wiſten / en de wijven gemeen hadden. Sy hebben een taal / die van de Arabiſche veel verſchild / maar ſy hebben egter deſelve moeten leeren. Sy leven ſeer ellendig / ſo dat veele van hen verhongerd en doz zijn. Godsdienſt en Taal.

Vleeſ te dooden is hen niet geoozloofd / ſo dat ſy noodſakelijk ſig moeten behelpen met vis / die ſy aan de Zee-kant vangen / en dabelen / ſo veel ſy 'er krijgen konnen : Maar ſy hebben niets om rijs te koopen / uptgenomen dat ſy hunne bzouwen van de Guzeratters, als ſy daar zijn / laten gebzupken / en daar booz met rijs betaald wozden. Die het vee gaan hoeden / leven van der beeſten melk. Hun bygeloovigheyt, en godloosen handel met de vrouwen.

Ik konde niet merken / dat dit Eyland andere koopmanſchap uptleverde / als die van Aloë, Dra-

met een bzugt gelijk als happers (waar van dese een soozt is) bp hen genoemd Eshac, die sp tot sallaad gebzuyken. Oranje-appelen zijn 'er weynig en duur; Basilicum is hier ongemeen soet. Aan het strand vind men veele fraaye schelpen / en bysonder schelpen van paarl-oesters / die na hun seggen derwaards komen aandzijven / binnens men vond daar wel een menigte van schelpen / maar alle ledig.

Een gewas, *Eshac* genoemd.

Andere bysonderheden.

De ingesetenen zijn groote bedelaars / sp koopen wel wat sp konnen / maar pzaecchen boozts alles af / daar toe sp iemand met bziendelijkheyt weten aan te halen; Hun best ontbaal is een Chinceesche schotel of kop met Coho, een swarten bitteren dzank / die van bespe / die van een lauwzier niet ongelijk / gemaakt / en van Mecca derwaards gebzagt wozd. Dese dzank wozd heet afgedzonken of gesozpt / en is goed booz het hoofd en maag.

Zijn groote bedelaars.

Coho (misschien *Coffy*)

Dus verre van gemelde plaatsen / en vervolge weder mijn steps.

Een groote walvis gesien.

In 't jaar 1607 / den 20 November waren wp op de bzeete van 34 graden / en sagen een ongemeen groote walvis / die digt onder 't agterste van ons schip quam / en seer veel water uptwierp. Na beneden sakkende / slingerde hp met sijn steert om hoog / die wp bykans so bzeed gisten als ons agterdek / en de geheele visch ten minsten 100 tonnen swaar.

Als wp eerst op Socotora quamen te landen / was al het volk / als zijnde van de Portugijsen (die eenige van hen hadden weg gevoerd) booz desen seer qualijk gehandeld / also upt bzeese booz ons na het gebergte gevlugt.

Gebouwen op *Socotora*, en een Kerk.

De stad van hen verlaten / vonden wp opgebouwd met steene hupsen / gedekt met gebinten / en op deselve met palm-booms-takken / hebbende aardige deuren en houte slooten. Aan de See-kant stond hun kerk / die met een muur / als een kerkhof beslooten was; Binnen deselve waren twee krupssen en een altaaar / en daar bp wierook / hout en gom.

Als

Als wy naderhand de ingeſetenen ſpraken / ſeyden ſy / dat dit niet Socotora, maar Abba del Curia was / doch wierden daar na gewaar dat hun ſeggen onwaar was. Wy wandelden twee of drie mijlen land-waard in / doch vonden niet ſo veel / als een ſpier gras / maar wel veele dadel-boomen / en onder andere een ſeer vreemden boom / die een mans lengte hoog / of wel een wepnig hooger was; Deſe boom was groot of dik aan de wortel / maar word na den top allenxkens dunner / en loopt gelijk als een piek upt; De ſtam is glad / en met geen ruwen baſt beſet; Aan deſſelfs bovenepnde zijn eenige takken / een elleboog lang / doch ſonder bladen / en aan die komt een rood-agtige bloeſſem / van welke naderhand voortkomt / een vrugt die eerſt groen / en in groote en fatſoen een dadel niet ongelijk is; In deſelve nu zijn verſchende wit-agtige korls / die / gelijk ook de takken ſelfs bitter / en vol van een roſijn-agtig ſap zijn. Of dit de Mirre is / laat ik wijſere oordeelen. Men ſag nog een andere kerk / en een krups daar boven op.

Een vreemde ſoort van een boom.

Giffing daar van.

Nog een Kerk.

III. AFDEELING.

Van het geen den Engelſchen, Hollanders en Portugijſen in Indiën gebeurde, en van des Mogols handeling met de Engelſche.

Den 28 Auguſti des jaars 1608 landde Capiteyn Hawkins met de kooplieden en ſommige andere tot Suratte, daar de Capiteyn in een koets ontfangen / en tot voor de Dawne gebragt wierd. Wy kregen een ſiegt logement / en hadden ons verblijf in des portiers hups van de tol-kamer / daar de tollenaars in den morgenſtond van den volgenden dag / onſe hoffers quamen 't onderſte boven ſmijten en doorſoeken / hoewel wy niet meer / als 't geen effen van noden was / aan land gebragt hadden.

Komen tot *Suratte*.

Hun ſiegt onthaal aldaar.

Wy wierden ten eeten verſogt by een koopman / daar wy ons vrolijk maakten / maar kregen in 't midden een ſuure ſaus: want hy was de man / die

Vrees voor onluſt.

die de meeſte ſchade geleden had in een ſchip / dat van de Heer Edward Michelborne genomen was / waar van de Capitein met ons aan tafel ſat. Als men hier van ſpraak / antwoordde de Capitein / dat hy daar nopt van gehoord had / en eer geloofden ſulks van Vlamingen (Hollanders) gedaan te zijn / maar ſy ſeyden feekerlijk / te weten / dat het Engelſche gedaan hadden / en voegden daar by / dat in alle Landen dieven en roverg zijn / maar dat ſy die ſout geen eerlijke kooplieden wilden wijten; welk laatſte ons weder een moed gaf. Daags daar aan verſogt de Capitein van 't gemelde ſchip ons 's avonds ten eeten.

Moeyelijkheyt met de tollenaars.

Den 2 October bragten wy ons goed en proviſie t'ſcheep / deeden een vereering aan Shek Abdelrheime, die ons verlof gaf om te vertrekken / dog de tollenaars wilden ons niet laten vertrekken / of wilden eerſt het ſchip doorſoeken; Maar eenige Fregatten ſiende / die ſy geloofden Malabaarſche te zijn / durfden ſig op hun eygen advier niet wagen. Deſe Fregatten waren Portugijſen, die wilden dat wy aan hun boord / met hen ſouden komen ſpreken / welk Mr. Bucke onbedagt deed / en van hen vaſt gehouden wierd / (ik en Nicolaas Uffle: waren nog aan land) waar op Schipper Marlow, en alle de andere / de vlugt begonden te nemen / want als 'er een was / die tot het vegten aanmaande / was hy daar tegen / en liep op de grond / door dien hy de diepte van het kanaal niet kende; Hier vaſt zijnde op het ſandig Eyland / wierd het ſchip genomen / (welk ten deele de Portugijſche balsheyt / en ten deele ons ſelven geweten wierd) met 19 man met Mr. Bucke; maar de Pinas ontquam het / en hoewel 'er de Portugijſen ſterk op ſchooten / voerden deſelve door / tot Suratte toe. Hier ontquámen het met ſwemmen / die dan ook nog in die nagt omtrent 20 mijlen van de plaats tot Suratte aanquamen. Maar om de waarheyt te ſeggen / wy waren in geen ſtaat om hen tegen te ſtaan / want ſy vry meer geſchut / volk en ammonitie hadden / als wy.

De *Engelſche* worden van *Portugijſen* genomen,

dog ſommige ontquamen het.

Den

Den 4 dito ſond de Capiteyn der Fregatten / een duyſen brief aan den Gouverneur van de ſtad / waar in hy ons den naam van Lutheranen, en roverſ gaf / en voorgaf / dat wy geen Engelſche, maar Vlamingen (Hollanders) waren / ja ſelfs verſogt op de vriendſchap / die ſy met elkander hadden / den Capiteyn met de ontkomene / hem toe geſonden ſouden worden / welk egter Abdelrehieme niet alleen weygerde / maar hem uyt de naam van den grooten Mogol gebood / de goederen en menſchen wederom oder te geven. d'*Engelſche* hatelijk beſchreven, en opgeeyſt, Worden van den Gouverneur beſchermd.

Den 5 quam een Capiteyn der Fregatten aan land / die rond uyt ſprak / en boven Gouverneur boven al voorgaf / dat de Koning van Spanjen, Heer van de Zeën was / en hen laſt gegeven had / alle die ſonder gelep-brief op deſe Kuſten quamen / weg te nemen. Trotſe taal der *Portugijſen*.

Den 13 dito ontbood de Gouverneur alle de voornaamſte kooplieden der ſtad / en beval hen onſe lakenen en ſtoffen / die nu aan ſijn huys gebragt waren / na conſcientie te waardeeren; welk ſy deeden / doch verre onder de waarde / en daar voor ſepde de Gouverneur deſelve te willen en moeten aannemen / edog de Capiteyn ſtond dat niet toe. Hun koopmanſchap word gewaardeerd.

Op den 16 wierden wy genoodſaakt / voor een weynig meer / de betaling voor het een en het ander aan te nemen / en kregen verlof om het overige te volvoeren / ſo dat wy hier 50 ſtukken / en 14 Devonshirſe karſepen moeſten laten voor den Koning / neffens nog 29 andere ſtukken karſey / en voor den Shek Ferred 15 lakens / neffens vier / die wy tot een vereering voor den Koning geordonneerd hadden. En veel ontnomen,

Daarenboven konden wy uyt het tol-huys onſe goederen niet magtig worden / alſo Shek Ferred en Mocrow Bowcan, of Mocreb-Chan, elkander niet wel verſtonden. Ons goed wierd van de Portugijſen, voor de helft van de waarde verkogt. De onſe die in hunne handen waren / wierden na Goa geſonden. en 't overige in 't tolhuys aangehouden.

Den 15 December quam gemelde Bowkan met een

Legen hen gelegd,

een Jeſuijt Pater Peniero, by onſen Capitein / te aan den eenen op hoop van ſijn volk weder te bekomen / alle beleefdheyt toonde / en aan den anderen / 't een en 't ander vereerde; maar die beyde waren valſch / en beantwoordden die beleefdheyt geheel niet wel / want na 't eygen verhaal van Mocrow Bowcan, door een Jeſuijt.

door een Jeſuijt.

wood de Jeſuijt een juweel aan te geven (dat hy ſeyde 200000 realen waardig te zijn) als iemand ons wiſt te agterhalen / en te verraden.

Careleſſe den Portugijſen ontvlugt, word by de Engelſche geborgen.

Op die ſelven dag quam hy ons R. Careleſſe een Engelsman, een gevangen tijd onder de Portugijſen gewoond hebbende / die vreeſende van hen geſtraft te worden / om dat hy den Hollanders tot Muſelpatan levens-middelen toegevoerd hadde / by ons quam vlugten / en verſogt geborgen te worden / welk wy met veel omſigtigheyt deden.

Men korte 2750 Mamudies op de lakens.

Den 27 verſogt Mocrow Bowcan, een grooten afſlag op onſe lakens / of wilde deſelve niet weder geven / en koſte ons 2750 Mamudies, 't zy wy wilden of niet / eer hy ons vryheyt wilde geven / om de overige af te halen en te verkopen. Ik was 'er ſeer qualijk aan de roode loop / (daar Mr. Dorcheſter aan ſtierf) maar wierd door Careleſſe, met Gods hulp daar van geneſen. Deſe verhaalde my verſcheyde ſaken / en beſonder hoe de Hollanders in het laatſt-leden jaar de Portugijſen overvallen hadden: De Hollanders lagen met 16 ſchepen voor Malacca, en beſloten de ſtad met hulp van andere Koningen / aan de Zee- en Land-ſijde; Dit wierd den Onder-koning / tſang voor Achen met het pupil van Indiën, en een groote Vloot ſchepen / Galeyen en Fregatten / 4000 ſoldaten op hebbende / geboodſchapt / die order van den Koning had / om Achen in te nemen / en daar een Fort te bouwen / en vervolgens Jor te overrompelen / en de Molukkers te haſtijden / om dat ſy den Hollanders den koophandel hadden open geſteld / met oogmerk / om den naam van Holland in deſe geweſten uyt te roeyen / waar toe 2000 Caſtilianen uyt de Manilias by hem quamen. Hy ver-

Verhaal van den Oorlog der Hollanders en Portugijſen tot Malacca.

Portugijſen wilden de Hollanders in Indiën uytroeyen.

haal

haalde / dat Andreas Hurlado, thans Gouverneur in Malacca, ſijn verlegenthept liet weten / waar op de Onder-koning van vooz Achen, waar van hy ſekerlijk ſoude meeſter gewozden zijn / opbzak; De Hollandſche Generaal hier van gewaarſchouwd / bzagt al ſijn volk en artillerp t'ſcheep / en vooz den Onder-koning te gemoet; Hier viel een langduurig bloedig gevegt vooz / waar in aan weder ſijden veel ſchade geleden wierd / maar eyndelijk weken de Hollanders af / alſo hun Admiraal lek gewozden was / en ſcheen te ſullen ſinken / ten ware hy geſtopt wierd: De Portugijſen in plaats van hier hun voozdeel mede te doen / vielen aan het banketteeren en poecheu op hun overwinning / ſonder verder aan de Hollanders te denken; Deſe nu hebbende hunne lekken tot Jor geſtopt / ſtelden haar ſelven weder in ozdre / en quamen op de Portugijſen aan / die by hun komſte aan land waren / en ſig daar bzolijk maakten; Sy dan op de Vloot aanballende / ſchooten ſe in de grond / verbzandden de geheele Vloot / en ſloegen alles dat ſy 'er op vonden / dood; Vog de Onder-koning had ſeſs ſchepen tot een ander deſſeyn uytgeſonden / die anders hier neffens de andere ſouden zijn vernield geweeſt.

Gevegt tuſſen de *Hollanders* en *Portugijſen*.

De uytſlag daar van.

Ontrent die ſelve tijd ontſtond in Malacca een groote ſiekte / daar de meeſte Portugijſen aan ſtierven / en onder deſelve de Onder-koning / en niet lang daar na de Spaanſche Gouverneur in de Molukkers, ſo dat hun magt te niet liep; en de Aards-Biſſchop / Onder-koning gemaakt wierd / gelijk hy het nog is. (Als dit geſchzeven wierd.) Ook hadden de Malabaren in het laatſt-leden jaar de Portugijſen geweldig geplaagd / en hen vooz en na 60 zeplen of meer / afgenomen of in de grond geboozd.

Groote ramp der *Portugijſen*.

Men verwagtede egter nu de overkomſt van een nieuwen Onder-koning met een ſterke Vloot / om de Hollanders uyt Indiën te jagen. Deſe Vloot beſtond uyt negen Oozlogs- / en ſeſs Transpozt-ſchepen / dog die waren van malkander geraakt in de ſtil-

als ook van hun verwagt ſecours.

stilte van Guinea, sonder elkander naderhand weder te vinden: Twee der selven quamen tot Mosambique, daar sy verbrand wierden van de Hollanders, die het Fort aldaar vry benaauwden / maar het niet konden winnen / en om de tijd van het jaar / van daar trokken / en met 15 schepen en een Pinas na Goa zeylden / daar sy op de Reede gingen leggen / en den grooten Capiteyn Andreas Hurtado uytdaagden / dog dese had geen lust om hen te komen besoeken. Een derde schip van gemelde Portugijsche Vloot / hoorende dat de Hollanders voor de bar op hunne ankers lagen te rijden / week na de Noorder-sijde / daar sy aanstonds hun geld en goed aan land bragten / en hun eygen schip in brand staken / welke moeyte sy den Hollanders afnamen; Ondertussen vielen de soldaten malkander in het hayr / om elk wat van het geld te hebben.

Dese Hollandsche Vloot van Goa vertrokken / voer langs de Kust van Malabar, alwaar sy plonderden en branden al wat hen voorquam / en hadden / gelijk gesegd wierd / vryheyt van den Samorijn, om tot Chaul een Fort te maken.

Groot voordeel der *Malabaren* op de *Portugijsen.*

In die selve maand quam 'er ook tijding / dat de Malabaren een schip van Ormus, en drie Fregatten genomen hadden / en kort daar na / een Vloot van 25 Fregatten / die van Cochin quamen / waar van 15 so genomen / als verbrand wierden / en de overige het ontquamen / indien sulken deerlijken verwoesting / de naam van ontkomen hebben mag / als ook dat deselve op die Kust 50 Fregatten en Galjooten genomen hadden.

In Januarius 1609 was 'er nogmaals tijding / dat de Malabaren, thans in dese Zeën de meester spelende / 30 Fregatten kostelijk geladen / en de wil hebbende na Diu, genomen hadden. Dese Malabaren zijn goede soldaten / en hebben op elk Fregat 100 / en op hunne Galjooten 200 man.

Hawkins vertrekt van *Suratte.*

Den 1 February vertrok de Capiteyn met 50 Peons / en eenige ruyters. Omtrent die tijd was 'er veel te doen over het schip van de Koninginne

Moe-

Moeder / welk geladen ſoude worden / om na Mocha te varen; welk de Portugijſen op de Bar met 22 Fregatten leggende / dreygden na Diu te willen vervoeren / doch eyndelijk quam het op een accoord uyt; de Portugijſen eyſten voor hun Cartas of vry-brief 100000 Mamudies, en quamen naderhand op 20000 / en lieten ſig eyndelijk paayen met rupm 1000 realen en eenige preſenten / die hen van des Mogols wegen geern gegeven wierden.

De Portugijſen parſſen een ſchip veel geld af.

Mocreb Bowcan gaf my goede woorden / maar de dupvel was in ſijn hert / en had niet minder in't ſin / als ſijne ſchulden aan ons te betalen / waar toe hy verſcheyde poſten af trok / en andere te rug hield / ſo dat hy nu van 41000 / 17000 wilde horzten. Ik verbeelde my / dat hy / indien hy konde / my niets ſogt te geven / en ſtilletjens uyt de ſtad te gaan / te meer / alſo hy aan ſekere Banjanen veel ſchuldig was / en moeſten voorgaan / indien 'er wat te halen was; maar ik kreeg noch eyndelijk een ſchrift van ſijn hand / waar in hy / hoewel met veel horting / my bekende ſchuldig te zijn / alſo ik oordeelde beter van de helft verſekerd te zijn / als alles te wagen.

Nieuwe moeyelijkheyt met *Mocreb-Chan*.

Den 26 Maart quam hier tijding / dat Malacca met 30 Hollandſche ſchepen belegerd was; Om die ſtad te ontſetten / verſamelde de Onder-koning alle ſijne troepen uyt de Noordelijke geweſten van Indiën, en ordonneerde den Generaal Andreas Hurtado, die door de tijding van een nieuwen Onder-koning te moediger was / om met 14 ſchepen tot Moſambique te overwinteren. Ondertuſſen quam een ſchip van Cambaya, dat tot Queda geweeſt was / voor Goga, welk geen pas hebbende van de Portugijſen, prijs verklaard wierd. Op die ſelve tijd ſogten de Tollenaars door nieuwe rekeningen / ons meeſte goed prijs te maken.

Malacca wederom van de *Hollanders* belegerd.

Moeyelijkheyt met de Tollenaars.

In't begin van April kreeg ik een heete hoorts / die my veel vlees en bloed benam / te meer / alſo ik in 10 dagen niet meer als een weynig rijs konde eeten; als de hoorts over was / had ik ongemeene pijn in de ſijde. In de volgende maand /

Finch ſiek.

had ik wederom een brandende hoogte.

Audanagar belegerd,

Den 12 Mey quam 'er tijding / dat Melik Amber, Koning van Decan, belegerd had / de ſtad Audanagar, (zijnde te voren de Hoofd-ſtad van dat Rijk geweeſt / maar ſedert door den Mogol Acabar gewonnen) met 22000 paarden / en dat na verſcheyde aanvallen die van binnen teken maakten van de ſtad te willen overgeven / op conditie / dat hy met ſijn Leger vier of vijf Coſen (elke Coſe of Courſe is anderhalf Engelſche mijl) ſoude te rug trekken / op dat ſy te vepliger met ſak en pak ſouden mogen uyt trekken; ſoude als ſy op die conditie uyt trokken / vielen de beleyeraars onvoorſiens op den vpand / die daar niet op verdacht was / aan / en ſloegen ſeer veel menſchen dood / maar wierden van die kant / daar ſy de minſte tegenſtand konden bieden / weder overvallen te worden / weshalven de Chan-channa veel troepen te ſamen trok / en daar toe 300000 Mamudies van Suratte verſogt / en den Gouverneur / een ervaren Decaanſch krijgsman / ontbood.

word aan den Koning van Decan overgegeven. Die tegen woord, veele menſchen dood ſlaat.

En ſig tegen de wreckers van dien in poſtuur ſtelt.

Den 20 Juny quam'er tijding / dat tot Goa vijf ſchepen aangekomen waren / en dat de Onder-koning geſtorven was / waar op Andreas Hurtado tot Onder-Koning gekoren wierd / als zijnde het eenig ſteunſel / daar ſy in deſe geweſten op vertrouwen konden / en die voor een wakker krijgs-man gehouden wierd: Hy gaf ten eerſten ordre om ſchepen te bouwen en klaar te maken / alſo hy ten eynde van hun winter een kans meende te wagen tegen de Hollanders, die men ſepde met 18 ſchepen voor Malacca te leggen.

Hurtado word Onder-koning. Deſelfs beſorging van alles.

De Portugijſen ontmoeteden op die tijd een ſchip van deſe ſtad (Suratte) welk ſy / geen Cartas (pas) daar in vindende / als een prijs wegnamen en na Goa brachten / alwaar het op de Kee verging; Hier op overviel de Gouverneur voor Chan-channa, en de Collenaar Mocrow Bowcan, eenen Tappidas, den eygenaar een Banjan, en wilden van hem betaald weſen / voor het geen hy hen ſchuldig was / ſo dat wy moeſten te rug ſtaan / en 't geen van hem

Portugijſen roven alom.

Een gevolg daar van tot ſchade der Engelſchen.

hem te verderen hadden / quijt raakten / welk wy de Portugijſen mogen dank weten.

Den 20 July gaf Sha Selim order aan Chanchanna en Manifengo, twee ſijner groote Bevelhebbers / om alle de Koninkrijken van Suratte na het Zuyden / ſelfs tot aan de kaap Comori, te bevorderen / waar toe hy een ſwaar leger t'ſamen trok; hier tegen ſtelden ſig drie groote Koningen / te weten / die van Decan, (wiens Hoofd-ſtad is Geneſro,) die van Viſapor, en die van Golconda; (wiens Hoofd-ſtad Braganadar is) Deſe verſameiden ook ſeer veel volk / en ſloegen ſig neder niet verre van Bramport, op de grenſen van den Mogol, en wagteden tot dat de winter-maanden ſouden voorby zijn; Ondertuſſen lagen de beyder-ſijdſe legers bupten in tenten. Oorlogs-toeruſting; daar verſcheyde *Indiaanſche* Koningen ingewikkeld zijn.

In Auguſtus kreeg ik een loopende tijding / van een Engelſche Pinas / dat deſelve tot Gandove geweeſt / en van daar vertrokken / door drie Portugijſche Fregatten gedwongen was / weder derwaards te keeren. Ik geloofde vaſtelijk / dat het tot een van onſe Vlooten behoorde / en dat het de wil hebbende na Socotora, het ſelve niet had konnen aandoen / en ſo op deſe kuſt had moeten vervallen; En wierd ook ſo bevonden / want het was de Pinas van de Aſcenſion, die gebrek van water / hout en levens-middelen had / en bemand was met de Schipper Johan Elmer, vijf man en twee jongens. Een *Engelſche* Pinas van de *Portugijſen* gejaagd.

De Schipper met vier van de maats quam alhier (tot Suratte) op den 28 dito, maar ik had werk / eer ik ſe konde binnen krijgen / en men ſonderde deſelve van my af / voorgevende / dat ons alleen de overhept van de koophandel vergunt was / maar in der daad / om dat ſy voor de Portugijſen vreesden; Hier by quam noch een ander arger tijding / dat de Portugijſen met vijf Fregatten op de rivier gekomen / en de Pinas genomen hadden: maar op den 5 September quam 'er noch nader tijding / dat de Aſcenſion ſelfs vergaan was / maar de menſchen ten getale van 70 behouden waren / 't Scheepsvolk daar van komt tot *Suratte*. En genomen. 't Schip *Aſcenſion* vergaan.

zo Man van 't ſelve komen tot Suratte, dog moeſten buyten blijven.

die daags daar aan tot Suratte quamen / maar buyten de ſtad onder de boomen / en by de graſteden blijven moeſten / alſo ik geen verlof om in de ſtad te komen / krijgen konde / ſelfs niet voor den Generaal (hoewel hy verſchepde brieven van voorſchrijving van Mocha, en ſelfs van den Koning by hem had). So ſlaafagtigen vrees hebben ſy voor de Portugijſen, en hier in wierden ſy verſterkt / door twee Jeſuijten, die hen met byſ en 't uyterſte verderf dreygden / indien ſy eenige Engelſche meer lieten binnen komen. All 't geen ik doen konde / was dat ik hen ververſſing toeſond / en bragt by de Tank of vijver / daar ſy bequamelijk / (hoewel in holen en kelders) konden onder komen / tot dat de Gouverneur hen een bequamer plaats / by een kleyn Aldea, twee Coſen daar van daan / aanwees; maar had veel moeyte / eer men Meeſter Rivet, Meeſter Jordaan, en den Chirurgijn / wilde laten binnen komen / om levens-middelen voor de andere te koopen.

Reden daar van.

Ik had nog een tweede moepelijkheyt over de wan-orde / baldadigheyt en dronkenſchap / door ſommige van hen gepleegd / byſonder door eenen Thomas Tucker, die in ſijn dronkenſchap een half dood ſloeg / welk in Indiën, byſonder van de Banjanen, ſwaarder als een moord geagt word / ſo dat ik blijde was / als ſy vertrokken / egter bleven daar 15 ſieken van hen / inuners die geen luſt hadden na Agra te gaan / en ſommige keerden weder te rug.

(Een half dooden word van de Banjanen voor een ſware misdaad gehouden.) En vertrekken na Agra.

Den 6 October quam 'er een brief van Capiteyn Hawkins, waar in hy ſijn trouwen met een dogter van een Armenier bekend maakte / en in het laatſte van de volgende maand een tweede / waar in hy mijn overkomſt na Agra verſogt.

Hawkins met een Armeniſche getrouwd. Finch word na Agra verſogt.

In de maand December waren wy in groote vrees / dat Badur op Suratte ſoude aankomen / alſo hy met 600 ruyters en veel voet-volk / geen twee dagen repſens daar van daan / lag / welk den Gouverneur bewoog / alle menſchen tot onderhoud van eenige ſoldaten op ſeheren taux te ſtellen / en dus

Suratte in gevaar van eenen Badur.

wierd

wierd ik voor mijn hoofd op 10 man geſet; Ik ging daar op na den Gouverneur / en ſepde hem / dat 20 Engelſche had / die op ſijn oirde gereed ſtonden; Hy bedankte my / en beſwaarde my niet verder.

In al die tijd moeſten de Banjanen alle de ſtraten afpalen / en beſlupten; Men hield ſterke wagt aan de poorten / bragt eenige ſtukken van het Fort / en ligte upt de beſetting van Garode, 50 man te paard; welk alles egter niet genoegſaam ſoude geweeſt zijn / ten ware de Gouverneur van Amadavar, tot hulp-troepen 1000 rupters / en 2000 voet-knegten geſonden had; Want Badur dat geboord hebbende / week met ſijne troepen weder na ſijne beſettingen. Deſe Badur had twee jaren voor onſe komſt Cambaya, daar ſijn Groot-vader was Koning geweeſt / overvallen en geplonderd. Middelen van tegenweer. Word door hulp-troepen voor overval bevrijd.

In 't jaar 1610 op den 8 January vertrok ik upt Suratte na Agra, maar kan / eer van daar ſchede / niet laten een korte beſchrijving van deſe plaats te geven. *Finch* vertrekt van *Suratte.*

De ſtad is wyd groot / en verciert van binnen / met veele ſchoone kooplupden-huyſen / leggende 20 (Engelſche) mijlen land-waard in / op een ſchoone rivier. Omtrent dzie mijlen (Engelſche) van de mond der rivier (daar aan de Zupd-ſijde een kleyn Eplandjen / welk door den regen gemeenlijk onderloopt) is de Bar / daar by ſpringvloed dzie vadem water is / alwaar de ſchepen loſſen / en de koopmanſchap gedreven word / en van daar tot aan de ſtad / kan men bequamelijk de rivier opkomen met een vaartuyg van 50 tonnen. Deſe rivier loopt na Bramport, en gelijk ſommige ſeggen / van daar tot Muſelipatan toe. Als men de rivier op komt / legd aan de regter-hand het Kaſteel of Fort / met wallen en gragten wel voorſien; Het is redelijk groot en fraay / en beſet met een goed getal ſtukken / waar van ſommige ongemeen groot zijn; Het heeft aan de eene ſijde een poort met een ophaal-brug / en aan de rivier-kant een kleyn poortjen. (De Capiteyn of Gouverneur heeft onder ſijn Naauwkeurige beſchrijving van die ſtad. Haar ſtandplaats. Rivier. Kaſteel.

gebied / 200 ruyters.) Buyten die eerſt-gemelde poort is de Medon, welk is een aangenaam groen veld / in 't midden van het welke een hooge paal ſtaat / om 'er ligt aan te hangen / of om op dpe-
Sterkte. dagen ſig daar te vermaken; Aan die ſijde nu na dat groene veld / legd de ſtad geheel open / maar is buyten dat alom met paliſſaden / en een gragt
Poorten. beſlooten; Die poorten zijn aan deſe ſtad / de eene gaat na Variaw, een kleyn dorpjen / daar het
(Een Afgods-Tempel) dpey is / om na Cambaya te varen. Digt by dit dorp ter linker hand / legd aan de rivier een kleyn vermakelijke Aldea of buurt / alwaar een grooten Afgods-tempel ſtaat / derwaards de Indianen veel loopen.

De tweede poort loopt na Bramport, en de derde na Nonſary, een ſtad / die 'er 10 Coſen van daan is / alwaar veel Calicutſe ſtoffen gemaakt
Naaſt-gelegene plaatſen. worden. Omtrent 10 Coſens verder is Gondoree, en nog een wepnig verder Belſaca, een ſtad op de grenſen van Daman. Wat lager af ter regter hand aan de over ſijde der rivier is een kleyne / doch ver-
Ranele een ſtad bewoond van *Naites*. makelijke ſtad / Ranele genoemd / bewoond van een volk / Naites (Nautæ) genoemd / die een andere taal ſpreken / en meeſt alle Zee-varende lupden zijn; Daar in zijn fraaye huyſen met hooge
Wat die zijn. trappen voor de deur / maar naauwe ſtraten. Op
Tuynen. zijn tegen de Engelſche ſeer vriendelijk. By deſe
Groote vleder-muyſen, byſonderheden daar van. ſtad zijn veele ſchoone tuynen / welk dan veele menſchen derwaards lokt / om 'er hun tijd te ſlijten; Aan de boomen hangen hier veele en groote vleermuyſen / die ſig met haar klaauwen aan de takken vaſt houden / en een groot getier maken; Dit gevogelte genereerd / gelijk men daar ſegd / in het oor / ſoogd ſijne jongen / en heeft op elke vleugel een haak.

De wintertijd hoe en wanneer aldaar. De winter begind hier omtrent den eerſten Junius, en duurt tot op den 20 September, doch niet met geduurigen regen / gelijk tot Goa, maar wel ſes of ſeven dagen aan malkander met ſterken regen / ondertuſſen is 'er in al die tijd veel wind / donder en regen. Omtrent het eynde van de win-

ter

ter ſtaat'er een vreeſſelijke ſtorm op / by den Tuſſon genoemd / waar door men ſelfs te land niet buyten perijkel is / doch die is alle jaar niet even ſwaar / maar op het tweede of derde jaar. De Monſons of vaſte winden / om Zuydelijk aan te varen / heeft men hier in April en September, en om na Mocha te varen / in Februarius en Maart. De ſchepen komen hier uyt het Zuyden aan in December, Januarius en Februarius, en van Mocha omtrent den 5 September, als de regen-tijd voorby is / maar die van Ormus na de Kust van Indien in November; Doch geen van allen mag varen ſonder pas der Portugijſen, waar in uytgedrukt is / wie / werwaards / en met wat goed ſy verlof hebben / ſo dat ſy een tol in de Zee betegten / en die geen pas konnen toonen / zijn verklaren met ſchip en goed.

Stormwinden *Tuffon* genoemd.

Nette tijd-aanwijſing van de *Monſons*, en wanneer herwaards of derwaards kan gevaren worden.

Der *Portugijſen* dwang op Zee.

IV. AFDEELING.

Finchs reys na Agra; Aanmerkingen onder wegen en aldaar; Des Konings van Decans Oorlogen daar omtrent.

DEn 19 January vertrok ik van Comuariauw, een dorpjen / die Coſens van Suratte, en repgde tot Mutta een groot blek 7 Coſens; Den 21 quam ik in agt Coſens tot Carode, een groote land-ſtad / by welke aan de Noord-ſijde koopt de Suratſe rivier; Daar is een ſterk Fort met 200 ruyters / alle brave ſoldaten.

Finchs reys na *Agra*. Paſſeerd *Mutta*. *Carode*.

Den 22 repgde ik agt Coſens, en quam tot Curka, een groot dorp met een rivier aan de Zuydſijde; Tuſſen beyden paſſeerden wy Beca, daar een Fort met een groote Tank of bijver / en een vermakelijke plantagie is.

Curka. *Beca*.

Den 23 / 10 Coſens gereyſd hebbende / quam ik tot Nacampore, een groote ſtad ſtaande onder den Pectopshaw. Hier omtrent begind ter regter hand een groote ry bergen / kommende van de kant van Amadavar, waar op Badur verſcheyde ſterke veſtingen heeft / ſo dat de Koning met al ſijn

Nacampore.

hem geen hinder doen kan. Dese bergen strekken sig uyt tot Bramport toe; Op deselve zijn veel wilde Olyfanten.

Dayta. Den 24 dito quamen wy over een moeyelijke rivier vol steenen / en agt Cosens verder tot Dayta; een groote stad / met een Fort of Kasteel / dat byna rondom in het water legd. Den 25 dito reysden wy 10 Cosens, en quamen tot Badur, *Badur.* een buyle / en met dieven en rovers gevulde plaats; *Mewa*-wijn. Hier word van een soete vrugt Mewa genoemd / veel wijn gemaakt / maar ik vond deselve niet gesond / ten ware sy uytgebrand (misschien overgehaald) wierd. Dit is de laatste stad van belang / in het land van Pectopshaw; *'t Land van Pectopshaw.* Dese is een Heyden, en een kleyne Koning of Raiaw, die sig houd op den top van ontoeganklijke bergen / beginnende van Curka, en sig veele mijlen uytstrekt. Hy heeft in besetting twee schoone steeden / Saliere en Moliere, alwaar de Mamudies worden gemunt; In elk van die zijn twee sterke Kasteelen / daar so smallen ingang is / dat niet meer als twee menschen neffens malkander / of ten hoogsten een Olyfant daar konnen inkomen; Onder wegen heeft hy ook hier en daar / 80 kleyne Fortjens op die bergen / die de wegen besetten. Op het hoogste deser bergen is een goede wey-grond / overvloed van granen / en verscheyde fonteynen / die van deselve na de valeyen neder-vlieten.

Desselfs steden, sterkten en andere bysonderheden.

De Mogol word daar meester van. Den Acabar (Vader van den tegenwoordigen Mogol) belegerde hem seven jaren lang / ten eynde van welke hy met den Acabar accordeeren / en hem Narampore, Dayta en Badur, neffens verscheyde andere Aldeas, tot vryliger doortogt sijner koopluyden door die vlakte / overgeven moest / waar door hy t'hans des Konings (Mogols) vriend blijft / hem jaarlijks eenige geschenken send / en een sijner Soonen tot Bramport, als een gijselaar voor sijn getrouwigheyt woonen laat.

Hy onderhoud altijd / na men segd / 4000 merrie-paarden / die van een bysondere soort / en seer snel zijn / en heeft 100 Olyfanten by de hand.

Den 26 dito quamen wp tot Nonderbar, een stad / bupten welke veele graf-tekenen en luft-hupsen zijn / neffens een Fozt en een schoone vijver. *Nonderbar.*

Den 27 quamen wp 10 Cosens daar van daan tot Lingul, een beestelijke stad / van roovers bewoond / met een mozssig kasteel / en bupten op den weg na de stad / vol diep sand. *Lingul.*

Den 28 tot Sindkerry, een groote slijkerige plaats. Onderwegen wilde de Gouverneur van Lingul, nog eenige andere / niet beter als hp selfs / bp hem hebbende / dat ik hem eenig geld leenen soude / maar als hp sag / dat ik niet als krupt en loot vooz hem had / verliet hp ons / en wp vervolgden met onse karren onse weg / sonder verder belemmering. Aan de andere sijde van Sindkerry, loopt een rivier / die brak water heeft; Ik daar van drinkende / kreeg de roode loop / die mp tot Bramport toe / bp bleef. *Sindkerry.*

Den 29 quamen wp tot Taulneere, dog de weg daar na toe was bzp onbeplig wegens de roovers; Dit is een schoone stad met een kasteel / en een rivier daar neffens / die men bp regenig weder / sonder schupt niet passeeren kan. *Taulneere.*

Den 30 quamen wp / 15 Cosen gerepsd hebbende tot Chupra, een groote stad; Hier rustede ik om den regen twee dagen; Op die selve tijd quam de Gouverneur van Nonderbar daar met 400 ruiters / sonder welke ik niet veplig had konnen voortrepsen / also Chan-Channa geslagen / en de sterke en kostelijke stad Joulnapdre verlooren hebbende / na Bramport week / waar op die van Decan so stout wierden / dat sp tot hier toe quamen stroopen / en verschepde repsigers alles af namen. *Chupra.* *Can-Canna verslagen.*

Den 2 February quamen wp tot Rawd, een binnenlands dozp. De ontijdige donder / wind en regen / neffens mijn sieke / hadden mp bpna doen beswijken / dies wp den 3 en 4 tot Mukom bleven. *Rawd.* *Mukom.*

Den 5 tot Beawle, een groote stad / met een schoon kasteel / daar ik den 6 / om 't quaad weder bleef. *Beawle.*

Ravere. Den 7 deeden wy een tedelijke togt / en quamen tot Ravere, een groote ſtad; en den 8 tot Bram-
Bramport, port; Hier moeſt ik mijn tent opſlaan in het Armeniſche plein / alſo de ſtad ſo vol krijgsvolk was / dat ik in deſelve geen huys voor geld konde krijgen.

Omtrent twee Coſen van deſe ſtad legt Badurpore, een ſchoone ſtad / en tuſſen die twee ſieden lag het leger van Chan-Channa onder tenten / die hy ſig had omtrent 15000 ruyters / 200 ſchoone Olyfanten / en 100 ſtukken geſchut / ſo groot als klein; Dit leger ſtrekte ſig in de lengte twee Coſen uyt / aan de Noord-ſijde; En aan de andere ſijde lag binnen de 20 of 30 Coſen Amberchapon, een Generaal van des Konings van Decans troepen / met 10000 wakkere ſoldaten / die hy op ſijn koſten onderhield / en omtrent 20000 Decaners, ſo dat de ſtad Bramport ſeekerlijk had moeten verlooren gaan / ten ware de Voyſt Sultan Peruis met Raiaw Maſenigo, ſpoedig met groote troepen / deſelve was komen ontſetten / want de Decaners hadden reeds van Chan-Channa de ſtad opgeeyſt / alſo hy in geen ſtaat was / om het tegen hem uyt te halden.

In gevaar van de Decaners.

Word ontſet.

Beſchrijving van Bramport. Deſe ſtad is wyd groot / maar ſlordig / door dien ſe op een lage en ongeſonde plaats legd / welk veel ſiekten veroorſaakt / te meer / om dat 'er geen goed water is; Aan de Noord-ſijde is het Kaſteel aan de kant van de rivier / die van Suratte komt / welk groot en wel gefortificeerd is. Omtrent het Kaſteel of Foyt legd in de rivier een Olyfant van ſteen ſo levendig / dat een Olyfant op ſekeren tijd daar komende om te drinken / ſo dinnig daar op aan liep / dat hy ſijne beyde tanden brak; Deſelfs voorhoofd is rood geverwd / en daar zijn veele onnoſele Indianen, die deſen ſteenen Olyfant aanbidden.

Een ſteenen Olyfant.

Aardige Tuya. Omtrent twee Coſens buyten de ſtad is Chan-Channa's Tuyn / genoemd Lol bage, daar men met een laan van ſchaduwagtige boomen ſeer plaiſierig na toe gaat; Binnen deſelve zijn verſcheyde ſchoo-

ſchoone wandelingen met een vierkante vijver tuſſen vier boomen / en om deſelve een muur; Buyten aan den ingang is een verheven banquet-huys / omſet met vier boomen.

Hier bleef ik tot den 12 onder mijn tent / daar ik door Gods goedheyt van mijn quaal geneſen wierd. Twee dagen na mijn komſt alhier quam 'er tijding / dat Rovere met eenige onderhoorige plaatſen / door 1500 Decaanſche ruyters geplonderd was / ſo dat wy God door onſe behouden overkomſt dankten / alſo die weg thans met 1000 ruyters / niet veylig ſoude te gebruyken zijn. Ik kreeg hier ook een brief van Armeniers ; waar in my verſekerd wierd / dat de Portugijſen op de Malabaarſche Kuſt / een groote nederlaag hadden gehad / alſo 50 Fregatten en twee Galeyen / door quaad weder van malkander geraakt / van de Malabaren onvoorſiens overvallen / ten deele verbrand / en ten deele genomen waren / en maar eenige het ontquamen.

Tijding van *Rovere's* plondering.

En der *Portugijſen* ramp op de *Malabaarſche* Kuſt.

Den 12 reed ik na den Xzing / om hem te beſoeken; Gaf hem op den 13 een preſent / en vond hem ſo beleefd / dat hy my beloofde al wat ik konde wenſchen. Hy had by hem 20000 ruyters / en 300 ſchoone Olyfanten; Ook was by hem Aſaph Chan met omtrent 3000 man / en Emerſee Raſtein, geweſen Koning van Candhar, met omtrent 1000 oude ſoldaten. Terwijl ik in het veld was / quam 'er ook Raia Maniſengo met 10000 ruyters / alle Rasbooters, en ongeveer 1000 Olyfanten / ſo dat de geheele vlakte wijd en breed met tenten bedekt was / welk een ſchoon geſigt gaf: Men had ook in het leger veele groote baartuygen of booten / om de troepen by gelegentheyt over de wateren te konnen brengen. Als de Xzing optrok / keerde ik te rug na Bramport, doch nam den 26 dito van hem mijn afſcheyd / en hoorde / dat eenige van Maniſengo's troepen geſlagen waren.

Finch beſoekt *Chan-Channa*.

Vind daar een groot leger.

Den 1 Maart vertrok de Gouverneur van Bramport na Agra, en ik met hem / en quamen tot Barre, een groot dorp / over een ſteenigen en ſteylen weg /

Hy vertrekt na *Agra*.

Paſſeeren *Barre*.

Een groote reeks van bergen. weg / en moeſten de groote rp bergen van Amadavar komende / paſſeeren. Onderwegen legd hier

Een ſterk en groot Kaſteel *Haſſere*, het ſterk en onwinbaar Fort of Kaſteel van Haſſere, op den top van een hoogen berg ; Het is ſo groot / dat 'er na men voorgaf / 40 of 50000 ruiters konden onder komen. Op het hoogſte van dien berg zijn verſchepde ſchoone wijvers / en goed weg-land.

word van den *Mogol* gewonnen. Ten tijde van Badur Sha, geweſen Koning van die plaats / waren in dit Fort omtrent 600 ſtukken kanon. Acabar (Vader van den tegenwoordigen Mogol) lag'er een geruymen tijd voor / en beſloot het aan alle kanten / en wierd'er eyndelijk meeſter

Waar door. van door accoord / alſo daar / gelijk verhaald word / een ontelbare menigte van mieren / of diergelijke wormtjens / in alle de wateren groepden / dat de menſchen daar van drinkende op ſwollen en barſten / door welke ſterfte ſy genoodſaakt wierden die plaats / die door enkel geweld van menſchen niet te winnen was / met verdrag over te geven.

Cumla. Den 3 quamen wp over een ſteenigen en ongemakkelijken weg tot Cumla, een klepne plaats.

Magergom. Den 4 tot Magergom, dog hadden geen beter weg.

Bergom. &c. Den 5 tot Bergom over een ſteple weg. Den 6 tot Berkul een klepn dorp. Den 7 tot Taxapore, een klepn ſteedjen.

Nervor een rivier. Tuſſen beyden voeren wp over een groote rivier / Nervor genoemd / die van Baroche afkomt ; Op deſſelfs over legd een fraaye ſtad met een Kaſteel / by het welke men overvaard. Met Kameelen kan men niet als een ſtuk wegs lager ter linker hand overkomen / want daar is een plaats / daar maar drie voet water / dog by na een mijl (Engelſche) breed is.

Mandow. Den 8 quamen wp over een ſteplen ſteenagtigen berg (daar maar een paſſagie voor een wagen of kar was) tot Mandow. Die rp van gebergtens ſtrekken ſig upt Noord-Oost en Zuyd-West.

Beſchrijving van de oude Stad. Op der ſelver top / aan de kant van dien berg / op welke Mandow is / heeft men de poort of ingang in de ſtad / en daar tegen over / een ſchoon

Fort

Fort en lust-huys; De muuren van de stad strekken sig over het gebergte eenige Cosens ver. Omtrent twee of drie mijlen (Engelsche) binnen de poort/ ter linker hand staat op een hoogen spitsen berg / een sterk Fort / en hier en daar nog wel 10 of 12 Forten. Twee Cosens en verder binnen de poort / is de stad geheel geruïneerd / uytgenomen eenige Tomben en Moskeën, die 'er tot heden toe met menigte gesien worden / gelijk ook hier en daar eenige vervallen muuren van groote huysen. De oude stad is van de eene poort lang tot de andere / van het Zuyden na het Noorden vier Cosens, maar is van het Oosten tot het Westen 10 of 12 Cosens breed/ en heeft aan de Oost-sijde eenige Coursen ver / goede wey-grond.

Desselfs ruïnen.

En uytgestrektheyt.

Omtrent de stad zijn hier op het hoogste van den berg / hier en daar verscheyde schoone vijvers / wel tot 15 of 16. De stad die 'er thans nog in wesen is / is fraay / maar in vergelijking van de oude vry kleyn; Daar zijn verscheyde kostelijke huysen van vaste steen / met schoone hooge deuren en poorten / diergelijke ik in het geheele Christen-rijk niet geloof te zijn. Binnen de poort van de thans bewoonde stad aan de Zuyd-sijde ter linkerhand staat een schoonen Tempel (Moskee), en daar tegen over een schoon gebouw / waar in vier Koningen begraven / en ongemeen kostelijke graf-tekenen (Tomben) zijn; Aan desselfs eene sijde staat een hoogen toren / die 170 trappen hoog / en op elke verdieping met galeryen en glasen vercierd / is / welk alles cierlijk gemaakt is / gelijk ook de muuren / die met groene steenen ingelegd zijn. Aan de Noord-sijde is een sterke poort en een steylen afgang / en buyten die nog ses andere / alle vry sterk / met een bemuurd wagt-huys by elke poort; Aan deselve is nog een kleynder poortjen / dog de toegang tot deselve is ongemeen steyl / egter is ook aan die kant een muur / die hier en daar flankeerd of strijk-hoeken heeft / hoewel de berg hier so steyl is / dat het byna onmogelijk is daar tegen op te klauteren: So dat die stad na menschen oordeel / t'eenemaal on-

Staat van de nieuwe stad.

Seldsamen tooren.

Sterke poorten.

Hoe die onwinbare stad ingenomen is, en door wie.

onwinbaar is / en egter isse ingenomen / ten deele door geweld / en ten deele door verraad / van Hamawne, des tegenwoordigen Regents Groot-vader / die Shek Sha Selim beoorloogde. (deses Selims Voorsaten hadden omtrent 400 jaren te voren / dit Land van de Indianen gewonnen.) Dese Selim was een magtig Koning van Dely, en van Hamawne overvallen / moest de vlugt nemen na Persien, daar hy hulp versogt / en dus met de Persiaansche troepen versterkt / te rug quam / en Hamawne t' onder-bragt / die het egter so lang hy leefde tegen hem uytharde / gelijk ook nog een geruymen tijd onder de regeering van Ecebar, mits van den eenen berg tot den anderen vlugtede.

Luncheira.

Van Mandow quamen wy over een ongemeen quaden steenigen weg tot Luncheira, een kleyne plaats / daar wy ons op den 9 dito nedersloegen.

Een vermakelijke plaats.

Tussen beyden vonden wy een schoone vijver / in een steenen omtrek besloten / met een banket-huys in het midden; Aan de Zuyd-sijde zijn fraaye lust-huysen / dog nu vervallen / en van die kant gaat men over een brug met boogen / na het gemelde banket-huys. Effen voorby Luncheira ter regter hand zijn drie of vier fraaye vijvers / met een grooten Afgod / zijnde buyten dat een seer vermakelijke plaats.

Dupalpore.

Den 10 quamen wy tot Dupalpore, een kleyn plaatsjen; Hadden nu een goeden weg. Den 12

Ouglue.

tot Ouglue een schoone stad / leggende van Dupalpore 12 groote Cosens. (die hier twee Engelsche mijlen zijn) Dit is in het Land / Malva genoemd / daar een vrugtbaren grond / en seer veel Opium is.

Mukom.
Conoscia.

Den 12 waren wy tot Mukom. Den 13 tot Conoscia, een kleyn dorpjen / dog hadden goede

Opium hoe gewonnen word.

weg. Ik vraagde hier na hun Opium, en kreeg tot berigt / dat sy aan de bollen drie openingen maakten / daar dan kleyne droppels uyt sakten / die eerst wit zijn / maar door de koude van de nagt rood-agtig worden; De bollen zijn kleyn / en leveren weynig uyt / maar sy hebben 'er een on-

eyn-

ſpndig werk aan / met alle dagen daar opening in te maken.

Den 14 quamen wy over een ſteenige weg tot Sunenarra, een kleyn ſtredjen / bewoond van roofgierig volk / genaamd Graciæ, die ſig meeſt op de bergen onthouden / en veeltijds de Caravanen ſeer ongenadig handelen ; Digt by deſe plaats is een groote vyver / vol wilde vogels. *Sunenarra.* Roofgierig volk *Graciæ* genoemd.

Den 15 / 10 Coſens verder / quamen wy tot Pimgelpom, een arm vlek. Tuſſen beyden lag Sarampore, een groote ſtad / hebbende een ſchoon ſtad-huys en aan de Zuyd-Weſtelijke ſijde een kaſteel ; Hier worden ſchoone Tullebanden / en goed linnen gemaakt. *Pimgelpom.* *Sarampore.*

Niet verre van deſe ſtad quam ons te gemoet / Caun Johan, een groot Minjon des Konings / met 10000 ruyters / veel Olyfanten en ſchutten / op wagens / gaande na Bramport. Wy paſſeerden ook veele troepen van Maniſengo ; een getal van omtrent 20000 uytmakende / ſo dat na onſe giſſing by Bramport 100000 ruyters vergaderd waren. 100000 ruyters by *Bramport.*

Den 16 quamen wy tot Cuckra een groote landplaats / daar allerley hoyn / levens-middelen en Mewa wyn in overvloed was ; Onderwegen paſſeerden wy een groot vlek / Berroul genoemd. Den 17 reyſden wy eerſt over een onvlyge / bergagtige en ſteenige weg / vervolgens door een vermakelijke vlakte / en ſo tot Delout. *Cuckra.* *Berroul.* *Delout.*

Den 18 quamen wy tot Burrow, een kleyn ſtredjen / daar overvloed van levens-middelen was / maar een ſchaarſheyt van vleeſ / gelijk op deſe reys doorgaans ; De weg is hier gebaarlijk. Den 19 tot Suckeſera, een kleyne en vervallen plaats. Den 20 tot Syrange, een groot vlek / daar veele Tuynen van Betel zijn. *Burrow.* Schaarsheyt van vleeſ. Verſcheyde mindere Plaatſen.

Den 21 en 22 waren wy tot Mukom. Den 23 tot Cuchenary Saray. Den 24 tot Sadura. Den 25 tot Collebage. Den 26 tot Qualeres een kraan en kleyn vlek / rond-om beſet met Tamarinden en Manga's boomen. Den 27 hadden wy een onvlyge / ſteenige / en met boomen beſlommerde weg /

Si-

Cipry. geheel onbewoond / en quamen tot Cipry, een bemuurde ſtad met ſchoone huyſen met plancken gedeckt.

Rovers overvallen. Twee nagten te voren gebeurde het / dat 60 of 70 roverſ / meenende / dat ſy een Caravaan, die juyſt gepaſſeerd was / in de donckere nagt op 150 Potaanſche ſoldaten aanvielen / en dus in de put vielen / die ſy voor andere gegraven hadden / want 10 van hen wierden gevangen / 10 dood geſlagen en de overige namen de vlugt.

Norwar. Den 28 hadden wy een weg / die ongemeen bol ſnoode roovers is / en quamen tot Norwar. In

Wagten tegen de rovers. de boſſen lagen verſcheyde Chuckees, menſchen / die het ſteelen en rooven ſouden beletten / maar dus voord menigmaal de vos / tot bewaarder van de ganſen geſtelt. In alle die laatſte dagen ſagen wy een fraaye nette Moskee, en bevonden aan een van deſſelfs ingangen / eenige weynige arme inwoonders / maar wel 19 ſchoone Serayes verwoeſt. Norwar nu legd aan de voet van een ſteyle ſteenigen

Een ſterk Kaſteel op een berg. berg / op welkers top een Kaſteel is / waar toe men omtrent een mijl (Engelſch) of meer / opklimt / door een engen en ſteenigen weg / daar tuſſen beyden drie poorten / alle wy ſterk / en met plaatſen voor wachthuyſen / beſorgd zijn; Op het hoogſte deſ bergs is de vierde poort / door welke men in het Kaſteel komt / en met een wacht beſet is / die geen vreemdeling laat binnen komen / ten zy'er order van den Koning komt.

Vreemde ſtand-plaats van die ſtad. De ſtad ſelfs is ſchoon en groot / en legd in een valley / die op den berg is / welk vreemd is om te ſien. Deſe klif heeft / ſo men segd / een omtrek van vijf of ſes Coſens, en is rondom met een muur beſlooten / die hier en daar toorens en ſtrijk-weeren heeft / ſo datſe buyten verraad onwinbaar is. Dit was wel eer de poort of grens-plaats deſ Konings van Mandow, wel opgemaakt / en met kanon voorſien / maar is thans veel vervallen.

Palacha. Antro. Gualore. Den 29 quamen wy tot Palacha; Den 30 tot Antro, een groote land-ſtad; Den 31 tot Gualore, een plaiſierige ſtad met een Kaſteel; Ten Oo-

ſten

ſten der ſtad / op de hoogte van een ſteplen ſpitſen berg / is hier een vervallen gebouw / daar verſchepde Grooten begraven zijn ; Het Kaſteel legd aan de Weſt-ſijde op een ſtepie en ruwe klif / met een omtrek van ſes (veele ſeyden van 11) Coſens / rondom met een ſterke muur beſlooten. Daar men na het Fort of Kaſteel opgaat / is een fraay pleyn beſlooten met hooge muuren en ſterke poorten / die met een ſterke wagt beſet zijn / welke niemand ſonder order van hooger hand te hebben na binnen gaan laat. Welk beſchreven word. Een ſeer ſterk en koſtelijk Kaſteel.

Hier van daan gaat men door een ſmalle weg / die aan beyde ſijden met een muur beſlooten is / en komt vervolgens aan drie poorten / alle ſeer ſterk / en elk met een wagt-huys. Op de hoogte komende / by de laatſte poort / ſtaat een ſeer groote ſteenen Olyfant / die ſeer konſtig gemaakt is. Deſe laatſte poort is koſtelijk en praghtig / gelijk ook het huys / dat 'er effen binnen legd / als zijnde met groene en blaauwe ſteenen opgemaakt / en met verſcheyde vergulde toorens vercierd. Dit is de woon-plaats van den Gouverneur / alwaar Edel-lieden / die misdaan hebben / opgeſlooten worden / en ſelden daar van af komen ; (Men ſegd / dat de Mogol drie ſulke Adelijke gevangen-huyſen of Forten heeft / te weten / dit van Gualere ; een tweede tot Rantimore, werwaards ſulke Edel-lieden / die met de dood ſtaan geſtraft te worden / verſonden worden ; Hun dood-ſtraf nu word gemeenlijk uytgevoerd / als deſelve daar twee maanden geweeſt zijn / want dan brengd de Gouverneur deſelve boven op de muur / daar hen een kop melk gegeven / en die uytgedronken hebbende op de Rotſen na beneden afgeſtooten worden ; Het derde is Rotas, een Kaſteel in het Rijk van Bengale, daar de Edel-lieden / tot een eeuwige gevangenis verdoemd / opgeſlooten worden.) Op het hoogſte van deſen berg dan Gualere is een ſeer goede grond / drie of vier ſchoone wyers / en verſchepde huyſen. Een van de drie Adelijke gevangen-huyſen. Naauwkeurig berigt van deſelve.

Na de ſijde van de ſtad zijn verſchepde huyſen /

vyp langer. Deſe boom draagd een kleyne vrugt / gelijk een Indiaanſche noot / hebbende de groote van een kaſtanje / die beſloten is in een harde ſchaal / en van buyten als met draaden omtrokken; De kern is van een harde hoornige ſubſtantie / doch ſmakeloos; egter worden ſe van de ingeſetene gebraden en gegeten; Deſe boom word van hen Tobel, en de vrugt Bell genoemd; Sy weten 'er wijn uyt te krijgen / want qualijk een ſpan van den top deſ booms / maken ſy in een der takken een opening / daar tegen ſy de mond van een kalabas vaſt maken / die dan in de tijd van 24 uuren vol klare doch bleeke wijn loopt / zijnde ſmakelijk en ſterk / ſo dat 'er de menſchen dronken van worden.

Wijn uyt deſelve.

Oeſters aan boomen hangende.

In deſe Baay groeyen ook ſeer veel oeſters aan boomen / die wel de wilgen in ſatſoen gelijken / maar een breed blad / dat ſo dik als leder is / hebben / en een kleyn gewas / als dat van een Cypres dragen. Van deſen boom hangen verſcheyde takken / van dikte omtrent als een wandel-ſtok / om laag tot in het water / zijnde glad / taay en vol zit; Deſe van de vloed bedekt zijnde / ſiet men ſo vol oeſters hangen / als het mogelijk zijn kan; Dit nu is de eenige vrugt van deſen boom / die door het ſout water / ſo het ſchijnd / daar van groeyd.

Viſſen.

Viſſen zijn 'er veel van bekende ſoort / en andere waren ons onbekend: Daar waren barmen / rocchen / ſtekel-rocchen / en verſcheyde ons onbekende / als ſwaard-viſſen / hebbende een bek / die een el lang / en aan beyde ſijden / gelijk een ſaag getand was; Scharkers met een platten en breeden bek als een ſchup; Schoen-makers, die gelijk de barmen / iets aan beyde ſijden van de mond hebben hangen / en knorren gelijk een verken / &c. Sy vongen in de tijd van een uur 6000 viſſen / van ſoort als blepen.

In een uur 6000 gevangen.

Gevogelte.

Wat het Gevogelte aangaat / daar zijn Pellikanen / die ſo wit en groot zijn als ſwanen / en een breeden en langen bek hebben / Kengers / Kui-

lewys

leuws, (ſo genoemd na het gelupd / dat ſy maken) Bobyen, ſtrand-loopertjens / en verſcheyde vreemde water-vogels. Land-waard in heeft men daar ſeer veel graauwe papegaayen / en Guineeſche hoenders / die het gewas van de rijs veel ſchade doen; (Dit is een ſchoone vogel / van groote als een phaſant met veele bonte vederen) en verſcheyde andere vogels / die wy geen naam wiſten te geven; gelijk wy ook by de Indianen vonden veeſe ſchagten of pinnen van ſper-verkens. Voorts zijn hier veel meer-katten / die van den eenen boom op den anderen weten te ſpringen / en op het gebergte zijn Leeuwen / Tygers en Loſſen / gelijk ook Olyfanten / maar niet veel; Wy ſagen'er niet meer als drie / alſo ſe verder land-waard in zijn. De Negers verhaalden ons van een wonderlijk beeſt / (de Tolk gaf het de naam van een Karbonkel) welk menigmaal / doch niet anders als by nagt geſien wierd; Na hun ſeggen had dit beeſt in ſijn voorhoofd een ſteen van een ongelooffelijken glans / die hem ſo veel ligt geeft / dat hy ſijn voedſel kan vinden; Het lupſierd na het minſte gerugt / dat het hoord / en ſo dra hoord het niet iets / of bedekt die met een vlies / welk het van de natuur ontfangen heeft / om door den glans van die ſteen niet ontdekt te worden.

Guineeſche hoenders.

Meer-katten.

Andere wilde beeſten.

Een vreemd beeſt *Carbonkel* genoemd.

Koopmanſchap is hier weynig / maar wel verder binnen 's lands / te weten / goud en Olyfants-tanden; die de Portugijſen op ſekere tijd des jaars van hen af halen voor rijs / ſout / koralen / bellen / uyen / Franſche bleſſen / kopere ketels / ſlegte meſſen / hoeden / vierkante ſtukjens linnen / en verſcheyde andere bauſelingen / maar hier kan men voor deſelve geen goud / maar wel eetwaren krijgen.

Koopmanſchappen landwaard in.

men: Maar deſe Cavalier wierd ten eerſten wederom overvallen van een der naaſt-gelegene Vorſten / een groot Ombra, die hem in het Kaſteel gevangen hreeg; Hier op quamen de burgers weder t'huys / waar van 'er 12 / als de voornaamſte / na den Koning geſonden / die deſelve haar ſcheeren / en in vrouwen kleederen op eſels door alle de ſtraten van Agra liet om voeren / en deg anderen daags / gelijk geſegd wierd / onthoofden.

Word herwonnen, en de lafhertige ingeſetene geſtraft.

De groote *Mogol* held na 't *Chriſten* geloof.

Ter ſelver tijd was 'er ook ongemeen veel by den Koning te doen over de Chriſtelijke Religie / alſo hy in tegenwoordigheyt van ſyne Edel-lieden betuygde / dat deſelve het geſondſte geloof / en die van Mahomet niet dan leugens en verſierſels was: Hy gaf ook order / om ſyns overleden Broeders drie Soonen / door de Jeſuiten te laten onderwijſen / en na de wijs der Chriſtenen te kleeden / waar over de geheele ſtad niet weynig verwonderd was. Ondertuſſen was ter ſelver tijd Abdal Haſſan van oordeel / dat het niet billijk was / den Chriſtenen 't geen men ſchuldig was / te betalen / (waar mede hy op ons geval met Mocreb Bowcan ſag / daar omtrent wy order van den Koning verkregen hadden) misſchien op eben ſulken grond / waar op ſommige Europeërs geoordeelt oordeelen / de goederen en ſchepen der Heydenen, om dat ſy Heydenen zijn / te nemen / en voor buyt te verklaren / en tot dien eynde Oorlog-ſchepen af ſenden; Een ſaak waar door de Chriſten naam / niet als een uytgeſtorten Olie / om de maagdelijke zielen te beheeren / en Chriſtus te doen liefhebben / voorkomt; maar als een vuyle ſaak / die uyt verdorvene herten en vergiftigde lippen ſpruyt / en met geweld en wapenen voortgeſet word / om het Rijke Chriſti, uyt die gewesten te verdrijven. Laat ten minſten hervormde belijders deſe krijgs-ſugtige Religie tegen onnoſele ſocken te verbeteren, op dat de name Gods om harentwil niet gelaſterd worde onder de Heydenen.

Laat ſijn Broeders Soons daar in onderwijſen, tot verwondering van elk.

Aanmerking over der *Chriſtenen* Zee-rovery tegen de *Heydenen*.

Maar om tot den Koning en ſijn genegenthent voor de Chriſtelijke Religie weder te keeren; De

drie

drie boven-gemelde Vorſten wierden met een groote ſtatie gedoopt / zijnde door alle de Chriſtenen die 'er waren / tot 60 toe / alle te paard / na de Kerk begeleydet ; Van deſe nu was Capiteyn Hawkins het Hoofd / en deſe liet tot roem van de Engelſche Natie / de vaan van St. Joris door hem dragen / die hy ſelfs ook in het Hof voor Sha Selim waayen liet. De oudſte wierd Don Philippo, de tweede Don Carolo, en de derde Don Henrico genoemd. De onderweſene drie Vorſten worden gedoopt.

Op den 9 September daar aan volgende / wierd noch een ander jonge Prins / des Acabars Broeders Soons Soon / gedoopt / en de naam van Don Duarte gegeven; Ondertuſſen hadden de Vaders Jeſuijten oorſaak om die Princen dagelijks te onderwijſen / om dus goede Chriſtenen te worden. Als ook een ander Prins.

Den 12 October kregen wy brieven van M. Jordaan uyt Suratte, ons berigtende / dat op de Bar van Suratte 30 Zeegatten van de Portugijſen vergaan waren / die / voor de winter ten einde was / op andere Engelſche ſchepen meenden jagt te maken: Maar dat 'er veel volk van geborgen was / die nu blijde waren voor de deuren der Engelſchen te mogen komen bedelen. Tijding van de ramp der *Portugeſen* tot *Suratte*.

V. AFDEELING.

De reys na Fetipore en Byana; Beſchrijving van de Nil of Indigo, en verſcheyde Mogolſche ſaken, als ook van Steden en Kaſteelen op de weg na Lahor.

Den 1 November wierd ik geſonden na Byana, om aldaar Nil of Indigo te gaan kopen. Des avonds ſliep ik / ſeven Coſens gereyſd hebbende / tot Menhapoore, een groote Saray (gemeene herberg); Hier by was een tuyn en Mohol of ſomer-huys van de Koninginne Moeder / welk ſeer net onderhouden word. *Finch* geſonden om *Indigo* te koopen. Neemd ſijn weg over *Menhapoore*.

Den 2 dito reyſde ik 11 Coſens, en quam tot Cannowa. Tuſſen beyden ſtaat een Mohol van *Cannowa*.

den Koning. Ten eynde van elke Coſen van Agra af / is een ſterke zuyl opgeregt tot aan Aſmeere, (130 Coſens daar van daan leggende) daar het ligchaam van een grooten Moorſchen Heylig / by hen Hoghee Mondee genoemd / begraven legd; Als nu de Acabar kinderloos was / was hy te voet derwaards gegaan / om dien Heylig een kind af te bidden / en had ten eynde van elke Coſen, een pylaar laten opſtellen / en op elke agtſte Coſen een wooning voor 16 groote Vrouwen bouwen. Wederom t'huys komende / kreeg hy / ſo verhaald word / drie Soonen.

Opgeregte zuylen ten eynde van elke *Coſen*, 130 *Coſens* ver.

Acabars pelgrimagie na *Aſmere*. Waar toe. Gedenktekenen daar van.

Fetipore. Deſſelfs groote.

Op deſe weg 12 Coſens van Agra, legd de vermaarde ſtad Fetipore, gebouwd van den Acabar, omringd met een ſchoone ſteene muur / die als nog volkomen is / en hebbende vier ſchoone en ſterke poorten / die elk drie Engelſche mijlen van elkander ſtaan.

Is ten grooten deel woeſt in het midden.

De ſtad is in 't midden geheel gerui̇neerd / en legd als een woeſte verlaten plaats / daar men / alſo de overgeblevene huyſen onbewoond leggen / by nagt ſonder gevaar niet kan door gaan; De meeſte grond is thans hier tot tuynen gemaakt / en veel met Nil of ander graan beſaayd / ſo dat iemand daar ſtaande / weynig ſoude denken in het midden van een ſtad te zijn.

Byſonderheden van die ſtad gemeld.

Omtrent de poort / daar men van Agra komt / vind men byna drie Coſens in de lengte / op een ſteenigen weg / de overblijfſels van de vervallene voorſteden; Buyten de Zuyd-Weſter poort / twee mijlen ver / ſiet men inſgelijks veele ſchoone gebouwen / alle onder de voet leggende; En aan de linker hand heeft men tot drie mijlen van de ſtad toe / veele ſchoone en beſlotene tuynen.

De *Bazar* hier ſeer ruym en lang.

By de Noord-Ooſter poort is een ſchoone Bazar (markt-plaats) zijnde een ſtraat / die ruym / een halve mijl lang / en met ſteenen bevloerd is / hebbende ſchoone huyſen ten wederſijden. Effen binnen de poort / is des Konings Saray (gemeene herberg) / waar in groote ſteene vertrekken zijn / doch meeſt vervallen.

Aan

Aan 't begin van gemelde ſtraat / ſtaat een Mohol en Konings huys / en aan de andere ſijde op een hoogte de ſchoonſte Moskee, die in 't Oſten is. Men gaat na deſſelfs poort met 24 of 30 trappen op; Deſe poort is mijns oordeels een der hoogſte en ſchoonſte in de geheele wereld; Op deſelve zijn verſchepde aardige ſpitſen / die men agt of 10 mijlen ver ſien kan; Binnen die poort is een ſchoon ruym pleyn / dat aardig met ſteenen gevloerd / en wel ſesmaal ſo ruym is / als de beurs van Londen, hebbende galerpen aan bepde ſijden / die ruym tweemaal breeder / en eens ſo hoog zijn / als die tot Londen, en op pylaren van eene ſteen ſteunen.

Andere bysonderheden. Een ſchoone *Moskee*, en pleyn met ſeer ruyme galeryen.

Regt tegen over die poort ſiet men wat verder een ſchoon en koſtelijk graf-teken / welk ſeer net uytgehouwen en konſtig met paarle-moer ingelepd is; Het verheneſte deſſelfs is koſtelijk geplepſterd en beſchilderd. Hier legd het lighaam van een groot Kalender, (Dit is een order van Moorſche Devotariſſen) op wiens beurs de geheele Moskee gebouwd is.

Grafplaats van een *Moorſchen* Devotaris.

Op het beneden pleyn is een ſchoone vijver van ſeer goed water / welk anders in de geheele ſtad niet is / als zijnde altemaal brak en ſcharp / waar van de menſchen gedronken hebbende / ſulk een ſterfte ontſtond / dat de Acabar de ſtad verliet / en ſig tot Agra neder ſloeg / ſo dat deſe ſtad maar van een korten duur was / en in 50 of 60 jaren tijd gebouwd wierd en weder te grond ging.

Acabar verlaat *Fetipore*, daar door het woeſt word, na een korten duur.

Te voren was deſe plaats Sykary genaamd / welk beduydde ſo veel als ſoeken of jagen: maar wierd naderhand / als Acabar ſijn bede-baart na Aſmere gedaan / en ſijn Soon Sha Selim gekregen had / van hem Fetipore genaamd / dat is / een ſtad van genoegen, of daar hy ſijn wenſch verkregen had.

Wat *Fetipore* betekend.

Buyten de ſtads muuren aan de Noord-Weſter ſijde is een ſchoon meyr / dat twee of drie Coſens lang is / vol ſchoone vis en wilde vogels; Dit meyr is begroepd met een groente / waar aan de

't Gewas van Hermocactylus, en Camolachachery. Hermodactylus waſt / en een ander / dat een bruyt heeft gelijk een hop of beker / by hen Camolachachery genaamd / beyde wy verhoelende / ſo dat ik 'er van eetende / altijd wat aqua vitæ (brandewijn) daar op dronk.

Cannowa. Daar was goed Indigo, als ook tot Ouchen, Van Fetipore quam ik tot Cannowa, een kleyn land-ſteedjen: Hier omtrent is een vaſte grond en brak-agtig water / ſo dat 'er veel goede Nil gemaakt wordt / en jaarlijks wel 500 ... uptgeveerd. Die Coſens verder tot Ouchen, word ook ſeer goede gemaakt / en / uptgenomen tot Byana, nergens ſo goed als hier; alwaar ik tot den 22 November bleef.

Candere. Beſchrijving van een der Mahols. Den 23 quam ik tot Candere, een moraſſige en van ſnoode menſchen bewoonde plaats. Tuſſen beyden hadden wy wederom een der Mohols, daar te voren van gewaagd is. Het is een vierhant ſteenen gebouw; Binnen de eerſte poort is een kleyne plaats / (daar de Koning ſijn Darſany heeft) en twee of drie vertrekken / die egter van geen belang zijn. Binnen de tweede poort is de Mohol, rupm tweemaal ſo groot / als de beurs tot Londen; Op elke hoek is een ſchoone open Zaal (Devoncan) en een ander tuſſen beyden / die met koſtelijke tapijten beſpreyd is. Tuſſen elke hoek en gemelde middelſte plaats zijn twee ſchoone rupme kamers voor de vrouwen / (want in elke Mohol zijn 'er 16) die daar elk haar vertrek hebben / doch alle ſonder deuren / alſo ſy alle ten dienſt des Konings haar moeten gereed houden; Langs deſelve is een ſchoone gebloerde galery / die omtrent agt voeten breed is / en in het midden derſelven is des Konings kamer / daar hy als een haan mag kraapen over al.

Daar in 16 vrouwen tot dienſt des Konings woonen.

Bachuna. Byana. Hoe het gevonden wierd. Tot Candere bleef ik tot den 28 / en keerde vier Coſens te rug na Bachuna. Den 20 December repsde ik na Byana. Dit is een groote en ſchoone ſtad geweeſt / maar is thans geruineerd / uptgenomen twee Sarayes en een lange Bazar, daar nog eenige wepnige huyſen ſtaan / maar verſcheyde andere verballen leggen / of onbewoond zijn / uptge-

no-

nomen / dat roverş en ſtroperş daar in hun verblijf hebben / ſo dat veele ſtraten geheel woeſt leggen.

Omtrent drie of vier Coſens ten Noord-Weſten van deſe ſtad / zijn de ruïnen van een Konings huys en van verſcheyde andere ſchoone gebouwen / en eben ſo is het aan de ſijde van het Zuyd-Weſten tegen over een ſteedjen / Scanderbade genoemd / leggende inſgelijks drie Coſens daar van daan op een klip-agtig gebergte / daar men door een naauwe paſſagie / die ſtejl is / en te paard niet kan gebruykt worden / toe opklimt / zijnde een vierendeel van een mijl lang / en tuſſen de kloven der bergen door een klepn klinket inkomt ; Hier ſiet men op de kant van den berg ter regter hand / een vermakelijk gebouw / waar in verſcheyde graf-tekens zijn ; Die toegang kan met ſteenen tegen 1000000 menſchen verdedigd worden. *Scanderbade.* Seldſame gelegentheyt deſſelfs.

Een mijl daar van daan komt men over een ſteen-ſtraat aan des Konings huys / welk wel eer ſchoon geweeſt / maar nu geruïneerd is / en maar van eenige wepnige arme Googers (huys-luyden / die beeſten hebben / en boter en kaas maken) bewoond word / en nog eenige Tomben of graf-ſteden vertoond. Een vervallen Konings huys. Huys-luyden *Googers* genoemd.

Aan de voet van den berg na de ſijde van Scanderbade is een aangename laagte / omringd met een muur / en van binnen beſet met veele tuynen van vermaak. Hier had wel eer de groote Potaner Koning ſijn verblijf / en was deſe plaats omringd met een muur / die op de klippen ſes Coſens in de lengte uptgeſtrekt was / te weten ter plaatſe / die men eenigſins ſoude konnen beklimmen / welk op andere plaatſen / daar de klippen byna overhangen onnodig is. Het is wel eer een fraape ſtad geweeſt ; maar nu enkelijk van Googers bewoond. *Scanderbade* wel eer des *Potaanſchen* Konings verblijf.

Niet tegenſtaande deſe plaats ſo ſterk is / egter hebben de troepen van den Acabar, een Tyran daar upt verdreven / en deſelve verwoeſt / gelijk hy Mandow en meeſt alle ſterke plaatſen / die hy vermeeſterde / doen liet. Van *Acabar* gewonnen, en verwoeſt.

't Gewas van *Indigo* naauwkeurig beſchreven.

De geheele ſtreek / die het hoofdelijk Byaanſch Indigo uptlevert / is niet boven 20 of 30 Coſens in de lengte. Het kruyd Nil of Indigo waſt boven op deſelve wijs als Cicers met een kleyn blad / gelijk als de Senes-bladeren / doch wat korter en breeder op een ſeer hout ſtammetjen; De takjens zijn hard en van ſubſtantie als het hout van heyn of boom; Het ſchiet gemeenlijk niet hooger dan een el op / en is de ſtam op het derde jaar / als ſe op haar dikſte is / niet dikker als een mans duym. Deſelfs ſaat is beſloten in een ſchuytjen / dat omtrent een duym lang is / en gelijkt wel het Fœnum græcum, (ſeven getijden-kruyd) uptgenomen dat het aan beyde eynden wat ſtomper is / even als of het met een mes afgeſneden was. Het draagt een kleyne bloem / niet qualijk gelijkende een geele violet (Andere ſeggen een blaauwe hooren-bloem). Het ſaat is in November rijp / en word dan ingeſameld.

Wanneer het gewonnen word.

Is van driederley ſoort; Waar aan die gekent worden.

Dit gewas eens geſaayd zijnde / duurd drie jaren / maar moet elke jaar in Auguſtus of September, als de regen ophoud / geſnoeyd of afgeſneden worden. De plant is in het eerſte jaar noch teder / en de Indigo die 'er van komt / word Notee genaamd / die tot ſijn volkomenheyt niet zijnde gekomen / rood-agtig en ſwaar is / ſo datſe in 't water ſinkt.

Die van het tweede jaar word Cyeree genaamd / is ſeer goed / van een volkomen violet-kleur / en ſo ligt / datſe op het water drijft. Die van het derde jaar Catteld genoemd is de ſlegtſte / alſo ſe ſwaar en ſwart is.

Hoeſe bereyd word.

Dit word / gelijk geſegd is / jaarlijks afgeſneden / en dan gehapt zijnde / in een lang-werpigh regenbak gewoppen / en daar in met veele ſware ſteenen neder-geparſt; Vervolgens vult men die bak met water / tot dat alles daar mede bedekt is; welk men dan eenige dagen laat ſtaan / tot dat de ſubſtantie van het kruyd in 't water getrokken is; Daar na laat men het water in een andere ronde bak / (hebbende in 't midden een ope-

ning /

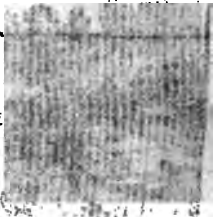

't Gewas van *Indigo* naauwkeurig beschreven.

De geheele streek / die het kostelijk Byaansch Indigo uytleverd / is niet boven 20 of 30 Cosens in de lengte. Het kruyd Nil of Indigo wast byna op deselve wijs als Cicers met een kleyn blad / gelijk als de Senes-bladeren / dog wat korter en breeder op een seer kort stammetjen; De takjens zijn hard en van substantie als het hout van hey of brem; Het schiet gemeenlijk niet hooger dan een el op / en is de stam op het derde jaar / als se op haar dikste is / niet dikker als een mans duym. Desselfs saat is besloten in een schuytjen / dat omtrent een duym lang is / en gelijkt wel het Fœnum græcum, (seven getijden-kruyd) uytgenomen dat het aan beyde eynden wat stomper is / even als of het met een mes afgesneden was. Het draagd een kleyne bloem / niet qualijk gelijkende een geele violet (Andere seggen een blaauwe kooren-bloem). Het saat is in November rijp / en word dan ingesameld.

Wanneer het gewonnen word. Is van driederley soort; Waar aan die gekent worden.

Dit gewas eens gesaayd zijnde / duurd drie jaren / maar moet elke jaar in Augustus of September, als de regen ophoud / gesnoeyd of afgesneden worden. De plant is in het eerste jaar nog teder / en de Indigo die 'er van komt / word Notee genaamd / die tot sijn volkomenheyt niet zijnde gekomen / rood-agtig en swaar is / so datse in 't water sinkt.

Die van het tweede jaar word Cyeree genaamd / is seer goed / van een volkomen violet-koleur / en so ligt / datse op het water drijft. Die van het derde jaar Catteld genoemd is de slegtste / also se swaar en swart is.

Hoese bereyd word.

Dit word / gelijk gesegd is / jaarlijks afgesneden / en dan gekapt zijnde / in een lang-werpige regenbak geworpen / en daar in met veele sware steenen neder-geparst; Vervolgens vuld men die bak met water / tot dat alles daar mede bedekt is; welk men dan eenige dagen laat staan / tot dat de substantie van het kruyd in 't water getrokken is; Daar na laat men het water in een andere ronde bak / (hebbende in 't midden een opening /

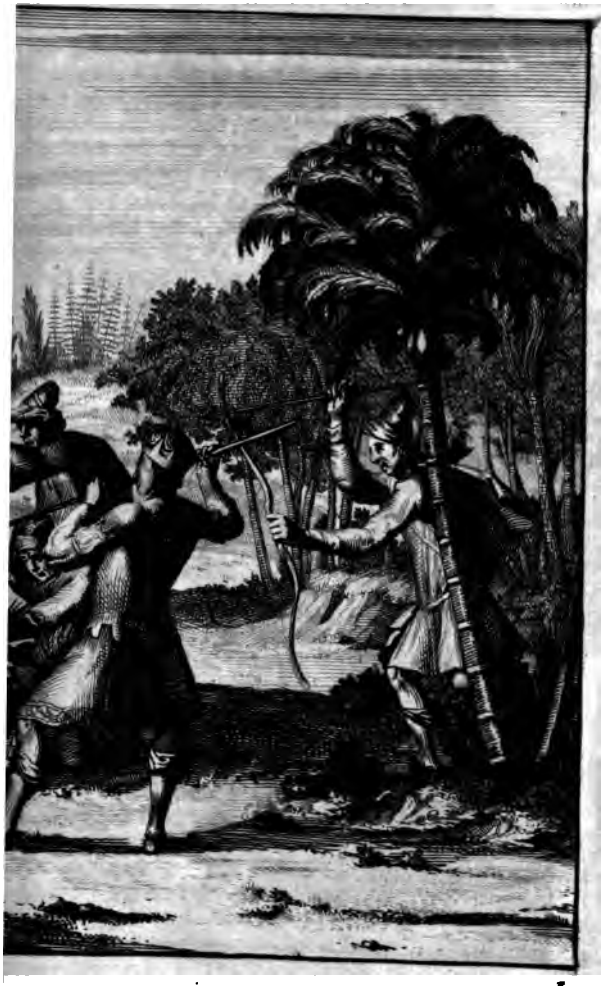

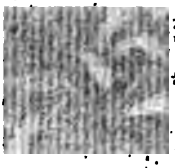

/ en daar onder nog een kleyne bak) loopen;
water word met ſtokken omgeroerd en ge-
it / verdolgens laat men het beſinken / en
pmd 'er het klare water boven af; Dit word
rmaals gedaan / tot dat 'er niet als de dikke
antie overblijft / die ſy dan daar uyt halen en
en doek uytſuyenden / om in de Son te droo-
; Hier een weynig hard geworden zijnde / maakt
tuſſen ſijne handen daar balletjens van / die
et ſand te droogen gelegd worden: want legd
het op iets anders / ſo verlieſt het ſijn verw /
aar van komt het / dat de Indigo aan de ee-
ſijde wel wat ſandig is; Indien het by onge- Kan geen
daar op regend / verlieſt het ſijn verw en regen ver-
iet / en word dan Aliad genoemd. Daar zijn dragen.
die 't geen van 't eerſte / tweede en derde af- Bedrog daar
eden word door malkander werpken / waar omtrent.
veel bedrog gepleegd word / ſo dat men het
lijk kennen kan; Hoewel 'er vier dingen zijn /
e men de goede Nil aan kan kennen / te we- Proef van
dat het gemaakt word van een ſuyver greyn / goed *Indigo*
violet (blaauwe) verw heeft / in de Son een
ijf heeft / en dat het droog en ligt is / ſo dat
op het water drijft / of op koolen gelegd / een
ere viool-blaauwe rook op geeft / en weynig
nalaat.

Omtrent den 6 January 1611 wierd de Koning De *Mogol*
de jagt zijnde / van een Leeuw / dien hy met in gevaar
ſpies gequetſt had / ſo vinnig beſprongen / dat van een
hy alle waarſchijnlijkheyt het niet ſoude ont- Leeuw,
komen hebben / ten ware een ſijner Capiteynen / word gered.
Rasbooder, Oyſtender op de onlangs gedoop-
Princen / ſig daar tuſſen geworpen / en als de
euw op ſijn Majeſteyt aanquam / ſijn arm
y des Leeuws muyl gehouden had. Ondertuſ-
quamen ook Sultan Corom, Raiaw Ranidas,
andere toeſchieten / die eyndelijk den Leeuw
meeſterden / na dat gemelde Capiteyn reeds 32
nden ontfangen had; De Koning liet hem aan-
ds na ſijn tent brengen / ſuyverde en verbond
elfs wonden / met ſijn eygen handen / en maak-

te

Dankbaarheyt daar voor.

te hem tot vergelding van ſijn dappere getrouwigheyt / Overſte over 5000 ruyters.

Des *Mogols* manier van jagen omſtandig beſchreven.

Om dit met weynige woorden hier by te wegen / de Koning gaat omtrent het begin van November op de jagt / met eenige 1000 menſchen. Uyt ſijn Paleys van Agra optrekkende / jagen ſy 30 of 40 Courſen rondom de ſtad tot het eynde van Maart toe / wanneer de hitte hen na huys dryft.

Hy laat t'elkens het een of het ander bos / of open veld / door ſijn volk rondom beſetten / die dan allenxkens elkander naderen / en ſo alles beſluyten; Al het geen nu in dien omtrek gevangen word / geeft men de naam van des Konings Sikar of Spel, 't zy menſch of beeſt / en hy verlieſt ſijn leven / die iets laat ontkomen. De beeſten / die ſy vangen / indien ſy bequaam tot ſpijs voor menſchen zijn / worden verkogt / en het geld den armen gegeven; De menſchen / die ſy krijgen / blijven des Konings ſlaven / en worden jaarlyks na Cabul geſonden / en tegen paarden en honden verwiſſeld / alſo het reeds een arm / ellendig / en roofgierig volk is / dat in boſſen en wilderniſſen woond / en niet veel van beeſten verſchild.

Menſchen tegen beeſten gewiſſeld.

Vervolg van des *Mogols* Oorlog tegen die van *Decan*.

Omtrent die tijd brogt de Koning meerder troepen tegen die van Decan op de been / hoewel deſe hem om den vrede aanſogten / en al 't geen ſy ingenomen hadden beloofden weder te geven. Chan Aſom wierd door Generaal met 20000 ruyters afgevaardigd / en neffens Macrobet Chan, inſgelyks een groot Bevel-hebber / met ongemeen veel voorraad: Onder deſe troepen trokken mede op Johan een Fransman, en Charles Charke een Engelsman, van den Koning in ſijn dienſt onderhouden / om in den Oorlog gebruykt te worden.

Finch vertrekt met veel *Indigo* na *Lahor*.

Wat plaatſen hy paſſeerde.

Den 9 January vertrok ik na Lahor, om onſe ſchulden te overwinnen / en had tot dien eynde 12 karren met Nil by my / die ik daar ten duurſten hoopte te verkopen. De plaatſen / daar wy doorreyſden waren deſe: Rownocta was 12 Courſen; Badeg Sara 10; Acabarpore 12. Dit was wel een

een

een groote ſtad geweeſt / en is noch vermaard wegens de oudheden en overblijſſels van Indiaanſche Gobins of Hepligen. Niet verre van die plaats is een ſchoone Devry, omringd met een ſteene muur / en daar binnen een Devoncan (Zaal) / daar men rondom in kelders / of onder gewulfſels / veele Pagoden kan ſien / zijnde ſteene beelden van wanſchape menſchen / verbaarlijk om aan te ſien / die egter van de Indianen met bloemen en offer-gaven vereerd en aangebeden worden. Wanſchape Afgodsbeelden.

Houdle 13 Courſen. Bij den ingang van de Saray (gemeene herberg) heeft men hier een ſchoone fontein / en voorts drie verdiepingen / daar men met 100 trappen opklimt. Pulwool 12 Courſen. Ferredabade 12, Dely 10 Courſen; Hier ſiet men ter linker hand het overblijſſel van 't oude Dely, deſſelfs negen kaſteelen en 52 poorten / alwaar thans niet dan Googers (vee-handelaars) woonen; Eer men daar komt / heeft men een ſteene brug met negen boogen / over een arm van de rivier Gemini, en van daar een breede weg / van groote aan weder-ſijden ſtaande boomen beſchaduwd / welk loopt na 't graf van Hamaron, des Konings groot-Vader; Dit ſtaat in een groote plaats / die met koſtelijke tapijten beſprejd is; De Tombe ſelfs is bedekt met een ſuyver wit laken / en boven het hoofd met een koſtelijk verhemelte; Voor deſelve leggen eenige boeken op kleyne tafeltjens / en bij deſelve ſtaat ſijn ſwaard / Tulband en ſchoenen; Bij den ingang van deſe graf-plaats zijn ook verſcheyde Tomben van deſſelfs Vrouwen en Dogters. Aan de andere ſijde van deſe graf-plaats / komt men door diergelijken weg tot des Konings hups en Mohol, welk thans vervallen is. Namen van andere plaatſen. Overblijfſels van een oude ſtad *Dely*. Een ſchoone brug over de rivier *Gemini*. Een Koninklijke graf-plaats, naauwkeurig beſchreven.

De ſtad ſtrekt ſig van de eene poort tot de ander / twee Courſen uyt / en is met een ſterke muur omringd / maar die is veel vervallen / gelijk ook ſeer veele ſchoone hupſen; Binnen en omtrent die ſtad zijn de graf-ſteden van 20 Potaanſche Koningen / alle ſeer ſchoon en praegtig. Hier worden de Koningen van Indiën gekroond / of anders geoordeeld / *Dely* beſchreven. De Koningen van *Indiën* worden daar gekroond.

deeld / geen regt tot hun Rijk te hebben.

Nalero. Van Dely hadden wy een reys van 14 Cosens tot Nalero. Omtrent twee Coursen van Dely is het overblijffsel van een oude Mole of jagt-huys / gebouwd van Sultan Berusa een groot Indiaansch Monarch / met uytgelesen schoon steen-werk / daar onder andere te sien is / een steene pylaar / meer als 24 voeten hoog / op welke een aard-kloot / en boven deselve een halve maan staan. Dese steen staat / so sy seggen / so diep onder als se boven de aarde is / is van een geheele steen / en staat in het water. (Men geeft voor / dat Naserdengady een Potaans Koning deselve wilde uythalen / maar door de menigte van scorpioenen belet wierd / en dat deselve van Alexander daar soude gesteld zijn) Men vind diergelijke met opschriften in verscheyde plaatsen van Indiën, en heeft niet lang geleden omtrent Fetipore, sodanigen steenen pylaar van 100 elle-boogs-ellen lang in de aarde begraven gevonden / die de Koning na Agra liet brengen / dog 't geen hem smertede onderwegen brak. Het is merkelijk / dat de steen-kuylen in Indiën, bysonder omtrent Fetipore, (waar van daan de steenen wijd en slijd vervoerd worden) van sulken aart zijn / dat mense tot blokken hakken en als tot planken sagen kan / om kamers en huysen daar mede in de lengte en breete te dekken. Van gemelde plaats word gesegd een weg onder de aard na het Kasteel van Dely te zijn. Hier zijn seer veele harten.

Iets sonderlings van een zuyl.

Bygeloovigheden en overleveringen daar van.

Diergelijke pylaren.

Een derselver nader gemeld.

Sagte steenen.

Vervallen plaatsen. Onderwegen sagen wy verscheyde vervallen plaatsen / en by een der selven een vervallen muur van 20 Coursen in den omtrek / zijnde een park voor gemeene speelen.

Gevaar van rovers. Dese weg is op veele plaatsen niet veylig wegens de rovers / en op een vals gerugt van des Konings dood deeden sig veele van die land-loopers op; Immers ons ontmoetede een Hooft-man van Dely met 2000 man so te paard als te voet / die deselve opsogt / die hunne steden verbrandde / hen / en al wat hy van hen konde magtig wor-

den /

den / wegnam ; En wp waren in groot gevaar van dooz die ſchelmen overvallen te worden.

Straf over deſelve.

Hier van daan quamen wp tot Gonowre , en verbolgens tot Panneput , daar wp by het inkomen een Manora (ſtellagie) ſagen / waar op eenige 100 hoofden van roverg (onlangs gevangen) lagen / welker lighamen een myl ver / op ſtaken ſtonden.

Van daar quamen wp tot Carmal ; Onderwegen waren veel roverg / van welke wp bzeeſden overvallen te worden / dog ontquamen het nog / dooz dien wp een wepnig met hen konden ſpzeken. Aan de Noozd-West ſijde zijn bergen / ſig van daar tot by Lahor uytſtrekkende / welker toppen met ſneeuw bedekt zijn.

Bergen met ſneeuw bedekt.

Verbolgens quamen wp tot Tanaſſar, daar een Kaſteel en een ſchoone bijver is / met een ſomerhuys in het midden ; Wp deſe bijver ſtaan eenige Pagoden , daar alle de Heydenen dooz geheel Indien groot werk van maken ; Digt hier by zijn de Sal-armoniakſe putten. Dan daar quamen wp 40 Courſen verder tot Shabad of Goorade ; 12 Courſen verder tot Amballa ; 14 verder tot Hollowaſaray, en ſeven verder tot Syrinam. Hier is een ſchoone bijver met een ſomer-huys in het midden / daar men over een brug met 15 ſteene boogen / toe opgaat / welk ſeer vermakelijk is. Hier van daan is een water na des Konings tuyn een Coſen ver uytgegraven / en een ſteen-weg 40 voeten breed / die aan beyde ſijden met boomen beplant is. Die tuyn is vierkant / elke ſijde ruym een Coſen lang / alom beſloten met een ſteene muur / en van binnen met alle ſoozten van bzugten en bloemen beſpoot ; (Wp wierd geſegd / dat deſe tuyn jaarlijks 50000 Rupies opbzengd.) In deſelve zijn kruysſtruys twee galderyen en wandel-plaatſen / 40 voeten breed / en agt hoog ; Regt dooz den ſelven loopt een water dooz ſteene gooten / welk aan beyde ſijden digt met ſchoone Cypzeſſen beplant is. Op een der kruys-wegen ſtaat een agt-kante Mohol, met agt kamers vooz vrouwen / en noch agt an-

Beelden-dienſt tot *Tanaſſar*.

Putten van *Sal-armoniak*.

Verſcheyde plaatſen.

Een ſteene brug met 15 boogen.

Een ſeer koſtelijke tuyn des Konings.

en een *Mohol*.

de-

dere boven deſelve / en in deſſelfs midden een fraaye vijver ; Langs de kamers zijn ſchoone galerijen / daar dooz men in deſelve komt. Alles fraay met ſteenen bewzogt / beſchilderd / uptgehouwen en geplepſterd ; Aan beyde ſijden zijn twee ſchoone bijvers / rond-om met Cypzeſſen beplant. Niet verre daar van daan is nog een Mohol , maar niet ſo cierlijk.

Hier van daan repsden wy 15 Coſens tot Dorapy ; Vervolgens tot Pulloceque Saray 13 ; Tot Nicoder 12 ; Tot Sultanpoore 18 ; Tot Fetipore ſeven.

Fetipore.

Hier was een Saray (een gemeen huys) gebouwd / hoewel niet voltrokken / van Sha Selim , ter gedagtenis van de overwinning over ſijn oudſten Soon Sultan Coſſeroom, waar van dit de Hiſtorie is : Sha Selim een miſnoegen opgevat hebbende / nam de wapenen aan / terwijl ſijn Vader nog leefde / en week na Purrop , daar hy ſig van het ſterk Kaſteel Alobaſſe meeſter maakte / dog drie maanden vooz ſijn Vaders dood te rug quam / waar op Acabar ſijn Soons oudſte Soon Sultan Cuſſeroom de kroon gaf : Maar als Acabar geſtozven was / maakte Sha Selim ſig meeſter van het Paleys (Kaſteel) en het ſchat-huys / met hulp van ſijne Vrienden / waar op ſijn Soon de vlugt nam en na Lahor week ; Hier verſamelde hy ontrent 12000 ruiters / alle wakkere Mogolſche ſoldaten / met welke hy de voozſteden innam ; Hier wierd hy vooz Koning uptgeroepen / gelijk de Vader in het Kaſteel.

Binnenlandſen Oorlog tuſſen den Mogol en ſijn Soon,

en van deſen met ſijn Soon.

In deſe voozſtad zijnde viel 'er een gevegt vooz / tuſſen hem en Strek Fereed , waar van hy 300 ruiters verſloeg / maar Melec Ale Cutwal quam hem met 200 ruiters te hulp / (de Koning nog eenige mijlen te rug zijnde) en viel op deg Vozſten troepen aan / met een geroep : God beware Koning Selim ; Hier op namen deg Vozſten ſoldaten de vlugt / en hy ſelfs ontquam het met vijf ruiters ; Met deſe week hy 30 Coſens voozby Lahor op de weg na Cabul , en indien hy daar had konnen

Gevegt tuſſen de laatſte.

De Soon moet vlugten.

nen komen / ſoude hy ſijn Vader noch meerder moeyte veroorſaakt hebben ; maar als hy een rivier ſoude overvaren / en den veerman met goud betaalde / kreeg deſelve agterdogt / en ſprong onderwegen over boord / en gaf / aan land geſwommen zijnde / den Gouverneur van de naaſt hyleggende ſtad ſulks te kennen / die aanſtonds na de kant van de rivier quam met 50 ruyters / en de ſchuyt nog op het water vond drijven ; Hy met een andere ſchuyt na hem toe varende / quam hem begroeten met den naam van Koning / en veynſende hem te ſullen helpen / verſogt hem in ſijn huys te komen ; De Prins dat aangenomen hebbende / wierd met ſijn geſelſchap opgeſloten en bewaard / tot dat hy den Koning hier van kennis had laten geven / die ten eerſten Gormaunabeg derwaards ſond / om hem geboeyd op een Olyfant af te halen. ward ontdekt, gevangen, geboeyd,

Hier op toog de Vader op na Cabul, en ſtrafte alle die hy aan deſe revolte bevond ſchuldig te zijn / hebbende ſijn Soon doorgaans gevangen by hem ; Als hy nu in 't te rug trekken op de plaats quam / daar het boven-gemelde gevegt geſchied was / liet hy / gelijk ſommige ſeggen / ſijn Soon de oogen uytbranden / dog andere ſeggen / enkelijk blinden met een neusdoek / die om ſijn hoofd toegeknoopt / en met ſijn eygen zegel verzegeld wierd / en dat hy dus nog gevangen bewaard word in het Kaſteel van Agra. en geblind.

De Koning liet de geheele weg van Cabul tot Agra toe / die wy ver is / aan beyde ſijden met boomen beplanten tot een eeuwigduurende gedagtenis van deſe uytvoering / en noemde deſe plaats Fetipore, (herts-genoegen) gelijk wy te voren geſegd hebben dat ſijn Vader Acabar die ſtad om de geboorte van ſijn Soon ſo genaamd had ; Als een der boomen quam te ſterven / moeſten de ingeſetene deſelve op hare koſten weder verbullen. Gedenkteken daar van.

Hier van daan reyſden wy 10 Courſen, en quamen tot Hoge Moheede ; 12 verder tot Cancanna Saray, en 7 verder tot Lahor, daar ik den 4 Fe- *Lahor.*

bruary aanquam. Den 28 dito quam alhier een Perſiaanſchen Afgeſant / zijnde van Sha Abash maagſchap / hebbende een groot gevolg by hem; Ik hoorde van hen / dat de weg na Candabar ſhans bepſty was / alſo den Oorlog van den Turkſchen Gelolo begonnen nu geepndigd was; Deſe Gelolo was met 10000 Turken na de Perſianen overgeloopen / en had ſig van eenige Perſiaanſche grens-plaatſen meeſter gemaakt / met oogmerk / om hem ſelven daar voor Koning te laten uytroepen; Maar hy wierd geſlagen / en wegegerde / van den Perſiaan ontboden / by hem te komen / tot dat hy door beloſte van een ſuwerlijk bedrogen / te Hoof quam / en daar ſijn hoofd verloor.

Gelolo's ontrouw.

Hy word onthoofd.

Wy hoorden ook / dat de Perſianen de ſterke veſting van Curdes na een jarige belegering den Turken afgenomen hadden; En daar en boven veele nieuwe tijdingen uyt Aſia en Europa.

EYNDE.

RE-

REGISTER,

Van de voornaamſte ſaken, enz. in deſe Reyſen begrepen.

A.

Aan wien de Regeering van Surátte beſtaat, 2
Aanſlag der Portugijſen, om Hawkins om te brengen, 8
—— doos Moereb Chan, op 't aanraden van een Jeſuijt beleyd, 11
—— word van ſijn Koetſier ontdekt, ibid.
Abdal Haſſan, Staats-Dienaar, ſpreekt tot nadeel van de Engelſchen by den Koning, 19. 30
Adel, in Indiën verſcheyden, 16
—— van den Mogol, 34
Afgeſant van Perſien, komt tot Lahor, 114
Alles wat den Mogol doet, tot ſijn gevoeg doen toe, &c. word van ſijn Secretariſſen aangeteekend, tot wat eynde, 52
Aloë op Socotora, 71
—— hoe gewonnen word, 72
Andanagar belegerd, 82
Arabiers, op het Eyland Socotora ſlaven, 69

B.

Baay Sierra Leona, 58
—— hoedanig die Land aard, 59
—— de kinderen gaan naakt, en zijn beſneden, 61
Bananas de vrugt van de Plantaan boom, 65
Banjanen houden een kalf te dooden voor een ſware miſdaad, 84
Begraaf-plaats der Mogols, 57
Beleefdheyt van een Patnaanſch Hoofdman, 13
—— der Hollanders, 33
Belofte van den Mogol aan Hawkins, om daar te blijven, 16
Bergen met ſneeu bedekt, 111
Beulen in 't Land van den Mogol, kenbaar aan hunne mutſen, 51
Bygelovig gedrag omtrent de graf-ſteden, 61
Boeren konnen maar een half jaar op eene plaats blijven woonen, 50
—— worden Gogers genaamd, 105
Boſſchaſien van Limoen- en Oranje boomen, 64
Boter ſo dun als room op Socotora, 73
Brand in Agra, vernield veel 1000 huyſen, en menſchen, 98
Brug van ſteen met 15 boogen, 111

C.

Caravaan, heeft twee jaren tijd van noden, om des Mogols Land om te trekken, 36
Careleſſe onder de Portugijſen, vlugt by de Engelſchen, 78
Chan, ſo veel als Hartog, 34
Chriſtenen op de Kuſt van Sierra Leona, 59

D.

Dadel-boomen dragen twee maal vrugt in 't jaar, verſchaffen voedſel en drank, 72
Dadel-wijn, op Socotora, 70
—— hoe gemaakt word, 72
Dely, een ſtad daar de Koningen

van Indiën gekroond worden, 109
Draken-bloed op Socotora, 72
Drie Adelijke Gevangen huyſen, in 't Land van den Mogol, 97

E.

Edelman van den Mogol, moet veel lijden, om een door ongeluk gebroken porceleyne ſchotel, 44
—— reysd na China, om een ander diergelijk, 45
Edellieden ſeer eerbiedig voor den Mogol, 56
Eyland onbewoond ſonder naam, 58
—— Socotora, hoedanig van inwoonders, vrugten en dieren, 69-73
Eylanders op Socotora, hoedanig ſy leven, 69
—— noemen ſig Muſulmannen, regtgelovige Mahometanen, 70
—— de oude ingeſetenen Caffers, ketters, 71
—— onthalen malkander met een kop Coho, miſſchien Coffy, 74
Engelſchen hebben huyſen gemaakt op het Eyland Socotora, 68
—— hatelijk beſchreven, dog van den Gouverneur beſchermd, 77
—— eenigen na Goa gebragt, ibid.
—— worden van den Jeſuijt Peniero lagen gelegd, 78

F.

Feeſt-dagen, 53
Fetipore een ſtad van den Mogol geſtigt, 102
—— gaat door ſterfte te niet, 103
—— deſſelfs betekenis, ib. 113
Finch (William) neemd, terwijl Hawkins na Agra gaat, den koophandel waar, 10
—— word ſiek, 81
—— kan geen vryheyt krijgen, om 70 man, ſchip-breuk geleden hebbende, by ſig in Suratte te laten komen, 84
—— vertrekt den 8 January van Suratte, 85
—— reysd na Agra, 87
—— door verſcheyde plaatſen, ibid.
—— kan tot Bramport, wegens de menigvuldigheyt der menſchen, geen huys bekomen, 90
—— beſoekt daar Chan-Channa, 91
—— vind daar een groot leger, ibid.
—— komt tot Agra, en ſiet daar eenige Europianen, 98
—— word door Hawkins by den Mogol gebragt, ib.
—— uytgeſonden om Indigo te kopen, 101
—— vertrekt met veel Indigo na Lahor, 108

G.

Geyten des Mogols 3000, 38
't *Gewas* Hermodactylus groeyd in een meyr, 104
Gola, ſeker vrugt, in plaats van geld gebruykt, 64
Gouverneur van Suratte, ontfangd Hawkins beleefdelijk, 2
Graf-ſtede der Mogols, 57
—— van des Mogols Groot vader, 109
—— van een Moorſchen Devotaris, 103
Grootheyt van des Mogols Tent, 54

Hard.

H.

Hard-vogtigheyt van des Mogols Soon, 53
Hawkins (William) maakt ſijn komſt aan de Gouverneur van Suratte bekend, 1
—— word verſogt aan Land te komen, ibid.
—— komt by den opper-Tollenaar, 2
—— beſoekt de Gouverneur met een vereering, ibid.
—— word beleefdelijk verwellekomt, ibid.
—— krijgt vryheyt om ſijn goederen te loſſen, 3
—— loſt lood en yſer, ibid.
—— ook drie kiſten met geld, 4
—— houd ſcheeps raad, ibid.
—— blijft te land om na den Mogol te reyſen, ibid.
—— ſtelt onderwijl Marlow in ſijn plaats, ibid.
—— klaagt over de Portugijſen wegens het overweldigen van ſijn ſchip, 5
—— word onheuſſelijk beantwoord, ibid.
—— ſpreekt onvertſaagdelijk, 6
—— lijd groote mishandeling van Mocreb Chan, 7
—— in gevaar van ſijn leven, 8
—— verſoekt vryheyt om na Agra by den Mogol te mogen vertrekken, 9
—— 't welk hem toegeſtaan word, 10
—— hem worden moord lagen geleyt, ib.
—— vertrekt onder een lijfwagt van gehuurde boogſchutters, en ruyters, na Agra, 11
—— ontmoet onderweeg een beleefde Gouverneur, 12
—— word tot Bramport, heel wel van den onder Koning behandeld, ibid.
—— komt tot Agra, 13
—— word als Ambaſſadeur ingehaald, ib.
—— geeft de brief van den Koning van Engeland in des Mogols handen, ibid.
—— ſpreekt nader met den Mogol, 14
—— van verſcheyde ſaken, 15
—— word van hem verſogt daar te blijven, ibid.
—— 't welk hy op groote belofte, om reden toe ſtaat, 16
—— word Engelſche Chan genoemd, ibid.
—— daar op benijd, 17
—— ſtelt ſijn gevaar den Mogol voor, 18
—— trouwd een Chriſten dogter op 't aanraden van den Mogol, 18
—— verſoekt, wegens ſekere tijding, na Suratte te mogen vertrekken, dog moeſt daar blijven, 19
—— ſend een laſt brief van den Mogol aan W. Finch ſijn Factoor, tot Suratte, ibid.
—— in afgunſt by des Mogols Edellieden, 20
—— toond aan den Mogol, wat Mocreb-Chan hem ontnomen heeft, 21
—— word na lang uytſtel, ten deele van den ſelve voldaan, 22
—— verantwoord ſig wegens de beſchuldiging by den Mogol, ibid.
—— word van een Staats-Die-

naar qualijk bejegend, ibid.
—— overreed den Mogol, 24
—— ſiet ſijn ſaken te rug gaan, 26
—— verſoekt verlof om te mogen vertrekken, ib.
—— 't welk hy van den Mogol verkrijgd, 27
—— praegt na een vry-geley-brief van den Portugijſchen Vice-Roy, ibid.
—— krijgt tijding dat'er drie Engelſche ſchepen tot Mocha waren gekomen, 28
—— is in vriendſchap met des Vizirs Soon, 29
—— ſoekt door geſchenken ſijn ſaken nog te vorderen, 30
—— verkrijgt weder vryheyt om in Suratte een Factorie op te regten, ibid.
—— weder ingetrokken, 31
—— vertrekt van Agra, ibid.
—— komt tot Cambaya, ibid.
—— komt by H. Middelton aan boord, en vertrekken na Dabul, 32
—— veroveren een Portugijſch ſchip, en na de roode Zee varende, vinden daar drie Engelſche ſchepen, ibid.
—— komt tot Tecu, en vervolgens tot Bantam, 33
—— gaat over in 't ſchip de Thomas, ibid.
—— vertrekt van Saldania, 34
—— is een Hoveling van den Mogol, 43
—— en twee jaar ſijn Oppaſſer geweeſt, 52
—— land met eenige andere tot Suratte, 75
—— vertrekt van Suratte, 80
Hitte tot Agra in Junius ongemeen, 91
Hollanders overwinnen de Portugijſen, 79
—— rooven en plunderen op de Malabaarſche Kuſt, 80
—— krijgen vryheyt om tot Chaul een Fort te maken, ibid.
Hurtado (Andreas) word onder-Koning der Portugijſen, 81

I.

Jeſuijten ſtaan Hawkins tegen, 17
—— onderwijſen de nieuw gedoopte Vorſten, 101
Indigo waar het groeyd, 104
—— hoe gewonnen word, 106
—— driederhande, ibid.
—— veel bedrog daar in, en proef daar van, 107
Inkomſt des Mogols, jaarlijks, 35
Juweelen van den Mogol, 37

K.

Kameelen des Mogols 2000, 38
Karbonkel een dier hebbende een glinſterende ſteen in 't voorhoofd, 67
Kaſteel ongemeen groot, word van den Mogol gewonnen, 92
—— op een hoogen berg, 96
Kerk op Socotora, heeft twee kruycen, en een Altaar, 74
Kinderen van Borea beſneden, 61
—— gaan geheel naakt, en trouwen als ſy 10 of 12 jaren oud zijn, 70
Klagten over Mocreb-Chan, 20, 21
Koning van Sierra Leona, heeft de magt om ſijn onderdanen tot ſlaven te verkopen, 59
Kooplieden tot Suratte onvergenoegd, 4

— zijn de Engelſchen nadeelig, 23

L.

Land van den Mogol, hoe groot, 36
— beſtaat uyt vijf Koninkrijken, ibid.
Land-aard aan de Baay Sierra Leona, hoedanig, 59
— leven armoedelijk, 60
— geſchiktelijk, 61
— beſnijden hunne kinderen, ibid.
— worden van menſchen-eeters ſomtijds overvallen, ibid.
— ſtraffen dievery met de dood, ibid.
— gebruyken veel tabak, 62
Leger des Mogols, 5 of 600000 ſterk, lijd gebrek aan levensmiddelen, 99
Levens-wijs van den Mogol, 50
Lingul een ſtad van roovers bewoond, 89

M.

Malabaren ſlaan de Portugijſen, 80
Malacca van de Hollanders belegerd, 81
Malva een land ſtreek dat Opium voortbrengd, 94
Mandow een ſtad, hoedanig, 92
— heeft koſtelijke huyſen en een rare tooren, 93
Melik Amber, Koning van Decan, houd ſijn woord niet, 82
Menſchen-eeters binnen 's Lands, 61
Menſchen, in de jagt gevangen, worden tegen paarden en honden verwiſſeld, 108
Mocreb Chan, onder Koning van Cambaya en Suratte, geeft vryheyt aan Hawkins, om ſijn goederen te loſſen, 3
— handeld trouwloſelijk, 7
— ſtaat Hawkins vertrek na Agra, toe, 10
— tragt den Mogol een quaden indruk van de Engelſchen te geven, 17
— krijgt weynig gehoor, ib.
— gevangen geſet, 21
— door voorſpraak ontſlagen, ibid.
— voldoet Hawkins maar ten deele, 22
— van ſijn dienſt afgeſet, en na den Oorlog in Decan geſonden, 29
— ſoekt niet veel voor de goederen, aan Hawkins te geven, 81
— en omtrent twee derde te korten, 99
Moeyelijkheyt met de Tollenaars, 76
Mogol, Koning tot Agra, belooft aan Hawkins een jaarlijkſche wedde, indien hy daar wil blijven, 16
— geeft ordre tot vordering der koophandel met de Engelſchen, 19
— doet ſijn Broeders kinderen Chriſtenen worden, 20
— ontbied Mocreb Chan ten Hove, en beſigtigd al ſijn goederen, ib.
— doet hem gevangen ſetten, en door voorſpraak weder ontſlaan, 21
— toond ſig gunſtig aan Hawkins, 22
— geeft ordre aan den Portugijſchen Vice Roy, dat 'er voortaan geen Engelſche ſche-

pen in ſijn Havens mogen komen, 24
—— dat op Hawkins verſoek intrekt, ibid.
—— word wederom van Mocreb-Chan en anderen omgeſet, 25
—— geeft aan Hawkins vryheyt van uyt ſijn land te mogen vertrekken, 27
—— ſtaat aan deſelve weder een vryen handel voor de Engelſchen op Suratte toe, 30
—— 't welk hy weder, door Abdal Haſſan ſijn gunſteling intrekt, 31
—— ſijn Hofhouding, 34
—— en bedienaars, 35
—— waar in ſijn rijkdom gelegen is, 36
—— ſijn huys-geſin, ibid.
—— ſchatten en juweelen, 37
—— Paarden, Olyfanten, en Kameelen, 38
—— ſijn dagelijkſchen uytgeef, ibid.
—— beörfd de nalatenſchap der Edellieden, 39.48
—— ſiet dagelijks een gedeelte van ſijn ſchatten, ibid.
—— heeft als hy ter jagt gaat, een gevolg van 200000 menſchen, 40
—— de magtigſte van geheel Ooſten, ibid.
—— word van ſijn Soon belaagd, 42
—— 't welk hy hem vergeeft, ibid.
—— de Soon komt in ſijn Vaders plaats, 43
—— deſſelfs Soon ſtaat tegen hem op, maar word nevens ſijn Broeders aan die ſamenſweering ſchuldig, van hem gedood, ibid.
—— geeft ſijn geheym-ſchrijver een doodſteek, en laat hem vorder van de Olyfanten verſcheuren, 44
—— handeld wreedelijk met een Edelman, wegens het breken van een porceleyne ſchotel, ibid.
—— doet een Pataner ongewapend tegen een Leeuw vegten, 46
—— deſgelijks nog 10 ruyters, ibid.
—— wil alle koſtelijke geſteentens ſelf hebben, 47
—— heeft een koffer met Diamanten, 48
—— deeld de Landen uyt na ſijn believen, ibid.
—— ſtraft de quaad-doenders ſtrengelijk, 49
—— hoedanig hy 's morgens ſijn gebed doet, 50
—— op een Agaat-ſteen, waar op Chriſtus en Maria uytgehouwen zijn, ibid.
—— ſijn vordere dag-oeffening, 51
—— houd alle dagen twee uuren ſit-dag, om de klagten ſijner Onderdanen te hooren, ib.
—— alle ſijn bedrijven worden opgeſchreven, 52
—— doet ſijn Broeders kinderen Chriſtenen worden, 52
—— ſtraft ſijn Soon ſeven jaren oud, ſeer hard, 53
—— laat ſig op ſijn geboorte-dag, tegen goud, ſilver, geſteente, &c. opwegen, en dat aan

aan den armen geven, 55
—— doet groote belofte aan de vrouwen, op dat ſy ſig, met hare geſtorvene mannen, niet ſouden laten verbranden, 56
—— word groote eerbiedigheyt bewesen, 57
—— laat een koſtelijke begraafplaats maken, ibid.
—— overwind na ſeven jaren belegering, het Land van Pectopshaw, 88
—— word meeſter van Haſſere, een ongemeen groot Kaſteel, 92
—— ſtraft laſhartige burgers, 100
—— toond ſig tot de Chriſtelijke Godsdienſt niet ongenegen, ibid.
—— doet drie van ſijn Broeders Soonen doopen, ib.
—— doet een bedevaard by een Moorſchen geſtorven Heylig, om een Soon, 102
—— verlaat Fetipore wel eer van hem geſtigt, wegens de ſterfte, 103
—— in gevaar van een Leeuw, 107
—— is dankbaar aan ſijn verloſſer, 108
—— hoedanig ſijn jagen geſchied, ib.
—— geraakt in Oorlog tegen ſijn Vader, en ſijn Soon, 112
—— de Vader geſtorven, overwind ſijn Soon, en houd hem gevangen, 113
Monſons, vaſte winden, hoedanig, 87
Muyl eſels des Mogols, 38

N.

Nalatenſchap der Edellieden vervald na hun dood aan den Mogol, 39
Namen van verſcheydene Engelſchen op de klippen gevonden, 59
Niemand mag met een ledige hand, van den Mogol, iet verſoecken, 55
Norwar, een ſtad, gelegen in een valley op een hoogen berg, 96

O.

Oeſters groeyen aan boomen, 66
Olyfant beneemd ſijn Oppaſſer het leven, 40
—— van ſteen, ſeer levendig uytgehouwen, word van de Indianen aangebeden, 90. 97
Olyfanten op de bergen omtrent Bramport, 88
—— des Mogols 12000, 38
—— Koninglijke 300, 39
—— waar mede deſe gevoed worden, 40
Omtrek van des Mogols Land hoe groot, 36
Onbeleefde bejegening van een Portugijſch Capiteyn, 5
Onbeſtendigheyt van den Mogol, 22
Onveylig reyſen in des Mogols Land, 50
Oorlog der Hollanders met de Portugijſen tot Malacca, 78. 79
Opium, hoe gewonnen word, 94
Oſſen des Mogols 10000, 38

P.

Paarden des Mogols 12000, 38
Palmite-boom hoedanig, 65
—— leverd wijn uyt, 66
Pattaner wil den Mogol niet dienen,

nen, dan voor 1000 rupies daags, 45
—— moet door ordre van den Mogol, ongewapend tegen een Leeuw vegten, en word verſcheurd, 46
Petlopshaw gelegen op het gebergte, word na ſeven jaren belegering van den Mogol overwonnen, 88
Pene, een kruyd daar brood van gemaakt word, 65
Penitero, Jeſuijt, bied 40000 realen, op dat Hawkins na Daman ſou verſonden worden, 9
—— hitſt Mocreb-Chan op, om hem te doen vermoorden, 10
—— ſpreekt ſmadelijk van den Koning van Engeland, ibid.
—— leeſt de brief des Konings van Engeland, 14
—— ſpreekt veragtelijk over de wijs van ſchrijven, ibid.
—— ſoekt de Engelſche te verraden, 78
—— een aards-ſchalk, 99
Peper Guineeſche waſt in 't wild, 65
Plantaan-boomen hoedanig, 65
Portugijſſen loopen Hawkins ſchip af, 5
—— leggen op ſijn leven toe, 8
—— moeten vlugten, 9
—— nemen een Engels ſchip, 76
—— ſoeken de Hollanders uyt Indiën uyt te roeyen, 78
—— worden ſelf geſlagen, 79
—— ook van de Malabaren, 80
—— perſſen een ſchip veel geld af, 81
—— nemen een ſchip om dat geen pas heeft, 81
—— ook een Engelſche Pinas, 83
—— ſpeelen den baas op Zee, 87
—— lijden ſchipbreuk, en komen aan de huyſen der Engelſchen bedelen, 101
Potana word ingenomen, 99
—— weder herwonnen, 100
Pylaar van eene ſteen, ongemeen groot, 110
—— van Alexander de Groot daar geſtelt, ibid.

Q.

Quaad loond ſijn meeſter, 96

R.

Rasbader, verloſt met ſijn eygen gevaar den Mogol van het geweld eenes Leeuws, 107
Rebellen in 't Land van den Mogol, 50
Ruyters (100000) by Brampoor vergaderd, 95
Ruytery des Mogols tot 300000, 35

S.

Sal armoniak uyt putten, 111
Schatten des Mogols waar in beſtaan, 36
—— in 360 deelen verdeeld, word hem het jaar door, alle dagen een gedeelte vertoond, 39
Selim Podasha, des Mogols Soon, ſtaat tegen ſijn Vader op, 42
—— lijd het ſelfde van ſijn Soon, 43
Socotora een Eyland hoedanig, 68
Steen-kuylen leveren ſteen uyt, dat ſig als hout laat bewerken, 110
Straf over laf hattige Bevel-hebbers, 49

Suratte hoedanig die ſtad, 85
—— heeft drie poorten, 86

T.

Tent des Mogols ongemeen groot en koſtelijk, 54
Toerusting ten Oorlog van verſcheyde Koningen, 83
Tollenaars laſtig aan de Engelſchen, 76
—— ſoeken door verkeerde rekeningen het goed prijs te maken, 81
Trotſe taal der Portugijſen, 77
Tuffon een ſware ſtorm-wind, 87
Tuyn des Mogols, 111

V.

Vis, 6000 ſtuks in een uur gevangen, 66
Vleer-muyſen hoedanig, ſogen hun jongen, 86
Vrouwen laten ſig by hunne geſtorvene mannen levendig verbranden, 55
—— konnen van den Mogol daar van niet afgeraden worden, 56
—— dragen aan elk oor wel een doſijn ringen, &c. 70
—— laten ſig van de Guzeratters gebruyken voor rijs, 71
Vrugten op de Kuſt van Sierra Leona, 62

W.

Walvis geſien omtrent Socotora, 74
Wanſchapen Afgods-beelden, 109
Weg, van Cabul tot Agra, van den Mogol wederſijds met boomen beplant, waar toe, 114
Wey land op hooge bergen, 88
Wijn-vaten in des Mogols Hof, met juweelen beſet, 38
Wijn uyt palm-boomen, 66
—— uyt Dadels, 70
Wind ſeer hard, een ſchoot weegs daar van daan ſeer ſtil, 68
Winter tot Suratte, &c. begind met Junius, eyndigd in September, 86
Wooningen uyt een rots gehouwen, 97
Wreedheyt van den Mogol, 43

EYNDE.

Berigt voor den Boekbinder, waar de Figuuren moet ſtellen.
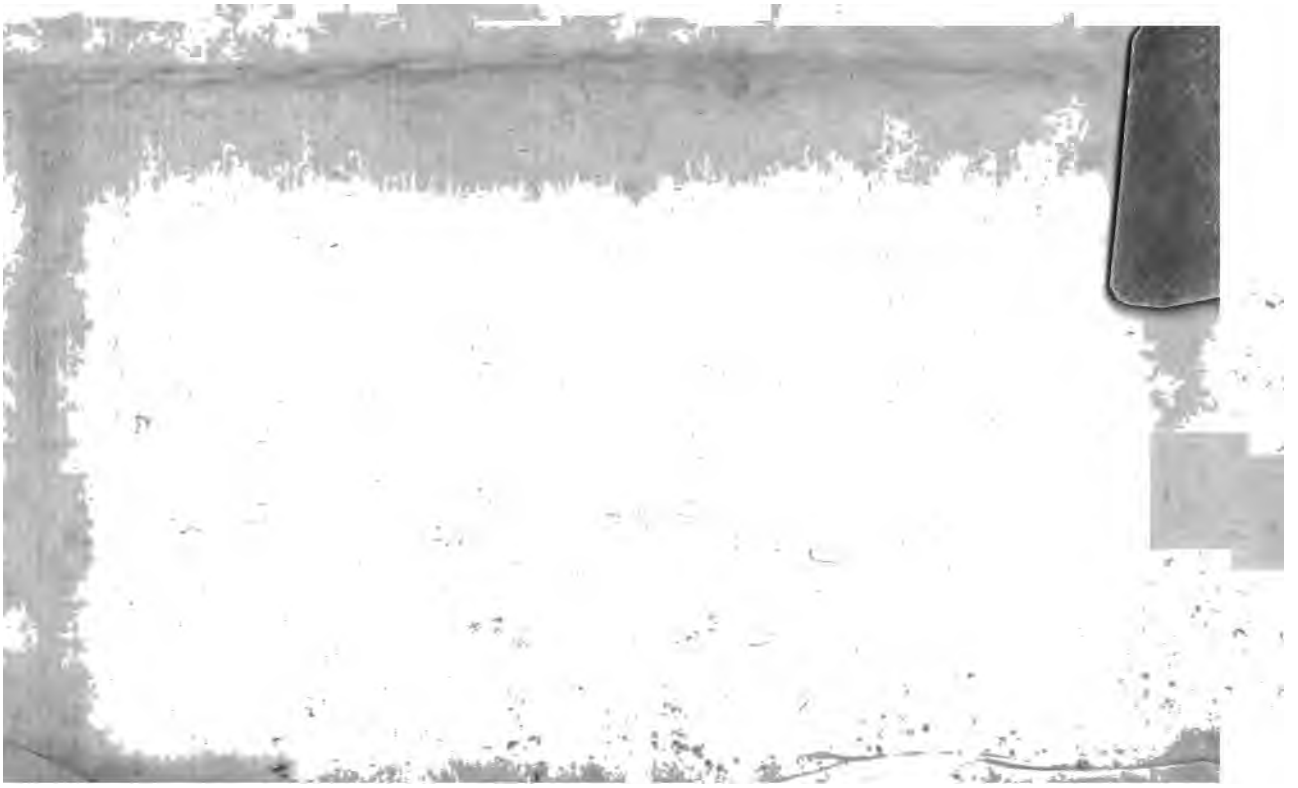
[i] 1 op pagina 39
[i] 2 —— 41
[i] 3 —— 44
[i] 4 —— 46
[i] 5 —— 49
[i] 6 —— 51
[i] 7 —— 54
k 1 —— 61
k 2 —— 107